

Kasvua toimintaa tasapainottamalla

NOKIA

Sisällysluettelo

Yleiskatsaus	01
Nokia lyhyesti	02
Tunnuslukuja	06
Nokia vuonna 2016	
– Menestyksekkäs ensimmäinen vuosi yhdistyneenä yhtiönä	08
Liiketoimintakatsaus	10
Toimitusjohtajamme katsaus	12
Roolimme globaalina teknologiajohtajana	16
Arvomme	17
Strategiamme	18
Johtomme	24
Liiketoimintamme	26
Keskeiset alan trendit, jotka vaikuttavat toimintaan	40
Hallituksen toimintakertomus	44
Hallituksen toimintakertomus	46
Toiminnan tulos	47
Segmenttien tulos	55
Likviditeetti ja pääomaresurssit	61
Merkittävät tapahtumat tilikauden päättymisen jälkeen	65
Kestävä kehitys ja vastuullisuus	66
Työntekijät	69
Osinko	70
Nokian näkymät	71
Riskitekijät	72
Osakkeet ja osakepääoma	74
Hallitus ja johto	75
Yhtiöjärjestys	75
Hallinto	76
Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä	78
Palkat ja palkkiot	92
Tietoa Nokiasta	108
Nokian historia	110
Nokian yhtiöjärjestys	111
Keskeiset tunnusluvut	113
Osakkeet ja osakkeenomistajat	115
Lähipiiriliiketoimet	123
Infrastruktuurilaitteiden ja -tuotteiden tuotanto	123
Tunnuslukujen laskentakaavat	124
Tilinpäätös	125
Konsernitilinpäätös	126
Konsernitilinpäätöksen liitetiedot	132
Emoyhtiön tilinpäätös	196
Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot	200
Tilinpäätöksen 2016 allekirjoitus ja hallituksen ehdotus voitonjaoksi	211
Tilintarkastuskertomus	212
Muut tiedot	217
Tulevaisuutta koskevat lausumat	218
Vuosikertomuksessa käytetyt käsitteet	220
Tietoja sijoittajille	223
Yhteystiedot	224

Nokia lyhyesti

Luomme teknologiaa, jolla koko maailma luo yhteyksiä. Nokia Bell Labsin tutkimustyön ja innovoinnin vauhdittamana tarjoamme viestintäpalvelujen tarjoajille, viranomaisille, suuryrityksille ja kuluttajille toimialan kattavimman valikoiman tuotteita, palveluita sekä lisensointimahdollisuuksia. Luomme tulevaisuuden teknologiaa ihmisten muuttuviin tarpeisiin rakentamalla infrastruktuurin 5G-teknologialle ja esineiden internetille sekä kehittämällä uudenlaisia virtuaalitodellisuuden ja digitaalisen terveydenhuollon sovelluksia.

Tammikuun 2016 alussa toteutetun Alcatel Lucentin hankinnan (Alcatel Lucent -hankinta) myötä saavutimme maailmanlaajuisen johtoaseman mobiili- ja kiinteiden verkkojen infrastruktuurissa, jonka lisäksi tarjoamme myös ohjelmistoja, palveluita sekä kehittyneitä teknologioita asiakkaillemme yli 100 maassa ympäri maailman. Nokia on edelläkävijä älykkäisiin ja virtuaalisiin verkkoihin siirtymisen mahdollistamisessa luomalla kaikille palveluille yhden saumattoman verkon, joka yhdistää mobiili- ja kiinteän laajakaistan, IP-reitityksen ja optiset verkot sekä niiden hallintaan tarvittavat ohjelmistot ja palvelut. Tutkijamme ja insinöörimme kehittävät jatkuvasti uusia teknologioita, jotka tulevat kasvavassa määrin muuttamaan ihmisten ja asioiden tapaa kommunikoida ja luoda yhteyksiä muun muassa 5G:n, erittäin nopeiden laajakaistayhteyksien, IP-reitityksen ja ohjelmisto-ohjattujen verkkojen (Software Defined Networking, SDN), pilvisovellusten, esineiden internet- sekä tietoturvallisuus-alustojen, data-analytiikan, sensoreiden ja kuvantamisen ratkaisujen avulla.

Viiden liiketoimintaryhmämme kautta olemme maailmanlaajuisesti toimiva yhtiö, jolla on toimintoja Euroopassa, Lähi-idässä ja Afrikassa, Kiinan alueella, Pohjois-Amerikassa, Aasian ja Tyynenmeren alueella sekä Latinalaisessa Amerikassa. Vuonna 2016 meillä oli myyntiä noin 130 maassa. Meillä on myös tutkimus- ja tuotekehitystoimintaa (T&K) Euroopassa, Pohjois-Amerikassa ja Aasiassa. Vuoden 2016 lopussa meillä oli noin 101 000 työntekijää.

Liikevaihtomme vuonna 2016 oli 23,6 miljardia euroa. Jatkoimme merkittäviä ja kohdennettuja panostuksiamme T&K-toimintaan, joka on innovaatioidemme menestyksen perusta. T&K kulut olivat yhteensä 4,9 miljardia euroa vuonna 2016.

Maat, joissa meillä on toimintaa

100+

Työntekijöitä vuoden 2016 lopussa

~101 000

T&K-investoinnit vuonna 2016

4,9 mrd EUR

Alcatel Lucentin hankinta

Ilmoitimme huhtikuussa 2015 suunnitelmastamme ostaa Alcatel Lucent tavoitteenamme tulla maailman johtavaksi uuden sukupolven teknologioiden ja palveluiden kehittäjäksi. Osakevaihto, jossa tarjosimme 0,55 uutta Nokian osaketta jokaisesta Alcatel Lucentin osakkeesta, oli arvoltaan 15,6 miljardia euroa täysi laimennusvaikutus huomioiden.

Vuoden 2015 lopussa osakkeenomistajamme hyväksyivät suunnitellun Alcatel Lucent -hankinnan ylivoimaisella äänen enemmistöllä, ja tammikuun 2016 alussa ilmoitimme, että olimme saavuttaneet määräysvallan Alcatel Lucentissa onnistuneen julkisen osakevaihtotarjouksen myötä ja että Nokian omistuksessa oli lähes 80 % Alcatel Lucentin liikkeeseenlaskemista arvopapereista.

Vuoden 2016 aikana jatkoimme täyden omistusosuuden tavoittelemista Alcatel Lucentissa ensisijaisen sekä jatkettun osakevaihtotarjouksen myötä ja ostamalla Alcatel Lucentin osakkeita sekä OCEANE-vaihtovelkakirjalainoja yksityisissä transaktioissa, joiden myötä saavutimme täyden omistuksen Alcatel Lucentissa marraskuussa 2016.

Ranskan arvopaperimarkkinoita valvova viranomainen (Autorité des marchés financiers, AMF) ilmoitti 4.10.2016, että Pariisin muutoksenhakutuomioistuimeen oli jätetty 30.9.2016 kanne, joka pyrki kumoamaan AMF:n hyväksymispäätöksen koskien Nokian julkista ostotarjousta ja sitä seuraavaa lunastusmenettelyä kaikkien Alcatel Lucentin jäljellä olevien arvopapereiden hankkimiseksi. Tämän johdosta julkisen ostotarjouksen voimassaoloaikaa pidennettiin ja lunastusmenettelyn toteuttamista lykättiin. Pidimme kannetta perättömänä, sillä tarjous oli mielestämme kaikkien sovellettavien lakien ja säännösten mukainen.

Oikeuskäsittelyn ollessa vielä kesken AMF julkisti 25.10.2016 jatkettun aikataulun julkiselle ostotarjoukselle ja sitä seuranneelle lunastusmenettelylle kaikkien Alcatel Lucentin jäljellä olevien arvopapereiden hankkimiseksi. Ostotarjouksen voimassaoloaika päättyi 31.10.2016, ja lunastusmenettely toteutettiin 2.11.2016. Saavutimme 100 %:n omistuksen Alcatel Lucentissa 2.11.2016.

Asianomistajat peruivat 15.12.2016 Pariisin muutoksenhakutuomioistuimeen jätetyn kanteen, jonka seurauksena julkisesta ostotarjouksesta sekä sitä seuranneesta lunastusmenettelystä tuli lopullisia vahvistaen täyden omistuksemme Alcatel Lucentissa.

Organisaatiorakenne ja raportoitavat segmentit

Nokia ja Alcatel Lucent aloittivat toiminnan yhdistyneenä yhtiönä 14.1.2016.

Alcatel Lucent -hankinnan jälkeen olemme järjestäneet verkkoliiketoimintamme neljään liiketoimintaryhmään: Mobile Networks, Fixed Networks, IP/Optical Networks sekä Applications & Analytics (yhdessä Nokian verkkoliiketoiminta), joiden lisäksi viides liiketoimintaryhmämme on Nokia Technologies, joka keskittyy tulevaisuuden innovaatioihin sekä lisensointiin. Liiketoimintaryhmien kuvaukset löytyvät tämän raportin osioista "Liiketoimintakatsaus – Verkkoliiketoiminta" ja "Liiketoimintakatsaus – Nokia Technologies".

Taloudellista raportointia varten meillä on kolme raportoitavaa segmenttiä: Ultra Broadband Networks, johon kuuluu Mobile Networks ja Fixed Networks -liiketoimintaryhmät, sekä IP Networks and Applications, johon kuuluu IP/Optical Networks- ja Applications & Analytics -liiketoimintaryhmät. Kaikki neljä edellä mainittua liiketoimintaryhmää kuuluvat verkkoliiketoimintaamme, jonka lisäksi kolmas raportoitava segmenttimme on Nokia Technologies.

Ilmoitimme 17.3.2017 muutoksista organisaatioomme, joiden myötä julkistamme jatkossakin taloudellista tietoa Ultra Broadband Networks, IP Networks and Applications ja Nokia Technologies yksiköiltä. Ultra Broadband Networks sisältää Mobile Networks-, Global Services- ja Fixed Networks -liiketoimintaryhmät. IP Networks and Applications koostuu myös jatkossa IP/Optical Networks- sekä Applications & Analytics -liiketoimintaryhmistä.

Lisäksi raportoimme yhdistettyjä tunnuslukuja tiettyjen segmenteille kohdistamattomien liiketoimintojen, kuten merikaapeliliiketoimintamme Alcatel-Lucent Submarine Networks (ASN) sekä antennisysteemi liiketoimintamme Radio Frequency Systemsin (RFS), osalta. Sekä Alcatel-Lucent Submarine Networksia että Radio Frequency Systemsiä hallinnoidaan erillisinä yksikköinä.

Liiketoimintaryhmämme vuonna 2016

Mobile Networks

Korkealaatuiset ja luotettavat mobiililaajakaistakokemukset

Fixed Networks

Huippunopeat yhteydet yhä useammille käyttäjille kaikkialla maailmassa

IP/Optical Networks

Äärimmäisen skaalautuvat, kaikki ihmiset ja esineet pilveen turvallisesti yhdistävät verkot

Applications & Analytics

Älykkäät ohjelmistot, jotka optimoivat ja automatisoivat verkkojen suorituskykyä

Nokia Technologies

Digitaalisen terveydenhuollon laitteet, virtuaalitodellisuuden tallentamisen ja jakamisen ammattilaisratkaisut sekä arvokkaan Nokia-tavaramerkkimme, immateriaalioikeuksien ja teknologioiden lisensointi ja patentointi

Tunnuslukuja

Liikevaihto vuonna 2016

23,6 mrd EUR

Bruttokateprosentti vuonna 2016

35,8 %

Ehdotettu osakekohtainen osinko vuodelta 2016

0,17 EUR

Nettokassa 31.12.2016

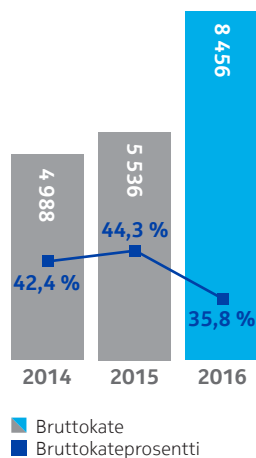
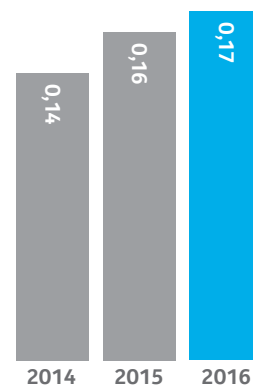
5,3 mrd EUR

Tässä taulukossa esitetään yhteenveto Jatkuvien toimintojemme taloudellisista ja muista tunnusluvuista vuosilta 2016 (sisältäen Alcatel Lucentin) ja 2015. Luvut perustuvat tässä vuosikertomuksessa esitettyyn konsernitilinpäätökseemme.

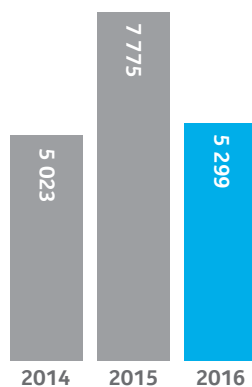
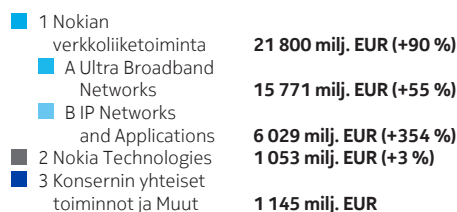
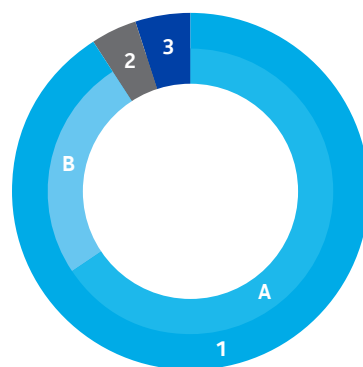
1.1.-31.12.	2016 milj. EUR	2015 milj. EUR	Muutos
Liikevaihto	23 614	12 499	89 %
Nokian verkkoliiketoiminta	21 800	11 487	90 %
Ultra Broadband Networks	15 771	10 159	55 %
IP Networks and Applications	6 029	1 328	354 %
Nokia Technologies	1 053	1 027	3 %
Konsernin yhteiset toiminnot ja Muut	1 145	–	–
Bruttokateprosentti	35,8 %	44,3 %	-850 perusp.
Liiketappio/-voitto	-1 100	1 697	–
Nokian verkkoliiketoiminta	1 935	1 349	43 %
Ultra Broadband Networks	1 362	1 211	12 %
IP Networks and Applications	573	138	315 %
Nokia Technologies	579	698	-17 %
Konsernin yhteiset toiminnot ja Muut	-342	-89	284 %
Kohdistamattomat erät ⁽¹⁾	-3 272	-261	–
Liiketappio/-voittoprosentti	-4,7 %	13,6 %	-1 830 perusp.
Rahoituskulut ja -tuotot	-287	-186	54 %
Tuloverotuotot/-kulut	457	-346	–
Tilikauden tappio/voitto	-912	1 194	–
Osakekohtainen tulos, EUR, laimennettu	-0,13	0,31	–
Henkilöstö keskimäärin	102 687	56 690	81 %
Liikevaihto markkina-alueittain			
Aasian ja Tyynenmeren alue	4 206	3 230	30 %
Eurooppa	6 393	3 813	68 %
Kiinan alue	2 656	1 712	55 %
Latinalainen Amerikka	1 457	973	50 %
Lähi-itä ja Afrikka	1 871	1 177	59 %
Pohjois-Amerikka	7 031	1 594	341 %
Yhteensä	23 614	12 499	89 %

(1) Sisältää Alcatel Lucent -hankintaan ja integraatioon liittyviä kuluja, liikearvon arvonalentumiskuluja, aineettomien hyödykkeiden poistoja ja muita yrityskaupoista johtuvia hankintahinnan kohdentamiseen liittyviä eräiä, uudelleenjärjestelyihin liittyviä kuluja sekä eräitä muita eräiä.

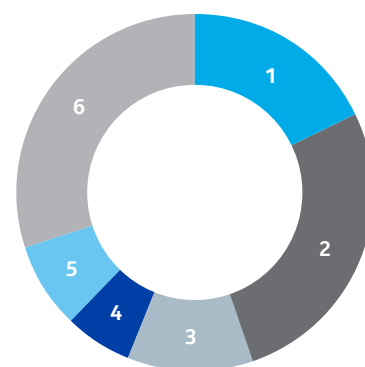
Liikevaihto (milj. EUR)

Bruttokate (milj. EUR)
ja bruttokateprosenttiOsakekohtainen osinko (EUR)⁽¹⁾

Nettokassa 31.12. (milj. EUR)

Liiketoimintakohtainen
liikevaihto vuonna 2016

Liikevaihto alueittain vuonna 2016

(1) Maksoimme lisäksi 0,10 euron ylimääräisen osingon 29.10.2015 julkistetun pääomarakenteen optimointiohjelmamme mukaisesti.

(2) Nokia Technologiesin koko patentti- ja lisensiointiliiketoiminta on kohdistettu Suomeen. Vuotuinen kasvuprosentti on sulkeissa.

Luvut perustuvat IFRS-standardien mukaisesti laadittuun konsernitilinpäätökseemme.

Nokia vuonna 2016 – Menestyksekkäs ensimmäinen vuosi yhdistyneenä yhtiönä

Tammikuu

14.1.2016

Juhlistimme Alcatel Lucentin kanssa ensimmäistä päivää yhdistyneenä yhtiönä. Ilmoitimme aiemmin tammikuussa saavuttaneemme määräysvallan Alcatel Lucentissa onnistuneen julkisen osakevaihtotarjouksen myötä, minkä jälkeen omistimme lähes 80 % Alcatel Lucentin liikkeeseenlaskemista osakkeista. Kaupan toteutus merkitsi viimeisimmän merkittävän muutoksemme päätöstä ja teki meistä globaalin johtajan verkotuneen maailman teknologioiden kehittämisessä.

Helmikuu

21.2.2016

Vahvistimme johtoasemaamme 5G:n kehittämisessä julkistamalla 5G-valmiin Nokia AirScalen, innovatiivisen uuden sukupolven radioverkon, joka mahdollistaa operaattorien varautumisen tulevaisuuden kasvavaan kapasiteettitarpeeseen.

21.2.2016

Nokia Growth Partners ("NGP") julkisti uuden 350 miljoonan Yhdysvaltain dollarin rahaston, joka sijoittaa esineiden internetiin keskittyviin yhtiöihin.

Maaliskuu

18.3.2016

Ilmoitimme aloittavamme ammattilaiskäyttöön tarkoitettua OZO-virtuaalitodellisuus-kameramme myynnin Euroopassa sekä julkistimme uusia jälkituotannon kumppanuuksia, joiden avulla edistetään uuden sukupolven elämyksiä digitaalisen median saralla.

31.3.2016

Saimme päätökseen kanadalaisen ohjelmistoyhtiö Nakina Systemsin hankinnan. Nakina Systems on erikoistunut virtuaalisten ja hybridiverkkojen tietoturva- ja orkestrointiohjelmistoihin.

Huhtikuu

26.4.2016

Ilmoitimme aikomuksestamme ostaa Withings-nimisen yhtiön vauhdittaaksemme digitaalisen terveyden markkinoille pääsyä strategiaamme mukaisesti. Withings on digitaalisen terveyden edelläkävijä, joka tarjoaa kattavan valikoiman palkittuja digitaalisia terveysteknologia-tuotteita ja -palveluita. Saimme yrityskaupan päätökseen 31.5.2016.

Toukokuu

18.5.2016

Allekirjoitimme strategisen tavaramerkki- ja patenttilisenssisopimuksen, joka antoi HMD Global Oy:lle ("HMD Global") maailmanlaajuisen yksinoikeuden käyttää Nokian tavaramerkkiä matkapuhelinten ja tablettien valmistuksessa kymmenen vuoden ajan. Sopimus astui voimaan 1.12.2016, minkä myötä HMD Global pystyi aloittamaan toimintansa Nokia-puhelinten uutena kotina.

Kesäkuu

28.6.2016

Esittelimme 5G World-konferenssissa maailman ensimmäistä 5G-valmista verkkoa, joka pohjautuu kaupallisesti saatavilla oleviin verkkoalustoihimme.

2.11.2016

Saavutimme 100 %:n omistuksen Alcatel Lucentissa menestyksekkään Alcatel Lucentin liikkeeseenlaskemia arvopapereita koskevan julkisen ostotarjouksen ja sitä seuranneen lunastusmenettelyn myötä.

Heinäkuu

13.7.2016

Pääsimme Samsungin kanssa sopimukseen patenttien ristiinlisensointisopimuksemme laajentamisesta kattamaan molempien yhtiöiden tiettyjä uusia patenttiportfolioita. Sopimus antaa molemmille yhtiöille laajemman oikeuden toistensa patentoituihin teknologioihin, ja se vahvistaa entisestään Nokian johtajuutta teknologioissa, joiden avulla sekä ihmiset että esineet ovat yhteydessä toisiinsa.

29.7.2016

Saimme päätökseen kalifornialaisen startup-yhtiö Gainspeedin hankinnan. Gainspeed erikoistuu kaapeliteollisuuden DAA (Distributed Access Architecture) -ratkaisuihin. Tämän hankinnan myötä pystymme tarjoamaan kaapelitoimialalle avaimet käteen -ratkaisua, joka sisältää reititys-, siirto-, langattomia ja analytiikkatuotteita.

Elokuu

4.8.2016

Onnistuneen integraatiotyön ja yhdistetyn yhtiön toiminnan yksityiskohtaisemman näkyvyyden myötä nostimme arviotamme synergiaeduista operatiivisissa nettokuluissa ja kerroimme tavoittelevamme 1,2 miljardin euron kokonaiskustannussäästöjä koko vuoden 2018 aikana verrattuna Nokian ja Alcatel Lucentin yhdistettyihin toimintakuluihin koko vuonna 2015, pois lukien Nokia Technologies. Aikaisempi arviomme oli 900 miljoonaa euroa.

Syyskuu

1.9.2016

Julkistimme uuden suunnitelmamme koskien siirtymistä 4G:stä 5G:hen, jossa keskeisessä roolissa on julkistamamme edistysellinen 4.5G Pro -verkkoteknologia. Se parantaa merkittävästi verkkojen kapasiteettia ja nopeuttaa yhteyksiä tukien operaattoreita siirtymisessä uuden sukupolven verkkoihin. Kerroimme myös suunnittelevamme 4.9G-verkkoteknologiaa, joka mahdollistaa jatkuvan 5G-palvelukokemuksen hyödyntäen olemassa olevia LTE-verkkoja 5G-radioverkon kattavuuden tukena.

8.9.2016

Pääsimme toisena peräkkäisenä vuonna mukaan Dow Jones Sustainability -indeksiin tunnustuksena kestäväan kehitykseen tähtäävistä taloudellisista ympäristö- ja yhteiskuntavastuuhankkeistamme. Paransimme myös kokonaisarvosanaamme vuoteen 2015 verrattuna.

Lokakuu

4.10.2016

Saimme päätökseen Eta Devices -yhtiön hankinnan. Eta Devices on yhdysvaltalainen startup-yritys, joka on erikoistunut tukiasemien virtajärjestelmiin.

Marraskuu

2.11.2016

Saavutimme 100 %:n omistuksen Alcatel Lucentissa menestyksekkään Alcatel Lucentin liikkeeseenlaskemia arvopapereita koskevan julkisen ostotarjouksen ja sitä seuranneen lunastusmenettelyn myötä.

15-16.11.2016

Järjestimme Barcelonassa Pääomamarkkinapäivä-tapahtuman, jossa määrittelimme keskeiset taloudelliset ja strategiset tavoitteemme. Tapahtuman jälkeen aloitimme 1 miljardin euron suuruisen omien osakkeiden takaisinosto-ohjelman pääomarakenteen optimointiohjelmanamme puitteissa.

Joulukuu

15.12.2016

Ilmoitimme aikomuksestamme ostaa Deepfield, joka on IP-verkon suorituskyvyn hallintaan ja turvallisuuteen keskittynyt yhdysvaltalainen yhtiö, joka tarjoaa reaaliaikaista analytiikkaa IP-verkkojen suorituskyvyn hallintaan ja tietoturvaan liittyen. Yrityskauppa vahvistaa johtoasemaamme reaaliaikaisessa ja analytiikkapohjaisessa verkkojen ja palveluiden automaatiassa.

9.2.2017

Ilmoitimme aikomuksestamme ostaa Comptel edistääksemme ohjelmistostrategiaamme. Comptel on pörssilistattu suomalainen yhtiö, joka tuottaa ohjelmistoja ja palveluita viestintä- ja digitaalipalveluiden tarjoajille.

Liiketoimintakatsaus

Sisällysluettelo

Toimitusjohtajamme katsaus	12
Roolimme globaalina teknologiajohtajana	16
Arvomme	17
Strategiamme	18
Johtomme	24
Liiketoimintamme	26
Nokian verkkoliiketoiminta	27
Markkinakatsaus	28
Kilpailu	28
Mobile Networks	29
Fixed Networks	30
IP/Optical Networks	31
Applications & Analytics	32
Services	33
Myynti ja markkinointi	33
Tutkimus ja kehitys	34
Patentit ja lisenssit	34
Nokia Technologies	36
Markkinakatsaus	37
Liiketoimintakatsaus ja organisaatio	37
Myynti ja markkinointi	38
Tutkimus ja kehitys	38
Patentit ja lisenssit	38
Kilpailu	39
Keskeiset alan trendit, jotka vaikuttavat toimintaan	40
Liiketoimintakohtaiset trendit	40
Nokian verkkoliiketoiminta	40
Nokia Technologies	42
Kaikkiin liiketoimintoihimme vaikuttavat trendit	43

Toimitusjohtajamme katsaus

Vuosi 2016 oli Nokialle merkittävän muutoksen aikaa.

Aloitimme vuoden yhtiönä, joka keskittyi pääasiassa mobiiliverkkoihin ja patenttisensointiin. Nyt olemme oleellisesti erilainen yhtiö, jonka kattava tuotevalikoima pitää sisällään mobiili- ja kiinteät verkot, kaapeliverkot, reitittimet, optiset verkot, itsenäiset ohjelmistot, palvelut, digitaalisen terveydenhuollon tuotteet sekä virtuaalitodellisuusratkaisut, jonka lisäksi lisensoimme muun muassa patenttejamme, tavaramerkkiämme ja teknologioitamme.

Tämän muutoksen keskellä teimme vakaan taloudellisen tuloksen, edistyimme merkittävästi Alcatel Lucentin integroimisessa, julkistimme vakuuttavia innovaatioita asiakkaillemme, etenimme strategiamme toteuttamisessa sekä osoitimme, että olemme hyvässä vauhdissa tavoittelemiemme 1,2 miljardin euron kokonaiskustannussäästöjen saavuttamisessa vuonna 2018.

Taloudelliset pääkohdat

Ottaen huomioon vaikean markkinatilanteen sekä mittavan integraatiotyömme vuoden 2016 tuloksemme oli hyvä. Verkkoliiketoimintamme liikevoittoprosentti oli 8,9 %, ja Nokia Technologies -liiketoimintamme liikevaihto kasvoi vuoden aikana noin 3 %, ja se oli 1,1 miljardia euroa. Vaikka kokonaisliikevaihtomme laski verrattuna Nokian ja Alcatel Lucentin vuoden 2015 yhteenlaskettuun liikevaihtoon, pysyi kannattavuutemme hyvänä. Tästä vahvasta kannattavuudesta johtuen hallituksemme ehdottaa korkeampaa osinkoa verrattuna sekä vuoteen 2015 että aikaisempiin pääomarakenteen optimointisuunnitelmiimme.

Integraation eteneminen

Huolimatta siitä, että saimme Alcatel Lucent -hankinnan päätökseen vasta tammikuun 2016 alussa ja saavutimme 100 %:n omistuksen 2.11.2016, olemme saattaneet päätökseen suurimman osan integraatiohankkeistamme. Vaikka olemme päässeet sopimukseen tuotesiirtymiä koskevista suunnitelmista kaikkien merkittävien asiakkaidemme kanssa, näiden toteuttaminen tulee viemään vielä aikaa. Tästä huolimatta olemme edenneet nopeammin ja integraatiotyömme on ollut huomattavasti tehokkaampaa kuin aikaisemmissa integraatioissa.

Liikevaihto vuonna 2016

23,6 mrd EUR

Ehdotettu osakekohtainen osinko
vuodelta 2016

0,17 EUR

Ehdotetut osingot yhteensä

972 milj. EUR

Asiakkaat

Asiakkaamme ovat ottaneet kattavan tuotevalikoimamme erinomaisesti vastaan. Laajentunut tuotevalikoimamme on lisännyt uskottavuuttamme keskeisten viestintäpalveluiden tarjoajien keskuudessa, sillä he ymmärtävät, että verkkojen suorituskyvyssä ei ole kysymys ainoastaan verkkojen osatekijöistä, vaan siitä, miten nämä osa-alueet täydentävät toisiaan. Lisäksi tuotevalikoimamme on avannut meille ovia uusiin asiakkuuksiin valikoiduissa yrityssegmenteissä, joissa vaaditaan kasvavassa määrin toiminnan kannalta ratkaisevan tärkeitä verkkoja, joita me tarjoamme. Tämän lisäksi olemme päässeet kaikkien merkittävien asiakkaidemme kanssa yhteisymmärrykseen tuotesiirtymäsuunnitelmista, ja näiden suunnitelmien toteuttaminen on käynnissä. Tähän pisteeseen pääsy selkeästi alle vuodessa on merkittävä saavutus.

“Operatiivisen perustamme, vakaan taloudellisen asemamme sekä kurinalaisen ja tuloskeskeisen kulttuurimme ansiosta olemme paremmassa asemassa hyötyä laajemmasta tuotevalikoimastamme ja asiakaskunnastamme sekä kasvun ja toiminnan laajentamisen mahdollisuuksista. Tavoitteenamme on olla innovaatiojohtaja teknologioissa, jotka mahdollistavat verkottuneen elämämme.”

Henkilöstö

Säännöllisesti toteuttamamme henkilöstökyselyn perusteella Nokian työntekijöiden tyytyväisyys pysyi korkealla. Kysely osoitti myös, että Alcatel Lucent -hankinta aiheutti vähemmän yhtiöiden kulttuureiden välisiä konflikteja kuin mitä olisi voinut odottaa alallamme aiemmin toteutettujen yrityskauppojen valossa. Tartuimme vuoden aikana myös toimeen Nokian työntekijöiden sukupuolijakauman tasoittamiseksi. Uskon, että etenemme tässä hankkeessa hyvin ja tulemme saavuttamaan myönteistä kehitystä seuraavan kahden vuoden aikana.

Innovaatiot

Etenimme merkittävästi pyrkimyksessämme saavuttaa johtoasema 5G:ssä, ja julkistimme innovaatioita, jotka pohjautuivat Nokia Bell Labsin tekemään tutkimukseen lähes kymmenen vuoden ajalta. Valmistamme maailmaa 5G:tä varten toimialan parhaalla asteittaisella siirtymäratkaisulla 4G:stä 4.5G:hen, ja siitä eteenpäin 4.5G Pro:n ja 4.9G:n kautta aina 5G:hen.

Teimme XG-Fast-ratkaisumme avulla kuparikaapeleilla kuitutason nopeusennätyksen saavuttaessamme 8 gigabitin sekuntinopeuden testissämme Australian National Broadband Networkin kanssa. Uusien optisten piirisarjojemme avulla pystyimme saavuttamaan 1,2 terabitin sekuntinopeuden optisessa kuituverkossa Afrikan ensimmäisessä optista viestintäteknologiaa hyödyntävässä kenttäkokeilussa. Uudessa-Seelannissa saavutimme 200 gigabitin sekuntinopeuden yhdellä aallonpituudella ja yhdessä valokuidussa.

Esittelimme kaikkien verkkoon kytkettyjen esineiden hallintaan suunnitellun älykkään IMPACT-ratkaisumme, jonka avulla asiakkaat voivat ottaa käyttöön uusia palveluita esineiden internetin sovelluksissa. Nuagen ohjelmisto-ohjattu verkkoalustamme, joka auttaa yrityksiä siirtymään pilvipalveluihin, sai hyvän vastaanoton, jonka lisäksi jatkoimme pilvipalveluiden organisoinnin ja verkkojen tietoturvan kehittämistä.

Nokia Bell Labs otti edistysaskeleita Future X-projekteissaan, jotka tähtäävät tulevaisuuden verkon luomiseen; verkon, joka on äärimmäisen skaalautuva, jatkuvasti sopeutuva, oppiva ja optimoiva.

Kestävä kehitys ja vastuullisuus

Oman hiilijalanjälkemme pienentäminen ja asiakkaidemme auttaminen tekemään samoin sekä liiketoimintamme eettisyys ovat keskeisiä vastuullisuustavoitteitamme. Nokian toimintaohjeiden korkea eettinen vaatimustaso mahdollistaa kaikkialla yhtiössämme henkilökohtaisten eettisten periaatteiden kehittämisen ja ylläpitämisen sekä maineemme suojelemisen. Teemme töitä sen eteen, ettei toimittamaamme teknologiaa käytetä ihmisoikeusrikkomuksiin, ja arvioimme alihankkijoitamme perusteellisesti paikan päällä tehtävillä tarkastuksilla sekä käyttäen EcoVadis-suorituskykymittaristoja varmistaaksemme, että toimittajamme noudattavat korkeaa eettistä vaatimustasoamme. Asiakkaamme puolestaan käyttävät näitä samoja mittaristoja oman vastuullisuutemme arviointiin.

Vuonna 2016 paransimme tulostamme EcoVadiksen arvioinnissa ympäristöön, työvoimakäytäntöihin ja toimitusketjun hallintaan liittyvissä asioissa. Saimme arvosanan ”Erinomainen”, joka on kultaisen tunnustuksen korkein taso, pistemäärällä 85/100 ja sijoituimme parhaaseen 1 %:iin kaikkien arvioitujen toimijoiden joukossa. Kiinteistöihin liittyvä kokonaisenergiankulutus väheni noin 9 % verrattuna vuoteen 2015, mikä vastaavasti johti kasvihuonepäästöjen noin 16 %:n vähentymiseen, uusiutuvan energian käyttömme mukaan luettuna. Vuoden 2016 lukuja on verrattu vuoden 2015

lukuihin, joissa ovat mukana sekä Nokian että Alcatel Lucentin toiminnot. Vuonna 2016 säilytimme sijoituksemme yritysten vastuullisuutta mittaavassa Dow Jones Sustainability Indeksissä pisteillä 83/100 ja meidät arvioitiin parhaaksi toimijaksi viestintälaitesektorissa.

Kustannussäästöt

Alcatel Lucent -hankinnan myötä sitouduimme saavuttamaan 1,2 miljardin euron kustannussäästöt koko vuonna 2018. Etenemme hyvin tämän tavoitteen saavuttamiseksi, ja vuonna 2016 olimme edellä tavoiteaikataulua. Tulee huomioda, että näiden kustannussäästöjen tavoittelu on vaatinut ja tulee vaatimaan henkilöstövähennyksiä, kun eliminoimme päällekkäisyyksiä sekä sovelloimme parhaita käytäntöjä niin Nokiasta kuin Alcatel Lucentista uusien tehokkuuksien löytämiseksi. Nämä vähennykset eivät ole koskaan helppoja eivätkä kuvasta yhtiön jättämään joutuneiden työntekijöiden osaamista. Vuoteen 2018 loppuun asti jatkuvan muutosohjelmamme aikana olemme pyrkineet tarjoamaan tukea näille henkilöille sekä kohtelevaan heitä kunnioittavasti ja arvokkaasti.

Strategia

Julkistimme uuden strategiamme ja edistymme hyvin neljän strategisen painopistealueen toteuttamisessa.

Ensimmäinen strateginen painopistealueemme on olla johtava kokonaisvaltaisten verkkojen toimittaja viestintäpalveluiden tarjoajille. Päätimme vuoden johtavassa asemassa LTE-verkoissa, palveluntarjoajille suunnatuissa IP-reunareitittimissä, kupariverkoissa ja palveluissa.

Pitääksemme kiinni näistä johtoasemista julkistimme mullistavat 4.5G Pro ja 4.9G -ratkaisut, jotka auttavat operaattoreita vastaamaan kapasiteetin kasvavaan kysyntään jo nyt ennen 5G:hen siirtymistä tulevaisuudessa. Saimme päätökseen Gainspeedin hankinnan, mikä toi meille pääsyn kaapelioperaattoreiden DOCSIS (Data Over Cable Service Interface Specification) -maailmaan. Toteutimme myös useita muita yrityskauppoja laajentaaksemme osaamistamme tietyillä alueilla kuten big data -analytiikka, jota hyödynnämme verkko- ja palveluautomaatioissa sekä verkkojen tietoturvasa.

Toinen painopistealueemme on laajentaa verkkojen myyntiä valikoiduille vertikaalisille markkinoille, joita ovat erityisesti energiasektori, kuljetusliiketoiminta, julkiset palvelut, suuret teknologiaritukset ja internettoimijat kuten Google ja Amazon. Edistymme hyvin monilla näillä alueilla vuoden

2016 aikana, joista esimerkkinä mainittakoon LTE-viranomaisverkon toimittaminen Dubaihin yhdessä kumppanimme Nedaan kanssa, rautatieyhtiöiden kuten Berliinin S-Bahnin verkkojen modernisointi sekä IP-runkoverkon rakentaminen sekä yksityisten LTE-verkkojen toimittaminen merkittäville energia- ja kaivosyhtiöille kuten Rio Tintolle. Uskomme, että meillä on näissä tavoittelemisissamme segmenteissä hyvät kasvumahdollisuudet.

Teemme tarvittavia investointeja hyödyntääksemme näitä mahdollisuuksia muun muassa keskittämällä myyntitoimintojamme ja tekemällä strategisia yrityskauppoja kuten yhdysvaltalaisen Deepfieldin hankinta. Deepfield on johtava toimija big data -analytiikassa, ja yhtiön hankinnan myötä pystyimme laajentamaan myyntiämme internettoimijoille ja suurille yritysasiakkaille.

Vahvan ja itsenäisen ohjelmistoliiketoiminnan rakentaminen on kolmas strateginen painopistealueemme ja edistymme tässä hyvin vuonna 2016. Laajensimme nykyistä liiketoimintaamme viestintäpalveluiden tarjoajien keskuudessa ja laajensimme toimintaamme yrityssegmenttiin ja IoT-alustoihin. Teimme parannuksia IMPACT-alustamme, joiden ansiosta asiakkamme voivat ottaa käyttöön uusia palveluita ja liiketoimintalinjoja, muun muassa älypysäköinnin, älyvalaistuksen, kuljetusliiketoiminnan ja autoteollisuuden saralla. Suunnittelemamme Comptelin yritysosto vauhdittaa suunnitelmiamme rakentaa itsenäinen ohjelmistoliiketoiminta.

Comptelin palveluorkestrointi-tuotevalikoima yhdistettynä Nokian verkkopalvelujen ylläpitoon liittyviin ratkaisuihin ja Cloudband- sekä Nuage-ratkaisuihin antavat meille mahdollisuuden tarjota asiakkaillemme kokonaisratkaisun virtualisoitujen verkko toimintojen (Network Function Virtualization (NFV)) ja ohjelmisto-ohjattujen verkkojen (SDN) ylläpitoon ja hallintaan.

Strategiamme neljäs painopistealue on luoda uutta liiketoimintaa ja lisensiointimahdollisuuksia kuluttajamarkkinoille suunnattujen tuotteiden ja palveluiden osalta, ja edistymme vuoden 2016 aikana hyvin tämän tavoitteen saavuttamisessa. Patenttiliiketoimintamme etenee vauhdikkaasti: lisenssiasiaikkaidemme määrä kasvoi, Nokian ja Samsungin välisessä välimiesmenettelyssä saatiin ratkaisu ja pääsimme Samsungin kanssa sopimukseen patenttien ristiinlisensointisopimuksemme laajentamisesta. Teimme lisäksi tavaramerkkilisensointisopimuksen HMD Globalin kanssa, joka on jo julkistanut ensimmäiset Nokia-tavaramerkkiä kantavat älypuhelimensa. Vahvistimme digitaalisen terveydenhuollon liiketoimintaamme ostamalla Withings-yhtiön. OZO-virtuaalitodellisuuskameramme myynti jatkoi kasvuaan, ja virtuaalitodellisuusratkaisumme tulivat olennaiseksi osaksi alan tarjontaa. Painopisteemme tulee jatkossakin olemaan teknologioiden kehittämisessä sekä patenttiportfoliomme kilpailukykyyn ylläpitämisessä ja parantamisessa.

Nokia elää jännittävää aikaa. Edistymme hyvin vuonna 2016 ja meillä on paljon mahdollisuuksia myös edessämme.

Vaikka liiketoimintamme on muuttunut merkittävästi, Nokian ainutlaatuinen kulttuuri on pysynyt samana. Meillä on vahva voitonahjo ja keskitymme luomaan arvoa osakkeenomistajillemme unohtamatta kuitenkaan vahvoja arvojamme sekä eettisyyteen ja rehellisyyteen nojaavaa toimintatapaamme. Uskomme visioomme mahdollistaa teknologian inhimilliset mahdollisuudet ja tuomme teknologian kautta uusia ja mullistavia elämyksiä ihmisten elämään perustuen heidän aitoihin tarpeisiinsa. Olemme sitoutuneita, valmiita ja hyvissä asemissa tämän visioomme toteuttamiseen.

Rajeev Suri
Toimitusjohtaja

Roolimme globaalina teknologiajohtajana

Visiomme on mahdollistaa verkottuneen maailman inhimilliset mahdollisuudet.

Uudistamme maailman hermostoa ja muokkaamme teknologian tulevaisuutta tavoitteenamme muuttaa inhimillistä kokemusta

Maailman hermoston uudistajan rooli sopii Nokialle erityisen hyvin. Nykyinen liiketoimintamme ei keskity vain erityisen vaatvien teknologisten vaatimusten täyttämiseen, vaan myös siihen, miten teknologiaa otetaan käyttöön ja käytetään. Lisätty äly, ihmisten ja koneiden välisen vuorovaikutuksen yleistymisen ja supertietokoneen löytyminen jokaisen taskusta luovat mahdollisuuksia ja uskomme, että nykyisillä trendeillä tulee olemaan valtava vaikutus yhteiskuntaan.

Teemme uutta vallankumousta teknologiassa

Teemme uutta vallankumousta teknologiassa, jossa älykkäät verkot rikastuttavat ja auttavat päivittäistä elämäämme. Ne aistivat meitä ympäröivää maailmaa ja tarjoavat meille tietoa sekä analytiikkaa, joita tarvitsemme tehdäksemme päätöksiä jotka auttavat yhteiskuntaa menestymään. Uudistamme maailman hermostoa vaivattomilla, yksinkertaisilla ja luotettavilla teknologioilla, joita tarvitaan esineiden internetiin, erittäin nopeaan laajakaistaan, pilvipalveluihin, IP-yhteenliitettävyyteen sekä digitaalisen terveydenhuollon ratkaisuihin ja immersiiivisiin virtuaalitodellisuusteknologiaihin.

Mahdollistamme innovatiiviset ja vakuuttavat liiketoimintamallit, sovellukset ja palvelut

Uusien teknologioiden – kuten esineiden internetin, 5G:n ja pilvipalveluiden – läpimurron myötä uskomme, että uusien liiketoimintamahdollisuuksien tarjoaminen asiakkaillemme on keskeistä, jotta he voivat nopeasti siirtyä uusiin digitaalisiin verkkoihin, hyödyntää tämän teknologian suomia toiminnallisia etuja ja luoda uusia palveluja.

Me autamme asiakkaitamme tunnistamaan hyviä mahdollisuuksia uusiin tulovirtoihin sen lisäksi, että mahdollistamme uusien sovellusten ja palvelujen nopean käyttöönoton, skaalautuvuuden ja toiminnallisen tehokkuuden.

Optimoimme suorituskyvyn maksimoidaksemme arvon ja asiakastytyväisyyden

Ketteryys ei ole nykypäivän nopeasti ja jatkuvasti muuttuvilla markkinoilla enää vain etu – se on välttämättömyys. Menestyminen uudessa digitaalisessa maailmassa vaatii ketteryyttä, lean-käytäntöjä ja innovatiivisia työkaluja, joilla voidaan jatkuvasti parantaa laatua, arvoa ja asiakastytyväisyyttä.

Me autamme asiakkaitamme siirtymään mittakaavaetuun pohjautuvasta verkon toimintamallista kysyntään perustuviin toimintoihin. Tämä onnistuu helpolla ohjelmoitavuudella ja joustavalla automaatiolla, joita tarvitaan dynaamisiin toimintoihin sekä vähentämään monimutkaisuutta ja lisäämään tehokkuutta.

Ratkaisujemme avulla asiakkaamme voivat vastata loppukäyttäjien vaatimuksiin – milloin ja missä vain – tarjoamalla palveluja reaaliaikaisesti sekä hyödyntäen verkkojaan automaattisesti ja optimaalisesti.

Luomme mullistavia ratkaisuja, jotka auttavat erottautumaan markkinoilla ja tuovat kilpailuetua

Uskomme, että kaikki työ Nokialla perustuu innovointiin. Nopeutamme muutosvauhtia ylittämällä teknologian rajoja, haastamalla vallitsevan tilanteen ja tekemällä asiakkaiden sekä kumppaneiden kanssa avointa yhteistyötä seuraavan ”ison idean” eteen. Näiden pyrkimysten kautta laajennamme ja vahvistamme tuotevalikoimaamme, tuomme markkinoille mullistavia teknologioita ja tunnistamme uusia markkinarakoja asiakkaillemme.

Kehitämme Nokian tuotevalikoimaa jatkuvasti lisäämällä ja yhdistämällä toiminnallisuuksia ja tekemällä tuotteistamme intuitiivisempia sekä helppokäyttöisempiä. Näin autamme asiakkaitamme kehittämään verkkojaan. Ensimmäisen askeleen voi ottaa vaikkapa lähtemällä mukaan esineiden internetiin IMPACT-ratkaisumme avulla, seuraavan siirtymällä LTE:stä 5G:hen käyttämällä 4.5G Pro:tä tai 4.9G:tä tai ehkä viimeinen askel voisi olla immersiiivisten kokemusten luominen OZO-virtuaalitodellisuuskamerallamme.

Innovoimalla luomme asiakkaillemme – heidän lähtökohdistaan riippumatta – polkuja uuteen ja lupaavaan digitaaliseen maailmaan.

Arvomme

Vaalamme huipputehokkuuden ja rehellisyyden kulttuuria visiomme, brändimme ja arvojemme ohjaamina.

Kehitämme ihmisten tarpeita palvelevaa teknologiaa työntekijöidemme ja kulttuurimme kautta. Pyrkimyksemme saavutuksiin rehellisyyttä ja kestävyyttä kunnioittaen – eli suomalaisista juuristamme kumpuava kulttuuri – on keskeinen syy sille, miksi asiakkaamme ja kumppanimme haluavat työskennellä kanssamme.

Erinomainen toiminnallinen suorituskyky on se kulttuurinen alusta, jonka pohjalta toteutamme Nokian ydintarkoitusta yhtiönä. Se tarkoittaa jatkuvaa taloudellisen tuloksen parantamista kokonaisvaltaista strategiaamme toteuttamalla. Se ohjaa pyrkimystämme luoda uusia innovaatioita, kun hyödynnämme loputonta tiedonhaluamme ja syvällistä teknologista osaamistamme jakaaksemme näkemyksemme tulevaisuudesta asiakkaidemme kanssa. Se saa meidät myös toimimaan jatkuvasti paremmin, eikä vain edelliseen suoritukseemme verrattuna, vaan myös kyvyssämme menestyä kilpailijoitamme paremmin ja olla luotettava kumppani asiakkaille, yhteistyöyrityksille ja toimittajille.

Pyrimme huippusuoritukseen arvojemme perusperiaatteiden meitä koko ajan ohjaamina:

Kunnioitus

Toimimme tinkimättömän rehellisesti, avoimesti ja yhteistyössä toisten kanssa pyrkien ansaitsemaan muiden kunnioituksen.

Haastaminen

Emme ole omahyväisiä, kysymme vaikeitakin kysymyksiä ja pyrimme aina vain parempaan suoritukseen oikeiden tulosten saavuttamiseksi.

Saavutukset

Kannamme vastuun ja tavoittelemme laatua, asetamme vaatimukset korkealle ja pyrimme toimintamme jatkuvaan parantamiseen.

Uudistuminen

Kehitämme jatkuvasti taitojamme, opimme uutta, otamme käyttöön uusia toimintatapoja ja mukaudumme meitä ympäröivään maailmaan.

Sitoumuksemme

Mitä teemme suunnitellaksemme ja tarjotaksemme ihmisiä palvelevaa teknologiaa:

Luomme huipputeknologiaa, jonka käyttö on vaivatonta ja intuitiivista

Pyrimme jatkuvasti saavuttamaan parannuksia tuloksissa ja ketteryudessa teknologialla, joka ajattelee itse.

Ratkaisemme asiakkaidemme tulevat tarpeet

Autamme asiakkaita muokkaamaan tulevaisuuttaan selkeällä näkemyksellä teknologian tarjoamista mahdollisuuksista ja sen asettamista rajoitteista. Teemme tiivistä yhteistyötä asiakkaiden ja kumppanien kanssa ennakoidaksemme heidän painopisteitään ja ohjataksemme heidän valintojaan.

Rehellisyys, laatu ja turvallisuus ovat kaikessa etusijalla

Emme ikinä tingi arvoistamme, kun tavoittelemme päämääriämme liike-toiminnassa tai teknisessä suorituskyvyssä. Kaikkien tuotteidemme ja prosessiemme pitää olla laadukkaita, ja turvallisuus ja yksityisyys ohjaavat suunnitteluamme alusta alkaen.

Strategiamme

Haemme kasvua tasapainottamalla toimintaamme ja tuomalla Nokian ennennäkemättömien teknologiavaatimusten keskiöön globaalin hermoston uudistajana.

Ohjelmoitavan maailman visio ohjaa edelleen yhtiömme strategiaa. Olemme tunnistanee kuusi maailmanlaajuisia megatrendiä, jotka vauhdittavat ohjelmoitavan maailman toteutumista. Nämä megatrendit aiheuttavat valtavia teknologisia vaatimuksia, vaikuttavat nykyisiin ja potentiaaliin asiakkaisiimme, muuttavat ihmisten elämää sekä vaikuttavat liiketoimintaan maailmanlaajuisesti. Pohjimmiltaan ne tarjoavat Nokialle mahdollisuuden laajentua uusille kasvualueille.

Tunnistamamme megatrendit ovat:

- 1. Verkot, laskenta ja tallennustila:** Aina ja kaikkialla saatavissa oleva, hajautettuun pilveen yhdistetty laajakaistakapasiteetti kaikkialla toteutettavalle tietojenkäsittelylle ja lähes ääretön tallennustila mahdollistavat rajattomat yhteydet ja lähes olemattoman viiveen
- 2. Esineiden internet:** Ihmisten lisäksi biljoonat esineet ovat yhteydessä internetiin ja keräävät ennennäkemättömän määrän tietoa niin yksityisellä kuin liikemaailman tasolla
- 3. Lisätty äly:** Uudet työkalut muuttavat kerätyn tiedon toteutuskelpoisiksi oivalluksiksi ja mullistavat yritysten, hallitusten ja yksilöiden päätöksentekotavat ja säästävät aikaa, vähentävät resurssien hukkaa, tehostavat toimintaa ja tuovat uusia liiketoimintamalleja
- 4. Ihmisten ja koneiden välinen vuorovaikutus:** Erilaiset uudet muototekijät muuttavat perusteellisesti ihmisten keskinäistä sekä ihmisten ja koneiden välistä vuorovaikutusta. Näitä ovat muun muassa äänipohjainen digitaalinen avustus, eleohjaus, älyvaatteet, implantoitavat sirut, robotiikka ja lisätty sekä virtuaalinen todellisuus

5. Yhteiskunnan ja luottamuksen

taloustiede: Kaikkialla saatavissa olevat yhteydet, laskenta- ja tallennuskapasiteetti sekä lohkoketjujen kaltaiset teknologiat mahdollistavat uusia liiketoimintamalleja. Ne perustuvat varojen jakamiseen ja jaettuun luottamukseen, jotka ovat skaalattavissa nopeasti ja maailmanlaajuisesti

6. Digitalisaatio ja ekosysteemit:

Digitalisaation seuraava taso on enemmän kuin sisältöä ja tietoa. Se sähköistää atomeja esineiden tulostuksella teollisessa, kuluttaja- ja lääketieteellisessä ympäristössä ja muuttaa tuotantoprosessit perusteellisesti

Nämä megatrendit synnyttävät valtavia uusia teknologiavaatimuksia, ja kokonaisvaltaiset verkot ovat kaikkien edellä mainittujen, meille paljon mahdollisuuksia tarjoavien megatrendien keskeinen mahdollistaja. Nokia Bell Labs on kehittänyt Future X –verkko vision, vision tulevaisuuden verkkoarkkitehtuurista, joka täyttää kaikki nämä vaatimukset kokonaisvaltaisella tavalla. Tämä ohjaa meitä siinä, miten asiat tulevat muuttumaan, mutta myös siinä, mitä meidän on tehtävä pystyäksemme vastaamaan asiakkaidemme tuleviin tarpeisiin ja näihin megatrendeihin. Future X –visio kattaa tulevien verkkojen avainalueet: äärimmäisen mittakaavan yhteydet, konvergoitunut reunapilvet, älykkäät verkkorakenteet, yleisen sopeutuvan ytimen, ohjelmoitavat verkkokäyttöjärjestelmät, lisätyn kognition järjestelmät, digitaalisen arvon alustat ja dynaamisen tietoturvan.

Samanaikaisesti näemme tunnistettujen megatrendien ja verkkojen kasvavan tärkeyden aiheuttaman muutoksen siinä, kuka investoi teknologiaan. Ensisijainen kohdemarkkinamme koostuu viestintäpalveluiden tarjoajista. Siinä meillä on johtava asema, mutta markkinan odotetaan pysyvän haastavana ja kasvumahdollisuuksien rajallisina seuraavan viiden vuoden ajan. Megatrendit kuitenkin lisäävät suurien huipputehokkaiden verkkojen kysyntää muilla avainalueilla, jotka olemme määritelleet valikoiduiksi vertikaalimarkkinoiksemme. ”Internettoimijat” kuten Google, Microsoft ja Alibaba investoivat entistä enemmän pilviteknologiaan ja verkkoinfrastruktuuriin. Muut vertikaaliset markkinat kuten energiassektori, kuljetusliiketoiminta sekä julkiset palvelut tarvitsevat toimintojaan digitalisoidessaan valtavia, toiminnan kannalta ratkaisevan tärkeitä verkkoja. Sama pätee suuriin teknologiayrityksiin eli teknisesti kehittyneisiin yhtiöihin kuten pankkeihin, jotka investoivat voimakkaasti omiin verkkoinfrastruktuureihinsa saadakseen sitä kautta kilpailuetua. Tämän seurauksena olemme tunnistanee houkuttelevia kasvumahdollisuuksia uusilla alueilla viestintäpalvelujen tarjoajista koostuvan ja merkittävänä pysyneen ensisijaisen kohdemarkkinamme lisäksi.

”Kasvua toimintaa tasapainottamalla” –strategiamme avulla keskitymme sekä viestintäpalvelujen tarjoajiin ensisijaisella kohdemarkkinallamme että uusiin tunnistamiimme kasvumahdollisuuksiin rinnakkaisilla markkinoillamme. Tämä strategia hyödyntää ydinvahvuuttamme eli suurten huipputehokkaiden verkkojen toimittamista laajentamalla liiketoimintaamme järjestelmällisesti kohdennettuihin, suuremman kasvun ja katteen vertikaalisiin markkinoihin. Tavoitteenamme on kasvattaa viestintäpalvelujen tarjoajien ulkopuolelta tulevan liikevaihtomme osuutta.

Strategiamme jatkoa

Neljä painopistealuetta

Tämä strategia perustuu liiketoimintaportfolioomme ja jatkuvaan pyrkimykseemme suunnitella teknologiaa, joka palvelee ihmisiä. Se sisältää seuraavat neljä painopistealuetta:

Olla johtava huipputehokkaiden ja kokonaisvaltaisten verkkojen toimittaja viestintäpalveluiden tarjoajille

Nokia on nykyisin johtava toimija tällä alueella, ja tuleamme hyödyntämään pääasiallista kilpailuetuamme – lähes 100-prosenttisen kokonaisvaltaista portfoliota, jonka kykenemme toimittamaan maailmanlaajuisesti – säilyttääksemme johtavan asemamme samalla, kun pidämme huolta kannattavuudesta. Tämän painopistealueen osalta keskitymme:

- kaupallistamaan 4G:n lisäaallot ja luomaan sekä globaalin teknologiajohtajuuden että johtavan aseman 5G-verkoissa olemalla sitä ensimmäisenä avainasiakkaillemme tarjoava toimija

- pitämään johtavan markkinaosuutemme kupariyhteyksissä, vauhdittamaan kehitystä valokuituyhteyksissä, onnistuneeseen kaapelimarkkinoille tuloon ja uusien älykotiratkaisujen kehittämiseen
- yliverstaisten tuotteidemme hyödyntämiseen laajentaaksemme reititysliiketoimintaamme (edge & core routing), jossa meillä on täysin virtualisoitu portfolio joka erottuu suorituskyvyllään, joustavuudellaan ja laadullaan

- ainutlaatuisen ja asiakkaiden yhä useammin vaatimaan kykyymme tarjota yhdessä toimivaa optista yhteyttä ja reititystä; ja
- kustannussäästöjen aikaansaamiseen toteuttamalla synergioita ja soveltamalla parhaita käytäntöjä koko portfoliossamme ylläpitääksemme toimialamme kannattavinta verkkoliiketoimintaa.

Seuraavan kahden vuoden aikana aiomme ylläpitää johtavan asemamme viestintäpalvelujen tarjoajien keskuudessa samalla, kun vakiinnutamme asemamme varteenotettavana ja tunnustettuna toimijana vertikaalisilla kohdemarkkinoillamme. Pyrimme ylläpitämään ja rakentamaan Nokian mainetta arvoa tuottavana kuluttajabrändinä tekemällä tuottoa sekä omista liiketoiminnoistamme että lisensoinnista.

2.Laajentaa

Laajentaa verkkojen myyntiä valikoiduille vertikaalisille markkinoille

Laajennamme toimintaamme viidellä vertikaalisella markkinalla, joilla on operaattoritason tarpeet. Ne ovat energiassektori, kuljetusliiketoiminta, julkiset palvelut, suuret teknologiyritykset ja internettoimijat. Maailman muuttuessa yhä digitaalisemmaksi suuret ja huipputehokkaat, aikaisemmin lähes yksinomaan televiestinnässä käytetyt verkot ovat nyt tarpeen myös muissa organisaatioissa. Internettoimija-asiakkaat tulevat tarvitsemaan huipputehokkaita verkkoja entistä enemmän parantaakseen asiakaskokemuksia ja laajentaakseen ensisijaisia liiketoimintamallejaan.

- Olemme tunnistaneet kaksi laajentumisaluetta internettoimijoille. Ne ovat:
 - kokonaan IP-vetoinen, jossa painopiste on IP-reitityksen ja optisen verkkoinfrastruktuurin lisätarjonnassa, ja
 - mobiiliyhteydsvetoinen, jota kohdennetaan internettoimijoihin, jotka haluavat laajentaa kuluttajille tarjottaviin mobiiliyhteyksiin.

- Lähestymistapamme valikoituihin vertikaalisiin markkinoihin on kolmitahoinen:
 - kohteena olevien asiakassegmenttien määrää rajoitetaan painopisteen varmistamiseksi
 - hyödynnämme kokonaisvaltaista portfoliotamme kaikilta osin, jotta saisimme uusia asiakkaita, ja
 - vauhditamme tuotteidemme tuomista markkinoille ja monipuolistamme sitä.

Rakentaa vahva, itsenäinen ohjelmistoliiketoiminta

Vaikka Nokialla on jo suuri ohjelmistoliiketoiminta, se liittyy valtaosin myymiimme laitteisiin. Tavoitteemme on keskipitkällä aikavälillä muuttaa tätä toimintatapaa ja luoda Nokiasta suuri, maailmanlaajuinen ohjelmistotoimija, jolla on suurten ohjelmistoyhtiöiden kannattavuusprofiili. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi keskitymme seuraaviin painopisteisiin:

- Luomme liiketoiminnallemme nostetta myymällä nykyisiä ohjelmistojamme uusille asiakassegmenteille. Tavoittelemme laajentamista kiinteiden ja kaapeliverkkojen asiakkuuksiin sekä yritysasiakkaisiin.
- Markkinoimme nykyisiä ohjelmistojamme valikoiduille vertikaalisille markkinoille. Jotkin nykyisistä ohjelmistoistamme ovat erittäin merkityksellisiä valikoiduille markkinoille. Internettoimijat voivat esimerkiksi hyötyä Nokian operaatioiden tukijärjestelmästä ja palvelujen ylläpitojärjestelmästä, jotka mahdollistavat huipputehokkaat IT-verkot ja datakeskusten väliset yhteydet.
- Arvioimme, missä voimme laajentua yritysohjelmistoihin ja esineiden internet -alustoihin, joissa kokemuksemme kriittisten, tärkeiden verkkojen ja skaalautuvien palvelujen toimittamisessa on vahva erottautumistekijä.

Luoda uutta liiketoimintaa ja lisensointimahdollisuuksia kuluttajatuotteissa

Sen lisäksi, että uudistamme nykyiset patenttilisenssimme suotuisin ehdoin, tavoitteemme on hankkia uusia lisenssiasiakkaita mobiilitoimialalta. Jatkamme myös patenttilisenssinnin laajentamista uusiin segmentteihin kuten autoteollisuuteen ja kulutuselektronikkaan. Tavaramerkkilisenssintimme on hyvässä vauhdissa ja näemme mahdollisuuksia tuottaa arvoa mobiililaitteiden toimialalla vahvaa tavaramerkkiämme hyödyntämällä. Yksinoikeudellisen tavaramerkkilisenssin matkapuhelimiin ja tabletteihin saanut HMD Global on jo tuonut markkinoille uusia Nokia-tavaramerkin alla myytäviä perus- ja älypuhelimia.

Lisensointiliiketoimintamme lisäksi aiomme palata kuluttajamarkkinoille digitaalisen median ja digitaalisen terveydenhuollon liiketoimintojen myötä. Tämänhetkinen painopistealueemme nopeasti kasvavan virtuaalitodellisuuden alalla on OZO-tuoteperheen laajentaminen ja alan edistämisen olemalla ensimmäisenä markkinoilla. Teknologialisenssint ja strategiset kumppanuudet ovat olennaisessa osassa, jotta voimme nopeuttaa virtuaalitodellisuussisältöjen tuotantoa ja laajaa käyttöönottoa.

Lähdimme vahvemmin mukaan digitaalisen terveydenhuollon alalle ostamalla Withings-yhtiön, joka on kuluttajapainotteisten digitaalisten terveysteknologia-laitteiden ja -palveluiden edelläkävijä. Tulevaisuudessa näemme mahdollisuuksia hyötyä globaalisti siitä, kuinka vahvasti Nokian tavaramerkki on kaikkien ulottuvilla ja laajentamalla toimintaamme työhyvinvoinnin sektorille sekä arvioimalla mahdollisuuksia siirtyä tukemaan yritysasiakkaiden terveydenhuollon palveluja esimerkiksi etäseurantapalveluja tarjoamalla.

Johtomme

Meillä on vahva ja kokenut johtokunta, jolla on monivuotinen kokemus tietoliikenteestä ja teknologiasta, rahoitusosalta, myynnistä sekä muilta liiketoiminta-alueilta.

Nokian johtokunnan monipuolisella kokemuksella on ollut keskeinen merkitys yhtiön viime vuosien aikana tapahtuneessa muutoksessa toimialan innovaatiojohtajaksi seuraavan sukupolven teknologioissa ja palveluissa.

Johtokunta vastaa yhtiön operatiivisesta johtamisesta, strategiasta ja koko liiketoimintaportfoliota koskevista päätöksistä. Hallitus nimittää johtokunnan puheenjohtajan ja jäsenet. Johtokunnan puheenjohtajana toimii toimitusjohtaja.

Rajeev Suri
Toimitusjohtaja

Samih Elhage⁽¹⁾
Mobile Networks
-liiketoimintaryhmän johtaja

Federico Guillén
Fixed Networks
-liiketoimintaryhmän johtaja

Basil Alwan
IP/Optical Networks
-liiketoimintaryhmän johtaja

Bhaskar Gorti
Applications & Analytics -liiketoimintaryhmän johtaja

Kristian Pullola
Talous- ja rahoitusjohtaja

(1) Kuten ilmoitimme 17.3.2017, Samih Elhage jatkaa johtokunnan jäsenenä 1.4.2017 asti.

+ Julkistimme 17.3.2017 muutoksia organisaatioomme, jotka vaikuttavat myös johtokuntamme kokoonpanoon 1.4.2017 lähtien. Katso tarkemmat tiedot Nokian johtokunnan päivitetystä kokoonpanosta sekä sen jäsenistä sivuilta 86-89.

**Hans-Jürgen
Bill**
Henkilöstöjohtaja

**Kathrin
Buvac**
Strategiajohtaja

**Ashish
Chowdhary**
Asiakasliiketoiminta-
johtaja

**Barry
French**
Markkinointijohtaja

**Marc
Rouanne⁽²⁾**
Innovaatio- ja
operatiivinen johtaja

**Maria
Varsellona**
Lakiasiainjohtaja

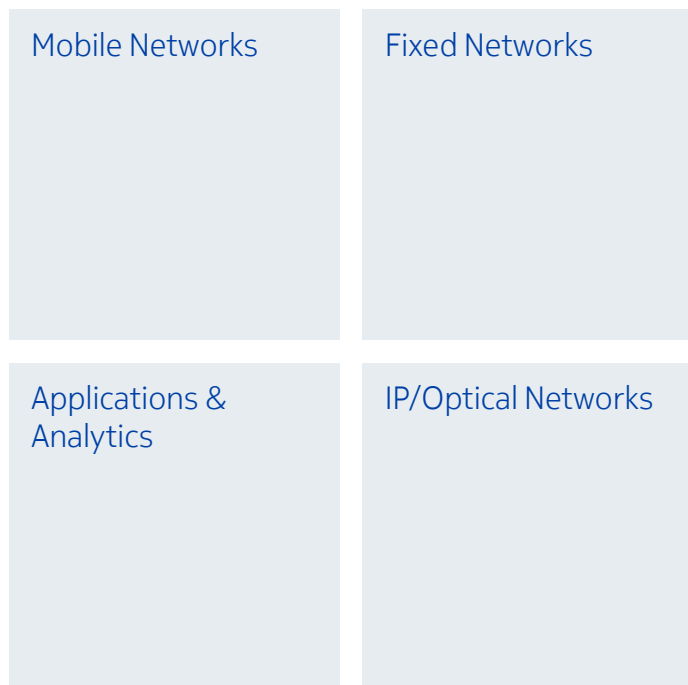
(2) Kuten ilmoitimme 17.3.2017, Marc Rouanne aloittaa Mobile Networks -liiketoimintaryhmän johtajana 1.4.2017.

Liiketoimintamme

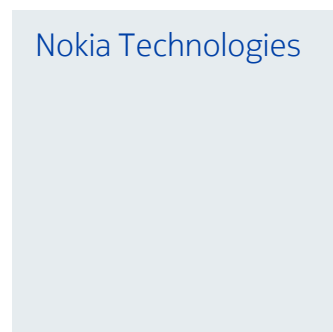
Meillä on kaksi liiketoimintaa: Nokian verkkoliiketoiminta ja Nokia Technologies -liiketoiminta.

Nämä kaksi liiketoimintaa rakentuivat viidestä eri liiketoimintaryhmästä vuonna 2016: Mobile Networks⁽¹⁾, Fixed Networks, IP/Optical Networks ja Applications & Analytics (yhdessä Nokian verkkoliiketoiminta) sekä Nokia Technologies. Tässä osiossa kerrotaan lyhyesti Nokian verkkoliiketoiminnasta ja Nokia Technologies -liiketoiminnasta.

Nokian verkkoliiketoiminta

Nokia Technologies

(1) Ilmoitimme 17.3.2017 muutoksista organisaatioomme. Näiden muutosten myötä organisaatiorakenteemme muuttuu siten, että jaamme nykyisen Mobile Networks -liiketoimintaryhmämme kahteen erilliseen, mutta tiiviisti sidoksissa olevaan yksikköön: Mobile Networks, joka keskittyy tuotteisiin ja ratkaisuihin, ja Global Services, joka keskittyy palveluihin. Näitä muutoksia ei ole otettu huomioon tässä liiketoiminnan kuvauksessa, joka kuvastaa organisaatiorakennettamme vuoden 2016 lopussa.

Nokian verkkoliiketoiminta

Nokian verkkoliiketoiminta

Verkkoliiketoimintaamme kuului neljä liiketoimintaryhmää vuonna 2016: Mobile Networks, Fixed Networks, IP/Optical Networks ja Applications & Analytics.

Markkinakatsaus

Tähtäämme kattavalla tuote- ja palveluvalikoimallamme markkinoille, joihin kuuluvat mobiili- ja kiinteiden verkkojen yhteysinfrastruktuurit, IP-reititys ja valokuituverkot sekä ohjelmistoalustat ja sovellukset.

Ensisijainen kohdemarkkinamme sisältää verkko- ja IP-infrastruktuurit, ohjelmistot ja niihin liittyvät palvelut viestintäpalvelujen tarjoajille. Ensisijaisen kohdemarkkinamme arvo oli arviolta 113 miljardia euroa vuonna 2016. Rinnakkainen, mukaan lukien vertikaalimarkkinamme, kattaa lisäksi verkkoliiketoiminnan laajentumisalueet niin asiakas- kuin tuotepuolella. Rinnakkainen markkinamme sisältää asiakassegmentit kuten internet-toimijat, energiasektorin, kuljetusliiketoiminnan, julkiset palvelut ja suuret teknologiayritykset. Tuotteiden osalta tähän sisältyvät ratkaisut, kuten Nuage Networksin tuotevalikoima, ohjelmisto-ohjatut verkot, analytiikka, esineiden internet ja tietoturva. Rinnakkaisen markkinan arvon arvioitiin olevan 18 miljardia euroa vuonna 2016.

Tuotevalikoimamme kysyntä perustuu tietoliikenteen räjähdysmäiseen kasvuun, kun ihmisten elämästä ja yritysten toiminnasta tulee entistä digitaalisempaa. Tämä vauhdittaa sellaisten verkkojen kysyntää, jotka kykenevät hoitamaan valtavan määrän yhteyksiä erittäin luotettavasti.

Kilpailu

Ensisijaisella kohdemarkkinallamme kilpailijoi- tamme ovat Huawei ja Ericsson. Kilpailemme muidenkin teknologia-asiantuntijoiden kanssa joillakin muilla markkinasegmenteillämme. Reitityssegmentissä kilpailijoi- tamme ovat mm. Juniper ja Cisco, kun taas valokuituverkoissa ja kiinteissä yhteyksissä kilpailijoi- tamme ovat Ciena, Adtran ja Calix. Sekä valokuituverkko- että sovellus- ja analytiikkasegmenttien mark- kinat ovat edelleen erittäin pirstoutuneita.

Mobile Networks

Markkinakatsaus

Mobile Networks –liiketoimintaryhmämme ensisijaiseen kohdemarkkinaan kuuluvat mobiiliverkot, konvergoituneet runkoverkkoratkaisut ja mikroaaltolinkit sekä niihin liittyvät palvelut. Tämä kattaa radio- ja runkoverkkoteknologiat 2G–5G-lisensoiduilla spektreillä sekä makroissa että pienissä soluissa. Palvelumarkkinaan sisältyvät implementaatio, huolto ja asiantuntijapalvelut mobiiliverkoille sekä asiakastukipalvelut niin mobiili- kuin kiinteille verkoille. Mobile Networks –liiketoimintaryhmän ensisijaisen markkinan arvon arvioitiin olevan 64 miljardia euroa vuonna 2016.

Mobile Networksin rinnakkainen markkina kattaa ratkaisut julkisille palveluille, suurille teknologiayrityksille ja internettoimijoille, ja se laajentuu teknologioihin, joita ovat esineiden internetin mahdollistavat verkkoyhteydet, LTE-viranomaisverkot, yksityiset LTE-verkot ja kehittyvä lisensioimaton radio. Rinnakkaisen markkinan, mukaan lukien vertikaalisen markkinan, arvon arvioitiin olevan 2 miljardia euroa vuonna 2016.

Liiketoiminta ja organisaatio

Tavoittelemme johtavaa asemaa perinteisten teleoperaattoreiden osalta sekä laajentumista Mobile Networks –liiketoimintaryhmälle houkutteleville rinnakkaisille markkinoille kokonaisvaltaisen tuote- ja palveluvalikoimamme avulla. Mobile Networks –liiketoimintaryhmään sisältyvät seuraavat liiketoimintayksiköt: Radio Networks, Converged Core, Advanced Mobile Networks Solutions ja Global Services.

Radio Networks –yksikkö hakee johtajuutta radioverkoissa, ja erityisesti sillä on kokonaisvaltainen vastuu yhdestä Nokian tulevaisuuden tärkeimmästä osa-alueesta: 5G:stä. Uskomme 5G:n muuttavan mobiiliteknologian käyttötapoja lähes jokaisella elämän osa-alueella. Samalla kun kaupallistamme 5G:tä, haluamme laajentaa johtavaa asemaamme LTE:ssä sujuvan kehityskulun kautta, johon lukeutuvat 4.5G-, 4.5G Pro- ja 4.9G-tarjontamme. Mobile

Networksin portfolio, johon sisältyy 5G-valmis AirScale-radioverkko, näyttää tietä skaalautuvuudelle, avoimuudelle, energiatehokkuudelle ja erilaisten teknologioiden tuelle (Single RAN). AirScale on alusta, joka tarjoaa 4.5G Pro-/4.9G-, pilvi- ja esineiden internet –yhteydet.

4G-standardin ja lopulta myös 5G:n edelleen kehittyminen vaatii runkoverkon jatkuvaa muutosta. Mobile Networksin Converged Core –liiketoimintayksikkö kehittää radikaalisti yksinkertaistettua, vahvaa ja skaalautuvaa, Cloud Native Core –konseptiinsa perustuvaa runkoverkkoa. Mobile Networks toteuttaa jo tätä suunnitelmaa ja erottaa tarjontaansa kilpailijoista ylivertaisella Shared Data Layer- ja Airframe –datakeskusinfrastruktuuri-ratkaisuillaan. Ne tuovat käyttöön telco-pilviarkkitehtuurin, jossa yhdistyvät sekä keskitetyn että hajautetun lähestymistavan parhaat puolet. Käyttämällä aidosti avoimia rajapintoja ja avoimen lähdekoodin ohjelmistojen rakennuspalikoita Mobile Networks voi tarjota erittäin tehokkaita ratkaisuja asiakkailleen, olivatpa ne perinteisiä teleoperaattoreita tai muita toimijoita. Mobile Networks –liiketoimintaryhmä tavoittelee johtavaa markkina-asemaa kokonaisvaltaisissa IP Multimedia –alajärjestelmissä ("IMS") / VoLTE:ssä, tilaajatietojen hallinnassa ja muissa virtualisoiduissa ohjelmistoinfrastruktuuri-ratkaisuissa. Tämä tapahtuu yhdistelemällä eri rakennuspalikoita, jotka tuottavat uusia digitaalisia liiketoimintamalleja.

Advanced Mobile Networks Solutions –liiketoimintayksikkö on Mobile Networksin etulinjassa sen laajentuessa perinteisten teleoperaattoreiden ulkopuolelle rinnakkaisilla markkinoilla. Nämä koostuvat viranomais-verkoista, esineiden internet –yhteyksistä ja autoteollisuuden yhteyksistä sekä yksityisistä LTE-verkoista esimerkiksi kuljetus- ja energiayhtiöille. Mobile Networks hyödyntää johtavaa pienten solujen portfoliotaan ja vahvaa asemaansa lisensioimattomassa LTE:ssä ja kiinteissä langattomissa yhteyksissä sekä innovatiivisia backhaul-ratkaisujaan, myös vahvaa mikroaaltotarjontaansa vastatakseen

entistä tiheämpien verkkojen tarpeeseen, joka tarjoaa muuttuvan maailmamme tarvitsemää kapasiteettia.

Global Services –liiketoimintayksikkömme taas pyrkii olemaan innovatiivisin ja kokonaisvaltaisin palveluntarjoaja verkottuneessa maailmassa. Palvelumme, ratkaisumme ja kykymme tarjota monitoimittajaratkaisuja auttavat asiakkaitamme navigoimaan kehittyvässä teknisessä ympäristössä, monimutkaisissa verkoissa ja lisääntyvän tietomäärän keskellä. Näin asiakkaamme voivat parantaa yksilöityjä loppukäyttäjäkokenemuksia samalla kun tukevat asiakkaitaan päivittäisessä verkkosuunnittelussa, -toteutuksessa, -toiminnoissa ja verkon ylläpidossa. Strategisesti erotumme tarjoamalla palvelua nopeasti, laadukkaasti ja tehokkaasti sekä oikealla yhdistelmällä paikallista asiantuntemusta, globalisoituja toimituskeskuksia ja kehittyntä analytiikkaa, virtualisointia ja automaatiota Nokia AVA –alustaa hyödyntämällä.

Kilpailu

Mobiiliverkkojen markkina on erittäin vakiintunut, ja siinä pääkilpailijamme ovat Huawei ja Ericsson. Kahdella alueellisella toimijalla, ZTE:llä ja Samsungilla, on myös hieman alle 10 prosentin markkinaosuus. Odotamme IT-yhtiöiden kuten HP Enterprisesin tulevan näille markkinoille verkkoinfrastruktuurin lisääntyvän virtualisoinnin ja pilveen siirtymisen myötä.

Fixed Networks

Markkinakatsaus

Fixed Networks –liiketoimintaryhmämme ensisijaiseen kohdemarkkinaan kuuluvat kiinteät liityntäverkot ja niihin liittyvät palvelut sekä kiinteiden verkkojen muutospalvelut, jotka koskevat erityisesti perinteisiä kiinteän verkon keskuksia. Fixed Networks –liiketoimintaryhmän ensisijaisen markkinan arvon arvioitiin olevan 9 miljardia euroa vuonna 2016. Tällä markkinalla on edessä siirtymä kuparitekniologioista valokuituteknologioihin. Kuparimarkkina on toistaiseksi vakaa, osaksi Nokian ajamien nykyisten kupariverkkojen tehokkuutta parantavien innovaatioiden ansiosta.

Fixed Networks –liiketoimintaryhmän rinnakkainen markkina, mukaan lukien vertikaalinen markkina, sisältää virtualisointi-ratkaisuja kaapeliyhteysalustoille, Digital Homen (IOT) ja passiivisen optisen LANin. Rinnakkaisen markkinan, mukaan lukien vertikaalisen markkinan, arvon arvioitiin olevan 3 miljardia euroa vuonna 2016, ja siinä ovat mukana ratkaisuihin liittyvät palvelut.

Liiketoiminta ja organisaatio

Fixed Networks –liiketoimintaryhmä tarjoaa kupari-, valokuitu- ja koaksiaalikaapeli-yhteyksiin perustuvia tuotteita, ratkaisuja ja palveluita toimittakseen enemmän kaistanleveyttä yhä useammille ihmisille nopeasti ja kustannustehokkaasti. Tuotevalikoimamme mahdollistaa teknologioiden yhdistelyn, mikä tekee valokuidun rakentamisesta asiakkaillemme mahdollisimman edullista. Se koostuu kehittyneistä ratkaisuista, joiden tavoitteena on lisätä nykyisen kuparikaapeli-verkon kapasiteettia. Näitä ratkaisuja ovat esimerkiksi

VDSL2 Vectoring, Vplus ja G.Fast. Fixed Networks –liiketoimintaryhmällä on myös johtava asema kuitu kotiin -ratkaisussa, joita ovat Ethernet point-to-point ja kaikki PON-kuituyhteysarkkitehtuurin (Passive Optical Networks) versiot, esimerkiksi EPON, GPON, ja 10 gigabitin seuraavan sukupolven valokuituyhteysteknologioissa (XGS-PON ja TWDM-PON). Yhdessä Nokia Bell Labsin kanssa jatkamme entistä suuremman kapasiteetin teknologioiden innovointia ja kehittämistä. Näihin kuuluvat XG-Fast, joka tuottaa kupariyhteyden, jonka nopeus on yli 10 Gb/s, ja XLG-PON puolestaan tuo käyttöön valokuitua pitkin symmetrisen kaistanleveyden, jonka nopeus on 40 Gb/s.

Gainspeed-hankintamme 1.8.2016 on täydentänyt monijärjestelmäoperaattoreille tarjoamiimme valokuituyhteysteknologioita. Gainspeed on kalifornialainen startup-yhtiö, joka on erikoistunut toimittamaan kaapeliteollisuudelle hajautettuja verkkoarkkitehtuuriratkaisuja Virtual CCAP –tuotelinjansa kautta. Tämän vahvistetun tuoteportfolion avulla tarjoamme kaapelioperaattoreille kokonaisvaltaista teknologiaa, jota tarvitaan kasvavien kapasiteettivaatimusten tukemiseen nyt ja tulevaisuudessa. Tämän hankinnan myötä pystymme tarjoamaan kaapeli-toimialalle avaimet käteen –ratkaisua, joka sisältää reititys-, siirto-, langattomia ja analytiikkatuotteita.

Lisäksi älykotiratkaisumme tukee digitaalisia kotitalouslaitteita, jotka antavat viestintäpalvelujen tarjoajille mahdollisuuden tarjota parempia asiakaskokemuksia ja monipuolistaa tarjontaansa.

Fixed Networks –liiketoimintaryhmän palveluvalikoima perustuu vertaansa vailla olevaan asiantuntemukseemme ja kokemukseemme. Se muodostuu käyttöönotto-, ylläpito- ja asiantuntijapalveluista esimerkiksi kupari- ja kuituyhteyksien kehittämisessä, puhelinverkkojen uudistamisessa, erittäin nopeiden laajakaistaverkkojen suunnittelussa, käyttöönotossa ja operoinnissa, verkkoasennuksissa ja kaapeloinnissa sekä monitoimittajaratkaisujen ylläpidossa.

Kilpailu

Kilpailuympäristössä on samoja piirteitä kuin mobiiliyhteyksissä ja markkinaa dominoi kolme pääasiallista toimittajaa – Huawei, Nokia ja ZTE. Tämän lisäksi kourallinen muita toimittajia pitää hallussaan alle 10 prosentin markkinaosuutta.

IP/Optical Networks

Markkinakatsaus

IP/Optical Networks –liiketoimintaryhmämme ensisijainen kohdemarkkina kattaa viestintäpalvelujen tarjoajille myytävät reititys- ja optiset teknologiat sekä niihin liittyvät palvelut. Tähän markkinaan sisältyvät teknologiat kuten IP-reuna ja -runkoreititys, langattomat pakettiverkot sekä Wave Division Multiplex- ja Optical Multi-Service Network –ratkaisut. IP/Optical Networks –liiketoimintaryhmän ensisijaisen markkinan arvon arvioitiin olevan 28 miljardia euroa vuonna 2016.

Merkittävä osa IP/Optical Networksin liikevaihdosta on peräisin liiketoimintaryhmän rinnakkaiselta markkinalta, johon kuuluu asiakassegmenttejä kuten internettoimijat, energiassektori, kuljetusliiketoiminta, julkiset palvelut ja suuret teknologiayritykset. Olemme sisällyttäneet tähän markkinaan myös teknologioita, kuten SDN-hallinnan, jota toteutetaan Nuage-portfoliollamme. Rinnakkaisen markkinan arvon arvioitiin olevan 6 miljardia euroa vuonna 2016.

Liiketoiminta ja organisaatio

IP/Optical Networks –liiketoimintaryhmä tarjoaa huipputehokkaita ja äärimmäisen skaalautuvia verkkoja, jotka tukevat digitaalisen maailman dynaamista yhteenliitettävyyttä. IP/Optical Networksin portfolioon kuuluvat operaattoritason ohjelmistot, järjestelmät ja palvelut koskevat monia eri alueita älyrakenteiden ohjelmoitavista IP- ja optisista siirtoverkoista ohjelmoitavien verkkokäyttäjärakenteiden ohjelmisto-ohjautuviin kykyihin.

Viestintäpalvelujen tarjoajien verkkoihin kohdistuu valtava paine, joka on seurausta pilvipohjaisista sovelluksista, erittäin nopean laajakaistan kehittämisestä ja esineiden internetistä. IP/Optical Networksin ratkaisut lyhentävät viestintäpalvelujen tarjoajien markkinoilletuontiaikaa ja pienentävät uusien palvelujen lanseeraukseen liittyvää riskiä. Tämä mahdollistaa tarvittaessa nopean skaalautuvuuden voimakkaasti kasvavaan kysyntään vastaamiseksi optimoiduimmissa kokoonpanoissa. Ratkaisut myös varmistavat, että verkkopalvelujen toimituksen laatu, luotettavuus ja turvallisuus ovat yhdenmukaisia ja että korjaavat toimenpiteet aloitetaan automaattisesti silloin, kun mikä tahansa parametri ylittää määritetyt rajat. Nämä operaattoritasoiset ominaisuudet vastaavat myös rinnakkaisten markkinoiden tarpeisiin. Näitä ominaisuuksia arvostaviin rinnakkaisiin markkinoihin kuuluvat mm. internetin sisällöntarjoajat, julkiset palvelut ja suuret teknologiayritykset.

IP/Optical Networks –liiketoimintaryhmän tuotevalikoima kattaa:

- kokonaisvaltaiset IP- ja optiset alueverkko (WAN)-ratkaisut, jotka luovat yhteyksiä ihmisten ja esineiden välille dynaamisesti, luotettavasti ja turvallisesti miltä tahansa teknologiamodaliteetilta mihin tahansa pilveen halvimmin bittiiä kohden
- kehittyneet, pilvioptimoidut IP-palveluportit asunto-, yritys-, mobiili- ja esineiden internetpalveluille ja ainutlaatuiset hybridiratkaisut, jotka mahdollistavat tulevaisuuden konvergoituneet palvelut
- verkon hallintaa varten operaattoreiden SDN-ratkaisut, jotka dynaamisesti toimittavat, optimoivat ja varmistavat verkkopalvelut ja resurssit kokonaisvaltaisesti pilveen pääsystä IP- ja optisiin teknologiatasoihin

- kehittyneen datakeskusautomaation ja ohjelmisto-ohjatut WAN-ratkaisut, jotka konfiguroivat pilvien väliset yhteydet kaikkiin sivukonttoreihin pilvilaskennan helpoudella ja tehokkuudella Nuage-portfoliomme tuotteita hyödyntäen
- kehittyneet IP-videopalvelut, jotka tuottavat parhaan mahdollisen käyttäjäkokemuksen ja jotka lähetetään tehokkaasti ja virheettömästi pilvestä
- laajan portfolion asiantuntijapalveluja, jotka nopeuttavat verkkojen uudistamista varten integroiduista uusista teknologioista saatavia hyötyjä ja hyödyntävät viimeisimpiä SDN:ssä, virtualisoinnissa, videoissa ja ohjelmoitavissa täysin IP-pohjaisissa verkoissa tehtyjä innovaatioita.

Kilpailu

Kilpailuympäristöä dominoivat Cisco, Juniper, Huawei ja Nokia. Lisäksi markkinoilla on muutamia erikoistuneita toimijoita kuten Ciena optisissa ratkaisuissa.

Applications & Analytics

Markkinakatsaus

Applications & Analytics –markkina keskittyy ohjelmistoalustoihin ja sovelluksiin, jotka auttavat viestintäpalvelujen tarjoajia optimoimaan verkko- ja palvelutoimintojaan, kaupallistamaan palvelunsa ja parantamaan asiakaskokemuksia. Applications & Analytics –liiketoimintaryhmän ensisijaiseen liiketoimintaan kuuluvat liiketoiminnan tukijärjestelmät, operaatioiden tukijärjestelmät ja palveluntoimituksen alustat. Applications & Analytics –liiketoimintaryhmän ja siihen liittyvien asiantuntijapalveluiden ensisijaisen markkinan arvon arvioitiin olevan 12 miljardia euroa vuonna 2016.

Applications & Analytics –liiketoimintaryhmän rinnakkaiseen markkinaan, mukaan lukien vertikaaliseen markkinaan, kuuluu uudet ohjelmistot ja palvelut itseohjautuville verkoille, pilvialustoille, analyytiikalle, turvallisuudelle ja esineiden internetille. Asiakkaiden näkökulmasta tämä markkina kattaa myös internettoimijat, digitaaliset yritykset ja esineiden internet –vertikaalit. Rinnakkaisen markkinan, mukaan lukien vertikaalisen markkinan, arvon arvioitiin olevan 6 miljardia euroa vuonna 2016.

Liiketoiminta ja organisaatio

Applications & Analytics on ohjelmistotratkaisuihin erikoistunut liiketoimintaryhmämme. Nokialla on pitkäaikainen asema päämarkkinoillaan: liiketoimintojen tukijärjestelmäsovelluksemme tukevat satoja miljoonia liittymänhaltijoita ja hallinnoivat yli 1,5 miljardia laitetta päivittäin, olemme johtava LTE-verkkojen hallintajärjestelmien toimittaja ja olemme toimittaneet tuhansia operaatioiden tukijärjestelmiä kuten palveluiden ylläpito-, varmistus-, automaatio-, analyytiikka- ja pilviratkaisuja. Session Border Controller –palvelualustamme — joka turvaa verkkorajoja ja liittää yhteen erittäin nopeasti lisääntyvän määrän laitteita — erottuu vastaavista alustoista virtualisointikyvyillään.

Näitä markkinoita uudistaa neljä trendiä: pilveen siirtyminen, esineiden internetin kasvu, tietoturvallisuuden ja yksityisyyden lisääntynyt tarve, sekä lisätyn älyn ja koneoppimisen vaikutus. Nämä trendit vaikuttavat siihen, miten verkot tulevat toimimaan, miten uudet palvelut ja liiketoimintamallit realisoidaan, miten asiakkaiden odotukset kehittyvät sekä siihen, kuinka nopeata viestintäpalvelujen tarjoajien ja suurten teknologiayritysten innovoinnin on oltava.

Applications & Analytics –liiketoimintaryhmä ajaa määritietoista innovointiohjelmaa, johon kuuluu kehittyvien liiketoimintojen yksikkö, joka kehittää esineiden internet-, tietoturva-, pilvi-, itseohjautuvia verkko- ja analyytiikkaohjelmistoja. Tämä kehitys auttaa asiakkaitamme:

- modernisoimaan liiketoiminnan tukijärjestelmiä siten, että ne kykenevät uusien esineiden internet- ja pilvipalvelujen nopeaan lanseeraukseen sekä kaupallistamiseen
- parantamaan asiakaskokemuksia runsaan analyytiikan ja koneoppimisen avulla
- operoimaan suurempia verkkoja ja useampia palveluja pienemmällä henkilöstöllä virtualisoinnin ja automaation avulla
- ennakoimaan tapahtumia ja ongelmia lisätyn älyn avulla
- skaalaamaan esineiden internet –palvelut alustalla, joka hoitaa tiedonkeruun, tapahtumien prosessoinnin, laitehallinnan, tiedon kontekstualisoinnin, data-analyytiikan ja kokonaisvaltaisen tietoturvan

- parantamaan digitalisoinnin onnistumista paremmilla prosesseilla, yhteistyöllä ja kannattavuudella; ja
- varmistamaan palvelut ja tiedot luotettavasti.

Tämän liiketoiminnan kasvattaminen merkittäväksi itsenäiseksi ohjelmisto-liiketoiminnaksi on strategiamme kulmakiviä.

Kilpailu

Applications & Analytics –liiketoimintaryhmä toimii erittäin pirstoutuneella markkinalla. Siinä on hyvin vähän toimijoita, joiden markkinaosuus on yli 10 prosenttia. Pääkilpailijat ovat Ericsson, Huawei, Amdocs, Oracle, HPE, Cisco ja Netcracker. Katso lisätietoja strategiastamme “Strategiamme” -osiosta.

Verkkoliiketoiminnassa mukana

Services

Services-organisaatiomme keskittyy innovatiivisten palvelujen, ratkaisujen ja monitoimittajavalmiuksien kehittämiseen mobiili-, kiinteiden ja IP-verkkojen ympärillä ja muilla osa-alueilla. Täysimittainen palveluportfoliomme vastaa asiakkaidemme nykyisiin ja tuleviin tarpeisiin ja asiakaskuntaamme kuuluvat verkko-operaattorit, julkiset palvelut, suuret teknologiayritykset ja kuljetusliiketoiminta. Palvelujen toimittamisessa on ratkaisevaa asiakastytyväisyys, laatu ja tehokkuus. Tämän saavuttamiseksi hyödynnämme paikallisia yhteyksiä asiakkaisiimme, Global Delivery Center -verkostoamme sekä uuden sukupolven jakelualustaa, Nokia AVAa. Palveluportfoliomme ja palveluiden jakelun parissa toimii 38 000 palveluasiantuntijaaamme eri puolilla maailmaa.

Myynti ja markkinointi

Asiakasliiketoiminnan organisaatiomme (Customer Operations, CO) vastaa myynnin ja asiakassuhteiden hallinnasta neljässä verkkoliiketoimintaryhmässämme. Tiimit toimivat noin 130 maassa ja varmistavat, että olemme lähellä asiakkaitamme sekä fyysisesti että paikallisten markkinoiden ymmärtämisessä. Ne myös auttavat luomaan ja ylläpitämään asiakassuhteita. Katso lisätietoja tuotantolaitostistamme "Tietoa Nokiasta—Infrastruktuurilaitteiden ja -tuotteiden tuotanto"-osiosta.

CO-organisaatio on jaettu seitsemään markkina-alueeseen.

- **Aasian ja Tyynenmeren alue sekä Japani** on monimuotoinen alue, jonka tietoliikenne-markkinat ulottuvat edistyneistä markkinoista, kuten Japanista ja Etelä-Koreasta, vielä kehitysvaiheessa oleviin markkinoihin, joita ovat esimerkiksi Bangladesh, Myanmar ja Vietnam. Teemme yhteistyötä markkina-alueen johtavien operaattoreiden kanssa ja asiakkaitamme ovat muun muassa Indosat, KDDI, KT, LG Uplus, NBN Australia, NTT DoCoMo, Singtel, SK Broadband, SK Telecom, Smartfren, SoftBank, Spark, StarHub, Telekom Malaysia, Telekom Indonesia, Telkomsel,

VNPT ja Vodafone. Meillä on tiivistä teknologiayhteistyötä Korean ja Japanin johtavien operaattoreiden kanssa sekä kaksi Service Delivery Hubia Japanissa ja Indonesiassa.

- **Euroopassa** toimimme kaikkien suurimpien operaattoreiden kanssa, esimerkiksi Deutsche Telekom, MegaFon, MTS Sistema, Orange, Telefónica, Telia ja Vodafone Group, joilla on miljoonia tilaajia. Meillä on merkittävää T&K-osaamista Euroopassa. Siellä sijaitsee myös osa suurimmista teknologiakeskuksistamme, joissa työskennellään tulevaisuuden mobiililaajakaistateknologioiden parissa. Meillä on Euroopassa myös yksi Global Delivery Center ja neljä alueellista Service Delivery Hubia.
- **Kiinan alueella** olemme suurin Kiinan ulkopuolella pääkonttoriaan pitävistä toimijoista, ja toimimme kaikkien suurten operaattoreiden kanssa, joita ovat muun muassa China Mobile, China Telecom, China Tower ja China Unicom. Olemme laajentuneet myös julkiselle sektorille ja yritysmarkkinoille kuten rautateihin ja yleiseen turvallisuuteen. Taiwanissa toimimme kaikkien suurten operaattoreiden kanssa (muun muassa Chunghwa Telecom ja Taiwan Mobile). Meillä on Kiinassa viisi teknologiakeskusta, yksi alueellinen Service Delivery Hub sekä yli 80 toimipistettä eri suurkaupungeissa ja provinseissa.
- **Intiassa** olemme vahva verkkotoimittaja ja palveluntarjoaja johtaville julkisille ja yksityisille operaattoreille, joihin lukeutuvat Bharti Airtel, Vodafone, Reliance Jio, Idea, BSNL, MTNL, Aircel ja Uninor. Näille operaattoreille toimittamamme verkot palvelevat yli 280 miljoonaa tilaajaa yli 230 000 kohteessa ja nämä luvut kasvavat päivittäin. Tämän lisäksi olemme merkittävä televiestintäinfrastruktuurin toimittaja operaattorisektorin ulkopuolella toimiville segmenteille, kuten suuryrityksille, energiasektorille (Tata Power, Gail) ja Intian puolustussektorille L&T:n ja BEL:in kautta. Olemme myös strateginen televiestintäkumppani GSM-rautatieverkoissa Indian Railwaysille, mukaan lukien Kolkata Metro

Railways ja DMRC (Delhi Metro Rail Corporation). Meillä on Intiassa yksi Global Delivery Center, yksi Service Delivery Hub ja yksi Global Technology Center.

- **Latinalaisessa Amerikassa** 16 prosenttia väestöstä käyttää LTE-palveluita, ja nopea kiinteä laajakaista on edelleen alkuvaiheessa. Tavoitteenamme on tuoda laajakaistapalvelut alueen yli 600 miljoonan asukkaan ulottuville ja toimitamme erittäin kilpailukykyisiä ratkaisujamme kaikille suurille operaattoreille, joita ovat América Móvil, AT&T, Oi, Telefónica, Telmex ja Tim, sekä paikallisille operaattoriryhmille, kuten Avantelille, Milicomille, Nuevatelille ja Personalille.
- **Lähi-idässä ja Afrikassa** olemme saavuttaneet huomattavan vahvan aseman ja toimimme yhdessä useiden johtavien operaattoreiden kanssa. Niitä ovat esimerkiksi Airtel, du, Etisalat, Maroc Telecom, Mobily, MTN, Ooredoo, Orange, OTA Djezzy, Smile, STC, Telkom, Vodacom ja Zain.
- **Pohjois-Amerikassa** kaikki suuret operaattorit kuuluvat avainasiakkaisiimme. Toimitamme myös kehittyneitä IP-verkkoratkaisuja, erittäin nopeita laajakaistayhteyksiä ja pilviteknologiaratkaisuja laajalle asiakaskunnalle, johon kuuluu paikallisia palveluntarjoajia, kaapelioperaattoreita, suuryrityksiä, osavaltioiden ja paikallisen tason viranomaisia ja yleishyödyllisiä palveluja tarjoavia yhtiöitä. Pohjois-Amerikassa on myös tärkein ja kukoistavin innovaatiokeskittymämme, joka ulottuu kuuluisan Nokia Bell Labsin pääkonttorista Murray Hillissä, New Jerseyssä, Nokia Technologiesin kehityslaboratorioihin Piilaaksossa.

Lisäksi meillä on erillinen myynti-organisaatio, joka keskittyy kriittisen tärkeiden viestintäjärjestelmien myyntiin televiestintäoperaattorimarkkinan ulkopuolella oleville organisaatioille. Tällä rakenteella pyritään nopeuttamaan ja tehostamaan toimintaamme siten, että se pystyy vastaamaan asiakkaiden vaatimuksiin sekä luomaan uusia asiakassuhteita ja säilyttämään nykyiset asiakassuhteet.

Global Enterprise and Public Sector -organisaatio keskittyy neljään televiestintäoperaattoreiden lähisegmenttiin, jotka tarvitsevat toiminnan kannalta välttämättömiä viestintäverkkoja: julkiset palvelut, kuljetusliiketoiminta, energiasectori ja suuret teknologiayritykset. Tämä globaali myyntiorganisaatio on erikoistunut palvelemaan asiakkaiden kuten vaikkapa Dubaissa toimivan Nedan tarpeita. Se tarjoaa televiestintäpalveluja kaikille erikoistuneille julkishallinnon laitoksille sekä osittain valtiollisille ja yksityisille laitoksille. Muita asiakkaita ovat Sveitsin rautatieyhtiö SBB (Swiss BundesBahn) ja Sveitsin siirtoverkonhaltija Swissgrid. On myös Smart City -hankkeet kuten "Bristol is open", joiden tavoitteena on tutkia ratkaisuja, jotka tekevät kaupungeista älykkämpiä, turvallisempia ja kestävämpiä, sekä merkittävät pankit kuten

BBVA ja Santander, jotka ovat uudistamassa monimutkaisia järjestelmiään huipputeknisiksi pilviympäristöiksi, jotka mullistavat yhtiöiden tarjoaman asiakaskokemuksen.

Tutkimus ja kehitys

Verkkoliiketoimintamme on toimialan suurimpia T&K-investoijia tietoliikenne-tekniologiassa ja odotamme sen vauhdittavan uudistumista sekä televiestintä- että vertikaalisilla toimialoilla vastataksaan digitaalisten yhteyksien maailman tarpeisiin. Tuotekehitys on jatkuvaa varmistaaksemme kykymme vastata seuraavan sukupolven vaatimiin ohjelmoitavuus-, ketteryys- ja tehokkuusvaatimuksiin, esineiden internetiä varten tarvittaviin ohjelmistopohjaisiin verkkoihin, älykkääseen analytiikkaan ja automaatioon, joilla luodaan uusia inhimillisiä mahdollisuuksia.

Neljä verkkoliiketoimintaryhmäämme vastaavat Nokian verkkoliiketoiminnan tuotteisiin liittyvästä T&K-toiminnasta. Verkkoliiketoiminnallamme on globaali teknologiakeskusten verkosto ja kukin keskus keskittyy tiettyyn teknologiaan tai erikoisalaan. Suurimmat teknologiakeskukset sijaitsevat Belgiassa, Kanadassa, Kiinassa, Suomessa, Ranskassa, Saksassa, Japanissa, Unkarissa, Intiassa, Italiassa, Kreikassa, Puolassa, Filippiineillä, Portugalissa, Romaniassa, Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja Yhdysvalloissa. Uskomme saavamme tärkeää kilpailuetua siitä, että T&K-verkostomme on maailmanlaajuisesti hajautettu. Jokaisen T&K-toimipisteemme ympärillä on ekosysteemi, jonka välityksellä saamme yhteyden asiantuntijoihin kaikkialla maailmassa. Täydennämme tätä verkostoa yhteistyöllä yliopistojen ja muiden tutkimuslaitosten kanssa.

Nokian innovaatiotoimintaa ohjaa innovaatio- ja operatiivisen johtajan organisaatio (Chief Innovation and Operating Office, CIOO). Lisätietoja Nokia Technologies -liiketoimintaryhmämme T&K-toiminnasta löytyy osiosta "Nokia Technologies - Tutkimus ja kehitys". CIOO-organisaatioon kuuluvat Chief Technology Office (CTO) ja Nokia Bell Labs vastaavat tutkimussuunnitelmastamme ja -portfolios-

tamme sekä konsernipalveluista arkkitehtuurin, compliance-toiminnon, luotettavuuden ja standardien osalta. CIOO-organisaatio kehittää uutta luovia teknologioita sekä jalostaa nämä teknologiat uusiksi prototyyppi-järjestelmiksi ja ratkaisuksiksi. Niitä liiketoimintaryhmämme vievät markkinoille, jotta tuottaisimme kasvua ja erottuisimme kilpailijoista koko portfoliollamme. CIOO-organisaatio ohjaa myös innovaatiotoimintaa asiakkaiden, kumppaneiden ja viranomaisten kanssa sekä koekäyttää uusia ratkaisuja yhteistyössä asiakkaidemme ja liiketoimintaryhmiemme kanssa.

Nokia Bell Labs haluaa vastata kuuteen megatrendiin, joiden Nokia katsoo edistävän ohjelmoitavaa maailmaa (katso tarkempi kuvaus osiosta "Strategiamme" edellä). Siksi se on määritellyt Future X -verkko-arkkitehtuurin – äärimmäisen hajautetun, kognitiivisen, jatkuvasti sopeutuvan, oppivan ja optimoivan verkon, joka yhdistää ihmiset, aistit, esineet, järjestelmät, infrastruktuurin ja prosessit. Kaikki verkkoliiketoimintamme liiketoimintaryhmät, kuten myös Nokia Technologies, ovat sitoutuneet tähän yhteen arkkitehtuurinäkemykseen ja kehittävät omia alueitaan rakentaakseen tulevaisuudessa saumattomia, kokonaisvaltaisia ratkaisuja:

- Mobile Networks tuo käyttöön tuhatkertaisen tiedonsiirtokapasiteetin ja satakertaisesti pienemmän viiveen, kymmenkertaisen huippunopeuden, tuen monispektrikais-toille ja -teknologioille rakentamalla sovellustietoisia ja itseohjautuvia verkkoja, jotka ovat erittäin turvallisissa.
- Fixed Networks tulee tarjoamaan äärimmäisen skaalautuvia, kaikkialla saatavilla olevia yhteyksiä, kuitumaista nopeutta kaikissa medioissa ja joustavaa ohjelmisto-ohjattavia yhteyksiä.
- IP/Optical Networks tulee toteuttamaan terabittikoon kapasiteetin, dynaamisen pilvi-optimoitun älyverkon ja rajoittamattoman verkko-ohjelmoitavuuden/viipaloinnin.

■ Applications & Analytics tulee automatisoimaan reuna-/Telco-pilviverkot, mahdollistamaan kognitiivisen verkon toiminnan ja tulevaisuuden yritysten interaktiivisuuden sekä tarjoamaan terabittikoon automaattisesti esineiden internetiin ja laitehallintaan liittyvää turvallisuutta.

■ Nokia Technologies tutkii ja kehittää uusia digitaalisen arvon alustoja. Se myös jatkaa ammatti- ja kuluttajalaitteiden ja -teknologioiden innovointia ja keskittyy tässä digitaalisen terveydenhuollon ja digitaalisen median liiketoimintoihin.

Patentit ja lisenssit

Immateriaalioikeudet ovat keskeisen tärkeitä Nokialle, jonka laaja patenttiportfolio kattaa tällä hetkellä yli 26 000 patenttiperhettä jotka perustuvat kolmen eri organisaation (Nokia Technologies, Nokia Solutions and Networks ja Alcatel Lucent) patenttiportfolioihin. Nokia Technologiesin patenttiliiketoiminta on pääasiallinen patenttitemme kaupalliseen hyödyntämiseen suuntautunut yksikkö. Lisätietoja Nokia Technologies -liiketoimintaryhmämme patentti- ja lisensointitoiminnasta löytyy osiosta "Nokia Technologies - Patentit ja lisenssit".

Verkkoliiketoimintamme ja sitä tukeva Nokia Bell Labs tuottavat arvokkaita patentteja alan johtavan tutkimus- ja tuotekehitystyönsä puitteissa. Alueita ovat muun muassa langattomat yhteydet, IP-verkot, erittäin nopeat laajakaistayhteydet sekä pilvitekniologiat ja -sovellukset.

Nokian patenttiportfolioon kuuluu laadukkaita essentiaalipatentteja ja patenttihakemuksia, jotka on ilmoitettu European Telecommunications Standards Institutelle ja muille standardointiorganisaatioille essentiaalipatentteina esimerkiksi LTE-, WCDMA-, GSM- ja muihin standardeihin. Pyrimme jatkossakin tuottamaan uusia patentteja.

Verkkoliiketoiminnallamme on patenttien lisensointisopimuksia useiden ulkopuolisten tahojen kanssa osana tavanomaista liiketoimintaa.

Nokia Bell Labs

Nokia Bell Labs on Nokian teollisen tutkimuksen ja innovaation yksikkö, joka on niittänyt maailmanlaajuista mainetta. Nokia Bell Labs on sen yli 90-vuotisen historiansa aikana keksinyt monet niistä teknologioista, jotka ovat mahdollistaneet informaatio- ja televiestintäverkot sekä kaikkien digitaalisten laitteiden ja järjestelmien käytön. Tämä tutkimustyö on palkittu kahdeksalla Nobel-palkinnolla, kahdella Turing-palkinnolla, kolmella Japani-palkinnolla, lukuisilla National Medal of Science ja National Medal of Engineering -palkinnoilla, yhdellä Oscar-palkinnolla, kahdella Grammy-palkinnolla sekä yhdellä Emmy-palkinnolla sen teknologian innovaatioiden ansiosta. Nokia Bell Labs jatkaa mullistavan tutkimuksen tekemistä keskittyen ratkaisemaan uuden digitaalisen aikakauden haasteita, kun niin ihmiset kuin esineet ovat yhteydessä toisiinsa verkon välityksellä.

Nokia Bell Labs haastaa mahdollisuuden rajoja sen sijaan, että se antaisi asioiden nykytilan rajoittaa toimintaansa. Nokia Bell Labs katsoo tulevaan ymmärtääkseen ihmisten tarpeita sekä tunnistaakseen mahdollisia esteitä niiden toteutumiselle tällä uudella aikakaudella. Näitä keskeisiä ja monimutkaisia haasteita ratkovat sen monipuoliset taustat omaavat tutkimusammattilaiset useista eri näkökulmista löytämällä tai keksimällä innovaatioita, jotka mahdollistavat uusia liiketoimintamahdollisuuksia, toimintatapoja ja palveluita. Nämä innovaatiot mahdollistavat teknologian vallankumouksen.

Nokia Bell Labsin tutkimus keskittyy niihin tieteen, teknologian, tekniikan tai matematiikan osa-alueisiin, jotka vaativat kymmenkertaista parannusta yhdellä tai useammalla saralla. Nokia Bell Labs yhdistää näitä tutkimusalueita sen Future X -verkkoarkkitehtuuriin, jonka avulla se kehittää näistä tutkimuksen elementeistä toimialaa mullistavia ratkaisuja. Nämä innovaatiot tuodaan markkinoille liiketoimintaryhmiemme tai tekniikka- ja patenttillisenssoinin kautta. Nokia Bell Labs on myös suoraan kosketuksessa toimialaan ja asiakkaisiin konsultointipalveluidensa kautta auttaen asiakkaitaan siirtymään kohti tulevaisuuden verkkoja muun muassa innovatiivisten liiketoimintamallien avulla.

Tämä toimintamalli, jossa se keskittyy tulevaisuuden tarpeiden määrittelyyn ja löytämään mullistavia ratkaisuja kriittisiin ongelmiin samalla kun se auttaa toimialaa kehittymään, on ollut Nokia Bell Labsin missio alusta alkaen.

Nokia Bell Labs ja Alcatel-Lucent Submarine Networks tekivät **65 terabitin** sekuntivauhdin ennätyksen merikaapelijärjestelmissä käyttäen Bell Labsin uutta PCS-teknologiaa (Probabilistic Constellation Shaping, "PCS"), joka edustaa mullistavaa uutta modulointitekniikkaa, joka maksimoi huippunopean siirron etäisyyden ja kapasiteetin optisissa verkoissa.

Nokian Bell Labs yhdessä Deutsche Telecomin ja Münchenin teknisen korkeakoulun kanssa yltyivät **yhden terabitin** sekuntivauhtiin optisessa linkissä käyttäen Bell Labsin PCS-teknologiaa. Teknologia lisää optisten verkkojen suorituskykyä ja mahdollistaa niiden toimia lähempänä Shannonin rajaa ja näin vastata kuluttajien ja yritysten kasvavaan datakysyntään.

Nokia Bell Labs ylsi ensimmäisenä maailmassa **10 gigabitin** symmetriseen tiedonsiirtonopeuteen käyttäen perinteisestä kuitukaapelia hyödyntämällä XG-CABLE-koeteknologiaa, joka pohjautuu Nokia Bell Labsin kehittämiin ainutlaatuisiin yhteysteknologian innovaatioihin ja sovelluksiin.

Nokia Technologies

Nokia Technologies

Nokia Technologies on Nokialle kasvun ja innovoinnin moottori.

Nokia Technologies on Nokialle kasvun ja innovoinnin moottori. Nokia Technologies kehittää edistyneitä teknologiatuotteita kuluttaja- ja ammattikäyttöön digitaalisen terveydenhuollon ja digitaalisen median alueilla. Se myös lisensoi toimialamme johtavia innovaatioita sekä Nokia-tavaramerkkiä mobiililaitteille. Nokia Technologiesin tavoitteena on tutkia ja kehittää tapoja, joilla teknologia voi muuttaa elämäämme. On kyseessä sitten terveellisempien elämäntapojen tavoittelu tai kokemusten jakaminen ennennäkemättömillä tavoilla, Nokia Technologies tuo visiomme verkottuneesta maailmasta asiakkaidemme saataville jo tänään. Nokia Technologiesin missio on suunnitella helppokäyttöisiä, kauniita ja merkityksellisiä tuotteita sekä ratkaisuja, jotka vievät ihmiskuntaa eteenpäin.

Markkinakatsaus

Nokia Technologies vauhdittaa innovointia ja tuotekehitystä kahdella kuluttajateknologian kasvavalla sektorilla — virtuaalitodellisuudessa ja digitaalisessa terveydenhuollossa. Sen lisäksi se valvoo Nokia-tavaramerkin paluuta puhelimiin ja tabletteihin HMD Globalin kanssa solmitulla tavaramerkkilisensointisopimuksella sekä patenttilisensointiliiketoimintamme laajentumista. Se perustuu vuosikymmenten innovointiin ja T&K-johtajuuteen lähes kaikissa nykyisin käytössä olevissa mobiililaitteissa käytettävissä teknologioissa.

Virtuaalitodellisuuden tuotteiden ja -teknologioiden markkina on edelleen hyvin alkuvaiheessa. Arviot kokonaismarkkinasta vuoteen 2020 mennessä nousevat jopa 65 miljardiin euroon ja kasvun odotetaan olevan merkittävää seuraavien 5–10 vuoden ajan. Uskomme tänään kehittämiemme ratkaisujen ja standardien sekä niihin liittyvien patenttien asemoivan meidät johtavaksi toimijaksi tällä markkinasektorilla, koska tuotteita otetaan käyttöön yhä enemmän ja teknologialisensointi kasvaa.

Digitaalisen terveydenhuollon maailmanlaajuisten markkinoiden odotetaan kasvavan rajusti seuraavien 5–7 vuoden kuluessa ja nousevan jopa 220 miljardiin euroon vuoteen 2020 mennessä. Tällä markkinasektorilla keskitymme segmentteihin, jotka vauhdittavat merkittävästi kasvua: 1) verkottuneet ja älykkäät laitteet, jotka menevät aktiivisuusrannekkeita ja älykelloja pidemmälle, ja joihin kuuluu niin älykkäitä vaakoja kuin verenpainemittareitakin, sekä 2) potilaiden etäseuranta.

Älypuhelimet, peruspuhelimet ja tabletit muodostavat nykyään lähes 40 prosenttia koko kulutuselektroniikkasegmentistä, jonka globaalin markkinan arvioidaan olleen yli 400 miljardia euroa vuonna 2016. Autoteollisuudessa odotetaan verkottumista yli puolessa niissä noin 100 miljoonassa ympäri maailmaa vuosittain myytävässä autossa seuraavan viiden vuoden aikana.

Liiketoimintakatsaus ja organisaatio

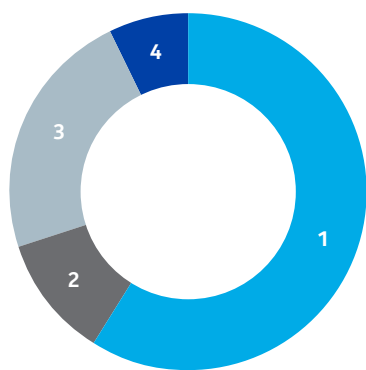
Digital Media -liiketoimintayksikkö on edelläkävijä teknologiassa, joka tuo käyttöön virtuaalitodellisuuden, jännittävän uuden tavan kokea asioita ja nähdä ennennäkemättömiä paikkoja ja tapahtumia.

Digital Health -liiketoimintayksikkö vahvistaa jalansijaamme terveysteknologian alalla Withings-hankintamme kautta. Tuotteisiin kuuluu korkealaatuisia ja intuitiivisia tuotteita, jotka innostavat yksilöitä ottamaan vastuun omasta terveydestään.

Olemme perustaneet tavaramerkki-lisensointiin keskittyvän yksikön, ja esimerkiksi yksinoikeudellisen tavaramerkkilisenssin matkapuhelimiin ja tabletteihin saanut HMD Global on jo tuonut markkinoille uusia Nokia-tuotemerkin alla myytäviä perus- ja älypuhelimia.

Nokia Technologies kasvattaa edelleen menestynyttä patenttilisensointi-liiketoimintaansa, josta suurin osa sen liikevaihdosta nykyisin syntyy. Patenttilisensointiliiketoiminnasta saatavilla tuloilla Nokia Technologies voi investoida uusiin liiketoimintoihin kurinalaisella pääomasijoittamisen kaltaisella lähestymistavalla.

Vuonna 2016 tehtyjen patenttihakemusten jakauma teknologioittain

1	Langaton viestintä	825 (59 %)
2	Kiinteät ja optiset verkot	158 (11 %)
3	Palvelut, sovellukset ja multimedia	317 (23 %)
4	Tuotteiden käyttöliittymät ja laitteet	91 (7 %)

Myynti ja markkinointi

Nokia Technologies -liiketoimintaryhmällä on merkittävää, pitkäaikaista T&K-toimintaa ja vakiintunut patenttilisensointiohjelma. Nokia Technologies hoitaa immateriaalio- maisuuttaan teknologiaomaisuutena ja hakee tuottoa sijoituksilleen tarjoamalla innovaatioitaan markkinoille lisensoinnin ja muiden järjestelyjen kautta. Nokia Technologies -liiketoimintaryhmällä on tällä hetkellä yli 100 lisenssiasiakasta, joista suurin osa käyttää essentiaalipatenttejamme. Nokia Technologies myy ja markkinoi aktiivisesti OZO-virtuaalitodellisuuskameraa ja siihen liittyviä teknologioita, jotka mahdollistavat immersivisen katselu- ja kuuntelukokemuksen.

Nokia Technologies myy ja markkinoi myös Withingsin älykkäitä terveysteknologia- tuotteita ja -palveluita, ja ne kattavat niin lääketieteellisesti säännelty kuin sääntelemättömät tuotteet.

Nokia Technologies toi OZO-virtuaalitodellisuuskameran ja siihen liittyvät teknologiat, myös OZO Live -ratkaisun, yhdysvaltalaisille, eurooppalaisille ja aasialaisille markkinoille vuonna 2016. Yksikkö myös markkinoi näitä ratkaisuja sisällöntuottajille toimialoilla, joita ovat elokuvat ja viihde, musiikki, urheilu, uutistuotanto, matkailu ja koulutus.

Nokia Technologies näkee mahdollisuuksia omistusoikeudella suojattujen teknologioidensa, immateriaali- ja brändiomaisuutensa lisensoinnissa tietoliikennealalle ja vertikaalisille toimialoille.

Tutkimus ja kehitys

Vahvasti soveltavan T&K-työnsä ansiosta Nokia Technologies on tuottanut useita tärkeitä ja arvokkaita keksintöjä niissä teknologioissa, joita pidämme tärkeinä ohjelmoitavan maailman uusien kuluttajakemusten kannalta. Niitä ovat taustalla olevat verkottuvuus- ja aistimisteknologiat, koodekit virtuaalitodellisuuden äänelle ja kuvalle sekä kehittyneet koneiden oppimiseen perustuvat terveysalan data-analytiikat.

Nokia Technologiesilla on tuotekehitystä Suomessa, Ranskassa, Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja Yhdysvalloissa.

Patentit ja lisenssit

Yli 20 vuoden ajan Nokia on kehittänyt monia perusteknologioita, joita käytetään lähes kaikissa mobiililaitteissa, ja sillä on ollut johtava rooli standardien luomisessa. Siksi yhtiöllä on johtava osuus GSM-, 3G radio- ja 4G LTE -teknologioiden essentiaalipatenteista. Nämä yhdessä muiden Wi-Fi ja video-standardeihin liittyvien patenttien kanssa muodostavat yhtiömme patenttiportfolion ytimen. Kuten edellä mainittiin, Nokia Technologies -liiketoimintaryhmällä on tällä hetkellä yli 100 lisenssiasiakasta, joista suurin osa käyttää essentiaalipatenttejamme.

Vuonna 2013 toteutetun Nokia Siemens Networksin hankinnan ja vuonna 2016 toteutetun Alcatel Lucent -hankinnan myötä olemme lisänneet portfolioomme näiden yhtiöiden, mukaan lukien Nokia Bell Labsin, innovaatiot, joiden ansiosta patenttportfolioomme on aiempaa laajempi ja arvokkaampi. Portfoliomme kattaa yli 26 000 patenttiperhettä ja perustuu yhteensä yli 119 miljardin euron T&K-investointeihin viimeisen 20 vuoden aikana.

Jatkamme portfolioimme uudistamista kaikissa Nokian liiketoiminnoissa tehtävän T&K-työn pohjalta ja teimme yli 1 300 uutta keksintöä koskevaa patenttihakemusta vuonna 2016. Odotamme pääsevämme johtavaan asemaan myös 5G-standardeissa kun jatkamme keskittymistämme viestintästandardeihin. Vuonna 2016 olimme johtava 5G-standardien kehittäjä. Osana portfolioimme aktiivista hallintaa seuraamme jatkuvasti patenttisalkkumme kokonaisarvoa, optimoimme patenttisalkkumme kokoa ja ylläpidämme patenttiemme korkeaa laatua.

Kilpailu

Vaikka monet suuret teknologiayritykset tekevät tuloaan virtuaalitodellisuusmarkkinoille, se on markkinana edelleen kehittyvä eikä pitkän aikavälin trendejä tallennus- ja toistoratkaisuille ole vielä tiedossa. Uskomme teknologialisensoinnin mahdollisuuksien kasvavan virtuaalitodellisuusekosysteemissä ajan myötä.

Digitaalisen terveydenhuollon saralla keskitymme markkinan voimakkaammin kasvaviin segmentteihin, mukaan lukien niin lääketieteellisesti säännellyt kuin sääntelemättömät kuluttajatuotteet. Emme keskity vain aktiivisuusrannekkeisiin, vaan tarjoamme asiakkaillemme myös verenpainemittareita, älyvaakoja, kuumemittareita sekä potilaan etäseurannan ratkaisuja. Tällä saralla Koninklijke Philips N.V. (Philips) on tunnetuin kilpailijamme. Vaikka Fitbit keskittyy pääasiassa aktiivisuusrannekkeisiin, on yhtiö viitannut laajentavansa digitaalisen terveydenhuollon markkinalle osana kasvustrategiaansa.

Uudet patenttihakemukset vuonna 2016

1 300+

T&K-investoinnit viimeisen 20 vuoden aikana

~119 mrd EUR

Patenttejamme lisensoivien yritysten määrä

100+

Keskeiset alan trendit, jotka vaikuttavat toimintaan

Liiketoimintakohtaiset trendit

Nokian verkkoliiketoiminta

Olemme johtava toimija tietoliikenneverkkojen, IP-infrastruktuurin, ohjelmistojen, sekä liitännäisten palvelujen markkinoilla. Tuotamme hyvin monenlaisia tuotteita verkko-operaattoreiden – ja yhä enemmän myös valituissa vertikaalisegmenteissä operoivien asiakkaiden – verkoissaan käyttämistä laitteistoista verkkojen sujuvaa vuorovaikutusta tukeviin ohjelmistoratkaisuihin sekä palveluita, jotka liittyvät langattomien verkkojen suunnitteluun, optimointiin, toteutukseen, käyttöön ja päivittämiseen. Verkkoliiketoimintaamme kuuluu neljä liiketoimintaryhmää: Mobile Networks, Fixed Networks, IP/Optical Networks ja Applications & Analytics. Näiden liiketoimintaryhmien kattavan laitteisto-, ohjelmisto- ja palveluvalikoiman ansiosta pystymme tarjoamaan asiakkaillemme uuden sukupolven johtavat verkkoratkaisut ja palvelut. Hyödynnämme johtavia T&K-valmiuksiamme kehittääksemme näistä neljästä liiketoimintaryhmästä innovaatiojohtajia, jotta voimme toimittaa asiakkaillemme johtavia tuotteita ja palveluita sekä varmistaa kykymme luoda lisäarvoa pitkällä aikavälillä. Lisätietoja verkkoliiketoiminnastamme on edellä kohdassa ”Liiketoimintakatsaus – Nokian verkkoliiketoiminta”.

Alan trendit

Verkkopaljoilla on viime vuosina nähty tiettyjä lupaavia trendejä, jotka ovat vaikuttaneet myös verkkoliiketoimintaamme. Ensinnäkin datapalvelujen käytön lisääntyminen ja siitä seurannut tietoliikenteen eksponentiaalinen kasvu ovat kasvattaneet verkkojen suorituskyvyn, sekä korkean laadun ja luotettavuuden merkitystä. Tietoliikenteen jatkuva kasvu ei kuitenkaan ole suoraan heijastunut operaattoreiden tuottoihin. Tämä on lisännyt myös tehostamisen tarvetta niin operaattoreiden, verkkoinfrastruktuurin kuin palveluntarjoajienkin osalta.

Toinen tärkeä trendi on operaattoreiden jatkuva yhdistyminen, kun ne haluavat tarjota yhä laajempia palveluita erityisesti lisäämällä erilaisten teknologioiden konvergenssia mobiili-, kiinteissä, IP- ja valokuituverkoissa. Peittoalueensa, kapasiteettinsa ja laatuensa parantamiseksi verkko-operaattorit jatkavat siirtymistä kokonaan IP-pohjaiseen arkkitehtuuriin painottaen nopeita kupari- ja LTE-yhteyksiä sekä uusien digitaalisten palveluiden tarjoamista. Näemme vastaavia trendejä myös kaapelioperaattoreissa, jotka investoivat erittäin nopeiden verkkojen käyttöönottoon. Kiinteän ja mobiiliverkon konvergenssi ja siirtyminen täysin IP-pohjaisiin arkkitehtuureihin olivat myös tärkeitä perusteita Alcatel Lucent -hankintaa koskevalle päätöksellemme luoden kokonaisvaltaisen portfolion tuotteita ja palveluja.

Kolmanneksi, näemme kasvavan tarpeen suurille korkean suorituskyvyn verkoille tietyillä alueilla perinteisen verkko-operaattorimarkkinan ulkopuolella, joita kutsumme valikoiduiksi vertikaalimarkkinoiksi. Internet-yhtiöt, kuten Google, Microsoft ja Alibaba, investoivat pilviteknologioihin sekä verkkoinfrastruktuuriin kasvavassa määrin. Toisaalla toimijat energia-, logistiikka- ja julkissektorilla, sekä tietyt suuryritykset investoivat omiin tietoliikenneinfrastruktuureihinsa yhdistääkseen datakeskuksia ja tarjotakseen saumattomia IP-yhteyksiä ja digitaalisia palveluita.

Hinnoittelu ja hintaeroosio

Vuonna 2016 emme havainneet dramaattista muutosta hinnoittelutilanteessa. Hinnoittelutilanne pysyi samankaltaisella tasolla kuin edellisvuonna, jolloin kilpailutilanne kiristyi vuoden 2015 ensimmäisellä neljänneksellä, vaikuttaen verkkoliiketoimintaamme liikevaihtoon ja kannattavuuteen.

Tuotevalikoima

Verkkoliiketoimintaamme kannattavuuteen vaikuttavat myös tuotejakaumamme sekä ohjelmistojen osuus myynnin kokonaisjakaumasta. Tuotteilla ja palveluilla on erilaisia kannattavuusprofileja. Esimerkiksi Ultra Broadband Networks -yksikkömme tarjoaa laitteistojen, ohjelmistojen ja palvelujen yhdistelmiä. Laitteilla ja erityisesti ohjelmistotuotteilla on yleensä korkeammat bruttokateprosentit, mutta vastaavasti ne edellyttävät myös merkittäviä T&K-investointeja. Palvelutarjonta puolestaan on työvoimavaltaista eikä edellytä suuria T&K-investointeja, ja sen bruttokateprosentitkin jäävät suhteellisen pieniksi verrattuna laitteisto- ja ohjelmistotuotteisiin.

Projektien sesonkiluonteisuus ja syklisyys

Verkkoliiketoimintaamme myyntiin vaikuttaa verkko-operaattoreiden investointisykliin sesonkiluonteisuus: viimeisen neljänneksen myynti on yleensä suurempi kuin seuraavan vuoden ensimmäisen neljänneksen myynti. Alan toiminta on normaalisti sesonkiluonteista, ja lisäksi suurissa verkkoprojekteissa on normaaleja ruuhka- ja aallonpohjavaihteita. Näiden projektien ajoitus riippuu uusien radiotaajuuksien jakamisesta, verkkojen päivityssykleistä ja uusien kuluttajalaitteiden ja palveluiden saatavuudesta, mikä puolestaan vaikuttaa verkkoliiketoimintaamme myyntiin. Esimerkiksi eräät suuret LTE-käyttöönotot on suurelta osin saatu valmiiksi muutaman viime vuoden aikana. Seuraavan suuren teknologiasyklin odotetaan alkavan vuonna 2017, jolloin odotettavasti aloitetaan 5G-teknologian varhaiset käyttöönottokokeilut, ja ensimmäisiä kaupallisia käyttööottoja odotetaan vuodesta 2018 eteenpäin. Toinen esimerkki syklisyydestä on IP-reitittimien ja optisten verkkojen markkina, jolla verkko-operaattorit usein investoivat ensin verkkojensa optiseen kapasiteettiin ja vasta tämän jälkeen reitittimiin.

Toiminnan jatkuva tehostaminen

Vuonna 2016 verkkoliiketoimintamme keskittyi edelleen toimintansa tehostamiseen. Verkkoliiketoiminnan tehostamiseksi ja asemoimiseksi pitkäaikaista menestystä varten pyrimme parantamaan entisestään tuottavuuttamme, tehokkuuttamme ja tuotantorakenteemme kilpailukykyä. Tämän saavuttamiseksi jatkamme erilaisten toimintaa tehostavien menetelmien käyttöönottoa kaikilla liiketoimintamme osa-alueilla. Näitä ovat muun muassa Kaizen, Lean ja Six Sigma. Lisäksi verkkoliiketoimintamme pyrkii entistä parempaan tehokkuuteen parantamalla palveluiden toimittamisen ja muiden osa-alueiden automaatiota sekä kehittämällä edelleen T&K-toiminnan tehokkuutta ja ketteryyttä.

Komponenttien ja raaka-aineiden kustannukset

Verkkoliiketoimintamme kannattavuuteen ja kilpailukykyyn vaikuttavat monet tärkeät tekijät: toiminnan laajuus, tehokkuus sekä hinnoittelu- ja kulukuri. Verkkojemme tuotekustannukset koostuvat muun muassa komponentti-, valmistus-, henkilöstö- ja yleiskustannuksista, rojalti- ja lisenssimaksuista, tuotannon koneiden poistoista, logistiikka-kustannuksista sekä takuukustannuksista ja muista laatukustannuksista.

Keskeiset alan trendit, jotka vaikuttavat toimintaan jatkoa

Nokia Technologies

Nokia Technologies pyrkii löytämään liiketoimintamahdollisuuksia, jotka pohjautuvat innovaatioihimme ja Nokian tavaramerkkiin. Nokia Technologies kehittää ja lisensoi huippuluokan innovaatioita, jotka vauhdittavat tietoliikenne- ja mobiilialan seuraavaa vallankumousta. Nokia Technologies -liiketoiminnan strategia koostuu 1) patenttilisensoinnista, jossa keskitytään lisensoimaan Nokian portfolioon kuuluvia essentiaalipatentteja ja muita patenteja mobiililaitemarkkinoilla ja niiden ulkopuolella toimiville yrityksille; 2) teknologialisensoinnista, jossa keskitytään kehittämämme teknologioiden lisensointiin, jotta asiakkaamme voivat kehittää yhä parempia tuotteita; sekä 3) brändilisensoinnista, joiden ansiosta asiakkaamme voivat hyödyntää Nokia-tavaramerkin arvoa kuluttajalaitteissa; ja 4) hautomotoiminnasta, jossa keskitytään uusien tuotteiden ja ratkaisujen kehittämiseen digitaalisen median ja digitaalisen terveydenhuollon aloilla. Nokia Bell Labsin huippuluokan T&K-organisaatio tukee kaikkea tätä toimintaa. Lisätietoja Nokia Technologies liiketoiminnasta on kohdassa ”Liiketoimintakatsaus – Nokia Technologies”.

Immateriaalioikeuksien kaupallinen hyödyntäminen

Menestyminen teknologiateollisuudessa edellyttää merkittäviä T&K-investointeja, joista syntyvillä patenteilla ja muilla immateriaalioikeuksilla suojataan kyseisiä investointeja ja niihin liittyviä keksintöjä sekä varmistetaan niistä saatavat tuotot. Viime vuosina mobiililaittealalle on tullut uusia toimijoita, joista monilla ei ole lisenssejä patenteihimme. Tavoitteenamme on lähestyä kyseisiä yrityksiä ja hyödyntää yhtä tai useampaa kaupallistamistapaa. Uskomme, että meillä on hyvät mahdollisuudet suojata ja kehittää nykyistä alan johtavaa patenttportfolioitamme ja tarjota siten lisäarvoa osakkeenomistajille.

Näemme useita tapoja saada tuottoja innovaatioistamme: ensinnäkin pyrimme lisensoimaan patenttportfolioitamme, Nokian tavaramerkkiä ja uusia teknologisia innovaatioitamme niiden hyödyntämiseksi muiden yhtiöiden tuotteissa ja palveluissa. Toiseksi hautomotoimintamme voi ajoittain tuottaa konsepteja, jotka itse tuomme markkinoille tuotteina tai palveluina.

Esimerkki tästä on ainutlaatuinen OZO-virtuaalitodellisuuskameramme, joka on kehitetty ammattimaisille sisällöntuottajille. Lähdimme myös voimakkaammin mukaan digitaalisen terveydenhuollon alalle vuonna 2016 hankkimalla omistukseemme digitaalisen terveydenhuollon edelläkävijän ja johtavan toimijan Withings S.A.:n. Withings tarjoaa kattavan tuotevalikoiman palkittuja digitaalisia terveysteknologiatuotteita ja niihin liittyviä palveluita. Kaiken kaikkiaan olemme terävöittäneet painotustamme tutkimuksessa ja tuotekehityksessä vastataksemme strategisiin kasvumahdollisuuksiin, joita näemme digitaalisen terveydenhuollon ja digitaalisen median aloilla liittyen esimerkiksi ennakoivaan terveydenhoitoon ja immersiviseen virtuaalitodellisuuteen.

Patenttilisensoinnin tärkeimpiä tavoitteitamme ovat 1) nykyisten lisenssisopimusten uusiminen ja uusien lisenssisopimusten solmiminen mobiililaittevalmistajien kanssa sekä 2) lisensointitoimintojen laajentaminen muille toimialoille, etenkin mobiiliviestintäteknologioita hyödyntäville aloille. Emme enää tarvitse lisenssejä omaa matkapuhelinliiketoimintaamme varten, minkä ansiosta pystymme parantamaan sisään- ja ulospäin suuntautuvan patenttilisensoinnin välistä tasapainoa.

Tavaramerkkilisensoinnissa pyrimme edelleen löytämään mahdollisuuksia tuoda Nokian tavaramerkki kuluttajalaitteisiin lisensoimalla tavaramerkkiämme, muuta immateriaalio-maisuuttamme sekä esimerkiksi teollista muotoilua. Tästä esimerkkinä on strateginen tavaramerkki- ja patenttilisenssisopimus, jossa Nokia Technologies myönsi äskettäin perustetulle suomalaiselle HMD Global Oy:lle maailmanlaajuisen yksinoikeuden Nokian tavaramerkin käyttöön matkapuhelimien ja tablettien valmistukseen kymmeneksi vuodeksi.

Teknologialisensoinnin mahdollisuudet ovat nähdäksemme pitkäaikaisempia, ja sen lisäksi pyrimme lisensoimaan Nokia Technologiesin kehittämiä teknologioita ratkaisuihin tai teknologiapaketteina, jotka voidaan integroida kuluttajaelektronikassa toimivien kumppaneiden tuotteisiin ja palveluihin ohjelmoitavan maailman mahdollistamiseksi.

Edellä mainittujen liiketoiminta-alueiden kasvattaminen edellyttää panostuksia niitä tukeviin kaupallisiin resursseihin.

Immateriaalioikeuksien lisensoinnin yleiset suuntaukset

Immateriaalioikeuksien suojaamiseen ja lisensointiin on yleisesti ottaen panostettu yhä enemmän ja suuntauksen odotetaan jatkuvan. Uudet sopimukset ovat yleensä pitkien neuvottelujen ja mahdollisten oikeudenkäyntien tai välimiesmenettelyjen tulosta, joten sopimusten aikataulua ja lopputulosta saattaa olla vaikea ennustaa. Patenttilisenssisopimusten rakenteen takia maksut voivat olla hyvin epäsäännöllisiä ja toisinaan takautuvia, ja lisenssisopimusten pituudet voivat vaihdella.

Lisäksi patentoitujen innovaatioiden suojaamisessa ja lisensoinnissa on selkeitä alueellisia eroja. Osa lisenssiasiaakkaista pyrkii aktiivisesti välttämään lisenssimaksuja, ja osa lisenssiantajista käyttää maksujen perinnässä aggressiivisia keinoja. Molemmat käytännöt ovat herättäneet sääntelyviranomaisten huomion. Odotamme patenttilisensoinnin sääntelyä koskevan keskustelun jatkuvan niin maailmanlaajuisesti kuin alueellisesti. Kaikki sääntelymuutokset eivät välttämättä ole teknologiakehittäjien ja patentinhaltijoiden, Nokia mukaan luettuna, intressien mukaisia.

T&K ja patenttiportfolion kehitys

Koska uusien teknologioiden ja patentoitujen innovaatioiden luominen on keskittynyt voimakkaasti T&K-toimintaan, jossa lisätuottoja voidaan odottaa vasta pitkän ajan kuluttua, kohtaamme ajoittain strategisesti merkittäviä investointimahdollisuuksia. Tämä vaikuttaa yleensä liiketoiminnan kuluihin, ennen kuin myynissä näkyy kyseisten investointien tuotto.

Kaikkiin liiketoimintoihimme vaikuttavat trendit

Valuuttakurssit

Olemme maailmanlaajuisesti toimiva yhtiö, jonka liikevaihto syntyy useissa maissa ja jonka laskutus tapahtuu useissa eri valuutoissa. Tästä johtuen liiketoimintamme ja sen tulokset ovat alttiita vaihteluille raportointivaluuttamme euron sekä muiden valuuttojen, kuten Yhdysvaltojen dollarin ja Kiinan yuanin, vaihtokursseissa. Valuuttapositionemme suuruus vaihtelee liikevaihtomme ja eri maiden kuljemme mukaan sekä näillä markkina-alueilla tapahtuvassa liiketoiminnassa käytettävien valuuttojen mukaan. Katso myös "Tietoa Nokista – Keskeiset tunnusluvut – Vaihtokurssitiedot".

Vähentääksemme valuuttakurssivaihteluiden vaikutusta tulokseemme suojaamme olennaiset valuutariskit (liikevaihto vähennettynä kuluilla kyseisessä valuutassa) yleensä 12 kuukauteen asti ulottuvalla suojaushorisontilla. Suurimpaan osaan näitä suojauslaskentaa sovelletaan rahavirran suojauslaskentaa tuloslaskelman vaihteluiden vähentämiseksi.

Vuonna 2016 noin 25 % Jatkuvien toimintojen liikevaihdosta ja noin 25 % Jatkuvien toimintojen kuluista oli euromääräistä. Vuonna 2016 Jatkuvien toimintojen liikevaihdosta noin 50 % oli Yhdysvaltojen dollareissa ja noin 10 % Kiinan juaneissa.

Yhdysvaltojen dollari vahvistui euroa vastaan vuonna 2016, millä oli positiivinen vaikutus euromääräiseen liikevaihtoomme. Vahvempi Yhdysvaltojen dollari kuitenkin myös nosti hankinnan ja valmistuksen kuluja ja liiketoiminnan kuluja, sillä noin 45 % kuluistamme oli Yhdysvaltojen dollareissa. Ennen suojausta Yhdysvaltojen dollarin muutoksella euroa vastaan oli hieman positiivinen kokonaisvaikutus liikevoittoomme vuonna 2016.

Kiinan yuan heikkeni euroa vastaan vuonna 2016, millä oli negatiivinen vaikutus euromääräiseen liikevaihtoomme. Heikompi Kiinan yuan kuitenkin myös laski hankinnan ja valmistuksen kuluja sekä liiketoiminnan kuluja, sillä noin 10 % Jatkuvien toimintojen kuluista oli Kiinan juaneissa. Ennen suojausta Kiinan yuanin heikentymisellä euroa vastaan oli hieman negatiivinen kokonaisvaikutus liikevoittoomme vuonna 2016.

Merkittävät valuuttakurssivaihtelut saattavat kilpailijoihimme vaikuttamisen kautta vaikuttaa myös kilpailuasemaamme ja siihen liittyviin hintapaineisiin.

Lisätietoa instrumenteista, joita käytämme suojaustoimenpiteiden yhteydessä, on tähän vuosikertomukseen sisältyvän konsernitilinpäätöksen liitetiedossa 36, Riskienhallinta. Katso lisätietoa kohdasta "Hallituksen toimintakertomus – Riskitekijät".

Liikevaihdon ja kokonaiskulujen keskimääräinen valuuttajakauma:

Valuutta	2016		2015	
	Liikevaihto	Kokonaiskulut	Liikevaihto	Kokonaiskulut
EUR	~25 %	~25 %	~30 %	~30 %
USD	~50 %	~45 %	~35 %	~30 %
CNY	~10 %	~10 %	~10 %	~10 %
Muut	~15 %	~20 %	~25 %	~30 %
Yhteensä	100 %	100 %	100 %	100 %

Hallituksen toimintakertomus

Sisällysluettelo

Hallituksen toimintakertomus	46
Toiminnan tulos	47
Jatkuvat toiminnot	47
Lopetetut toiminnot	53
Segmenttien tulos	55
Nokian verkkoliiketoiminta	55
Nokia Technologies	58
Konsernin yhteiset toiminnot ja Muut	60
Likviditeetti ja pääomaresurssit	61
Taloudellinen asema	61
Rahavirta	61
Rahoitusvarat ja -velat	62
Pääomarakenteen optimointiohjelma	63
Strukturoitu rahoitus	64
Venture fund -sijoitukset ja sitoumukset	64
Treasuryn ohjesääntö	64
Merkittävät tapahtumat tilikauden päättymisen jälkeen	65
Kestävä kehitys ja vastuullisuus	66
Vastuullinen liiketoiminta	66
Elämänlaadun parantaminen yhteyksien avulla	66
Ympäristönsuojelu	67
Liiketoiminnan eettisyys	68
Ihmisten kunnioittaminen	68
Muutoksen tekeminen yhdessä	69
Työntekijät	69
Osinko	70
Nokian näkymät	71
Riskitekijät	72
Osakkeet ja osakepääoma	74
Hallitus ja johto	75
Yhtiöjärjestys	75

Hallituksen toimintakertomus

Vuosi 2016 toi tullessaan lisää muutoksia Nokialle. Tapahtumarikas vuosi koostui vahvasta suorituksesta ja muutoksesta, joka tuli nopean ja onnistuneen Alcatel Lucentin integroinnin myötä, jotka asettavat meidät hyvään asemaan toimeenpanna uusi strategiamme ja luoda kestäväää arvoa osakkeenomistajille.

Aloitimme vuoden 2016 keskittyen mobiiliverkkoihin ja patenttilisensointiin ja päätimme vuoden oleellisesti erilaisena yhtiönä, jolla on kattava tuotevalikoima strategisten tavoitteidemme toteuttamiseen. Hallitus kokoontui vuoden 2016 aikana 27 kertaa muun muassa yhtiön strategisen suunnan tiimoilta, päättämään johdon esittelemistä yritysostoista ja muista yritysjärjestelyistä, ja toimeenpanemaan pääomarakenteen optimointiohjelmaamme.

Tammikuussa 2016, onnistuneen Alcatel Lucentin arvopapereista tehdyn ostotarjouksen jälkeen ja ylimääräisen yhtiökokouksen 2.12.2015 tekemän päätöksen mukaisesti, hallituksen kokoonpanoa päivitettiin kolmella uudella jäsenellä, joilla kaikilla oli Alcatel Lucent -tausta. Lisäksi Carla Smits-Nusteling valittiin hallitukseen varsinaisessa yhtiökokouksessa 2016.

Vuonna 2016 jatkoimme myös kaksivuotisen, 7 miljardin euron pääomarakenteen optimointiohjelman toimeenpanoa, joka julkistettiin alun perin lokakuussa 2015 ja jota sittemmin päivitettiin vuonna 2016. Ohjelma perustuu hallituksen perusteelliseen analyysiin Nokian mahdollisista pitkän aikavälin pääomarakenteen tarpeista ja keskittyä pääoman palautuksiin osakkeenomistajille sekä velkojen ja muiden velkatyyppeiden erien vähentämiseen samalla kun se säilyttää Nokian rahoitusaseman vahvana. Ohjelman mukaisesti jaoimme heinäkuussa 2016 osinkona 0,16 euroa osakkeelta vuodelta 2015 ja lisäksi ylimääräisenä osinkona 0,10 euroa osakkeelta; marraskuussa 2016 julkistimme enintään 1 miljardin euron tai enintään 575 miljoonan Nokian osakkeen takaisinosto-ohjelman; ja saavutimme ohjelman mukaisen tavoitteemme vähentää velkoja ja muita velkatyyppejä eriä noin 3 miljardilla eurolla. Nokian vakaan toiminnan ja operatiivisen suorituksen ansiosta, ehdotamme 0,17 euron osinkoa osakkeelta vuodelta 2016, joka on 1 eurosentti enemmän osakkeelta kuin mitä palautimme osakkeenomistajille vuodelta 2015.

Marraskuussa 2016 Barcelonassa, Espanjassa pidetyn pääomamarkkinapäivämme yhteydessä julkistimme uuden strategiamme ”Kasvua toimintaa tasapainottamalla”. Strategiamme kumpuaa kuudesta tunnistamastamme tulevaisuuden megatrendistä ja koostuu neljästä painopistealueesta: olla johtava huipputehokkaiden ja kokonaisvaltaisten verkkojen toimittaja viestintäpalveluiden tarjoajille; laajentaa verkkojen myyntiä valikoiduille vertikaalisille markkinoille; rakentaa vahva, itsenäinen ohjelmisto-liiketoiminta; ja luoda uutta liiketoimintaa ja lisensiointimahdollisuuksia kuluttajatuotteissa.

Viiden muutosvuoden, joihin sisältyy muun muassa neljä merkittävää yritysjärjestelyä ja onnistunut Alcatel Lucentin integraatio, Nokia on uudistunut taas kerran ja meillä on vahva visio johtaa, vankka asema kilpailla ja uusia mahdollisuuksia luoda arvoa osakkeenomistajillemme.

Hallituksen jäsenet haluavat erityisesti kiittää ja antaa tunnustusta Risto Siilasmaalle, hallituksen puheenjohtajalle, hänen erinomaisesta johtajuudestaan ja Nokian strategisen muutoksen läpiviemisestä, johon lukeutui Device & Services -liiketoiminnan myynti ja Alcatel Lucentin hankinta ja integrointi. Kumminkin saavutukset olivat esimerkillisiä, ja ylimmän johdon ja hallituksen yhteistyön ja sinnikkäiden toimien ansiosta Nokia on nyt hyvässä asemassa tulevaa ajatellen. Siilasmaan asenne, omistautuminen ja toimet yhtiön hyväksi ylittävät merkittävästi puheenjohtajan roolin ja velvollisuudet, ja hänen tehokas yhteistyönsä toimitusjohtajan kanssa on ihailtavaa.

Toiminnan tulos

Tähän osioon, "Hallituksen toimintakertomus", sisältyvät taloudelliset tiedot 31.12.2016 ja 31.12.2015 päättyneiltä tilikaudilta sekä kolmelta edelliseltä 31.12. päättyneeltä tilikaudelta (2016, 2015, 2014) on johdettu tilintarkastetusta konsernitilinpäätöksestämme, joka sisältyy tähän vuosikertomukseen. Taloudellisia tietoja 31.12.2016 ja 31.12.2015 päättyneiltä tilikaudilta sekä kolmelta edelliseltä 31.12. päättyneeltä tilikaudelta (2016, 2015, 2014) on luettava yhdessä tilintarkastetun konsernitilinpäätöksemme kanssa, ja ne perustuvat kokonaisuudessaan siihen.

Saatuamme päätökseen Alcatel Lucent -hankinnan 4.1.2016 (katso lisätietoja konsernitilinpäätöksen liitetiedosta 5, Hankitut liiketoiminnot) uudistimme taloudellista raportointirakennettamme. Meillä on kaksi liiketoimintaa: Nokian verkkoliiketoiminta ja Nokia Technologies sekä kolme raportoitavaa segmenttiä taloudellista raportointia varten: Ultra Broadband Networks- ja IP Networks and Applications -segmentit (jotka kattavat Nokian verkkoliiketoiminnan) ja Nokia Technologies. Lisäksi raportoimme tiettyjä segmenttitason tietoja Konsernin yhteiset toiminnot ja Muut -osiota sekä Lopetettuja toimintoja koskien. Alla esitetty vertailukelpoinen taloudellinen tieto on laadittu kuvaamaan Jatkuvien toimintojen tulosta ikään kuin uusi taloudellinen raportointirakenne olisi ollut käytössä jo vuosina 2015 ja 2014. Tietyt laatimisperiaatteisiin liittyvät yhdenmukaistukset, oikaisut ja uudelleenluokittelut ovat olleet välttämättömiä. Katso lisätietoja konsernitilinpäätöksen liitetiedosta 4, Segmentti-informaatio.

Jatkuvat toiminnot

31.12.2016 päättynyt tilikausi verrattuna 31.12.2015 päättyneeseen tilikauteen

Seuraavassa taulukossa esitetään tiettyjä eriä ja niiden suhteellinen osuus liikevaihdosta vuosina 2016 ja 2015.

1.1.-31.12.	2016 milj. EUR	% liikevaihdosta	2015 milj. EUR	% liikevaihdosta	Muutos 2016 vs. 2015 %
Liikevaihto	23 614	100,0	12 499	100,0	89
Hankinnan ja valmistuksen kulut	-15 158	-64,2	-6 963	-55,7	118
Bruttokate	8 456	35,8	5 536	44,3	53
Tutkimus- ja kehityskulut	-4 904	-20,8	-2 080	-16,6	136
Myynti- ja hallinnon kulut	-3 819	-16,2	-1 772	-14,2	116
Muut tuotot ja kulut	-833	-3,5	13	0,1	-
Liiketappio/-voitto	-1 100	-4,7	1 697	13,6	-
Osuus osakkuusyrityiden ja yhteisyritysten tuloksista	18	0,1	29	0,2	-38
Rahoitustuotot ja -kulut	-287	-1,2	-186	-1,5	-54
Tappio/voitto ennen veroja	-1 369	-5,8	1 540	12,3	-
Tuloverotuotot/-kulut	457	1,9	-346	-2,8	-
Tilikauden tappio/voitto	-912	-3,9	1 194	9,6	-

Liikevaihto

Jatkuvien toimintojen liikevaihto oli 23 614 miljoonaa euroa vuonna 2016. Liikevaihto kasvoi 11 115 miljoonaa euroa eli 89 % verrattuna vuoteen 2015, jolloin se oli 12 499 miljoonaa euroa. Jatkuvien toimintojen liikevaihdon kasvu johtui sekä Nokian verkkoliiketoiminnan että Konsernin yhteiset toiminnot ja Muut -osion kasvaneesta liikevaihdosta, mikä liittyi ensisijaisesti Alcatel Lucent -hankintaan, ja vähäisemmässä määrin Nokia Technologies -segmentistä.

Nokian verkkoliiketoiminnan liikevaihto oli 21 800 miljoonaa euroa vuonna 2016. Liikevaihto kasvoi 10 313 miljoonaa euroa eli 90 % verrattuna vuoteen 2015, jolloin se oli 11 487 miljoonaa euroa. Ultra Broadband Networks -segmentin liikevaihto oli 15 771 miljoonaa euroa vuonna 2016. Liikevaihto kasvoi 5 612 miljoonaa euroa eli 55 % verrattuna vuoteen 2015, jolloin se oli 10 159 miljoonaa euroa. IP Networks and Applications -segmentin liikevaihto oli 6 029 miljoonaa euroa vuonna 2016. Liikevaihto kasvoi 4 701 miljoonaa euroa verrattuna vuoteen 2015, jolloin se oli 1 328 miljoonaa euroa. Ultra Broadband Networksin liikevaihdon kasvu koostui Mobile Networks -liiketoimintaryhmän liikevaihdon kasvusta, joka oli 3 383 miljoonaa euroa ja Fixed Networks -liiketoimintaryhmän liikevaihdon kasvusta, joka oli 2 229 miljoonaa euroa. Mobile Networks -liiketoimintaryhmän liikevaihdon kasvu johtui ensisijaisesti Alcatel Lucent -hankinnasta, joka johti Radio Networks- ja Services-yksiköiden kasvaneeseen liikevaihtoon. Tätä tasoitti osin useiden keskeisten asiakkaiden liikevaihdon lasku Aasian ja Tyynenmeren alueella ja Pohjois-Amerikassa, mikä johtui aiemmin tehdyistä hankkeista ja

investoinneista, sekä haastavat markkinaolosuhteet Latinalaisessa Amerikassa. Fixed Networks -liiketoimintaryhmän liikevaihdon kasvu johtui ensisijaisesti Alcatel Lucent -hankinnasta sekä Broadband Access -yksiköstä, joka hyötyi laajan projektin valmistumisesta Aasian ja Tyynenmeren alueella.

IP Networks and Applications -segmentin liikevaihdon kasvu koostui IP/Optical Networks -liiketoimintaryhmän liikevaihdon kasvusta, joka oli 3 987 miljoonaa euroa sekä Applications & Analytics -liiketoimintaryhmän liikevaihdon kasvusta, joka oli 714 miljoonaa euroa, ja se oli ensisijaisesti seurausta Alcatel Lucent -hankinnasta. IP/Optical Networks -liiketoimintaryhmän liikevaihdon kasvu oli seurausta IP Routing yksikön liikevaihdosta, joka oli 2 425 miljoonaa euroa sekä Optical Networks yksikön liikevaihdon kasvusta, joka oli 1 562 miljoonaa euroa. Applications and Analytics -liiketoimintaryhmän liikevaihto oli ensisijaisesti seurausta Alcatel Lucent -hankinnasta sekä Services-liiketoiminnan kasvusta.

Konsernin yhteiset toiminnot ja Muut -osion liikevaihto oli 1 145 miljoonaa euroa vuonna 2016. Liikevaihto kasvoi noin 1 145 miljoonaa euroa verrattuna vuoteen 2015, jolloin liikevaihto oli noin nolla euroa. Konsernin yhteiset toiminnot ja Muut -osion liikevaihdon kasvu johtui ensisijaisesti ASN:n ja RFS:n liikevaihdosta.

Nokia Technologies –segmentin liikevaihto oli 1 053 miljoonaa euroa vuonna 2016. Liikevaihto kasvoi 26 miljoonaa euroa eli 3 % verrattuna vuoteen 2015, jolloin liikevaihto oli 1 027 miljoonaa euroa. Nokia Technologies –segmentin liikevaihdon kasvu johtui ensisijaisesti korkeammista patenttilisenssituloista sekä Withingsin liikevaihdon sisällyttämisestä segmentin liikevaihtoon kesäkuusta 2016 lähtien Withingsin hankinnan seurauksena. Nokia Technologies –segmentin liikevaihtoa tasoitti osin aiemmin solmittujen ja uusien sopimusten tuloutuksen kertaluonteisten oikaisujen puuttuminen ja alaisempi patenttilisenssitulo tietyiltä jo aiemmin olemassa olleilta lisenssinsajilta.

Seuraavassa taulukossa esitetään liikevaihdon alueellinen jakauma vuosina 2016 ja 2015.

1.1.–31.12.	2016 milj. EUR	2015 milj. EUR	Muutos 2016 vs. 2015 %
Aasian ja Tyynenmeren alue	4 206	3 230	30
Eurooppa ⁽¹⁾	6 393	3 813	68
Kiinan alue	2 656	1 712	55
Latinalainen Amerikka	1 457	973	50
Lähi-itä ja Afrikka	1 871	1 177	59
Pohjois-Amerikka	7 031	1 594	341
Yhteensä	23 614	12 499	89

(1) Nokia Technologies –liiketoiminnan koko immateriaalioikeuksiin ja lisensointiin liittyvä liikevaihto on kohdistettu Suomeen.

Liikevaihdon keskeiset muutokset alueittain on esitetty kohdassa "Segmenttien tulos" – Nokian verkkoliiketoiminta.

Bruttokateprosentti

Jatkuvien toimintojen bruttokateprosentti oli 35,8 % vuonna 2016, kun se vuonna 2015 oli 44,3 %. Bruttokateprosentin lasku johtui ensisijaisesti Nokian verkkoliiketoiminnasta ja vähäisemmässä määrin Nokia Technologies –segmentistä ja Konsernin yhteiset toiminnot ja Muut –osiosta.

Nokian verkkoliiketoiminnan bruttokateprosentti oli 38,5 % vuonna 2016, kun se vuonna 2015 oli 39,0 %. Bruttokateprosentin hienoinen lasku johtui sekä Ultra Broadband Networks – että IP Networks and Applications –segmenttien bruttokateprosentin laskusta. Ultra Broadband Networks –segmentin bruttokateprosentti oli 36,3 % vuonna 2016, kun se vuonna 2015 oli 37,5 %. Ultra Broadband Networks –segmentin bruttokateprosentin lasku johtui ensisijaisesti korkeammista Mobile Networks –liiketoimintaryhmän hankinnan ja valmistuksen kuluista, jota osin tasoitti suotuista tuotevalikoiman painottuminen ja alueellinen jakauma sekä Fixed Networks –liiketoimintaryhmän laajan projektin valmistuminen Aasian ja Tyynenmeren alueella. IP Networks and Applications –segmentin bruttokateprosentti oli 44,1 % vuonna 2016, kun se vuonna 2015 oli 50,9 %. IP Networks and Applications –segmentin bruttokateprosentin lasku johtui ensisijaisesti liiketoiminnan määrän ja jakauman muutoksista, mikä oli ensisijaisesti seurausta Alcatel Lucent –hankinnasta.

Nokia Technologies –segmentin bruttokateprosentti oli 96,0 % vuonna 2016, kun se vuonna 2015 oli 99,3 %. Nokia Technologies –segmentin bruttokateprosentin lasku vuonna 2016 johtui ensisijaisesti uudesta liiketoiminnasta digitaalisen terveydenhuollon alalla (Withings), jossa bruttokateprosentti on alaisempi, sekä vähäisemmässä määrin digitaalisen median liiketoiminnasta.

Konsernin yhteiset toiminnot ja Muut –osion bruttokateprosentti oli 16,8 % vuonna 2016. Konsernin yhteiset toiminnot ja Muut –osion bruttokateprosentti oli seurausta ASN- ja RFS-liiketoiminnoista.

Hankinnan ja valmistuksen kulut sisälsivät vuonna 2016 509 miljoonaa euroa käyttöpääomaan liittyviä hankintamenon kohdentamisia, jotka johtivat korkeampiin hankinnan ja valmistuksen kuluihin ja matalampaan bruttokatteeseen vaihto-omaisuuden myynnin yhteydessä, sekä 274 miljoonaa euroa tuotevalikoiman integraatioon liittyviä kuluja.

Liiketoiminnan kulut

Jatkuvien toimintojemme T&K-kulut olivat 4 904 miljoonaa euroa vuonna 2016. T&K-kulut kasvoivat 2 824 miljoonaa euroa eli 136 % verrattuna vuoteen 2015, jolloin T&K-kulut olivat 2 080 miljoonaa euroa. T&K-kulujen osuus liikevaihdosta oli 20,8 % vuonna 2016, kun vuonna 2015 osuus oli 16,6 %. T&K-kulujen kasvu johtui ensisijaisesti Nokian verkkoliiketoiminnasta, aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden poistoista ja vähäisemmässä määrin tuotevalikoima-strategiaan liittyvistä kuluista sekä Konsernin yhteiset toiminnot ja Muut –osiosta, mistä kaikki liittyivät ensisijaisesti Alcatel Lucent –hankintaan, sekä Nokia Technologies –segmentistä.

Nokian verkkoliiketoiminnan T&K-kulut olivat 3 691 miljoonaa euroa vuonna 2016. T&K-kulut kasvoivat 1 953 miljoonaa euroa eli 112 % verrattuna vuoteen 2015, jolloin T&K-kulut olivat 1 738 miljoonaa euroa. Nokian verkkoliiketoiminnan T&K-kulujen kasvu johtui ensisijaisesti henkilöstön lisäyksestä, jota operatiiviset ja synergiasäästöt osin tasoittivat. Konsernin yhteiset toiminnot ja Muut –osion T&K-kulut olivat 282 miljoonaa euroa vuonna 2016. T&K-kulut kasvoivat 198 miljoonaa euroa verrattuna vuoteen 2015, jolloin T&K-kulut olivat 84 miljoonaa euroa. Konsernin yhteiset toiminnot ja Muut –osion T&K-kulujen kasvu johtui ensisijaisesti Nokia Bell Labs –yksiköstä. Nokia Technologies –segmentin T&K-kulut olivat 250 miljoonaa euroa vuonna 2016. T&K-kulut kasvoivat 30 miljoonaa euroa eli 14 % verrattuna vuoteen 2015, jolloin T&K-kulut olivat 220 miljoonaa euroa. Nokia Technologies –segmentin T&K-kulujen kasvu johtui ensisijaisesti Bell Labsin patenttiportfoliokulujen sisällyttämisestä Nokia Technologies –segmentin kuluihin Alcatel Lucent –hankinnan seurauksena, sekä lisääntyneistä panostuksista digitaalisen median ja digitaalisen terveydenhuollon aloilla. T&K-kulut sisälsivät 619 miljoonaa euroa aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden poistoja vuonna 2016, kun vuonna 2015 poistot olivat 35 miljoonaa euroa, sekä 61 miljoonaa euroa tuotevalikoiman integraatioon liittyviä kuluja vuonna 2016.

Jatkuvien toimintojemme myynnin ja hallinnon kulut olivat 3 819 miljoonaa euroa vuonna 2016. Myynnin ja hallinnon kulut kasvoivat 2 047 miljoonaa euroa eli 116 % verrattuna vuoteen 2015, jolloin kulut olivat 1 772 miljoonaa euroa. Myynnin ja hallinnon kulujen osuus liikevaihdosta oli 16,2 % vuonna 2016, kun vuonna 2015 osuus oli 14,2 %. Myynnin ja hallinnon kulujen kasvu johtui ensisijaisesti Nokian verkkoliiketoiminnasta, aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden poistoista, transaktio- ja niihin liittyvistä integraatiokuluista sekä Konsernin yhteiset toiminnot ja Muut –osiosta, jotka kaikki liittyivät ensisijaisesti Alcatel Lucent –hankintaan, sekä Nokia Technologies –segmentistä.

Nokian verkkoliiketoiminnan myynnin ja hallinnon kulut olivat 2 720 miljoonaa euroa vuonna 2016. Myynnin ja hallinnon kulut kasvoivat 1 300 miljoonaa euroa eli 92 % verrattuna vuoteen 2015, jolloin kulut olivat 1 420 miljoonaa euroa. Nokian verkkoliiketoiminnan myynnin ja hallinnon kulujen kasvu johtui ensisijaisesti henkilöstön

lisäyksestä, jota operatiiviset ja synergiasäästöt osin tasoittivat. Konsernin yhteiset toiminnot ja Muut -osion myynnin ja hallinnon kulut olivat 231 miljoonaa euroa vuonna 2016, joka oli 134 miljoonaa euroa enemmän kuin vuonna 2015, jolloin kulut olivat 97 miljoonaa euroa. Nokia Technologiesin myynnin ja hallinnon kulut olivat 183 miljoonaa euroa vuonna 2016, joka oli 74 miljoonaa euroa eli 68 % enemmän kuin vuonna 2015, jolloin myynnin ja hallinnon kulut olivat 109 miljoonaa euroa. Nokia Technologiesin myynnin ja hallinnon kulujen kasvu johtui ensisijaisesti uusien liiketoimintojen aloituksesta digitaalisen terveydenhuollon ja digitaalisen median alueilla, korkeammista liiketoimintaa tukevista kuluista ja lisensointitoiminnan lisääntymisestä. Myynnin ja hallinnon kuluihin sisältyi 385 miljoonaa euroa aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden poistoja, kun vuonna 2015 poistot olivat 44 miljoonaa euroa. Myynnin ja hallinnon kuluihin sisältyi lisäksi 294 miljoonaa euroa transaktio- ja integraatiokuluja vuonna 2016.

Jatkuvien toimintojemme muut tuotot ja kulut olivat 833 miljoonaa euroa nettokuluja vuonna 2016, joka on 846 miljoonaa euroa enemmän kuin vuonna 2015, jolloin muut tuotot ja kulut olivat 13 miljoonaa euroa nettotuottoja. Muiden tuottojen ja kulujen muutos johtui ensisijaisesti korkeammista uudelleenjärjestely- ja muista niihin liittyvistä kuluista sekä vähäisemmässä määrin tiettyihin venture fund -sijoituksiin liittyvien tuottojen puuttumisesta. Muihin tuottoihin ja kuluihin sisältyi 759 miljoonaa euroa uudelleenjärjestely- ja muita niihin liittyviä kuluja, kun vuonna 2015 vastaava erä oli 121 miljoonaa euroa.

Liikevoitto/-tappio

Jatkuvat toimintomme tekivät 1 100 miljoonan euron liiketappion vuonna 2016, joka vastasi 2 797 miljoonan euron muutosta verrattuna vuoteen 2015, jolloin Jatkuvat toimintomme tekivät 1 697 miljoonan euron liikevoiton. Liiketuloksen muutos johtui ensisijaisesti korkeammista T&K- ja myynnin ja hallinnon kuluista sekä muiden tuottojen ja kulujen nettovaikutukseltaan negatiivisesta vaihtelusta, jota korkeampi bruttokate osin tasoitti. Liikevoittoprosenttimme oli -4,7 % vuonna 2016, kun se vuonna 2015 oli 13,6 %.

Seuraavassa taulukossa esitetään segmenteille kohdistamattomien erien vaikutus liiketulokseen.

milj. EUR	2016	2015
Segmenttiliikevoitto yhteensä⁽¹⁾	2 172	1 958
Hankittujen aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden poistot	-1 026	-79
Hankintaan liittyvien myynnin jaksotuksiin ja vaihto-omaisuuteen kohdistuvien käyvän arvon oikaisujen purku	-840	-
Uudelleenjärjestelykulut ja muut niihin liittyvät kulut	-774	-123
Tuotevalikoimastrategiaan liittyvät kulut	-348	-
Transaktiokulut ja niihin liittyvät kulut sekä integraatiokulut johtuen Alcatel Lucent - hankinnasta	-295	-99
Muut	11	40
Liiketappio/-voitto yhteensä	-1 100	1 697

(1) Ei sisällä Alcatel Lucent -hankintaan ja integraatioon liittyviä kuluja, liikearvon arvonalentumiskuluja, aineettomien hyödykkeiden poistoja ja muita yrityskaupoista johtuvia hankintahinnan kohdentamiseen liittyviä eräiä, uudelleenjärjestelyihin liittyviä kuluja sekä eräitä muita eräiä.

Rahoitustuotot ja -kulut

Jatkuvien toimintojemme rahoitustuotot- ja kulut olivat 287 miljoonaa euroa nettokuluja vuonna 2016, kun ne vuonna 2015 olivat 186 miljoonaa euroa nettokuluja, joka vastasi 101 miljoonan euron eli 54 %:n kasvua. Rahoitustuottojen ja -kulujen muutos johtui ensisijaisesti korkeammista korkokuluista, mukaan lukien 41 miljoonan euron kulut liittyen Alcatel Lucentin vaihtovelkakirjalainojen lunastukseen, 65 miljoonan euron nettokorkokulut liittyen etuus pohjaisiin eläkejärjestelyihin sekä 108 miljoonan euron arvonalentumistappion liittyen tiettyihin yksityisrahastoihin tehtyihin sijoituksiin, jota korkeammat korkotuotot, merkittävästi alhaisemmat valuuttakurssitappiot ja venture fund -sijoituksiin liittyvät toteutuneet voitot osin tasoittivat.

Lisätietoja "—Likviditeetti ja pääomaresurssit" -osiossa alla.

Tappio/voitto ennen veroja

Jatkuvista toiminnoistamme koitui 1 369 miljoonan euron tappio ennen veroja vuonna 2016, joka vastasi 2 909 miljoonan euron muutosta verrattuna vuoteen 2015, jolloin Jatkuvat toiminnot tekivät 1 540 miljoonan euron voiton ennen veroja.

Tuloverot

Jatkuvien toimintojemme netto tuloverotuotto oli 457 miljoonaa euroa vuonna 2016 verrattuna 346 miljoonan euron netto tuloverokuluun vuonna 2015. Muutos oli 803 miljoonaa euroa. Netto tuloverotuotto vuonna 2016 johtui ensisijaisesti kahdesta seikasta. Ensiksi, tulos ennen veroja oli tappiota verrattuna vuoteen 2015, jolloin se oli voittoa. Toiseksi, Alcatel Lucentin jäljellä olevien osakkeiden lunastusmenettelyn loppuunsaattamisen jälkeen aloitimme Alcatel Lucentin ja Nokian toimintamallien yhdistämisen. Osana tätä yhdistämistä siirsimme tietyt aineettomat oikeudet Yhdysvaltojen toimintoihimme ja kirjasimme verohyödyn sekä 348 miljoonaa euroa lisää laskennallista verosaamista vuonna 2016. Valitsimme lisäksi, että kohtelemme Alcatel Lucentin Yhdysvaltojen toimintojen hankintaa Yhdysvaltojen verotuksessa liiketoimintakauppana. Tämän valinnan seurauksena jäljellä olevat laskennalliset verosaamiset hyödynnettiin tai menetettiin ja kirjattiin uutta laskennallista verosaamista pidemmällä hyödyntämisajalla kuin menetetyillä saamisilla oli. Tämän seurauksena kirjasimme 91 miljoonaa euroa lisää laskennallista verosaamista vuonna 2016.

Alcatel Lucent -hankinnan seurauksena olemme nyt vahvasti läsnä kolmessa maassa: Suomessa, Ranskassa ja Yhdysvalloissa, mikä vaikutti efektiiviseen verokantaamme vuonna 2016. Paikallinen yhteisöverokanta Yhdysvalloissa ja Ranskassa on merkittävästi korkeampi kuin Suomessa. Lisäksi, emme kirjaa laskennallisia verosaamia verotappioista ja väliaikaisista eroista Ranskassa, koska kyseisten erien hyödyntäminen on epävarmaa. Meillä on 4,8 miljardia euroa kirjaamattomia laskennallisia verosaamia Ranskassa 31.12.2016.

Tulemme tekemään muutoksia toimintamalliimme myös vuonna 2017, ja arvioimme tämän vaikuttavan efektiiviseen verokantaamme vuonna 2017 ja siitä eteenpäin (lisätietoja konsernitilinpäätöksen liitetiedossa 37, Tilikauden päättymisen jälkeiset tapahtumat).

Emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluva tulos ja osakekohtainen tulos

Emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluva tappio oli 766 miljoonaa euroa vuonna 2016, mikä vastasi 3 232 miljoonan euron muutosta vuoteen 2015 verrattuna, jolloin emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluva voitto oli 2 466 miljoonaa euroa. Jatkuvat toiminnot tuottivat emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluvaa tappiota 751 miljoonaa euroa vuonna 2016, kun vuonna 2015 ne tuottivat emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluvaa voittoa 1 192 miljoonaa euroa. Emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluvan tuloksen muutos johtui ensisijaisesti vuoden 2016 liiketappiosta verrattuna vuoden 2015 liikevoittoon sekä vähäisemmässä määrin rahoitustuottojen ja -kulujen nettovaikutukseltaan negatiivisesta vaihtelusta, joista molemmat liittyivät ensisijaisesti Alcatel Lucent -hankintaan. Tätä osin tasoitti Alcatel Lucent -hankinnasta johtuva tuloveroihin liittyvä verohyöty verrattuna vuonna 2015 kirjattuun verokuluun. Lisäksi määräysvallattomille omistajille kuuluva tappio oli korkeampi johtuen Alcatel Lucent -hankinnasta. Osakekohtainen tuloksemme laski -0,13 euroon (laimentamaton) ja -0,13 euroon (laimennettu), kun se vuonna 2015 oli 0,67 euroa (laimentamaton) ja 0,63 euroa (laimennettu). Vuoden 2015 tilikauden tulokseen sisältyi HERE-liiketoiminnan Myynnistä Lopetettujen toimintojen tulokseen kirjattu 1 178 miljoonan euron myyntivoitto. Jatkuvien toimintojen osakekohtainen tulos laski vuonna 2016 -0,13 euroon (laimentamaton) ja -0,13 euroon (laimennettu), kun se vuonna 2015 oli 0,32 euroa (laimentamaton) ja 0,31 euroa (laimennettu).

Kustannussäästöohjelma

Julkistimme huhtikuussa 2016 uuden kustannussäästöohjelman, jolla tavoittelemme 1 200 miljoonan euron kokonaiskustannussäästöjä koko vuonna 2018. Kirjasimme kustannussäästöohjelmaan liittyen 750 miljoonaa euroa uudelleenjärjestelykuluja ja muita niihin liittyviä kuluja vuonna 2016. Arvioimme uudelleenjärjestelykulujen ja muiden niihin liittyvien kulujen olevan yhteensä 1 700 miljoonaa euroa. Vuonna 2016 meillä oli kumulatiivisesti 590 miljoonaa uudelleenjärjestelykuluja ja muita niihin liittyviä kuluja koskevia ulosmeneviä rahavirtoja. Arvioimme kustannussäästöohjelman tulevien uudelleenjärjestelykuluja ja muita niihin liittyviä kuluja koskevien ulosmenevien rahavirtojen olevan noin 2 150 miljoonaa euroa, sisältäen 450 miljoonaa euroa liittyen Nokian ja Alcatel Lucentin aikaisempiin uudelleenjärjestely- ja kustannussäästöohjelmiin.

Rahavirtaa tuottavien yksiköiden kirjanpitoarvo

Konsernin rahavirtaa tuottavien yksiköiden ryhmien ja rahavirtaa tuottavan yksikön kerrytettävissä olevat rahamäärät on määritetty käyvän arvon perusteella, vähennettynä myynnistä aiheutuville menoilla. Kerrytettävissä olevat rahamäärät arvioitiin diskontattujen rahavirtojen periaatteella käyttäen markkinaosapuolioletuksia. Kerrytettävissä olevien rahamäärien laskennassa käytetyt rahavirtaennusteet perustuvat johdon hyväksymiin taloussuunnitelmiin, jotka kattavat viiden vuoden ennustejakson. Viiden vuoden ennustejakson jälkeiset rahavirtaennusteet heijastavat asteittaista siirtymää loppuarvon rahavirtaennusteisiin. Arvioiden tekemistä ja johdon harkintaa edellytetään määritettäessä kerrytettävissä olevan rahamäärän laskennan osatekijöitä, mukaan lukien diskonttauskorko, loppuarvon kasvutekijä, arvioitu liikevaihdon kasvu, bruttokateprosentti ja liikevoittoprosentti. Diskonttauskorot heijastavat senhetkistä arviota rahan aika-arvosta ja olennaisista markkinariskipreemioista. Riskipreemiot heijastavat riskejä ja epävarmuustekijöitä, joita ei ole sisällytetty arvioihin tulevista rahavirroista. Loppuarvon kasvuprosentit kuvastavat pitkän aikavälin keskimääräistä kasvua sillä alalla ja niissä taloudellisissa ympäristöissä, missä rahavirtaa tuottavien yksiköiden ryhmät ja rahavirtaa tuottava yksikkö toimivat.

Konserni on kohdistanut merkittävän osan Alcatel Lucent -hankinnassa syntyntä liikearvoa IP/Optical Networks -rahavirtaa tuottavien yksiköiden ryhmälle, joka pääosin koostuu hankinnan yhteydessä hankituista toiminnoista. Tästä johtuen IP/Optical Networks -rahavirtaa tuottavien yksiköiden ryhmän käypä arvo on lähellä sen kirjanpitoarvoa.

Konsernin liikearvon arvonalentumistestauksen tulokset viittaavat siihen, että rahavirtaa tuottavien yksiköiden ryhmän ja rahavirtaa tuottavan yksikön kerrytettävissä olevat rahamäärät ylittävät merkittävästi niiden kirjanpitoarvon, lukuun ottamatta IP/Optical Networks -rahavirtaa tuottavien yksiköiden ryhmää, jonka kerrytettävissä olevat rahamäärät ylittävät sen kirjanpitoarvon noin 1 200 miljoonalla eurolla. Seuraavat muutokset yksittäin tarkasteltuna johtaisivat siihen, että IP/Optical Networks -rahavirtaa tuottavien yksiköiden kerrytettävissä olevien rahamäärien arvo ja kirjanpitoarvo olisivat yhtä suuret:

- Diskonttauskoron nousu 8,9 prosentista 10,7 prosenttiin.
- Liikevoiton lasku, joka vähentäisi loppuarvon rahavirtaa 40 prosentilla joka vastaa 331 miljoonan euron liikevoiton vähennystä.

Liikearvo oli 5 724 miljoonaa euroa 31.12.2016 (237 miljoonaa euroa vuonna 2015).

Katso lisätietoja konsernitiilinpäätöksen liitetiedosta 16, Arvonalentumiset.

31.12.2015 päättynyt tilikausi verrattuna 31.12.2014 päättäneeseen tilikauteen

Seuraavassa taulukossa esitetään tiettyjä eriä ja niiden suhteellinen osuus liikevaihdosta vuosina 2015 ja 2014.

1.1.-31.12.	2015 milj. EUR	% liikevaihdosta	2014 milj. EUR	% liikevaihdosta	Muutos 2015 vs. 2014 %
Liikevaihto	12 499	100,0	11 762	100,0	6
Hankinnan ja valmistuksen kulut	-6 963	-55,7	-6 774	-57,6	3
Bruttokate	5 536	44,3	4 988	42,4	11
Tutkimus- ja kehityskulut	-2 080	-16,6	-1 904	-16,2	9
Myyntin ja hallinnon kulut	-1 772	-14,2	-1 559	-13,3	14
Muut tuotot ja kulut	13	0,1	-112	-0,9	-
Liikevoitto	1 697	13,6	1 414	12,0	20
Osuus osakkuusyhtiöiden ja yhteisyritysten tuloksista	29	0,2	-12	-0,1	-
Rahoitustuotot ja -kulut	-186	-1,5	-403	-3,4	-54
Voitto ennen veroja	1 540	12,3	999	8,5	54
Tuloverokulut/-tuotot	-346	-2,8	1 719	14,6	-
Tilikauden voitto	1 194	9,6	2 718	23,1	-56

Liikevaihto

Jatkuvien toimintojen liikevaihto oli 12 499 miljoonaa euroa vuonna 2015. Liikevaihto kasvoi 737 miljoonaa euroa eli 6 % verrattuna vuoteen 2014, jolloin liikevaihto oli 11 762 miljoonaa euroa. Jatkuvien toimintojen liikevaihdon kasvu oli seurausta sekä Nokian verkkoliiketoiminnan että Nokia Technologies -liiketoiminnan liikevaihdon kasvusta. Nokian verkkoliiketoiminnan liikevaihdon kasvu johtui ensisijaisesti Ultra Broadband Networks -segmentin liikevaihdon kasvusta, jota vuoteen 2014 myönteisesti vaikuttaneen kertaluonteisen patenttiliiketoiminnan puuttuminen osin tasoitti. Nokia Technologies -liiketoiminnan liikevaihdon kasvu liittyi ensisijaisesti olemassa oleviin ja uusiin sopimuksiin liittyneeseen kertaluonteiseen liikevaihtoon, aiemmin divestoituihin immateriaalioikeuksiin liittyviin tulo-osuuksiin ja immateriaalioikeuksien divestointeihin sekä olemassa olevilta ja uusilta lisenssinsaaajilta loppuunsaattettujen ja käynnissä olevien väliesmenettelyjen seurauksena saatuihin korkeampiin patenttituloihin sekä Microsoftin kasvaneeseen merkitykseen patenttien lisenssinsaaajana Devices & Services -liiketoiminnan myyntin seurauksena. Liikevaihdon kasvua tasoitti osin alhaisempi patenttilisenssitulo tietyiltä olemassa olevilta lisenssinsaaajilta, joiden mobiililaitemyynti laski.

Seuraavassa taulukossa esitetään liikevaihdon alueellinen jakauma vuosina 2015 ja 2014.

1.1.-31.12.	2015 milj. EUR	2014 milj. EUR	Muutos 2015 vs. 2014 %
Aasian ja Tyynenmeren alue	3 230	3 289	-2
Eurooppa ⁽¹⁾	3 813	3 493	9
Kiinan alue	1 712	1 380	24
Latinalainen Amerikka	973	1 009	-4
Lähi-itä ja Afrikka	1 177	1 053	12
Pohjois-Amerikka	1 594	1 538	4
Yhteensä	12 499	11 762	6

(1) Nokia Technologies -liiketoiminta on kohdistettu kokonaan Suomelle.

Keskeiset muutokset liikevaihdon alueellisessa jakaumassa on esitetty kohdassa "Segmenttien tulot—Nokia verkkoliiketoiminta".

Bruttokateprosentti

Jatkuvien toimintojemme bruttokateprosentti oli 44,3 % vuonna 2015, kun se vuonna 2014 oli 42,4 %. Jatkuvien toimintojen bruttokateprosentin kasvu johtui ensisijaisesti Nokia Technologies -liiketoiminnan ja Nokian verkkoliiketoiminnan bruttokateprosentin kasvusta sekä vähemmässä määrin Konsernin yhteiset toiminnot ja Muut -osion bruttokateprosentin kasvusta. Nokia Technologies -liiketoiminnan bruttokateprosentin kasvu vuonna 2015 johtui ensisijaisesti liikevaihdon kasvusta. Nokian verkkoliiketoiminnan bruttokateprosentin kasvu johtui Ultra Broadband Networks -segmentin bruttokateprosentin kasvusta, mitä IP Networks and Applications -segmentin bruttokateprosentin lasku sekä vuoteen 2014 myönteisesti vaikuttaneen kertaluonteisen patenttiliiketoiminnan puuttuminen osin tasoittivat. Konsernin yhteiset toiminnot ja Muut -osion bruttokateprosentin kasvu vuonna 2015 johtui ensisijaisesti hankinnan ja valmistuksen kulujen laskusta.

Liiketoiminnan kulut

Jatkuvien toimintojemme T&K-kulut olivat 2 080 miljoonaa euroa vuonna 2015. T&K-kulut kasvoivat 176 miljoonaa euroa eli 9 % verrattuna vuoteen 2014, jolloin ne olivat 1 904 miljoonaa euroa. T&K-kulujen osuus liikevaihdosta oli 16,6 % vuonna 2015, kun vuonna 2014 osuus oli 16,2 %. T&K-kulujen kasvu johtui ensisijaisesti Nokian verkkoliiketoiminnan korkeammista T&K-kuluista sekä vähemmässä määrin Nokia Technologies -liiketoiminnan korkeammista T&K-kuluista. Nokian verkkoliiketoiminnan T&K-kulujen kasvu vuonna 2015 johtui ensisijaisesti henkilöstökulujen kasvusta sekä lisääntyneistä panostuksista LTE-, 5G-, pienten solujen ja pilvipohjaisen runkoverkon tekniikkoihin, jota osin tasoitti jatkunut toimintojen tehostuminen. Nokia Technologies -liiketoiminnan T&K-kulujen kasvu johtui ensisijaisesti lisääntyneistä panostuksista digitaaliseen mediaan ja teknologiaautomotoimintaan, korkeammista patenttiportfolio-kuluista sekä suuremmista panostuksista digitaaliseen terveyteen. T&K-kulut sisälsivät 35 miljoonaa euroa aineettomien hyödykkeiden poistoja ja 1 miljoonaa euroa transaktioihin liittyviä kuluja vuonna 2015, kun vastaavat erät vuonna 2014 olivat 32 miljoonaa euroa ja 13 miljoonaa euroa.

Toiminnan tulos jatkoa

Jatkuvien toimintojemme myynnin ja hallinnon kulut olivat 1 722 miljoonaa euroa vuonna 2015. Myynnin ja hallinnon kulut kasvoivat 213 miljoonaa euroa eli 14 % verrattuna vuoteen 2014, jolloin ne olivat 1 559 miljoonaa euroa. Myynnin ja hallinnon kulujen osuus liikevaihdosta oli 14,2 % vuonna 2015, kun vuonna 2014 osuus oli 13,3 %. Myynnin ja hallinnon kulujen kasvu johtui ensisijaisesti Nokian verkkoliiketoiminnan myynnin ja hallinnon kulujen kasvusta ja vähemmässä määrin Nokia Technologies -liiketoiminnan myynnin ja hallinnon kulujen kasvusta, mitä Konsernin yhteiset toiminnot ja Muut -osion myynnin ja hallinnon kulujen lasku osin tasoitti. Nokian verkkoliiketoiminnan myynnin ja hallinnon kulujen kasvu johtui ensisijaisesti henkilöstökulujen kasvusta, jota jatkuva keskittyminen kustannustehokkuuteen osin tasoitti. Nokia Technologies -liiketoiminnan myynnin ja hallinnon kulujen kasvu johtui ensisijaisesti uusien liiketoimintojen aloituksesta, kasvaneista lisensointiaktiviteeteista ja korkeammista liiketoimintaa tukevista kuluista. Myynnin ja hallinnon kuluihin sisältyi 99 miljoonaa euroa transaktioihin liittyviä kuluja sekä 44 miljoonaa euroa aineettomien hyödykkeiden poistoja vuonna 2015, kun vastaavat erät vuonna 2014 olivat 29 miljoonaa euroa ja 35 miljoonaa euroa.

Jatkuvien toimintojemme muut tuotot ja kulut vuonna 2015 olivat 13 miljoonaa euroa nettotuottoja, ja ne kasvoivat 124 miljoonalla eurolla verrattuna vuoteen 2014, jolloin ne olivat 111 miljoonaa euroa nettokuluja. Muiden tuottojen ja kulujen kasvu johtui ensisijaisesti Konsernin yhteiset toiminnot ja Muut -osiosta sekä vähäisemmässä määrin Nokian verkkoliiketoiminnasta ja Nokia Technologies -liiketoiminnasta. Konsernin yhteiset toiminnot ja Muut -osion muut tuotot ja kulut sisälsivät vuonna 2015 noin 100 miljoonan euron nettotuoton liittyen listaamattomiin venture fund -sijoituksiin. Nokian verkkoliiketoiminnan muiden tuottojen ja kulujen muutos vuonna 2015 johtui ensisijaisesti alhaisemmista saamisten myyntiin liittyvistä kuluista, alhaisemmista välillisistä nettoverokuluista ja tiettyjen myyntisaamisten arvonalentumisten purkamisesta. Vuonna 2015 liiketoiminnan muut tuotot ja kulut sisälsivät 121 miljoonaa euroa uudelleenjärjestelykuluja ja muita niihin liittyviä kuluja sekä 5 miljoonaa euroa sopimusvelvoitteista johtuvia kuluja, kun vastaavat erät vuonna 2014 olivat 57 miljoonaa euroa ja 31 miljoonaa euroa.

Liikevoitto

Jatkuvien toimintojemme liikevoitto vuonna 2015 oli 1 697 miljoonaa euroa. Liikevoitto kasvoi 283 miljoonalla eurolla eli 20 % verrattuna vuoteen 2014, jolloin liikevoitto oli 1 414 miljoonaa euroa. Liikevoiton kasvu johtui ensisijaisesti Nokia Technologies -liiketoiminnan liikevoiton kasvusta sekä Konsernin yhteiset toiminnot ja Muut -osion liiketappion pienenemisestä, jota Nokian verkkoliiketoiminnan liikevoiton pieneneminen osin tasoitti. Liikevoittoprosenttimme vuonna 2015 oli 13,6 %, kun se vuonna 2014 oli 12,0 %.

Seuraavassa taulukossa esitetään segmenteille kohdistamattomien erien vaikutus liikevoittoon.

milj. EUR	2015	2014
Segmenttiliikevoitto yhteensä⁽¹⁾	1 958	1 602
Uudelleenjärjestelykulut ja muut niihin liittyvät kulut	-123	-57
Transaktiokulut ja niihin liittyvät kulut sekä integraatiokulut		
johtuen Alcatel Lucent -hankinnasta	-99	-39
Hankittujen aineettomien hyödykkeiden poistot	-79	-67
Muut	40	-25
Liikevoitto yhteensä	1 697	1 414

(1) Ei sisällä Alcatel Lucent -hankintaan ja integraatioon liittyviä kuluja, liikearvon arvonalentumiskuluja, aineettomien hyödykkeiden poistoja ja muita yrityskaupoista johtuvia hankintahinnan kohdentamiseen liittyviä eräiä, uudelleenjärjestelyihin liittyviä kuluja sekä eräitä muita eräiä.

Rahoitustuotot ja -kulut

Jatkuvien toimintojemme rahoitustuotot ja -kulut vuonna 2015 olivat 186 miljoonaa euroa nettokuluja. Nettorahoituskulut laskivat 217 miljoonaa euroa eli 54 % verrattuna vuoteen 2014, jolloin nettorahoituskulut olivat 403 miljoonaa euroa. Nettorahoituskulujen lasku vuonna 2015 johtui ensisijaisesti Nokian verkkoliiketoiminnan olennaisilta osin kaikkien lainojen lunastukseen liittyvän kertaluonteisen 123 miljoonan euron rahoituskulun sekä Microsoftille suunnatun 1,5 miljardin euron suuruisen vaihtovelkakirjalainan takaisinmaksuun liittyneen 57 miljoonan euron kirjanpidollisen kuluerän puuttumisesta, jotka vaikuttivat vuoteen 2014.

Lisätietoa löytyy kohdasta "Likviditeetti ja pääomaresurssit".

Voitto ennen veroja

Jatkuvien toimintojemme voitto ennen veroja oli 1 540 miljoonaa euroa vuonna 2015. Se kasvoi 541 miljoonaa euroa verrattuna vuoteen 2014, jolloin voitto ennen veroja oli 999 miljoonaa euroa.

Tuloverot

Jatkuvien toimintojemme tuloverojen nettokulu oli 346 miljoonaa euroa vuonna 2015 ja se muuttui 2 065 miljoonaa euroa verrattuna 1 719 miljoonan euron nettohyötyyn vuonna 2014. Vuonna 2014 tuloverojen nettohyöty johtui ensisijaisesti 2 126 miljoonan euron laskennallisten verosaamisten kirjaamisesta, kun Suomen ja Saksan verosaamisten hyödynnettävyyttä arvioitiin uudelleen.

Emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluva tulos ja osakekohtainen tulos

Emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluva voitto oli 2 466 miljoonaa euroa vuonna 2015. Se laski 996 miljoonaa euroa verrattuna vuoteen 2014, jolloin vastaava erä oli 3 462 miljoonaa euroa. Jatkuvat toimintomme tuottivat emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluvaa voittoa 1 192 miljoonaa euroa vuonna 2015, kun vuonna 2014 voitto oli 2 710 miljoonaa euroa. Emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluvaan voittoon vaikutti vuonna 2014 myönteisesti 2 126 miljoonan euron laskennallisten verosaamisten kirjaaminen. Vuonna 2015 Nokia-konsernin osakekohtainen tulos laski 0,67 euroon (laimentamaton) ja 0,63 euroon (laimennettu), kun vuonna 2014 se oli 0,94 euroa (laimentamaton) ja 0,85 euroa (laimennettu). Tilikauden tulos vuodelta 2015 sisälsi HERE-liiketoiminnan Myynnistä kirjatun 1 178 miljoonan euron myyntivoiton (vuoden 2014 voitto sisälsi 2 803 miljoonan euron myyntivoiton D&S-liiketoiminnan myynnistä), joka kirjattiin Lopetettuihin toimintoihin. Jatkuvien toimintojen osakekohtainen tulos laski 0,32 euroon (laimentamaton) ja 0,31 euroon (laimennettu) vuonna 2015, kun vuonna 2014 se oli 0,73 euroa (laimentamaton) ja 0,67 euroa (laimennettu).

Lopetetut toiminnot

Taustaa

Seuraavat kaksi liiketoimintaa esitetään tässä vuosikertomuksessa Lopetettuina toimintoina.

HERE-liiketoiminta

Myimme HERE-paikka- ja karttaliiketoimintamme saksalaisten autovalmistajien yhteenliittymälle, johon kuuluvat AUDI AG, BMW Group ja Daimler AG. Saimme myynnin päätökseen 4.12.2015.

Kauppa julkistettiin alun perin 3.8.2015, jolloin HERE:n velattoman arvon arvioitiin olevan 2,8 miljardia euroa edellyttäen tiettyjä kauppahinnan oikaisuja. Saimme kaupasta noin 2,55 miljardin euron nettotuoton. Kirjasimme vuonna 31.12.2015 päättyneeltä tilikaudelta HERE-liiketoimintamme myynnistä 1,2 miljardin euron voiton, johon sisältyi kumulatiivisten valuuttakurssimuuntoerojen purkaminen.

31.12.2016 päättynyt tilikausi verrattuna 31.12.2015 päättyneeseen tilikauteen

Koska HERE-liiketoiminnan Myynti saatiin päätökseen 4.12.2015 Lopetettujen toimintojen vuoden 2016 taloudellinen tulos ei ole vertailukelpoinen Lopetettujen toimintojen taloudelliseen tulokseen vuonna 2015.

Seuraavassa taulukossa esitetään tiettyjä eriä vuosina 2016 ja 2015.

1.1.-31.12.	2016 milj. EUR	2015 milj. EUR
Liikevaihto	–	1 075
Hankinnan ja valmistuksen kulut	–	-244
Bruttokate	–	831
Tutkimus- ja kehityskulut	–	-498
Myyntin ja hallinnon kulut	-11	-213
Muut tuotot ja kulut	-4	-23
Liiketappio/-voitto	-15	97
Rahoitustuotot ja -kulut	14	-9
Tavanomaisen toiminnan tappio/voitto ennen veroja	-1	88
Tuloverokulut/-tuotot	-28	8
Tavanomaisen toiminnan tappio/voitto	-29	96
HERE- ja D&S-liiketoiminnan myyntivoitto verojen jälkeen ⁽¹⁾	14	1 178
Tilikauden tappio/voitto	-15	1 274

(1) Vuonna 2016 kirjattiin 7 miljoonan oikaisu HERE-liiketoiminnan myyntivoittoon lopulliseen kauppahinnan suoritukseen liittyen ja 7 miljoonan euron oikaisu D&S-liiketoiminnan myyntivoittoon verokorvauksiin liittyen.

Toiminnan tulos jatkoa

Liikevaihto

Lopetetut toiminnot eivät tehneet liikevaihtoa vuonna 2016, kun vuonna 2015 Lopetettujen toimintojen liikevaihto oli 1 075 miljoonaa euroa. Liikevaihdon lasku johtui HERE-liiketoiminnan liikevaihdon puuttumisesta.

Bruttokateprosentti

Lopetetut toiminnot eivät tehneet bruttokatetta vuonna 2016, kun vuonna 2015 Lopetettujen toimintojen bruttokateprosentti oli 77,3 %. Bruttokateprosentin lasku johtui HERE-liiketoiminnan liikevaihdon sekä hankinnan ja valmistuksen kulujen puuttumisesta.

Liiketoiminnan kulut

Lopetettujen toimintojen liiketoiminnan kulut olivat 15 miljoonaa euroa vuonna 2016. Liiketoiminnan kulut laskivat 719 miljoonaa euroa verrattuna vuoteen 2015, jolloin ne olivat 734 miljoonaa euroa. Liiketoiminnan kulujen lasku johtui HERE-liiketoiminnan kulujen puuttumisesta.

31.12.2015 päättynyt tilikausi verrattuna 31.12.2014 päättäneeseen tilikauteen

Koska HERE-liiketoiminnan Myynti saatiin päätökseen 4.12.2015 ja D&S-liiketoiminnan Myynti saatiin päätökseen 25.4.2014, Lopetettujen toimintojen vuoden 2015 taloudellinen tulos ei ole vertailukelpoinen Lopetettujen toimintojen taloudelliseen tulokseen vuonna 2014.

Seuraavassa taulukossa esitetään tiettyjä eriä vuosina 2015 ja 2014.

1.1.-31.12.	2015 milj. EUR	2014 milj. EUR
Liikevaihto	1 075	3 428
Hankinnan ja valmistuksen kulut	-244	-2 325
Bruttokate	831	1 103
Tutkimus- ja kehityskulut	-498	-899
Myyntin ja hallinnon kulut	-213	-628
Muut tuotot ja kulut ⁽¹⁾	-23	-1 354
Liikevoitto/-tappio	97	-1 778
Rahoitustuotot ja -kulut	-9	10
Tavanomaisen toiminnan voitto/tappio ennen veroja	88	-1 768
Tuloverotuotot/-kulut	8	-277
Tavanomaisen toiminnan voitto/tappio	96	-2 045
HERE- ja D&S-liiketoiminnan myyntivoitto verojen jälkeen	1 178	2 803
Tilikauden voitto	1 274	758

(1) Sisältää HERE-liiketoimintaan liittyneen arvonalentumistappion 1 209 miljoonaa euroa vuonna 2014.

Liikevaihto

Lopetettujen toimintojen liikevaihto oli 1 075 miljoonaa euroa vuonna 2015. Liikevaihto laski 2 353 miljoonaa euroa eli 69 % verrattuna vuoteen 2014, jolloin liikevaihto oli 3 428 miljoonaa euroa. Lasku johtui siitä, että vuoden 2015 liikevaihto ei sisällä Devices & Services -liiketoiminnan liikevaihtoa.

Bruttokateprosentti

Lopetettujen toimintojen bruttokateprosentti oli 77,3 % vuonna 2015, kun se vuonna 2014 oli 32,2 %. Bruttokateprosentin kasvu johtui siitä, että vuoden 2015 luku ei sisällä Devices & Services -liiketoiminnan hankinnan ja valmistuksen kuluja.

Liiketoiminnan kulut

Lopetettujen toimintojen liiketoiminnan kulut olivat 734 miljoonaa euroa vuonna 2015. Liiketoiminnan kulut laskivat 2 147 miljoonaa euroa eli 74,5 % verrattuna vuoteen 2014, jolloin kulut olivat 2 881 miljoonaa euroa. Lasku johtui ensisijaisesti vuoden 2014 tulokseen negatiivisesti vaikuttaneen HERE-liiketoimintaan liittyneen 1 209 miljoonan euron arvonalentumistappion puuttumisesta sekä Devices & Services -liiketoiminnan kulujen laskusta.

Liiketappio/-voitto

Lopetettujen toimintojen liiketappio oli 15 miljoonaa euroa vuonna 2016. Liiketuloksen muutos oli 112 miljoonaa euroa vuoteen 2015 verrattuna, jolloin Lopetetut toiminnot tekivät 97 miljoonan euron liikevoiton. Lopetettujen toimintojen liiketuloksen muutos johtui HERE-liiketoiminnan liikevaihdon ja liiketoiminnan kulujen puuttumisesta.

Tilikauden tappio/voitto

Lopetettujen toimintojen tappio oli 15 miljoonaa euroa vuonna 2015. Tuloksen muutos oli 1 289 miljoonaa euroa vuoteen 2015 verrattuna, jolloin Lopetetut toiminnot tekivät 1 274 miljoonan euron voiton. HERE-liiketoiminnan Myynnistä vuonna 2015 kirjattu myyntivoitto oli 1 178 miljoonaa euroa, ja se sisälsi 1 174 miljoonan euron erän valuuttakurssimuutoksen uudelleenluokittelusta muista laajan tuloksen eristä tulokseen.

Liikevoitto/-tappio

Lopetettujen toimintojen liikevoitto oli 97 miljoonaa euroa vuonna 2015. Liikevoitto kasvoi 1 875 miljoonaa euroa verrattuna vuoteen 2014, jolloin Lopetetut toiminnot tekivät 1 778 miljoonan euron liiketappion. Lopetettujen toimintojen liiketuloksen muutos johtui ensisijaisesti vuoden 2014 tulokseen negatiivisesti vaikuttaneen HERE-liiketoimintaan liittyneen 1 209 miljoonan euron arvonalentumistappion puuttumisesta sekä D&S-liiketoiminnan Myyntiin liittyneestä liiketoiminnan kulujen laskusta. Kasvua tasoitti osin bruttokatteen lasku.

Tilikauden voitto

Lopetettujen toimintojen voitto oli 1 274 miljoonaa euroa vuonna 2015. Voitto kasvoi 516 miljoonaa euroa verrattuna vuoteen 2014, jolloin voitto oli 758 miljoonaa euroa. HERE-liiketoiminnan Myynnistä kirjattiin 1 178 miljoonan euron myyntivoitto vuonna 2015, ja se sisälsi 1 174 miljoonan euron erän valuuttakurssimuutoksen uudelleenluokittelusta muista laajan tuloksen eristä tulokseen. D&S-liiketoiminnan Myynnistä kirjattiin 2 803 miljoonan euron myyntivoitto vuonna 2014.

Segmenttien tulos

Nokian verkkoliiketoiminta

31.12.2016 päättynyt tilikausi verrattuna 31.12.2015 päättäneeseen tilikauteen

Seuraavassa taulukossa esitetään tiettyjä eriä ja niiden suhteellinen osuus liikevaihdosta vuosina 2016 ja 2015.

1.1.-31.12.	2016 milj. EUR	% liikevaihdosta	2015 milj. EUR	% liikevaihdosta	Muutos 2016 vs. 2015 %
Liikevaihto	21 800	100,0	11 487	100,0	90
Hankinnan ja valmistuksen kulut	-13 414	-61,5	-7 006	-61,0	91
Bruttokate	8 386	38,5	4 481	39,0	87
Tutkimus- ja kehityskulut	-3 691	-16,9	-1 738	-15,1	112
Myyntin ja hallinnon kulut	-2 720	-12,5	-1 420	-12,4	92
Muut tuotot ja kulut	-40	-0,2	26	0,2	-
Liikevoitto	1 935	8,9	1 349	11,7	43

Segmentti-informaatio⁽¹⁾

1.1.-31.12.	Ultra Broadband Networks ⁽²⁾ 2016 milj. EUR	IP Networks and Applications ⁽³⁾ 2016 milj. EUR	Nokian verkkoliiketoiminta yhteensä ⁽⁴⁾ 2016 milj. EUR	Ultra Broadband Networks ⁽²⁾ 2015 milj. EUR	IP Networks and Applications ⁽³⁾ 2015 milj. EUR	Nokian verkkoliiketoiminta yhteensä ⁽⁴⁾ 2015 milj. EUR
Liikevaihto	15 771	6 029	21 800	10 159	1 328	11 487
Hankinnan ja valmistuksen kulut	-10 044	-3 370	-13 414	-6 354	-652	-7 006
Bruttokate	5 727	2 659	8 386	3 805	676	4 481
Tutkimus- ja kehityskulut	-2 405	-1 286	-3 691	-1 470	-268	-1 738
Myyntin ja hallinnon kulut	-1 936	-784	-2 720	-1 146	-274	-1 420
Muut tuotot ja kulut	-24	-16	-40	22	4	26
Liikevoitto	1 362	573	1 935	1 211	138	1 349

(1) Lisätietoa vuosikertomukseen sisältyvästä konsernitilinpäätöksen liitetiedosta 4, Segmentti-informaatio.

(2) Liikevaihto sisältää 13 406 miljoonaa euroa (10 023 miljoonaa euroa vuonna 2015) Mobile Networks-liiketoimintaryhmän liikevaihtoa ja 2 365 miljoonaa euroa (136 miljoonaa euroa vuonna 2015) Fixed Networks-liiketoimintaryhmän liikevaihtoa.

(3) Liikevaihto sisältää 2 940 miljoonaa euroa (515 miljoonaa euroa vuonna 2015) IP Routing-liiketoimintaryhmän liikevaihtoa, 1 562 miljoonaa euroa Optical Networks-liiketoimintaryhmän liikevaihtoa ja 1 527 miljoonaa euroa (813 miljoonaa euroa vuonna 2015) Applications & Analytics-liiketoimintaryhmän liikevaihtoa.

(4) Sisältää Services-liikevaihtoa 8 531 miljoonaa euroa (5 424 miljoonaa euroa vuonna 2015).

Liikevaihto

Nokian verkkoliiketoiminnan liikevaihto oli 21 800 miljoonaa euroa vuonna 2016. Liikevaihto kasvoi 10 313 miljoonaa euroa eli 90 % verrattuna vuoteen 2015, jolloin se oli 11 487 miljoonaa euroa. Nokian verkkoliiketoiminnan liikevaihdon kasvu johtui ensisijaisesti Alcatel Lucent -hankinnasta. Ultra Broadband Networks -segmentin liikevaihto oli 15 771 miljoonaa euroa vuonna 2016. Liikevaihto kasvoi 5 612 miljoonaa euroa eli 55 % verrattuna vuoteen 2015, jolloin se oli 10 159 miljoonaa euroa. IP Networks and Applications liikevaihto oli 6 029 miljoonaa euroa vuonna 2016. Liikevaihto kasvoi 4 701 miljoonaa euroa verrattuna vuoteen 2015, jolloin se oli 1 328 miljoonaa euroa.

Ultra Broadband Networks -segmentin liikevaihdon kasvu koostui Mobile Networks -liiketoimintaryhmän liikevaihdon kasvusta, joka oli 3 383 miljoonaa euroa, ja Fixed Networks -liiketoimintaryhmän liikevaihdon kasvusta, joka oli 2 229 miljoonaa euroa. Mobile Networks -liiketoimintaryhmän liikevaihdon kasvu johtui ensisijaisesti Alcatel Lucent -hankinnasta, joka johti Radio Networks- ja Services-yksiköiden kasvaneeseen liikevaihtoon. Tätä tasoi osin useiden keskeisten asiakkaiden liikevaihdon lasku Aasian ja Tyynenmeren alueella ja Pohjois-Amerikassa johtuen aiemmin tehdyistä hankkeista ja investoinneista sekä haastavat markkinaolosuhteet Latinalaisessa Amerikassa. Fixed Networks -liiketoimintaryhmän liikevaihdon kasvu johtui ensisijaisesti Alcatel Lucent -hankinnasta sekä Broadband Access -yksiköstä, joka hyötyi laajan projektin valmistumisesta Aasian ja Tyynenmeren alueella.

IP Networks and Applications -segmentin liikevaihdon kasvu koostui IP/Optical Networks -liiketoimintaryhmän liikevaihdon kasvusta, joka oli 3 987 miljoonaa euroa sekä Applications & Analytics -liiketoimintaryhmän liikevaihdon kasvusta, joka oli 714 miljoonaa euroa, ja se oli ensisijaisesti seurausta Alcatel Lucent -hankinnasta. IP/Optical Networks -liiketoimintaryhmän liikevaihdon kasvu oli seurausta IP Routing -yksikön liikevaihdosta, joka oli 2 425 miljoonaa euroa sekä Optical Networks -yksikön liikevaihdon kasvusta, joka oli 1 562 miljoonaa euroa. Applications and Analytics -liiketoimintaryhmän liikevaihto oli ensisijaisesti seurausta Alcatel Lucent -hankinnasta sekä Services-liiketoiminnan kasvusta.

Seuraavassa taulukossa esitetään liikevaihdon jakautuminen alueittain vuosina 2016 ja 2015.

1.1.-31.12.	2016 milj. EUR	2015 milj. EUR	Muutos 2016 vs. 2015
Aasian ja Tyynenmeren alue	4 216	3 231	30
Eurooppa	4 881	2 805	74
Kiinan alue	2 640	1 710	54
Latinalainen Amerika	1 444	970	49
Lähi-itä ja Afrikka	1 889	1 177	60
Pohjois-Amerikka	6 730	1 594	322
Yhteensä	21 800	11 487	90

Segmenttien tulos jatkoa

Nokian verkkoliiketoiminnan liikevaihto kasvoi kaikilla markkina-alueilla. Kasvu oli vahvaa erityisesti Pohjois-Amerikassa ja Euroopassa johtuen ensisijaisesti Alcatel Lucent -hankinnasta.

Mobile Networksin liikevaihdon kasvu johtui Alcatel Lucent -hankinnasta, jonka seurauksena merkittävää kehittymistä tapahtui Pohjois-Amerikan, Kiinan sekä Lähi-idän ja Afrikan markkina-alueilla. Liikevaihtoa tasoitti liikevaihdon lasku Aasian ja Tyynenmeren sekä Latinalaisen Amerikan alueilla. Fixed Networksin liikevaihdon kasvu johtui ensisijaisesti Alcatel Lucent -hankinnasta sekä laajan projektin valmistumisesta Aasian ja Tyynenmeren markkina-alueella. Liikevaihtoa tasoitti markkinoiden kutistuminen Euroopassa.

Sekä IP/Optical Networks- että Applications & Analytics -segmenttien liikevaihdon kasvu johtui ensisijaisesti kasvusta Pohjois-Amerikan markkina-alueella Alcatel Lucent -hankinnan johdosta.

Bruttokateprosentti

Nokian verkkoliiketoiminnan bruttokateprosentti oli 38,5 % vuonna 2016, kun se vuonna 2015 oli 39,0 %. Bruttokateprosentin hienoinen lasku johtui sekä Ultra Broadband Networks- että IP Networks and Applications -segmenttien bruttokateprosentin laskusta. Ultra Broadband Networks -segmentin bruttokateprosentti oli 36,3 % vuonna 2016, kun se vuonna 2015 oli 37,5 %. Ultra Broadband Networks -segmentin bruttokateprosentin lasku johtui ensisijaisesti korkeammista Mobile Networks -liiketoimintaryhmän hankinnan ja valmistuksen kuluista, mitä osin tasoitti suotuisa tuotevalikoiman painottuminen ja alueellinen jakauma sekä Fixed Networks -liiketoimintaryhmän laajan projektin valmistuminen Aasian ja Tyynenmeren alueella.

IP Networks and Applications -segmentin bruttokateprosentti oli 44,1 % vuonna 2016, kun se vuonna 2015 oli 50,9 %. IP Networks and Applications -segmentin bruttokateprosentin lasku johtui ensisijaisesti liiketoiminnan määrän ja jakauman muutoksista, mikä oli ensisijaisesti seurausta Alcatel Lucent -hankinnasta.

Liiketoiminnan kulut

Nokian verkkoliiketoiminnan T&K-kulut olivat 3 691 miljoonaa euroa vuonna 2016. T&K-kulut kasvoivat 1 953 miljoonaa euroa eli 112 % verrattuna vuoteen 2015, jolloin T&K-kulut olivat 1 738 miljoonaa euroa. Nokian verkkoliiketoiminnan T&K-kulujen kasvu johtui ensisijaisesti Alcatel Lucent -hankintaan liittyneestä henkilöstön lisäyksestä, mitä operatiiviset ja synergiasäästöt osin tasoittivat. T&K-kulujen kasvu johtui sekä Ultra Broadband Networks- ja IP Networks and Applications -segmenteistä. Ultra Broadband Networksin T&K-kulut olivat 2 405 miljoonaa euroa vuonna 2016.

T&K-kulut kasvoivat 935 miljoonaa euroa verrattuna vuoteen 2015, jolloin ne olivat 1 470 miljoonaa euroa. IP Networks and Applicationsin T&K-kulut olivat 1 286 miljoonaa euroa vuonna 2016. T&K-kulut kasvoivat 1 018 miljoonaa euroa verrattuna vuoteen 2015, jolloin T&K-kulut olivat 268 miljoonaa euroa.

Nokian verkkoliiketoiminnan myynnin ja hallinnon kulut olivat 2 720 miljoonaa euroa vuonna 2016. Myynnin ja hallinnon kulut kasvoivat 1 300 miljoonaa euroa eli 92 % verrattuna vuoteen 2015, jolloin kulut olivat 1 420 miljoonaa euroa. Kasvu johtui ensisijaisesti Alcatel Lucent -hankintaan liittyneestä henkilöstön lisäyksestä, jota osittain tasoittivat operatiiviset ja synergiasäästöt. Nokian verkkoliiketoiminnan myynnin ja hallinnon kulujen kasvu johtui sekä Ultra Broadband Networks- että IP Networks and Applications -segmenteistä. Ultra Broadband Networks -segmentin myynnin ja hallinnon kulut olivat 1 936 miljoonaa euroa vuonna 2016. Ne kasvoivat 790 miljoonaa euroa verrattuna vuoteen 2015, jolloin kulut olivat 1 146 miljoonaa euroa. IP Networks and Applicationsin myynnin ja hallinnon kulut olivat 784 miljoonaa euroa vuonna 2016. Ne kasvoivat 510 miljoonaa euroa verrattuna vuoteen 2015, jolloin kulut olivat 274 miljoonaa euroa.

Nokian verkkoliiketoiminnan muut tuotot ja kulut vuonna 2016 olivat 40 miljoonaa euroa nettokuluja. Muutos oli 66 miljoonaa euroa verrattuna vuoteen 2015, jolloin ne olivat 26 miljoonaa euroa nettotuottoja. Muutos johtui sekä Ultra Broadband Networks- että IP Networks and Applications -segmenteistä, liittyen pääosin epävarmoihin saataviin.

Liikevoitto

Nokian verkkoliiketoiminnan liikevoitto oli 1 935 miljoonaa euroa vuonna 2016. Liikevoitto kasvoi 586 miljoonaa euroa verrattuna vuoteen 2015, jolloin liikevaihto oli 1 349 miljoonaa euroa. Nokian verkkoliiketoiminnan liikevoittoprosentti oli 8,9 % vuonna 2016, kun se vuonna 2015 oli 11,7 %. Liikevoittoprosentin lasku johtui ensisijaisesti Ultra Broadband Networksista. Ultra Broadband Networksin liikevoittoprosentti laski vuoden 2015 11,9 %:sta 8,6 %:iin vuonna 2016. Vastaavasti IP Networks and Applicationsin liikevoittoprosentti laski vuoden 2015 10,4 %:sta 9,5 %:iin vuonna 2016. Sekä Ultra Broadband Networksin että IP Networks and Applicationsin liikevoittoprosentin laskut johtuivat matalammasta bruttokatteesta ja korkeammista liiketoiminnan kuluista.

31.12.2015 päättynyt tilikausi verrattuna 31.12.2014 päättäneeseen tilikauteen

Seuraavassa taulukossa esitetään tiettyjä eriä ja niiden suhteellinen osuus liikevaihdosta vuosina 2015 ja 2014.

1.1.-31.12.	2015 milj. EUR	% liikevaihdosta	2014 milj. EUR	% liikevaihdosta	Muutos 2015 vs. 2014
Liikevaihto	11 487	100,0	11 144	100,0	3
Hankinnan ja valmistuksen kulut	-7 006	-61,0	-6 755	-60,6	4
Bruttokate	4 481	39,0	4 389	39,4	2
Tutkimus- ja kehityskulut	-1 738	-15,1	-1 616	-14,5	8
Myyntin ja hallinnon kulut	-1 420	-12,4	-1 296	-11,6	10
Muut tuotot ja kulut	26	0,2	-38	-0,3	-
Liikevoitto	1 349	11,7	1 439	12,9	-6

Segmentti- informaatio⁽¹⁾

1.1.-31.12.	Ultra Broadband Networks ⁽²⁾ 2015 milj. EUR	IP Networks and Applications ⁽³⁾ 2015 milj. EUR	Nokian verkkoliiketo- minta yhteensä ⁽⁴⁾ 2015 milj. EUR	Ultra Broadband Networks ⁽²⁾ 2014 milj. EUR	IP Networks and Applications ⁽³⁾ 2014 milj. EUR	Nokian verkkoliiketo- minta yhteensä ⁽⁴⁾ 2014 milj. EUR
Liikevaihto	10 159	1 328	11 487	9 818	1 326	11 144
Hankinnan ja valmistuksen kulut	-6 354	-652	-7 006	-6 119	-636	-6 755
Bruttokate	3 805	676	4 481	3 699	690	4 389
Tutkimus- ja kehityskulut	-1 470	-268	-1 738	-1 368	-248	-1 616
Myyntin ja hallinnon kulut	-1 146	-274	-1 420	-1 053	-243	-1 296
Muut tuotot ja kulut	22	4	26	-27	-11	-38
Liikevoitto	1 211	138	1 349	1 251	188	1 439

(1) Lisätietoa vuosikertomukseen sisältyvästä konsernitilinpäätöksen liitetiedosta 4, Segmentti-informaatio.

(2) Liikevaihto sisälsi 10 023 miljoonaa euroa (9 639 miljoonaa euroa vuonna 2014) Mobile Networks -liiketoimintaryhmän liikevaihtoa ja 136 miljoonaa euroa (179 miljoonaa euroa vuonna 2014) Fixed Networks -liiketoimintaryhmän liikevaihtoa.

(3) Liikevaihto sisälsi 515 miljoonaa euroa (523 miljoonaa euroa vuonna 2014) IP Routing -liiketoimintaryhmän liikevaihtoa ja 813 miljoonaa euroa (803 miljoonaa euroa vuonna 2014) Applications & Analytics -liiketoimintaryhmän liikevaihtoa.

(4) Sisälsi Services-liikevaihtoa 5 424 miljoonaa euroa (5 078 miljoonaa euroa vuonna 2014).

Liikevaihto

Nokian verkkoliiketoiminnan liikevaihto oli 11 487 miljoonaa euroa vuonna 2015. Liikevaihto kasvoi 343 miljoonaa euroa eli 3 % verrattuna vuoteen 2014, jolloin se oli 11 144 miljoonaa euroa. Liikevaihdon kasvu johtui ensisijaisesti Ultra Broadband Networks -segmentin liikevaihdon kasvusta, joka vuonna 2015 oli 10 159 miljoonaa euroa. Ultra Broadband Networks -segmentin liikevaihto kasvoi 341 miljoonaa euroa eli 3 % verrattuna vuoteen 2014, jolloin se oli 9 818 miljoonaa euroa. IP Networks and Applications -segmentin liikevaihto oli 1 328 miljoonaa euroa vuonna 2015, ja se pysyi suunnilleen muuttumattomana verrattuna vuoteen 2014, jolloin liikevaihto oli 1 326 miljoonaa euroa. Valuuttakurssien vaihtelulla oli positiivinen vaikutus liikevaihtoon vuonna 2015 verrattuna vuoteen 2014.

Seuraavassa taulukossa esitetään liikevaihdon jakautuminen alueittain vuosina 2015 ja 2014.

1.1.-31.12.	2015 milj. EUR	2014 milj. EUR	Muutos 2015 vs. 2014
Aasian ja Tyynenmeren alue	3 231	3 283	-2
Eurooppa	2 805	2 910	-4
Kiinan alue	1 710	1 374	24
Latinalainen Amerikka	970	1 021	-5
Lähi-itä ja Afrikka	1 177	1 052	12
Pohjois-Amerikka	1 594	1 504	6
Yhteensä	11 487	11 144	3

Kiinan alueella Nokian verkkoliiketoiminnan liikevaihto kasvoi 24 % vuonna 2015 verrattuna vuoteen 2014. Kasvu johtui sekä Ultra Broadband Networks- että IP Networks and Applications -segmenttien liikevaihdon kasvusta.

Lähi-idässä ja Afrikassa liikevaihto kasvoi 12 % vuonna 2015 verrattuna vuoteen 2014. Liikevaihdon kokonaiskasvu Lähi-idässä ja Afrikassa johtui ensisijaisesti kasvusta useissa Lähi-idän maissa.

Pohjois-Amerikassa liikevaihto kasvoi 6 % vuonna 2015 verrattuna vuoteen 2014, mikä johtui Ultra Broadband Networks -segmentin liikevaihdon kasvusta. Kasvua tasoitti osin IP Networks and Applications -segmentin liikevaihdon lasku sekä vuoden 2014 liikevaihtoon myönteisesti vaikuttaneen kertaluonteisen patenttitulon puuttuminen.

Euroopassa liikevaihto laski 4 % vuonna 2015 verrattuna vuoteen 2014. Liikevaihdon kokonaislasku Euroopassa johtui ensisijaisesti liikevaihdon laskusta Saksassa ja Venäjällä, mitä osin tasoitti liikevaihdon kasvu Isonsa-Britanniassa.

Aasian ja Tyynenmeren alueella liikevaihto laski 2 % vuonna 2015 verrattuna vuoteen 2014. Liikevaihdon kokonaislasku Aasian ja Tyynenmeren alueella johtui ensisijaisesti liikevaihdon laskusta Japanissa ja Etelä-Koreassa, mitä osin tasoitti liikevaihdon kasvu Intiassa ja Myanmarissa.

Latinalaisessa Amerikassa liikevaihto laski 5 % vuonna 2015 verrattuna vuoteen 2014. Liikevaihdon kokonaislasku Latinalaisessa Amerikassa johtui ensisijaisesti liikevaihdon laskusta Brasiliassa, mitä osin tasoitti liikevaihdon kasvu Argentiinassa.

Segmenttien tulos jatkoa

Bruttokateprosentti

Nokian verkkoliiketoiminnan bruttokateprosentti oli 39,0 % vuonna 2015, kun se vuonna 2014 oli 39,4 %. Bruttokateprosentin hienoinen lasku johtui ensisijaisesti IP Networks and Applications –segmentin laskeneesta bruttokateprosentista ja vähäisemmässä määrin Ultra Broadband Networks –segmentin laskeneesta bruttokateprosentista.

Liiketoiminnan kulut

Nokian verkkoliiketoiminnan T&K-kulut olivat 1 738 miljoonaa euroa vuonna 2015. T&K-kulut kasvoivat 122 miljoonaa euroa eli 8 % verrattuna vuoteen 2014, jolloin ne olivat 1 616 miljoonaa euroa. Kasvu johtui ensisijaisesti suuremmista henkilöstökuluista ja lisääntyneistä panostuksista LTE-, 5G-, pienten solujen ja pilvipohjaisen runkoverkon tekniikkoihin, jota jatkuvat operatiiviset parannukset osin tasoittivat. Kasvua osin tasoitti jatkunut toimintojen tehostuminen.

Nokian verkkoliiketoiminnan myynnin ja hallinnon kulut olivat 1 420 miljoonaa euroa vuonna 2015. Ne kasvoivat 124 miljoonaa euroa eli 10 % verrattuna vuoteen 2014, jolloin vastaavat kulut olivat 1 296 miljoonaa euroa. Vuonna 2015 kasvu johtui ensisijaisesti suuremmista henkilöstökuluista, jota osin tasoitti jatkuva keskittyminen kustannustehokkuuteen.

Nokian verkkoliiketoiminnan muut tuotot ja kulut olivat 26 miljoonaa euroa tuottoja vuonna 2015. Muutos oli 64 miljoonaa euroa verrattuna vuoteen 2014, jolloin ne olivat 38 miljoonaa euroa kuluja. Muiden tuottojen ja kulujen muutos johtui ensisijaisesti myyntiin liittyvistä alhaisemmista kuluista, alhaisemmista välillisistä nettoverokuluista ja tiettyjen myyntisaamisten arvonalentumisten puruista.

Liikevoitto

Nokian verkkoliiketoiminnan liikevoitto oli 1 349 miljoonaa euroa vuonna 2015. Liikevaihto laski 90 miljoonaa euroa verrattuna vuoteen 2014, jolloin se oli 1 439 miljoonaa euroa. Nokian verkkoliiketoiminnan liikevoittoprosentti oli 11,7 % vuonna 2015 verrattuna vuoteen 2014, jolloin se oli 12,9 %. Liikevoiton lasku johtui ensisijaisesti Ultra Broadband Networks –segmentin liikevoiton laskusta ja vähäisemmässä määrin IP Networks and Applications –segmentistä.

Ultra Broadband Networks liikevoitto laski 1 251 miljoonasta eurosta vuonna 2014 1 211 miljoonaan euroon vuonna 2015. Lasku johtui vuonna 2015 ensisijaisesti korkeammista liiketoiminnan kuluista ja sitä tasoitti korkeampi bruttokate.

IP Networks liikevoitto oli 138 miljoonaa euroa vuonna 2015, kun se vuonna 2014 oli 188 miljoonaa euroa. IP Networks and Applications –segmentin liikevoiton lasku johtui ensisijaisesti korkeammista liiketoiminnan kuluista ja vähäisemmässä määrin matalammasta bruttokatteesta.

Nokia Technologies

31.12.2016 päättynyt tilikausi verrattuna 31.12.2015 päättyneeseen tilikauteen

Seuraavassa taulukossa esitetään tiettyjä eriä ja niiden suhteellinen osuus liikevaihdosta vuosina 2016 ja 2015.

1.1.-31.12.	2016 milj. EUR	% liikevaihdosta	2015 milj. EUR	% liikevaihdosta	Muutos 2016 vs. 2015
Liikevaihto	1 053	100,0	1 027	100,0	3
Hankinnan ja valmistuksen kulut	-42	-4,0	-7	-0,7	-
Bruttokate	1 011	96,0	1 020	99,3	-1
Tutkimus- ja kehityskulut	-250	-23,7	-220	-21,4	14
Myyntin ja hallinnon kulut	-183	-17,4	-109	-10,6	68
Muut tuotot ja kulut	1	0,1	7	0,7	-86
Liikevoitto	579	55,0	698	68,0	-17

Liikevaihto

Nokia Technologies –segmentin liikevaihto oli 1 053 miljoonaa euroa vuonna 2016. Liikevaihto kasvoi 26 miljoonaa euroa eli 3 % verrattuna vuoteen 2015, jolloin liikevaihto oli 1 027 miljoonaa euroa. Nokia Technologies –segmentin liikevaihdon kasvu johtui ensisijaisesti korkeammista patenttillisenssituloista sekä Withingsin liikevaihdon sisällyttämisestä segmentin liikevaihtoon kesäkuusta 2016 lähtien Withingsin hankinnan seurauksena. Nokia Technologies –segmentin liikevaihtoa tasoitti osin aiemmin solmittujen ja uusien sopimusten tuloutuksen kertaluonteisten oikaisujen puuttuminen ja alhaisempi patenttillisenssitulo tietyiltä jo aiemmin olemassa olleilta lisenssinsajilta.

Bruttokateprosentti

Nokia Technologies –segmentin bruttokateprosentti oli 96,0 % vuonna 2016, kun se vuonna 2015 oli 99,3 %. Nokia Technologies –segmentin bruttokateprosentin lasku vuonna 2016 johtui ensisijaisesti uudesta liiketoiminnasta digitaalisen terveydenhuollon alalla (Withings), jossa bruttokateprosentti on alhaisempi, sekä vähäisemmässä määrin digitaalisen median liiketoiminnasta.

Liiketoiminnan kulut

Nokia Technologiesin T&K-kulut olivat 250 miljoonaa euroa vuonna 2016. T&K-kulut kasvoivat 30 miljoonaa euroa eli 14 % verrattuna vuoteen 2015, jolloin T&K-kulut olivat 220 miljoonaa euroa. Nokia Technologiesin T&K kulujen kasvu johtui ensisijaisesti Bell Labsin patenttiportfoliokulujen sisällyttämisestä Nokia Technologies -liiketoiminnan kuluihin Alcatel Lucent -hankinnan seurauksena sekä lisääntyneistä panostuksista digitaalisen median ja digitaalisen terveyden aloilla. Korkeammat T&K-kulut digitaalisen terveyden aloilla johtui ensisijaisesti Withingsin T&K-kulujen sisällyttämisestä kesäkuusta 2016 lähtien. Tätä tasoitti osin keskittyminen yleisistä tutkimusinvestoinneista tarkempiin mahdollisuuksiin.

Nokia Technologies -segmentin myynnin ja hallinnon kulut olivat 183 miljoonaa euroa vuonna 2016, mikä oli 74 miljoonaa euroa eli 68 % enemmän kuin vuonna 2015, jolloin myynnin ja hallinnon kulut olivat 109 miljoonaa euroa. Nokia Technologiesin myynnin ja hallinnon

kulujen kasvu johtui ensisijaisesti uusien liiketoimintojen aloituksesta digitaalisen terveydenhuollon ja digitaalisen median alueilla, korkeammista liiketoimintaa tukevista kuluista ja lisensointitoiminnan lisääntymisestä. Korkeammat myynnin ja hallinnon kulut johtuivat Withingsin myynnin ja hallinnon kulujen sisällyttämisestä kesäkuusta 2016 lähtien.

Nokia Technologies -segmentin muut tuotot ja kulut olivat 1 miljoonaa euroa tuottoja vuonna 2016. Lasku oli 6 miljoonaa euroa verrattuna vuoteen 2015, jolloin ne olivat 7 miljoonaa euroa tuottoja.

Liikevoitto

Nokia Technologies -segmentin liikevoitto oli 579 miljoonaa euroa vuonna 2016. Liikevoitto laski 119 miljoonaa euroa eli 17 % vuoteen 2015 verrattuna, jolloin se oli 698 miljoonaa euroa. Liikevoiton lasku johtui ensisijaisesti korkeammista myynnin ja hallinnon ja T&K-kuluista. Nokia Technologiesin liikevoittoprosentti oli 55,0 % vuonna 2016, kun se vuonna 2015 oli 68,0 %.

31.12.2015 päättynyt tilikausi verrattuna 31.12.2014 päättyneeseen tilikauteen

Seuraavassa taulukossa esitetään tiettyjä eriä ja niiden suhteellinen osuus liikevaihdesta vuosina 2015 ja 2014.

1.1.-31.12.	2015 milj. EUR	% liikevaihdesta	2014 milj. EUR	% liikevaihdesta	Muutos 2015 vs. 2014
Liikevaihto	1 027	100,0	632	100,0	63
Hankinnan ja valmistuksen kulut	-7	-0,7	-8	-1,3	-13
Bruttokate	1 020	99,3	624	98,7	63
Tutkimus- ja kehityskulut	-220	-21,4	-170	-26,9	29
Myynnin ja hallinnon kulut	-109	-10,6	-64	-10,1	70
Muut tuotot ja kulut	7	0,7	-1	-0,2	-
Liikevoitto	698	68,0	389	61,6	79

Liikevaihto

Nokia Technologies -segmentin liikevaihto oli 1 027 miljoonaa euroa vuonna 2015. Liikevaihto kasvoi 395 miljoonaa euroa eli 63 % verrattuna vuoteen 2014, jolloin liikevaihto oli 632 miljoonaa euroa. Nokia Technologies -segmentin liikevaihdon kasvu johtui ensisijaisesti kahdesta tekijästä. Ensinnäkin noin 310 miljoonaa euroa Nokia Technologiesin liikevaihdon kasvusta vuonna 2015 liittyi olemassa oleviin ja uusiin sopimuksiin liittyneeseen kertaluonteiseen liikevaihtoon, aiemmin divestoituihin immateriaalioikeuksiin liittyviin tulo-osuuksiin ja immateriaalioikeuksien divestointeihin. Toiseksi noin 130 miljoonaa euroa Nokia Technologies -segmentin liikevaihdon kasvusta vuonna 2015 liittyi olemassa olevilta ja uusilta lisenssinsaaajilta loppuunsaatettujen ja käynnissä olevien välimiesmenettelyjen seurauksena saatuihin korkeampiin patenttituloihin sekä Microsoftin kasvaneesta merkityksestä patenttien lisenssinsaaajana sen jälkeen, kun D&S-liiketoiminta myytiin Microsoftille. Tätä osin tasoitti alhaisempi patenttilisenssitulo tietyiltä olemassa olevilta lisenssinsaaajilta, joiden mobiililaitemyynti laski.

Bruttokateprosentti

Nokia Technologies -segmentin bruttokateprosentti oli 99,3 % vuonna 2015, kun se oli 98,7 % vuonna 2014. Nokia Technologies -segmentin bruttokateprosentin kasvuun vuonna 2015 vaikutti ensisijaisesti liikevaihdon kasvu.

Liiketoiminnan kulut

Nokia Technologies -segmentin T&K-kulut olivat 220 miljoonaa euroa vuonna 2015. T&K-kulut kasvoivat 50 miljoonaa euroa eli 29 % verrattuna vuoteen 2014, jolloin T&K-kulut olivat 170 miljoonaa euroa. T&K-kulujen kasvu johtui ensisijaisesti suuremmista panostuksista digitaaliseen mediaan ja teknologiahautomotoimintaan, korkeammista patenttiportfoliokuluista sekä suuremmista panostuksista digitaaliseen terveyteen.

Nokia Technologies -segmentin myynnin ja hallinnon kulut olivat 109 miljoonaa euroa vuonna 2015. Ne kasvoivat 45 miljoonaa euroa eli 70 % verrattuna vuoteen 2014, jolloin vastaavat kulut olivat 64 miljoonaa euroa. Myynnin ja hallinnon kulujen kasvu johtui ensisijaisesti uusien liiketoimintojen aloituksesta, kasvaneista lisensointiaktiiviteeteista ja korkeammista liiketoimintaa tukevista kuluista.

Nokia Technologies -segmentin muut tuotot ja kulut vuonna 2015 olivat 7 miljoonaa euroa nettotuottoja. Ne muuttuivat 8 miljoonaa euroa vuodesta 2014, jolloin muut tuotot ja kulut olivat 1 miljoonaa euroa nettokuluja.

Liikevoitto

Nokia Technologies -segmentin liikevoitto oli 698 miljoonaa euroa vuonna 2015. Liikevoitto kasvoi 309 miljoonaa euroa eli 79 % verrattuna vuoteen 2014, jolloin liikevoitto oli 389 miljoonaa euroa. Liikevoiton kasvu johtui bruttokatteen kasvusta, mitä korkeammat liiketoiminnan kulut osin tasoittivat. Nokia Technologies -liiketoiminnan liikevoittoprosentti oli 68,0 % vuonna 2015, kun se vuonna 2014 oli 61,6 %.

Segmenttien tulos jatkoa

Konsernin yhteiset toiminnot ja Muut

31.12.2016 päättynyt tilikausi verrattuna 31.12.2015 päättäneeseen tilikauteen

Seuraavassa taulukossa esitetään tiettyjä eriä vuosina 2016 ja 2015.

1.1.-31.12.	2016 milj. EUR	2015 milj. EUR
Liikevaihto	1 145	-
Hankinnan ja valmistuksen kulut	-953	-
Bruttokate	192	-
Tutkimus- ja kehityskulut	-282	-84
Myyntin ja hallinnon kulut	-231	-97
Muut tuotot ja kulut	-21	92
Liiketappio	-342	-89

Liikevaihto

Konsernin yhteisten toimintojen ja Muut -osion liikevaihto vuonna 2016 oli 1 145 miljoonaa euroa. Liikevaihto kasvoi 1 145 miljoonaa euroa verrattuna vuoteen 2015, jolloin liikevaihto oli noin nolla euroa. Konsernin yhteiset toiminnot ja Muut -osion liikevaihdon kasvu johtui ensisijaisesti ASN:n ja RFS:n liikevaihdosta, joka liittyi Alcatel Lucent -hankintaan.

Bruttokateprosentti

Konsernin yhteiset toiminnot ja Muut -osion bruttokateprosentti oli 16,8 % vuonna 2016. Konsernin yhteiset toiminnot ja Muut -osion bruttokateprosentti oli seurasta ASN- ja RFS-liiketoiminnoista, jotka liittyivät Alcatel Lucent -hankintaan.

Liiketoiminnan kulut

Konsernin yhteiset toiminnot ja Muut -osion T&K-kulut olivat 282 miljoonaa euroa vuonna 2016. T&K-kulut kasvoivat 198 miljoonaa euroa verrattuna vuoteen 2015, jolloin T&K-kulut olivat 84 miljoonaa euroa. Konsernin yhteiset toiminnot ja Muut -osion T&K-kulujen kasvu johtui ensisijaisesti Nokia Bell Labs -yksiköstä liittyen Alcatel Lucent -hankintaan.

Konsernin yhteiset toiminnot ja Muut -osion myynnin ja hallinnon kulut olivat 231 miljoonaa euroa vuonna 2016. Myynnin ja hallinnon kulut kasvoivat 134 miljoonaa euroa verrattuna vuoteen 2015, jolloin kyseiset kulut olivat 97 miljoonaa euroa. Myynnin ja hallinnon kulujen kasvu johtui ensisijaisesti Alcatel Lucent -hankintaan liittyvien korkeampien keskitettyjen toimintojen kustannuksiin.

Konsernin yhteiset toiminnot ja Muut -osion muut tuotot ja kulut vuonna 2016 olivat 21 miljoonaa euroa nettokuluja. Ne muuttuivat 113 miljoonaa euroa vuodesta 2015, jolloin muut tuotot ja kulut olivat 92 miljoonaa euroa nettotuottoja. Muutos johtui ensisijaisesti tiettyjen venture fund -sijoituksiin liittyvien voittojen puuttumisesta ja eräiden rahoitusvarojen kirjanpidollisesta arvonalentumisesta.

Liiketappio

Konsernin yhteiset toiminnot ja Muut -osion liiketappio oli 342 miljoonaa euroa vuonna 2016. Liiketappio kasvoi 253 miljoonaa euroa vuodesta 2015, jolloin se oli 89 miljoonaa euroa. Liiketappion kasvu johtui ensisijaisesti korkeammista T&K- ja myynnin ja hallinnon kuluista sekä nettovaikutukseltaan negatiivisesta muiden tuottojen ja kustannusten vaihtelusta. Tätä osittain tasoitti korkeampi bruttokate.

31.12.2015 päättynyt tilikausi verrattuna 31.12.2014 päättäneeseen tilikauteen

Seuraavassa taulukossa esitetään tiettyjä eriä vuosina 2015 ja 2014.

1.1.-31.12.	2015 milj. EUR	2014 milj. EUR
Liikevaihto	-	1
Hankinnan ja valmistuksen kulut	-	-27
Bruttokate	-	-26
Tutkimus- ja kehityskulut	-84	-73
Myyntin ja hallinnon kulut	-97	-132
Muut tuotot ja kulut	92	5
Liiketappio	-89	-226

Konsernin yhteisten toimintojen ja Muut -osion liiketappio oli 89 miljoonaa euroa vuonna 2015. Se laski 137 miljoonaa euroa eli 61 % verrattuna vuoteen 2014, jolloin liiketappio oli 226 miljoonaa euroa. Konsernin yhteisten toimintojen ja Muut -osion liiketappion lasku johtui ensisijaisesti muiden tuottojen ja kulujen muutoksesta ja vähäisemmässä määrin myynnin ja hallinnon kulujen laskusta. T&K-kulujen kasvu tasoitti osin liiketappiota. Muihin tuottoihin ja kuluihin sisältyi vuonna 2015 listaamattomiin venture funds -sijoituksiin liittynyt noin 100 miljoonan euron tuotto, josta merkittävä osa syntyi Nokia Growth Partnersin myydessä osuutensa Ganji.comissa 58.comille käteis- ja osakevastikkeella.

Likviditeetti ja pääomaresurssit

Taloudellinen asema

Nokian kassa ja muut likvidit varat (jotka sisältävät rahavarat; available-for-sale -sijoitukset, likvidit varat sekä käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjatut sijoitukset, likvidit varat) olivat 31.12.2016 yhteensä 9 326 miljoonaa euroa. Tämä oli 523 miljoonaa euroa vähemmän kuin 31.12.2015, jolloin kassa ja muut likvidit varat olivat yhteensä 9 849 miljoonaa euroa. Vähennys johtui ensisijaisesti negatiivisesta 1 454 miljoonan euron liiketoiminnan nettorahavirrasta sekä pääoman palautuksista osakkeenomistajille sisältäen 1 515 miljoonan euron osinkojen maksun ja 216 miljoonan euron omien osakkeiden takaisinoston. Lisäksi 3 360 miljoonan euron vähennys Nokian kassassa ja muissa likvideissä varoissa koostui pitkäaikaisten velkojen lyhennyksistä 2 168 miljoonalla eurolla sekä 1 192 miljoonan euron käyttämisestä Alcatel Lucentin osakkeiden ja vaihtovelkakirjojen hankintoihin. Nokian kassaa ja muita likvidejä varoja vähensivät myös käyttöomaisuusinvestointeihin käytetty 477 miljoonan euron rahavirta ja yritysostoihin käytetty 342 miljoonan euron rahavirta (lukuun ottamatta Alcatel Lucent -hankintaa). Vähennystä tasoitti osin 6 558 miljoonan euron lisäys johtuen Alcatel Lucentin hankintahetken rahavaroista ja muista likvideistä varoista sekä muista saaduista nettorahavirroista liittyen investointeihin ja rahoitustoimintoihin. Nokian kassa ja muut likvidit varat olivat 31.12.2014 yhteensä 7 715 miljoonaa euroa.

Nokian nettokassa ja muut likvidit varat (kassa ja muut likvidit varat vähennettynä pitkäaikaisilla ja lyhytaikaisilla korollisilla veloilla) 31.12.2016 olivat 5 299 miljoonaa euroa. Tämä oli 2 476 miljoonaa euroa vähemmän kuin 31.12.2015, jolloin nettokassa ja muut likvidit varat olivat 7 775 miljoonaa euroa. Vähennys johtui ensisijaisesti negatiivisesta 1 454 miljoonan euron liiketoiminnan nettorahavirrasta, pääoman palautuksista osakkeenomistajille sisältäen 1 515 miljoonan euron osinkojen maksun ja 216 miljoonan euron omien osakkeiden takaisinoston, sekä 729 miljoonan euron vähennyksestä nettokassassa johtuen Alcatel Lucentin osakkeiden ja vaihtovelkakirjojen hankinnoista. Alcatel Lucent -hankinta lisäsi Nokian nettokassaa ja muita likvidejä varoja 1 970 miljoonalla eurolla, joka muodostuu 6 558 miljoonan euron hankintahetken rahavaroista ja muista likvideistä varoista sekä 4 588 miljoonan euron pitkäaikaisista ja lyhytaikaisista korollisista veloista. Nokian nettokassa ja muut likvidit varat olivat 31.12.2014 yhteensä 5 023 miljoonaa euroa.

Nokian rahavarat olivat 31.12.2016 yhteensä 7 497 miljoonaa euroa. Tämä oli 502 miljoonaa euroa enemmän kuin 31.12.2015, jolloin rahavarat olivat yhteensä 6 995 miljoonaa euroa. Nokian rahavarat olivat 31.12.2014 yhteensä 5 170 miljoonaa euroa.

Rahavirta

2016

Nokian liiketoimintaan käyttämä nettorahavirta vuonna 2016 oli 1 454 miljoonaa euroa. Tämä oli 1 957 miljoonaa euroa pienempi kuin vuonna 2015, jolloin liiketoiminnasta saatu nettorahavirta oli 503 miljoonaa euroa. Vähennys johtui pääosin 2 207 miljoonan euron lisäyksestä nettokäyttöpääomassa verrattuna vuoteen 2015, jolloin nettokäyttöpääoman lisäys oli 1 377 miljoonaa euroa sekä 727 miljoonan euron vähennyksestä nettotuloksessa oikaistuna ei-kassavaikutteisilla erillä. Pääasiallinen tekijä nettokäyttöpääoman lisäykseen vuonna 2016 oli lyhytaikaisten velkojen vähennys 2 758 miljoonalla eurolla verrattuna vuoteen 2015, jolloin lyhytaikaisten velkojen vähennys oli 990 miljoonaa euroa. Vähennystä tasoitti osin 533 miljoonan euron varastojen vähennys vuonna 2016 verrattuna vuoteen 2015, jolloin varastojen vähennys oli 341 miljoonaa euroa. Lyhytaikaisten velkojen vähennys aiheutui pääosin uudelleenjärjestelykulujen ulosmenevästä rahavirrasta, nettokäyttöpääomaan liittyvien prosessien ja käytäntöjen yhdenmukaistamisen aiheuttamista vähennyksistä lyhytaikaisissa veloissa, Alcatel Lucentin ja Qualcommin välisen lisenssisopimuksen päättämisestä, kannustinpalkkioiden maksuista Alcatel Lucentin ja Nokian vuoden 2015 vahvan tuloksen myötä sekä valuuttakurssivaihteluiden vaikutuksesta.

Liiketoiminnasta saadun nettorahavirran vähennys johtui myös 400 miljoonan euron kasvusta maksetuissa nettokoroissa ja tuloveroissa, jotka olivat 727 miljoonaa euroa vuonna 2016 ja 327 miljoonaa euroa vuonna 2015. Maksetuihin korkoihin sisältyy ulosmeneviä rahavirtoja, jotka liittyvät Alcatel Lucentin velkakirjojen ja lainojen lunastuksessa maksetuihin preemioihin osana pääomarakenteen optimointiohjelmia. Maksetut tuloverot sisältyivät kertaluonteisen veromaksun, joka johtui ensisijaisesti Alcatel Lucentin ja Nokian entisten toimintamallien integroinnista yhdeksi yhteiseksi toimintamalliksi.

Nokian investoinneista saatu nettorahavirta vuonna 2016 oli 6 836 miljoonaa euroa. Tämä oli 4 940 miljoonaa euroa enemmän kuin vuonna 2015, jolloin investoinneista saatu nettorahavirta oli 1 896 miljoonaa euroa. Investoinneista saadun nettorahavirran lisäys johtui ensisijaisesti Alcatel Lucent -hankinnan yhteydessä saaduista rahavaroista sekä lyhytaikaisten available-for-sale-sijoitusten, likvidit varat, erääntymisestä ja myynnistä. Tätä tasoitti osittain lyhytaikaisten available-for-sale-sijoitusten, likvidit varat, lisäykset.

Nokian käyttöomaisuusinvestoinnit vuonna 2016 olivat 477 miljoonaa euroa. Tämä oli 163 miljoonaa euroa enemmän kuin vuonna 2015, jolloin käyttöomaisuusinvestoinnit olivat 314 miljoonaa euroa. Keskeiset käyttöomaisuusinvestoinnit vuonna 2016 kohdistuivat T&K-toiminnassa käytettäviin laitteisiin, testauslaitteisiin, tietoliikenne- ja pilvipalvelulaitteistoon, muutosprojekteihin liittyviin rakennuksiin ja rakennelmiin, toimipisteiden korjauksiin ja parannuksiin sekä aineettomiin oikeuksiin.

Nokian rahoitustoimintoihin käyttämä nettorahavirta vuonna 2016 oli 4 923 miljoonaa euroa. Tämä oli 4 343 miljoonaa euroa enemmän kuin vuonna 2015, jolloin rahoitustoimintoihin käytetty rahavirta oli 580 miljoonaa euroa. Lisäys johtui ensisijaisesti 2 599 miljoonan euron pitkäaikaisten velkojen lyhennyksestä, joka sisältää pääomarakenteen optimointiohjelmaan liittyviä Alcatel Lucentin velkakirjojen ja lainojen lunastuksia, 1 515 miljoonan euron maksetuista osingoista sisältäen pääasiassa osingon ja ylimääräisen osingon, Alcatel Lucentin osakkeisiin ja vaihtovelkakirjalainojen oman pääoman osuuteen liittyvästä 724 miljoonan euron tytäryhtiön oman pääoman ehtoisten instrumenttien hankinnasta sekä Nokian omien osakkeiden takaisinosto-ohjelman aloitukseen liittyvästä 216 miljoonan euron ulosmenevästä rahavirrasta.

Likviditeetti ja pääomaresurssit jatkoa

2015

Nokian liiketoiminnasta saatu nettorahavirta vuonna 2015 oli 503 miljoonaa euroa. Tämä oli 772 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2014, jolloin liiketoiminnasta saatu nettorahavirta oli 1 275 miljoonaa euroa. Vähennys johtui ensisijaisesti nettokäyttöpääoman kasvusta 1 377 miljoonalla eurolla verrattuna vuoteen 2014, jolloin nettokäyttöpääoma väheni 988 miljoonaa euroa. Vähennystä tasoitti osin 993 miljoonan euron kasvu nettotuloksessa oikaistuna ei-kassavaikutteisilla erillä. Nettokäyttöpääoman lisäys johtui ensisijaisesti Samsungin patenttilisenssiin liittyvien myyntisaamisten kasvusta sekä ostovelkojen laskusta.

Vuonna 2015 liiketoiminnasta saatu nettorahavirta sisälsi myös 327 miljoonaa euroa maksettuja nettokorkoja ja tuloveroja. Tämä oli 600 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2014, jolloin maksetut nettokorot ja tuloverot olivat 927 miljoonaa euroa. Vähennys johtui pääasiallisesti alemmista maksetuista tuloveroista. Vuonna 2014 maksettuihin veroihin sisältyi noin 300 miljoonan euron negatiiviset kassavirrat liittyen Lopetettuihin toimintoihin.

Nokian investoinneista saatu nettorahavirta vuonna 2015 oli 1 896 miljoonaa euroa. Tämä oli 1 010 miljoonaa euroa enemmän kuin vuonna 2014, jolloin investoinneista saatu nettorahavirta oli 886 miljoonaa euroa. Investoinneista saadun nettorahavirran lisäys johtui ensisijaisesti HERE-liiketoiminnan Myynnistä saadusta noin 2 540 miljoonan euron bruttotuotosta sekä lyhytaikaisten available-for-sale-sijoitusten, likvidit varat, erääntymisestä ja myynnistä. Lisäystä tasoitti osin lyhytaikaisten available-for-sale-sijoitusten, likvidit varat, ja käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien sijoitusten, likvidit varat, lisäys sekä 314 miljoonan käyttöomaisuusinvestoinnit ja 98 miljoonan euron yritysostot.

Nokian käyttöomaisuusinvestoinnit vuonna 2015 olivat 314 miljoonaa euroa. Tämä oli 3 miljoonaa euroa enemmän kuin vuonna 2014, jolloin käyttöomaisuusinvestoinnit olivat 311 miljoonaa euroa. Keskeiset käyttöomaisuusinvestoinnit vuonna 2015 kohdistuivat tuotantolinjoihin, ensisijaisesti T&K-toiminnassa käytettäviin testauslaitteisiin ja tietokonelaitteistoihin, toimisto- ja tuotantotiloihin sekä palveluihin ja ohjelmistoihin liittyviin aineettomiin hyödykkeisiin.

Nokian rahoitustoimintoihin käyttämä nettorahavirta vuonna 2015 oli 580 miljoonaa euroa. Tämä oli 3 996 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2014, jolloin rahoitustoimintoihin käytetty rahavirta oli 4 576 miljoonaa euroa. Rahoitustoimintoihin käytetyt rahavirrat liittyivät ensisijaisesti osingon maksamiseen (0,14 euroa osakkeelta), yhteensä 507 miljoonaa euroa sekä 173 miljoonan euron rahavirtoihin liittyen omien osakkeiden takaisinostoon. Lisäksi Nokia hankki tytäryhtiöiden osuuksia määräysvallattomien osuuksien omistajilta ja maksoi määräysvallattomien oikeuksien omistajille osinkona noin 57 miljoonaa euroa.

Rahoitusvarat ja -velat

Nokian nettokassa ja muut likvidit varat olivat 31.12.2016 yhteensä 5 299 miljoonaa euroa, josta kassa ja muut likvidit varat olivat 9 326 miljoonaa euroa ja pitkäaikaiset ja lyhytaikaiset korolliset velat 4 027 miljoonaa euroa.

Nokian kassa ja muut likvidit varat ovat pääosin euroina. Likvidit varat on pääosin sijoitettu korkealaatuisiin rahamarkkina- ja kiinteätuottoisiin arvopapereihin tarkoin maturiteettirajoituksin. Nokialla on lisäksi 1 579 miljoonan euron luottolimiittisopimus likviditeettitarkoituksiin.

Nokian korollinen velka sisälsi 500 miljoonaa euroa vuonna 2019 erääntyviä joukkovelkakirjalainoja, 1 000 miljoonaa Yhdysvaltain dollaria vuonna 2019 erääntyviä joukkovelkakirjalainoja, 300 miljoonaa Yhdysvaltain dollaria vuonna 2028 erääntyviä joukkovelkakirjalainoja, 1 360 miljoonaa Yhdysvaltain dollaria vuonna 2029 erääntyviä joukkovelkakirjalainoja, 500 miljoonaa Yhdysvaltain dollaria vuonna 2039 erääntyviä joukkovelkakirjalainoja ja 464 miljoonaa euroa muita velkoja. Vuosina 2019 ja 2039 erääntyvät joukkovelkakirjalainat ovat Nokian liikkeeseenlaskemia, kun taas vuosina 2028 ja 2029 erääntyvät joukkovelkakirjalainat ovat alun perin Lucent Technologies Inc:n (Alcatel-Lucent USA Inc.:n, Nokian kokonaan omistaman tytäryhtiön edeltäjä) liikkeeseenlaskemia. Lisätietoa korollisista veloistamme löytyy tähän vuosikertomukseen sisältyvästä konsernitilinpäätöksen liitetiedosta 36, Riskienhallinta.

Kesäkuussa 2016 Nokia käytti optionsa korottaa 1 500 miljoonan euron luottolimiittisopimuksen 1 579 miljoonaan euroon ja pidentää sen maturiteettia yhdellä vuodella kesäkuuhun 2019. Sopimuksessa on jäljellä yhden vuoden jatko-optio, siihen ei liity rahoituskovenantteja, eikä siitä ole nostettu varoja.

Tammikuussa 2016 Alcatel Lucent SA maksoi takaisin 190 miljoonan euron 8,50 %:n nimelliskorkoisen joukkovelkakirjalainansa. Helmikuussa 2016 Alcatel-Lucent USA Inc. lunasti 650 miljoonan Yhdysvaltain dollarin 4,625 %:n nimelliskorkoisen heinäkuussa 2017 erääntyvän lainansa, 500 miljoonan Yhdysvaltain dollarin 8,875 %:n nimelliskorkoisen tammikuussa 2020 erääntyvän lainansa ja 700 miljoonan Yhdysvaltain dollarin 6,750 %:n nimelliskorkoisen marraskuussa 2020 erääntyvän lainansa kunkin lainan ehtojen mukaisesti. Helmikuussa 2016 Alcatel Lucent SA irtisanoi 504 miljoonan euron suuruisen luottolimiittisopimuksensa. Maaliskuussa 2016 Alcatel-Lucent Submarine Networks maksoi takaisin 74 miljoonan euron luottolimiittisopimuksensa.

Nokian julkisissa osakevaihtotarjouksissa koskien OCEANE 2018 –vaihtovelkakirjoja, OCEANE 2019 –vaihtovelkakirjoja ja OCEANE 2020 –vaihtovelkakirjaa, nimellisarvoiltaan 381 miljoonaa euroa, 238 miljoonaa euroa ja 293 miljoonaa euroa, tarjottiin vaihdettavaksi Nokian osakkeisiin. Vaihdon jälkeen OCEANE 2018 –vaihtovelkakirjoista oli jäljellä alle 15 % alun perin liikkeeseenlasketusta määrästä, jolloin Nokia velvoitti Alcatel Lucent SA:n lunastamaan kaikki liikkeessä olevat OCEANE 2018 –vaihtovelkakirjat nimellisarvoon lisättyä kertyneellä korolla vaihtovelkakirjalainan ehtojen mukaisesti. Myöhemmin vuoden 2016 aikana loput OCEANE 2019 –vaihtovelkakirjalainat ja OCEANE 2020 –vaihtovelkakirjalainat, nimellisarvoiltaan 402 miljoonaa euroa ja 136 miljoonaa euroa, joko vaadittiin lunastettavaksi, ostettiin yksityisissä transaktioissa, taikka hankittiin julkisessa ostotarjouksessa tai sitä seuranneessa lunastusmenettelyssä yhteensä 562 miljoonalla eurolla.

Lisätietoa näistä transaktioista löytyy tähän vuosikertomukseen sisältyvästä konsernitiilinpäätöksen liitetiedosta 31, Konsernin rahavirtalaskelman liitetiedot, sekä liitetiedosta 23, Korolliset velat.

Uskomme, että 9 326 miljoonan euron kassa ja muut likvidit varat sekä 1 579 miljoonan euron luottolimiittijärjestely riittävät tulevien käyttöpääomatarpeiden, käyttöomaisuusinvestointien, T&K-investointien, yritysostojen ja velanhoidon rahoittamiseen ainakin vuoden 2017 loppuun asti. Nokian tämänhetkisten luottoluokituksien (Standard & Poor's BB+ ja Moody's Ba1) vuoksi uskomme, että pääomamarkkinat ovat käytettävissämme, mikäli rahoitustarvetta ilmenee vuonna 2017.

Nokian tavoitteena on saavuttaa uudelleen investment grade -tason luottoluokitus.

Pääomarakenteen optimointiohjelma

Nokia julkisti vuonna 2015 kaksivuotisen 7 miljardin euron pääomarakenteen tehokkuuden optimointiohjelman. Ohjelma oli ehdollinen Alcatel Lucent -hankinnan ja HERE-liiketoiminnan myynnin toteutumiselle sekä kaikkien Nokian vaihtovelkakirjalainojen ja Alcatel Lucentin OCEANE-vaihtovelkakirjalainojen vaihtamiselle osakkeiksi. HERE-liiketoiminnan myynti saatiin päätökseen joulukuussa 2015. Alcatel Lucentin arvopapereiden onnistuneen osakevaihtotarjouksen lopulliset tulokset julkistettiin 5.1.2016 ja Nokia saavutti 100 % omistuksen kaikista osakkeista ja äänioikeuksista 2.11.2016. Kaikkia vaihtovelkakirjalainoja ei vaihdettu osakkeisiin.

Osana pääomarakenteen optimointiohjelmaa Nokia on toteuttanut seuraavat pääomanpalautukset osakkeenomistajille vuoden 2016 loppuun mennessä:

- heinäkuussa 2016 maksettu 0,16 euron osakekohtainen osinko vuodelta 2015, yhteensä 924 miljoonaa euroa;
- heinäkuussa 2016 maksettu 0,10 euron osakekohtainen ylimääräinen osinko, yhteensä 577 miljoonaa euroa;
- suunniteltu 1,5 miljardin euron omien osakkeiden takaisinosto-ohjelma mukautettiin 1,0 miljardiin euroon 27.10.2016, koska Nokia oli käyttänyt vuoden 2016 aikana noin 560 miljoonaa euroa käteisvaroja Alcatel Lucentin arvopapereiden hankintaan lunastusmenettelyn mahdollistavan 95 %:n omistusrajan saavuttamiseksi. Nokia pitää näitä hankintoja epäsuorina omien osakkeiden ostoina ja siten osana yhtiön 1,5 miljardin euron arvoista suunniteltua omien osakkeiden takaisinosto-ohjelmaa;
- Nokia aloitti enintään 1,0 miljardin euron tai enintään 575 miljoonan Nokian osakkeen omien osakkeiden hankintaohjelman 16.11.2016. Tämän jälkeen vuoden 2016 aikana hankintaohjelman mukaisiin takaisinostoihin käytettiin 216 miljoonaa euroa; ja
- 1.1.2017–10.3.2017 välisenä aikana hankintaohjelman mukaisiin takaisinostoihin käytettiin 159 miljoonaa euroa.

Pääomarakenteen optimointiohjelma sisälsi myös velkojen ja muiden velkatyyppisten erien vähentämisen noin 3 miljardilla eurolla. Vuoden 2016 aikana toteutettiin seuraavat toimenpiteet tavoitteen saavuttamiseksi:

- Alcatel Lucent SA maksoi takaisin 190 miljoonan euron 8,50 %:n nimelliskorkoisen joukkovelkakirjalainansa ja irtisanoi 504 miljoonan euron suuruisen luottolimiittisopimuksensa;
- Alcatel Lucent USA Inc., Alcatel Lucent SA:n tytäryhtiö, lunasti 650 miljoonan Yhdysvaltain dollarin 4,625 %:n nimelliskorkoisen heinäkuussa 2017 erääntyvän lainansa, 500 miljoonan Yhdysvaltain dollarin 8,875 %:n nimelliskorkoisen tammikuussa 2020 erääntyvän lainansa ja 700 miljoonan Yhdysvaltain dollarin 6,750 %:n nimelliskorkoisen marraskuussa 2020 erääntyvän lainansa kunkin lainan ehtojen mukaisesti; ja
- saamista myyntiä (velkaa vastaava erä) vähennettiin noin 1,0 miljardilla eurolla.

Vuoden 2017 aikana Nokia aikoo toteuttaa seuraavat pääomanpalautukset osakkeenomistajille saattaakseen pääomarakenteen optimointiohjelman loppuun:

- suunniteltu osinko vuodelta 2016 arvotaan 0,17 euroa osakkeelta edellyttäen, että osakkeenomistajat hyväksyvät sen yhtiökokouksessa 23.5.2017; ja
- jatkaa omien osakkeiden hankintaohjelman toteuttamista, kunnes 1,0 miljardin euron raja on saavutettu tai osakkeita on hankittu ohjelman sallima maksimimäärä 575 miljoonaa osaketta.

Hallituksen osingonjakoehdotus vuodelta 2016 on esitetty kohdassa ”Osinko”.

Likviditeetti ja pääomaresurssit jatkoa

Strukturoitu rahoitus

Strukturoitu rahoitus sisältää asiakasrahoituksen ja muun kolmansien osapuolten rahoituksen. Verkko-operaattorit vaativat toisinaan toimittajiaan, mukaan lukien meitä, järjestämään tai tarjoamaan pitkäaikaista rahoitusta ehtona infrastruktuuriprojektien saamiselle.

Nostamaton ja nostettu kokonaisasiakasrahoituksemme 31.12.2016 oli 352 miljoonaa euroa, joka on 139 miljoonaa euroa enemmän kuin vuonna 2015, jolloin vastaava luku oli 213 miljoonaa euroa. Nostamaton ja nostettu kokonaisasiakasrahoitus 31.12.2014 oli 156 miljoonaa euroa. Asiakasrahoitus koostui ensisijaisesti rahoitussitoumuksista verkko-operaattoreille.

Lisätietoa nostamattomasta ja nostetusta asiakasrahoituksesta löytyy tähän vuosikertomukseen sisältyvästä konsernitilinpäätöksen liitetiedosta 36, Riskienhallinta.

Arvioimme, että asiakasrahoitussitoumuksemme rahoitetaan pääosin käteisen ja likvidien varojen sekä liiketoimintojen rahavirran avulla.

Nokian toimitustakaukset 31.12.2016 sisälsivät 1 805 miljoonaa euroa eräiden Nokian asiakkaiden hyväksi annettuja pankkitakauksia (400 miljoonaa euroa 31.12.2015). Nokian yhtiöt ovat antaneet takauksia (ensisijainen vastuu) suoraan Nokian asiakkaille 88 miljoonaa euroa (74 miljoonaa euroa 31.12.2015). Lisäksi eräät Alcatel Lucentin yhtiöt ovat antaneet vastaavia takauksia 1 520 miljoonaa euroa. Asiakas voi vaatia suoritusta näiden takausten perusteella, jos Nokia ei ole täyttänyt sopimusvelvoitteitaan tietoliikenneverkkojen toimitussopimuksiin liittyen. Instrumentin luonteesta riippuen suoritus on maksettavissa joko vaatimuksesta tai maksuvelvollisuuden todentavaan erilliseen menettelyyn perustuen. Tietyistä liiketoimintojen eroista ja vähemmän keskitetystä takausprosessista johtuen Alcatel Lucent on järjestänyt enemmän sekä pankkitakauksia että Alcatel Lucent -yhtiöiden järjestämiä takauksia (ensisijainen vastuu).

Rahoitukselliset takaukset ja pantatut vakuudet asiakkaiden hyväksi, ovat vastuita, jotka liittyvät tiettyjen Nokia Networksien asiakkaiden ja muiden kolmansien osapuolten lainojen maksuvelvoitteisiin kyseisen asiakkaan tai muiden kolmansien osapuolten ja heidän luotonantajensa välillä. Kyseisiä takauksiamme koskevat velvoitteet poistuvat takauksen voimassaolon päättymisen yhteydessä tai asiakkaan tai kolmannen osapuolen maksuvelvoitteen päättymisen yhteydessä.

Lisätietoa vastuusitoumuksista löytyy tähän vuosikertomukseen sisältyvästä konsernitilinpäätöksen liitetiedosta 30, Vastuusitoumukset.

Venture fund –sijoitukset ja sitoumukset

Venture fund –sitoumukset ovat rahoitussitoumuksia listaamattomiin rahastoihin, jotka tekevät teknologiaan liittyviä sijoituksia. Pääosaa näistä sijoituksista hallinnoi Nokia Growth Partners, joka erikoistuu kasvuvaiheen sijoituksiin ja etsii yrityksiä, jotka muuttavat mobiilialaa ja verkkoja.

Venture fund –sijoitustemme käypä arvo oli 819 miljoonaa euroa 31.12.2016 ja 953 miljoonaa euroa 31.12.2015. Lisätietoa löytyy tähän vuosikertomukseen sisältyvästä konsernitilinpäätöksen liitetiedosta 24, Rahoitusinstrumenttien käypä arvo.

Venture fund –sitoumuksemme olivat 525 miljoonaa euroa 31.12.2016 ja 230 miljoonaa euroa 31.12.2015. Äänettömänä venture fund –osakkaana Nokia on sitoutunut sijoittamaan rahastoon pääomaa ja oikeutettu saamaan voitto-osuuksia kunkin rahaston osakassopimuksen ja rahaston toiminnan perusteella. Lisätietoa vastuusitoumuksista löytyy tähän vuosikertomukseen sisältyvästä konsernitilinpäätöksen liitetiedosta 30, Vastuusitoumukset.

Treasuryn ohjesääntö

Treasury-toimintojen hallinto perustuu konsernin toimitusjohtajan hyväksymään treasuryn ohjesääntöön ja sitä täydentää konsernin talous- ja rahoitusjohtajan hyväksymät menettelytavat koskien mm. valuutta- ja korkoriskien hallintaa sekä likviditeetti- ja luottoriskien hallintaa. Treasury-toimintojen likviditeetin ja pääomarakenteen hallinnan tavoitteena on turvata riittävä likviditeetti ja rahoitus myös epäsuotuisina aikoina sekä varmistaa, ettei rahoituksen saatavuus rajoita kohtuuttomasti Nokian mahdollisuuksia toteuttaa sen liiketoimintasuunnitelmia ja pitkän aikavälin strategiaa. Konsernin treasury-toimintojen toimintamalli on riskiä välttävä.

Merkittävät tapahtumat tilikauden päättymisen jälkeen

Seuraavat merkittävät tapahtumat ovat toteutuneet 31.12.2016 jälkeen:

- Tammikuussa 2017, osana jatkuvia muutoksia toimintamalliimme, siirsimme tietyt aineettomat oikeudet meidän Suomen ja Yhdysvaltojen toimintojen välillä. Tämän odotetaan aiheuttavan noin 250 miljoonan euron negatiivisen kertaluontoisen vaikutuksen verokuluun vuoden 2017 ensimmäisellä neljänneksellä, mutta sillä ei ole olennaista vaikutusta verokassavirtaan.
- Hankimme 100 % omistuksen Deepfield Networks Inc:ssä 31.1.2017. Deepfield on yhdysvaltalainen johtava toimija IP-verkon suorituskyvyn hallintaan ja turvallisuuteen liittyvässä reaaliaikaisessa analytiikassa.
- Allekirjoitimme 8.2.2017 transaktiosopimuksen suomalaisen listatun yhtiön Comptel Oyj:n (Comptel) kanssa, jonka mukaan sitouduimme tekemään vapaaehtoisen julkisen käteisostotarjouksen kaikista Comptelin liikkeeseenlaskemista osakkeista ja optio-oikeuksista, jotka eivät ole Comptelin tai sen tytäryhtiöiden hallussa. Tarjoushinta jokaisesta osakkeesta, jonka osalta Ostotarjous on pätevästi hyväksytty, on 3,04 euroa käteisenä. Ostotarjouksen mukainen Comptelin arvo on noin 347 miljoonaa euroa täysi laimennusvaikutus huomioiden.
- Ilmoitimme 22.2.2017, että aloitimme ostotarjoukset ostaaksemme pääomaltaan yhteensä 500 miljoonan euron 6,75 %:n velkakirjoja, jotka erääntyvät 4.2.2019 (Eurovelkakirjat) ja jotka Nokia Oyj on laskenut liikkeeseen; sekä pääomaltaan yhteensä 300 miljoonan Yhdysvaltain dollarin 6,5 %:n velkakirjoja, jotka erääntyvät 15.1.2028 (2028-velkakirjat) ja pääomaltaan yhteensä 1 360 miljoonan Yhdysvaltain dollarin 6,45 %:n velkakirjoja, jotka erääntyvät 15.3.2029 (2029-velkakirjat), ja jotka kummatkin ovat alun perin Lucent Technologies Inc.:in (Alcatel-Lucent USA Inc.:n edeltäjä, joka on Nokian kokonaan omistama tytäryhtiö). Nokian kaikista ostotarjousten mukaisesti ostettavaksi hyväksytyistä velkakirjoista maksama yhteismäärä on enintään 1 000 miljoonaa Yhdysvaltain dollaria (Ostotarjoukset). Ostotarjousten tarkoituksena hallita Nokian kokonaisvelkaantuneisuutta. Ostotarjousten selvityksen jälkeen oletamme mitäöivämme eurovelkakirjat ja ostotarjouksessa ostettujen dollarivelkakirjojen odotetaan jäävän Nokian haltuun. Ostotarjoukset päättyivät 21.3.2017 ja vastaanotimme tarjoukset 53,76 %:sta (268,8 miljoonaa euroa) Eurovelkakirjoista, 28,66 %:sta (86,0 miljoonaa Yhdysvaltain dollaria) 2028-velkakirjoista ja 29,48 %:sta (400,9 miljoonaa Yhdysvaltain dollaria) 2029-velkakirjoista. Ostotarjousten selvitysten odotetaan tapahtuvan 23.3.2017.
- Laskimme liikkeeseen 15.3.2017 500 miljoonan euron 1,00 %:n nimelliskorkoisien vuonna 2021 erääntyvän joukkovelkakirjalainan sekä 750 miljoonan euron 2,00 % nimelliskorkoisien vuonna 2024 erääntyvän joukkovelkakirjalainan konsernin 5 000 000 000 euron Euro Medium Term Note -ohjelman alla. Uusista joukkovelkakirjalainoista saatavia varoja tulemme käyttämään ostotarjousten rahoittamiseksi ja yleisiin rahoitustarpeisiin.

Julkistimme 17.3.2017 muutoksia organisaatioomme ja johtokuntamme kokoonpanoon, jotka tulevat voimaan 1.4.2017.

Näihin muutoksiin kuuluu nykyisen Mobile Networks -liiketoimintaryhmämme jakaminen kahteen erilliseen, mutta tiiviisti sidoksissa olevaan yksikköön: Mobile Networks, joka keskittyy tuotteisiin ja ratkaisuihin, ja Global Services, joka keskittyy palveluihin. Lisäksi Chief Innovation and Operating Officer ("CIOO") -organisaatiomme jakautuu. Organisaation nykyiset operatiiviset toiminnot siirretään uuteen Chief Operating Officer ("COO") -organisaatioon, innovointitoiminta siirretään teknologiajohtajamme alaisuuteen ja uusien liiketoimintamahdollisuuksien hautomotoiminta siirtyy strategiajohtajamme vastuulle.

Julkistimme seuraavat muutokset Nokian johdossa:

- Marc Rouanne, joka toimii tällä hetkellä innovaatio- ja operatiivisena johtajana, siirtyy Mobile Networks -liiketoimintaryhmän johtajaksi.
- Igor Leprince, joka vastaa nykyisin Global Services -yksiköstä, nimitettiin johtokunnan uudeksi jäseneksi johtamaan uutta Global Services -liiketoimintaryhmää, joka koostuu Mobile Networks -liiketoimintaryhmään tällä hetkellä kuuluvasta Services-organisaatiosta.
- Monika Maurer, joka toimii nykyisin Fixed Networks -liiketoimintaryhmän operatiivisena johtajana, nimitettiin johtokunnan uudeksi jäseneksi ja ottaa vastaan koko yhtiön operatiivisen johtajan tehtävän vastaten Nokian toimintamallista, globaaleista toiminnoista (tuotanto ja toimitukset), hankinnoista, kustannussäästö- ja muutosohjelmien toimeenpanosta, informaatioteknologiasta, kiinteistöistä ja laadun hallinnasta.
- Marcus Weldon, joka on tällä hetkellä Nokia Bell Labsista vastaava johtaja ja yhtiön teknologiajohtaja, säilyttää nykyisen vastualueensa ja hänestä tulee uusi johtokunnan jäsen.
- Strategiajohtaja Kathrin Buvacin vastuualue laajentuu kattamaan myös uusien liiketoimintamahdollisuuksien hautomotoiminnan. Markkinointijohtaja Barry French ottaa uusina alueina vastuulleen terveyden, turvallisuuden, tietoturvan ja ympäristön.
- Samih Elhage jatkaa nykyisessä tehtävässään ja johtokunnan jäsenenä 1.4.2017 asti ja tulee toimimaan yhtiön neuvonantajana 31.5.2017 saakka.

Julkistamme jatkossakin taloudellista tietoa Ultra Broadband Networks-, IP Networks and Applications- ja Nokia Technologies -yksiköiltä. Ultra Broadband Networks sisältää Mobile Networks-, Global Services- ja Fixed Networks -liiketoimintaryhmät. IP Networks and Applications koostuu myös jatkossa IP/Optical Networks- sekä Applications & Analytics -liiketoimintaryhmistä.

Kestävä kehitys ja vastuullisuus

Kehitämme tulevaisuuden teknologiaa ihmisten hyväksi ja parantaaksemme yleistä elämänlaatua. Olemme sitoutuneita harjoittamaan liiketoimintaamme kansainvälisten eettisten ja vastuullisten liiketoimintastandardien mukaisesti, ja teemme kaikkemme luodaksemme arvoa ihmisille ja ympäristölle.

Vastuullinen liiketoiminta

Kestävän kehityksen visio ja painopistealueet

Kestävän kehityksen visiomme ei muuttunut vuonna 2016: tavoitteenamme on suunnitella teknologioita, jotka luovat verkottuneeseen maailmaan uusia mahdollisuuksia tehden maailmasta samalla tuottavamman, terveemmän ja kestävämmän. Pyrimme tähän seuraavia uusia prioriteetteja seuraten: parannamme yleistä hyvinvointia teknologian avulla, suojelemme ympäristöä sekä harjoitamme liiketoimintaamme eettisesti ja työntekijöitämme kunnioittaen.

Kestävää kehitystä ja yritys vastuuta tarkastellaan säännöllisesti kaikilla Nokian organisaation tasoilla, Nokian hallitus mukaan lukien. Kestävän kehityksen strategiaamme ja hallintomme sopeutettiin uudistettuun strategiaamme ja liiketoimintaamme, ja uusi hallintomalli otettiin käyttöön vuonna 2016.

Kestävän kehityksen tulosten ja olennaisuuden arviointi

Päivitimme vuonna 2016 olennaisuusanalyysimme, jossa arvioimme systemaattisesti sidosryhmien vaatimuksia, vaikutustamme kestävään kehitykseen koko arvoketjussa, alan yleiseen kehitykseen sekä vaikutustamme YK:n kestävään kehityksen tavoitteisiin. Kaikkiaan arvioimme yli 40 kestävään kehitykseen liittyvää tekijää, jotka vaikuttavat lyhyen, keskipitkän ja pitkän aikavälin liiketoimintastrategiaamme. Jokainen tekijä määriteltiin huolellisesti ja painotettiin suhteessa sen merkitykseen kaupalliselle menestyksellemme ja kestäväälle kehitykselle.

Olennaisuusarvioinnin tuloksien avulla selvitimme avaintekijät kestäväälle kehitykselle toiminnassamme, ja totesimme sen perusteella, että meidän tulee keskittyä edelleen vastaamaan ympäristövaikutuksen ja ilmastomuutoksen sekä eettisten

liiketoimintakäytäntöjen, kasvavien tietoturva-vaatimusten ja ilmaisunvapauden, toimitusketjun vastuullisuuden, terveyteen ja turvallisuuteen liittyvien seikkojen, työntekijöiden sitouttamisen sekä monimuotoisuuden muodostamiin haasteisiin. Jos haluat lisätietoa olennaisuusarvioinnista, tutustu tulevaan vuoden 2016 yritys vastuuraaporttiimme osoitteessa www.nokia.com/people&planet.

Vuonna 2016 julkaisimme 25 tavoitetta, jotka heijastavat sitoutumistamme kestävään kehitykseen. Kestävän kehityksen strategiaamme ja yritys vastuuraaportoinnin viitekehys noudattavat sääntelyn, sijoittajien ja asiakkaiden olennaisia vaatimuksia sekä kansainvälisesti tunnustettuja kestävä kehityksen ohjeistuksia. Yritys vastuuraaporttimme noudattaa GRI:n (Global Reporting Initiative) yritys vastuuraaportoinnin ohjeistusta. Vuonna 2016 sisällytimme raporttiin tietoa kestävään kehitykseen liittyvistä toimistamme YK:n Global Compactin edistyneen tason 21:een arviointikriteeriin perustuen.

EcoVadis on yksi yritys vastuun arviointityökaluista, jonka kautta toimitamme vuosittain arvioitavaksi vastuullisuustietoa, jota sitten jaetaan asiakkaillemme näiden vaatimusten mukaisesti. Saimme EcoVadiksen arvioinnissa vuonna 2016 arvosanan ”Erinomainen”, joka on kultaisten tunnustuksen korkein taso. Pistemäärämme oli 85/100, ja sijoituimme sillä parhaaseen 1 %:iin kaikkien arvioitujen toimijoiden joukossa. Saimme lisäksi erinomaiset pisteet ympäristöön, henkilöstökäytäntöihin ja toimitusketjun hallintaan liittyvissä asioissa. Vuonna 2016 säilytimme sijoituksemme yritysten vastuullisuutta mittaavassa Dow Jonesin Sustainability Indeksissä pisteillä 83/100 ja meidät arvioitiin parhaaksi toimijaksi viestintälaite- ja telekommunikaatio- ja mediateknologian sektorissa.

Muihin saamiimme tunnustuksiin kuuluvat CDP:n (aiemmin Carbon Disclosure Project) edelläkävijä-tason arvosana työstämme ilmastomuutoksen hallinnassa ja raportoinnissa sekä sisällyttäminen Euronext Vigeon World ja Europe 120 -indekseihin. Olimme jälleen listattuina Ethibel Sustainability -indekseihin, ja ihmisoikeus- ja ilmastomuutosraportointimme palkittiin parhaina suomalaisissa Vastuullisuusraportointikilpailussa.

Olemme tuottaneet yksityiskohtaisia raportteja edistymisestämme sekä sitoutumisestamme kestävään kehitykseen ja yritys vastuuseen liittyvissä asioissa vuosittain verkossa jo yli kymmenen vuoden ajan. Lisätietoja saat tutustumalla tulevaan vuoden 2016 yritys vastuuraaporttiimme osoitteessa http://www.nokia.com/en_int/about-us/sustainability.

Elämänlaadun parantaminen yhteyskierroksella

Teknologioiden kuten 5G:n ja esineiden internetin kehittymisen odotetaan tuovan lisää ihmisiä ja miljardeja esineitä verkkoon ja edistävän älykkäiden innovaatioiden hyödyntämistä kaupungeissa ja kodeissa, luovan parempia mahdollisuuksia hyödyntää sähköisiä terveyspalveluita sekä parantavan yleistä turvallisuutta. Voimme vaikuttaa merkittävästi kestävään kehitykseen ydinliiketoimintamme avulla, johon sisältyy verkkopalveluiden, teknisten ratkaisujen ja palveluiden toimittaminen operaattoreille, yrityksille ja organisaatioille. Kattavan tuotevalikoimamme avulla voimme luoda yhteyksiä niillekin, joilla niitä ei vielä ole, lisätä tehokkuutta ja tuottavuutta, aikaansaada suurempaa taloudellista kasvua ja parantaa ihmisten elämänlaatua ympäri maailmaa.

43 %

Modernisoimamme verkot toivat asiakkaillemme keskimäärin 43 %:n energiasäästöt

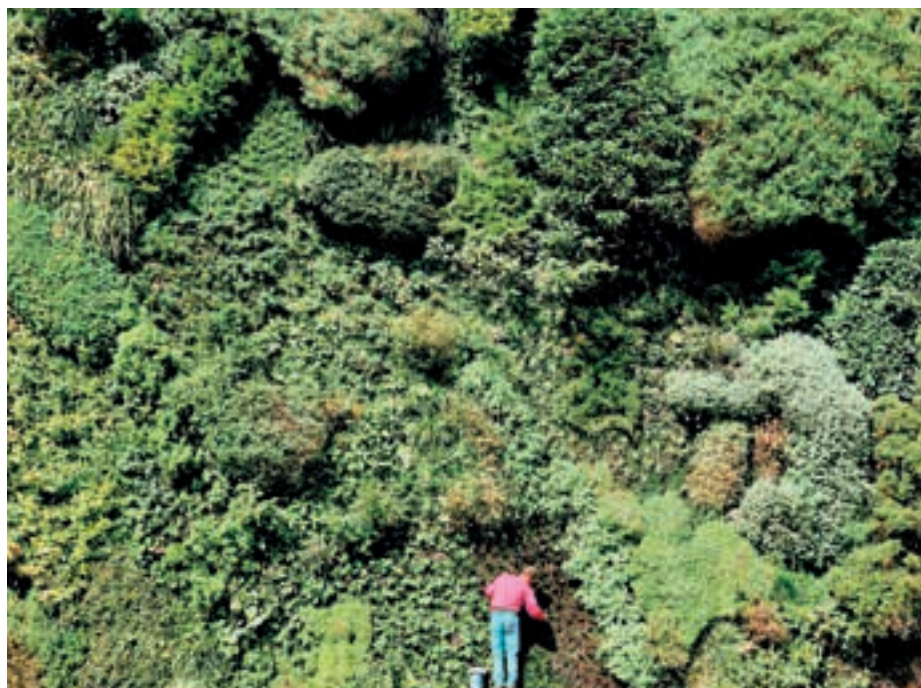
1 900

Koulutimme yli 1 900 johtajaamme sukupuolten tasapuolisen edustuksen toteuttamiseen liittyvistä aiheista vuonna 2016

Radioverkoasiakkaamme palvelevat noin 5,5 miljardia liittymää ympäri maailman. Toukokuussa 2016 esittelimme ultrakompaktin verkkoratkaisumme, kevyen itsenäisen LTE-verkon, jolla verkkoyhteyksien palauttaminen onnistuu muutamassa minuutissa, jos olemassa olevat yhteyspalvelut ovat kaatuneet. Verkko yhdistää pelastushenkilökunnan hätäpalveluihin, sairaaloihin ja muuhun henkilökuntaan missä tahansa satelliitti-, mikroaalto- tai kaapeliyhteyden avulla. Teknologia on osa Nokia Saving Lives -innovaatiohanketta, jonka avulla yhdistämme ultrakompaktin LTE-verkon ominaisuudet miehittämättömien laitteiden videosovelluksiin etsintä- ja pelastustoiminnassa.

Digitaalisen terveydenhuollon strategiamme, jota Withings-hankintamme vahvistaa, keskittyy ihmisten mahdollisuuksiin pitää entistä parempaa huolta omasta terveydentilastaan esimerkiksi monitoroimalla sitä itse. Nokian vahvan innovaatiotyön ansiosta meidän on nyt mahdollista auttaa ihmisiä elämään terveempää elämää älykkäiden, helppokäyttöisten ja ihmislähtöisesti suunniteltujen terveysteknologiatuotteiden ja -palveluiden avulla — tarjoten juuri niitä käyttöominaisuuksia, joita Nokian asiakkaat meiltä odottavatkin.

Yhteisöjen kehitysohjelmia tukevien investointiemme avulla käynnistimme Myanmarissa uuden projektin, jossa teknologialla on avainrooli varhaislapsuuden hoidon ja kehityksen seurannan valvonnan kehittämisessä. Yhdessä Pelastakaa Lapset -järjestön kanssa olemme kehittäneet verkkopohjaisen tietokannan ja synkronoidun mobiilisovelluksen, jota otetaan juuri

käyttöön. Sen tarkoituksena on korvata hitaat, ei-reaaliaikaiset paperipohjaiset tiedonkeruujärjestelmät, joita käytetään seurantakäynneillä hoitokeskuksissa. Tietoja voi tallentaa puhelimeen käynnin yhteydessä ilman verkkoa ja ladata tietokantaan, kun puhelin on jälleen verkossa. Ominaisuus on erittäin tärkeä niissä Myanmarin ja muiden valtioiden osissa, jossa verkon kattavuus on yhä rajallinen.

Ympäristönsuojelu

Uskomme, että voimme suoraan tukea ilmastomuutosta vastaan käytävää taistelua vähentämällä asiakkaillemme toimittamiemme tuotteiden energiankulutusta. Pyrimme minimoimaan omien toimintojemme hiilijalanjäljen samalla kun luomme ja toimitamme ratkaisuja, jotka auttavat asiakkaitamme ja muita toimialoja pienentämään omiaan. Tarjoamme esimerkiksi tuotteiden talteenotto- ja kierrätyspalvelua osana tuotteen elinkaaren hallintaa. Vuonna 2016 lähetimme noin 2 450 tonnia vanhaa telekommunikaatiolaitteistoa kierrätykseen ja uudistimme noin 85 800 laitetta.

Ympäristöasioiden hallintajärjestelmämme auttaa meitä seuraamaan edistystämme ja tunnistamaan uusia kehitystapoja. Oma hiilijalanjälkeämme hallinnoimme jatkuvalla ISO 14001 -standardin mukaisella ympäristöasioiden hallintajärjestelmällä, ja lisäksi ulkopuoliset tarkastajat seuraavat suoriutumistamme säännöllisesti.

Vuonna 2016 jatkoimme työskentelyä energiatehokkuutemme parantamiseksi ja koko liiketoimintamme kattavan jätehallinnan tehostamiseksi. Kiinteistöihin liittyvä kokonaisenergiankulutus vähentyi noin 9 % vuoteen 2015 verrattuna, mikä vastaavasti johti kasvihuonekaasupäästöjen 16 %:n

vähentymiseen, uusiutuvan energian käyttömme mukaan luettuna. Laskimme edelleen autokantamme hiili-intensiteettiä (CO₂ /km) 8 % vuoteen 2015 verrattuna. Kaikkiaan vuonna 2016 suorittamamme toimet pienensivät vaikutusalueiden 1 & 2 päästöjäamme ("Greenhouse Gas Protocol -ohjeistuksen Scope 1+2") 10 %, kun luvussa huomioidaan myös Nokian omien laivojen päästöt. (Tässä kappaleessa vuoden 2016 tuloksia on verrattu vuoden 2015 tuloksiin, joissa ovat mukana sekä Nokian että Alcatel Lucentin toiminnot).

Positiivinen ympäristövaikutuksemme kasvoi, kun toimitimme asiakkaillemme Nokia AirScale -tukiasemia, joihin on asennettu uusi, radio- ja järjestelmämoduulien energiankulutusta vähentävä ohjelmisto. Niiden energiankäyttö saattaa olla jopa nollassa, jos verkkoliikennettä ei ole. Vuonna 2016 modernisoimme 27 % enemmän mobiiliverkkoja kuin vuonna 2015, millä saavutettiin keskimäärin 43 %:n energiasäästöt asiakkaillemme, kun vertailukohtana pidetään modernisoimattomia verkkoja. Tämä pienentää sähkönkulutuksesta aiheutuvaa ympäristövaikutusta, ja se näkyy suoraan asiakkaidemme kustannussäästöinä. Hankimme myös Eta Devices -yhtiön, joka on erikoistunut tehovahvistimien tehokkuuteen, mikä tukee pyrkimystämme parempaan energiatehokkuuteen.

Liiketoiminnan eettisyys

Eettinen liiketoiminta

Harjoitamme liiketoimintaamme korkeiden eettisten standardien mukaisesti ja sovellamme toimintaohjeitamme ("Code of Conduct") kaikissa toiminnoissamme. Tämä mahdollistaa henkilökohtaisten eettisten periaatteiden kehittämisen ja ylläpitämisen sekä maineemme suojelemisen. Painotamme toimintaohjeidemme soveltamisen ja ymmärtämisen merkitystä koko henkilöstöllemme sekä myynti- että toimittajakanssakäymisessä. Kaikkien työntekijöidemme odotetaan noudattavan toimintaohjeitamme.

Johto tukee ja valvoo eettisten periaatteiden noudattamista sekä yhtiön Ethics & compliance -ohjelmaa hallituksen nimittämän tarkastusvaliokunnan toimesta. Valiokunta kokoontui kahdeksan kertaa vuonna 2016. Lisäksi ohjelman hallintaa tukevat sekä globaali komitea että alueelliset komiteat (Compliance Committee).

Työntekijöitä ja ulkoisia sidosryhmiä kehoitetaan raportoimaan kaikista eettisistä rikkeistä käyttämällä sisäisiä raportointikanaviamme, jotka mahdollistavat ilmoituksen tekemisen myös nimettömänä. Vuonna 2016 eettisten ja muiden sääntöjen noudattamisesta vastaavalle toimistolle lähetettiin 637 ilmoitusta, joista 228 tutkittiin oletettuina käyttäytymissääntöjemme rikkomistapauksina. Toteutimme myös korjaavia toimia, ja näiden sekä aikaisemmin aloitettujen tutkimusten tuloksena 17 työntekijää irtisanottiin ja 40 työntekijää sai kirjallisen varoituksen. Lisäksi seuraamme sitä, miten työntekijämme suhtautuvat ongelmista ilmoittamiseen sisäisellä, joka toinen kuukausi tehtävällä nimettömällä kyselyllä. Sen tavoitteena on selvittää, kokevatko työntekijät ilmoituksen tekemisen helpoksi.

Teemme myös töitä sen eteen, ettei tarjoamaamme teknologiaa käytetä ihmisoikeusrikkomuksiin, kuten yksityisyydensuojan tai sanan- ja kokoontumisvapauden rajoittamiseen. Teemme tiivistä yhteistyötä toimitusketjumme kanssa kannustaen heitä sitoutumaan samaan eettisen liiketoiminnan tasoon, jotta voimme edistää vastuullista hankintaa ja globaalisti hyväksytyjä henkilöstökäytäntöjä.

Ihmisoikeudet, sananvapaus ja yksityisyys

Vuonna 2016 pyrimme vähentämään tuotteidemme mahdollisen väärinkäytön riskejä ja lisäämään läpinäkyvyyttä päivittämällä ihmisoikeuspolitiikkamme ja järjestämällä koulutusta kaikille asiaankuuluville Nokian sisäisille ryhmille. Osana globaalia myyntiprosessiamme teemme ihmisoikeusriskien tunnistamiseen ja minimoimiseen liittyviä tutkimuksia asiaankuuluvia huolellisuusperiaatteita (human rights due diligence) noudattaen. Olemme Telecommunications Industry Dialogue Groupin (ID) perustajajäsen, ja lokakuusta 2016 alkaen Nokia on toiminut ryhmän puheenjohtajana. Helmikuusta 2016 alkaen olemme toimineet Global Network Initiativen (GNI) tarkkailijana, ja tavoitteemme on saavuttaa täysjäsenyys maaliskuussa 2017.

Vastuullinen hankinta

Suoritamme säännöllisesti kattavia arviointoja toimittajaverkostossamme tukeaksemme toimittajiamme eettisten vaatimustemme noudattamisessa ja tarvittaessa toiminnan kehittämisessä. Vuonna 2016 suoritimme 390 toimitusketjun tarkastusta, joihin kuului 45 paikan päällä tehtyä yritysvaluuseen keskittyvää tarkastusta, 39 paikan päällä tehtyä toimittajavaatimustemme noudattamisen tarkastusta ja 306:n toimittajan tarkastus EcoVadis-mittarien mukaisesti. Lisäksi järjestämme korkean riskin maissa operoiville toimittajillemme koulutuksia. Vuonna 2016 tarjosimme verkkokoulutuksia ilmastomuutokseen ja konfliktimineraaleihin liittyen, ja pidimme paikan päällä koulutustyyöpajoja, joissa laadittiin kehityssuunnitelmia ja -toimia 238:lle toimittajille.

Teemme tiivistä yhteistyötä toimitusketjumme kanssa luodaksemme yhdessä ympäristönsuojelun kehittämisohjelmia ja parantaaksemme arvoketjun alkupään vaikutusalueen 3 raportointia CDP-toimitusketjuohjelman avulla (yleisesti ottaen Greenhouse Gas Protocol -ohjeistuksen vaikutusalueella 3 tarkoitetaan kaikkia epäsuoria päästöjä, joita aiheutuu arvoketjussamme, sekä ketjun alku- että loppupäässä). Vuonna 2016 243 tärkeintä toimittajiamme raportoi meille CDP:n kautta ilmastoasioistaan ja 127 toimitti myös päästövähennystavoitteensa.

Materiaalimme jäljitettävyyden ja tuotteidemme konfliktivapauden varmistaminen ovat meille ensiarvoisen tärkeitä asioita, jotka näkyvät myös päivitettyssä konfliktimineraalipolitiikassamme. Vuonna 2016 84 % sulatoista, jotka kuuluvat Nokian tuotantoketjuun, on joko varmistettu konfliktivapaiksi tai niiden validointiprosessi

on käynnissä. Tutustu konfliktimineraaliporssiimme osoitteessa http://www.nokia.com/en_int/about-us/sustainability/downloads.

Ihmisten kunnioittaminen

Integroituvuoden aikana painotimme Nokian vision, arvojen ja kulttuurin ymmärtämisen tärkeyttä koulutusten, tiedotustilaisuuksien ja viestinnän avulla. Seurasimme tämän työn tuloksia viidesti vuoden aikana toteutetun henkilöstökyselyn avulla, ja vuonna 2016 Nokian vision ymmärrystaso nousi 85 %:sta 88 %:iin. Yksi kyselyn teemoista on "Uuden Nokia-ajatusmallin ymmärtäminen", johon kuuluu käyttäytymiseen, arvoihin, etiikkaan ja tunnesiteeseen painottuvia kysymyksiä. Vuonna 2016 tähän teemaan liittyvien kysymysten vastauksista 83 % oli suotuisia. Kaiken kaikkiaan vastaanotimme yli 70 000 vastausta, joissa käsiteltiin monia Nokialla työskentelemiseen liittyviä asioita.

Nokian toimintaohjeissa ("Code of Conduct") painotetaan myös omien työolojemme tärkeyttä. Tarkemmat ohjeet reilusta työllistämisestä on kirjattu henkilöstöohjeistukseemme ja sitä tarkentaviin toimintaohjeisiin.

Keskitymme varmistamaan, että kaikki työntekijämme ja urakoitsijamme tiedostavat työhön liittyvät riskit sekä saavat tarvittavan koulutuksen ja laitteet turvalliseen työtehtävään -niin toimistossa kuin kentällä tehtävissä töissään. Hallitsemme työterveyteen ja -turvallisuuteen liittyviä riskejä koulutuksien, analyysien, arviointien ja seurausten hallinnan avulla. Olemme ottaneet käyttöön monia koulutusohjelmia parantaaksemme terveyttä ja turvallisuutta sekä rohkaistaksemme työntekijöitämme ja urakoitsijoitamme ilmoittamaan läheltä piti- ja vaaratilanteista.

Ymmärrämme, että työntekijöidemme tulee olla positiivisesti sitoutuneita työhönsä, jotta yrityksemme menestyisi. Henkilöstökyselymme mukaan 76 % työntekijöistämme suhtautui yhtiöömme suotuisasti vuonna 2016. Tarjoamme koulutusta, kehitysohjelmia, kattavia palkkiopaketteja ja mahdollisuutta joustavaan työtehtävään, joilla haluamme motivoida ja osoittaa, että arvostamme henkilöstöämme ja heidän tekemäänsä työtä. Vuonna 2016 työntekijämme käyttivät keskimäärin 19 tuntia koulutukseen. Lisäksi järjestämme neljännesvuosittain tunnin keskustelun linjaesimiehen ja jokaisen tiiminjäsenen välillä. Keskustelussa tarkastellaan tavoitteita ja tuloksia, henkilökohtaista kehitystä, työntekijän hyvinvointia ja sitoutumista sekä linjaesimiehen antamaa valmennusta ja annetaan molemminpuolista palautetta.

Tarjoamamme terveys-, liikunta- ja aktiivisuusohjelmat tuovat kustannussäästöjä harvempien sairauslomapäivien muodossa.

Monimuotoisuus, osallistaminen ja syrjinnän estäminen ovat olennainen osa henkilöstöhallintaamme. Vuonna 2016 noin 14 % ylimmästä johdostamme oli naisia ja yli 1 900 johtajaa sai koulutusta tasa-arvoasioissa. Kaikkiaan 22 % Nokian työvoimasta oli naisia vuonna 2016. ITU valitsi vuonna 2016 Nokian työntekijävetoisen StrongHer-ohjelman malliesimerkiksi siitä, kuinka yritykset voivat kuroa umpeen sukupuolten välistä kuilua. Vuonna 2016 työntekijöidemme keski-ikä oli 40 vuotta.

Muutoksen tekeminen yhdessä

Teemme läheistä yhteistyötä toimittajien, asiakkaiden, kansalaisjärjestöjen (NGO), viranomaisten ja muiden alamme toimijoiden kanssa saavuttaaksemme kestävän kehityksen tavoitteemme. Tavoitteenamme ei ole ainoastaan edistää omien tuotteidemme ja ratkaisujemme kestävyttä, vaan myös auttaa muita sidosryhmiä saavuttamaan omat kestävän kehityksen tavoitteensa.

Työskentely kansalaisjärjestöjen kanssa

Osana meneillään olevaa työtämme kansalaisjärjestöjen kanssa, olemme luoneet yhtiönlaajuisen menettelytavan yhteisöjen kehitysohjelmia tukeville investoinneillemme. Ohjelma perustuu kolmeen painopistealueeseen: tuomme yhteydet kaikkialle, vahvistamme naisten asemaa koulutuksen avulla ja etsimme keinoja auttaa hädänalaisia. Keskitymme hankkeisiin, joissa teknologian avulla pyritään parantamaan terveyttä, koulutusta sekä tiedon jakamista, ja näin edistämään sosiaalista, taloudellista ja ekologista kehitystä.

Sen lisäksi, että teemme monivuotista yhteistyötä Plan Internationalin, Pelastakaa Lapset- ja Oxfam-kansalaisjärjestöjen kanssa, olemme hyväksyneet ja suunnitelleet uusia ohjelmia aloitettaviksi vuonna 2017 esimerkiksi UNICEF:n, Greenlight for Girlsin ja Junior Achievementin kanssa. Työskentelemme myös pienempien hyväntekeväisyysjärjestöjen kanssa, joiden ohjelmissa käytetään teknologiaa elämän parantamisen välineenä. Vuonna 2016 lahjoitimme yhtiötasolla yhteensä 3 miljoonan euron arvosta resursseja, joilla tuettiin 42:tä kansalaisjärjestöä. Lahjoitukset tehtiin Nokian yhteisöjen kehitysohjelmia tukevien investointien ja Alcatel Lucent -säätiön kautta.

Yhteistyö alan toimijoiden ja muiden tahojen kanssa

Olemme YK:n Global Compactin, Global e-Sustainability Initiativen, CDP-toimitusketjuohjelman, Telecommunications Industry Dialoguen, Climate Leadership Councilin, Digital European, Conflict-Free Sourcing Initiativen sekä useiden standardointi- ja yliopistoyhteistyöryhmien jäsen. Olemme kehittäneet pitkäjänteistä sitoutumista muun muassa World Economic Forumiin, Broadband Commissioniin ja ITU Telecom Worldiin. Vuonna 2016 Nokia tuli GSMA Humanitarian Connectivity Charterin jäsen. Osana Telecommunications Industry Dialogue -ryhmää annoimme myös lausunnon YK:n mielipiteen ja ilmaisun vapauden erityislähettiläälle tukeaksemme hänen tulevaa tutkimustaan.

Teemme yhteistyötä julkisen sektorin kanssa edistääksemme teknologian käyttämistä kestävän kehityksen tukemisessa ja ihmisten päivittäisen elämänlaadun parantamisessa. Vuonna 2016 liityimme Bristol Is Open -projektiin ja olimme siten ensimmäinen suuri televiestintäyrittäjä, joka osallistuu Bristolin ainutlaatuisen elävään laboratorioon. Tämä korostaa sitoutumistamme älykkäiden kaupunkiratkaisujen kehittämiseen. YK:n pakolaisvirastoa tukeaksemme annoimme lisäksi The Humanitarian Cooperative -järjestölle käyttöön Nokia OZO -virtuaalitodellisuuskameran, jolla he kuvasivat elokuvan, joka voi lisätä tietoisuutta ja toimia tämänhetkiseen pakolaiskriisiin liittyen.

Työntekijät

Nokian palveluksessa oli vuoden 2016 aikana keskimäärin 102 687 henkilöä (56 690 vuonna 2015 ja 51 499 vuonna 2014). Vuoden 2016 aikana maksetut palkat olivat yhteensä 6 275 miljoonaa euroa (3 075 miljoonaa euroa vuonna 2015 ja 2 797 miljoonaa euroa vuonna 2014). Lisätietoja on konsernitilinpäätöksen liitetiedossa 9, Henkilöstökulut.

Alla olevassa taulukossa esitetään henkilöstön keskimääräinen lukumäärä vuonna 2016 liiketoiminnoittain ja alueittain:

Liiketoiminta	Työntekijöiden keskimääräinen lukumäärä
Verkkoliiketoiminta	99 243
Nokia Technologies	790
Konsernin yhteiset toiminnot	2 654
Yhteensä	102 687
Alue	Työntekijöiden keskimääräinen lukumäärä
Suomi	6 564
Muut Euroopan maat	31 550
Lähi-itä ja Afrikka	4 024
Kiina	18 929
Aasian ja Tyynenmeren alue	22 007
Pohjois-Amerikka	15 560
Latinalainen Amerikka	4 053
Yhteensä	102 687

Hallitus ehdottaa, että tilikaudelta 2016 maksetaan osinkoa 0,17 euroa osakkeelta.

Ehdotettu osinko on linjassa voitonjakoperiaatteidemme kanssa.

Jaamme mahdolliset kertyneet voittovarot osakeyhtiölain (kuten määritelty jäljempänä) mukaisesti. Laadimme ja laskemme mahdollisen voitonjaon joko käteisosinkoina, osakkeiden takaisinostoina, jossain muussa muodossa tai edellä mainittujen yhdistelmänä. Jaettavien voittovarojen määrittämiseen ei ole olemassa tiettyä kaavaa, mutta alla käsitellään tiettyjä lainsäädännön asettamia rajoituksia. Mahdollisten tulevien kertyneiden voittovarojen jakamisen ajoitus ja määrä riippuvat yhtiön tulevista tuloksista ja taloudellisesta tilanteesta.

Osakeyhtiölain mukaan voimme jakaa osakkeistamme kertyneitä voittovaroja ainoastaan osakkeenomistajien päätöksellä ja hallituksen esittämän määrän mukaisesti rajoitetuin poikkeuksin. Mahdollisen voitonjaon määrä rajoittuu emoyhtiön jaettavien voittovarojen määrään osakkeenomistajien hyväksymän edellisen tilinpäätöksen mukaan ottaen huomioon olennaiset muutokset yhtiön taloudellisessa tilanteessa edellisen tilikauden päätyttyä sekä lakisääteiset vaatimukset siitä, että varojenjakoa ei saa johtaa yhtiön maksukyvyttömyyteen. Voitonjako ei saa ylittää hallituksen esittämää määrää, lukuun ottamatta poikkeuksia, jotka liittyvät vähemmistöosakkeenomistajien oikeuteen vaatia vähimmäisosingon jakoa.

Nokian näkymät

	Tarkastelukohde	Arvio	Kommentit
Nokia	Nokian vuotuiset kustannussäästöt, pois lukien Nokia Technologies	Noin 1,2 miljardin euron vuotuisen kokonaiskustannussäästöjen saavuttaminen koko vuoden 2018 aikana ⁽¹⁾	Verrattuna Nokian ja Alcatel Lucentin yhdistettyihin toimintakuluihin koko vuonna 2015, pois lukien Nokia Technologies ja kohdistamattomat erät ⁽²⁾ , Nokia arvioi saavansa noin 800 miljoonan euron kustannussäästöt toimintakuluista ja noin 400 miljoonan euron kustannussäästöt hankinnan ja valmistuksen kuluista. Uudelleenjärjestely- ja muiden niihin liittyvien kulujen arvioidaan olevan yhteensä noin 1,7 miljardia euroa. Uudelleenjärjestelykuluja ja muita niihin liittyviä kuluja koskevien ulosmenevien rahavirtojen arvioidaan olevan yhteensä noin 2,15 miljardia euroa.
	Verkkolaitteiston vaihdokset	Yhteensä noin 900 miljoonaa euroa ²	Verkkolaitteiston vaihdoksiin liittyvät kulut kirjataan kohdistamattomina erinä ⁽²⁾ , ja ne eivät siten vaikuta Nokian liikevoittoon.
	Rahoitustuotot ja -kulut, pois lukien kohdistamattomat erät ⁽²⁾	Noin 300 miljoonaa euroa kuluja koko vuoden 2017 aikana	Sisältää ensisijaisesti korollisiin velkoihin liittyvät nettokorkokulut, korkokulut liittyen etuuspohjaisiin eläkkeisiin ja muihin työsuhteen päättymisen jälkeisiin etuusjärjestelyihin sekä valuuttakurssi-vaihteluiden vaikutuksen tiettyihin tase-eriin. Nokia arvioi rahoitustuottoihin ja -kuluihin liittyvien ulosmenevien rahavirtojen olevan noin 200 miljoonaa euroa koko vuoden 2017 aikana.
	Verokanta, pois lukien kohdistamattomat erät ⁽²⁾	30 %:n ja 35 %:n välillä koko vuonna 2017	Nokia arvioi koko vuoden 2017 verokantansa, pois lukien kohdistamattomat erät ⁽²⁾ , olevan annetun ohjeistuksen vaihteluvälin keskivaiheilla. Nokia arvioi veroihin liittyvien ulosmenevien rahavirtojen olevan noin 600 miljoonaa euroa koko vuonna 2017.
	Käyttöomaisuus-investoinnit	Noin 500 miljoonaa euroa koko vuonna 2017	Liittyvät ensisijaisesti Nokian verkkoliiketoimintaan.
Nokian verkkoliiketoiminta	Liikevaihto	Lasku vastaa ensisijaisen kohdemarkkinan laskua koko vuonna 2017	Muun muassa seuraavien tekijöiden arvioidaan vaikuttavan Nokian verkkoliiketoiminnan liikevaihdon ja liikevoittoprosentin näkymiin koko vuonna 2017: ■ Nokian verkkoliiketoiminnan ensisijaisen kohdemarkkinan muutaman prosentin supistuminen; ■ Toimialan kilpailudynamiikka; ■ Tuotevalikoiman painottuminen ja alueellinen jakauma; ■ Merkittävien verkkorakennushankkeiden ajoittuminen; ja ■ Kustannussäästö- ja jälleeniinvestointisuunnitelmien toimeenpano toimintakulujen laskiessa edelliseen vuoteen verrattuna.
	Liikevoittoprosentti	8-10 % koko vuonna 2017	Nokian verkkoliiketoiminnan vuoden 2017 näkymät annettiin 15.11.2016 perustuen oletukseen siitä, että valuuttakurssit pysyvät muuttumattomina.
Nokia Technologies	Liikevaihto	Ei arviota	Merkittävien lisensiointisopimusten ajoituksiin ja arvoon liittyvien riskien ja epävarmuustekijöiden takia Nokia uskoo, ettei ole tarkoituksenmukaista antaa arviota koko vuoden 2017 näkymistä. Jos uusia lisensiointisopimuksia ei solmita, patentti- ja tavaramerkin lisensiointitoiminnan liikevaihdon ilman kertakorvauksia (run rate) arvioidaan olevan noin 800 miljoonaa euroa vuonna 2017. Tämä luku vastaa sitä, että noin 30 % älypuhelimien globaalista kokonaismarkkinasta on lisensioinnin alasta. Nokia arvioi digitaalisen terveyden ja digitaalisen median alueiden kokonaisliikevaihdon kasvavan vuonna 2017 vuoteen 2016 verrattuna johtuen ensisijaisesti digitaalisen terveyden ja digitaalisen median tuotteidemme lisääntyneestä käyttöönnotosta kuluttajien keskuudessa.

(1) Lisätietoa kustannussäästöistä ja verkkolaitteistojen vaihdoksista löytyy vuoden 2016 viimeisen neljänneksen ja koko vuoden 2016 katsauksesta, joka julkistettiin 2.2.2017.

(2) Kohdistamattomat erät sisältävät Alcatel Lucent -hankintaan ja integraatioon liittyviä kuluja, liikearvon arvonalentumiskuluja, aineettomien hyödykkeiden poistoja ja muita yrityskaupoista johtuvia hankintahinnan kohdentamiseen liittyviä eriä, uudelleenjärjestelyihin liittyviä kuluja sekä eräitä muita eriä.

Riskitekijät

Alla on kuvattu riskitekijöitä, jotka voivat vaikuttaa meidän liiketoimintaamme.

Osakkeenomistajien ja sijoitusta harkitsevien tulee tutustua huolellisesti seuraaviin riskitekijöihin tässä vuosikertomuksessa esitettyjen muiden tietojen lisäksi. Alla kuvattuja riskitekijöitä ei tule pitää tyhjentävänä kuvauksena riskeistä. Kuvattujen riskien lisäksi voi olla muitakin riskejä, jotka eivät ole tiedossamme tai jotka voivat osoittautua olennaisiksi, vaikka niitä ei tällä hetkellä pidetä sellaisina.

Nämä riskit voivat yhdessä tai erikseen vaikuttaa haitallisesti liiketoimintaamme, liikevaihtoomme, kannattavuuteemme, liiketoimintamme tulokseen, taloudelliseen asemaamme, kilpailukykyymme, kustannuksiimme, kuluhihimme, likviditeettiimme, markkinaosuuteemme, brändiimme, maineeseemme ja osakkeen hintaan. Ellei toisin mainita tai ellei asiayhteys vaadi muuta, näissä riskitekijöissä ilmaukset ”Nokia”, ”Nokia-konserni”, ”konserni”, ”me”, ”meitä” ja ”meidän” tarkoittavat Nokian konsolidoituja operatiivisia segmenttejä. Tietyt riskit tai tapahtumat voivat olla merkityksellisempiä Nokialle tai tietyille liiketoimintaryhmälle, liiketoiminnalle tai konsernin osalle.

Riskit ja epävarmuustekijät, jotka eivät ole tällä hetkellä tiedossamme tai joita pidetään epäolennaisina, voivat vaikuttaa epäedullisesti liiketoimintaamme tai heikentää siihen tehdyn sijoituksen arvoa. Tämä vuosikertomus sisältää myös tulevaisuutta koskevia lausuntoja, joihin liittyviä riskejä ja epävarmuustekijöitä on kuvattu kohdassa ”Muut tiedot — Tulevaisuutta koskevat lausumat”.

- Strategiaamme liittyy useita riskejä ja epävarmuustekijöitä emmekä välttämättä onnistu toteuttamaan menestyksekkäästi strategisia suunnitelmiamme, ylläpitämään tai parantamaan liiketoimintaryhmiemme operatiivista ja taloudellista tulosta, tunnistamaan tai hyödyntämään liiketoimintamahdollisuuksia tai muutoin kasvattamaan liiketoimintaamme.
- Emme välttämättä pysty saavuttamaan Alcatel Lucent –hankinnasta odotettuja hyötyjä, mukaan lukien synergiat, kulusäästöt ja tehokkuustavoitteet, ja saatamme kohdata hankaluuksia tai tehottomuutta liittyen uuteen organisaatioomme ja toimintarakenteeseemme, mukaan lukien liiketoimintasuunnitelmien epäonnistunut toteuttaminen ja Alcatel Lucentin liiketoiminnan epäonnistunut integrointi.
- Yleinen taloustilanne ja markkinaolosuhteet sekä muu kehitys maissa, joissa toimimme, voivat vaikuttaa meihin olennaisesti ja haitallisesti.
- Kohtaamme ankaraa kilpailua emmekä välttämättä onnistu panostamaan tehokkaasti ja kannattavasti korkealaatuisiin tuotteisiin, palveluihin, päivityksiin ja teknologioihin tai tuomaan niitä markkinoille oikea-aikaisesti.
- Olemme riippuvaisia toimialojemme kehityksestä, mukaan lukien tietotekniikka- ja viestintäala sekä niihin liittyvät palvelumarkkinat, ja digitaalisen median ja digitaalisen terveydenhuollon markkinat. Tietotekniikka- ja viestintäala sekä niihin liittyvät palvelumarkkinat ovat syklisiä ja useat tekijät vaikuttavat niihin, mukaan lukien yleinen taloustilanne sekä palveluntarjoajien, kuluttajien ja yritysten ostokäyttäytyminen, järjestelmien käyttöönotto, käyttöönottojen ajoitukset ja hankintojen määrä. Digitaalisen median ja digitaalisen terveydenhuollon markkinat ovat nopeasti kehittyviä markkinoita, joihin vaikuttavat monet tekijät, mukaan lukien säädöksiin liittyvät seikat ja immateriaalioikeudet.
- Toimimme maailmanlaajuisesti, mikä altistaa meidät poliittisille ja muille alueellisille riskeille, mukaan lukien epäsuotuisat tai yllättävät tapahtumat, jotka liittyvät verotukseen, valuuttakontrolliin ja muihin rajoituksiin.
- Toimenpiteemme taloudellisen tai operatiivisen tuloksen hallitsemiseksi tai parantamiseksi, kustannussäästöjen toteuttamiseksi, kilpailukykyyn parantamiseksi sekä tavoiteltujen synergiaetujen saavuttamiseksi eivät välttämättä johda tavoiteltuihin tuloksiin, hyötyihin, kustannussäästöihin tai parannuksiin.
- Olemme riippuvaisia rajallisesta asiakasmäärästä ja laajoista monivuotisista sopimuksista, minkä seurauksena yksittäisen asiakkaan menettämisellä, operaattoreiden keskittymisellä tai yksittäisiin sopimuksiin liittyvillä epäedullisilla sopimusehdoilla ja muilla ongelmilla voi olla olennaisen haitallinen vaikutus liiketoimintaamme ja taloudelliseen asemaamme.
- Toimimme maailmanlaajuisesti, joten valuuttakurssien vaihtelu vaikuttaa liikevaihtoomme, kustannuksiimme ja liiketoimintamme tulokseen sekä osinkojemme arvoon ja ADS-osaketalletustodistusten markkina-arvoon Yhdysvaltain dollareissa.
- Nokia Technologies –liiketoimintaryhmän patenttilisensointituottoihin ja muihin immateriaalioikeuksiin liittyviin tuottoihin liittyy riskejä ja epävarmuustekijöitä, kuten kykymme säilyttää immateriaalioikeuksiin liittyvien tuottojen nykyiset lähteet tai luoda uusia tulonlähteitä ja kykymme suojata immateriaalioikeuksiemme loukkauksilta. Suhteellisen merkittävä osa nykyisistä patenttilisensointituotoista on peräisin älypuhelinmarkkinoilta, jotka muuttuvat nopeasti ja joilla toimii rajallinen määrä suuria toimijoita.
- Tuotteemme, palvelumme ja liiketoimintamallimme ovat riippuvaisia kehittämistämme immateriaalioikeuksilla suojatuista teknologioista sekä tiettyjen kolmansien osapuolten meille lisensoimista teknologioista. Tämän seurauksena käyttämiimme tai harkitsemiimme teknologioihin liittyvien oikeuksien arviointi on yhä haastavampaa, ja odotamme kohtaavamme jatkossakin väitteitä siitä, että olisimme rikkoneet kolmansien osapuolten immateriaalioikeuksia. Näiden teknologioiden käyttö voi myös johtaa lisensointikustannustemme kasvuun, rajoittaa kykyämme käyttää tiettyjä teknologioita tuotteissamme ja/tai aiheuttaa kalliita ja aikaa vieviä oikeudenkäyntejä.

- Liiketoimintaamme sovelletaan suoraa ja epäsuoraa sääntelyä. Tämän seurauksena muutokset erilaisissa säädöksissä tai niiden soveltamisessa sekä nykyisiä tai uusia teknologioita tai tuotteita koskevista talous- ja kauppapolitiikassa tai menettelytavoissa voivat vaikuttaa haitallisesti liiketoimintaamme ja liiketoiminnan tulokseen. Lisäksi hallintoamme, sisäiseen valvontaan ja säädösten noudattamiseen liittyvät prosessimme eivät välttämättä pysty estämään sääntelyyn perustuvia seuraamuksia operatiivisissa tytäryhtiössämme ja yhteisyrityksissämme.
- Olemme tunnistanee olennaisia puutteita taloudellisen raportoinnin sisäisen valvonnan tehokkuudessa Alcatel Lucent -hankinnan jälkeen, joilla voi olla olennaisen haitallinen vaikutus meihin, mikäli emme onnistu korjaamaan niitä.
- Meihin kohdistuu tietoturvaan liittyviä riskejä. Liiketoimintamallimme tukeutuu palvelujen ja ohjelmistojen jakelussa sekä tiedontalennuksessa käytettäviin ratkaisuihin, joihin liittyy väistämättä soveltuvaan sääntelyyn, tietoturvaloukkauksiin ja muuhun mahdolliseen luvattomaan verkkotiedon käyttöön liittyviä riskejä tai muita mahdollisia turvallisuusriskejä, jotka voivat vaikuttaa haitallisesti liiketoimintaamme.
- Tietotekniikkajärjestelmien tehostumuudella, tietoturvaloukkauksilla, toimintahäiriöillä tai käyttökatkoksilla voi olla olennaisen haitallinen vaikutus liiketoimintaamme ja liiketoiminnan tulokseen.
- Nokia Technologies -liiketoimintaryhmä tavoittelee liikevaihtoa ja kannattavuutta Nokia-tavaramerkin ja teknologioiden lisensoinnilla, kehittämällä ja myymällä tuotteita ja palveluita, erityisesti liittyen digitaaliseen mediaan ja digitaaliseen terveydenhuoltoon, sekä muilla liiketoimintahankkeilla kuten teknologiainnovoinnilla ja -hautomoilla, jotka eivät välttämättä toteudu suunnitelmien mukaisesti tai ollenkaan.
- Toimimme erilaisissa sääntelykehyksissä ja useilla lainkäyttöalueilla, joilla säännellään vilpillistä toimintaa sekä talous- ja kauppapakotteita ja -periaatteita, ja mahdollisten oikeudenkäyntien ja muiden menettelyjen laajuutta ja lopputulosta on vaikea ennustaa millään varmuudella, ja meille voidaan määrätä merkittäviä sakkoja, rangaistusmaksuja tai muita seuraamuksia tällaisten tutkimusten perusteella.
- Asiakasrahoituksen epäsuotuisa kehitys tai pidennetyt maksuehdot, joita tarjoamme asiakkaillemme, voivat vaikuttaa meihin haitallisesti.
- Toimimme useissa maissa, ja tämän seurauksena saatamme kohdata monimutkaisia vero-ongelmia ja -kiistoja ja meitä saatetaan vaatia maksamaan lisää veroja eri maissa.
- Toteutunut tai odotettu tuloksemme muiden tekijöiden ohella voi heikentää kykyämme hyödyntää laskennallisia verosaamisia.
- Emme välttämättä pysty sitouttamaan, motivoimaan, kehittämään ja rekrytoimaan työntekijöitä, joilla on tarvittavat taidot.
- Voimme kohdata ongelmia tai häiriöitä tuotannossa, palvelujen tuottamisessa, toimituksissa, logistiikassa tai toimitusketjussa. Lisäksi epäsuotuisilla tapahtumilla voi olla olennainen vaikutus tuotantolaitoksiimme tai toimittajiemme tuotantolaitoksiin, jotka ovat maantieteellisesti keskittyneitä.
- Liiketoimintaamme liittyvien oikeudenkäyntien, välimiesmenettelyiden, sopimusriitojen tai tuotevastuuta koskevien väitteiden epäsuotuisilla lopputuloksilla voi olla olennaisen haitallinen vaikutus meihin.
- Emme välttämättä onnistu optimoimaan pääomarakennettamme suunnitelmien mukaisesti ja palauttamaan luottoluokitustamme investment grade -tasolle tai muutoin parantamaan luottoluokituksiamme.
- Emme välttämättä pysty saavuttamaan suunnitelluista yritysjärjestelyistä tavoiteltuja hyötyjä tai toteuttamaan suunniteltuja yritysjärjestelyitä, tai yritysjärjestelyt voivat johtaa vastuisiin.
- Olemme mukana yhteisyrityksissä ja altistumme riskeille, joita väistämättä esiintyy yhteisessä hallinnassa olevissa yrityksissä.
- Puutteet liikekumppaneidemme toiminnassa ja epäonnistuminen kumppanuussopimusten solmimisessa kolmansien osapuolten kanssa voivat vaikuttaa meihin haitallisesti.
- Liikearvomme kirjanpitoarvoa ei välttämättä voida kerryttää.
- Kultakin tilikaudelta osakkeenomistajille maksettavan osingon ja pääomanpalautuksen määrä on epävarma.
- Meihin kohdistuu riskejä jotka liittyvät eläkeohjelmiin, työntekijärahastoihin ja työntekijöiden terveydenhuoltoon emmekä välttämättä pysty välttämään tai hallitsemaan niihin liittyviä lisääntyviä rahoitustarpeita.
- Meidän liiketoimintaamme kuuluu merenalaisten tietoliikennekaapeliverkkojen asentaminen ja ylläpito, ja tämän toiminnan yhteydessä saatamme vahingoittaa aikaisemmin asennettua merenalaista infrastruktuuria, josta meitä voidaan viime kädessä pitää vastuussa.

Osakkeet ja osakepääoma

Nokialla on yksi osakelaji. Jokainen Nokian osake oikeuttaa yhteen ääneen Nokian yhtiökokouksissa.

Nokian osakkeiden kokonaismäärä 31.12.2016 oli 5 836 055 012 ja osakepääomamme oli 245 896 461,96 euroa. 31.12.2016 Nokian ja sen tytäryhtiöiden hallussa oli yhteensä 115 551 878 Nokian osaketta, joiden osuus yhtiön kaikkien osakkeiden lukumäärästä ja yhteenlasketusta äänimäärästä oli noin 2 %.

Vuonna 2016, hallituksen valtuutuksen nojalla, annoimme osakkeenomistajien merkintäetuoikeudesta poiketen 1 842 158 031 osaketta vastikkeena Alcatel Lucentin osakkeista, American Depositary Share -osaketalletustodistuksista ja OCEANE-vaihtovelkakirjalainoista Alcatel Lucentin yhdistymisen toteuttamiseksi. Osakeannit koostuivat 1 831 136 063 uudesta osakkeesta ja 11 021 968 omasta osakkeesta.

Vuonna 2016, hallituksen valtuutuksen nojalla, annoimme yhteensä 3 408 437 omaa osaketta työntekijöillemme, mukaan lukien eräät johtoryhmän jäsenet, Nokian osakepalkkio-ohjelmien perusteella. Osakkeet annettiin vastikkeetta ja osakepalkkio-ohjelmien ehtojen mukaisesti. Lisäksi annoimme yhteensä 40 451 omaa osaketta entisen Alcatel Lucentin työntekijöille täyttääksemme sopimusveloitteemme niiden likviditeettisopimusten alla, jotka Nokia solmi eräiden Alcatel Lucentin työntekijöille suunnattujen palkkio-ohjelmien edunsaajien kanssa. Annettujen omien osakkeiden kokonaismäärä vastasi 5,9 %:ia kaikkien osakkeiden lukumäärästä ja yhteenlasketusta äänimäärästä 31.12.2016. Osakeanneilla ei ollut merkittävää vaikutusta muiden osakkeenomistajien suhteelliseen omistukseen tai äänivaltaan.

Vuonna 2016 annoimme 1 033 265 uutta osaketta, kun optio-oikeuksien haltijat merkitsivät osakkeita henkilöstölle vuosina 2011 ja 2012 annettujen optio-oikeuksien nojalla.

Hallitus päätti 15.11.2016 aiemmin julkistetun 7 miljardin euron pääomarakenteen optimointiohjelman mukaisesti aloittaa omien osakkeiden hankintaohjelman varsinaisen yhtiökokouksen 16.6.2016 sille antaman valtuutuksen nojalla. Hallitus päätti hankkia enintään 575 miljoonaa Nokian osaketta, kuitenkin enintään yhteensä 1 miljardilla eurolla. Ohjelma ja Nokian varsinaisen yhtiökokouksen 16.6.2016 antama valtuutus on voimassa 16.12.2017 saakka. Lisätietoa on edellä kohdassa "—Likviditeetti ja pääomaresurssit—Pääomarakenteen optimointiohjelma".

Vuonna 2016 ostimme takaisin yhteensä 54 296 182 osaketta, joiden osuus kaikkien osakkeiden lukumäärästä ja yhteenlasketusta äänimäärästä oli noin 0,9 %. Osakkeista maksettu hinta perustui Nokian osakkeen vallitsevaan markkinahintaan arvopaperimarkkinoilla takaisinostohetkellä.

Tietoa Nokian hallituksella vuonna 2016 olleista valtuutuksista päättää osakeannista, osakkeisiin oikeuttavien erityisten oikeuksien antamisesta ja omien osakkeiden luovuttamisesta ja hankkimisesta sekä tietoa lähipiiritapahtumista, osakkeenomistajista, optio-oikeuksista, osakekohtaisesta omasta pääomasta, osinkotuotosta, hinta/voittosuhteesta, osakkeen kurssikehityksestä, osakekannan markkina-arvosta, osakevaihdosta ja keskimääräisistä osakemääristä löytyy kohdista "Hallinto—Palkat ja palkkiot", "Tilinpäätös", "Tietoa Nokiasta—Osakkeet ja osakkeenomistajat ja —Lähipiiritransaktiot".

Lisätietoja Nokian osakkeista on konsernitilinpäätöksen liitetiedossa 20, Emoyhtiön osakkeet.

Hallitus ja johto

Nokian yhtiöjärjestyksen mukaan hallitukseemme kuuluu vähintään seitsemän ja enintään 12 jäsentä. Hallitus valitaan vähintään vuosittain varsinaisessa yhtiökokouksessa toimikaudelle, joka kestää seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättymiseen saakka. Varsinainen yhtiökokous kokoontuu joka vuosi viimeistään 30.6.

Hallitus on vastuussa toimitusjohtajan, talousjohtajan sekä muiden johtokunnan jäsenten nimittämisestä ja tehtävistä vapauttamisesta.

Tiedot hallituksen jäsenten, toimitusjohtajan ja muiden johtokunnan jäsenten palkkioista, omistamista osakkeista ja optio-oikeuksista löytyvät kohdasta ”Hallinto—Palkat ja palkkiot”. Lisätietoja Nokian hallinnosta on kohdassa ”Hallinto—Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä” sekä Nokian verkkosivulla osoitteessa www.nokia.com/fi_fi/sijoittajat/hallinto.

Yhtiöjärjestys

Yhtiöjärjestyksemme on saatavilla verkkosivuiltamme www.nokia.com/fi_fi/sijoittajat/hallinto. Yhtiöjärjestyksemme muutos vaatii yhtiökokouksen päätöksen, jota on kannattanut vähintään kaksi kolmasosaa annetuista äänistä ja kokouksessa edustetuista osakkeista. Lisätietoja Nokian yhtiöjärjestyksestä on kohdassa ”Tietoa Nokiasta—Yhtiöjärjestys”.

Yhtiöjärjestyksemme sisältää lausekkeen koskien lunastusvelvollisuutta. Yhtiöjärjestyksen 13§:n ”Lunastusvelvollisuus” muuttaminen edellyttää, että päätöstä kannattaa vähintään kolme neljäsosaa annetuista äänistä ja kokouksessa edustetuista osakkeista.

Hallitus, Nokia Oyj
23.3.2017

Hallinto

Sisällysluettelo

Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä	78
Säädöstaustaa	78
Nokian hallintoelimet	78
Yhtiökokous	78
Hallitus	79
Johtokunta ja toimitusjohtaja	85
Nokian riskienhallinnan, sisäisen valvonnan ja sisäisen tarkastuksen järjestelmät	90
Riskienhallinnan järjestelmien pääpiirteet	90
Taloudelliseen raportointiprosessiin liittyvien sisäisen valvonnan järjestelmien pääpiirteet	90
Sisäisen tarkastuksen organisaatio	90
Sisäpiirihallinnon pääpiirteet	91
Tilintarkastuspalkkiot ja -palvelut	91
Tilintarkastajien toimeksiantojen hyväksymismenettely	91
Palkat ja palkkiot	92
Palkitsemisen hallinnointi	92
Palkitsemisen periaatteet	94
Palkitsemisraportti	102

Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä

Tämä selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä on laadittu Suomen arvopaperimarkkinalain 7 luvun 7 pykälän (2012/746, muutoksineen) sekä vuoden 2015 listayhtiöiden hallinnointikoodin (Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodi) mukaisesti.

Säädöstausta

Noudatamme hallinnossamme Suomen lainsäädäntöä ja yhtiöjärjestyämme. Noudatamme myös Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodia, joka on saatavissa osoitteesta www.cgfinland.fi, alla mainittua poikkeusta lukuun ottamatta.

Vuonna 2016 noudatimme Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodia, mutta poikkesimme koodin suosituksesta 24, sillä ehdolliset osakepalkkio-ohjelmamme eivät sisältäneet suoritus- tai tulokriteereitä vaan olivat ainoastaan aikaan rajattuja. Ensimmäisellä erällä on yhden vuoden sitouttamiskausi, toisella erällä kahden vuoden sitouttamiskausi ja kolmannella erällä kolmen vuoden sitouttamiskausi. Ehdolliset osakepalkkiot oli tarkoitettu vain poikkeuksellisiin sitouttamis- ja rekrytointitarkoituksiin pääasiassa Yhdysvalloissa, varmistaaksemme, että pystymme pitämään palveluksessamme ja palkkaamaan tulevan menestyksemme kannalta keskeisiä lahjakkuuksia. Vuoden 2017 ehdollinen osakepalkkio-ohjelma on suunniteltu vastaavalla tavalla, ja sitä käytetään rajoitetusti ja vain poikkeuksellisissa sitouttamis- ja rekrytointitilanteissa pääasiassa Yhdysvalloissa. Hallitus hyväksyy, hallituksen henkilöstöpoliittisen valiokunnan suosituksesta, pitkän aikavälin kannustinohjelmat ja kaikki osakepalkkio-ohjelmat, -järjestelmät ja vastaavat merkittävät järjestelyt, jotka yhtiö tarjoaa työntekijöilleen.

Noudatamme myös muita soveltuvia Nasdaq Helsingin hallinto- ja ohjausjärjestelmiä koskevia sääntöjä, jotka johtuvat osakkeemme listauksesta pörssissä. Lisäksi johtuen meidän American Depositary Shares –osaketalletustodistusten (ADS-osaketalletustodistus) listauksesta New Yorkin pörssissä (NYSE) ja meidän rekisteröinnistä Yhdysvaltain vuoden 1934 arvopaperimarkkinoita koskevan lain (Securities Exchange Act of 1934) mukaisesti, noudatamme Yhdysvaltojen liittovaltion arvopaperimarkkinalainsäädäntöä, mukaan lukien vuoden 2002 Sarbanes-Oxley Act -lakia sekä New Yorkin pörssin sääntöjä, erityisesti hallinto- ja ohjausjärjestelmiä koskevia sääntöjä (kappale 303A, New York Stock Exchange Listed Company Manual), jotka ovat saatavilla osoitteesta <http://nysemanual.nyse.com/lcm/>. Noudatamme näitä sääntöjä siinä laajuudessa kuin ne sitovat ulkomaisia liikkeeseenlaskijoita.

Mikäli ulkomaisen säännön noudattaminen olisi ristiriidassa Suomen lain kanssa, olemme velvollinen noudattamaan Suomen lakeja ja sääntöjä. Nokian soveltama hallintotapa ei poikkea merkittävästi yhdysvaltalaisen yhtiöiden soveltamasta New Yorkin pörssin hallintotavan mukaisesta hallintotavasta, lukuun ottamatta sitä, että Nokia noudattaa Suomen lainsäädäntöä osakepohjaisten kannustinjärjestelmien hyväksymisen suhteen. Suomen lain mukaan optio-ohjelmien käyttöönotto edellyttää osakkeenomistajien hyväksyntää. Kaikki muut ohjelmat, joihin sisältyy yhtiön osakkeiden antaminen uusina osakkeina tai omina osakkeina, edellyttävät osakkeenomistajien hyväksyntää osakkeiden toimitushetkellä, ellei osakkeenomistajien hyväksyntää ole annettu hallituksen valtuutuksena enintään viisi vuotta aiemmin. New Yorkin pörssin hallinto- ja ohjausjärjestelmiä koskevat säännöt edellyttävät sitä, että yhtiön osakkeenomistajat hyväksyvät osakepohjaiset kannustinjärjestelmät. Nokia pyrkii minimoimaan Suomen lakien ja ulkomaisten sääntöjen ristiriidat ja niiden seuraukset.

Hallitus on hyväksynyt Corporate Governance -ohjeen, joka kuvastaa sitoutumistamme hyvään hallintotapaan. Corporate Governance -ohje on saatavilla verkkosivustollamme osoitteessa www.nokia.com/fi_fi/sijoittajat/hallinto.

Nokian hallintoelimet

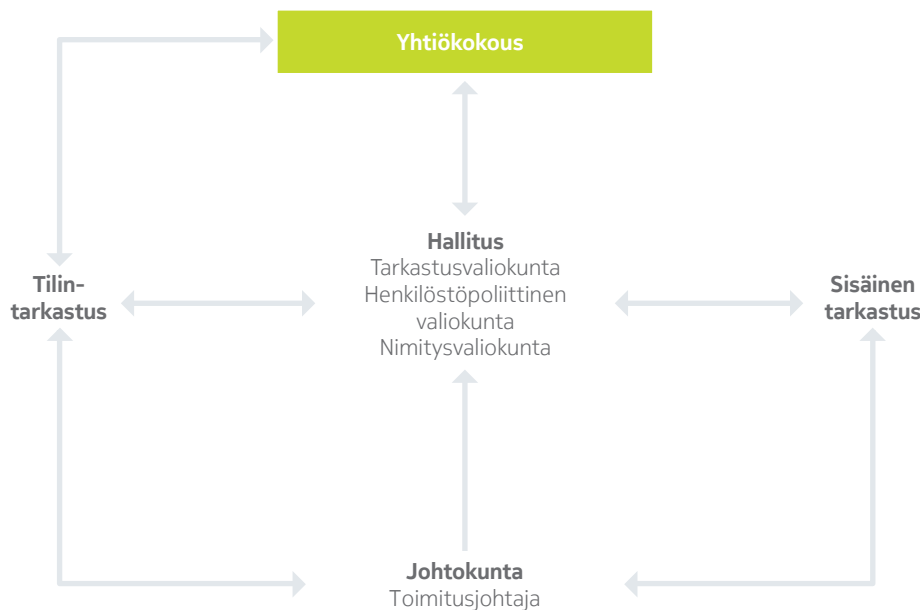
Osakeyhtiölain (2006/624, muutoksineen) ja Nokian yhtiöjärjestyksen mukaan Nokian johto ja valvonta on jaettu yhtiökokouksen, hallituksen, toimitusjohtajan sekä toimitusjohtajan johtaman johtokunnan kesken.

Yhtiökokous

Osakkeenomistajat voivat käyttää yhtiökokouksessa heille kuuluvaa päätösvaltaa sekä oikeuttaan käyttää puheenvuoroja ja esittää kysymyksiä. Jokainen Nokian osake oikeuttaa osakkeenomistajan yhteen ääneen Nokian yhtiökokouksissa. Suomen osakeyhtiölain mukaan varsinainen yhtiökokous tulee järjestää vuosittain viimeistään 30.6. Varsinainen yhtiökokous päättää muun muassa hallituksen jäsenten valinnasta ja heidän palkkioistaan, tilinpäätöksen vahvistamisesta, taseen osoittaman voiton jakamisesta, vastuuvapaudesta hallituksen jäsenille ja toimitusjohtajalle sekä tilintarkastajan valinnasta ja palkkiosta.

Varsinaisen yhtiökokouksen lisäksi ylimääräinen yhtiökokous tulee järjestää, mikäli hallitus pitää sitä tarpeellisenä tai kun osakeyhtiölain säännökset niin määräävät.

Hallintokehys

Hallitus

Hallitus vastaa Nokian toiminnasta Suomen osakeyhtiölain, Nokian yhtiöjärjestyksen ja hallituksen määrittelemien hallinnollisten ohjeiden, kuten Corporate Governance –ohjeen, sekä hallituksen valiokuntien työjärjestysten mukaisesti.

Hallituksen valinta ja kokoonpano

Nokian yhtiöjärjestyksen mukaan hallitukseemme kuuluu vähintään seitsemän ja enintään 12 jäsentä. Hallituksen jäsenet valitaan vähintään kerran vuodessa varsinaisessa yhtiökokouksessa annettujen äänien yksinkertaisella enemmistöllä. Hallituksen jäsenen toimikausi kestää hänet valitun yhtiökokouksen päättymisestä tai muusta yhtiökokouksen päättämistä myöhemmästä ajankohdasta seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättymiseen asti. Varsinainen yhtiökokous kokoontuu vuosittain viimeistään 30.6.

16.6.2016 pidetty varsinainen yhtiökokous valitsi hallitukseen seuraavat yhdeksän jäsentä: Vivek Badrinath, Bruce Brown, Louis R. Hughes, Jean C. Monty, Elizabeth Nelson, Olivier Piou, Risto Siilasmaa, Carla Smits-Nusteling ja Kari Stadigh. Vivek Badrinath jätti hallituksen 29.7.2016, minkä jälkeen hallituksessa on ollut kahdeksan jäsentä.

Nokian hallitusta johtavat puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja, jotka hallitus valitsee vuosittain keskuudestaan nimitysvaliokunnan suosituksesta. Hallituksen riippumattomat jäsenet vahvistavat nämä valinnat. Hallitus valitsi 16.6.2016 Risto Siilasmaan uudelleen hallituksen puheenjohtajaksi ja Olivier Pioun hallituksen varapuheenjohtajaksi. Hallituksen puheenjohtajan tehtäviin kuuluu tiettyjä Suomen laissa ja meidän Corporate Governance –ohjeessa määriteltyjä velvollisuuksia. Hallituksen varapuheenjohtaja on vastuussa puheenjohtajan velvollisuuksien hoitamisesta, mikäli puheenjohtaja on itse estynyt hoitamasta velvollisuuksiaan.

Meillä ei ole toimitusjohtajan ja hallituksen puheenjohtajan roolien yhdistämistä tai erottamista koskevaa ohjesääntöä, vaan johtorakenne on riippuvainen tarpeistamme, arvomuodostuksesta osakkeenomistajille sekä muista tekijöistä noudattaen parhaimpia hallinnointikäytäntöjä. Vuonna 2016 Rajeev Suri toimi toimitusjohtajana ja Risto Siilasmaa hallituksen puheenjohtajana.

Hallituksen nykyiset jäsenet eivät kuulu yhtiön toimivaan johtoon. Varsinaisesta yhtiökokouksesta 16.6.2016 alkaneella toimikaudella kaikki hallituksen jäsen ehdokkaat todettiin riippumattomiksi sekä suomalaisten hallintotapaa koskevien sääntöjen että New Yorkin pörssin sääntöjen mukaan arvioituna.

Hallitus on hyväksynyt hallituksen monimuotoisuutta koskevat periaatteet (a) osoituksena sitoutumisestamme edistää monimuotoista hallituskokoonpanoa ja (b) kuvaamaan miten monimuotoisuus on osa prosessejamme ja käytäntöjämme, kun tunnistamme ja ehdotamme uusia jäseniä hallitukseen ja nykyisten hallituksen jäsenten uudelleevalintaa.

Nokian hallituksen monimuotoisuus koostuu useista eri tekijöistä, mukaan lukien sukupuoli, ikä, kansallisuus, kulttuuritausta, koulutus, taidot ja kokemus. Monimuotoisuus ei ole Nokiassa muuttumaton käsite, vaan kulloinkin tarkoituksenmukainen yhdistelmä elementtejä huomioiden koko hallituksen kokoonpano, joka kehittyy ajan ja muun muassa liiketoimintatavoitteidemme ja tulevaisuuden tarpeidemme mukaisesti. Hallituksen monimuotoisuudella tarkoitetaan tapaa tulla paremmaksi ja kehittyä pikemmin kuin päämäärää.

Nokia huomioi ja kannattaa valtioneuvoston 17.2.2015 päivättyä periaatepäätöstä sukupuolten tasapuolisen edustuksen toteutumisesta suomalaisten suurten ja keskisuurten pörssiyritysten hallituksissa. Päätöksen mukaisesti pyrimme hallituskokoonpanoon, jossa naisia ja miehiä on kumpiakin vähintään 40 % hallituksen jäsenistä 1.1.2020 mennessä, ehdottamalla viimeistään vuoden 2019 varsinaisessa yhtiökokouksessa tätä vastaavaa hallituskokoonpanoa. Varsinaisessa yhtiökokouksessa 16.6.2016 Carla Smits-Nusteling valittiin hallituksen jäseneksi, jonka jälkeen hallituksestamme 78 % oli miehiä ja 22 % naisia. Vivek Badrinathin jätettyä hallitus 29.7.2016, hallituksestamme on ollut 75 % miehiä ja 25 % naisia. Raportoimme vuosittain tavoitteistamme sukupuolten tasapuolisen edustuksen toteuttamiseksi, toimenpiteet tavoitteiden toteuttamiseksi ja miten tavoitteiden toteutumisessa on edistytty.

Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä jatkoa

Hallituksen jäsenet

Alla on esitetty tietoja nykyisistä hallituksen jäsenistä. Hallitusten jäsenten osakeomistukset on esitetty jäljempänä Palkka- ja palkkioselvityksen kohdassa “-Palkat ja palkkiot”.

Puheenjohtaja Risto Siilasmaa s. 1966

Nokian hallituksen puheenjohtaja. Nokian hallituksen jäsen vuodesta 2008 ja puheenjohtaja vuodesta 2012. Nimitysvaliokunnan puheenjohtaja.

Dipl. ins. (tuotantotalous), Teknillinen korkeakoulu.

F-Secure Oyj:n toimitusjohtaja 1988–2006.

F-Secure Oyj:n hallituksen puheenjohtaja. Suomen Teknologiateollisuus ry:n hallituksen puheenjohtaja. Elinkeinoelämän keskusliiton (EK) hallituksen jäsen. European Roundtable of Industrialists -järjestön jäsen.

Elisa Oyj:n hallituksen puheenjohtaja 2008–2012. Alcatel Lucent SA:n hallituksen jäsen 2016.

Varapuheenjohtaja Olivier Piou s. 1958

Nokian hallituksen varapuheenjohtaja. Hallituksen jäsen ja varapuheenjohtaja vuodesta 2016. Henkilöstöpolitiittisen valiokunnan ja nimitysvaliokunnan jäsen.

Tutkinto École Centrale de Lyonista, Ranska.

Gemalto N.V.:n toimitusjohtaja 2006–2016. Axalto N.V.:n toimitusjohtaja 2004–2006. Schlumbergerilla 1981–2004 useissa teknologiaan, markkinointiin ja liiketoimintaan liittyvissä johtotehtävissä Ranskassa ja Yhdysvalloissa.

Gemalto N.V.:n hallituksen jäsen. ErYoch SARLin hallituksen jäsen. Alcatel Lucent SA:n hallituksen jäsen 2008–2016.

Bruce Brown s. 1958

Nokian hallituksen jäsen vuodesta 2012. Henkilöstöpolitiittisen valiokunnan puheenjohtaja. Nimitysvaliokunnan jäsen.

MBA-tutkinto (markkinointi ja rahoitus), Xavier University, Yhdysvallat. B.S. (kemian tekniikka), Polytechnic Institute of New York University, Yhdysvallat.

Jätti tehtävänsä The Procter and Gamble Companyssa vuonna 2014. The Procter & Gamble Companyn teknologiajohtaja 2008–2014. Useita johto- ja esimiestehtäviä The Procter & Gamble Companyn Baby Care-, Feminine Care- ja Beauty Care -yksiköissä vuodesta 1980 lähtien Yhdysvalloissa, Saksassa ja Japanissa.

Agency for Science, Technology & Researchin (A*STAR) hallituksen jäsen Singaporessa. P. H. Glatfelter Companyn hallituksen, tarkastusvaliokunnan ja nimitysvaliokunnan jäsen. Medpace, Inc.:in hallituksen, tarkastusvaliokunnan ja palkitsemisvaliokunnan jäsen.

Louis Hughes s. 1949

Nokian hallituksen jäsen vuodesta 2016. Tarkastusvaliokunnan jäsen.

MBA-tutkinto, Harvard University (Graduate School of Business), Yhdysvallat. B.A. (konetekniikka), General Motors Institute (nyk. Kettering University), Yhdysvallat.

Lockheed Martinin Chief Operating Officer 2000. General Motorsin Executive Vice President 1992–2000. General Motorsin kansainvälisten toimintojen johtaja 1992–1998. General Motorsin Euroopan-toimintojen johtaja 1992–1994.

InZero Systemsin (USA) (aikaisemmin GBS Laboratories) hallituksen puheenjohtaja.

AkzoNobelin riippumaton hallituksen ja tarkastusvaliokunnan jäsen. ABB:n riippumaton hallituksen jäsen ja tarkastusvaliokunnan puheenjohtaja. Wind Point Partnersin neuvonantaja.

Alcatel Lucent SA:n hallituksen jäsen 2008–2016.

Jean Monty s. 1947

Nokian hallituksen jäsen vuodesta 2016. Henkilöstöpolitiittisen valiokunnan jäsen.

Bachelor of Arts, Collège Sainte-Marie of Montréal, Kanada. Master of Arts in Economics, University of Western Ontario, Kanada. Master of Business Administration, University of Chicago, Yhdysvallat.

Bell Canada Enterprises, toimitusjohtaja ja hallituksen puheenjohtaja aina vuoteen 2002 saakka. Nortel Networks Corporation, toimitusjohtaja 1993–2002.

Bombardierin ja Fiera Capitalin hallitusten jäsen.

Alcatel Lucent SA:n hallituksen jäsen 2008–2016.

Elizabeth Nelson s. 1960

Nokian hallituksen jäsen vuodesta 2012. Tarkastusvaliokunnan puheenjohtaja.

MBA-tutkinto (rahoitus), The Wharton School, University of Pennsylvania, Yhdysvallat. B.S. (kansainvälinen politiikka), Georgetown University, Yhdysvallat.

Macromedia Inc, Executive Vice President ja talousjohtaja (Chief Financial Officer) 1997–2005. Macromedia Inc, Vice President, Corporate Development 1996–1997. Hewlett-Packard Company, erilaisissa tehtävissä yritystoiminnan kehittämisen ja kansainvälisen rahoituksen aloilla 1988–1996.

DAI:n hallituksen puheenjohtaja. Zendesk Inc:n riippumaton hallituksen jäsen ja tarkastusvaliokunnan jäsen. Pandora Median hallituksen jäsen ja tarkastusvaliokunnan puheenjohtaja.

Hallituksen jäsen: Brightcove Inc. 2010–2014, SuccessFactors Inc. 2007–2012 ja Ancestry.com Inc. 2009–2012.

Carla Smits-Nusteling s. 1966

Nokian hallituksen jäsen vuodesta 2016. Tarkastusvaliokunnan jäsen.

Master's Degree (Business Economics), Erasmus University Rotterdam, Alankomaat. Executive Master of Finance and Control, Vrije University Amsterdam, Alankomaat.

KPN:n hallituksen jäsen ja talousjohtaja 2009–2012. Useita rahoitukseen liittyviä tehtäviä, KPN 2000–2009. Useita rahoitukseen ja operatiiviseen liiketoimintaan liittyviä tehtäviä, TNT/PTT Post 1999–2000.

ASML:n hallituneuvoston jäsen vuodesta 2013 ja tarkastusvaliokunnan puheenjohtaja. TELE2 AB:n hallituksen jäsen vuodesta 2013, tarkastusvaliokunnan puheenjohtaja ja palkitsemisvaliokunnan jäsen. Unilever Trust Officen johtokunnan jäsen vuodesta 2015. Lautamies Amsterdamin valitustuomioistuimen yritysjaostossa vuodesta 2015.

Kari Stadigh
s. 1955

Sampo Oyj:n toimitusjohtaja ja konsernijohtaja. Nokian hallituksen jäsen vuodesta 2011. Henkilöstöpoliittisen valiokunnan ja nimitysvaliokunnan jäsen.

Dipl.ins., Teknillinen korkeakoulu. Dipl. ekon., Hanken svenska handelshögskolan, Helsinki.

Sampo Oyj, konsernijohtajan varamies 2001–2009. Vakuutusosakeyhtiö Henki-Sampo, toimitusjohtaja 1999–2000. Henkivakuutusosakeyhtiö Novan toimitusjohtaja 1996–1998. Jaakko Pöyry -yhtiöiden toimitusjohtaja 1991–1996.

Nordea Bank Ab (publ), hallituksen jäsen ja hallituksen riskienhallintakomitean puheenjohtaja. If P&C Insurance Holding Ltd:(publ) ja Mandatum Life Insurance Company Limited, hallitusten puheenjohtaja. Finanssialan Keskusliiton hallituksen jäsen. Waypoint Capital Group Holdings Ltd:n hallituksen jäsen. Niilo Helanderin Säätiön hallituksen jäsen.

Seuraavat henkilöt toimivat hallituksen jäseninä 16.6.2016 pidetyn varsinaisen yhtiökokouksen päättymiseen asti tai myöhempään ajankohtaan, jos ilmoitettu.

Simon Jiang
s. 1953

Hallituksen jäsen 2015–2016. Henkilöstöpoliittisen valiokunnan jäsen 16.6.2016 asti.

Jouko Karvinen
s. 1957

Hallituksen jäsen 2011–2016. Tarkastusvaliokunnan ja nimitysvaliokunnan jäsen 16.6.2016 asti.

Vivek Badrinath, 29.7.2016 asti
s. 1969

Hallituksen jäsen 2014–2016. Tarkastusvaliokunnan jäsen 29.7.2016 asti.

Puheenjohtaja Risto Siilasmaa

Varapuheenjohtaja Olivier Piou

Bruce Brown

Louis Hughes

Jean Monty

Elizabeth Nelson

Carla Smits-Nusteling

Kari Stadigh

Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä jatkoa

Hallituksen tehtävät

Hallitus edustaa Nokian osakkeenomistajia ja vastaa toimistaan heille. Hallituksen vastuu ja tehtävät ovat aktiivisia, eivät passiivisia, ja ne sisältävät velvollisuuden arvioida säännöllisesti Nokian strategiaa ja hallintojärjestelmiä sekä johdon tehokkuutta niiden toimeenpanossa. Hallituksen jäsenten velvollisuutena on toimia huolellisesti ja vilpittömässä mielessä ja tehdä liiketoimintaan liittyvät päätökset riittävien tietojen pohjalta tavalla, jonka he uskovat olevan Nokian ja sen osakkeenomistajien etujen mukaista. Tätä velvollisuutta täyttäessään hallituksen jäsenten tulee hankkia kaikki merkityksellinen, kohtuudella saatavissa oleva tieto. Hallitus ja kukin sen valiokunnista voi palkata ajoittain riippumattomia oikeudellisia, taloudellisia tai muita asiantuntijoita tarpeen mukaan.

Hallitus on viime kädessä vastuussa ja sen tehtäviin kuuluu seurata ja arvioida Nokian taloudellista raportointijärjestelmää, siihen liittyvien valvonnan ja tarkastuksen tehokkuutta, tilintarkastajan riippumattomuutta ja seurata yhtiön tilintarkastusta. Lisäksi hallituksen tehtäviin kuuluu seurata ylimmän johtomme rakennetta ja kokoonpanoa sekä valvoa toiminnan lainmukaisuutta ja toimintoihimme liittyvien riskien hallintaa. Tässä tarkoituksessa hallitus voi asettaa pääoman käytölle, sijoituksille, liiketoiminnan luovutuksille sekä muille taloudellisille sitoumuksille vuosittaisia reunaehtoja ja/tai yksittäisiä rajoja, joita ei saa ylittää ilman hallituksen erillistä hyväksyntää.

Riskienhallinnassa hallituksen tehtäviin kuuluu riskien analysointi ja arviointi taloudellisten ja strategiaan ja liiketoimintaan liittyvien katsausten, selvitysten ja päätösehdotusten yhteydessä. Riskienhallintamenettelyt ja -käytännöt ovat erottamaton osa hallituksen toimintaa, ja hallitukselle toimitetaan säännöllisesti riskienhallintaa koskevia päivityksiä. Riskienhallintaamme liittyviä periaatteita ja käytäntöjä on kuvattu tarkemmin jäljempänä kohdassa "Nokian riskienhallinnan, sisäisen valvonnan ja sisäisen tarkastuksen järjestelmät—Riskienhallinnan järjestelmien pääpiirteet".

Hallitus on vastuussa toimitusjohtajan sekä muiden johtokunnan jäsenten nimittämisestä ja tehtävistä vapauttamisesta. Rajeev Suri on toiminut toimitusjohtajana toukokuusta 2014. Toimitusjohtajalle kuuluvat Suomen laissa toimitusjohtajalle määritetyt tehtävät, ja lisäksi toimitusjohtaja toimii johtokunnan puheenjohtajana.

Hallitus hyväksyy ja hallituksen riippumattomat jäsenet vahvistavat henkilöstöpoliittisen valiokunnan suosituksesta toimitusjohtajalle maksettavat palkat ja palkkiot sekä hänen toimsuhteensa ehdot ottaen huomioon Suomen lakiin perustuvat vaatimukset. Muiden johtokunnan jäsenten palkat ja palkkiot sekä työsuhteiden ehdot hyväksyy henkilöstöpoliittinen valiokunta toimitusjohtajan suosituksesta.

Hallituksella on kolme valiokuntaa: tarkastusvaliokunta, nimitysvaliokunta ja henkilöstöpoliittinen valiokunta, jotka avustavat hallitusta sen tehtävissä valiokuntien työjärjestysten mukaisesti. Hallituksen riippumattomat jäsenet valitsevat keskuudestaan hallituksen valiokuntien jäsenet nimitysvaliokunnan suosituksesta ja kunkin valiokunnan jäsenvaatimusten mukaisesti. Hallitus voi myös asettaa tilapäisiä valiokuntia hallituksen hyväksyttäviksi tulevien asioiden yksityiskohtaista analysointia ja käsittelyä varten.

Corporate Governance -ohjeemme mukaisesti hallitus arvioi vuosittain toimintaansa, valiokuntien toimintaa, hallituksen ja valiokuntien puheenjohtajien sekä yksittäisten hallitusten jäsenten toimintaa. Vuonna 2016 hallituksen arviointiprosessi koostui itsearvioinneista, vertaisarvioinneista ja haastatteluista. Arviointiprosessi koostui numeroasteikolla annettavasta arvioinnista sekä mahdollisuudesta antaa yksityiskoh- taisempia kirjallisia kommentteja. Osana arviointiprosessia pyydettiin palautetta myös valikoiduilta johdon jäseniltä. Arvioinnin tuloksista keskusteltiin ja niitä analysoitiin hallituksessa ja parannusehdotuksista sovitaan näiden keskustelujen pohjalta.

Hallituksen kokoukset

Hallitus kokoontui 27 kertaa vuonna 2016, lukuun ottamatta valiokuntien kokouksia. Kokouksista noin 30 % oli säännöllisiä kokouksia, joissa jäsenet olivat henkilökohtaisesti paikalla, ja loput järjestettiin videokonferensseina, puhelimitse tai muilla keinoin. Lisäksi yhtiön toimivaan johtoon kuulumattomat hallituksen jäsenet kokoontuivat vuonna 2016 ilman johtoa hallitusten kokousten yhteydessä. Lisäksi riippumattomat hallituksen jäsenet kokoontuivat kerran vuonna 2016.

Alla olevassa taulukossa on kuvattu hallituksen jäsenten läsnäoloprosentti vuonna 2016 hallituksen ja valiokuntien kokouksissa, lukuun ottamatta niitä kokouksia, jotka järjestettiin ainoastaan yhtiön toimivaan johtoon kuulumattomien tai ainoastaan hallituksen riippumattomien jäsenten kesken:

	Hallituksen kokoukset %	Tarkastusvaliokunnan kokoukset %	Nimitysvaliokunnan kokoukset %	Henkilöstöpoliittisen valiokunnan kokoukset %
Vivek Badrinath (29.7.2016 saakka)	100	100		
Bruce Brown	100		100	100
Elizabeth Doherty (8.1.2016 saakka)	100			
Louis Hughes (8.1.2016 alkaen)	96	100		
Simon Jiang (16.6.2016 saakka)	71			75
Jouko Karvinen (16.6.2016 saakka)	85	80		
Jean Monty (8.1.2016 alkaen)	96	100 ⁽¹⁾		100 ⁽²⁾
Elizabeth Nelson	93	100		
Olivier Piou (8.1.2016 alkaen)	96		85	88
Risto Siilasmaa	100		100	
Carla Smits-Nusteling (16.6.2016 alkaen)	100	100		
Kari Stadigh	96		85	100

(1) 16.6.2016 saakka

(2) 16.6.2016 alkaen

Lisäksi useat hallituksen jäsenet osallistuivat äänioikeudettomina osallistujina sellaisten valiokuntien kokouksiin, joiden jäseniä he eivät olleet.

Hallituksen käytännön mukaan yhtiön toimivaan johtoon kuulumattomat hallituksen jäsenet kokoontuvat jokaisen säännöllisesti pidetyn hallituksen kokouksen yhteydessä. Näiden kokousten puheenjohtajana toimii yhtiön toimivaan johtoon kuulumaton hallituksen puheenjohtaja tai, hänen ollessa estynyt, hallituksen varapuheenjohtaja. Lisäksi riippumattomat hallituksen jäsenet kokoontuvat keskenään vähintään kerran vuodessa.

Kaikki hallituksen jäsenet, jotka olivat hallituksen jäseniä varsinaisen yhtiökokouksen 2016 päättymiseen saakka, lukuun ottamatta Jouko Karvista ja Simon Jiangia, olivat läsnä Nokian varsinaisessa yhtiökokouksessa 16.6.2016. Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodi suosittelee, että hallituksen puheenjohtaja, jäsenet ja toimitusjohtaja ovat läsnä yhtiökokouksessa, jotta osakkeenomistajat voivat käyttää oikeuttaan esittää kysymyksiä yhtiön hallitukselle ja johdolle.

Hallituksen valiokunnat

Tarkastusvaliokunta koostuu vähintään kolmesta hallituksen jäsenestä, jotka täyttävät kaikki riippumattomuutta ja taloudellisen tiedon ymmärtämistä koskevat vaatimukset sekä muut vaatimukset, joista on määrätty Suomen laissa ja Nasdaq Helsingin ja New Yorkin pörsien säännöissä. Tarkastusvaliokuntaan kuuluivat 16.6.2016 alkaen seuraavat neljä hallituksen jäsentä: Elizabeth Nelson (puheenjohtaja), Vivek Badrinath, Louis Hughes ja Carla Smits-Nusteling. Vivek Badrinathin jätettyä hallituksen 29.7.2016, tarkastusvaliokuntaan on kuulunut seuraavat kolme jäsentä: Elizabeth Nelson (puheenjohtaja), Louis Hughes ja Carla Smits-Nusteling.

Hallituksen perustaman tarkastusvaliokunnan tehtävänä on valvoa Nokian kirjanpidon ja taloudellisen raportointijärjestelmän toimivuutta sekä yhtiön tilintarkastusta. Valiokunta avustaa hallitusta sen tehtävässä valvoa:

- yhtiön tilinpäätöksen ja siihen liittyvien julkistettavien tietojen laatua ja yhdenmukaisuutta,
- yhtiön tilinpäätöksen tilintarkastusta,
- ulkoisen tilintarkastajan pätevyyttä ja riippumattomuutta,
- ulkoisen tilintarkastajan toimien lainmukaisuutta Suomen lain mukaan arvioituna,

- yhtiön sisäisten valvontajärjestelmien ja riskienhallinnan toimivuutta, sisäisen tarkastuksen toimivuutta ja

- sisäisen tarkastuksen toimivuutta ja

- yhtiöön sovellettavien lakien ja säännösten noudattamista sekä yhtiön ethics and compliance -ohjelman toimivuutta. Valiokunnan tehtäviin kuuluvat myös kirjanpitoon, sisäiseen valvontaan tai tilintarkastukseen liittyvien valitusten vastaanottamiseen, säilyttämiseen ja käsittelyyn liittyvien prosessien ylläpitäminen sekä sellaisten prosessien ylläpitäminen, joiden mukaisesti työntekijämme voivat luottamuksellisesti ja nimettömästi esittää huolensa kirjanpitoon tai tilintarkastukseen liittyvistä asioista. Nokian julkistuskontrolleja ja -käytäntöjä (Disclosure controls and procedures) koskeva ohjeistus, joka on tarkastusvaliokunnan tarkastama ja toimitusjohtajan ja talous- ja rahoitusjohtajan hyväksymä, kuten myös yhtiön sisäiset valvontatoimet, on suunniteltu varmistamaan yhtiön tilinpäätösten ja julkistettavien tietojen laatu ja oikeellisuus.

Lisätietoja taloudelliseen raportointiprosessiin liittyvästä sisäisestä valvonnasta on jäljempänä kohdassa "Nokian riskienhallinnan, sisäisen valvonnan ja sisäisen tarkastuksen järjestelmät—Taloudelliseen raportointiprosessiin liittyvien sisäisen valvonnan järjestelmien pääpiirteet".

Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä jatkoa

Suomen lain mukaan osakkeenomistajat valitsevat yhtiön tilintarkastajan yksinkertaisella äänen enemmistöllä varsinaisessa yhtiökokouksessa yhdeksi vuodeksi kerrallaan. Tarkastusvaliokunta valmistelee osakkeenomistajille tilintarkastajan valintaa tai uudelleen valintaa koskevan ehdotuksen, joka perustuu valiokunnan arvioon ehdotettavan tilintarkastajan pätevyydestä ja riippumattomuudesta. Suomen lain mukaan yhtiön osakkeenomistajat hyväksyvät myös yhtiön tilintarkastajan palkkion yksinkertaisella äänen enemmistöllä varsinaisessa yhtiökokouksessa. Tarkastusvaliokunta valmistelee osakkeenomistajille yhtiön tilintarkastajan palkkiota koskevan ehdotuksen ja hyväksyy tilintarkastajan vuosittaisen tilintarkastuspalkkion yhtiön osakkeenomistajien varsinaisessa yhtiökokouksessa antamien ohjeiden mukaisesti. Lisätietoja Nokian vuonna 2016 tilintarkastajalleen PricewaterhouseCoopers Oy:lle maksamista palkkioista on jäljempänä kohdassa "Tilintarkastuspalkkiot ja -palvelut".

Täyttyessään valvontatehtäväänsä valiokunnalla on käytettävissään yhtiön kirjanpito, tositteet, tilat ja henkilöstö. Valiokunta voi nimittää ulkopuolisia asiantuntijoita, tarkastajia tai muita neuvonantajia oman harkintansa mukaan ja sen on saatava Nokialta tarkastusvaliokunnan määrittelemää asianmukaista rahoitusta ulkopuolisten neuvonantajien palkkioiden maksamiseksi.

Hallitus katsoo, että kaikki tarkastusvaliokunnan jäsenet puheenjohtaja Elizabeth Nelson mukaan lukien ovat "tarkastusvaliokunnan taloudellisia asiantuntijoita", kuten määritelty U.S. Securities and Exchange Commissionille (SEC) toimitettavan yhdysvaltalaisen vuosiraporttimme Form 20-F:n kohdan 16A vaatimusten mukaisesti. Nelson ja kaikki muut tarkastusvaliokunnan jäsenet ovat "riippumattomia hallituksen jäseniä" Suomen lain, Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodin ja New Yorkin pörssin Listed Company Manual -ohjeen kappaleen 303A mukaisesti.

Tarkastusvaliokunta kokoontuu vähintään neljä kertaa vuodessa valiokunnan nimittämisen jälkeen pidettävässä kokouksessa sovittavan aikataulun mukaisesti. Valiokunta tapaa erikseen Nokian johdon edustajia, sisäisen tarkastuksen sekä ethics and compliance -yksikön johtajan ja ulkopuolisen tilintarkastajan jokaisen säännöllisesti pidetyn kokouksen yhteydessä. Sisäisen tarkastuksen johtaja voi milloin tahansa olla suoraan yhteydessä tarkastusvaliokuntaan ilman johdon myötävaikutusta.

Tarkastusvaliokunta kokoontui kahdeksan (8) kertaa vuonna 2016. Valiokunnan jäsenten keskimääräinen läsnäoloprosentti kokouksissa oli 97 %. Valiokunnan jäsenten lisäksi kuka tahansa hallituksen jäsenistä voi halutessaan ottaa osaa tarkastusvaliokunnan kokouksiin äänioikeudettomana osallistujana.

Nimitysvaliokuntaan kuuluu kolmesta viiteen hallituksen jäsentä, jotka täyttävät kaikki Suomen lain ja Nasdaq Helsingin ja New Yorkin pörssien sääntöjen riippumattomuusvaatimukset. Nimitysvaliokuntaan kuuluivat 16.6.2016 alkaen seuraavat neljä hallituksen jäsentä: Risto Siilasmaa (puheenjohtaja), Bruce Brown, Olivier Piou ja Kari Stadigh.

Nimitysvaliokunnan tehtävänä on valmistella yhtiökokoukselle tehtävät ehdotukset hallituksen kokoonpanosta ja hallituksen jäsenten palkkioista, ja seurata hallinnointi- ja ohjausjärjestelmään liittyviä asioita ja käytäntöjä sekä tarpeen mukaan tehdä niihin liittyviä aloitteita.

Valiokunta täyttää velvollisuutensa:

- tunnistamalla aktiivisesti yksilöitä, joilla on hallituksen jäsenyyteen tarvittava pätevyys sekä arvioimalla hallituksen jäsenten palkkiotasoa ja -rakennetta,
- valmistelemalla osakkeenomistajille ja yhtiökokouksille ehdotuksen hallitukseen valittavista henkilöistä ja hallituksen jäsenten palkkioista,
- seuraamalla hallinnointi- ja ohjausjärjestelmien ja julkisen yhtiön hallituksen jäsenten tehtäviin ja vastuuseen liittyvää merkittävää lainsäädännön ja käytännön kehitystä,
- avustamalla hallitusta ja sen valiokuntia vuosittaisessa arvioinnissa, mukaan lukien arvioinneissa sovellettavien kriteerien asettamisessa,
- kehittämällä ja hallinnoimalla yhtiön Corporate Governance -ohjetta ja antamalla hallitukselle suosituksia siihen liittyen ja
- tarkastamalla Nokian hallinto- ja ohjausjärjestelmistä antaman selvityksen tiedot.

Valiokunta voi käyttää ulkopuolisia henkilöstöhakuyrityksiä tai konsultteja sopivien jäsen ehdokkaiden löytämiseksi. Valiokunta voi myös ajoittain ja tarpeen mukaan nimittää ulkopuolisia asiantuntijoita tai muita neuvonantajia. Valiokunnalla on yksinomainen oikeus ottaa palvelukseen tai irtisanoa henkilöstöhakuyrityksiä, konsultteja, asiantuntijoita tai muita neuvonantajia ja arvioida ja hyväksyä tällaisten yritysten ja neuvonantajien palkkiot ja muut palveluksen ehdot. Valiokunnan tapana on käyttää henkilöstöhakuyritystä uusien jäsen ehdokkaiden etsimisessä.

Nimitysvaliokunta kokoontui seitsemän (7) kertaa vuonna 2016. Valiokunnan jäsenten keskimääräinen läsnäolo prosentti kokouksissa oli 93 %. Valiokunnan jäsenten lisäksi kuka tahansa hallituksen jäsenistä voi halutessaan ottaa osaa nimitysvaliokunnan kokouksiin äänioikeudettomana osallistujana.

Henkilöstöpoliittinen valiokunta koostuu vähintään kolmesta hallituksen jäsenestä, jotka täyttävät kaikki Suomen lain ja Nasdaq Helsingin ja New Yorkin pörssien sääntöjen riippumattomuusvaatimukset. Henkilöstöpoliittiseen valiokuntaan kuuluivat 16.6.2016 alkaen seuraavat neljä hallituksen jäsentä: Bruce Brown (puheenjohtaja), Jean Monty, Olivier Piou ja Kari Stadigh.

Henkilöstöpoliittisen valiokunnan ensisijaisena tehtävänä on valvoa Nokian henkilöstöpolitiikkaa ja -käytäntöjä valiokunnan työjärjestyksen mukaisesti. Se avustaa hallitusta kaikissa ylimmän johdon työsuhteisiin ja palkitsemiseen, myös osakepohjaisiin kannustimiin, liittyvissä tehtävissä. Valiokunnan tehtäviin kuuluu arvioida, päättää ja tehdä ehdotuksia hallitukselle koskien:

- ylimmän johdon palkitsemista ja työsuhteiden ehtoja,
- kaikkia osakepohjaisia kannustinohjelmia,
- ylimmän johdon kannustinohjelmia, -politiikkaa ja -järjestelmiä, sekä
- mahdollisia muita merkittäviä kannustinohjelmia.

Valiokunta valvoo palkitsemisperiaatteita ja huolehtii siitä, että kannustinjärjestelmät ovat suoritukseen perustuvia, yhtiön pitkän tähtäimen arvomuodostusta edistäviä ja osakkeenomistajien edun mukaisia, ylintä johtoa riittävästi motivoivia ja Nokian strategiaa tukevia.

Henkilöstöpoliittinen valiokunta kokoontui yhdeksän (9) kertaa vuonna 2016. Valiokunnan jäsenten keskimääräinen läsnäolo prosentti kokouksissa oli 93 %. Valiokunnan jäsenten lisäksi kuka tahansa hallituksen jäsenistä voi halutessaan ottaa osaa henkilöstöpoliittisen valiokunnan kokouksiin äänioikeudettomana osallistujana.

Lisätietoja

Corporate Governance –ohjeemme, joka koskee muun muassa hallituksen jäsenten tehtäviä ja hallituksen ja sen valiokuntien kokoonpanoa ja valintaa, sekä tiettyjä muita hallinnointiin liittyviä asioita, on saatavilla verkkosivustollamme osoitteessa www.nokia.com/fi_fi/sijoittajat/hallinto. Meillä on myös kaikkiin työntekijöihimme, hallituksen jäseniin ja johtoon sovellettavat toimintaohjeet sekä toimitusjohtajaan, talous- ja rahoitusjohtajaan sekä Corporate Controlleriin sovellettava Code of Ethics –ohjeistus. Nämä asiakirjat sekä tarkastusvaliokunnan, nimitysvaliokunnan ja henkilöstöpoliittisen valiokuntien työjärjestykset ovat saatavilla verkkosivustollamme osoitteessa http://www.nokia.com/fi_fi/sijoittajat/hallinto.

Johtokunta ja toimitusjohtaja

Johtokuntamme vastaa yhtiön operatiivisesta johtamisesta. Hallitus nimittää johtokunnan puheenjohtajan ja jäsenet. Johtokunnan puheenjohtajana toimii toimitusjohtaja. Toimitusjohtajalle kuuluvat Suomen laissa toimitusjohtajalle määritetyt tehtävät.

Nokian johtokunnan jäsenet

Alla on esitetty tietoja Nokian johtokunnan nykyisistä ja nimetyistä jäsenistä. Johtokunnan osakeomistukset ja osakepohjaiset oikeudet on esitetty jäljempänä Palkka- ja palkkioselvityksen kohdassa Palkat ja palkkiot.

Nokian johtokuntaan nimitettiin seuraavat uudet jäsenet vuonna 2016 ja sen jälkeen:

- Federico Guillén nimitettiin Fixed Networks -liiketoimintaryhmän johtajaksi ja johtokunnan jäseneksi 8.1.2016;
 - Basil Alwan nimitettiin IP/Optical Networks -liiketoimintaryhmän johtajaksi ja johtokunnan jäseneksi 8.1.2016;
 - Bhaskar Gorti nimitettiin Applications & Analytics -liiketoimintaryhmän johtajaksi ja johtokunnan jäseneksi 8.1.2016;
 - Hans-Jürgen Bill nimitettiin henkilöstöjohtajaksi ja johtokunnan jäseneksi 8.1.2016;
 - Kathrin Buvac nimitettiin strategiajohtajaksi ja johtokunnan jäseneksi 8.1.2016;
 - Ashish Chowdhary nimitettiin asiakasliiketoimintajohtajaksi ja johtokunnan jäseneksi 8.1.2016;
 - Barry French nimitettiin markkinointijohtajaksi ja johtokunnan jäseneksi 8.1.2016;
 - Marc Rouanne nimitettiin innovaatio- ja operatiiviseksi johtajaksi ja johtokunnan jäseneksi 8.1.2016 ja Mobile Networks -liiketoimintaryhmän johtajaksi 1.4.2017 alkaen;
 - Maria Varsellona nimitettiin lakiasiaintoimintaryhmän johtajaksi ja johtokunnan jäseneksi 8.1.2016;
 - Kristian Pullola nimitettiin rahoitus- ja talousjohtajaksi ja johtokunnan jäseneksi 1.1.2017;
 - Igor Leprince nimitettiin Global Services -liiketoimintaryhmän johtajaksi ja johtokunnan jäseneksi 1.4.2017 alkaen;
 - Monika Maurer nimitettiin operatiiviseksi johtajaksi ja johtokunnan jäseneksi 1.4.2017 alkaen; ja
 - Marcus Weldon nimitettiin teknologiajohtajaksi, Nokia Bell Labsin vastaavaksi johtajaksi ja johtokunnan jäseneksi 1.4.2017 alkaen
- Lisäksi vuonna 2016 ja sen jälkeen, seuraavat henkilöt luopuivat johtokunnan jäsenyydestä:
- Ramzi Haidamus, Nokia Technologies -liiketoiminnan aiempi johtaja, luopui johtokunnan jäsenyydestä 31.8.2016;
 - Timo Ihamuotila, aiempi rahoitus- ja talousjohtaja, luopui johtokunnan jäsenyydestä 31.12.2016;
 - Samih Elhage, Mobile Networks -liiketoimintaryhmän johtaja luopuu johtokunnan jäsenyydestä 31.3.2017.

Rajeev Suri s. 1967

Nokian toimitusjohtaja. Nokian johtokunnan puheenjohtaja vuodesta 2014. Nokian palveluksessa vuodesta 1995.

Bachelor of Engineering (Electronics and Communications), Manipal Institute of Technology, Karnataka, India.

Toimitusjohtaja, Nokia Solutions and Networks, 2009–2014. Palveluliiketoimintojen johtaja, Nokia Siemens Networks, 2007–2009. Aasian ja Tyynenmeren toimintojen johtaja, Nokia Siemens Networks, huhtikuu 2007. Aasian ja Tyynenmeren toimintojen johtaja (Senior Vice President), Nokia Networks Asia Pacific, 2005–2007. Hutchison-asiakastiimin johtaja (Vice President), Nokia Networks, 2004–2005. Liiketoiminnan kehityksestä vastaava johtaja (General Manager), Nokia Networks Asia Pacific, 2003. Myyntijohtaja (Sales Director), vastuualueenaan globaalit BT-, O2- ja Hutchison-asiakkuudet, Nokia Networks, 2002. Teknologiasta ja sovelluksista vastaava johtaja (Director), BT Global Customer, Nokia Networks, 2000–2001. Kilpailijaseurannasta vastaava johtaja, Nokia Networks, 1999–2000. Johtaja, Tuoteosaamiskeskus, Nokia Networks South Asia, 1997–1999. Järjestelmämarkkinointipäällikkö, Cellular Transmission, Nokia Networks India, 1995–1997. Hankintatoimen johtaja, tuonti ja erityisprojektit, Churchgate Group, Nigeria, 1993–1995. Avainasiakaspäällikkö – siirtojärjestelmät / päällikkö, strateginen suunnittelu, ICL India (ICIM), 1990–1993. Tuotantoinsinööri, Calcom Electronics, 1989.

Alcatel Lucent SA:n hallituksen jäsen 2016.

Rajeev Suri

Basil Alwan**Hans-Jürgen Bill****Kathrin Buvac****Ashish Chowdhary****Basil Alwan****s. 1962**

IP/Optical Networks
–liiketoimintaryhmän johtaja.
Nokian johtokunnan jäsen
vuodesta 2016. Nokian
palveluksessa vuodesta 2016.

Bachelor (Computer Engineering),
University of Illinois, Urbana-
Champaign, Yhdysvallat.

IP Routing and Transport
–liiketoiminnan johtaja,
Alcatel Lucent, 2012–2016.
IP-liiketoiminnasta vastaava
johtaja, Alcatel Lucent,
2003–2012. Toimitusjohtaja ja
perustaja, TiMetra Networks,
2000–2003. Johtaja (Vice
President & General Manager),
Bay Networks Enterprise
Products –divisioona, 1997–2000.
Johtaja (Vice President of Product
Management and Marketing),
Rapid City Communications,
1996–1997.

Hans-Jürgen Bill**s. 1960**

Henkilöstöjohtaja. Nokian
johtokunnan jäsen vuodesta
2016. Nokia Siemens Networks
palveluksessa vuodesta 2007.

Diploma in Telecommunications,
University of Deutsche
Bundespost in Dieburg/
Darmstadt, Saksa, 1981. Diploma
in Economics, University of
Applied Sciences in Pforzheim,
Saksa, 1983.

Henkilöstöjohtaja, Nokia Oyj,
2014–2016. Henkilöstöjohtaja,
NSN, 2009–2014. Johtaja, Länsi ja
Etelä-Euroopan alue, NSN,
2007–2009. Johtaja, Mobile
Networks, Aasian ja Tyynenmeren
alue, Siemens, 2003–2007.
Johtaja, Operations for Mobile
Networks, Siemens, 2001–2003.
Johtaja, Mobile Networks, Keski-
Itä- ja Pohjois-Euroopan alue,
Siemens, 1998–2001. Johtaja,
Mobile Networks, Indonesia,
Siemens, 1994–1998. Lukuisia
johtotason tehtäviä, Siemens,
1983–1994.

Kathrin Buvac**s. 1980**

Strategiajohtaja. Nokian
johtokunnan jäsen vuodesta
2016. Nokia Siemens Networks
palveluksessa vuodesta 2007.

Degree in Business Information,
Systems University of
Cooperative Education, Saksa.
Bachelor Degree (Business
Administration) Open University,
Lontoo, Iso-Britannia.

Strategiajohtaja, Nokia Networks,
2014–2016. Chief of staff to the
CEO, Nokia Solutions and
Networks, 2011–2013.
Strategiajohtaja, Business
Solutions, Nokia Siemens
Networks, 2009–2011. Johtaja
(General Manager), Integration
Programme, Nokia Siemens
Networks, 2007–2009. Johtaja
(General Manager), Corporate
Audit, Siemens Holding S.p.A.,
2006–2007. Head of Controlling
International Businesses, Siemens
Communications, 2003–2006.
Johtaja (Performance Controlling
USA), Siemens Communications,
2002–2003. Business Process
Manager (Global IT Strategy),
Siemens Communications,
2001–2002. Analytikko, EADS
Aerospace and Defence,
1999–2000.

Ashish Chowdhary**s. 1965**

Asiakasliiketoimintajohtaja.
Nokian johtokunnan jäsen
vuodesta 2016. Nokian
palveluksessa vuodesta 2003.

MBA, Wharton School, University
of Pennsylvania, Philadelphia,
Yhdysvallat. MS (tietojärjestel-
mätiede), Emory University,
Atlanta, Yhdysvallat. BA
(matematiikka), University
of Delhi, Intia.

Executive Vice President & Chief
Business Officer, Nokia Networks,
2015–2016. Johtaja,
Asiakasliiketoiminta (AMEA-alue),
Nokia Networks, 2011–2015.
Johtaja, Global Services
–liiketoiminta, Nokia Siemens
Networks, 2009–2010. Johtaja,
Managed Services –liiketoiminta,
Nokia Siemens Networks,
2007–2009. Maajohtaja, Intia,
Nokia Networks, 2003–2007.
Johtaja (Vice President) Enterprise
Business –liiketoiminta, Hughes
Communications Ltd 2000–2003
ja 1994–1998. Ohjelmisto- ja
projekti-insinööri, Hughes
Network Systems, 1989–1993.
Assistentti, (Computer Science),
Emory University, 1987–1989.

Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä jatkoa

Samih Elhage

s. 1961

Mobile Networks

–liiketoimintaryhmän johtaja
31.3.2017 saakka. Nokian
johtokunnan jäsen vuodesta 2014.
Nokia Siemens Networks
palveluksessa vuodesta 2012.

Bachelor of Electrical Engineering
(telecommunications), University
of Ottawa, Kanada. Bachelor of
Economics, University of Ottawa,
Kanada. Master of Electrical
Engineering (telecommunications),
École Polytechnique de Montréal,
Kanada.

Talousjohtaja ja operatiivinen
johtaja, Nokia Networks
2013–2016. Operatiivinen johtaja,
NSN 2012–2013. Neuvonantaja
(Senior Advisor) useissa johtavissa,
liikkeenjohdon konsultointiin
erikoistuneissa yrityksissä,
2011–2012. Toimitusjohtaja,
Carrier Voice over IP and
Applications Solutions (CVAS)
–divisioona, Nortel, 2008–2010.
Johtavassa asemassa Nortelin
Operations-, Business
Transformation-, Broadband
Networks-, Optical Networks- ja
Core Data Networks –yksiköissä,
1998–2008. Lukuisia johtotehtäviä
Bell Canadian network
development –toiminnoissa,
1990–1998.

Alcatel Lucent Shanghai Bellin
hallituksen varapuheenjohtaja.

Alcatel Lucent SA:n hallituksen
jäsen 2016.

Barry French

s. 1963

Markkinointijohtaja. Nokian
johtokunnan jäsen vuodesta 2016.
Nokian palveluksessa vuodesta
2006.

Master's Degree, International
Affairs, Columbia University's
School of International and Public
Affairs, Yhdysvallat. BA, Political
Science, Bates College, Lewiston,
Maine, Yhdysvallat.

Markkinoinnista ja
yhteiskuntasuhteista vastaava
johtaja, Nokia, 2014–2016.
Markkinoinnista ja
yhteiskuntasuhteista vastaava
johtaja, Nokia Siemens Networks,
2010–2014. Viestintäjohtaja,
Nokia Siemens Networks,
2006–2010. Viestintäjohtaja
(Vice President), United Airlines,
2004–2006. Viestintäjohtaja
(Director), Dell, 2000–2004.
Viestintään ja yhteiskuntasuh-
teisiin liittyviä tehtäviä ja
johtotehtäviä, Engineering
Animation, Raytheon, KRC
Research ja Sawyer/Miller Group.

Bhaskar Gorti

s. 1966

Applications & Analytics
–liiketoimintaryhmän johtaja.
Nokian johtokunnan jäsen
vuodesta 2016. Nokian
palveluksessa vuodesta 2016.

Maisterintutkinto (electrical
engineering), Virginia Polytechnic
Institute and State University,
Blacksburg, Yhdysvallat.
Bachelor's degree (technology
and electrical engineering),
National Institute of Technology,
Warangal, Intia.

Aiemmin IP Platforms
–liiketoiminnasta vastaava johtaja,
Alcatel Lucent, 2015–2016.
Johtaja (Senior Vice President
& General Manager),
Communications Global Business
Unit, Oracle, 2006–2015. Johtaja
(Senior Vice President), Portal
Software, 2002–2006.

Federico Guillén

s. 1963

Fixed Networks
–liiketoimintaryhmän johtaja.
Nokian johtokunnan jäsen
vuodesta 2016. Nokian
palveluksessa vuodesta 2016.

Degree in Telecommunications
Engineering, ETSIT Universidad
Politécnica de Madrid, Espanja.
Maisterintutkinto (Switching &
Communication Architectures),
ETSIT Universidad Politécnica de
Madrid, Espanja. Maisterintutkinto
(International Management),
ESC Lyon ja Alcatel, Ranska.

Fixed Networks –liiketoiminnasta
vastaava johtaja, Alcatel Lucent,
2013–2016. Alcatel Lucent Spain
–yksikön toimitusjohtaja & Global
Account Manager Telefonica,
Alcatel Lucent, 2009–2013.
Johtaja, (Vice President Sales of
Vertical Market Sales in Western
Europe), Alcatel Lucent, 2009.
Johtaja, Alueellinen tukitoiminta
(Etelä-Eurooppa, Intia, Lähi-Itä
& Afrikka), Alcatel Lucent,
2007–2009. Toimitusjohtaja,
Alcatel-Mexico & Global Account
Manager, Telmex, 2003–2007.
Useita johtotason tehtäviä
tuotekehityksessä ja myynnissä
Telettrassa sekä Alcatelilla
Espanjassa, Belgiassa ja
Yhdysvalloissa 1989–2003.

Igor Leprince

s. 1971

Global Services
–liiketoimintaryhmän johtaja.
Nokian johtokunnan jäsen
1.4.2017 alkaen. Nokia Siemens
Networksin palveluksessa
vuodesta 2007.

Maisterin tutkinto (telekommuni-
kaatio ja verkkotekniikka), E.N.S.T.,
Pariisi, Ranska. Maisterin ja
kandidaatin tutkinto tietojenkäsit-
telytieteistä, –järjestelmistä ja
–verkoista, University of Paris 7,
Pariisi, Ranska.

Johtaja (Executive Vice President),
Global Services –yksikkö, Nokia
2014 alkaen. Johtaja (Senior Vice
President) ja Lähi-idän ja Afrikan
alueen johtaja, Nokia Networks
2011–2014. Johtaja (Vice
President), Care, Global Services
–yksikkö, Nokia Siemens Networks
2010–2011. Johtaja (Vice
President), Network Planning &
Optimization, Global Services
–yksikkö, Nokia Siemens Networks
2007–2010. Senior Vice
President, LCC International
2007. Managing Director EMEA,
WFI 2005–2007.

Samih Elhage

Barry French

Bhaskar Gorti

Federico Guillén

Igor Leprince

Monika Maurer**Kristian Pullola****Marc Rouanne****Maria Varsellona****Marcus Weldon****Monika Maurer**
s. 1956

Senior Vice President, operatiivinen johtaja. Nokian johtokunnan jäsen 1.4.2017 alkaen. Nokian palveluksessa vuodesta 2016.

Tutkinto (fysiikka ja kemia), Stuttgartin yliopisto, Saksa. Tutkinto (pedagogiikka), State University for Pedagogic, Stuttgart, Saksa.

Operatiivinen johtaja, Fixed Networks -liiketoimintaryhmä, Nokia 2016–2017. Operatiivinen johtaja, Fixed Networks -liiketoiminta, Alcatel Lucent 2012–2016. Vice President Presales Europe, Lähi-itä ja Afrikka, Alcatel Lucent 2010–2012. President, Product Attached Services Division, Alcatel Lucent 2009–2010. Executive Vice President Supply Chain and Procurement, Alcatel Shanghai Bell 2006–2008.

Kristian Pullola
s. 1973

Talous- ja rahoitusjohtaja. Nokian johtokunnan jäsen vuodesta 2017. Nokian palveluksessa vuodesta 1999.

Kauppatieteiden maisteri, Hanken svenska handelshögskolan, Helsinki. Tutkinto (rahoitus), Tukholman kauppakorkeakoulu, Tukholma, Ruotsi.

Senior Vice President ja yhtiön talousjohtaja, Nokia, 2011–2016. Johtaja (Vice President), rahoitus ja sijoittajasuhteet, Nokia 2009–2011. Vice President ja konsernin rahoitusjohtaja, Nokia 2006–2008. Johtaja (Director), rahoitus- ja valvontayksikkö, Nokia 2003–2006. Useita rooleja Nokian rahoitusyksikössä 1999–2003. Associate, Citibank International 1998–1999.

Hallituksen jäsen, Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen.

Marc Rouanne
s. 1963

Innovaatio- ja operatiivinen johtaja 31.3.2017 saakka ja Mobile Networks -liiketoimintaryhmän johtaja 1.4.2017 alkaen. Nokian johtokunnan jäsen vuodesta 2016. Nokia Siemens Networks palveluksessa vuodesta 2008.

Ph.D. (information theory), University of Notre Dame, Indiana, Yhdysvallat. Insinöörintutkinto (signal processing), Supélec, Ranska. Valmistunut lisäksi tietojärjestelmätieteestä Université d'Orsaysta, Ranskasta.

Executive Vice President, Mobile Broadband, Nokia Networks, 2011–2016. Johtaja, Network Systems -liiketoiminta, Nokia Siemens Networks, 2010–2011. Johtaja, Radio Access -liiketoiminta, Nokia Siemens Networks, 2008–2009. Johtaja (Executive Vice President), Alcatel, Convergence-liiketoimintayksikön johtaja, Alcatel Lucent, 2006–2008. Chief Operating Officer, sen jälkeen Wireless-liiketoimintayksikön johtaja, jonka jälkeen Executive Vice President, Alcatel, 2003–2006. Useita johtotason tehtäviä, Alcatel, 1997–2003. Eri tehtäviä tuotekehityksessä ja johtavana insinöörinä, Matra ja Nortel Matra Cellular, 1988–1997. Alcatel Lucent SA:n hallituksen puheenjohtaja 2016.

Maria Varsellona
s. 1970

Lakiasiaintohtaja. Nokian johtokunnan jäsen vuodesta 2016. Nokia Siemens Networks palveluksessa vuodesta 2013.

Law Degree, Palermion yliopisto (Juris Doctor), Italia.

Lakiasiaintohtaja, Nokia, 2014–2016. Lakiasiaintohtaja, NSN, 2013–2014. Lakiasiaintohtaja, Tetra Pak Group, Tetra Laval Group, 2011–2013. Sidel-ryhmän lakiasiaintohtaja, Tetra Laval Group, 2009–2011. Senior Counsel, kaupalliset toiminnot ja globaalit palvelut, GE Oil & Gas, 2006–2009. Senior Counsel, Eurooppa, Hertz Europe, 2005–2006. Senior Counsel, globaalit palvelut, GE Oil & Gas, 2001–2005. Asianajaja, Pini Birmingham & Partners, 1998–2001. Asianajaja, Greco Law Firm, 1994–1998.

Nordea Bank Ab (publ), hallituksen jäsen.

Alcatel Lucent SA:n hallituksen jäsen 2016.

Marcus Weldon
s. 1968

Senior Vice President, teknologiajohtaja ja Nokia Bell Labsin vastaava johtaja. Nokian johtokunnan jäsen 1.4.2017 alkaen. Nokian palveluksessa vuodesta 2016.

Tohtori (fysikaalinen kemia) Harvardin yliopisto, Cambridge, Massachusetts, Yhdysvallat. Bachelor of Science (tietotekniikka ja kemia) yhdistetty tutkinto, King's College, Lontoo, Yhdistynyt Kuningaskunta.

Yhtiön teknologiajohtaja ja Bell Labsin vastaava johtaja, Alcatel Lucent (sittemmin Nokia) 2013–2016. Teknologiajohtaja, Alcatel Lucent 2009–2013. Teknologiajohtaja, Broadband Networks & Solutions -yksikkö, Alcatel Lucent 2006–2009. Tekninen asiantuntija, Bell Labs, Lucent Technologies 1997–2006.

Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä jatkoa

Nokian riskienhallinnan, sisäisen valvonnan ja sisäisen tarkastuksen järjestelmät

Riskienhallinnan järjestelmien pääpiirteet

Meillä on järjestelmällinen ja jäsennetty riskienhallintakonsepti liiketoimintoillemme ja prosesseillemme. Keskeiset riskit ja mahdollisuudet tunnistetaan ensisijaisesti suhteessa tavoitteisiimme, joko operatiivisessa toiminnassa tai kiinteänä osana taloudellista suunnittelua. Keskeisiä riskejä ja mahdollisuuksia analysoidaan, hallitaan, seurataan ja tunnistetaan osana liiketoiminnan tuloksellisuuden seurantaa riskienhallintahenkilöstön tuella. Riskienhallintakonseptimme perustuu sellaisten keskeisten riskien hallintaan, jotka saattavat estää meitä saavuttamasta tavoitteitamme, sen sijaan, että pyrkisimme eliminoimaan kaikki riskit. Hallituksen tarkastusvaliokunnan hyväksymä riskienhallintapolitiikka edellyttää, että riskienhallinta sisällytetään osaksi avainprosesseja. Yhtenä pääperiaatteena on, että vastuu riskienhallinnasta määräytyy liiketoimintavastuun mukaan. Kaikilla työntekijöillä on kuitenkin vastuu tunnistaa, analysoida ja hallita riskejä oman roolinsa ja tehtäviensä edellyttämällä tavalla. Riskienhallinta kattaa strategiset, operatiiviset, taloudelliset ja vahinkoriskit. Johtokunta ja hallitus käyvät läpi ja arvioivat keskeisiä riskejä ja mahdollisuuksia, jotta liiketoimintariskien näkyvyys voidaan varmistaa ja riskien hallintatoimenpiteitä voidaan laittaa tärkeysjärjestykseen. Nokian riskienhallintapolitiikassa määritettyjen periaatteiden lisäksi riskienhallintaa toteutetaan myös muiden tärkeimpien toimintaohjeiden kautta.

Hallituksen tarkastusvaliokunta on vastuussa muun muassa taloudelliseen raportointijärjestelmään liittyvästä riskienhallinnasta, ja se avustaa hallitusta riskienhallinnan valvonnassa. Riskien valvonta on erottamaton osa hallituksen toimintaa. Riskienhallinnassa hallituksen tehtäviin kuuluu riskien analysointi ja arviointi taloudellisten ja strategiaan ja liiketoimintaan liittyvien katsausten, selvitysten ja päätösehdotusten yhteydessä. Lisäksi tietyt merkittävät riskit on valittu prioriteettiriskeiksi, joita hallitus seuraa säännöllisesti. Talous- ja rahoitusjohtajan organisaatioon kuuluva Enterprise Risk Management (ERM) -toimintomme tarkastelee säännöllisesti riskiarvioita sisäisen valvonnan kanssa, ja sisäinen valvonta käyttää ERM:n analyysijä suunnitellessaan toimintansa painopisteitä.

Taloudelliseen raportointiprosessiin liittyvien sisäisen valvonnan järjestelmien pääpiirteet

Johto on vastuussa riittävien sisäisten valvontaprosessien ylläpitämisestä yhtiön taloudelliseen raportointiin liittyen. Taloudellisen raportoinnin sisäisen valvonnan tarkoituksena on antaa johdolle ja hallitukselle riittävä varmuus siitä, että taloudellinen raportointi tapahtuu luotettavasti ja että julkistettavat tilinpäätökset laaditaan ja esitetään asianmukaisesti.

Johto arvioi vuosittain Nokian taloudellisen raportoinnin sisäisen valvonnan tehokkuutta Committee of Sponsoring Organizations –viitekehysten (COSO-viitekehys, 2013) ja Control Objectives for Information and related technology –viitekehysten mukaisesti. Arviointi suoritetaan ylhäältä alas suuntautuva tilinpäätöksen riskiarviointina sisältäen merkittävät tilit, prosessit ja toimialueet, yhtiötason kontrollit ja tietojärjestelmien kontrollit.

Arvioinnin osana johto on dokumentoinut:

- yhtiötason kontrollit, jotka luovat toiminnalliset puitteet ja sisältävät Nokian arvot sekä toimintaohjeet. Ne luovat pohjan päätöksenteolle ja työtavoille. Valikoidut seikat toiminta- ja hallinnointiperiaatteistamme dokumentoidaan erikseen yhtiötason kontrolleina.
- merkittävät prosessit, jotka on jaoteltu niin kutsuttujen taloudellisten prosessien mukaan. Nämä prosessit on suunniteltu (i) antamaan kokonaiskuva kaikista taloudellisista toiminnoista, (ii) tunnistamaan tärkeimmät kontrollikohteet, (iii) tunnistamaan mukana olevat toimijat, (iv) varmistamaan tärkeimpien tilien ja tilinpäätöksessä olevien väittämien kattaminen ja (v) mahdollistamaan sisäisen valvonnan suorittaminen Nokiassa.
- kontrollikäytännöt, jotka koostuvat ohjeista ja käytännöistä, joilla pyritään varmistamaan johdon ohjeiden toteutuminen ja niihin liittyvien dokumenttien säilyttäminen käytäntöjemme ja paikallisen lainsäädännön vaatimusten mukaisesti.
- tietojärjestelmien kontrollit, joilla pyritään varmistamaan, että yhtiöllä on käytössään riittävät tietotekniikkaan liittyvät kontrollit, kuten muutosten hallinnointi, tietojärjestelmien kehittäminen ja toiminta sekä järjestelmiin pääsy ja käyttöoikeudet.

Lisäksi johto on:

- arvioinut kontrollien rakenteen ja kattavuuden pienentääkseen taloudellisen raportoinnin riskejä;
- testannut tärkeimpien kontrollien toiminnan; ja
- arvioinut kaikki vuoden loppuun mennessä havaitut osavuosikatsausten taloudellisen raportoinnin sisäisen valvonnan puutteet.

Vuonna 2016 Nokia toteutti yllä kuvatut menettelyt ja raportoi arvioinnista johdolle ja hallituksen tarkastusvaliokunnalle vuosineljänneksittäin. Arviointimme sisäisen valvonnan tehokkuudesta vuoden lopussa ei kuitenkaan sisältänyt liiketoimintaa, jonka ostimme 4.1.2016 Alcatel Lucent -hankinnan yhteydessä ja jonka integrointi osaksi yhtiötä on edelleen käynnissä. Tämä rajaus on linjassa Yhdysvaltain arvopaperimarkkinoita valvovan Securities and Exchange Commission –viranomaisen antaman ohjeistuksen kanssa, jonka mukaisesti vastikään hankittu liiketoiminta voidaan jättää pois arvioinnista sen hankintavuonna.

Sisäisen tarkastuksen organisaatio

Meillä on myös sisäisen tarkastuksen toiminto, joka itsenäisesti tarkastaa ja arvioi sisäisen valvontamme riittävyyttä ja tehokkuutta. Sisäinen tarkastus kuuluu talousjohtajan organisaatioon, ja se raportoi myös hallituksen tarkastusvaliokunnalle. Sisäisen tarkastuksen johtaja voi olla suoraan yhteydessä tarkastusvaliokuntaan ilman johdon myötävaikutusta. Sisäinen tarkastus saa kaikki toimivaltuutensa hallitukselta. Sisäinen tarkastus kohdistuu alueelliseen liiketoimintaan, liiketoimintoihin ja toimintoihin.

Sisäiselle tarkastukselle laaditaan vuosittain suunnitelma, jossa otetaan huomioon johdon kannanotot, keskeiset liiketoimintariskit ja ulkoiset tekijät. Suunnitelman hyväksyy tarkastusvaliokunta. Tarkastuksia tehdään liiketoiminnan eri osissa keskittyen maatasoon, asiakastasoon, IT-järjestelmien toteutukseen, IT-turvallisuuteen, toimintotasoon tai konsernitoimintojen tasoon. Jokaisen tarkastuksen tulokset raportoidaan johdolle tuoden esiin havaitut ongelmat, mahdolliset taloudelliset vaikutukset sekä toteuttavat korjaavat toimenpiteet. Sisäinen tarkastus ilmoittaa neljännesvuosittain sisäisen tarkastuksen suunnitelman toteuttamisen etenemisestä ja esittää valmistuneiden tarkastusten tulokset.

Sisäinen tarkastus toimii tiiviissä yhteistyössä ethics and compliance –yksikön kanssa, jotta taloudellisia ongelmakohtia voidaan tarkastella eri kanavien valossa, ja silloin kun mahdollista, Enterprise Risk Management – toimintomme kanssa varmistaaksemme, että tärkeimmät riskialueet arvioidaan tarkastuksen avulla.

Vuonna 2016 sisäisen valvonnan suunnitelma toteutettiin loppuun saakka, ja kaikkien tarkastusten tulokset raportoitiin johdolle ja hallituksen tarkastusvaliokunnalle.

Sisäpiirihallinnon pääpiirteet

Sisäpiirihallintomme perustuu soveltuviin Euroopan unionin ja Suomen lainsäädäntöön ja muuhun sääntelyyn sekä Nokian sisäpiiriohjeeseen, joissa on määritelty koko Nokian koskevat säännöt ja käytännöt. Sisäpiiriohje koskee kaikkia Nokian sisäpiiriläisiä sekä kaikkia työntekijöitämme.

Sisäpiirihallintomme vastaa muun muassa sisäpiiriasioiden liittyvästä sisäisestä viestinnästä sekä tähän liittyvän koulutuksen järjestämisestä, sisäpiirirekistereidemme luomisesta ja ylläpidosta sekä sisäpiirisääntöjen noudattamisen seurannasta.

Tilintarkastuspalkkiot ja -palvelut

PricewaterhouseCoopers Oy on toiminut Nokian tilintarkastajana kunkin kolmen viimeisen tilikauden aikana, joista viimeisin päättyi 31.12.2016. Yhtiökokous valitsee tilintarkastajan tilikaudeksi kerrallaan. Hallituksen tarkastusvaliokunta tekee vuosittain yhtiökokoukselle ehdotuksen tilintarkastajan valinnasta tai uudelleenvalinnasta arvioituaan ehdotetun tilintarkastajan pätevyyden ja riippumattomuuden.

Seuraavassa taulukossa on esitetty PricewaterhouseCoopers Oy:lle palvelutyyppittäin vuosina 2016 ja 2015 suoritettut palkkiot:

milj. EUR	2016	2015
Tilintarkastuspalkkiot ⁽¹⁾	31,3	13,5
Tilintarkastukseen liittyvät palkkiot ⁽²⁾	1,8	3,1
Verokonsultointipalkkiot ⁽³⁾	3,4	1,2
Muut palkkiot ⁽⁴⁾	–	0,6
Yhteensä	36,5	18,4

(1) Tilintarkastuspalkkiot koostuvat yhtiön konsernitilinpäätöksen ja yhtiön tytäryhtiöiden lakisäädösten tilinpäätösten vuosittaisesta tarkastuksesta maksetuista palkkioista.

(2) Tilintarkastukseen liittyvät palkkiot koostuvat palkkioista, jotka on maksettu sellaisista varmennuspalveluista, jotka kohtuudella liittyvät yhtiön tilintarkastuksen suorittamiseen tai jotka riippumaton tilintarkastaja tavanomaisesti suorittaa. Näitä palveluita ovat mm. kirjanpito- ja raportointistandardeihin liittyvä konsultointi, veroraportointiin ja paikallisiin lakisäädöksiin kirjanpitoahtimuksiin liittyvä konsultointi, yritysjärjestelyihin ja -kauppoihin ja uudelleenjärjestelyihin liittyvät due diligence –tarkastukset, raportit liittyen lainasopimusten kovenanteihin, työntekijöiden kannustinjärjestelmien tarkastukset ja arvot sekä lainmukaisuusvalvontaan liittyvät tutkimukset ennen oikeudenkäyntiä ja lainmukaisuusohjelmat. Tilintarkastuspalkkioihin sisältyy myös muista tilintarkastuspalveluista maksettuja palkkioita. Tällaisia ovat palvelut, joita vain riippumaton tilintarkastaja voi kohtuudella tarjota, kuten tukikirjeiden (comfort letter) ja suostumusten antaminen lakisäädösten raportointien yhteydessä sekä viranomaisille toimitettavien asiakirjojen tarkastaminen.

(3) Verokonsultointipalkkioihin sisältyy palkkioita seuraavista toimista: (i) veroasioiden hoitaminen, mukaan lukien veroilmoitusten laatiminen ja erilaisten todistusten ja lomakkeiden antaminen viranomaisille ja konsultointi liittyen veroilmoituksiin ja avustaminen liittyen veroviranomaisten tiedusteluihin; (ii) tuloihin liittyvät tarkastukset ja neuvonanto; lainmukaisuuteen liittyvät arvioinnit, neuvonanto ja avustaminen liittyen muihin välillisiin veroihin; ja transaktiokuluanalyytit; (iii) palvelut liittyen verotarkastuksiin; (iv) henkilöverotukseen liittyvien asioiden hoitaminen (johtoon kuulumattomien työntekijöiden veroilmoitusten laatiminen ja jättäminen viranomaisille, avustaminen oleskelu-, työ- ja oleskelulupahakemusten ja verotuksellisen aseman selvittämisen yhteydessä); (v) palvelut liittyen veroasioiden tekniseen ohjeistukseen; (vi) palvelut liittyen siirtohinnoitteluun ja avustaminen veroselvitystodistuksissa; ja (vii) verokonsultointi ja -suunnittelu (neuvonanto koskien osakepohjaisia palkkioita, paikallisia työ- ja sosiaaliturvalajeja ja palkkijärjestelmiä, sekä lyhytaikaisten ulkomaankomennusten veroseuraamuksia).

(4) Muihin palkkioihin sisältyy palkkioita liittyen yhtiöiden perustamisiin, purkamisiin, väärinkäytösepäilyihin liittyviin selvityksiin, tietoturvallisuuteen, muihin konsultointipalveluihin ja satunnaisiin koulutuksiin sekä erinäisiin aineistoihin ja palveluihin.

Tilintarkastajien toimeksiantojen hyväksymismenettely

Hallituksen tarkastusvaliokunnan tehtäviin kuuluu muun muassa tilintarkastajan toiminnan valvonta Suomen lakien puitteissa. Tarkastusvaliokunta on vahvistanut ohjeet, joissa se on etukäteen hyväksynyt konsernin riippumattomilta tilintarkastajilta (mukaan lukien sekä emoyhtiön tilintarkastajan että muut konsernin tilintarkastajat) ostettavat tilintarkastuspalvelut sekä emoyhtiön tilintarkastajalta ostettavat sallitut muut palvelut (Hyväksymisohje).

Hyväksymisohjeen mukaan ehdotetut toimeksiannot (i) voivat olla etukäteen hyväksyttyjä niissä palvelukategorioissa, jotka on kuvattu ohjeen liitteissä ("yleinen hyväksyntä") tai (ii) voivat vaatia hyväksynnän toimeksiantokohtaisesti ("erityinen hyväksyntä"). Tarkastusvaliokunta voi kummassakin tapauksessa valtuuttaa yhden tai useamman jäsenensä hyväksymään toimeksiannot puolestaan. Hyväksymisohjeen liitteestä käyvät ilmi ne tilintarkastuspalvelut, tilintarkastukseen liittyvät palvelut, vero- ja muut palvelut, jotka ovat tarkastusvaliokunnan yleisesti hyväksymiä. Kaikki muut kuin tarkastusvaliokunnan vahvistamat edellä mainittuihin ryhmiin kuuluvat palvelut, mukaan lukien kaikki sisäiseen valvontaan ja merkittäviin yritysjärjestelyihin liittyvät palvelut, vaativat tarkastusvaliokunnan toimeksiantokohtaisen hyväksynnän. Kaikki toimeksiantopyynnöt koskien yleisen hyväksynnän nojalla hyväksyttyjä palveluita toimitetaan tarkastusvaliokunnan nimittämälle johdon jäsenelle, joka määrittää ovatko palvelut yleisen hyväksynnän rajoissa. Tarkastusvaliokunta tarkistaa hyväksymisohjeen ja sen liitteet vuosittain.

Tarkastusvaliokunta asettaa vuosittain kustannusrajat kullekin hyväksymisohjeen mukaiselle palveluryhmälle (tilintarkastuspalvelut, tilintarkastukseen liittyvät palvelut, verokonsultointipalvelut ja muut palvelut). Sekä tilintarkastaja että tarkastusvaliokunnan nimittämä johdon jäsen esittävät tilintarkastajan palveluita koskevat hyväksymispyynnöt tarkastusvaliokunnalle. Tilintarkastaja raportoi kussakin tarkastusvaliokunnan säännöllisessä kokouksessa tarjoamista palveluista, niiden sen hetkisestä tilasta ja kustannuksista.

Palkat ja palkkiot

Tässä osassa esitämme palkitsemisperiaatteemme ja kuinka niitä Nokiassa toteutetaan, sekä palkitsemisraporttimme, jossa kerromme hallituksemme ja toimitusjohtajamme palkkiot erikseen ja johtokuntamme palkkiot kokonaistasolla. Raportoimme johdon palkkiotiedot suomalaisen sääntelyn ja Yhdysvaltain arvopaperimarkkinaviranomaisen asettamien vaatimusten mukaisesti.

Alcatel Lucent -hankinnan jälkeen keskityimme seuraaviin johtoon ja henkilöstöön liittyviin tavoitteisiin:

- uuden johtokunnan muodostaminen
- palkitsemiskäytäntöjen ja aiempien palkitsemisjärjestelmien yhdenmukaistaminen Nokian tarpeiden kanssa
- liiketoiminnan jatkuvuus integraation aikana, sekä
- yrityskulttuurin integraatio, kun yhdistimme kaksi yhtiötä tavoitteenamme säilyttää ”parhaat asiat molemmista”.

Lisäksi olemme edelleen kehittäneet palkitsemiseen liittyvää raportointia selkeyttääksemme sitä ja lisätäksemme läpinäkyvyyttä. Saavuttaaksemme tämän ja tehdäksemme tiedosta käyttökelpoisempaa osakkeenomistajillemme, jaoimme raportin kolmeen osaan, jotka ovat:

- (1) palkitsemisen hallinnointi
- (2) palkitsemisen periaatteet
- (3) palkitsemisraportti.

Vuonna 2016 johtokuntamme laajentui Alcatel Lucent -hankinnan seurauksena, ja näimme palkitsemisperiaatteiden ja yhtiön tuloksen välisen yhteyden:

- vuosittaiset bonukset olivat 40 % matalammalla tasolla verrattuna vuoteen 2015, mikä heijasti haastavaa markkinatilannetta, ja
- hallituksen puheenjohtaja ja toimitusjohtaja vahvistivat sitoutumistaan Nokiaan ja yhtiön osakeomistusta koskeviin vaatimuksiin sijoittamalla itse suoraan Nokian osakkeisiin.

Vuonna 2016 toimitusjohtajalle suoritettiin 7,5 miljoonan euron maksu, joka syntyi jäljellä olevan vuoden 2012 Nokia Networks osakepalkkio-ohjelman maksuun tulemisesta. Ohjelman maksuun tuleminen kuvastaa aiemman Nokian Siemens Networks muutosta nykyisen Nokian liiketoiminnan perustaksi.

Palkitsemisen hallinnointi

Hallinnoimme palkitsemista tarkasti määriteltyjen prosessien sekä selkeiden hallinnointiperiaatteiden kautta. Varmistamme, ettei kukaan osallistu omaa palkitsemistaan koskevaan päätöksentekoprosessiin, ja että kaikkia palkitsemispäätöksiä valvotaan asianmukaisesti. Hallituksen palkkiot tuodaan vuosittain osakkeenomistajien päätettäväksi yhtiökokouksessa, ja hallitus hyväksyy toimitusjohtajan palkkion.

Yhtiökokous

- Osakkeenomistajat päättävät hallituksen kokoonpanosta ja hallituksen jäsenten palkkioista hallituksen nimitysvaliokunnan ehdotuksesta. Nimitysvaliokunta harkitsee ja arvioi aktiivisesti hallituksen jäsenten palkkioiden tasoa sekä rakennetta. Hallituksen kokoonpanoon ja palkkioihin liittyvät päätökset tehdään yhtiökokouksessa edustettuina olevien äänten yksinkertaisella enemmistöllä toimikaudeksi, joka alkaa kyseisestä yhtiökokouksesta ja jatkuu seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättymiseen saakka.
- Osakkeenomistajat valtuuttavat hallituksen ehdotuksesta hallituksen päättämään osakeannista muun muassa yhtiön osakeperusteisten kannustinohjelmien maksamiseksi.

Hallitus

- Hyväksyy ja hallituksen riippumattomat jäsenet vahvistavat toimitusjohtajalle maksettavat palkat ja palkkiot hallituksen henkilöstöpoliittisen valiokunnan suosituksesta.
- Hyväksyy henkilöstöpoliittisen valiokunnan suosituksesta pitkän aikavälin kannustinohjelmat ja kaikki osakepalkkio-ohjelmat, -järjestelmät ja vastaavat merkittävät järjestelyt, jotka yhtiö tarjoaa työntekijöilleen.
- Päättää osakkeiden antamisesta (osakkeenomistajilta saamansa valtuutuksen nojalla) yhtiön osakepalkkio-ohjelmien mukaisten velvoitteiden täyttämiseksi.

Henkilöstöpoliittinen valiokunta

Henkilöstöpoliittinen valiokunta avustaa hallitusta sen vastuulla olevissa tehtävissä, jotka liittyvät ylimmän johdon palkitsemiseen, mukaan lukien osakepohjaiset palkkiot, ja työsuhteisiin:

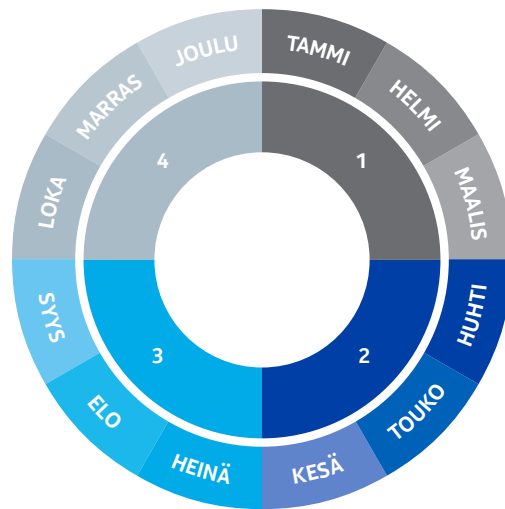
- Toimitusjohtajan palkitsemiseen liittyen henkilöstöpoliittinen valiokunta vastaa hallitukselle seuraavista:
 - tarkastelee ja suosittelee hallitukselle toimitusjohtajan palkkion kannalta merkityksellisiä tavoitteita ja päämääriä,
 - arvioi toimitusjohtajan suoritusta etukäteen asetettuja tavoitteita ja päämääriä vasten, ja
 - tekee hallitukselle ehdotuksen toimitusjohtajan kokonaispalkkiosta tehdyn arvioinnin perusteella.

- Muiden johtokunnan jäsenten (muiden kuin toimitusjohtajan) sekä toimitusjohtajalle suoraan raportoivien Vice President –tason tai sen yläpuolella olevien johtajien osalta henkilöstöpoliittinen valiokunta:
 - arvioi ja hyväksyy toimitusjohtajan suosituksesta palkitsemisen kannalta merkitykselliset tavoitteet ja päämäärät,
 - tarkastelee etukäteen asetettuja tavoitteita ja päämääriä vasten tehdyt suoritusarvioinnit ja hyväksyy kannustinpalkkiot tehdyn arvioinnin perusteella,
 - hyväksyy toimitusjohtajan tekemät kokonaispalkkioehdotukset ja valvoo niitä, sekä
 - tarkastelee ja hyväksyy toimitusjohtajan tekemät palkkioehdotukset johtokunnan jäsenen työsuhteen päättyessä.
- Valiokunta tarkastelee ja tekee hallitukselle ajoittain ehdotuksia liittyen yhtiön työntekijöilleen tarjoamiin osakepalkkiojärjestelmiin, -ohjelmiin ja muihin pitkän aikavälin kannustinohjelmiin, ja vastaaviin merkityksellisiin järjestelyihin sekä ohjelmissa annettavien etuuksien allokointiin ja siihen, missä määrin ohjelmat lunastavat asetetut tavoitteet.
- Valiokunta tarkastelee ja päättää toimivaltansa rajoissa muista merkittävistä palkitsemisjärjestelyistä, joita sovelletaan laajempaan johtohenkilöstöön Nokia-konsernissa.
- Valiokunta raportoi hallitukselle vähintään kerran vuodessa näkemyksensä siitä, tarjoaako toimitusjohtaja vaadittavaa johtajuutta yhtiölle pitkällä- ja lyhyellä aikavälillä.
- Valiokunta tarkastelee ja keskustele johdon kanssa palkitsemisperiaatteista ja -strategiasta sekä palkka- ja palkkioselvitykseen sisällytettävistä johdon palkkiotiedoista.
- Valiokunta tarkastelee vuosittain johdon osakeomistusvaatimukseen liittyviä toimintatapoja määritelläkseen toimintatapojen sopivuuden asetettuihin tavoitteisiin nähden.
- Valiokunta voi itsenäisesti käyttää ulkopuolisia palkitsemisen asiantuntijoita, joilla on erityisosaamista avustaa valiokuntaa sen arvioidessa hallituksen ja ylimmän johdon palkitsemista.
- Valiokunta tarkastelee ajoittain vertailuryhmää ja hyväksyy muutokset siihen palkitsemisemme kilpailukyvyyn arvioimiseksi.

Valiokunta konsultoi säännöllisesti toimitusjohtajaa ja henkilöstöjohtajaa, mutta he eivät osallistu kokouksiin, joissa heidän omaa palkitsemistaan käsitellään.

Henkilöstöpoliittisen valiokunnan työ

Henkilöstöpoliittinen valiokunta kokoontui viisi (5) kertaa vuonna 2016, ja jokaisella tapaamisella oli yleisluontoinen teema. Joidenkin asioiden käsittelyn ajankohta vuonna 2016 oli poikkeuksellinen, mikä johtui Alcatel Lucent -hankinnan jälkeisistä erityisistä tarpeista ja muista yhdistymiseen liittyvistä tekijöistä.

- 1 Päätökset & raportointi
- 2 Periaatteet & rakenne
- 3 Pitkän aikavälin suunta & markkina-katsaus
- 4 Suunnittelu

Tammikuu:

- Suorituksen arviointi
- Nokian vuoden 2016 osakepalkkiojärjestelmän budjetin hyväksyminen sekä vuoden 2014 ehdollisen osakepalkkio-ohjelman tuloksen arviointi
- Työntekijöiden sitoutumisen ja työhyvinvoinnin tarkastelu

Maaliskuu:

- Vuoden 2015 lyhyen aikavälin kannustinjärjestelmän saavutuksen ja suoritusten arviointi
- Tavoitteiden asettaminen vuoden 2016 lyhyen aikavälin kannustinjärjestelmälle
- Vuoden 2015 vuosikertomuksen tarkastelu

Toukokuu:

Pitkän aikavälin tulospalkkioiden tavoitteiden asettaminen

Tarkasteltiin:

- johdon jatkuvuutta
- monimuotoisuutta
- toimintatapoja ja
- vuosipalkkioita

Syyskuu:

Palkitsemisstrategian ja periaatteiden tarkastelu

Päivityksiä:

- markkina- ja sääntely-ympäristöstä
- neuvonantajien markkinakäytännöistä.

Talent summit –tulokset

Marraskuu:

Tarkasteltiin:

- vuoden 2017 lyhyen aikavälin kannustinjärjestelmän viitekehystä
- vuoden 2017 pitkän aikavälin kannustinjärjestelmän viitekehystä
- riskejä
- vuoden 2016 vuosikertomusta ja
- vuoden 2017 vertailuyhtiöitä

Toimitusjohtaja

Toimitusjohtajalla on aktiivinen rooli palkitsemisen hallinnoinnissa ja tulosjohtamisen prosesseissa niin johtokunnan kuin Nokian henkilöstön osalta laajemminkin.

Toimitusjohtaja ei ole henkilöstöpoliittisen valiokunnan jäsen, eikä hän äänestä henkilöstöpoliittisen valiokunnan kokouksissa tai osallistu omaa palkitsemistaan koskeviin keskusteluihin.

Asiantuntijat

Henkilöstöpoliittinen valiokunta on vuodesta 2015 käyttänyt Aonia riippumattomana ulkopuolisena asiantuntijanaan tarkastellessaan ja määrittäessään johdon palkkioita ja palkitsemisen rakennetta. Lisäksi Aon tarjoaa valiokunnalle näkemyksiä markkinatrendeistä ja sääntelyn kehittymisestä. Henkilöstöpoliittinen valiokunta on arvioinut ja vahvistanut, että Aon on Nokiasta riippumaton eikä sillä ole mitään muuta liiketoimintasuhdetta Nokiaan.

Palkitsemiseen liittyvät valtuutukset ja hallituksen päätökset

Voimassa olevat valtuutukset

Varsinainen yhtiökokous valtuutti 16.6.2016 hallituksen päättämään enintään 1 150 miljoonan osakkeen liikkeeseenlaskemisesta osakeannilla tai antamalla osakkeisiin oikeuttavia erityisiä oikeuksia yhdessä tai useammassa erässä. Valtuutusta voidaan käyttää yhtiön pääomarakenteen kehittämiseen, omistuspohjan laajentamiseen, yrityskauppojen tai muiden järjestelyjen rahoittamiseen tai toteuttamiseen, yhtiön osakepohjaisten kannustinohjelmien toteuttamiseen tai muihin hallituksen päättämiin tarkoituksiin.

Valtuutus on voimassa 16.12.2017 saakka ja se päätti varsinaisen yhtiökokouksen 5.5.2015 hallitukselle antaman vastaavan valtuutuksen. Valtuutus ei päättänyt ylimääräisen yhtiökokouksen Alcatel Lucent -hankintaa varten 2.12.2015 hallitukselle antamaa osakeantia koskevaa valtuutusta.

Hallituksen päätökset

Hallitus hyväksyi 1.2.2017 Nokian vuoden 2017 osakepalkkiojärjestelmän ja päätti antaa vuonna 2017 maksutta enintään 9,75 miljoonaa yhtiön hallussa olevaa Nokian osaketta täyttääkseen sitoumuksensa Nokian osakepalkkio-ohjelmiin osallistuville työntekijöille. Nokian vuoden 2017 osakepalkkiojärjestelmää kuvataan yksityiskohtaisemmin jäljempänä.

Palkitsemisen periaatteet

Selvityksen tässä osiossa kuvaamme palkitsemisen periaatteita ja tekijöitä, jotka otamme huomioon kun periaatteita asetetaan.

Hallitus

Määriteltessään ehdotettavia hallituspalkkioita hallituksen nimitysvaliokunnan tavoitteena on mahdollistaa Nokian kyky kilpailla huippuluokan hallitusosaamisesta osakkeenomistajien arvomuodostuksen maksimoimiseksi. Siksi valiokunnan toimintatapana on ottaa huomioon ja verrata hallituksen palkkiotasojen ja -kriteerejä sellaisissa globaaleissa vertailuyhtiöissä, jotka liikevaihdoltaan, maantieteelliseltä kattavuudeltaan ja liiketoiminnan monimuotoisuudeltaan vastaavat Nokiaa. Valiokunnan tavoitteena on taata, että yhtiöllä on tehokas, kansainvälisistä ammattilaisista koostuva hallitus, jonka jäsenillä on monipuoliset taidot ja kokemus. Nokia uskoo, että yksi tekijä tämän tavoitteen saavuttamisessa on kilpailukykyinen palkkio hallituksen jäsenille.

Hallituksen jäsenten palkkiot muodostuvat vuosipalkkiosta ja kokouspalkkiosta. Hallituksen jäsenten palkkiot toimikaudelta, joka alkoi 16.6.2016 pidetystä varsinaisesta yhtiökokouksesta ja päättyy vuoden 2017 varsinaisen yhtiökokouksen päättyessä, muodostuvat seuraavasti:

Vuosipalkkio	EUR
Hallituksen puheenjohtaja	440 000
Hallituksen varapuheenjohtaja	185 000
Hallituksen jäsen	160 000
Tarkastusvaliokunnan puheenjohtaja	30 000
Tarkastusvaliokunnan jäsen	15 000
Henkilöstöpoliittisen valiokunnan puheenjohtaja	30 000
Kokouspalkkio/kokous ⁽¹⁾	EUR
Mannerten välistä matkustamista edellyttävä kokous	5 000
Mantereen sisäistä matkustamista edellyttävä kokous	2 000

(1) Maksetaan enintään seitsemältä kokoukselta toimikauden aikana. Hallituksen puheenjohtajalle ei makseta kokouspalkkiota.

Vuosipalkkioista noin 40 % maksetaan markkinoilta hankittavina Nokian osakkeina tai vaihtoehtoisesti käyttämällä yhtiön hallussa olevia omia osakkeita. Yhtiön toimintatavan mukaisesti hallituksen jäsenten tulee säilyttää omistuksessaan kaikki hallituksen jäsenyydestä palkkiona kolmen ensimmäisen hallitusvuotensa aikana saamansa Nokian osakkeet jäsenyytensä päättämiseen saakka (lukuun ottamatta sellaisia osakkeita, joilla katetaan mahdolliset osakkeiden hankkimisesta aiheutuneet kulut, mukaan lukien verot). Osakkeet ostetaan markkinoilta hallituksen jäsenten puolesta, tai käytettäessä yhtiön omia osakkeita, siirretään näille, niin pian kuin käytännössä mahdollista yhtiökokouksen jälkeen. Vuosipalkkion loppuosa maksetaan rahapalkkiona, josta suurin osa menee käytännössä palkkiosta aiheutuvien verojen kattamiseen.

Hallituksen ja sen valiokuntien kokouksista maksetaan kaikille muille hallituksen jäsenille, paitsi hallituksen puheenjohtajalle, kokouspalkkio, joka perustuu hallituksen jäsenen kotipaikan ja kokouspaikan väliseen matkustamiseen. Kokouspalkkio maksetaan vain kerran, jos palkkioon oikeuttavaan matkustamiseen sisältyy useita hallituksen ja sen valiokuntien kokouksia. Kokouspalkkiota maksetaan enintään seitsemältä kokoukselta toimikauden aikana. Kokouspalkkio maksetaan rahana.

Yhtiön toimintatapana on, että toimivaan johtoon kuulumattomat hallituksen jäsenet eivät osallistu yhtiön kannustinohjelmiin eivätkä saa tulosperusteisia osakepalkkioita, ehdollisia osakepalkkioita tai muita osakepohjaisia tai muuttuvia palkkioita tehtävistään hallituksen jäsenenä.

Nokian johtokunta

Painopisteemme johtokunnan ja muun ylimmän johdon palkitsemisen toimintatapoja harkitessamme ovat:

- oikeanlaisen osaamisen houkuttelevuus, sitouttaminen ja motivoiminen Nokian johtamiseen
- erinomaisiin suoriin ja tarkoituksenmukaiseen toimintaan kannustaminen
- johdon ja palkitsemisohjelmien yhdenmukaistaminen osakkeenomistajien etujen ja tuottojen kanssa.

Palkitsemisperiaatteet, -malli ja -strategia

Palkitsemisohjelmien tarkoitus on houkutella, palkita ja sitouttaa osaavia johtajia, joita tarvitaan vahvojen taloudellisten tulosten saavuttamiseksi viime kädessä osakkeenomistajiemme hyödyksi. Palkitseminen on sidottu strategiaamme soveltamalla kiinteiden ja muuttuvien palkkioiden yhdistelmää, jonka avulla voimme sitouttaa ja motivoida työntekijöitä sekä varmistaa sen, että osakkeenomistajien etujen huomioon ottamisen.

Nokia-konsernissa käytetään yhtä palkitsemisviitekehystä, jossa on kullekin vastuutasolle vaihteleva sekoitus kiinteitä ja muuttuvia palkkioita. Ylemmän johdon palkitsemiseen käytetään laajemmin tulosperusteisia ja osakepohjaisia palkkioita pitkän aikavälin kestävä kasvun ja arvon tuottamisesta osakkeenomistajille.

Palkitsemisrakenne ja tavoitteiden asettaminen

Yleisten palkitsemisperiaatteiden mukaisesti ylintä johtoa palkitaan kiinteillä ja muuttuvilla palkkioilla.

Hallitus asettaa tavoitteet lyhyen ja pitkän aikavälin kannustinohjelmit. Hallitus arvioi liiketoimintasuunnitelmia, ulkopuolisten analyytikkojen odotuksia, aiemman vuoden suoritusta ja yleistä makrotaloudellista ympäristöä asettaakseen ohjelmille sopivat tavoitteet. Tavoitteiden asettamisen päämääränä on yhtä lailla asettaa saavutettavat tavoitteet ja samalla varmistaa, että tavoitteet ovat tarpeeksi vaativia arvon luomiseksi osakkeenomistajille.

Toimitusjohtajan ja johtokunnan muiden jäsenten palkitsemisrakenteen elementit esitetään tarkemmin seuraavassa taulukossa:

Elementti	Tarkoitus	Periaatteet	Toteutus
Peruspalkka	Tarkoitus: houkutella ja sitouttaa parhaat johtajat, joilla on liiketoimintamme johtamiseen vaadittava osaaminen, taidot ja kokemus sekä tarjota heille taloudellista turvaa ja vakautta.	Kiinteä, rahana maksettava korvaus vertailuryhmän mediaanin mukaan. Peruspalkka voi poiketa markkinoiden tasosta yksilön suorituksen, kokemuksen, tehtävässä työskentelyajan ja sisäisen vertailun perusteella. Peruspalkat arvioidaan vuosittain ottamalla huomioon markkinaolosuhteet, kohtuullisuus ja henkilökohtainen suoritus.	Määritettäessä muutoksia peruspalkassa huomioon otetaan useita tekijöitä kuten: - johtokunnan jäsenen suoritus - muutokset markkinoilla - markkina-asema - muutokset henkilökohtaisissa vastuissa - keskimääräiset työntekijöiden palkkojen korotukset Nokiassa ja paikallisella markkinalla.
Lyhyen aikavälin tulospalkkiot	Tarkoitus: kannustaa ja palkita vuosittaisten liiketoimintasuunnitelman mukaisten tavoitteiden saavuttamisesta	Kaikki johtokunnan jäsenet ovat oikeutettuja lyhyen aikavälin tulospalkkioon, joka perustuu etukäteen asetettuihin tavoitteisiin. Nämä liittyvät keskeisiin suoritustavoitteisiin, jotka edistävät vakaata tuloksen tekemistä ja jotka on suunniteltu palkitsemaan sekoituksesta yhtiötason, liiketoimintaryhmätason ja henkilökohtaisen tason suoritusta.	Suoritusta arvioidaan vuoden lopussa maksujen määrittämiseksi. Lyhyen aikavälin tulospalkkion tavoitetason määrän on yhdessä peruspalkan kanssa suunniteltu johtamaan vuositason viiteriikkeen tavoitetasoa vastaavaan käteispalkkioon.

Pyrimme tarjoamaan kilpailukykyiset palkkiot verrattuna vastaavien yhtiöiden muodostamaan vertailuryhmään, kun huomioidaan teollisuudenala, maantiede, koko sekä liiketoiminnan monimuotoisuus. Vertailuryhmä arvioidaan vuosittain, ja vertailuryhmän sekä palkitsemisohjelmien määrän ja valikoiman tarkoituksenmukaisuuden varmistamisessa käytetään myös ulkopuolisia asiantuntijoita. Vuonna 2016 käytetty vertailuryhmä on esitetty kohdassa "Palkitsemisraportti".

Muuttuvien palkitsemisjärjestelmien suunnittelun tavoitteena on ollut:

- soveltaa tarkoin määriteltyjä suorituksen arvioimisen menetelmiä, jotka ovat suoraan yhteydessä strategiaamme toteuttamiseen ja pitkän aikavälin vakaan menestyksen edistämiseen
- tarjota asianmukainen tulosperusteinen muuttuva palkkion osa lyhyen ja pitkän aikavälin strategisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta
- tasapainottaa palkkiot asianmukaisesti ottaen huomioon sekä yhtiön että henkilön oma suoritus, ja
- vaalia omistajakulttuuria, joka edistää vakautta ja arvon muodostumista pitkällä aikavälillä sekä yhdenmukaistaa ohjelmiin osallistuvien ja osakkeenomistajiemme edut.

Palkat ja palkkiot jatkoa

Elementti	Tarkoitus	Periaatteet	Toteutus
Pitkän aikavälin tulospalkkiot	Tarkoitus: palkita kestävästä, pitkän aikavälin suorituskyvystä sekä ylimmän johdon ja osakkeenomistajien etujen yhdenmukaistamisesta. Ne myös edistävät sitoutumista.	Pitkän aikavälin tulospalkkioiden tarkoituksena on tarjota kilpailukykyinen kannustinpalkkio vertailuryhmään verrattuna yhdessä peruspalkan ja lyhyen aikavälin kannustinpalkkion tavoitetason kanssa. Tulosperusteisia osakepalkkioita myönnetään vuosittain. Niillä on kaksivuotinen suorituskauti ja yhden vuoden sitouttamiskausi. Palkkion lopullinen arvo riippuu yhtiön osakkeen arvosta ja liiketoiminnan suorituksesta ennalta määritettyihin suoritustavoitteisiin nähden. Ehdollisia osakepalkkioita käytetään poikkeuksellisissa sitouttamis- ja rekrytointitilanteissa. Annettavien osakkeiden määrä on ennalta määritetty, mutta lopullinen arvo nousee tai laskee osakkeen arvon vaihtelun mukaan. Lisäksi eräät aiemmat osakepohjaiset palkkio-ohjelmat ovat edelleen voimassa, kuten on kuvattu osiossa ”Aiemmat osakepalkkio-ohjelmat”.	Tulosperusteisten osakepalkkioiden arvo määräytyy suhteessa etukäteen asetettuihin strategiaan tavoitteisiin, joita ovat: ■ liikevaihto ja ■ osakekohtainen tulos. Tavoitteet asetetaan Nokian pitkän aikavälin suunnitelmien puitteissa ja ne vahvistetaan vertaamalla niitä analyytikkojen ennusteisiin, jotta tavoitteet ovat sekä vaativia että motivoivia palkkioiden saajille. Pitkän aikavälin tulospalkkioiden tavoitemäärä riippuu saajan tehtävästä yhtiössä ja määrä asetetaan niin, että se on verrannollinen vastaavien tehtävien tasoon laajemmalla markkinalla.
Luontoisedut	Tarkoitus: houkutella, sitouttaa ja suojata ylintä johtoa.	Nokian johtokunnan jäsenille tarjotaan samat edut kuin työntekijöille yleisesti kyseisessä maassa. Lisäksi voidaan tarvittaessa tarjota turvallisuuteen liittyvä etuja. Johtokunnan jäsenille voidaan ajoittain tarjota myös tiettyjä muita valikoituja etuja, joilla ei ole olennaista arvoa. Tarjottujen luontoisetujen on tarkoitus edesauttaa ylimmän johtomme hyvinvointia.	Luontoisedut määritellään sen maan mukaan, jossa johtokunnan jäsen työskentelee, ja ne ovat yhdenmukaisia paikallisten käytäntöjen ja sääntelyn kanssa.
Siirtyminen ja liikkuvuus	Tarkoitus: helpottaa ylimmän johdon kansainvälistä liikkuvuutta ja varmistaa, että oikeat ihmiset ovat liiketoiminnan vaatimusten suhteen oikeassa paikassa.	Johtokunnan jäsenille voidaan tarjota tukea, jolla katetaan siirtymisestä syntyviä ylimääräisiä kuluja. Liikkuvuuskäytäntöjen avulla tuetaan johtajien ja heidän huollettaviensa siirtymistä tai kohtuullisia työmatkakustannuksia. Edut ovat markkinakohtaisia eivätkä ne ole korvausta tehtävän suorittamisesta, vaan niiden tarkoitus on kattaa kotimaan ulkopuolelle muuttamisesta aiheutuvia kustannuksia ja ylimääräistä taakkaa.	
Eläkeohjelmat	Tarkoitus: mahdollistaa varmuudella ylimmän johdon eläkkeen kertymisen.	Ottaen huomioon johtajiemme kansainvälisyyden, tarjoamme paikallisen markkinakäytännön ja sääntelyn mukaisen eläkkeen, yleensä maksupohjaisten eläkejärjestelyjen tai paikallisesti hyväksyttyjen eläkeohjelmien kautta. Lisäeläkejärjestelyjä ei tarjota Suomessa.	
Määräysvallan muuttuminen	Tarkoitus: varmistaa johdon jatkuva mahdollisen määräysvallan muutostapahtuman yhteydessä.	Määräysvallan muuttumiseen liittyviä järjestelyjä tarjotaan hyvin rajoitetusti ja ne perustuvat siihen, että sekä tietty määräysvallan muutos että henkilön työsopimuksen päättäminen tulee tapahtua, jotta järjestelyn mukaiset korvaukset tulevat maksettavaksi. Lisätietoja kohdissa ”Toimitusjohtajan irtisanomisehdot” ja ”Nokian johtokunnan irtisanomisehdot”.	

Maksut Nokian jättäville johtajille

Työsuhteen päättyessä maksettava korvaus määritellään paikalliseen sääntelyyn perustuvien oikeudellisten ohjeiden, maan toimintatapojen, sopimusvelvoitteiden sekä soveltuvien kannustinpalkkio- ja etuohjelmien sääntöjen perustella. Lisätietoja kohdassa "Toimitusjohtajan irtisanomisehdot" ja "Johtokunnan irtisanomisehdot".

Rekrytointi

Toimintatapamme rekrytoinnissa on tarjota palkkiokokonaisuus, joka on riittävä houkuttelevaan, sitouttamaan ja motivoimaan yksilöitä, joilla on oikea osaaminen tarjolla olevaan tehtävään. Toisinaan saatamme tarjoutua lunastamaan palkkioita, jotka ehdokkaalla oli ennen Nokiaan siirtymistä, mutta jotka raukesivat hänen lähtiessään edellisen työnantajansa palveluksesta. Tällaisten palkkioiden mahdollinen arvo ja ajoitus arvioidaan huolellisesti ottaen huomioon kyseisiin palkkoihin liittyvät ehdot ja ehtojen toteutumisen todennäköisyys.

Takaisinperintä

Johtajimme sovelletaan takaisinperintään liittyvää toimintatapaa, jonka mukaan taloudellisessa tuloksessa oleva oikaistava virhe voi johtaa sellaisen aiemman suorituksen takaisinperintään, joka perustui tulokselle, jota sittemmin olennaisesti oikaistiin. Takaisinperittävissä määrässä ja siihen soveltuvan ajan määrittämisessä otetaan huomioon virheen olosuhteet ja kesto.

Osakeomistusvaatimus

Nokian mukaan on toivottavaa, että sen ylin johto omistaa yhtiön osakkeita yhdenmukaistaakseen intressinsä osakkeenomistajien kanssa ja taatakseen, että johdon päätökset ovat yhtiön pitkän aikavälin edun mukaisia. Toimitusjohtajan ja johtokunnan jäsenten on viiden vuoden kuluessa nimityksestään kyseiseen tehtävään hankittava vaadittava osakeomistuksen taso seuraavasti:

Tehtävä	Osakeomistusvaatimus
Toimitusjohtaja	3 x peruspalkka
Johtokunnan jäsen	2 x peruspalkka

Toimitusjohtaja

Palkkiorakenne

Toimitusjohtajan ja osakkeenomistajien etujen yhdenmukaistamiseksi toimitusjohtajan palkkiorakenne perustuu vahvasti tulosperusteiseen palkitsemiseen. Vuonna 2016 vain 16,5 % tavoitepalkkiosta muodostui kiinteästä palkkiosta. Lisäksi toimitusjohtajalle maksetaan oheiskuluja ja liikkuvuuteen liittyviä kuluja, ja hän kuuluu lakisääteiseen suomalaiseen TyEL-eläkejärjestelmään, jota säätelee Työntekijän eläkelaki (395/2006, muutoksineen).

Toimitusjohtajan kokonaispalkkio on siten riippuvainen tuloksesta kuten vieressä on kuvattu:

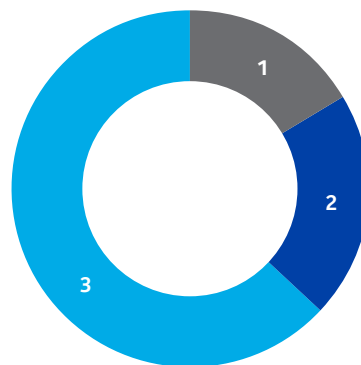
Toimitusjohtajan muuttuva palkkion osa

Toimitusjohtajan muuttuva palkkion osa määritetään arvioimalla suoritusta useita tavoitteita vastaan. Nämä ovat luonteeltaan lyhyen tai pitkän aikavälin tavoitteita riippuen niiden strategisesta vaikutuksesta liiketoimintaan.

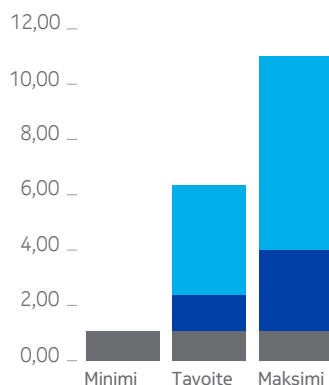
Hallitus uskoo, että Nokian liiketoiminnan vakaata suorituskyykyä parhaiten kuvaavia tunnuslukuja ovat:

- ei-IFRS-liikevaihto
- ei-IFRS-voitto
- ei-IFRS-osakekohtainen tulos, ja
- operatiivinen rahavirta.

2016 palkkiorakenne

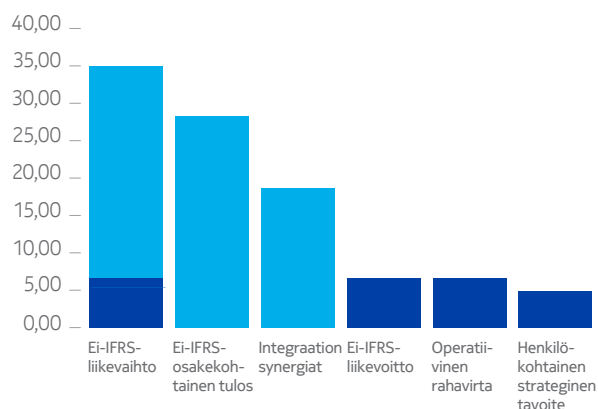

2016 palkkiorakenteen vaihteluväli (milj. EUR)

- Peruspalkka
- Lyhyen aikavälin tulospalkkio
- Pitkän aikavälin tulospalkkio

Palkkion osatekijät (%)

- Lyhyen aikavälin tulospalkkio
- Pitkän aikavälin tulospalkkio

Ei-IFRS-tunnusluvut eivät sisällä Alcatel Lucent -hankintaan ja -integraatioon liittyviä kuluja, liikearvon arvonalentumiskuluja, aineettomien hyödykkeiden poistoja ja muita yrityskaupoista johtuvia hankintahinnan kohdentamiseen liittyviä eriä, uudelleenjärjestelykuluja ja muita niihin liittyviä kuluja sekä eräitä muita eriä.

Palkat ja palkkiot jatkoa

Muuttuvissa palkkioissa painotetaan näitä tunnuslukuja sekä Nokian strategista kehitystä tukevia henkilökohtaisia strategisia tavoitteita, jotka eivät välttämättä ole mitattavissa tai helposti mitattavia, puhtaasti taloudellisessa mielessä.

Toimitusjohtajan lyhyen aikavälin tulospalkkiot

Toimitusjohtajan lyhyen aikavälin tulospalkkiot perustuvat keskeisten taloudellisten ja muiden strategisten tavoitteiden saavuttamiseen alla kuvatun mukaisesti. Maksettava palkkio määritetään kertomalla näissä tavoitteissa saavutetut tulokset liiketoiminnan tulosta koskevalla kertoimella, joka toimii useimpien työntekijöiden tapauksessa kannustinohjelman rahoitustekijänä.

Prosenttiosuus peruspalkasta			
Vähimmäissuoritus	Tavoitesuoritus	Enimmäissuoritus	Arviointikriteerit
0 %	125 %	281,25 %	80 % palkkiosta perustuu suoritukseen suhteessa Nokian tulokorttiin: ■ ei-IFRS-liikevaihto (1/3) ■ ei-IFRS-liikevoitto (1/3) ja ■ operatiivinen rahavirta (1/3) Loput 20 % palkkiosta määräytyy hallituksen toimitusjohtajalle asettamien henkilökohtaisten strategisten tavoitteiden saavuttamisen perusteella.

Toimitusjohtajan pitkän aikavälin tulospalkkiot

Pitkän aikavälin tulospalkkiot määritetään suhteessa markkinoihin ja prosentteina palkasta. Toimitusjohtaja osallistuu samoihin pitkän aikavälin kannustinohjelmiin kuin muukin Nokian johtoryhmä ja ylemmät toimihenkilöt. Pitkän aikavälin tulospalkkioita kuvataan kohdassa Nokian osakepalkkiojärjestelmä.

Toimitusjohtajan eläkejärjestelyt

Toimitusjohtaja kuuluu lakisääteiseen suomalaiseen TyEL-eläkejärjestelmään, jossa työeläkkeen määrään vaikuttavat työssäoloaika ja ansiot. Lisäeläkejärjestelyä ei tarjota. TyEL-eläkejärjestelmässä eläkepalkaksi luetaan edunsaajan peruspalkka, kannustinpalkkiot ja muut mahdolliset verotettavat palkanlisät, mutta ei osakkeista realisoituneita tuloja. Toimitusjohtajan eläkeikä on 65 vuotta.

Toimitusjohtajan irtisanomisehdot

Toimitusjohtajasopimus voidaan päättää seuraavasti:

Sopimuksen päättäjä	Syy	Irtisanomisaika	Korvaus
Nokia	Toimitusjohtajasta johtuva	–	Toimitusjohtaja ei ole oikeutettu ylimääräisiin palkkioihin ja hän menettää kaikki osakepalkkionsa, jotka eivät vielä oikeuta suoritukseen.
Nokia	Muusta kuin toimitusjohtajasta johtuva	Enintään 18 kuukautta	Toimitusjohtaja on oikeutettu irtisanomisajan palkkaan enintään 18 kuukaudelta (sisältäen vuotuisen peruspalkan, luontoisedut ja vuotuisen tavoitteiden mukaisen johdon kannustinpalkkion) ja hän menettää kaikki osakepalkkionsa, jotka eivät vielä oikeuta suoritukseen.
Toimitusjohtaja	Mikä tahansa syy	Kuusi (6) kuukautta	Toimitusjohtaja voi päättää toimitusjohtajasopimuksen milloin tahansa kuuden kuukauden irtisanomisajalla. Tällöin hän saisi Nokian harkinnan mukaisesti joko palkan ja luontoisedut irtisanomisaikana tai niitä vastaavan kertakorvauksen. Lisäksi toimitusjohtaja on oikeutettu irtisanomisaikana mahdollisesti maksettavaksi tuleviin muuttuviin lyhyen tai pitkän aikavälin palkkioihin. Hän menettää kaikki osakepalkkionsa, jotka eivät vielä oikeuta suoritukseen.
Toimitusjohtaja	Nokian olennainen sopimusrikkomus	Enintään 18 kuukautta	Jos toimitusjohtaja päättää toimitusjohtajasopimuksen ja välimiesoikeuden lopullinen tuomio toteaa, että Nokia on syyllistynyt olennaiseen sopimusrikkomukseen, toimitusjohtaja on oikeutettu enintään 18 kuukauden irtisanomisajan palkkaan (sisältäen vuotuisen peruspalkan, luontoisedut ja vuotuisen tavoitteiden mukaisen johdon kannustinpalkkion). Hän menettää kaikki osakepalkkionsa, jotka eivät vielä oikeuta suoritukseen.

Toimitusjohtajasopimus sisältää erityisiä ehtoja määräysvallan muuttumista seuraavan irtisanomisen varalta. Nämä ehdot perustuvat siihen, että sekä määräysvallan muutoksen että henkilön sopimuksen päättymisen tulee tapahtua, jotta ehdon mukaiset korvaukset tulevat maksettavaksi. Tarkemmin sanottuna, jos määräysvalta yhtiössä muuttuu sopimuksessa määritellyllä tavalla ja joko Nokia tai sen seuraaja päättää toimitusjohtajan tehtävän Nokiassa 18 kuukauden sisällä kyseisestä määräysvallan muuttumisesta ilman toimitusjohtajasta johtuvaa syytä, tai jos toimitusjohtaja päättää toimitusjohtajasopimuksen ”erityisestä syystä”, toimitusjohtaja on oikeutettu enintään 18 kuukauden irtisanomisajalta korvaukseen, joka sisältää vuotuisen peruspalkan, luontoisedut ja vuotuisen tavoitteiden mukaisen kannustinpalkkion, sekä suhteellisen osuuden hänelle maksamattomista osakepalkkioista, mukaan lukien mahdolliset ehdolliset osakepalkkiot, tulospäätökset osakepalkkiot ja optio-oikeudet. ”Erityinen syy”, johon edellä viitattiin, käsittää palkkiotason merkittävän alentumisen tai tehtävien ja vastuiden merkittävän vähentymisen, kuten toimitusjohtajasopimuksessa on tarkemmin määritelty ja kuten hallitus ne määrittelee.

Toimitusjohtajalla on 12 kuukauden kilpailukiello toimitusjohtajasopimuksen päättymisestä tai siitä, kun hänet vapautetaan tehtävistään ja velvoitteistaan siitä lukien kumpi tapahtuu aikaisemmin.

Nokian johtokunta

Nokian johtokunnan palkkiot

Johtokunnan jäsenten (pois lukien toimitusjohtaja) palkkiot koostuvat peruspalkasta, luontoisedusta sekä lyhyen ja pitkän aikavälin kannustinpalkkioista. Johtokunnan jäsenet osallistuvat samoihin palkkio-ohjelmiin ja samoin ehdoin kuin muut ohjelmiin oikeutetut työntekijät, mukaan lukien lyhyen ja pitkän aikavälin kannustinpalkkiot. Palkkioiden määrä ja jakauma vaihtelevat kuitenkin aseman ja henkilön mukaan. Lyhyen aikavälin kannustinohjelmat perustuvat liiketoiminnan tuloksen toimittamiseen sekä joidenkin tai kaikkien seuraaviin tunnuslukuihin perustuvien tavoitteiden saavuttamiseen johtokunnan jäsenen roolista riippuen: ei-IFRS-liikevaihto, ei-IFRS-liikevoitto, operatiivinen rahavirta ja määritellyt strategiset tavoitteet. Pitkän aikavälin tulospalkkioita kuvataan kohdassa ”Nokian osakepalkkiojärjestelmä”.

Kaikilla johtokunnan jäsenillä tavoitteet muodostuvat sekoituksesta yhtiötason ja liiketoimintaryhmätason tavoitteita, jotka perustuvat liikevaihdon, liikevoiton ja operatiivisen rahavirran yhdistelmään. Johtokunnan jäsenten henkilökohtaiset strategiset tavoitteet muodostavat enimmillään 20 % heidän lyhyen aikavälin tulospalkkioistaan.

Nokian johtokunnan eläkejärjestelyt

Johtokunnan jäsenet kuuluvat sen maan paikalliseen eläkejärjestelmään, jossa he asuvat vakituisesti. Suomessa asuvat johtokunnan jäsenet kuuluvat lakisääteiseen suomalaiseen TyEL-eläkejärjestelmään. Katso ”Toimitusjohtajan eläkejärjestelyt edellä”.

Suomen ulkopuolella työskentelevät osallistuvat sijaintinsa määrittämään eläkejärjestelmään. Eläkejärjestelyt vaihtelevat maittain ja sisältävät etuuspohjaisia, maksupohjaisia sekä cash balance -järjestelyjä. Johtoryhmän jäsenten eläkeikä vaihtelee 60 ja 65 vuoden välillä.

Nokian johtokunnan irtisanomisehdot

Mikäli johtaja irtisanotaan johtajasta johtuvasta syystä, korvausta ei makseta eikä maksamattomia osakepalkkioita anneta.

Mikäli johtaja irtisanotaan muusta kuin johtajasta riippuvasta syystä, ja yhtiö maksaa korvausta irtisanomisajan palkan sijaan, luontoisedut ja lyhyen aikavälin tulospalkkiot otetaan huomioon.

Lisäksi, hallitus uskoo, että vakaan ja tehokkaan johtokunnan ylläpitäminen on ensiarvoisen tärkeää, jotta Nokian ja sen osakkeenomistajien etuja voidaan suojata ja edistää. Kannustaaksemme johtokunnan jäseniä keskittymään ja sitoutumaan heille määritettyihin tehtäviin ilman häiriötekijöitä, jotka johtuvat mahdollisista Nokiassa tapahtuvista määräysvallan muutoksista, joista seuraa työsuhteiden irtisanomisia, johtokunnan jäsenille on tarjolla tiettyjä järjestelyjä määräysvallan muutostilanteita varten.

Joillain johtoryhmän jäsenillä oli Alcatel Lucent -hankintaan liittyen määräysvallan muutokseen liittyvä sopimus. Nämä sopimukset raukesivat 8.1.2017, vuosi kaupan toteutumisen jälkeen. Näitä määräysvallan muutoksiin liittyviä sopimuksia ei ole uudistettu.

Joidenkin johtokunnan jäsenten johtajasopimuksiin lisättiin Nokian ja Nokia Siemens Networksin yhdistyessä ehtoja, jotka koskevat osakepalkkioiden aikaan suhteutettua maksamista määräysvallan muutostilanteissa. Nämä sopimukset tehtiin Nokian ja Nokia Siemens Networksin yhdistyessä. Nämä ehdot edellyttävät sekä määräysvallan muutosta että johtokunnan jäsenen sopimuksen päättämistä, jotta ehdon mukaiset korvaukset tulevat maksettavaksi. Tarkemmin sanottuna, jos määräysvalta yhtiössä muuttuu, kuten sopimuksessa on määritetty, ja henkilön työsuhte yhtiössä päätetään 18 kuukauden sisällä määräysvallan muuttumisesta joko Nokian tai sen seuraajan toimesta ilman henkilöstä johtuvaa syytä, tai jos henkilö päättää työsuhteensa ”erityisestä syystä” (kuten siitä syystä, että tehtävät ja vastuut ovat merkittävästi vähentyneet), henkilö on oikeutettu irtisanomisaikansa mukaiseen korvaukseen (sisältäen vuotuisen peruspalkan, luontoisedut ja tavoitteiden mukaisen kannustinpalkkion) sekä aikaan suhteutettuun käteiskorvaukseen maksamattomista osakepalkkioistaan mukaan lukien ehdolliset osakepalkkiot ja tulospäätökset osakepalkkiot. Nokian hallitus voi milloin vain yksin päättää määräysvallan muuttumista koskevien sopimusten päättämisestä tai muuttamisesta.

Johtokuntaan 1.1.2016 jälkeen nimitettyjen henkilöiden johtajasopimuksiin ei sisällytetty uusia määräysvallan muutostilanteita koskevia ehtoja.

Nokian osakepalkkiojärjestelmä

Keskeisenä osana johtokunnan ja muun ylimmän johdon palkkioita ovat pitkän aikavälin osakepohjaiset palkkiot, joiden tarkoituksena on yhdenmukaistaa ohjelmaan osallistuvien edut osakkeenomistajien etujen kanssa. Osakepalkkion suhteellinen osuus kokonaispalkkiosta kasvaa johtotehtävän vaativuuden noustessa. Kuten aiempina vuosina Nokian vuoden 2017 osakepalkkiojärjestelmä koostuu seuraavista osakepalkkioista:

	Tulosperusteiset osakepalkkiot	Ehdolliset osakepalkkiot	Työntekijöiden osakesäästöohjelma
Osallistumaan oikeutetut työntekijät	Tehtävätasoon perustuva kelpoisuus	Tehtävätasoon perustuva kelpoisuus	Työntekijät ohjelmaan osallistuvissa maissa
Tarkoitus	Vuosittainen pitkän aikavälin tulospalkkio-ohjelma palkitsemaan vakaasta, pitkän aikavälin suorituskvyytstä. Ohjelma myös yhdenmukaistaa työntekijöiden ja osakkeenomistajien intressejä ja edistää avainhenkilöiden sitoutumista	Rekrytointi ja sitouttaminen poikkeuksellisissa tapauksissa	Osakeomistuksen edistäminen Nokian henkilöstön keskuudessa sekä sitoutumisen ja omistajuuden tunteen vahvistaminen yhtiössä
Aikataulu	Kaksivuotinen taloudellisiin tavoitteisiin perustuva suorituskauti ja yhden vuoden sitouttamiskauti	Tulevat maksuun kolmessa samansuuruisessa erässä yhden, kahden ja kolmen vuoden kuluttua palkkion myöntämisestä	Lisäosakkeet annetaan 12 kuukauden säästökautien päätyttyä

Tulosperusteiset osakepalkkiot

Edellisten vuosien käytännön mukaisesti ylimmän johdon ja muiden osakepalkkioihin oikeutettujen työntekijöiden osakeperusteisen palkittamisen instrumentteina ovat ensisijaisesti tulosperusteiset osakepalkkiot. Tulosperusteinen osakepalkkio tarkoittaa velvollisuuttamme antaa työntekijälle Nokian osakkeita myöhempänä ajankohtana, mikäli saavutamme ennalta asetetut suoritustavoitteet. Osakkeilla on kolmivuotinen ansaintajako, joka muodostuu kaksivuotisesta suorituskautesta ja sitä seuraavasta yhden vuoden sitouttamiskautesta.

Hallitus on jatkanut kahden vuoden suorituskauten käyttämistä, mikä mahdollistaa paremman ennakoitavuuden nopeasti muuttuvassa ympäristössä ja tukee paremmin suoritusten kohdistamista maksujen kanssa. Tavoitteet on asetettu ottaen huomioon hallituksen näkemykset Nokian tulevista liiketoimintasuunnitelmista, sijoittajien odotukset sekä analyytikkojen ennusteet, ja hallitus tulee edelleen arvioimaan kahden vuoden suorituskauten sopivuutta tulevina vuosina. Alla oleva taulukko kuvaa vuosien 2014–2017 tulosperusteisten osakepalkkio-ohjelmien suoritustavoitteita.

Suoritustavoite (ei-IFRS) ⁽¹⁾	2017	2016	2015	2014
Vuotuinen liikevaihto, Nokia-konserni ⁽²⁾	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä
Keskimääräinen vuotuinen osakekohtainen tulos, Nokia-konserni (laimennettu)	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä
Vähimmäismäärä, kun suoritus on alle kynnystason ⁽³⁾	–	25 %	25 %	25 %

- (1) Ei-IFRS-tunnusluvut eivät sisällä Alcatel Lucent –hankintaan ja –integraatioon liittyviä kuluja, liikearvon arvonalentumiskuluja, aineettomien hyödykkeiden poistoja ja muita yrityskaupoista johtuvia hankintahinnan kohdentamiseen liittyviä eriä, uudelleenjärjestelykuluja ja muita niihin liittyviä kuluja sekä eräitä muita eriä.
- (2) Vuoden 2015 tulosperusteisen osakepalkkio-ohjelman suoritustavoitteita korjattiin toukokuussa 2016 vastaamaan Nokian uutta organisaatiorakennetta ja laajuutta. Korjaus sopeuttaa liikevaihtoon ja osakekohtaisen tuloksen suoritustavoitteet vastaamaan vuonna 2015 myydyin HERE-liiketoiminnan vaikutusta vuoden 2015 viimeisellä neljänneksellä ja määrittää vuoden 2016 tavoitteet, jotka perustuvat Nokia-konserniin Alcatel Lucentin tammikuussa 2016 tapahtuneen hankinnan jälkeen. Liikevaihtoa tarkastellaan erikseen kumpanakin vuonna sen sijaan, että suoritustavoite laskettaisiin keskiarvona kahden vuoden suorituskautelta, koska suoritustavoitteet eroavat merkittävästi vuonna 2015 toimineen Nokian ja vuonna 2016 toimineen Nokian välillä. Muiden vuosien tulosperusteisissa osakepalkkio-ohjelmissa suoritustavoite on ollut Nokia-konsernin keskimääräinen vuotuinen liikevaihto.
- (3) Vuonna 2014 otettiin käyttöön vähimmäismaksutaso, jolla tuettiin ohjelman sitouttamisvaikutusta tarjoamalla turvaa Nokian palveluksessa edelleen oleville työntekijöille yhtiön muuttuessa D&S-liiketoiminnan myynnin ja Nokia Networksin integroinnin jälkeen. Vähimmäismaksutaso, 25 % myönnetystä määrästä, poistettiin ylöspäin johtoon kuuluvilta työntekijöiltä vuoden 2017 tulosperusteisissa osakepalkkio-ohjelmassa. Vähimmäismaksutaso säilyi sitouttamistarkoituksessa muilla kuin ylöspäin johtoon kuuluvilla työntekijöillä, joille myönnetään palkkioita vuoden 2017 ohjelman nojalla.

Vuoden 2017 tulosperusteisissa osakepalkkio-ohjelmassa on kaksivuotinen suorituskauti (2017–2018), jota seuraa yhden vuoden sitouttamiskauti. Palkkiot oikeuttavat maksuun 1.1.2020 alkaen. Vuoden 2017 tulosperusteisen osakepalkkio-ohjelman suoritustavoitteet ovat:

Suoritustavoite (ei-IFRS) ⁽¹⁾	Painotus	Kynnystaso (EUR)	Maksimitaso (EUR)	Mahdollinen suoritustasoasteikko ⁽²⁾
Keskimääräinen vuotuinen liikevaihto ajanjaksolla 1.1.2017–31.12.2018	50 %	22 842 miljoonaa	26 280 miljoonaa	Kynnystaso – maksimimäärä (4 x kynnystason määrä)
Keskimääräinen vuotuinen osakekohtainen tulos (laimennettu) ajanjaksolla 1.1.2017–31.12.2018	50 %	0,26	0,38	Kynnystaso – maksimimäärä (4 x kynnystason määrä)

- (1) Ei-IFRS-tunnusluvut eivät sisällä Alcatel Lucent –hankintaan ja –integraatioon liittyviä kuluja, liikearvon arvonalentumiskuluja, aineettomien hyödykkeiden poistoja ja muita yrityskaupoista johtuvia hankintahinnan kohdentamiseen liittyviä eriä, uudelleenjärjestelykuluja ja muita niihin liittyviä kuluja sekä eräitä muita eriä.
- (2) Vähimmäismaksu, 25 % myönnetystä määrästä, maksetaan muille kuin ylöspäin johtoon kuuluville ohjelman osallistujille vain siinä tapauksessa, että laskennallinen suoritettava määrä (perustuen Nokian suoritukseen asetettuihin suoritustavoitteisiin) on alle 25 % verrattuna suoritustavoitteisiin.

Hallituksen päätöksen mukaisesti, vuoden 2017 tulosperusteisen osakepalkkio-ohjelman nojalla myönnettävien osakepalkkioiden enimmäismäärä on 37 miljoonaa. Enimmäismaksutaso on 200 %, minkä mukaisesti tulosperusteiset osakepalkkiot voivat johtaa enintään 74 miljoonan Nokian osakkeen antamiseen, mikäli kaikkien suoritustavoitteiden osalta saavutetaan enimmäistaso. Maksimisuoritustavoitteen ylittäminen ei kasvata annettavien osakkeiden määrää. Muille kuin ylimpään johtoon kuuluville työntekijöille annetaan osakkeina 25 % vuonna 2017 myönnetystä ehdollisten osakepalkkioiden määrästä riippumatta soveltuvien suoritustavoitteiden saavuttamisesta. Jos soveltuvia suoritustavoitteita ei saavuteta, osakepalkkioiden myöntämisen hetkellä ylimpään johtoon kuuluville henkilöille ei toimiteta lainkaan osakkeita.

Ennen kuin Nokian osakkeet on annettu, tulosperusteisiin osakepalkkioihin ei liity osakkeenomistajille kuuluvia oikeuksia kuten äänioikeutta tai oikeutta osinkoon.

Ehdolliset osakepalkkiot

Ehdollisia osakepalkkioita käytetään valikoiden tulevan menestyksemme kannalta tärkeiden työntekijöiden rekrytointiin ja sitouttamiseen. Osakepalkkiot tulevat maksuun kolmena yhtä suurena eränä kolmen vuoden aikana yhden, kahden ja kolmen vuoden kuluttua myöntämisestä. Maksuun tulemisen edellytyksenä on työsuhteen jatkuminen yhteisössä.

Vuonna 2017 ehdollisia osakepalkkioita myönnetään rajoitetusti sitouttamis- ja rekrytointitilanteissa, ensisijaisesti Yhdysvalloissa, Nokian tulevan menestyksen kannalta keskeisten osaajien palkkaamisen ja sitouttamisen varmistamiseksi.

Ennen kuin Nokian osakkeet on annettu, ehdollisiin osakepalkkioihin ei liity mitään osakkeenomistajille kuuluvia oikeuksia, kuten äänioikeutta tai oikeutta osinkoon.

Työntekijöiden osakesäästöohjelma

Työntekijöiden osakesäästöohjelmaan oikeutetut työntekijät voivat valintansa mukaan käyttää osan kuukausittaisesta palkastaan yhtiön osakkeiden hankkimiseen. Tämä osuus työntekijän palkasta ei kuitenkaan saa ylittää 1 800 euron vuosittaista enimmäismäärää. Osakkeet ostetaan markkinahintaan ennalta määritettyinä päivinä kuukausittain 12 kuukauden säästökauden aikana. Nokia antaa kullekin ohjelmaan osallistuvalla työntekijällä yhden lisäosakkeen jokaista sellaista kahta ostettua osaketta kohden, jotka työntekijällä on hallussaan kun osakesäästöohjelman kausi päättyy. Ohjelmaan osallistuminen on työntekijöille vapaaehtoista kaikissa maissa, joissa ohjelmaa tarjotaan.

Osakepalkkio-ohjelmiamme suorituksen seuranta

Nokia seuraa vuosittain osakepalkkio-ohjelmiansa tuloksia vertaamalla niitä ohjelmille asetettuihin tavoitteisiin, osakkeenomistajien kokonaistuottoon sekä ohjelmien vaikutukseen kokonaispalkkiotasoon vertailuryhmäämme verrattuna. Osakepalkkio-ohjelmien tuloksista keskustellaan laajemmin "Palkitsemisraportissa".

Aiemmat osakepalkkio-ohjelmat

Optio-oikeudet

Vaikka optio-oikeuksien myöntäminen päättyi vuoden 2013 lopussa, vuoden 2011 optio-ohjelman perusteella myönnetty optiot ovat edelleen voimassa. Ohjelman mukaan jokainen optio-oikeus oikeuttaa merkitsemään yhden uuden Nokian osakkeen, optio-oikeudet ovat siirtokelvottomia ja niitä voi käyttää vain osakemerkintään. Vuoden 2011 optio-ohjelman merkintäaika on seuraava:

Ohjelma	Merkintäaika
Vuoden 2011 optio-ohjelma	50 % kolmen vuoden kuluttua myöntämisestä 50 % neljän vuoden kuluttua myöntämisestä Kesto noin kuusi vuotta Viimeinen merkintäajanjakso päättyy 27.12.2019

Osakkeet oikeuttavat osinkoon siltä tilikaudelta, jonka aikana osakkeiden merkintä on tapahtunut. Muut osakkeenomistajille kuuluvat oikeudet alkavat siitä päivästä, jolloin merkityt osakkeet ovat tulleet merkityiksi kaupparekisteriin. Työntekijä pääsääntöisesti menettää optio-oikeutensa, mikäli hänen työsuhteensa Nokian palveluksessa päättyy ennen optio-oikeuden käyttämistä osakemerkintään.

Vuoden 2012 Nokia Networks osakepalkkio-ohjelma

Nokia Siemens Networks hallitus perusti Nokia Networks osakepalkkio-ohjelman vuonna 2012 ennen kuin Nokia hankki Nokia Networks liiketoiminnan kokonaan omistukseensa. Tämän ohjelman puitteissa Rajeev Surille ja noin 65 muulle Networks työntekijälle myönnettiin optio-oikeuksia Nokia Solutions and Networks B.V.:n osakkeisiin.

Sekä Nokia että Siemens pohtivat tuolloin mahdollista irtautumista Nokia Siemens Networksista. Ohjelmalla oli kaksi tavoitetta:

- (1) Networks arvon kasvattaminen ja
- (2) irtautumismahdollisuuden luominen molemmille sen omistajayhtiöille.

Networks tuloksen parannuttua huomattavasti, ensimmäinen tavoite on saavutettu. Toinen tavoite ei ole toteutunut, ja strategiamuutoksemme huomioiden yhtiön myynnin tai listautumisen todennäköisyys on vähentynyt.

Osakkeiden merkintä optioilla tapahtuu niiden antamishetkellä Nokia Networks osakepalkkio-ohjelman tarkoitusta varten määritellyn Networks osakkeen hintaan. Optiot maksetaan rahassa, paitsi listautumistilanteissa, jossa ne konvertoidaan optioiksi, joilla merkitään osakkeita.

Ohjelman tavoitteet asetettiin vaativalle tasolle, ja ohjelman nojalla tehtävät maksut kuvaavat Networks-liiketoiminnan tiimin erinomaista suoritusta. Ohjelman nojalla maksetut määrät laskettiin Nokia Networks liiketoiminnan arvon mukaan. Optioista 30 % oli merkittävissä vuonna 2015 ja loput tulivat merkittäväksi vuonna 2016.

Alcatel Lucentin likviditeettisopimukset

Vuonna 2016 Nokia ja Alcatel Lucent tekivät likviditeettisopimuksia Alcatel Lucentin vuoden 2015 tulosperusteisen osakepalkkio-ohjelman osallistujien kanssa. Sopimusten mukaan Alcatel Lucentin vuoden 2015 tulosperusteiset osakepalkkiot (ja vielä maksuun tulemat tulosperusteiset osakepalkkio-ohjelmat, joista työntekijä päätti tehdä likviditeettisopimuksen sen sijaan, että olisi nopeuttanut maksun erääntymistä) vaihdettaisiin Nokian osakkeiksi, tai tällaisten Nokian osakkeiden markkina-arvoa vastaavaksi rahamääräksi pian palkkioiden erääntymisen jälkeen. Vaihtosuhte yhdenmukaistettaisiin Nokian kaikista Alcatel Lucentin osakkeista tekemän vaihtotarjouksen kanssa, riippuen tietyistä oikaisuista siinä tapauksessa, että Nokia tai Alcatel Lucent tekisivät taloudellisia transaktioita. Näitä sopimuksia sovelletaan myös niihin johtokunnan jäseniin, jotka sitoutuivat tällaisiin likviditeettisopimuksiin.

Palkitsemisraportti

Palkitsemisraportti sisältää tiedot 1.1.-31.12.2016 ansaituista palkkioista. Kerromme hallituksemme ja toimitusjohtajamme palkkiot erikseen ja johtokuntamme palkkiot kokonaistasolla.

Hallitus

Vuonna 2016 hallituksen jäsenten yhteenlaskettujen palkkioiden määrä, joka maksettiin heidän palveluksestaan hallituksessa ja sen valiokunnissa, oli 2 050 902 euroa.

Ylimääräisen yhtiökokouksen 2.12.2015 hyväksymien ehdotusten mukaisesti ja Nokian Alcatel Lucentin arvopapereista tekemän julkisen osakevaihtotarjouksen jälkeen vahvistimme hallituksemme uuden kokoonpanon 8.1.2016. Uudet hallituksen jäsenet olivat Louis R. Hughes, Jean C. Monty ja Olivier Piou. Alcatel Lucentista tehdyn osakevaihtotarjouksen onnistuneeseen toteutumiseen asti hallitukseen kuulunut Elizabeth Doherty luopui hallituksen jäsenyydestään.

Lisäksi ylimääräinen yhtiökokous päätti, että yhtiökokouksessa valituille uusille hallituksen jäsenille maksetaan vuoden 2016 varsinaisen yhtiökokouksen päättymiseen saakka saman suuruinen vuosipalkkio kuin 5.5.2015 varsinaisessa yhtiökokouksessa valituille hallituksen jäsenille, kuitenkin suhteutettuna uusien hallituksen jäsenten toimikauden pituuteen.

Varsinainen yhtiökokous päätti 16.6.2016 valita hallitukseen yhdeksän jäsentä. Seuraavat hallituksen jäsenet valittiin uudelleen toimikaudeksi, joka päättyisi vuoden 2017 varsinaisen yhtiökokouksen päättyessä: Vivek Badrinath, Bruce Brown, Louis R. Hughes, Jean C. Monty, Elizabeth Nelson, Olivier Piou, Risto Siilasmaa ja Kari Stadigh. Carla Smits-Nusteling valittiin hallitukseen uutena jäsenenä samaksi toimikaudeksi. Lisätietoja yhtiökokouksen päättämistä palkkioista meneillään olevaksi toimikaudeksi osiossa Palkitsemisen periaatteet yllä.

Nokia julkisti 29.7.2016, että Vivek Badrinath on luopunut jäsenyydestään Nokian hallituksessa.

Seuraavassa taulukossa esitetään hallituksen jäsenille heidän palveluksestaan vuonna 2016 kokonaisuudessaan maksetut palkkiot 2.12.2015 pidetyn ylimääräisen yhtiökokouksen ja 16.6.2016 pidetyn varsinaisen yhtiökokouksen päätösten mukaisesti. Taulukko ei sisällä kesäkuussa 2016 pidetyn yhtiökokouksen päättämiä kokouspalkkioita. Kokouspalkkiot soveltuvista vuonna 2016 pidetyistä hallituksen ja valiokuntien kokouksista maksetaan vuonna 2017. Tietoa hallituksen jäsenten osakeomistuksesta Nokiassa on kohdassa Hallituksen jäsenten osakeomistus.

Vuonna 2016 maksetut palkkiot⁽¹⁾:

	EUR
Risto Siilasmaa, puheenjohtaja	440 000
Olivier Piou, varapuheenjohtaja ⁽²⁾	255 082
Vivek Badrinath ⁽³⁾	175 000
Bruce Brown ⁽⁴⁾	190 000
Elizabeth Doherty ⁽⁵⁾	–
Louis R. Hughes ⁽⁶⁾	240 410
Simon Jiang ⁽⁷⁾	–
Jouko Karvinen ⁽⁸⁾	–
Jean C. Monty ⁽⁹⁾	225 410
Elizabeth Nelson ⁽¹⁰⁾	190 000
Carla Smits-Nusteling ⁽¹¹⁾	175 000
Kari Stadigh ⁽¹²⁾	160 000
Yhteensä	2 050 902

- (1) Noin 40 % vuosipalkkiosta maksettiin markkinoilta ostettuina Nokian osakkeina ja loput noin 60 % rahana. Yhtiökokouksen vuonna 2016 päättämät kokouspalkkiot maksetaan rahana vuonna 2017, eivätkä ne siten sisälly yllä olevaan taulukkoon.
- (2) Muodostuu 70 082 euron palkkiosta hallituksen varapuheenjohtajana toimimisesta 8.1.2016 alkaen vuoden 2016 varsinaiseen yhtiökokoukseen asti sekä 185 000 euron palkkiosta hallituksen varapuheenjohtajana toimimisesta vuoden 2016 varsinaisesta yhtiökokouksesta alkaen.
- (3) Muodostuu 160 000 euron palkkiosta hallituksen jäsenenä toimimisesta sekä 15 000 euron palkkiosta tarkastusvaliokunnan jäsenenä toimimisesta. Vivek Badrinath luopui hallituksen jäsenyydestään 29.7.2016 ja hän on palauttanut yhtiölle hänelle maksetun palkkion.
- (4) Muodostuu 160 000 euron palkkiosta hallituksen jäsenenä toimimisesta sekä 30 000 euron palkkiosta henkilöstöpoliittisen valiokunnan puheenjohtajan toimimisesta.
- (5) Toimi tarkastusvaliokunnan ja hallituksen jäsenenä 8.1.2016 asti. Hänen vuoden 2016 varsinaisen yhtiökokouksen loppuun päätyneen toimikautensa palkkio maksettiin kokonaisuudessaan vuoden 2015 aikana, eikä hänelle maksettu palkkiota vuodelta 2016.
- (6) Muodostuu 60 738 euron palkkiosta hallituksen jäsenenä toimimisesta ja 4 672 euron palkkiosta tarkastusvaliokunnan jäsenenä toimimisesta 8.1.2016 alkaen vuoden 2016 varsinaiseen yhtiökokoukseen asti, sekä 160 000 euron palkkiosta hallituksen jäsenenä toimimisesta ja 15 000 euron palkkiosta tarkastusvaliokunnan jäsenenä toimimisesta vuoden 2016 varsinaisesta yhtiökokouksesta alkaen.
- (7) Toimi hallituksen jäsenenä vuoden 2016 varsinaiseen yhtiökokoukseen asti. Hänen vuoden 2016 varsinaisen yhtiökokouksen loppuun päätyneen toimikautensa palkkio maksettiin kokonaisuudessaan vuoden 2015 aikana, eikä hänelle maksettu palkkiota vuodelta 2016.
- (8) Toimi hallituksen varapuheenjohtajana 8.1.2016 asti, tarkastusvaliokunnan puheenjohtajana 1.4.2016 asti ja hallituksen jäsenenä vuoden 2016 varsinaiseen yhtiökokoukseen asti. Hänen vuoden 2016 varsinaisen yhtiökokouksen loppuun päätyneen toimikautensa palkkio maksettiin kokonaisuudessaan vuoden 2015 aikana, eikä hänelle maksettu palkkiota vuodelta 2016.
- (9) Muodostuu 60 738 euron palkkiosta hallituksen jäsenenä toimimisesta ja 4 672 euron palkkiosta tarkastusvaliokunnan jäsenenä toimimisesta 8.1.2016 alkaen vuoden 2016 varsinaiseen yhtiökokoukseen asti sekä 160 000 euron palkkiosta hallituksen jäsenenä toimimisesta vuoden 2016 varsinaisesta yhtiökokouksesta alkaen.
- (10) Muodostuu 160 000 euron palkkiosta hallituksen jäsenenä toimimisesta sekä 30 000 euron palkkiosta tarkastusvaliokunnan puheenjohtajana toimimisesta.
- (11) Muodostuu 160 000 euron palkkiosta hallituksen jäsenenä toimimisesta sekä 15 000 euron palkkiosta tarkastusvaliokunnan jäsenenä toimimisesta.
- (12) Muodostuu 160 000 euron palkkiosta hallituksen jäsenenä toimimisesta.

Toimitusjohtaja

Alla oleva taulukko esittää toimitusjohtajan vuosina 2016 ja 2015 saamat palkkiot. Pitkän aikavälin tulospalkkioiden maksut kuvastavat todellisia maksuja kyseisinä vuosina. Maksut ovat seurausta vuoden 2012 Nokia Networks osakepalkkio-ohjelman maksuun tulosta.

EUR	2016	2015
Peruspalkka	1 049 044	1 000 000
Lyhyen aikavälin tulospalkkio ⁽¹⁾	780 357	1 922 125
Osakeperusteinen tulospalkkio ⁽²⁾		
Tehtävästä Nokian toimitusjohtajana	–	–
Tehtävästä NSN:n toimitusjohtajana	7 556 598	3 238 542
Muut palkkiot ⁽³⁾	122 157	145 658
Yhteensä	9 508 156	6 306 325

(1) Lyhyen aikavälin tulospalkkiot kuvastavat tilikaudella ansaittuja palkkioita, jotka maksetaan seuraavan vuoden huhtikuussa.

(2) Maksut kuvastavat vuoden 2012 Nokia Networks osakepalkkio-ohjelman arvoa. Lisätietoja kohdassa Vuoden 2012 Nokia Networks osakepalkkio-ohjelma.

(3) Muut palkkiot sisältävät 41 312 euron asumisedun (47 950 euroa vuonna 2015), 33 482 euroa matkustusavustusta (48 510 euroa vuonna 2015), 19 260 euroa veropalveluista (17 834 euroa vuonna 2015) ja 28 103 euroa verotettavaa tuloa Nokian maksamista lisäsairaus- ja työkyvyttömyysvakuutuksista sekä matkapuhelimesta ja autonkuljettajasta (31 363 euroa vuonna 2015).

Toimitusjohtaja kuuluu lakisääteiseen suomalaiseen TyEL-eläkejärjestelmään, joka on etuuspohjainen eläkejärjestelmä. Vuonna 2016 maksut TyEL-eläkejärjestelmään olivat 469 737 euroa (491 641 euroa vuonna 2015).

Lyhyen aikavälin tulospalkkio

Nokian vuoden 2016 suorituksen mukaisesti toimitusjohtajan lyhyen aikavälin tulospalkkio oli 780 357 euroa tai 63,5 % tavoitteesta, mikä heijasti haastavaa markkinaympäristöä.

Pitkän aikavälin tulospalkkio

Vuonna 2016 toimitusjohtaja oli oikeutettu käyttämään loputkin optiot vuoden 2012 Nokia Networks osakepalkkio-ohjelman nojalla. Ohjelma perustettiin vuonna 2012 kannustamaan silloisen Nokia Siemens Networks liiketoiminnan suunnan kääntämisessä. Näiden optioiden arvo kuvastaa liiketoiminnan suunnan kääntämiseksi tehdyn suunnitelman vahvaa menestystä, mikä näkyy nykyhetkessä siinä, että Nokian liiketoiminnan ydin liittyy verkko liiketoimintaan.

Vuonna 2016 toimitusjohtajalle myönnettiin seuraavat Nokian osakepalkkiojärjestelmän mukaiset osakepalkkiot:

Osakepalkkio	Myönnetty määrä	Käypä arvo myöntämispäivänä (EUR)	Myöntämispäivä	Maksuun oikeuttava päivä
Tulosperusteiset osakepalkkiot ⁽¹⁾	642 114	3 005 736	1.7.2016	1.1.2019
Ehdollinen osakepalkkio (sisältäen henkilökohtaisen integraation liittyvän suoritusohjeen) ⁽²⁾	208 700	986 942	16.8.2016	1.10.2017, 2018 ja 2019

(1) Vuoden 2016 tulosperusteisella osakepalkkio-ohjelmalla on kaksivuotinen taloudellisiin tavoitteisiin perustuva suorituskausi ja yhden vuoden sitouttamiskausi. Ohjelman ehtojen mukaan vähimmäismäärä, 25 % myönnetystä määrästä, maksetaan vaikka ehtojen mukaista kynnysmäärää ei saavuteta. Enimmäismäärä 200 % maksettaisiin, mikäli kaikkien suoritustavoitteiden osalta saavutetaan enimmäistaso. Maksuun tuleminen edellytyksenä on työsuhteen jatkuminen yhtiössä.

(2) Vuonna 2016 Nokia ja tietyt Nokian johtajat tekivät sopimuksia, joiden mukaan heille myönnettyjen ehdollisten osakepalkkioiden maksaminen riippuu etukäteen määriteltynä Nokian ja Alcatel Lucentin yhdistymiseen liittyvien suoritusehtojen toteutumisesta. Ehtojen on arvioitu täyttyneen ja palkkion odotetaan tulevan maksuun täysimääräisenä kolmessa saman suuruudessa erässä 1.10.2017, 2018 ja 2019. Maksuun tuleminen edellytyksenä on työsuhteen jatkuminen yhtiössä.

Ehdollisten osakepalkkioiden myöntäminen on poikkeuksellinen pitkän aikavälin palkitsemisen muoto, jolla varmistetaan, että toimitusjohtaja (ja muu ylin johto) on motivoitunut toimittamaan Alcatel Lucent -hankintaan liittyvät synergiaedut ja jakamaan osakkeenomistajien ohella hyödyt, joiden odotetaan toteutuvan.

Osakeomistus

Osakeomistukseen liittyvän ohjeemme mukaan toimitusjohtajan on omistettava vähintään kolme kertaa peruspalkkansa verran Nokian osakkeita, jotta varmistetaan toimitusjohtajan ja osakkeenomistajien etujen yhteensovittaminen pitkällä aikavälillä. Osakeomistusvaatimus on täyttynyt. Vuonna 2016 toimitusjohtaja hankki 519 757 Nokian osaketta. Lisäksi vuoden 2014 ehdollinen osakepalkkio-ohjelma tuli maksuun 1.1.2017 ja tämän seurauksena 742 297 Nokian osaketta toimitettiin toimitusjohtajalle 8.2.2017.

	Yksikköä	Arvo (EUR)
Suoraan omistettut osakkeet 31.12.2016 ⁽¹⁾	549 480	2 522 113
Maksuun tulleet vuoden 2014 tulosperusteisen osakepalkkio-ohjelman nojalla 8.2.2017 toimitettut osakkeet ⁽²⁾	742 297	3 377 451
Muiden Nokian osakepalkkio-ohjelmien nojalla tulevaisuudessa maksuun tulevat osakkeet ⁽³⁾	1 351 961	6 205 500
Yhteensä	2 643 738	12 105 064

(1) Arvo perustuu Nokian osakkeen 4,59 euron päätöskurssiin Nasdaq Helsingissä 30.12.2016.

(2) Arvo ja määrä perustuvat Nokian osakkeen 4,55 euron päätöskurssiin Nasdaq Helsingissä 8.2.2017 ja toimitettujen osakkeiden määrään sen jälkeen, kun verot on vähennetty osakkeina toimitusjohtajalle maksuun tulleiden osakkeiden määrästä.

(3) Edustaa vielä maksuun tulevien osakepalkkioiden määrää 31.12.2016 mukaan lukien vuoden 2015 ehdollisen osakepalkkio-ohjelman maksukerroin ja pois lukien vuoden 2014 ehdollisen osakepalkkio-ohjelman, joka tuli maksuun 1.1.2017. Arvo perustuu Nokian osakkeen 4,59 euron päätöskurssiin Nasdaq Helsingissä 30.12.2016. Maksuun tuleminen edellytyksenä on työsuhteen jatkuminen yhtiössä.

Palkat ja palkkiot jatkoa

Nokian johtokunta

Alcatel Lucentin hankkimisen seurauksena johtokuntamme on koostunut 13 henkilöstä Suomessa, muissa Euroopan maissa ja Yhdysvalloissa. Johtokunnan palkkiorakenne asetettiin Nokian viitekehyksessä huomioiden Nokialle siirtyneet sopimukset soveltuvin osin.

Nimi	Asema vuonna 2016	Nimityspäivä
Rajeev Suri	Toimitusjohtaja	1.5.2014
Samih Elhage	Mobile Networks –liiketoimintaryhmän johtaja	1.5.2014
Federico Guillén	Fixed Networks –liiketoimintaryhmän johtaja	8.1.2016
Basil Alwan	IP/Optical Networks –liiketoimintaryhmän johtaja	8.1.2016
Bhaskar Gorti	Applications & Analytics –liiketoimintaryhmän johtaja	8.1.2016
Ramzi Haidamus ⁽¹⁾	Nokia Technologies –liiketoiminnan johtaja	3.9.2014
Timo Ihmuotila ⁽²⁾	Talous- ja rahoitusjohtaja	1.9.2011
Hans-Jürgen Bill	Henkilöstöjohtaja	8.1.2016
Kathrin Buvac	Strategiajohtaja	8.1.2016
Ashish Chowdhary	Asiakasliiketoimintajohtaja	8.1.2016
Barry French	Markkinointijohtaja	8.1.2016
Marc Rouanne	Innovaatio- ja operatiivinen johtaja	8.1.2016
Maria Varsellona	Lakiasiaintoimintajohtaja	8.1.2016

(1) Ramzi Haidamus oli johtokunnan jäsen 30.9.2016 asti.

(2) Timo Ihmuotila oli johtokunnan jäsen 31.12.2016 asti. Kristian Pullola nimitettiin talous- ja rahoitusjohtajaksi ja johtokunnan jäseneksi 1.1.2017. Johtokunnassa on tällä hetkellä 12 jäsentä. Johtokunta kuitenkin kasvaa 14-jäseniseksi 1.4.2017 alkaen kuten tiedotimme 17.3.2017.

Johtokunnan palkkiot (pois lukien toimitusjohtaja) olivat seuraavat:

	2016 milj. EUR ⁽¹⁾	2015 milj. EUR ⁽¹⁾
Palkat, lyhyen aikavälin tulospalkkiot ja muut palkkiot ⁽²⁾	22,7	6,3
Osakeperusteiset tulospalkkiot ⁽³⁾	25,5	3,7
Yhteensä	48,2	10,0

(1) Vuonna 2016 johtokuntaan kuului enimmillään 12 jäsentä (toimitusjohtaja pois lukien) kun vuonna 2015 siihen kuului enimmillään 4 jäsentä (toimitusjohtaja pois lukien).

(2) Lyhyen aikavälin tulospalkkiot kuvastavat vuoden 2016 perusteella ansaittuja palkkioita. Muut palkkiot sisältävät liikkuvuuteen liittyviä maksuja, paikallisia etuja ja tiettyjä eläkekuluja.

(3) Maksut kuvastavat vuoden 2012 Nokia Networksin osakepalkkio-ohjelman arvoa tai muita maksuun tulleita osakepalkkioita tai optiomerkitöitä sekä Alcatel Lucentin osakepalkkioita soveltuvin osin.

Vuonna 2016 johtokunnan jäsenille myönnettiin seuraavat Nokian osakepalkkiojärjestelmän mukaiset osakepalkkiot:

Osakepalkkio	Myönnetty määrä	Käypä arvo myöntämispäivänä EUR	Myöntämispäivä	Maksuun oikeuttava päivä
Tulospalkkiot ⁽¹⁾	1 571 478	7 356 200	1.7. ja 16.8.2016	1.1.2019
Ehdollinen osakepalkkio (sisältäen henkilökohtaisen integraatioon liittyvän suoritusohjelman) ⁽²⁾	1 015 100	4 800 408	16.8.2016	1.10.2017, 2018 ja 2019

(1) Vuoden 2016 tulospalkkio-ohjelmalla on kaksivuotinen taloudellisiin tavoitteisiin perustuva suorituskausi ja yhden vuoden sitouttamiskausi. Ohjelman ehtojen mukaan vähimmäismäärä, 25 % myönnetystä määrästä, maksetaan ehtojen mukaista kynnysmäärää ei saavuteta. Enimmäismäärä 200 % maksettaisiin, mikäli kaikkien suoritustavoitteiden osalta saavutetaan enimmäistaso. Maksuun tuleminen edellytyksenä on työsuhteen jatkuminen yhtiössä.

(2) Vuonna 2016 Nokia ja tietyt Nokian johtajat tekivät sopimuksia, joiden mukaan heille myönnettyjen ehdollisten osakepalkkioiden maksaminen riippuu etukäteen määriteltujen Nokian ja Alcatel Lucentin yhdistymiseen liittyvien suoritusohjelmien toteutumisesta. Ehtojen on arvioitu täyttyneen ja palkkion odotetaan tulevan maksuun täysimääräisenä kolmessa saman suuruisessa erässä 1.10.2017, 2018 ja 2019. Maksuun tuleminen edellytyksenä on työsuhteen jatkuminen yhtiössä.

Tulospalkkio-ohjelmiamme arviointi

Lyhyen aikavälin tulospalkkiot

Johtokunnan jäsenten (pois lukien toimitusjohtaja) lyhyen aikavälin tulospalkkioiden tavoitteet ja niiden saavuttaminen perustuivat liikevaihdon, liike tuloksen ja rahavirran yhdistelmään. Nämä tavoitteet mitataan joko konsernin tasolla tai vaihtoehtoisesti sekoituksena Nokia konsernin ja liiketoimintaryhmän tasolla liiketoimintaryhmien johtajien kohdalla. Vuoden 2016 maksujen tasot kuvastavat haastavaa liiketoimintaympäristöä, jossa Nokia on toiminut, mediaanimaksujen ollessa 70 % tavoitemäärästä.

Pitkän aikavälin tulospalkkiot

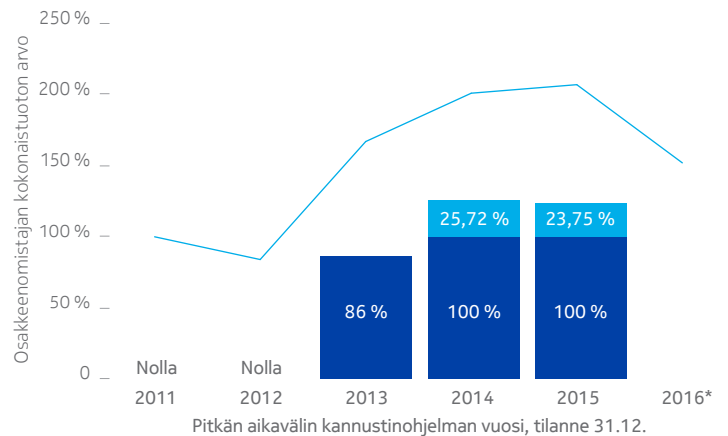
Olemme aktiivisesti ottaneet käyttöön palkkioiden jatkuvan arvioinnin olennaisimpia mittareita kuten osakkeenomistajan kokonaistuottoa ja osakekurssia vasten, jotta voimme varmistua osakepalkkio-ohjelmiamme tehokkuudesta.

Vuoden 2014 tulospalkkio-ohjelma tuli maksuun 1.1.2017. Perustuen suorituskaudella saavutettuihin liikevaihtoon ja osakekohtaiseen tulokseen perustuviin tavoitteisiin maksukerroin oli 125,72 % tavoitemäärästä.

Vuoden 2015 tulospalkkio-ohjelma tulee maksuun 1.1.2018. Perustuen suorituskaudella saavutettuihin liikevaihtoon ja osakekohtaiseen tulokseen perustuviin tavoitteisiin maksukerroin on 123,75 % tavoitemäärästä.

Samaan aikaan, kun haastava markkinatilanne ja yhdistyminen Alcatel Lucentin kanssa vaikuttivat lyhyen aikavälin tulokseen vuonna 2016, kuvastavat pitkän aikavälin tulospalkkioiden tulokset Nokian merkittävää käännettä sitten vuoden 2013, jolloin se vei loppuun Nokia Siemens Networks hankinnan ja jatkoi keskittymistä tuloksen tekemiseen haastavasta markkinatilanteesta huolimatta. Liiketoiminnan tulos vuosina 2014, 2015 ja 2016 verrattuna tavoitteisiin, jotka asetettiin analyytikoiden ennusteiden pohjalta, osoittaa palkkioiden olleen sopivalla tasolla suhteessa liiketoimintaan, joka on hyvässä asemassa tulevaisuutta ajatellen.

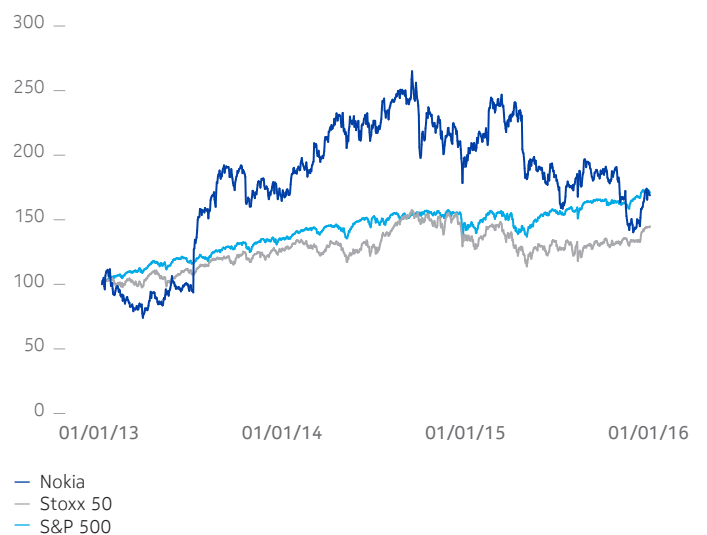
Osakkeenomistajan kokonaistuotto verrattuna pitkän aikavälin tulospalkkioihin

■ Tavoite saavutettu
■ Tavoite ylitetty
— Nokian osakkeenomistajan kokonaistuotto

* Suorituskausi ei ole vielä päättynyt.

Nokian osakkeenomistajan kokonaistuotto verrattuna Stoxx 50 ja S&P 500 (1.1.2013 - 31.12.2016)

Palkat ja palkkiot jatkoa

Tuloksesta maksaminen

Palkitsemisperiaatteidemme ydin on tuloksesta maksaminen.

Vertaamme itseämme vertailuyhtiöiden ryhmään. Vertaamme suoritustamme vertailuryhmään suhteessa osakkeenomistajan kokonaistuottoon ja maksettuihin kokonaispalkkioihin, jotta voimme varmistua siitä, että tavoitteet ja maksut perustuvat ylivoimaiseen suoritukseen ja ovat tasapainossa. Vertailuryhmämme tiedot ovat saatavilla vain tilikausilta 31.12.2015 saakka. Vertailun perusteella Nokian tulos edellisen kolmen vuoden aikana osakkeenomistajan kokonaistuotolla mitattuna, sijoittui ensimmäiseksi samaan aikaan kun toimitusjohtajalle maksettu palkkio (ei myönnettyjen osakepalkkioiden määrä) sijoittui toiseksi. Tämä osoittaa Nokian tuloksen ja palkkioiden olevan vahvasti linjassa keskenään, mitä viereinen kaavio kuvaa.

Vertailuryhmämme

Kun harkitsemme sopivia vertailuyhtiöitä, näemme itsemme eurooppalaisena teknologiayhtiönä ja tarkastelemme yhtiöitä, jotka ovat saman suuruisia, globaaleja ja vastaavat Nokiaa liiketoiminnan monimuotoisuuden osalta, kuten:

ABB	Infineon
ASML	Kone
BT	Phillips
Deutsche Telekom	Rolls-Royce
Ericsson	SAP
Hexagon	Vodafone

Osakeomistus

Hallituksen jäsenten osakeomistus

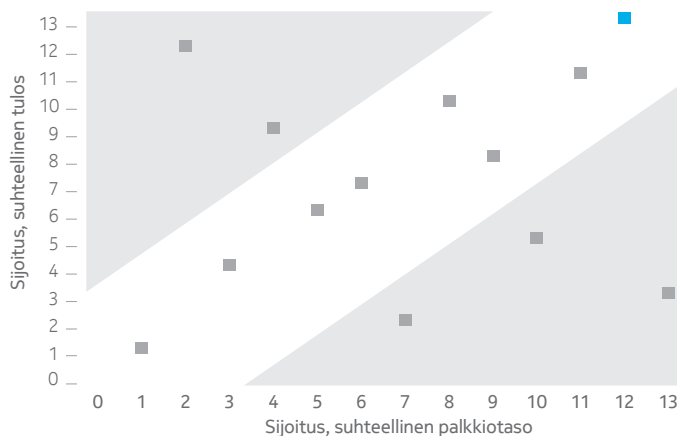
Hallituksemme jäsenten hallussa oli 31.12.2016 yhteensä 4 754 602 Nokian osaketta ja ADS-osaketalletustodistusta, jotka edustivat 0,08 %:a liikkeeseenlasketuista osakkeistamme ja kokonaisuuden määräästä, lukuun ottamatta Nokian hallussa olevia omia osakkeita.

Seuraavassa taulukossa on esitetty hallituksen jäsenten osakkeiden ja ADS-osaketalletustodistusten omistus 31.12.2016.

Nimi ⁽¹⁾	Osakkeet ⁽¹⁾	ADS-osaketalletustodistukset ⁽¹⁾
Risto Siilasmaa	1 282 708	–
Olivier Piou	252 760	–
Bruce Brown	–	99 961
Louis R. Hughes	41 827	–
Jean C. Monty	2 767 557	–
Elizabeth Nelson	–	45 868
Carla Smits-Nusteling	13 921	–
Kari Stadigh	250 000	–

(1) Hallituspalkkioina saatujen osakkeiden ja ADS-osaketalletustodistusten lisäksi luvuissa ovat mukana myös muulla tavoin hankitut osakkeet ja ADS-osaketalletustodistukset. Optio-oikeudet tai muut sovellettavien SEC-sääntöjen perusteella omistetuiksi katsotut osakepalkkiot eivät ole mukana luvuissa. Hallituksen jäsenyydestä palkkiona saadut osakkeet ja ADS-osaketalletustodistukset on eritelty konsernitilinpäätöksen liitetiedossa 34, Lähipiiriin liittyvät tapahtumat.

Sijoittuminen palkkiotason ja osakkeenomistajan kokonaistuoton suhteen

■ Nokia

Toimitusjohtajan ja Nokian johtokunnan jäsenten osakeomistus

Seuraavassa taulukossa on esitetty toimitusjohtajan ja muiden toimessa olevien johtokunnan jäsenten osakeomistus 31.12.2016. Johtokunnan kaikkien jäsenten, mukaan lukien toimitusjohtaja, hallussa oli yhteensä 1 091 181 Nokian osaketta, jotka edustivat 0,02 %:a liikkeeseen lasketuista osakkeistamme ja kokonaisuäänimäärästä, lukuun ottamatta Nokian hallussa olevia omia osakkeita 31.12.2016. Toimitusjohtajan ja johtokunnan osakeomistukseen liittyviä vaatimuksia on käsitelty kohdassa "Osakeomistusvaatimus".

Nimi	Asema vuonna 2016	Suoraan omistetut osakkeet
Rajeev Suri	Toimitusjohtaja	549 480
Samih Elhage	Mobile Networks -liiketoimintaryhmän johtaja	–
Federico Guillén	Fixed Networks -liiketoimintaryhmän johtaja	13 498
Basil Alwan	IP/Optical Networks -liiketoimintaryhmän johtaja	163 071
Bhaskar Gorti	Applications & Analytics -liiketoimintaryhmän johtaja	133
Timo Ihamuotila	Talous- ja rahoitusjohtaja	353 120
Hans-Jürgen Bill	Henkilöstöjohtaja	10 000
Kathrin Buvac	Strategiajohtaja	–
Ashish Chowdhary	Asiakasliiketoimintajohtaja	1 746
Barry French	Markkinointijohtaja	133
Marc Rouanne	Innovaatio- ja operatiivinen johtaja	–
Maria Varsellona	Lakiasiaintojohtaja	–

Maksamattomat johtokunnan jäsenten osakepalkkiot 31.12.2016

Alla olevassa taulukossa esitetään toimitusjohtajan ja Nokian johtokunnan muiden jäsenten osakepohjaisiin palkkioihin perustuva potentiaalinen omistusosuus.

	Optio-oikeuksien perusteella saatavat osakkeet	Tulosperusteisten Osakepalkkioiden perusteella saatavat osakepalkkiot, myönnetty määrä	Tulosperusteisten osakepalkkioiden perusteella saatavat osakepalkkiot, maksimimäärä ⁽⁴⁾	Ehdollisten osakepalkkioiden perusteella saatavat osakkeet
Johtokunnan jäsenten osakepalkkiot ja osakepohjaiset kannustimet ⁽¹⁾	320 000	4 912 265	9 824 530	1 250 480
Prosenttiosuus liikkeeseenlasketuista osakkeista ⁽²⁾	0,01 %	0,09 %	0,17 %	0,02 %
Prosenttiosuus myönnettyistä osakepohjaisista kannustimista (per kannustinlaji) ⁽³⁾	19,99 %	11,31 %	11,31 %	20,95 %

(1) Sisältää 12 johtokunnan jäsentä, jotka olivat toimessa 31.12.2016. Ennen 30.6.2016 myönnettyjen palkkioiden määrää on korjattu vastaamaan vuonna 2016 maksetun lisäosion vaikutusta.

(2) Prosenttiosuudet on laskettu suhteessa Nokian liikkeeseen laskemien osakkeiden määrään ja kokonaisuäänimäärään 31.12.2016, lukuun ottamatta Nokian hallussa olevia omia osakkeita. Kukaan johtokunnan jäsenistä ei omista yli 1 %:a osakkeista.

(3) Prosenttiosuudet on laskettu suhteessa osakepohjaisten kannustimien kokonaismäärään kannustinlajeittain. Ennen 30.6.2016 myönnettyjen palkkioiden määrää on korjattu vastaamaan vuonna 2016 maksetun lisäosion vaikutusta.

(4) 31.12.2016 myönnettyjen, mutta vielä maksamattomien tulosperusteisten osakepalkkioiden enimmäismaksu olisi 200 % ja taulukko kuvastaa tätä mahdollista enimmäismäärää. Vuoden 2014 tulosperusteisen osakepalkkio-ohjelman sitouttamiskausi ja vuoden 2015 tulosperusteisen osakepalkkio-ohjelman suorituskauti päättyivät 31.12.2016 ja Nokian tulos ylitti ohjelmassa asetetut vähimmäistasot ohjelmien säännöissä asetettuihin itsenäisiin suoritustavoitteisiin nähden arvioituna. Vuoden 2014 tulosperusteisen osakepalkkio-ohjelman nojalla toimitettiin osakkeita ohjelman osallistujille helmikuussa 2017 ja vuoden 2015 tulosperusteisen osakepalkkio-ohjelman nojalla toimitetaan osakkeita ohjelmaan osallistuneille työntekijöille vuoden 2018 alussa sitouttamiskauden päätyttyä.

Tietoa Nokiasta

Sisällysluettelo

Nokian historia	110
Nokian yhtiöjärjestys	111
Keskeiset tunnusluvut	113
Osakkeet ja osakkeenomistajat	115
Lähipiiriliiketoimet	123
Infrastruktuurilaitteiden ja -tuotteiden tuotanto	123
Tunnuslukujen laskentakaavat	124

Tietoa Nokiasta

Nokian historia

Nokian muuntautumiskyky, innovointi uusien teknologioiden alueella ja taito sopeutua markkinoilla tapahtuviin muutoksiin hakevat vertaistaan yritysmaailmassa. Aina ensimmäisen puusellutehtaan avaamisesta lähtien vuonna 1865 Nokia on menestyksekkäästi toiminut monilla eri teollisuudenaloilla, mukaan lukien kaapeli-, metsä-, kumi-, sähköntuotanto-, televiestintä- ja elektroniikkateollisuus.

Nokian menestys eri aloilla johti myös maantieteelliseen kasvuun. 1980-luvulle tultaessa Nokia oli muuttunut Suomeen keskittyneestä yhtiöstä Pohjoismaiseksi toimijaksi, ja suunnannut katseensa pidemmälle Eurooppaan. Nokia kasvoi merkittäväksi eurooppalaiseksi yritykseksi 1990-luvun alkuvuosina ja saman vuosikymmenen puolivälistä lähtien Nokia on ollut globaali suuryritys. Alcatel Lucent -hankinta vahvisti entisestään Nokian asemaa kansainvälisten suuryritysten joukossa.

Nokia on valmistanut tietoliikenneteknologiaa 1880-luvulta lähtien – lähes puhelimen keksimisestä asti.

Tapahtumarikas menneisyys

Kaivosinsinööri Fredrik Idestam perusti ensimmäisen puusellutehtaansa Etelä-Suomessa vuonna 1865. Samalla hän loi peruskiven Nokian innovaatioihin ja jatkuvaan kehitykseen keskittyvälle liiketoiminnalle. Muutamaa vuotta myöhemmin – arvioituaan sellun kysynnän kasvavan – hän pystytti toisen tehtaansa Nokianvirran varteen. Sijaintipaikka oli inspiraationa hänen antaessaan yritykselleen nimeksi Nokia Ab.

Idestamin kunnianhimoinen asenne on vallinnut Nokiassa läpi yhtiön historian.

1960-luvulla Nokiasta tuli monialayritys, joka toimi kumi-, kaapeli-, metsä-, elektroniikka- ja sähköntuotantoteollisuudessa. Tämä oli seurausta muun muassa Idestamin perustaman Nokia Ab:n, ja vuonna 1912 perustetun puhelimen- ja sähkökaapeleita valmistavan Suomen Kaapelitehtaan yhdistymisestä.

Uuden muutoksen aika

Muutosten aika oli kuitenkin jo edessä.

Euroopan televiestintämarkkinoiden sääntelyn purkaminen 1980-luvulla lisäsi kilpailua ja tarjosi uusia liiketoimintamahdollisuuksia.

Vuonna 1982 Nokia toimitti ensimmäisen täysin digitaalisen puhelinkeskuksen Euroopassa ja samana vuonna esittelimme maailman ensimmäisen autopuhelimen analogiselle NMT-standardille. 1980-luvulla kehitetty GSM-standardi mahdollisti korkealaatuiset äänipuhelut, hyödynsi entistä tehokkaammin radiotaajuuksia ja tarjosi korkealaatuisemman äänentoiston. Ensimmäinen GSM-puhelu soitettiin Nokian matkapuhelimella yhtiön Radiolinja-operaattorille rakentamassa verkossa vuonna 1991.

Samoihin aikoihin Nokia teki strategisen päätöksen keskittyä televiestintälaitteisiin. Nokian muut liiketoiminnot, mukaan lukien alumiini-, kaapeli-, kemikaali-, paperi-, kumi-, sähköntuotanto- ja televisiotoiminnot myytiin.

Vuoteen 1998 mennessä Nokia oli maailman johtava matkapuhelinvalmistaja, ja yhtiö piti kiinni tästä johtoasemastaan yli 10 vuoden ajan.

Liiketoimintaympäristö ja teknologia jatkoivat kuitenkin kehittymistään, ja näin teki myös Nokia.

Muuttuva toimiala

Vuonna 2007 Nokia yhdisti verkkoinfrastruktuuritoimintonsa Siemensin kanssa, ja näin syntyi yhteisyritys Nokia Siemens Networks (NSN). Vuonna 2013 Nokia osti Siemensin osuuden NSN:stä, jonka onnistunut strategiamuutos oli lähestymässä loppuaan. Samaan aikaan Nokian ennakoima ohjelmoitava maailma, jossa ihmisten lisäksi myös esineet ovat yhteydessä toisiinsa verkon välityksellä, alkoi käydä toteen.

Vuonna 2011 Nokia yhdisti voimansa Microsoftin kanssa vahvistaakseen asemaansa erittäin kilpailuilla älypuhelinmarkkinoilla. Kolme vuotta myöhemmin Nokia ilmoitti myyvänsä olennaisilta osin koko Devices & Services -liiketoimintansa Microsoftille, ja yrityskauppa saatiin päätökseen huhtikuussa 2014. Transaktion jälkeen Nokian taloudellinen tilanne oli vahva ja yhtiöllä oli kolme alojensa johtavaa liiketoimintaa: Nokia Networks, HERE ja Nokia Technologies. Nokia oli valmis tarttumaan ohjelmoitavan maailman mukanaan tuomiin mahdollisuuksiin.

Nokian muodonmuutos ei kuitenkaan ollut vielä valmis. Yhtiön digitaalisia kartta- sekä sijaintipalveluita tarjoava HERE-yksikkö, joka oli ollut osa Nokiana vuodesta 2006 alkaen, oli edelleenkin olennainen osa yhtymän liiketoimintaa. Alcatel Lucentin hankinnan suunnittelun yhteydessä vuonna 2015 aloitettiin HERE-liiketoiminnan strategisten vaihtoehtojen arviointi, jonka lopputulemana HERE myytiin autonvalmistajien yhteenliittymälle joulukuussa 2015.

Alcatel Lucent -hankinta

Alcatel Lucent -hankinta teki Nokiasta innovaatiojohtajan uuden sukupolven teknologioissa ja palveluissa.

Vahvaa innovointikykyämme lujittaa entisestään Bell Labs, joka tunnetaan nykyään nimellä Nokia Bell Labs. Nokia Bell Labs toimii yhteistyössä Nokian muiden tuotekehitysyksiköiden kanssa, joiden tuhannet insinöörit ja patenttiperheet ovat tuottaneet vuosien saatossa suuria hyötyjä kuluttajille, yrityksille ja yhteiskunnalle.

Yrityskaupan myötä olemme vahva toimija alan murroksessa, jossa digitalisaation seurauksena ohjelmoitava maailma on todellisuutta, ja miljardit ihmiset, laitteet sekä sensorit ovat yhteyksissä toisiinsa verkon välityksellä. Tämä teknologinen vallankumous avaa lukemattomia uusia mahdollisuuksia. Uusien teknologisten ratkaisujen avulla meidän on mahdollista luoda turvallisempi, puhtaampi, terveempi, vastuullisempi, tehokkaampi ja tuottavampi maailma.

Nokian pitkä historia on muutosten ja uudelleen keksimisen sävyttämä. Me Nokiassa olemme aina olleet innostuneita siitä, mihin teknologia meitä johtaa. Teemme työtämme laajentaaksemme ohjelmoitavan maailman inhimillisiä mahdollisuuksia. Jatkamme uuden teknologian luomista, teknologian, joka toimii meitä varten – huomaamattomasti ja rikastuttaen päivittäistä elämäämme.

Nokian yhtiöjärjestys

Y-tunnus

Nokia on Suomen lakien mukaisesti perustettu yhtiö, jonka Y-tunnus on 0112038-9. Nykyisen yhtiöjärjestyksen mukaisesti yhtiön toimialana on kehittää, valmistaa, markkinoida ja myydä tuotteita, ohjelmistoja ja palveluja monilla kuluttaja- ja yritysmarkkinoilla. Nämä tuotteet, ohjelmistot ja palvelut liittyvät muun muassa teleoperaattoreiden ja muiden yhtiöiden verkkoinfrastruktuuriin, esineiden internetiin, ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin, multimediaan, big dataan ja analytiikkaan, mobiililaitteisiin, puettaviin laitteisiin ja muuhun elektroniikkaan. Lisäksi yhtiö voi luoda, hankkia ja lisenoida aineetonta omaisuutta ja ohjelmistoja sekä harjoittaa muuta teollista toimintaa ja liiketoimintaa. Yhtiö voi myös harjoittaa arvopaperikauppaa ja muuta sijoitustoimintaa. Yhtiö voi harjoittaa liiketoimintaansa suoraan tai tytäryhtiöiden, osakkuusyhtiöiden ja yhteisyritysten kautta.

Hallituksen jäsenten äänivaltaisuus

Suomen lain mukaisesti hallituksen päätökset tehdään enemmistöpäätöksinä. Hallituksen jäsenet eivät saa osallistua heidän ja yhtiön tai kolmannen osapuolen välisen sopimuksen käsittelyyn tai muiden sellaisten asioiden käsittelyyn, joista voi olla heille merkittävää hyötyä ja jotka voivat olla yhtiön edun vastaisia. Suomen laki ei aseta ikärajoja hallituksen jäsenille, eikä Suomen laissa vaadita, että hallituksen jäsenen tulisi omistaa tietty vähimmäismäärä yhtiön osakkeita. Kuitenkin, yhtiön nykyisen käytännön mukaisesti hallituksen jäsenille vuosittain maksettavista palkkioista noin 40 % maksetaan markkinoilta hankittavina Nokian osakkeina, ja hallituksen jäsenten tulee säilyttää omistuksessaan kolmen ensimmäisen palvelusvuotensa aikana hankitut osakkeet hallitusjäsenyyden päättymiseen saakka (lukuun ottamatta osakkeita, joilla katetaan osakkeiden hankinnasta aiheutuvat kulut, mukaan lukien verot).

Osakkeenomistajien oikeudet, etuoikeudet ja rajoitukset

Jokainen osake oikeuttaa osakkeenomistajan yhteen ääneen yhtiökokouksissa. Suomen lain mukaan varsinainen yhtiökokous tulee pitää viimeistään kuuden kuukauden kuluttua edellisen tilikauden päättymisestä. Hallituksen on kutsuttava ylimääräinen yhtiökokous koolle katsoessaan tämän tarpeelliseksi tai jos tilintarkastaja tai osakkeenomistajat, jotka edustavat yhdessä vähintään yhtä kymmenesosaa kaikista ulkona olevista osakkeista, sitä vaativat. Yhtiöjärjestyksemme mukaisesti hallituksen jäsenet valitaan vähintään kerran vuodessa toimikaudeksi, joka kestää seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättymiseen asti.

Suomen lain mukaan osakkeenomistajat voivat osallistua yhtiökokoukseen ja käyttää siellä äänioikeuttaan henkilökohtaisesti tai valtuuttamansa asiamiehen välityksellä. Suomessa yhtiöt eivät tavallisesti jaa osakkeenomistajilleen valtakirjalomakkeita, joten Nokiakaan ei tee niin. ADS-osaketalletustodistusten hallintarekisteriin merkityt omistajat ja tosiasialliset edunsaajat saavat kuitenkin valtakirjalomakkeet talletusyhteisöltä (Depositary).

Yhtiökokoukseen voi osallistua ja siellä voi äänioikeuttaan käyttää osakkeenomistaja, joka on rekisteröitynä osakkeenomistajaksi Suomen lain mukaisesti ylläpidettävään osakasluetteloon viimeistään yhtiökokouskutsussa ilmoitettavana päivänä. Jos ADS-osaketalletustodistusten hallintarekisteriin merkitty omistaja tai tosiasiallinen edunsaaja haluaa käyttää varsinaisessa yhtiökokouksessa äänioikeuttaan, hänen tulee rekisteröityä tilapäisesti osakasluetteloon omalla nimellään.

Täsmäytyspäivä on kahdeksan arkipäivää ennen yhtiökokousta. ADS-osaketalletustodistusten omistaja voidaan rekisteröidä tilapäisesti yhtiön osakasluetteloon yhtiökokousta varten, mikäli hän toimittaa talletusyhteisölle henkilökohtaisesti tai välittäjäänsä tai omaisuuden säilyttäjäänsä kautta määräaikaan mennessä talletusyhteisöltä saamiensa ohjeiden mukaisen valtakirjan, jossa on seuraavat tiedot: ADS-osaketalletustodistusten omistajan nimi, osoite ja henkilötunnus, äänioikeuden antavien osakkeiden määrä sekä äänestysohjeet. Yhtiökokouksen osakasluettelo täsmäytyspäivän tilanteen mukaan on julkista tietoa kyseisen kokouksen päättymiseen asti. Muut hallintarekisteriin merkityt osakkeenomistajat voivat osallistua yhtiökokoukseen ja käyttää siellä äänioikeuttaan ohjeistamalla välittäjäänsä tai muuta omaisuuden säilyttäjää rekisteröimään osakkeet tilapäisesti yhtiön osakasluetteloon ja antamalla äänestysohjeet välittäjältä tai omaisuuden säilyttäjältä saamassaan ilmoituksessa kuvatulla tavalla.

Täyttämällä ja palauttamalla talletusyhteisöltä saamansa valtakirjan ADS-osaketalletustodistusten omistaja valtuuttaa myös talletusyhteisön ilmoittamaan meille, yhtiöjärjestyksemme edellyttämällä tavalla, omistajan aikomuksesta osallistua yhtiökokoukseen.

Jokainen osakkeemme antaa yhtäläisen oikeuden jaettaessa yhtiön varoja. Lisätietoja osakkeisiin liittyvistä osakeoikeuksista on kohdassa ”—Osakkeet ja osakkeenomistajat”. Oikeus osinkoon vanhenee kolmen vuoden jälkeen, jos osinkoa ei ole tuona aikana nostettu. Nostamattomat osingot jäävät Nokialle.

Suomen lain mukaan yhtiön osakkeiden tuottamat oikeudet perustuvat osakeyhtiölakiin ja yhtiöjärjestykseen. Suomen laki tai yhtiöjärjestyksemme ei aseta rajoituksia Nokian osakkeiden omistukselle, kuten ulkomaisten osakkeenomistajien oikeudelle omistaa osakkeita tai käyttää niihin perustuvia äänioikeuksia. Yhtiöjärjestyksen muuttamisesta päättää yhtiökokous vähintään kahden kolmasosan enemmistöllä annetuista äänistä ja yhtiökokouksessa edustettuina olevista osakkeista.

Osakeomistusta tai äänivaltaa koskeva ilmoitusvelvollisuus

1.1.2013 voimaan tulleen arvopaperimarkkinalain mukaan osakkeenomistajan on ilmoitettava omistus- ja ääniosuutensa kohdeyhtiölle ja Finanssivalvonnalle, kun osuus saavuttaa, ylittää tai vähenee alle 5, 10, 15, 20, 25, 30, 50 tai 90 % kohdeyhtiön kaikkien osakkeiden kokonaismäärästä tai äänimäärästä. ”Omistus” tarkoittaa osakkeenomistajan ja tämän kanssa yksissä tuumin toimivien henkilöiden osakeomistuksia ja äänimäärää arvopaperimarkkinalain mukaisesti laskettuna. Ilmoitus on annettava myös, kun osakkeenomistaja on osapuolena sopimuksessa tai muussa järjestelyssä, joka toteutuessaan johtaisi näiden rajojen saavuttamiseen, ylittymiseen taikka osuuden vähenemiseen ilmoitusrajan alle. Yhtiön tulee julkistaa saamansa ilmoitukset pörssitiedotteena viipymättä.

Lunastusvelvollisuus

Yhtiöjärjestyksemme mukaan osakkeenomistaja, jonka osuus yhtiön kaikista osakkeista saavuttaa tai ylittää kolmasosan tai puolet, on velvollinen lunastamaan muiden osakkeenomistajien vaatimuksesta heidän osakkeensa aikaisempien kaupankäyntikurssien painotettuun keskipäiväkurssiin. Osakkeenomistajalla, johon tällainen lunastusvelvollisuus kohdistuu, on myös velvollisuus lunastaa kaikki yhtiön liikkeeseen laskemat merkintä- ja optio-oikeudet sekä vaihtovelkakirjat, jos niiden omistaja näin vaatii. Yhtiöjärjestyksen mukaan osakkeiden lunastushinta on korkeampi seuraavista (a) osakkeen kaupankäyntikurssien painotettu keskipäiväkurssi viimeisen kymmenen (10) pörssipäivän aikana Helsingin pörssissä ennen sitä päivää, jolloin yhtiö sai lunastusvelvolliselta osakkeenomistajalta ilmoituksen edellä tarkoitetun omistusrajan saavuttamisesta tai ylittymisestä tai, sanotun ilmoituksen puuttuessa tai jäädessä määrääjässä saapumatta, yhtiön hallitus sai siitä muutoin tiedon; tai (b) osakkeiden lukumäärällä painotettu keskihinta, jonka lunastusvelvollinen osakkeenomistaja on maksanut hankkimistaan tai muutoin saamistaan osakkeista viimeisten 12 kuukauden aikana ennen edellä kohdassa (a) tarkoitettua päivää.

Arvopaperimarkkinalain mukaisesti osakkeenomistajan, jonka ääniosuus kasvaa yli 30 %:iin tai yli 50 %:iin kohdeyhtiön osakkeiden äänimäärästä sen jälkeen, kun kohdeyhtiön osake on otettu kaupankäynnin kohteeksi säännellylle markkinalle, on tehtävä kuukauden kuluessa julkinen ostotarjous kaikista muista kohdeyhtiön liikkeeseenlaskemista osakkeista ja niihin oikeuttavista kohdeyhtiön liikkeeseen laskemista arvopapereista, kuten merkintä- ja optio-oikeuksista tai vaihtovelkakirjoista. Tarjousvastikkeena pakollisessa ostotarjouksessa on maksettava käypä hinta. Käypää hintaa määritettäessä lähtökohtana pidetään korkeinta tarjousvelvollisen tai tämän kanssa yksissä tuumin toimivien henkilöiden tarjousvelvollisuuden syntymistä edeltävän kuuden kuukauden aikana tarjouksen kohteena olevista arvopapereista maksamaa hintaa. Tästä hinnasta voidaan poiketa erityisestä syystä. Jos tarjousvelvollinen tai tämän kanssa yksissä tuumin toimiva henkilö ei ole tarjousvelvollisuuden syntymistä edeltävän kuuden kuukauden aikana hankkinut tarjouksen kohteena olevia arvopapereita, käyvän hinnan määrittämisen lähtökohtana pidetään tarjousvelvollisuuden syntymistä edeltävän kolmen kuukauden aikana säännellyn markkinan kaupankäynnissä tarjouksen kohteena olevista arvopapereista maksettujen hintojen kaupankäyntimäärillä painotettua keskiarvoa. Tästä hinnasta voidaan poiketa erityisestä syystä.

Osakeyhtiölain mukaan osakkeenomistaja, jolla on enemmän kuin yhdeksän kymmenesosaa yhtiön kaikista osakkeista ja äänistä, on oikeutettu käyvää hintaa lunastamaan muiden osakkeenomistajien osakkeet. Osakkeenomistajalla, jonka osakkeet voidaan lunastaa (vähemmistöosakkeenomistaja), on vastaavasti oikeus vaatia osakkeidensa lunastamista. Käypä hinta määritetään muun muassa viimeaikaisen osakekurssin perusteella. Osakeyhtiölain mukainen lunastusmenettely eroaa, ja lunastushinta voi erota, edellä esitetystä Suomen arvopaperimarkkinalain mukaisesta lunastusmenettelystä ja -hinnasta. Kun lunastusoikeus ja -velvollisuus on syntynyt arvopaperimarkkinalain mukaisessa pakollisessa tai vapaaehtoisessa julkisessa ostotarjouksessa ja lunastaja on tarjouksen perusteella saanut haltuunsa vähintään yhdeksän kymmenesosaa tarjouksen kohteena olleista osakkeista, käypänä hintana pidetään julkisessa ostotarjouksessa tarjottua hintaa, jollei muuhun ole erityistä syytä.

Merkintäetuoikeudet

Nykyisillä osakkeenomistajilla on osakeantien yhteydessä etuoikeus merkitä yhtiön uusia osakkeita osakeomistuksensa mukaisessa suhteessa. Osakeannissa voidaan yhtiökokouksen päätöksellä poiketa merkintäetuoikeudesta, jos sitä puoltavilla osakkeenomistajilla on vähintään kaksi kolmasosaa yhtiökokouksessa annetuista äänistä ja edustetuista osakkeista ja siihen on yhtiön kannalta painava taloudellinen syy.

Ulkomaalaisten yritysostojen seurantaan koskevan lain (2012/172, muutoksineen) mukaisesti työ- ja elinkeinoministeriölle tulee toimittaa ilmoitus, mikäli ulkomainen ostaja hankkii suoraan tai epäsuorasti vähintään yhden kymmenesosan yhtiön kaikkien osakkeiden yhteenlasketusta äänimäärästä tai vastaavan tosiasiallisen vaikutusvallan osakeyhtiössä. Työ- ja elinkeinoministeriön on vahvistettava yritysosto, jolle se voi vaarantaa erittäin tärkeää kansallista etua, jolloin ministeriö voi siirtää vahvistamista tai vahvistamatta jättämistä koskevan asian valtioneuvoston yleisistunnon käsiteltäväksi. Jos yritysoston kohteena on puolustusteollisuusyritys, ulkomaisen omistajan on haettava työ- ja elinkeinoministeriöltä etukäteen vahvistus yritysostolle. Yritysostolle ei tarvita vahvistusta, jos ulkomainen omistaja merkitsee seurannan kohteena olevan osakeyhtiön osakkeita osakepääoman korotuksen yhteydessä samassa suhteessa kuin hän entuudestaan omistaa yhtiön osakkeita. Vahvistusvaatimus ei myöskään koske Euroopan talousalueen tai vapaakauppaliittoon kuuluvien valtioiden asukkaita.

Keskeiset tunnusluvut

Tässä taulukossa esitetään yhteenveto Jatkuvien toimintojemme taloudellisista ja muista tunnusluvuista vuosilta 2016 ja 2015. Luvut perustuvat tässä vuosikertomuksessa esitettyyn konsernitiilinpäätökseemme. Vuoden 2014 luvut perustuvat tilintarkastettuun konsernitiilinpäätökseemme, joka ei ole mukana tässä vuosikertomuksessa. Taloudellisia tietoja 31.12.2016 ja 31.12.2015 päättyneiltä tilikausilta sekä 31.12.2016 päättyneeltä kolmivuotiskaudelta on luettava yhdessä tilintarkastetun konsernitiilinpäätöksemme kanssa ja ne perustuvat kokonaisuudessaan siihen.

	2016	2015	2014
1.1.-31.12.	(milj. EUR, paitsi prosentti ja henkilöstötiedot)		
Konsernin tuloslaskelmasta – Jatkuvat toiminnot			
Liikevaihto	23 614	12 499	11 762
Muutos %	88,9 %	6,3 %	-0,3 %
Liiketappio/-voitto	-1 100	1 697	1 414
% liikevaihdosta	-4,7 %	13,6 %	12,0 %
Rahoitustuotot ja -kulut	-287	-186	-403
Tappio/voitto ennen veroja	-1 369	1 540	999
Tuloverotuotot/-kulut	457	-346	1 719
Emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluva tappio/voitto	-751	1 192	2 710
Määräysvallattomille omistajille kuuluva osuus tappiosta/voitosta	-161	2	8
Jatkuvien toimintojen tappio/voitto	-912	1 194	2 718
Osakekohtainen tulos (emoyhtiön omistajille kuuluvasta tappiosta/voitosta)			
Laimentamaton osakekohtainen tulos, EUR	-0,13	0,32	0,73
Laimennettu osakekohtainen tulos, EUR	-0,13	0,31	0,67
Konsernitaseesta			
Pitkäaikaiset varat	24 182	5 102	7 339
Raha- ja muut likvidit varat ⁽¹⁾	9 326	9 849	7 715
Muut lyhytaikaiset varat	11 349	5 975	6 009
Myytävänä olevat aineelliset hyödykkeet ja lopetettujen toimintojen varat	44	-	-
Vastaavaa yhteensä	44 901	20 926	21 063
Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma	20 094	10 503	8 611
Määräysvallattomille omistajille kuuluva osuus omasta pääomasta	881	21	58
Korottomat velat ⁽²⁾	19 899	8 328	9 702
Korolliset velat ⁽³⁾	4 027	2 074	2 692
Vastattavaa yhteensä	44 901	20 926	21 063
Muuta tietoa			
Tutkimus- ja kehityskulut	-4 904	-2 080	-1 904
% liikevaihdosta	-20,8 %	-16,6 %	-16,2 %
Investoinnit aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin ⁽⁴⁾	-477	-278	-254
% liikevaihdosta	-2,0 %	-2,2 %	-2,2 %
Palkat, eläkkeet ja muut henkilöstösivukulut	-7 854	-3 738	-3 381
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä	102 687	56 690	51 499
Olennot tunnusluvut			
Osakekohtainen osinko, EUR ⁽⁵⁾	0,17	0,26	0,14
Maksetut osingot ⁽⁶⁾	972	1 501	511
Sijoitetun pääoman tuotto, %	neg.	14,1 %	11,2 %
Oman pääoman tuotto, %	neg.	12,5 %	35,9 %
Omavaraisuusaste, %	51,7 %	59,0 %	49,3 %
Nettovelkaantumisaste, %	-25,3 %	-73,9 %	-57,9 %
Nettokassa	5 299	7 775	5 023
Vapaa kassavirta	-1 931	193	964

(1) Raha- ja muut likvidit varat sisältää rahavarat, available-for-sale -sijoitukset, likvidit varat ja käypään arvoon tulosvaikuttavasti kirjattavat sijoitukset, likvidit varat.

(2) Sisältää laskennalliset verovelat, etuuspohjaiset eläkevelat, myynnin jaksotukset ja muut pitkäaikaiset velat, varaukset, muut lyhytaikaiset rahoitusvelat, tuloverovelat, ostovelat ja siirtovelat, myynnin jaksotukset ja muut velat.

(3) Sisältää pitkäaikaiset korolliset velat, lyhytaikainen osuus pitkäaikaisista korollisista veloista ja lyhytaikaiset velat.

(4) Sisältää Jatkuvien toimintojen aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden ostot.

(5) Perustuu hallituksen osakekohtaiseen osingonjakoehdotukseen 0,17 euroa osakkeelta vuodelta 2016. Edellyttää vielä 23.5.2017 kokoontuvan varsinaisen yhtiökokouksen päätöksen.

(6) Osinkona jaettava enimmäismäärä, joka laskettu kaikkien osakkeiden lukumäärälle 31.12.2016, pois lukien konserniyhtiöiden hallussa olevat omat osakkeet. Aiempien vuosien luvut kuvaavat maksettuja osinkoja.

Vaihtokurssitiedot

Liiketoimintaamme ja liiketoimintamme tulokseen vaikuttavat ajoittain vaihtokurssivaihtelut, erityisesti raportointivaluuttamme euron sekä muiden valuuttojen, kuten Yhdysvaltojen dollarin, Kiinan yuanin ja Japanin jenin vaihtokursseissa. Seuraavassa taulukossa esitetään tietoja vuosien 2012–2016 sekä 28.2.2017 päättyneen puolivuotiskauden kuukausien keskipäivän ostokursseista ilmaistuna Yhdysvaltain dollareina euroa kohden. Vuoden keskipurssi tarkoittaa vaihtokurssien keskiarvoa kunkin kuukauden viimeisenä päivänä vuoden aikana. Kuukauden keskipurssi tarkoittaa päivittäisten vaihtokurssien keskiarvoa kyseisen kuukauden aikana.

	Kurssi kauden lopussa	Keskipurssi	Korkein kurssi	Alin kurssi
31.12. (ellei toisin mainita)	(Yhdysvaltain dollareina euroa kohden)			
2012	1,3186	1,2909	1,3463	1,2062
2013	1,3779	1,3303	1,3816	1,2774
2014	1,2101	1,3210	1,3927	1,2101
2015	1,0859	1,1032	1,2015	1,0524
2016	1,0552	1,1029	1,1516	1,0375
30.9.2016	1,1238	1,1218	1,1271	1,1158
31.10.2016	1,0962	1,1014	1,1212	1,0866
30.11.2016	1,0578	1,0792	1,1121	1,0560
31.12.2016	1,0552	1,0545	1,0758	1,0375
28.1.2017	1,0794	1,0635	1,0794	1,0416
28.2.2017	1,0618	1,0650	1,0802	1,0551
1.3.–10.3.2017	1,0667	1,0575	1,0667	1,0514

10.3.2017 keskipäivän ostokurssi oli 1,0667 Yhdysvaltain dollaria 1,00 euroa kohden.

Osakkeet ja osakkeenomistajat

Osakkeet ja osakepääoma

Nokialla on yksi osakelaji. Jokainen osake oikeuttaa yhteen ääneen Nokian yhtiökokouksissa.

Yhtiön osakepääoma 31.12.2016 oli 245 896 461,96 euroa ja osakkeiden kokonaismäärä 5 836 055 012. Osakkeiden kokonaismäärästä konserniyhtiöiden hallussa oli 31.12.2016 yhteensä 115 551 878 osaketta, joiden osuus kaikkien osakkeiden lukumäärästä ja yhteenlasketusta äänimäärästä oli noin 2,0 %.

Nokialla ei ole vähimmäis- tai enimmäispääomaa eikä sen osakkeella ole nimellisarvoa.

31.12.	2016	2015	2014	2013	2012
Osakepääoma, milj. EUR	246	246	246	246	246
Osakkeet (1 000)	5 836 055	3 992 864	3 745 044	3 744 994	3 744 956
Konserniyhtiöiden hallussa olevat omat osakkeet (1 000)	115 552	53 669	96 901	32 568	33 971
Osakemäärä ilman konsernin hallussa olevia omia osakkeita (1 000)	5 720 503	3 939 195	3 648 143	3 712 427	3 710 985
Keskimääräinen osakemäärä ilman konsernin hallussa olevia omia osakkeita (1 000), laimentamaton	5 732 371	3 670 934	3 698 723	3 712 079	3 710 845
Keskimääräinen osakemäärä ilman konsernin hallussa olevia omia osakkeita (1 000), laimennettu	5 741 117	3 949 312	4 131 602	3 712 079	3 710 845
Rekisteröityjen osakkeenomistajien määrä ⁽¹⁾	237 700	209 509	216 830	225 587	250 799

(1) Jokainen tilinhoitajayhteisö sisältyy lukuun vain yhtenä rekisteröitynä osakkeenomistajana.

Keskeiset tunnusluvut

31.12. Jatkuvat toiminnot	2016	2015	2014	2013	2012
Osakekohtainen tulos perustuen emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluvaan tappioon/voittoon					
Osakekohtainen tulos, laimentamaton, EUR	-0,13	0,32	0,73	0,07	-0,16
Osakekohtainen tulos, laimennettu, EUR	-0,13	0,31	0,67	0,07	-0,16
Hinta/voittosuhte, laimentamaton ⁽¹⁾	neg.	20,6	8,99	83,14	neg.
Osakekohtainen osinko, EUR ⁽²⁾	0,17	0,26	0,14	0,37	-
Maksetut osingot, milj. EUR ⁽²⁾⁽³⁾	972	1 501	511	1 374	-
Osingonjakosuhte, laimentamaton ⁽²⁾	neg.	0,81	0,19	5,29	neg.
Osinkotuotto, % ⁽²⁾	3,70	3,94	2,13	6,36	-
Osakekohtainen oma pääoma, milj. EUR ⁽⁴⁾	3,51	2,67	2,36	1,74	2,14
Osakekannan markkina-arvo, milj. EUR ⁽⁴⁾	26 257	25 999	23 932	21 606	10 873

(1) Perustuu Nokian osakkeen vuoden päätöskurssiin.

(2) Vuodelta 2016 hallitus ehdottaa 0,17 euron osakekohtaista osinkoa, edellyttäen 2017 kokoontuvan varsinaisen yhtiökokouksen hyväksynnän.

(3) Vuodelta 2016 osinkona jaettava enimmäismäärä, joka on laskettu kaikkien osakkeiden lukumäärälle 31.12.2016, pois lukien konserniyhtiöiden hallussa olevat omat osakkeet. Aiempien vuosien luvut kuvaavat maksettuja osinkoja.

(4) Ei sisällä konserniyhtiöiden hallussa olevia omia osakkeita.

Osakepääoman alentaminen ja osakkeiden mitätöinnit

Alentamistapa	Vuos	Osakkeiden määrä (1 000)	Osakepääoman alentamisen määrä milj. EUR	Sidotun pääoman alentamisen määrä milj. EUR	Kertyneiden voittovarojen alentamisen määrä milj. EUR
Osakkeiden mitätöiminen	2012	-	-	-	-
Osakkeiden mitätöiminen	2013	-	-	-	-
Osakkeiden mitätöiminen	2014	-	-	-	-
Osakkeiden mitätöiminen	2015	66 904	-	-	-
Osakkeiden mitätöiminen	2016	-	-	-	-

Osakevaihto

	2016	2015	2014	2013	2012
Osakevaihto (1 000) ⁽¹⁾	9 604 722	8 490 823	9 278 853	16 748 295	19 995 211
Osakekanta (1 000)	5 836 055	3 992 823	3 745 044	3 744 956	3 744 956
% osakekannasta	165	213	248	447	534

(1) Lähde: Nasdaq Helsinki, New Yorkin pörssin yhdistetty tilasto ja Euronext Paris (marraskuusta 2015 alkaen).

Osakkeilla käydään kauppaa pääasiassa Nasdaq Helsingissä ja Euronext Pariisissa osakkeilla ja New Yorkin pörssissä ADR -osaketalletustodistuksilla.

Nasdaq Helsingin pörssikurssit⁽¹⁾

EUR	2016	2015	2014	2013	2012
Alin/ylin	3,66/6,99	4,91/7,87	4,89/6,97	2,30/6,03	1,33/4,46
Keskiarvo ⁽²⁾	5,07	6,53	5,99	3,57	2,62
Vuoden loppu	4,59	6,60	6,56	5,82	2,93

(1) Lähde: Nasdaq Helsinki.

(2) Kokonaisvaihto jaettuna kappalemääräisellä kokonaisvolyymilla.

Euronext Pariisissa pörssikurssit⁽¹⁾

EUR	2016	2015	2014	2013	2012
Alin/ylin	3,66/6,99	6,29/7,15	–	–	–
Keskiarvo ⁽²⁾	4,98	6,66	–	–	–
Vuoden loppu	4,57	6,59	–	–	–

(1) Lähde: Euronext Paris.

(2) Kokonaisvaihto jaettuna kappalemääräisellä kokonaisvolyymilla.

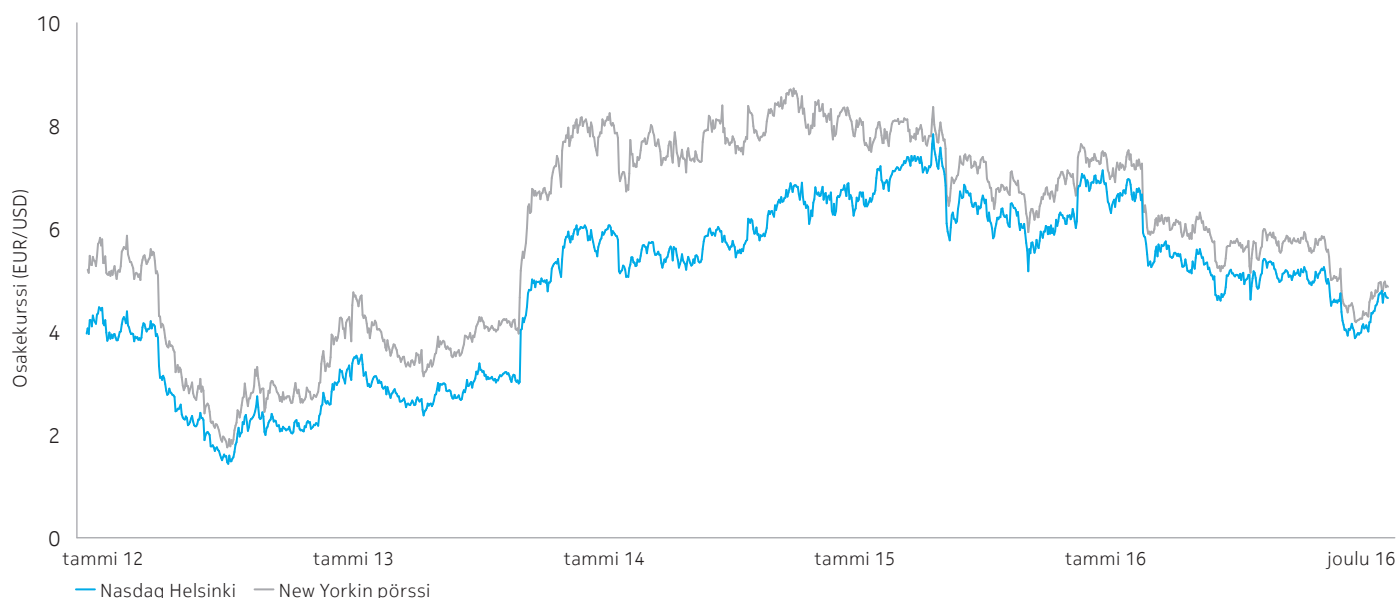
New Yorkin pörssin pörssikurssit⁽¹⁾

USD	2016	2015	2014	2013	2012
Alin/ylin	4,04/7,55	5,71/8,37	6,64/8,73	3,02/8,18	1,63/5,87
Keskiarvo ⁽²⁾	5,64	7,28	7,79	4,82	3,41
Vuoden loppu	4,81	7,02	7,86	8,11	3,95

(1) Lähde: New Yorkin pörssin yhdistetty tilasto.

(2) Kokonaisvaihto jaettuna kappalemääräisellä kokonaisvolyymilla.

Nokian osakkeen kurssi Nasdaq Helsingissä (EUR) ja New Yorkin pörssissä (USD) 2012–2016

Osakkeiden merkinnät optio-oikeuksien perusteella 2012–2016

Vuosi	Optioiden alalaji	Merkintähinta EUR	Uusien osakkeiden määrä (1 000)	Maksupäivä	Nettotuotto milj. EUR	Uusi osakepääoma milj. EUR
2012	Nokian optio-ohjelma 2007 2Q	18,39	0	2012	0,00	–
	Nokian optio-ohjelma 2007 3Q	21,86	0	2012	0,00	–
	Nokian optio-ohjelma 2007 4Q	27,53	0	2012	0,00	–
	Nokian optio-ohjelma 2008 1Q	24,15	0	2012	0,00	–
	Nokian optio-ohjelma 2008 2Q	19,16	0	2012	0,00	–
	Nokian optio-ohjelma 2008 3Q	17,80	0	2012	0,00	–
	Nokian optio-ohjelma 2008 4Q	12,43	0	2012	0,00	–
	Nokian optio-ohjelma 2009 1Q	9,82	0	2012	0,00	–
	Nokian optio-ohjelma 2009 2Q	11,18	0	2012	0,00	–
	Nokian optio-ohjelma 2009 3Q	9,28	0	2012	0,00	–
	Nokian optio-ohjelma 2009 4Q	8,76	0	2012	0,00	–
	Nokian optio-ohjelma 2010 1Q	10,11	0	2012	0,00	–
	Nokian optio-ohjelma 2010 2Q	8,86	0	2012	0,00	–
	Nokian optio-ohjelma 2010 3Q	7,29	0	2012	0,00	–
	Nokian optio-ohjelma 2010 4Q	7,59	0	2012	0,00	–
	Yhteensä		0		0,00	
2013	Nokian optio-ohjelma 2008 1Q	24,15	0	2013	0,00	–
	Nokian optio-ohjelma 2008 2Q	19,16	0	2013	0,00	–
	Nokian optio-ohjelma 2008 3Q	17,80	0	2013	0,00	–
	Nokian optio-ohjelma 2008 4Q	12,43	0	2013	0,00	–
	Nokian optio-ohjelma 2009 1Q	9,82	0	2013	0,00	–
	Nokian optio-ohjelma 2009 2Q	11,18	0	2013	0,00	–
	Nokian optio-ohjelma 2009 3Q	9,28	0	2013	0,00	–
	Nokian optio-ohjelma 2009 4Q	8,76	0	2013	0,00	–
	Nokian optio-ohjelma 2010 1Q	10,11	0	2013	0,00	–
	Nokian optio-ohjelma 2010 2Q	8,86	0	2013	0,00	–
	Nokian optio-ohjelma 2010 3Q	7,29	0	2013	0,00	–
	Nokian optio-ohjelma 2010 4Q	7,59	0	2013	0,00	–
	Yhteensä		0		0,00	
2014	Nokian optio-ohjelma 2009 1Q	9,56	0	2014	0,00	–
	Nokian optio-ohjelma 2009 2Q	10,92	0	2014	0,00	–
	Nokian optio-ohjelma 2009 3Q	9,02	0	2014	0,00	–
	Nokian optio-ohjelma 2009 4Q	8,50	0	2014	0,00	–
	Nokian optio-ohjelma 2010 1Q	9,85	0	2014	0,00	–
	Nokian optio-ohjelma 2010 2Q	8,60	0	2014	0,00	–
	Nokian optio-ohjelma 2010 3Q	7,03	0	2014	0,00	–
	Nokian optio-ohjelma 2010 4Q	7,33	0	2014	0,00	–
	Nokian optio-ohjelma 2011 2Q	5,76	50	2014	0,29	–
	Nokian optio-ohjelma 2011 3Q	3,50	0	2014	0,00	–
	Yhteensä		50		0,29	

Vuosi	Optioiden alalaji	Merkintähinta EUR	Uusien osakkeiden määrä (1 000)	Maksupäivä	Nettotuotto milj. EUR	Uusi osakepääoma milj. EUR
2015	Nokian optio-ohjelma 2010 1Q	9,85	0	2015	0,00	–
	Nokian optio-ohjelma 2010 2Q	8,60	0	2015	0,00	–
	Nokian optio-ohjelma 2010 3Q	7,03	0	2015	0,00	–
	Nokian optio-ohjelma 2010 4Q	7,33	0	2015	0,00	–
	Nokian optio-ohjelma 2011 2Q	5,76	442	2015	2,55	–
	Nokian optio-ohjelma 2011 3Q	3,50	212	2015	0,74	–
	Nokian optio-ohjelma 2011 4Q	4,58	90	2015	0,41	–
	Nokian optio-ohjelma 2012 1Q	3,58	0	2015	0,00	–
	Nokian optio-ohjelma 2012 2Q	2,18	213	2015	0,47	–
	Nokian optio-ohjelma 2012 3Q	1,92	285	2015	0,55	–
	Yhteensä		1 242		4,72	
2016	Nokian optio-ohjelma 2011 2Q	5,66	104	2016	0,60	–
	Nokian optio-ohjelma 2011 3Q	3,40	0	2016	0,00	–
	Nokian optio-ohjelma 2011 4Q	4,48	0	2016	0,00	–
	Nokian optio-ohjelma 2012 1Q	3,48	0	2016	0,00	–
	Nokian optio-ohjelma 2012 2Q	2,08	240	2016	0,51	–
	Nokian optio-ohjelma 2012 3Q	1,82	308	2016	0,57	–
	Nokian optio-ohjelma 2012 4Q	1,76	10	2016	0,02	–
	Nokian optio-ohjelma 2013 1Q	2,58	0	2016	0,00	–
	Nokian optio-ohjelma 2013 2Q	2,35	166	2016	0,39	–
	Nokian optio-ohjelma 2013 3Q	2,72	5	2016	0,01	–
	Yhteensä		833		2,10	

Osakkeenomistajat

Suomessa 31.12.2016 rekisteröidyt osakkeenomistajat omistivat 17,46 % ja hallintarekisteröidyt osakkeenomistajat 82,54 % kaikista Nokia Oyj:n osakkeista. Rekisteröityjen osakkeenomistajien lukumäärä 31.12.2016 oli yhteensä 237 700. Jokainen tilinhoitajayhteisö (14) sisältyy tähän lukuun vain yhtenä rekisteröitynä osakkeenomistajana.

Suurimmat Suomessa rekisteröidyt osakkeenomistajat 31.12.2016⁽¹⁾

Osakkeenomistaja	Osakemäärä yhteensä (1 000)	% kaikista osakkeista	% äänimäärästä
Keskinäinen Työeläkevakuutusyhtiö Varma	62 722	1,07	1,09
Schweizerische Nationalbank	38 498	0,66	0,67
Valtion Eläkerahasto	38 000	0,65	0,66
Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen	29 820	0,51	0,52
Keskinäinen Työeläkevakuutusyhtiö Elo	18 499	0,32	0,32
Folketrygdfondet	18 389	0,32	0,32
Lival Oy Ab	14 626	0,25	0,26
Svenska Litteratursällskapet i Finland rf	14 394	0,25	0,25
Sijoitusrahasto Nordea Suomi	13 263	0,23	0,23
Keva (Kuntien Eläkevakuutus)	10 849	0,19	0,19

(1) Ei sisällä hallintarekisteröityjä osakkeita eikä Nokia Oyj:n hallussa olevia omia osakkeita. Nokia Oyj:n hallussa oli 31.12.2016 yhteensä 104 093 217 Nokian osaketta.

Osakeomistuksen jakauma 31.12.2016⁽¹⁾

Omistettujen osakkeiden mukaan	Omistettujen osakkeiden mukaan	% osakkeenomistajista	Osakemäärä yhteensä	% kaikista osakkeista
1–100	47 964	20,18	2 774 317	0,05
101–1 000	115 933	48,77	53 091 780	0,91
1 001–10 000	65 028	27,36	203 634 514	3,49
10 001–100 000	8 267	3,48	200 858 393	3,44
100 001–500 000	388	0,16	77 417 339	1,33
500 001–1 000 000	43	0,02	29 450 835	0,51
1 000 001–5 000 000	53	0,02	126 843 622	2,17
Yli 5 000 000	24	0,01	5 141 984 212	88,11
Yhteensä	237 700	100,00	5 836 055 012	100,00

(1) Osakeomistuksen jakauma kattaa vain Suomessa rekisteröidyt osakkeenomistajat. Jokainen tilinhoitajayhteisö (14) sisältyy osakkeenomistajien lukumäärään vain yhtenä rekisteröitynä osakkeenomistajana. Osakeomistuksen jakauma ei siten havainnollista yhtiön koko osakeomistusta.

Kansallisuuden mukaan	% kaikista osakkeista
Muut kuin suomalaiset osakkeenomistajat	82,54
Suomalaiset osakkeenomistajat	17,46
Yhteensä	100,00

Omistajaryhmittäin (suomalaiset osakkeenomistajat)	% kaikista osakkeista
Yritykset	3,50
Kotitaloudet	7,67
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	2,09
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	1,08
Julkisyhteisöt (ml. työeläkelaitokset)	3,12
Yhteensä	17,46

ADS-osaketalletustodistuksia oli 31.12.2016 yhteensä 617 976 509 (joka vastaa samaa määrää osakkeita tai noin 10,59 %:a kaikista liikkeeseenlasketuista osakkeista), joista 139 658 oli rekisteröityjen osakkeenomistajien hallussa Yhdysvalloissa. Tiedämme, että monet ADS-todistukset ovat välittäjien ja muiden nimellisten osakkeenomistajien rekisteröimiä, joten edellä mainittu omistajien lukumäärä ei välttämättä edusta ADS-todistusten todellisten edunsaajien varsinaista lukumäärää tai tällaisten henkilöiden omistamien ADS-todistusten määrää. Automatic Data Processing, Inc:lta saadun tiedon mukaan ADS-todistusten varsinaisia omistajia oli 31.12.2016 yhteensä 391 848.

Tiedossamme oli 22.3.2017, että Blackrock, Inc. omisti 26.11.2015 yhteensä 287 009 903 Nokian osaketta ja vaihtovelkakirjalainoja, jotka tuolloin vastasivat noin 7,19 %:a Nokian kaikkien osakkeiden lukumäärästä ja yhteenlasketusta äänimäärästä. Kaikilla osakkeenomistajillamme on sama äänivalta, lisätietoa kohdasta "Hallituksen toimintakertomus - Osakkeet ja osakepääoma."

Tietojemme mukaan Nokia ei ole minkään muun yhtiön tai minkään hallituksen suorassa eikä välillisessä omistuksessa tai määräysvallassa eikä tiedossa ole mitään sellaisia järjestelyjä, jotka saattaisivat johtaa määräysvallan muuttumiseen Nokiassa.

Hallituksen ja johtokunnan jäsenten omistamat osakkeet ja optio-oikeudet

Hallituksen ja johtokunnan jäsenet omistivat 31.12.2016 yhteensä 3 142 338 osaketta, mikä vastasi noin 0,05 %:a koko osake- ja äänimäärästä. Tämän lisäksi he omistivat sekä käytettävissä että ei-käytettävissä olevia optio-oikeuksia, joiden nojalla voitaisiin merkitä yhteensä 310 000 osaketta, mikä vastasi noin 0,005 %:a koko osake- ja äänimäärästä 31.12.2016.

Hallituksen valtuutukset

Valtuutus päättää osakeannista ja osakkeisiin oikeuttavien erityisoikeuksien antamisesta

Osakkeenomistajat valtuuttivat 5.5.2015 pidetyssä varsinaisessa yhtiökokouksessa hallituksen päättämään enintään 730 miljoonan osakkeen antamisesta yhdellä tai useammalla osakeannilla tai antamalla osakkeisiin oikeuttavia erityisiä oikeuksia yhdessä tai useammassa erässä. Hallitus saattoi päättää antaa joko uusia osakkeita tai yhtiön hallussa olevia omia osakkeita. Valtuutus sisälsi hallituksen oikeuden päättää kaikista osakkeiden sekä erityisten oikeuksien antamiseen liittyvistä ehdoista, mukaan lukien oikeuden antaa osakkeita tai erityisiä oikeuksia osakkeenomistajien merkintätuo-oikeudesta poiketen. Valtuutusta voitiin käyttää yhtiön pääomarakenteen kehittämiseen, omistajapohjan laajentamiseen, yrityskauppojen tai muiden järjestelyiden rahoittamiseen tai toteuttamiseen, yhtiön osakepohjaisten kannustinohjelmien toteuttamiseen tai muihin hallituksen päättämiin tarkoituksiin. Valtuutus oli alun perin voimassa 5.11.2016 asti, mutta se päättyi 16.6.2016 pidetyn varsinaisen yhtiökokouksen päätöksellä.

Osakkeenomistajat valtuuttivat 2.12.2015 pidetyssä ylimääräisessä yhtiökokouksessa hallituksen päättämään yhteensä enintään 2 100 miljoonan osakkeen antamisesta suunnatulla osakeannilla osakkeenomistajien merkintätuo-oikeudesta poiketen yhdessä tai useammassa erässä. Valtuutus sisältää hallituksen oikeuden päättää kaikista osakkeiden antamiseen liittyvistä ehdoista. Valtuutusta voidaan käyttää yhtiön osakkeiden antamiseen Alcatel Lucentin osakkeiden, American Depositary Share –osaketalletustodistuksien ja vaihtovelkakirjalainojen haltijoille sekä Alcatel Lucentin osakepalkkiojärjestelyihin osallistuville työntekijöille transaktion toteuttamiseksi Alcatel Lucentin kanssa, mukaan lukien Alcatel Lucentin osakkeenomistajille tehtävien julkisten vaihtotarjousten ja muiden Nokian ja Alcatel Lucentin välisen Memorandum of Understanding –sopimuksen mukaisten transaktioiden toteuttaminen, ja/tai muutoin Nokian ja Alcatel Lucentin yhdistymisen toteuttamiseksi. Valtuutus on voimassa 2.12.2020 saakka. Nokia saavutti 100 %:n omistusosuuden Alcatel Lucentissa 2.11.2016.

Osakkeenomistajat valtuuttivat 16.6.2016 pidetyssä varsinaisessa yhtiökokouksessa hallituksen päättämään enintään 1 150 miljoonan osakkeen antamisesta yhdellä tai useammalla osakeannilla tai antamalla osakkeisiin oikeuttavia erityisiä oikeuksia yhdessä tai useammassa erässä. Hallitus voi päättää antaa joko uusia osakkeita tai yhtiön hallussa olevia omia osakkeita. Valtuutus sisältää hallituksen oikeuden päättää kaikista osakkeiden sekä erityisten oikeuksien antamiseen liittyvistä ehdoista, mukaan lukien oikeuden antaa osakkeita tai erityisiä oikeuksia osakkeenomistajien merkintätuo-oikeudesta poiketen. Valtuutusta voidaan käyttää yhtiön pääomarakenteen kehittämiseen, omistajapohjan laajentamiseen, yrityskauppojen tai muiden järjestelyiden rahoittamiseen tai toteuttamiseen, yhtiön osakepohjaisten kannustinohjelmien toteuttamiseen tai muihin hallituksen päättämiin tarkoituksiin. Valtuutus on voimassa 16.12.2017 saakka.

31.12.2016 hallituksella ei ollut muita valtuutuksia päättää osakkeiden, vaihtovelkakirjalainojen, warranttien tai optio-oikeuksien liikkeeseenlaskusta.

Valtuutus päättää omien osakkeiden hankkimisesta

Osakkeenomistajat valtuuttivat 5.5.2015 pidetyssä varsinaisessa yhtiökokouksessa hallituksen päättämään enintään 365 miljoonan oman osakkeen hankkimisesta. Osakkeiden määrä vastasi alle 10 %:a yhtiön kaikista osakkeista. Osakkeita voitiin hankkia yhtiön pääomarakenteen optimoimiseksi, yrityskauppojen tai muiden järjestelyiden rahoittamiseksi tai toteuttamiseksi, yhtiön osakepohjaisten kannustinohjelmien toteuttamiseksi tai muutoin edelleen luovutettaviksi. Valtuutus oli alun perin voimassa 5.11.2016 asti, mutta se päättyi 16.6.2016 pidetyn varsinaisen yhtiökokouksen päätöksellä.

Osakkeenomistajat valtuuttivat 16.6.2016 pidetyssä varsinaisessa yhtiökokouksessa hallituksen päättämään enintään 575 miljoonan oman osakkeen hankkimisesta. Osakkeiden määrä vastaa alle 10 %:a yhtiön kaikista osakkeista. Osakkeita voidaan hankkia yhtiön pääomarakenteen optimoimiseksi, yrityskauppojen tai muiden järjestelyiden rahoittamiseksi tai toteuttamiseksi, yhtiön osakepohjaisten kannustinohjelmien toteuttamiseksi tai muutoin edelleen luovutettaviksi. Valtuutus on voimassa 16.12.2017 saakka.

Hallitus päätti 15.11.2016, aiemmin julkistetun 7 miljardin euron pääomarakenteen optimointiohjelman mukaisesti, aloittaa omien osakkeiden hankintaohjelman varsinaisen yhtiökokouksen 16.6.2016 sille antaman valtuutuksen nojalla. Hallitus päätti hankkia enintään 575 miljoonaa Nokian osaketta, kuitenkin enintään yhteensä 1 miljardilla eurolla.

Kausi	Hankittujen osakkeiden määrä	Keskimääräinen hinta osakkeelta, EUR	Julkistettujen ohjelmien nojalla hankitut osakkeet ⁽¹⁾	Ohjelmien nojalla vielä hankittavien osakkeiden enimmäisarvo, EUR
Tammikuu	–	–	–	–
Helmikuu	–	–	–	–
Maaliskuu	–	–	–	–
Huhtikuu	–	–	–	–
Toukokuu	–	–	–	–
Kesäkuu	–	–	–	–
Heinäkuu	–	–	–	–
Elokuu	–	–	–	–
Syyskuu	–	–	–	–
Lokakuu	–	–	–	–
Marraskuu ⁽²⁾	20 880 143	3,95	20 880 143	917 499 980
Joulukuu	33 416 039	4,43	33 416 039	769 389 815
Yhteensä	54 296 182	4,25	54 296 182	769 389 815

(1) 29.10.2015 Nokia julkisti pääomarakenteen optimointiohjelman, johon sisältyi omien osakkeiden takaisinostot. Ohjelman mukaisesti, 1 miljardin euron takaisinosto-ohjelma julkistettiin 15.11.2016.

(2) Takaisinostot alkoivat 16.11.2016.

Tiedot tarjouksesta ja listauksesta

Pääomamme koostuu osakkeista, joilla käydään kauppaa Nasdaq Helsingissä kaupankäyntitunnuksella NOKIA ja Euronext Pariisissa kaupankäyntitunnuksella NOKIA. American Depositary Share -osaketalletustodistuksillamme, joista jokainen edustaa yhtä osakettamme, käydään kauppaa New Yorkin pörssissä kaupankäyntitunnuksella NOK. ADS-osaketalletustodistusten todisteena on American Depositary Receipt -todistus, jonka Citibank, N.A. antaa talletusyhteisönä 28.3.2000 päivätyn Nokian, Citibank, N.A:n ja ADS-todistusten kulloistenkin omistajien välisen talletussopimuksen (muutoksineen) ja 6.2.2008 tehtyjen muutosten mukaisesti.

Seuraavassa taulukossa on esitetty osakkeidemme ylimmät ja alimmat pörssikurssit Nasdaq Helsingissä ja Euronext Pariisissa sekä ADS-muotoisten osakkeiden ylimmät ja alimmat pörssikurssit New Yorkin pörssin yhdistetyn tilaston perusteella taulukossa määritetyillä ajanjaksoilla.

	Nasdaq Helsinki, hinta osakkeelta		New Yorkin pörssi, hinta ADS-todistukselta		Euronext Paris, hinta osakkeelta ⁽¹⁾	
	Ylin	Alin	Ylin	Alin	Ylin	Alin
	EUR		USD		EUR	
2012	4,46	1,33	5,87	1,63	–	–
2013	6,03	2,30	8,18	3,02	–	–
2014	6,97	4,89	8,73	6,64	–	–
2015						
1. neljännes	7,38	6,33	8,14	7,40	–	–
2. neljännes	7,87	5,71	8,37	6,30	–	–
3. neljännes	6,55	4,91	7,10	5,71	–	–
4. neljännes	7,11	5,92	7,63	6,53	7,15	6,29
Koko vuosi	7,87	4,91	8,37	5,71	6,29	6,29
2016						
1. neljännes	6,99	5,06	7,55	5,74	6,99	5,06
2. neljännes	5,58	4,48	6,31	5,01	5,57	4,17
3. neljännes	5,38	4,56	5,99	5,22	5,38	4,56
4. neljännes	5,20	3,66	5,83	4,04	5,20	3,66
Koko vuosi	6,99	3,66	7,55	4,04	6,99	3,66
Kuusi viimeisintä kuukautta						
Syyskuu 2016	5,20	4,78	5,89	5,40	5,20	4,78
Lokakuu 2016	5,20	4,06	5,83	4,47	5,20	4,06
Marraskuu 2016	4,17	3,66	4,53	4,04	4,17	3,66
Joulukuu 2016	4,74	3,93	4,99	4,20	4,75	3,93
Tammikuu 2017	4,67	4,15	4,99	4,50	4,71	4,15
Helmikuu 2017	4,92	4,12	5,21	4,52	4,92	4,13
10.3.2017 ⁽²⁾	5,01	4,82	5,38	5,16	5,00	4,82

(1) Nokian osakkeet listattiin Euronext Pariisiin 19.11.2015.

(2) 10.3.2017 asti.

Lähipiiriliiketoimet

Edellä kuvattujen palkkioiden lisäksi viimeisen kolmen vuoden aikana ei ole tehty olennaisia liiketoimia, jossa olisi osapuolena hallituksen jäsen, johtaja tai 5 % osakkeista omistava osakkeenomistaja tai edellä mainitun sukulainen tai puoliso. Kenelläkään hallituksen jäsenellä, johtajalla tai 5 % osakkeista omistavalla osakkeenomistajalla ei ole merkittäviä maksamattomia velkoja Nokialle. Vuonna 2016, osana Alcatel Lucentin hankintaa, hankimme Alcatel-Lucent Shanghai Bell Co. Ltd:in (ASB). ASB on osittain omistamamme tytäryhtiömme Kiinassa, jonka toisella omistajalla, China Huaxinilla on määräysvallaton osuus (50 % vähennettynä yhdellä osakkeella) mikä puolestaan on merkittävä Nokialle. ASB, yhdessä sen Kiinassa ja muualla maailmassa sijaitsevien tytäryhtiöidensä kanssa, mukaan lukien RFS -konserni, muodostavat Alcatel-Lucent Shanghai Bell -konsernin.

Lisätietoa löytyy konsernitilinpäätöksen liitetiedoista 33, Merkittävät, osittain omistetut tytäryhtiöt ja 35, Lähipiiriin liittyvät tapahtumat.

Infrastruktuurilaitteiden ja -tuotteiden tuotanto

Operations-tiimimme vastaa laitteistojen, ohjelmistojen sekä laitevalmistajien valmistamien tuotteiden koko toimitusketjusta. Tämä sisältää toimitussuunnittelun, valmistuksen, jakelun, hankinnan, logistiikan ja toimitukset.

31.12.2016 lopussa meillä oli maailmanlaajuisesti kaksitoista tuotantolaitosta: yksi Australiassa, yksi Brasiliassa, yksi Intiassa, kolme Kiinassa, kaksi Ranskassa, yksi Saksassa, yksi Suomessa, yksi Isossa-Britanniassa ja yksi Yhdysvalloissa.

Merkittävä osa tuotannostamme ja kokoamistyöstämme on ulkoistettu, ja jäljelle jäävän osuuden hoidamme itse tuotantolaitoksissamme. Tämä järjestely tuo meille tuotantoon merkittävästi joustavuutta, jonka ansiosta pystymme täyttämään kustannuksiin, saatavuuteen ja asiakasvaatimuksiin liittyvät tarpeet.

Seuraavassa taulukossa esitetään tuotantolaitostemme tärkeimpien infrastruktuurilaitteiden laitoskohtainen tuotantokapasiteetti 31.12.2016.

Maa	Sijainti ja tuotteet ⁽¹⁾	Tuotantokapasiteetti, netto (m ²) ⁽²⁾
Australia	Kilsyth: radiotaajuusjärjestelmät	5 000
Brasilia	Embu: radiotaajuusjärjestelmät	7 800
Intia	Chennai: tukiasemat, radioverkko-ohjaimet ja siirtojärjestelmät	23 000
Kiina	Shanghai: kiinteiden ja langattomien yhteyksien järjestelmät	9 200
Kiina	Shanghai (kaapeli): radiotaajuusjärjestelmät	5 600
Kiina	Shanghai (antenni): radiotaajuusjärjestelmät	16 000
Ranska	Calais: merikaapelit	48 000
Ranska	Trignac: radiotaajuusjärjestelmät	10 200
Saksa	Hannover: radiotaajuusjärjestelmät	21 000
Suomi	Oulu: tukiasemat	12 800
Iso-Britannia	Greenwich: merikaapelit	19 500
Yhdysvallat	Meriden: radiotaajuusjärjestelmät	31 000

(1) Näkemyksemme mukaan tuotantolaitostemme tuotantokapasiteetti riittää täyttämään meidän verkkoinfrastruktuuriliiketoimintamme vaatimukset. Tuotantolaitosten käyttöaste vaihtelee laitoksittain ja ajankohdittain. Mihinkään näistä laitoksista ei kohdistu olennaisia rasitteita.

(2) Tuotantokapasiteetti on tuotantoon ja siihen liittyvien materiaalien säilytykseen varattu kokonaispinta-ala.

Tunnuslukujen laskentakaavat

Liikevoitto

Voitto ennen veroja ja rahoitustuottoja ja kuluja

Osakekohtainen tulos (laimentamaton)

Emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluva voitto

Osakkeiden keskimääräinen lukumäärä vuoden aikana

Osakekohtainen tulos (laimennettu)

Emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluva oikaistu voitto

Osakkeiden laimennettu keskimääräinen lukumäärä vuoden aikana

Hinta/voitto -suhde (P/E luku)

Osakkeen päätöskurssi 31.12.

Osakekohtainen tulos (laimentamaton) jatkuvista toiminnoista

Osinko tuloksesta, %

Osakekohtainen osinko

Osakekohtainen tulos (laimentamaton) jatkuvista toiminnoista

Efektiivinen osinkotuotto, %

Osakekohtainen osinko

Osakkeen päätöskurssi 31.12.

Osakekohtainen oma pääoma

Emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluva oma pääoma

Osakkeiden lukumäärä 31.12. – omien osakkeiden lukumäärä 31.12.

Osakekannan markkina-arvo

(Osakkeiden lukumäärä 31.12. – omien osakkeiden lukumäärä 31.12.)

x osakkeen päätöskurssi 31.12.

Osakkeiden vaihdon kehitys, %

Vuoden aikana vaihdettujen osakkeiden lukumäärä

Osakkeiden keskimääräinen lukumäärä vuoden aikana

Korolliset velat

Pitkäaikaiset korolliset velat (mukaan lukien lyhytaikainen osuus)

+ lyhytaikaiset velat

Sijoitetun pääoman tuotto, %

Voitto ennen veroja + rahoituskulut

Emoyhtiön omistajille ja määräysvallattomille omistajille kuuluva

keskimääräinen oma pääoma + korolliset velat keskimäärin

Oman pääoman tuotto, %

Emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluva voitto

Emoyhtiön omistajille kuuluva keskimääräinen oma pääoma

Omavaraisuusaste, %

Emoyhtiön omistajille ja määräysvallattomille

omistajille kuuluva oma pääoma

Taseen loppusumma – saadut ennakot

Nettovelkaantumisaste, %

Korolliset velat – raha- ja muut likvidit varat

Emoyhtiön omistajille ja määräysvallattomille

omistajille kuuluva oma pääoma

Nettokassa

Kassa ja muut likvidit varat – korolliset velat

Vapaa kassavirta⁽¹⁾

Liiketoiminnan nettorahavirta – aineellisten ja aineettomien

hyödykkeiden ostot

(1) Konsernin rahavirtalaskelman eriin sisältyvät sekä jatkuviin että lopetettuihin toimintoihin liittyvät rahavirrat.

Tilinpäätös

Sisällysluettelo

Konsernin tuloslaskelma	126	Emoyhtiön tuloslaskelma	196
Konsernin laaja tuloslaskelma	127	Emoyhtiön tase	197
Konsernitase	128	Emoyhtiön rahavirtalaskelma	199
Konsernin rahavirtalaskelma	129	Emoyhtiön liitetiedot	200
Laskelma konsernin oman pääoman muutoksista	130	1. Laskentaperiaatteet	200
Konsernitiilin päätöksen liitetiedot	132	2. Henkilöstökulut	202
1. Tietoa konsernista	132	3. Tilintarkastajan palkkiot	202
2. Merkittävät laskentaperiaatteet	132	4. Liiketoiminnan muut tuotot	202
3. Arvioiden käyttö ja kriittiset kirjanpidolliset harkinnanvaraisuudet	139	5. Rahoitustuotot ja -kulut	203
4. Segmentti-informaatio	142	6. Konserniavustukset	203
5. Hankitut liiketoiminnat	146	7. Tuloverot	203
6. Lopetettuina toimintoina käsitellyt liiketoimintojen myynnit	148	8. Aineelliset hyödykkeet	204
7. Tulouttaminen	151	9. Sijoitukset	204
8. Kululajikohtainen erittely	151	10. Siirtosaamiset ja ennakkomaksut	205
9. Henkilöstökulut	152	11. Oma pääoma	205
10. Liiketoiminnan muut tuotot ja kulut	152	12. Jaettavissa olevat varat	205
11. Rahoitustuotot ja -kulut	153	13. Arvonmuutosrahasto ja muut rahastot	206
12. Tuloverot	153	14. Rahoitusinstrumenttien käypä arvo	206
13. Osakekohtainen tulos	156	15. Johdannaiset	208
14. Aineettomat hyödykkeet	157	16. Pakolliset varaukset	209
15. Aineelliset hyödykkeet	158	17. Pitkäaikainen vieras pääoma	209
16. Arvonalentumiset	159	18. Siirtovelat ja myynnin jaksotukset	209
17. Vaihto-omaisuus	160	19. Vakuudet ja vastuusitoumukset	209
18. Myyntisaamisten arvonalentumiset	161	20. Johdolle myönnetty lainat	209
19. Siirtosaamiset ja ennakkomaksut	161	21. Rahavirtalaskelman liitetiedot	210
20. Emoyhtiön osakkeet	162	22. Merkittävimmät tytäryhtiöt	210
21. Arvonmuutosrahasto ja muut rahastot	163	23. Emoyhtiön osakkeet	210
22. Muut laajan tuloksen erät	164	24. Riskienhallinta	210
23. Korolliset velat	165	25. Tilikauden päättymisen jälkeiset tapahtumat	210
24. Rahoitusinstrumenttien käypä arvo	166	Tilinpäätöksen 2016 allekirjoitus ja hallituksen ehdotus voitonjaoksi	211
25. Johdannaiset	169	Tilintarkastuskertomus	212
26. Osakeperusteiset maksut	170		
27. Eläkkeet ja muut työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet	173		
28. Siirtovelat, myynnin jaksotukset ja muut velat	180		
29. Varaukset	181		
30. Vastuusitoumukset	183		
31. Konsernin rahavirtalaskelman liitetiedot	184		
32. Merkittävimmät konserniyhtiöt	184		
33. Merkittävät, osittain omistettut tytäryhtiöt	185		
34. Osuudet osakkuusyhtiöissä ja yhteisyrityksissä	185		
35. Lähipiiriin liittyvät tapahtumat	186		
36. Riskienhallinta	188		
37. Tilikauden päättymisen jälkeiset tapahtumat	195		

Konsernin tuloslaskelma

1.1.-31.12.	Liite	2016 milj. EUR	2015 ⁽¹⁾ milj. EUR	2014 ⁽¹⁾ milj. EUR
Liikevaihto	4, 7	23 614	12 499	11 762
Hankinnan ja valmistuksen kulut	8	-15 158	-6 963	-6 774
Bruttokate		8 456	5 536	4 988
Tutkimus- ja kehityskulut	8	-4 904	-2 080	-1 904
Myynnin ja hallinnon kulut	8	-3 819	-1 772	-1 559
Liiketoiminnan muut tuotot	10	116	236	118
Liiketoiminnan muut kulut	8, 10	-949	-223	-229
Liiketappio/-voitto		-1 100	1 697	1 414
Osuus osakkuusyhtiöiden ja yhteisyritysten tuloksista	34	18	29	-12
Rahoitustuotot ja -kulut	11	-287	-186	-403
Tappio/voitto ennen veroja		-1 369	1 540	999
Tuloverotuotot/-kulut	12	457	-346	1 719
Jatkuvien toimintojen tappio/voitto		-912	1 194	2 718
Jatkuvien toimintojen tappio/voitto				
Emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluva tappio/voitto		-751	1 192	2 710
Määräysvallattomille omistajille kuuluva osuus tappiosta/voitosta		-161	2	8
Jatkuvien toimintojen tappio/voitto		-912	1 194	2 718
Lopetettujen toimintojen tappio/voitto				
Emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluva tappio/voitto		-15	1 274	752
Määräysvallattomille omistajille kuuluva osuus voitosta		-	-	6
Lopetettujen toimintojen tappio/voitto	6	-15	1 274	758
Tilikauden tappio/voitto				
Emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluva tappio/voitto		-766	2 466	3 462
Määräysvallattomille omistajille kuuluva osuus tappiosta/voitosta		-161	2	14
Tilikauden tappio/voitto		-927	2 468	3 476
Osakekohtainen tulos emoyhtiön osakkeenomistajille	13	EUR	EUR	EUR
Laimentamaton				
Jatkuvat toiminnot		-0,13	0,32	0,73
Lopetetut toiminnot		0,00	0,35	0,20
Tilikauden tappio/voitto		-0,13	0,67	0,94
Laimennettu				
Jatkuvat toiminnot		-0,13	0,31	0,67
Lopetetut toiminnot		0,00	0,32	0,18
Tilikauden tappio/voitto		-0,13	0,63	0,85
Osakkeiden keskimääräinen lukumäärä	(1000 osaketta)	(1000 osaketta)	(1000 osaketta)	
Laimentamaton				
Jatkuvat toiminnot	5 732 371	3 670 934	3 698 723	
Lopetetut toiminnot	5 732 371	3 670 934	3 698 723	
Tilikauden tappio/voitto	5 732 371	3 670 934	3 698 723	
Laimennettu				
Jatkuvat toiminnot	5 741 117	3 949 312	4 131 602	
Lopetetut toiminnot	5 741 117	3 949 312	4 131 602	
Tilikauden tappio/voitto	5 741 117	3 949 312	4 131 602	

(1) Alcatel Lucentin hankinnan johdosta konserni muutti taloudellista raportointirakennettaan vuonna 2016, mikä johti muutoksiin tiettyjen kulujen kohdistus- ja esitystavoissa. Tilikausien 2015 ja 2014 vertaavat luvut on uudelleenluokiteltu uuden taloudellisen raportointirakenteen mukaisiksi.

Liitetiedot ovat tämän konsernitilinpäätöksen olennainen osa.

Konsernin laaja tuloslaskelma

1.1.-31.12.	Liite	2016 milj. EUR	2015 milj. EUR	2014 milj. EUR
Tilikauden tappio/voitto		-927	2 468	3 476
Muut laajan tuloksen erät				
Erät, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi:				
Etuuspohjaisten eläkejärjestelyjen uudelleen määrittäminen		613	112	-275
Tuloverot eristä, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi		-269	-28	96
Erät, jotka voidaan siirtää myöhemmin tulosvaikutteisiksi:				
Muuntoerot		251	-1 054	820
Ulkomaiseen yksikköön tehdyn nettosijoituksen suojaus		-103	322	-167
Rahavirtojen suojaus		14	-5	-30
Available-for-sale -sijoitukset		-75	113	106
Muut vähennykset/lisäykset, netto		-6	2	40
Tuloverot eristä, jotka voidaan siirtää myöhemmin tulosvaikutteisiksi		20	-88	16
Muut laajan tuloksen erät verojen jälkeen	22	445	-626	606
Laaja tulos		-482	1 842	4 082
Laajan tuloksen jakautuminen				
Emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluva laaja tulos		-277	1 837	4 061
Määräysvallattomille omistajille kuuluva osuus laajasta tuloksesta		-205	5	21
Laaja tulos		-482	1 842	4 082
Emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluvan laajan tuloksen jakautuminen				
Jatkuvat toiminnot		-262	1 513	2 350
Lopetetut toiminnot		-15	324	1 711
Emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluva laaja tulos		-277	1 837	4 061
Määräysvallattomille omistajille kuuluvan laajan tuloksen jakautuminen				
Jatkuvat toiminnot		-205	5	16
Lopetetut toiminnot		-	-	5
Määräysvallattomille omistajille kuuluva osuus laajasta tuloksesta		-205	5	21

Liitetiedot ovat tämän konsernitilinpäätöksen olennainen osa.

31.12.	Liite	2016 milj. EUR	2015 milj. EUR
VASTAAVAA			
Pitkäaikaiset varat			
Aineettomat hyödykkeet	14, 16	10 960	560
Aineelliset hyödykkeet	15	1 981	695
Osuudet osakkuusyhtiöissä ja yhteisyrityksissä	34	116	84
Available-for-sale -sijoitukset	24	1 040	1 004
Laskennalliset verosaamiset	12	5 701	2 634
Muut rahoitusvarat	24, 36	254	49
Etuuspohjaiset eläkevarat	27	3 802	25
Muut pitkäaikaiset varat	19	328	51
Pitkäaikaiset varat yhteensä		24 182	5 102
Lyhytaikaiset varat			
Vaihto-omaisuus	17	2 506	1 014
Myyntisaamiset oikaistuna arvonalentumiskirjauksilla	18, 24, 36	6 972	3 913
Siirtosaamiset ja ennakkomaksut	19	1 296	749
Tuloverosaamiset		279	171
Muut lyhytaikaiset rahoitusvarat	24, 25, 36	296	128
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat sijoitukset, likvidit varat	24, 36	327	687
Available-for-sale -sijoitukset, likvidit varat	24, 36	1 502	2 167
Rahavarat	24, 36	7 497	6 995
Lyhytaikaiset varat yhteensä		20 675	15 824
Myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät		44	–
Vastaavaa yhteensä		44 901	20 926
VASTATTAVAA			
Emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluva oma pääoma			
Osakepääoma	20	246	246
Ylikurssirahasto		439	380
Omat osakkeet		-881	-718
Muuntoerot	21	483	292
Arvonmuutosrahasto ja muut rahastot	21	488	204
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto		15 731	3 820
Kertyneet voittovarot		3 588	6 279
Emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluva oma pääoma yhteensä		20 094	10 503
Määräysvallattomille omistajille kuuluva osuus		881	21
Oma pääoma yhteensä		20 975	10 524
Pitkäaikainen vieras pääoma			
Pitkäaikaiset korolliset velat	23, 24, 36	3 657	2 023
Laskennalliset verovelat	12	403	61
Etuuspohjaiset eläkkeet ja muut työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet	27	5 000	423
Myyntin jaksotukset ja muut pitkäaikaiset velat	24, 28	1 453	1 254
Varaukset	29	808	250
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä		11 321	4 011
Lyhytaikainen vieras pääoma			
Lyhytaikaiset korolliset velat	23, 24, 36	370	51
Muut lyhytaikaiset rahoitusvelat	24, 25, 36	236	114
Tuloverovelat		634	446
Ostovelat	24, 36	3 781	1 910
Siirtovelat, myynnin jaksotukset ja muut velat	28	6 412	3 395
Varaukset	29	1 172	475
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä		12 605	6 391
Vieras pääoma yhteensä		23 926	10 402
Vastattavaa yhteensä		44 901	20 926

Liitetiedot ovat tämän konsernitilinpäätöksen olennainen osa.

Konsernin rahavirtalaskelma

1.1.-31.12.	Liite	2016 milj. EUR	2015 milj. EUR	2014 milj. EUR
Liiketoiminnan rahavirta				
Tilikauden tappio/voitto		-927	2 468	3 476
Oikaisu yhteensä	31	2 407	-261	-2 262
Nettokäyttöpääoman muutos	31	-2 207	-1 377	988
Liiketoiminnan rahavirta		-727	830	2 202
Saadut korot		85	62	45
Maksetut korot		-309	-99	-336
Maksetut tuloverot, netto		-503	-290	-636
Liiketoiminnan nettorahavirta		-1 454	503	1 275
Investointien rahavirta				
Hankitut liiketoiminnat, vähennettynä hankintahetken rahavaroilla		5 819	-98	-175
Lyhytaikaisten available-for-sale -sijoitusten lisäys, likvidit varat ⁽²⁾		-4 131	-3 133	-2 977
Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattujen sijoitusten lisäys, likvidit varat		-	-311	-
Pitkäaikaisten available-for-sale -sijoitusten lisäys		-73	-88	-73
Muiden pitkäaikaisten lainasaamisten vähennys/lisäys		11	-2	7
Lyhytaikaisten lainasaamisten vähennys/lisäys		19	-17	20
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin		-477	-314	-311
Myydyt liiketoiminnat vähennettynä luovutetuilla rahavaroilla ⁽¹⁾		6	2 586	2 508
Myydyt osakkuusyritykset		10	-	7
Lyhytaikaisten available-for-sale -sijoitusten erääntyminen ja myynti, likvidit varat ⁽²⁾		5 121	3 074	1 774
Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattujen sijoitusten erääntyminen ja myynti, likvidit varat		368	48	-
Pitkäaikaisten available-for-sale -sijoitusten myynti		134	149	62
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden myynti		28	-	44
Saadut osingot		1	2	-
Investointien nettorahavirta		6 836	1 896	886
Rahoitustoimintojen rahavirta				
Osakkeiden merkinnät optio-oikeuksien perusteella		6	4	-
Omien osakkeiden hankinta		-216	-173	-427
Tytäryhtiöiden oman pääoman ehtoisten instrumenttien hankinta ⁽²⁾		-724	-52	-45
Pitkäaikaisten velkojen nosto		225	232	79
Pitkäaikaisten velkojen lyhennys ⁽²⁾		-2 599	-24	-2 749
Lyhytaikaisten velkojen lyhennys		-100	-55	-42
Osingonjako ja muut maksut osakkeenomistajille		-1 515	-512	-1 392
Rahoitustoimintojen nettorahavirta		-4 923	-580	-4 576
Muuntoerot		43	6	-48
Rahavarojen lisäys/vähennys		502	1 825	-2 463
Rahavarat 1.1.		6 995	5 170	7 633
Rahavarat 31.12.		7 497	6 995	5 170

(1) D&S-liiketoiminnan myyntituotto vuodelta 2014 esitetään vähennettynä takaisinmaksettujen vaihtovelkakirjalainojen pääoman ja kertyneiden korkojen määrällä.

(2) Alcatel Lucentin osakkeet ja ADS-osaketalletustodistukset, jotka konserni hankki rahavastiketta vastaan jatkuvan tarjouksen päättymisen jälkeen, on vuonna 2016 esitetty rahavirtalaskelmassa rahoitustoimintojen rahavirran erässä tytäryhtiöiden oman pääoman ehtoisten instrumenttien hankinta. OCEANE-vaihtovelkakirjalainat on esitetty rahavirtalaskelmassa rahoitustoimintojen rahavirran erässä pitkäaikaisten velkojen lyhennys. Julkiseen ostotarjoukseen ja lunastusmenettelyyn liittyen pantatut 724 miljoonan euron rahavarat, jotka oli tarkoitettu kattamaan Alcatel Lucentin jäljellä olevien arvopapereiden hankinnat, on esitetty rahavirtalaskelmassa investointien rahavirran erässä lyhytaikaisten available-for-sale -sijoitusten lisäys, likvidit varat. Alcatel Lucentin arvopapereiden hankinnan yhteydessä pantatuista rahavaroista vapautettu määrä 724 miljoonaa euroa on esitetty rahavirtalaskelman investointien rahavirran erässä lyhytaikaisten available-for-sale -sijoitusten erääntyminen ja myynti, likvidit varat.

Konsernin rahavirtalaskelman eriin sisältyvät sekä Jatkuviin että Lopetettuihin toimintoihin liittyvät rahavirrat. Katso liitetieto 6, Lopetettuina toimintoina käsitellyt liiketoimintojen myynnit.

Konsernin rahavirtalaskelman erät eivät ole suoraan johdettavissa konsernitaseesta mm. tilikauden aikana hankittujen ja myytyjen tytäryhtiöiden ja valuuttakurssien muutosten takia.

Liitetiedot ovat tämän konsernitilinpäätöksen olennainen osa.

Laskelma konsernin oman pääoman muutoksista

milj. EUR	Liite	Osakemäärä (1000)	Osake- pääoma	Ylikurssi- rahasto	Omat osakkeet	Muuntoerot	Arvon- muutos- rahasto ja muut rahastot	Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	Kerty- neet voitto- varat	Emoyhtiön omistajien osuus	Määräys- vallaton osuus	Yhteensä
1.1.2014		3 712 427	246	615	-603	434	80	3 115	2 581	6 468	192	6 660
Etuuspohjaisten eläkejärjestelyjen uudelleen määrittäminen, verojen jälkeen	21						-142		-46	-188		-188
Muuntoerot	21					813				813	7	820
Ulkomaiseen yksikköön tehdyn netto-sijoituksen suojaus, verojen jälkeen	21					-148				-148		-148
Rahavirtojen suojaus, verojen jälkeen							-30			-30		-30
Available-for-sale -sijoitukset, verojen jälkeen	21						103			103		103
Muut lisäykset, netto							10		39	49		49
Tilikauden voitto									3 462	3 462	14	3 476
Tilikauden laaja tulos			-	-	-	665	-59	-	3 455	4 061	21	4 082
Osakeperusteiset maksut				4						4		4
Verohyöty osakeperusteisista maksuista				10						10		10
Tulosperusteisten ja ehdollisten osakepalkkioiden suorittaminen		2 570		-25	47			-32		-10		-10
Omien osakkeiden osto		-66 904			-427					-427		-427
Osakkeiden merkinnät optio-oikeuksien perusteella		50								-		-
Osingonjako ⁽¹⁾									-1 374	-1 374	-9	-1 383
Tytäryhtiöiden myynnit										-	-109	-109
Määräysvallattoman osuuden hankinta									-7	-7	-38	-45
Vaihtovelkakirjalaina - oman pääoman osuus				-114						-114		-114
Muut muutokset				-51	-5		1		55	-	1	1
Muut muutokset yhteensä			-	-176	-385	-	1	-32	-1 326	-1 918	-155	-2 073
31.12.2014		3 648 143	246	439	-988	1 099	22	3 083	4 710	8 611	58	8 669
Etuuspohjaisten eläkejärjestelyjen uudelleenmäärittäminen, verojen jälkeen	21						85		-7	78		78
Muuntoerot	21					-1 057				-1 057	4	-1 053
Ulkomaiseen yksikköön tehdyn netto-sijoituksen suojaus, verojen jälkeen	21					252				252		252
Rahavirtojen suojaus, verojen jälkeen							-4			-4		-4
Available-for-sale -sijoitukset, verojen jälkeen	21						95			95		95
Muut lisäykset/vähennykset, netto							6		1	7	-1	6
Tilikauden voitto									2 466	2 466	2	2 468
Tilikauden laaja tulos			-	-	-	-805	182	-	2 460	1 837	5	1 842
Osakeperusteiset maksut				34						34		34
Verohyöty osakeperusteisista maksuista				-2						-2		-2
Tulosperusteisten ja ehdollisten osakepalkkioiden suorittaminen		1 281		-12	24			-16		-4		-4
Omien osakkeiden osto		-24 516			-174					-174		-174
Omien osakkeiden mitätöinti					427				-427	-		-
Osakkeiden merkinnät optio-oikeuksien perusteella		1 042						4		4		4
Osingonjako ⁽¹⁾									-507	-507	-5	-512
Määräysvallattoman osuuden hankinta									-15	-15	-37	-52
Vaihtovelkakirjalaina - oman pääoman osuus				-57					57	-		-
Vaihtovelkakirjalainan vaihtaminen omaksi pääomaksi		313 681		-30				750		720		720
Muut muutokset		-436		8	-7	-2	-1	1	1	-1		-1
Muut muutokset yhteensä			-	-59	270	-2	-	737	-891	55	-42	13
31.12.2015		3 939 195	246	380	-718	292	204	3 820	6 279	10 503	21	10 524

milj. EUR	Liite	Osakemäärä (1000)	Osake- pääoma	Ylikurssi- rahasto	Omat osakkeet	Muuntoerot	Arvon- muutos- rahasto ja muut rahastot	Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	Kerty- neet voitto- varat	Emoyhtiön omistajien osuus	Määräys- vallaton osuus	Yhteensä
31.12.2015		3 939 195	246	380	-718	292	204	3 820	6 279	10 503	21	10 524
Etuuspohjaisten eläkejärjestelyjen uudelleen määrittäminen, verojen jälkeen	21						348			348	-4	344
Muuntoerot	21					289				289	-38	251
Ulkomaiseen yksikköön tehdyn netto-sijoituksen suojaus, verojen jälkeen	21					-83				-83		-83
Rahavirtojen suojaus, verojen jälkeen							12			12		12
Available-for-sale -sijoitukset, verojen jälkeen	21						-73			-73		-73
Muut vähennykset, netto							-1		-3	-4	-2	-6
Tilikauden tappio									-766	-766	-161	-927
Tilikauden laaja tulos			-	-	-	206	286	-	-769	-277	-205	-482
Osakeperusteiset maksut				117						117		117
Verohyöty osakeperusteisista maksuista				-6						-6		-6
Tulosperusteisten ja ehdollisten osakepalkkioiden suorittaminen		3 408		-22	68			-52		-6		-6
Omien osakkeiden osto	20	-54 296			-231					-231		-231
Osakkeiden merkinnät optio-oikeuksien perusteella		1 074		3				3		6		6
Osingonjako ⁽¹⁾									-1 501	-1 501	-14	-1 515
Liiketoimintojen yhdistämisen kautta toteutuneet hankinnat	5	1 765 358						11 616		11 616	1 714	13 330
Hankintoihin liittyvät osakkeiden liikkeeseenlaskun kustannukset								-16		-16		-16
Määräysvallattoman osuuden hankinta		65 778				-15	-2	359	-459	-117	-635	-752
Hankintoihin liittyvät osakeperusteiset maksut, osuus johon on syntynyt oikeus	5			6						6		6
Vaihtovelkakirjalaina – oman pääoman osuus				-38					38	-		-
Muut muutokset		-14		-1				1		-		-
Muut muutokset yhteensä			-	59	-163	-15	-2	11 911	-1 922	9 868	1 065	10 933
31.12.2016		5 720 503	246	439	-881	483	488	15 731	3 588	20 094	881	20 975

(1) Osakekohtainen osinko on 0,17 euroa, edellyttäen osakkeenomistajien hyväksynnän (osakekohtainen osinko 0,16 euroa vuodelta 2015, ylimääräinen osinko 0,10 euroa vuodelta 2015 ja osakekohtainen osinko 0,14 euroa vuodelta 2014).

Liitetiedot ovat tämän konsernitilinpäätöksen olennainen osa.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

1. Tietoa konsernista

Nokia Oyj ("emoyhtiö"), Helsingissä, Suomessa, perustettu ja sijaitseva julkinen osakeyhtiö, on kaikkien tytäryhtiöidensä emoyhtiö ("Nokia" tai "konserni"). Konsernin pääkonttori sijaitsee Espoossa, Suomessa. Konserni on listattu Nasdaq Helsingin pörssissä, New Yorkin pörssissä ja Euronext Pariisin pörssissä.

Konserni on johtava maailmanlaajuinen langattoman- ja kiinteän verkkoinfrastruktuurin toimittaja yhdistäen laitteet, ohjelmistot ja palvelut sekä edistyskelliset teknologiat ja lisensoinnin, jotka yhdistävät ihmiset ja esineet.

Hallitus hyväksyi vuoden 2016 konsernitilinpäätöksen julkistettavaksi 23.3.2017.

2. Merkittävät laskentaperiaatteet

Esitysperiaatteet ja lausuma standardien noudattamisesta

Konsernitilinpäätös on laadittu International Accounting Standards Boardin ("IASB") julkaisemien ja EU:n käyttöön hyväksymien IFRS-standardien mukaisesti. Konsernitilinpäätöksen tiedot esitetään miljoonina euroina ("milj. EUR"), ellei toisin ole mainittu, ja ne perustuvat liiketapahtumien alkuperäisiin hankintamenoihin, ellei alla olevissa laskentaperiaatteissa ole erikseen toisin mainittu. Konsernitilinpäätöksen liitetiedot noudattavat myös Suomen tilinpäätöslainsäädäntöä.

Konsernitilinpäätöksen tiettyjen vertailutietojen esittämistapaa on muutettu vastaamaan vuoden 2016 esittämistapaa.

Muut tiedot

Tämä kappale koskee Saksassa noudatettavaa paikallista tilinpäätöslainsäädäntöä. Täysin konsolidoitu saksalainen tytäryhtiö, Nokia Solutions and Networks GmbH & Co. KG, joka on rekisteröity Münchenin kaupparekisteriin yritysrekisteriasiakirjalla HRA 88537, on soveltanut Saksan kauppaoikeuden ("HGB") 264b §:n mukaista vapautusta.

Konsolidointiperiaatteet

Konsernitilinpäätös sisältää emoyhtiön tilinpäätöksen sekä kaikkien niiden yhtiöiden tilinpäätökset, joissa sillä on määräysvalta. Konsernilla on määräysvalta sijoituskohteessa silloin, kun konserni altistuu sijoituskohteen muuttuvalle tuotolle tai on oikeutettu sen muuttuvaan tuottoon ja pystyy vaikuttamaan tähän tuottoon käyttämällä määräysvaltaansa. Jos konsernilla ei ole kohteessa äänienemmistöä tai vastaavia oikeuksia, se ottaa määräysvaltaansa arvioidessaan huomioon kaikki tosiseikat ja olosuhteet, mukaan lukien sopimukselliset järjestelyt sekä konsernin äänivallan ja potentiaalisen äänivallan. Konserni arvioi määräysvaltaansa uudelleen, jos tosiseikat ja olosuhteet osoittavat, että yhdessä tai useammassa määräysvallan perustana olevasta kolmesta osatekijästä on tapahtunut muutoksia.

Tytäryhtiö yhdistellään konsernitilinpäätökseen siitä alkaen, kun konserni saa siihen määräysvallan. Yhdistely lopetetaan, kun määräysvalta tytäryhtiön lakkaa. Tilikauden aikana hankitun tai myydyt tytäryhtiön omaisuuserät, velat, tuotot ja kulut sisällytetään konsernitilinpäätökseen alkaen siitä päivästä, jona määräysvalta tytäryhtiön siirtyy konsernille ja päättyen siihen päivään, jona konsernin määräysvalta tytäryhtiön lakkaa. Muutos tytäryhtiön omistussuhteissa käsitellään omaa pääomaa koskevana liiketoimena silloin, kun määräysvaltaa ei menetetä. Jos konserni menettää määräysvallan tytäryhtiön, siihen liittyvät omaisuuserät, velat, määräysvallattomien omistajien osuus ja muut oman pääoman erät kirjataan pois taseesta ja mahdollinen voitto tai tappio esitetään konsernituloslaskelmassa. Entiseen tytäryhtiön mahdollisesti jäävä sijoitus arvostetaan käypään arvoon.

Kaikki konsernin sisäiset liiketapahtumat eliminoidaan konsernitilinpäätöstä laadittaessa. Määräysvallattomien omistajien osuus esitetään omana nettotuloksen eränä ja osana omaa pääomaa konsernitaseessa.

Liiketoimintojen yhdistäminen

Liiketoimintojen yhdistämiset käsitellään hankintamenetelmällä. Liiketoimintojen yhdistämisessä luovutettu vastike määritetään laskemalla yhteen luovutettujen varojen, hankinnan kohteen aiempia omistajia kohtaan syntyneiden velkojen sekä liikkeeseen laskettujen oman pääoman ehtoisten osuuksien käyvät arvot. Hankintaan liittyvät menot kirjataan konsernin tuloslaskelmaan kuluksi kausilla, joiden aikana menot toteutuvat ja niihin liittyvät palvelut vastaanotetaan. Poikkeuksen muodostavat oman pääoman ehtoisten instrumenttien liikkeeseen laskuun välittömästi liittyvät menot, jotka kirjataan oman pääoman vähennyksiksi.

Yksilöitävissä olevat varat ja velat arvostetaan hankinta-ajankohdan käypään arvoon. Konserni valitsee jokaisen liiketoimintojen yhdistämisen kohdalla erikseen, arvostaako se hankinnan kohteen määräysvallattomien omistajien osuuden käypään arvoon vai määräysvallattomien omistajien suhteelliseen osuuteen hankinnan kohteen yksilöitävissä olevasta nettovarallisuudesta. Se määrä, jolla luovutetun vastikkeen ja määräysvallattomien omistajien osuuden yhteenlaskettu määrä ylittää hankitun yksilöitävissä olevan nettovarallisuuden hankinta-ajankohdan käyvän arvon, kirjataan liikearvoksi.

Osuudet osakkuusyhtiöissä ja yhteisyrityksissä

Osakkuusyhtiö on yhtiö, jossa konsernilla on huomattava vaikutusvalta. Huomattava vaikutusvalta tarkoittaa valtaa osallistua osakkuusyhtiön rahoitusta koskevaan ja operatiiviseen päätöksentekoon, mutta ei ole kuitenkaan määräysvaltaa tai yhteistä määräysvaltaa tällaisiin päätöksiin.

Yhteisyritys on yhteisjärjestely, jonka mukaan osapuolilla, joilla on järjestelyssä yhteinen määräysvalta, on oikeuksia järjestelyn nettovarallisuuteen. Yhteinen määräysvalta on järjestelyä koskevan määräysvallan pitämistä yhteisenä sopimukseen perustuen, ja se vallitsee vain silloin, kun merkityksellisiä toimintoja koskevat päätökset edellyttävät määräysvallan jakavien osapuolten yksimielistä hyväksyntää.

Konsernin osuudet osakkuusyhtiöissä ja yhteisyrityksissä käsitellään pääomaosuusmenetelmällä. Pääomaosuusmenetelmää sovellettaessa osakkuusyhtiöihin tai yhteisyrityksiin tehdyt sijoitukset kirjataan alun perin hankintamenon määräisinä. Sijoitusten kirjanpitoarvoa oikaistaan muutoksilla, joita on tapahtunut konsernin osuudessa osakkuusyhtiön tai yhteisyrityksen nettovarallisuudesta hankinta-ajankohdan jälkeen. Konsernin osuus osakkuusyhtiöiden ja yhteisyritysten tuloksesta sisällytetään konsernin tuloslaskelmaan liikevoiton tai -tappion alapuolelle. Kaikki osakkuusyhtiöiden ja yhteisyritysten muissa laajan tuloksen erissä tapahtuneet muutokset esitetään konsernin muissa laajan tuloksen erissä.

Pääomaosuusmenetelmän soveltamisen jälkeen konserni määrittää jokaisena raportointipäivänä, onko olemassa objektiivista näyttöä osakkuusyhtiön tai yhteisyrityksen tehdyn sijoituksen arvon alentumisesta. Jos tällaista näyttöä on, konserni kirjaa arvonalentumistappion, joka lasketaan osakkuusyhtiön tai yhteisyrityksen kerrytettävissä olevan rahamäärän ja kirjanpitoarvon erotuksena. Arvonalentumistappio esitetään konsernin tuloslaskelman kohdassa Osuus osakkuusyhtiöiden ja yhteisyritysten tuloksesta.

Myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät (tai luovutettavien erien ryhmät) ja lopetetut toiminnot

Pitkäaikaiset omaisuuserät tai luovutettavien erien ryhmät luokitellaan myytävänä oleviksi, jos niiden kirjanpitoarvoa vastaava määrä tulee kertymään pääasiallisesti omaisuuserän myynnistä sen sijaan, että se kertyisi omaisuuserän jatkuvasta käytöstä. Jotta näin olisi, omaisuuserän tai luovutettavien erien ryhmän on oltava välittömästi myytävissä nykyisessä kunnossaan tällaisten omaisuuserien myynnissä yleisin ja tavanomaisin ehdoin, ja myynnin on oltava erittäin todennäköinen. Nämä omaisuuserät, tai luovutettavien erien ryhmän tapauksessa varat tai velat, esitetään konsernitaseessa erillään ja arvostetaan kirjanpitoarvoon tai myynnistä aiheutuvilla menoilla vähennettyyn käypään arvoon sen mukaan, kumpi näistä on alempi.

Myytävänä oleviksi tai luovutettavien erien ryhmään kuuluviksi luokitelluista pitkäaikaisista omaisuuseristä ei tehdä poistoja.

Lopetetut toiminnot esitetään erikseen silloin, kun konsernin osa, joka koostuu toiminnoista ja rahavirroista, jotka ovat selvästi erotettavissa konsernin muista osista sekä toiminnallisesti että taloudellista raportointia varten, on luovutettu tai luokitellaan myytävänä olevaksi, tai tämä osa edustaa keskeistä liiketoiminta-alueetta tai maantieteellistä toiminta-alueetta ja on osa yhtä koordinoitua suunnitelmaa, joka koskee luopumista erillisestä keskeisestä liiketoiminta-alueesta tai maantieteellisestä toiminta-alueesta. Konsernin tuloslaskelmassa lopetettujen toimintojen tulos raportoidaan erillään jatkuvien toimintojen tuloksesta ja aiemmat tilikaudet esitetään vertailukelpoisella tavalla. Lopetettujen toimintojen rahavirrat esitetään erikseen konsernitiilinpäätöksen liitetiedoissa. Jatkuvien ja Lopetettujen toimintojen väliset sisäiset tuotot ja kulut eliminoidaan lukuun ottamatta niitä tuottoja ja kuluja, joiden katsotaan jatkuvan myös Lopetettujen toimintojen luovutuksen jälkeen.

Myyntin tuloutusperiaatteet

Myynti tuloutetaan, kun seuraavat liiketapahtuman ehdot ovat täyttyneet: omistukseen liittyvät merkittävät riskit ja hyödyt ovat siirtyneet ostajalle; konsernille ei jää liikkeenjohdollista roolia eikä tosiasiallista määräysvaltaa myyntiin suoritteisiin; tuotot ovat määritettävissä luotettavasti; liiketoimeen liittyvä taloudellinen hyöty koituu todennäköisesti konsernin hyväksi; ja toteutuneet tai toteutuvat liiketoimeen kohdistuvat kulut ovat määriteltävissä luotettavasti. Tuotot kirjataan saadun tai saatavana olevan vastikkeen käypään arvoon alennuksilla, välittömästi myynnin määrään perustuvilla ja kolmansien osapuolten puolesta kerätyillä maksuilla vähennettynä.

Toistuvista palveluista saatavat tuotot, jotka tyypillisesti sisältävät asiakastuki- ja ylläpitopalveluita, kirjataan tasaerinä sovitun ajanjakson aikana, ellei ole näyttöä siitä, että jokin muu menetelmä kuvastaisi paremmin palvelun suorittamista.

Konsernin myyntisopimukset voivat koostua erilaisista laitteiden, ohjelmistojen ja palveluiden yhdistelmistä. Näissä useita suoritteita sisältävissä järjestelyissä erillisesti suoritteet tunnustetaan ja niitä käsitellään luonteensa mukaisesti huomioiden koko järjestelyn kaupallinen sisältö. Tuotot kohdistetaan kullekin erikseen yksilöitävissä olevalle suoritteelle sen suhteellisen käyvän arvon perusteella. Kunkin suoritteiden käypä arvo määritetään huomioimalla erilaisia tekijöitä, kuten suoritteiden erillisyyntihinta, sekä sellaisen puuttuessa suoritteiden kulun ja kohtuullisen katteen yhteissumma. Jokaiselle yksilöitävissä olevalle suoritteelle kohdistettu vastike tuloutetaan silloin, kun sen myyntiin liittyvät myynnin tuloutuskriteerit ovat täyttyneet.

Tuotot sopimuksista, joihin sisältyy jonkin omaisuuserän rakentaminen asiakkaan määritysten mukaisesti, tuloutetaan valmistusasteen mukaisesti. Kullekin sopimukselle määritellään valmistusaste joko sopimuksessa määriteltynä vaiheiden saavuttamisen perusteella tai syntyneiden menojen osuutena projektin kokonaismenoista.

Lisenssimaksutuotot kirjataan suoriteperusteisesti niihin liittyvien sopimusten sisällön mukaisesti. Jos konsernilla ei alkuperäisen lisenssiliketapahtuman jälkeen ole jäljellä suoritevelvoitteita, eikä lisenssimaksuja voida palauttaa, tuotto kirjataan, kun kyseinen omaisuuserä on toimitettu asiakkaan käyttöön. Jos konsernille jää lisensoituun omaisuuserään liittyviä velvoitteita alkuperäisen liiketapahtuman jälkeen, tuotto kirjataan yleensä sille ajalle, jonka kuluessa jäljellä olevat velvoitteet täytetään. Tiettyjen lisenssiliketapahtumien osalta konserni käyttää useita suoritteita sisältävissä järjestelyissä jäänösarvomenetelmää hinnoitteluvirtailukohtien puuttuessa.

Liikevaihtoon sisältyy myyntituottoja kaikista lisensointineuvotteluista, oikeudenkäynneistä ja välimiesmenettelyistä siltä osin kuin myynnin tuloutuskriteerit ovat täyttyneet.

Julkiset avustukset

Julkiset avustukset kirjataan, kun on kohtuullisen varmaa, että konserni täyttää niihin liittyvät ehdot ja avustukset tullaan saamaan. Sellaiset julkiset avustukset, jotka saadaan korvauksena jo toteutuneista kuluista tai tappioista, vähennetään konsernin tuloslaskelmassa niitä vastaavista kuluista. Omaisuuseriin liittyvät julkiset avustukset esitetään konsernin taseessa tuloennakoina ja kirjataan tuotoiksi omaisuuserän poistoaikana.

Tutkimus- ja kehittämismenoihin liittyvät veronhyvitykset käsitellään julkisina avustuksina ja vähennetään tutkimus- ja kehittämiskuluista siinä tapauksessa, että veronhyvitys liittyy konsernin tutkimus- ja kehittämismenoihin, ja konserni saa veronhyvitystä vastaavan määrän rahasuorituksena, mikäli konsernilla ei ole vastaavaa tuloverovelkaa. Tutkimus- ja kehittämismenoihin liittyvät veronhyvitykset, jotka eivät täytä molempia edellä mainittuja ehtoja, kirjataan verotuotoksi.

Työsuhte-etuudet

Eläkkeet ja muut työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet

Konserniyhtiöillä on useita työsuhteen päättymisen jälkeisiä etuuksia koskevia järjestelyjä, jotka noudattavat sijaintimaiden paikallisia säännöstöjä ja käytäntöjä. Nämä järjestelyt rahoitetaan pääsääntöisesti suorituksina vakuutusyhtiöille tai säätiöiden hallitseville rahastoille aktuaarien kausittaisten laskelmien mukaisesti.

Maksupohjaisessa järjestelyssä konsernin oikeudellinen tai tosiasiallinen velvoite rajoittuu summaan, jonka maksamisesta rahastoon on sovittu. Konsernin maksupohjaisiin, usean työnantajan sekä vakuutusyhtiöiden kautta järjestettyihin eläkejärjestelyihin tekemät maksusuoritukset kirjataan konsernin tuloslaskelmaan sille tilikaudelle, jota suoritus koskee. Jos eläkejärjestely on rahoitettu vakuutusmaksun kautta eikä konsernilla ole siihen liittyvää oikeudellista tai tosiasiallista velvoitetta, kyseinen järjestely käsitellään maksupohjaisena järjestelyinä. Järjestelyt, jotka eivät täytä näitä ehtoja, käsitellään etuuspohjaisina järjestelyinä.

Etuuspohjaisissa järjestelyissä, joihin sisältyy eläkejärjestelyitä sekä eläköitymisen jälkeisiä sairaus- ja henkivakuutuksia, kulut on laskettu käyttämällä ennakoitua etuus-oikeusyksikköön perustuvaa menetelmää (projected unit credit method): menot on kirjattu konsernin tuloslaskelmaan kuluksi jakamalla etuus työntekijöiden palvelusajalle. Etuuspohjainen velvoite määritetään arvioitujen tulevien rahavirtojen nykyarvona käyttämällä diskonttokorkona maturiteetiltaan vastaavien yritysten korkealaatuisten joukkovelkakirjalainojen tai valtion joukkovelkakirjalainojen korkoa. Vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot, jotka syntyvät kokemukseräisistä oikaisuksista ja muutoksista vakuutusmatemaattisissa oletuksissa, kirjataan omaan pääomaan muihin laajan tuloksen eriin sillä kaudella, jolla ne syntyvät. Takautuvaan työsuorituksen perustuvat kulut ja velvoitteiden täyttämisestä aiheutuvat voitot ja tappiot kirjataan välittömästi konsernin tuloslaskelmaan osana kauden työsuorituksen perustuvaa menoa järjestelyn muutoksen tai supistamisen tai velvoitteen täyttämisen tapahtuessa. Järjestelyn supistamisesta aiheutuvat voitot tai tappiot kirjataan takautuvaan työsuorituksen perustuvina menoina.

Konsernitaseeseen kirjattavat velat tai varat vastaavat tilinpäätöshetken etuuspohjaista velvoitetta vähennettynä järjestelyyn kuuluvien varojen käyvällä arvolla omaisuuserän mahdollisen enimmäismäärän vaikutus mukaan lukien.

Uudelleen määrittämisestä johtuvat erät, joihin sisältyvät vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot, omaisuuserän enimmäismäärän muutoksen vaikutus sekä järjestelyyn kuuluvien varojen tuotto, nettokorkoihin kirjattavat määrät pois lukien, kirjataan välittömästi tapahtumakaudellaan konsernitaseeseen sekä vastakirjauksena kertyneitä voittovaroja muiden laajan tuloksen erien kautta veloittaen tai hyvittäen. Uudelleen määrittämisestä johtuvia eriä ei luokitella uudelleen konsernin tuloslaskelmaan tulevilla kausilla.

Konsernin etuuspohjaisille työsuhteen päättymisen jälkeisille järjestelyille tehdään vakuutusmatemaattiset arvostukset vuosittain tai järjestelyn merkittävän supistamisen tai velvoitteiden täyttämisen yhteydessä.

Työsuhteen päättämiseen liittyvät etuudet

Työsuhteen päättämiseen liittyvät etuudet maksetaan työsuhteen päättyessä ennen normaalia eläkeikää tai kun henkilö suostuu irtisanoutumaan vapaaehtoisesti näitä etuuksia vastaan. Konserni kirjaa työsuhteen päättämiseen liittyvät etuudet, kun se on todistettavasti sitoutunut nykyisten työntekijöiden työsuhteen päättämiseen yksityiskohtaisen suunnitelman mukaisesti ilman mahdollisuutta perääntyä. Etuudet kirjataan myös, jos konserni myöntää työsuhteen päättämiseen liittyviä etuuksia vapaaehtoisin irtisanoutumisen edistämiseksi tehdyn tarjouksen seurauksena. Paikallisen lainsäädännön mukaan työntekijöillä voi olla oikeus työnantajan maksamiin etuuksiin irtisanomisen yhteydessä riippumatta siitä, onko kyse vapaaehtoisesta irtisanoutumisesta vai ei. Sitä osuutta tällaisista irtisanomisetuuksista, jonka konserni on velvollinen maksamaan työntekijälle vapaaehtoisin irtisanoutumisen yhteydessä, käsitellään paikallisen lainsäädännön mukaisena tosiasiallisena velvoitteena, ja se kirjataan edellä eläkkeitä koskevassa osiossa kuvattuna etuuspohjaisena järjestelyinä.

Osakeperusteiset maksut

Konsernilla on kolme erilaista globaalia työntekijöille suunnattua osakepohjaista kannustinjärjestelmää: optio-oikeudet, tulosperusteiset osakepalkkiot ja ehdolliset osakepalkkiot.

Henkilöstön työsuoritus ja vastaava oman pääoman lisäys määritetään suhteessa oman pääomanehtoisen instrumentin käypään arvoon myöntämishetkellä, lukuun ottamatta ei-markkinaperusteisten ansaintaehdojen vaikutusta. Tulosperusteisiin osakepalkkioihin liittyvät ei-markkinaperusteiset ansaintaehdot sisältyvät oletuksiin, jotka tehdään työntekijöiden saamien osakkeiden lukumäärästä. Konserni arvioi säännöllisesti tehdyt oletukset ja tarvittaessa korjaa arviota suoritettavien osakkeiden lukumäärästä. Ohjelmat, joissa on käytössä porrastettu toteutuminen, käsitellään kirjanpidossa jaksettua ansaintamallia käyttäen. Osakeperusteiset palkkiot kirjataan kuluksi konsernin tuloslaskelmaan ansainta-ajan kuluessa.

Konserni on myöntänyt käteisvaroina maksettavia optioita. Vastaanotetut työsuhteeseen sidotut palvelut ja niiden maksamista koskevat velat arvostetaan käypään arvoon. Optioiden käypä arvo perustuu osakkeen raportointipäivän markkina-arvoon vähennettynä optioiden merkintähinnalla. Velka arvostetaan uudelleen jokaisena raportointipäivänä sekä maksupäivänä, ja vastaava käyvän arvon muutos jaksetaan tuloslaskelmaan työntekijöiden palvelusajalle.

Tuloverot

Tuloverot koostuvat kauden verotettavaan tuloon perustuvista veroista ja laskennallisista veroista. Tuloverot kirjataan konsernin tuloslaskelmaan, ellei tulovero liity muihin laajan tuloksen eriin, tai suoraan omaan pääomaan kirjattuihin eriin, jolloin tulovero kirjataan vastaavasti muihin laajan tuloksen eriin tai suoraan omaan pääomaan.

Kauden verotettavaan tuloon perustuvat verot lasketaan konserniyhtiöiden tilikauden tuloksiin ja kunakin raportointipäivänä säädettyihin tai käytännössä hyväksyttyihin paikallisiin verolakeihin ja verokantoihin perustuen. Konserniyhtiöiden puolesta tulosta pidätetyt lähdeverot, sekä hyvitetävät että kuluksi kirjattavat, kuin myös tuloveroihin liittyvät seuraamusmaksut ja korot kirjataan tuloveroihin.

Konserni arvioi kausittain veroilmoituksissa otettuja näkemyksiä tilanteissa, joissa sovellettavaan verolainsäädäntöön liittyy tulkinnanvaraisuutta. Tarvittaessa kirjattuja määriä oikaistaan vastaamaan odotettavia veroviranomaisille maksettavaksi tulevia määriä. Tuloveroista, joihin liittyy epävarmuutta, kirjataan tuloverovelka, jos on todennäköisempää, että tietyt veronäkemykset tullaan haastamaan eikä niitä tulla täysin hyväksymään verotarkastuksissa.

Kirjatut määrät perustuvat arvioon tulevista maksuista raportointipäivänä.

Laskennallinen verosaaminen tai -velka lasketaan velkamenetelmällä kaikista yksittäisten varojen ja velkojen konsernitilinpäätöksessä esitettävän kirjanpitoarvon ja niiden verotuksellisen arvon välisistä väliaikaisista eroista. Laskennallinen verosaaminen kirjataan kertyneistä, verotuksessa käyttämättömistä tappioista, käyttämättömistä veronhyvityksistä ja vähennyskelpoisista väliaikaisista eroista, mikäli on todennäköistä, että vastaava määrä verotettavaa tuloa syntyy näitä tappioita, käyttämättömiä veronhyvityksiä ja vähennyskelpoisia väliaikaisia eroja kattamaan ennen verotuksessa käyttämättömien tappioiden ja veronhyvitysten vanhentumista. Laskennallisten verosaamisten hyödyntäminen arvioidaan jokaisena raportointipäivänä. Jos olosuhteet osoittavat laskennallisten verosaamisten hyödyntämisen olevan epätodennäköistä, niiden määrää oikaistaan hyödyntämismahdollisuuksien mukaiseksi. Liiketoimintojen yhdistämisen yhteydessä konserni kirjaa laskennallisen verovelan hankitun tytäryhtiön nettovarallisuuden käypien arvojen ja verotuksessa huomioon otettujen tasearvojen välisille väliaikaisille eroille.

Laskennalliset verosaamiset ja -velat vähennetään kirjanpidossa toisistaan silloin, kun konsernilla on laillisesti toimeenpantavissa oleva oikeus kuitata kauden verotettavaan tuloon perustuvat verosaamiset ja -velat keskenään ja kun laskennalliset verosaamiset ja -velat liittyvät saman veronsaajan perimiin tuloveroihin joko samalta verovelvolliselta tai eri verovelvollisilta ja kun saamiset ja velat on tarkoitus hoitaa nettoperusteella tai realisoida saaminen ja suorittaa velka yhtäaikaaisesti tulevilla kausilla, joilla merkittäviä laskennallisia verovelkoja tai -saamisia odotetaan suoritettaviksi tai saataviksi.

Laskennallisia verovelkoja ei kirjata silloin, kun ne syntyvät liikearvon alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä. Tytär- ja osakkuusyhtiöihin ja yhteisjärjestelyihin tehtyihin sijoituksiin liittyvistä veronalaisista väliaikaisista eroista kirjataan laskennallinen verovelka, paitsi jos konserni pystyy määrittämään väliaikaisen eron purkautumisaikakohdan, eikä väliaikainen ero todennäköisesti purkautu ennakoitavissa olevassa tulevaisuudessa.

Laskennalliset verot määritetään niiden verokantojen perusteella, jotka on säädetty tai käytännössä hyväksytty raportointikauden päättymispäivään mennessä ja joita odotetaan sovellettavan, kun kyseinen saaminen realisoituu tai velka suoritetaan. Laskennallisia verosaamisia ja -velkoja ei diskontata.

Ulkomaanrahan määräiset tapahtumat

Toiminta- ja esittämisvaluutta

Kaikkien konserniyhtiöiden tilinpäätökset perustuvat toimintavaluuttaan eli sen taloudellisen toimintaympäristön valuuttaan, jossa konserniyhtiö pääasiallisesti toimii. Konsernitilinpäätös esitetään euroissa, joka on emoyhtiön toiminta- ja esittämisvaluutta.

Ulkomaanrahan määräiset liiketapahtumat

Ulkomaanrahan määräiset liiketapahtumat kirjataan tapahtumapäivän valuuttakurssiin. Käytännössä käytetään usein valuuttakurssia, joka on riittävän lähellä tapahtumapäivän kurssia. Raportointikauden päättyessä avoimena olevat ulkomaanrahanmääräiset monetaariset varat ja velat arvostetaan raportointikauden lopun valuuttakurssiin. Tase-erien arvostuksesta ja niihin liittyvien suojausinstrumenttien käyvän arvon muutoksista johtuvat kurssivoitot ja -tappiot kirjataan rahoitustuottoihin ja -kuluihin. Pitkäaikaisiin available-for-sale-sijoituksiin liittyvät realisoitumattomat kurssivoitot tai -tappiot sisältyvät kyseisten sijoitusten käyvän arvon arvostukseen ja kirjataan laajaan tuloslaskelmaan.

Ulkomaiset konserniyhtiöt

Kaikki ulkomaanrahan määräisten konserniyhtiöiden tuotot ja kulut muunnetaan euroiksi tilikauden keskikurssiin. Kaikki ulkomaanrahan määräisten konserniyhtiöiden varat ja velat muunnetaan euroiksi raportointikauden lopun valuuttakurssiin. Erot, jotka syntyvät tuottojen ja kulujen muuntamisesta keskikurssiin sekä varojen ja velkojen muuntamisesta raportointikauden lopun kurssiin, kirjataan muuntoeroina muihin laajan tuloksen eriin. Konserniyhtiöiden tai niiden osan myynnistä, likvidoinnista, luopumisesta tai oman pääoman takaisinmaksusta kertyneiden muuntoerojen täysimääräinen tai suhteellinen osuus kirjataan tulokseen samanaikaisesti, kun vastaava luovutusvoitto tai -tappio kirjataan.

Aineettomat hyödykkeet

Erillisenä hankitut aineettomat hyödykkeet arvostetaan alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä hankintamenoon. Liiketoimintojen yhdistämisen yhteydessä hankittujen aineettomien hyödykkeiden hankintameno on hankintapäivän käypä arvo. Sisäisesti aikaansaadut aineettomat hyödykkeet, pois lukien kehittämismenot, jotka voidaan aktivoida, kirjataan kuluksi syntyessään. Kehittämismenot aktivoidaan vain, jos konserni voi osoittaa, että hyödykkeen valmiiksi saattaminen on teknisesti toteutettavissa, sillä on kyky ja aikomus käyttää hyödykettä tai myydä se, hyödyke tulee tuottamaan taloudellista hyötyä tulevaisuudessa, käytettävissä on voimavaroja hyödykkeen valmiiksi saattamiseksi ja sillä on kyky määrittää luotettavasti hyödykkeen kehitysvaiheen menot.

Aineeton hyödyke arvostetaan alkuperäiseen hankintamenoon vähennettynä kertyneillä poistoilla ja arvonalentumisilla. Konsernin aineettomat hyödykkeet poistetaan tasapoistoin taloudellisena vaikutusaikanaan, joka on yleensä 3–10 vuotta. Tasapoistomenetelmä kuvastaa parhaiten tapaa, miten konserni odottaa käyttävänsä hyväkseen omaisuuserään liittyvää vastaista taloudellista hyötyä. Aineettomien hyödykkeiden poistot esitetään osana hankinnan ja valmistuksen kuluja, tutkimus- ja kehityskuluja sekä myynnin ja hallinnon kuluja konsernin tuloslaskelmassa.

Aineelliset hyödykkeet

Aineellisten hyödykkeiden arvot perustuvat alkuperäisiin hankintamenoihin vähennettynä kertyneillä poistoilla. Aineellisista hyödykkeistä tehdään tasapoistot, jotka perustuvat arvioituun taloudelliseen vaikutusaikaan seuraavasti:

Rakennukset ja rakennelmat

Rakennukset ja rakennelmat	20–33 vuotta
Kevyet rakennukset ja rakennelmat	3–20 vuotta

Koneet ja kalusto

Tuotannon koneet, mittaus- ja testauskalusto	1–5 vuotta
Muut koneet ja kalusto	3–10 vuotta

Maa- ja vesialueiden arvoista ei tehdä poistoja.

Kunnossapito- ja korjausmenot kirjataan yleensä kuluksi tilikaudella, jolla ne syntyvät. Edellisestä poiketen suuria perusparannusmenoja lisätään hankintamenoon ja poistetaan vaikutusaikanaan, mikäli on todennäköistä, että konsernille koituu taloudellista hyötyä yli olemassa olevan hyödykkeen alun perin arvioidun suoritusasteen. Merkittävät perusparannukset poistetaan sen hyödykkeen jäljellä olevana taloudellisena vaikutusajana, johon perusparannus liittyy. Vuokratilojen perusparannusmenot poistetaan taloudellisena vaikutusajana tai sitä lyhyempänä vuokra-ajana. Aineellisten hyödykkeiden myyntivoitot ja -tappiot sisältyvät liikevoittoon tai -tappioon.

Vuokrasopimukset

Vuokrasopimukset luokitellaan rahoitusleasingisopimuksiksi silloin, kun sopimuksen ehtojen mukaisesti kohdeomaisuuserän omistamiselle ominaiset riskit ja edut siirtyvät kaikilta olennaisilta osin vuokralle ottajalle. Kaikki muut vuokrasopimukset luokitellaan operatiivisiksi vuokrasopimuksiksi.

Konserni on solminut lukuisia operatiivisia vuokrasopimuksia vuokralle ottajana. Niihin liittyviä maksuja käsitellään vuokrakuluina, ja ne kirjataan konsernin tuloslaskelmaan tasasuuruksina erinä vuokra-ajan kuluessa, ellei jokin toinen johdonmukainen menetelmä kuvaa paremmin konsernin saamaa hyötyä.

Konsernilla ei ollut merkittäviä rahoitusleasingjärjestelyjä.

Liikearvon, muiden aineettomien hyödykkeiden ja aineellisten hyödykkeiden arvonalentuminen

Konserni määrittää liikearvon, muiden aineettomien hyödykkeiden ja aineellisten hyödykkeiden kerrytettävissä olevan rahamäärän, jos tapahtumat tai olosuhteiden muutokset viittaavat siihen, että niiden arvot saattavat olla alentuneita. Tämän lisäksi konserni testaa liikearvon kirjanpitoarvon arvonalentumisen varalta vuosittain, vaikka mahdollisesta arvonalentumisesta ei olisi viitteitä.

Niihin tekijöihin, jotka konserni ottaa huomioon arvioidessaan viitteitä arvonalentumisesta, kuuluvat omaisuuserän alisuoriutumisen verrattuna sen historialliseen tai ennustettuun tulokseen, merkittävät muutokset omaisuuserän käyttötarkoituksessa tai muutokset liiketoimintastrategiassa sekä merkittävät epäsuotuisat toimialan tai yleisen talouden kehityssuunnat.

Liikearvo kohdistetaan arvonalentumistestausta varten niille rahavirtaa tuottaville yksiköille tai rahavirtaa tuottavien yksiköiden ryhmille, joiden odotetaan hyötyvän liiketoimintojen yhdistämisen synergiaeduista. Rahavirtaa tuottava yksikkö, kuten se määritellään konsernin liikearvon arvonalentumistestausta varten, on pienin omaisuuserien ryhmä, liikearvo mukaan lukien, jonka tuottamat rahavirrat ovat pitkälti riippumattomia muiden omaisuuserien tai omaisuuserien ryhmien tuottamista rahavirroista. Rahavirtaa tuottavan yksikön kirjanpitoarvo sisältää osuudet siihen kohdistuvista yrityksen yhteisistä omaisuuseristä kohtuullisella ja johdonmukaisella perusteella kohdistettuina.

Konserni suorittaa arvonalentumistestauksen määrittämällä omaisuuserän tai rahavirtaa tuottavan yksikön kerrytettävissä olevan rahamäärän. Omaisuuserän tai rahavirtaa tuottavan yksikön kerrytettävissä oleva rahamäärä on korkeampi seuraavista: käypä arvo vähennettynä myynnistä aiheutuvilla menoilla tai käyttöarvo. Kerrytettävissä olevaa rahamäärää verrataan omaisuuserän tai rahavirtaa tuottavan yksikön kirjanpitoarvoon. Jos omaisuuserän tai rahavirtaa tuottavan yksikön kerrytettävissä oleva rahamäärä on alhaisempi kuin sen kirjanpitoarvo, omaisuuserän arvon katsotaan alentuneen ja sen arvoa alennetaan vastaamaan kerrytettävissä olevaa rahamäärää. Arvonalentumistappiot esitetään konsernin tuloslaskelmassa liiketoiminnan muissa kuluissa tai erillisenä rivinä silloin, kun ne ovat merkittäviä.

Lisää tietoa vuosittain tehtävästä liikearvon alentumistestauksesta ja liikearvon kerrytettävissä olevan rahamäärän laskemisesta käytetyistä keskeisistä oletuksista, katso liitetieto 16, Arvonalentumiset.

Vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuus esitetään taseessa hankinnasta ja valmistuksesta aiheutuneiden menojen tai sitä alemman nettorealisointiarvon määräisenä. Hankintameno määritetään käyttämällä standardikustannuslaskentaa, joka vastaa suunnilleen FIFO-periaatteen (first-in first-out) mukaisesti laskettua hankintamenoa. Vaihto-omaisuuden luovutushinta on tavanomaisen liiketoiminnan käypä hintataso vähennettynä tavanomaisilla myyntikuluilla. Vaihto-omaisuuden arvoon on sisällytetty raaka-aineiden hankintameno ja välittömän työn kustannusten lisäksi myös sille kuuluva osuus tuotannon yleiskustannuksista. Vaihto-omaisuuden arvonalentuminen kirjataan ylimääräisen vaihto-omaisuuden sekä epäkuranttisuuden osalta hankintameno tai sitä alemman nettorealisointiarvon perusteella.

Käypään arvoon arvostaminen

Monet rahoitusinstrumentit arvostetaan alkuperäisen kirjaamisen jälkeen käypään arvoon jokaisena raportointipäivänä. Käypä arvo on hinta, joka saataisiin omaisuuserän myynnistä tai maksettaisiin velan siirtämisestä markkinaosapuolten välillä arvostuspäivänä toteutuvassa tavanomaisessa liiketoimessa. Omaisuuserän tai velan käypä arvo määritetään sellaisin oletuksien, joita markkinaosapuolet käyttäisivät hinnoitellessaan omaisuuserää tai velkaa olettaen, että markkinaosapuolet toimivat parhaan taloudellisen etunsa mukaisesti käyttämällä markkinahintanoteerausta, diskontattujen rahavirtojen analyysia ja muita asiaan kuuluvia arvostusmalleja. Konserni käyttää käyvän arvon määrittämisessä arvostusmenetelmiä, jotka soveltuvat kuhunkin tilanteeseen ja joiden käyttämiseksi on olemassa riittävästi tietoa, käyttämällä mahdollisimman paljon havainnoitavissa olevia syöttötietoja ja mahdollisimman vähän muita kuin havainnoitavissa olevia syöttötietoja. Kaikki varat ja velat, joiden käyvät arvot määritetään tai esitetään tilinpäätöksessä, luokitellaan käyvän arvon hierarkiassa alimmalla tasolla olevan kokonaisarvostuksen kannalta olennaisen syöttötiedon perusteella seuraavasti:

Taso 1 – toimivilla markkinoilla samanlaisille pörssinoteeratuille varoille tai veloille noteeratut (oikaisemattomat) hinnat.

Taso 2 – arvostusmenetelmät, joiden muihin kuin noteerattuihin hintoihin perustuvat merkittävät syöttötiedot ovat suoraan tai epäsuorasti havainnoitavissa; ja

Taso 3 – arvostusmenetelmät, joiden merkittävät syöttötiedot eivät ole havainnoitavissa.

Konserni luokittelee käypään arvoon toistuvasti arvostettavat varat ja velat asiaan kuuluville käyvän arvon hierarkian tasoille kunkin raportointikauden lopussa.

Rahoitusvarat

Konserni luokittelee rahoitusvarat seuraaviin kategorioihin: available-for-sale –sijoitukset, johdannaiset ja muut lyhytaikaiset rahoitusvarat, lainasaamiset, myyntisaamiset, käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat sekä rahavarat. Johdannaisia on kuvattu omassa kappaleessa.

Available-for-sale –sijoitukset

Konserni sijoittaa osan jatkuvan liiketoiminnan ennustettujen ulosmenevien rahavirtojen kattamiseen tarvittavista kassavaroista erittäin likvideihin korkosijoituksiin ja joihinkin oman pääoman ehtoihin sijoituksiin. Seuraavat sijoitukset luokitellaan available-for-sale –kategoriaan hankintatarkoituksen ja omistuksen tavoitteiden perusteella:

- Available-for-sale –sijoitukset, likvidit varat koostuvat erittäin likvideistä, kiinteätuottoisista sijoituksista ja rahamarkkinasijoituksista, joiden erääntymiseen hankintahetkellä on enemmän kuin kolme kuukautta, sekä pankkitalletuksista, jotka erääntyvät tai jotka voidaan sopimukseen perustuen vaatia maksettavaksi ajanjaksolla, joka hankintahetkellä on enemmän kuin kolme kuukautta.
- Sijoitukset teknologiaan liittyviin julkisesti noteerattuihin osakkeisiin, listaamattomiin osakkeisiin tai listaamattomiin venture fund –rahastoihin luokitellaan taseessa kategoriaan pitkäaikaiset available-for-sale –sijoitukset.

Lyhytaikaiset kiinteätuottoiset sijoitukset ja rahamarkkinasijoitukset arvostetaan käypään arvoon käyttämällä markkinoilla noteerattuja hintoja, diskontatun rahavirran analyyseja ja muita soveltuvia arvostusmalleja raportointipäivänä. Sijoitukset julkisesti noteerattuihin oman pääoman ehtoihin osakkeisiin arvostetaan käypään arvoon käyttämällä pörssien noteeraamia ostokursseja. Muut käypään arvoon arvostetut available-for-sale –sijoitukset sisältävät sijoituksia listaamattomiin osakkeisiin. Niiden käyvän arvon määrittämisessä käytetään muun muassa seuraavia menetelmiä: samankaltaisten instrumenttien markkina-arvo; kohdeyhtiön viimeisimpiin

riippumattomien osapuolten tekemiin rahoitustransaktioihin perustuviin arvioihin sekä kohdeyhtiön markkina-analyyysiin ja operatiiviseen tulokseen perustuva arvo verrattuna vastaaviin julkisesti noteerattuihin yhtiöihin vastaavilla toimialoilla. Konserni käyttää harkintaa sovellettavan arvostusmenetelmän sekä siinä käytettävien oletusten valinnassa vallitsevien markkinakäytäntöjen ja olosuhteiden perusteella. Muutokset näissä oletuksissa voivat johtaa siihen, että konserni kirjaa arvonalentumistappioita tulevana kautena.

Muut available-for-sale –sijoitukset kirjataan hankintamenuon vähennettynä arvonalennuksilla. Nämä ovat teknologiaan liittyviä sijoituksia listaamattomiin osakkeisiin ja rahastoihin, joiden käypää arvoa ei pystytä luotettavasti määrittelemään, koska julkisia markkinoita tai luotettavia arvostusmenetelmiä ei ole.

Sijoitusten myynnit ja ostot huomioidaan kirjanpidossa kaupantekopäivänä eli päivänä, jona konserni sitoutuu ostamaan tai myymään sijoituksen.

Available-for-sale –sijoitusten käyvän arvon muutokset kirjataan arvomuutosrahastoon osana muita laajan tuloksen eriä pois lukien efektiivisen koron menetelmällä laskettu korko sekä valuuttakurssien muutoksista johtuva available-for-sale –sijoitusten arvon muutos, jotka kirjataan suoraan konsernin tuloslaskelmaan. Available-for-sale –sijoituksiin sisältyvistä osakesijoituksista saatavat osingot kirjataan tulosvaikutteisesti, kun konsernin oikeus osinkotuottoon on syntynyt. Kun sijoitus myydään, siihen liittyvät kertyneet käyvän arvon muutokset puretaan muista laajan tuloksen eristä ja kirjataan tulosvaikutteisesti. Julkisen kaupankäynnin kohteena olevien myytyjen arvopaperien arvon määrittämisessä käytetään painotetun keskihinnan menetelmää. Myytyjen kiinteätuottoisten arvopaperien arvonalentumisen määrittämisessä käytetään FIFO –menetelmää. Arvonalentuminen kirjataan, jos available-for-sale –sijoituksen kirjanpitoarvo on suurempi kuin arvioitu käypä arvo ja arvonalentumisen peruste on esimerkiksi vastapuolen konkurssi tai muu tekijä, jonka perusteella voidaan riippumattomasti todeta, että syntynyt arvonalentuminen on luonteeltaan pysyvä. Omaisuuserään kohdistuneet kertyneet tappiot perutaan omasta pääomasta ja esitetään tuloslaskelmassa tilikaudella. Jos käypään arvoon taseeseen merkityn muun sijoituksen kuin osakesijoituksen käypä arvo kasvaa myöhemmällä tilikaudella ja jos kasvun voidaan objektiivisesti katsoa liittyvän tappion tulosvaikutteisen kirjaamisen jälkeiseen tapahtumaan, tappio peruutetaan ja peruutus kirjataan tuloslaskelmaan.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat sijoitukset, likvidit varat

Eräät erittäin likvidit rahoitusvarat on hankintahetkellä määritetty käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin sijoituksiin, likvideihin varoihin. Näiden sijoitusten on täytettävä toinen seuraavista kriteereistä: määrittäminen poistaa tai merkittävästi vähentää epä johdonmukaisuutta, joka seuraisi rahoitusserien käyvän arvon ja/ tai voittojen ja tappioiden kirjaamisesta erilaisilla perusteilla; tai varat ovat osa laajempaa joukkoa rahoitusvaroja, joita hallinnoidaan ja seurataan käyvän arvon perusteella dokumentoidun riskienhallinta- tai investointistrategian mukaisesti. Nämä sijoitukset kirjataan hankintahetkellä käypään arvoon, ja niiden myöhempi arvostaminen tapahtuu niin ikään käypään arvoon. Käyvän arvon muutokset sekä realisoituneet voitot ja tappiot kirjataan konsernin tuloslaskelmaan.

Lainasaamiset

Lainasaamisiin sisältyy lainoja asiakkaille ja toimittajille. Ne kirjataan alun perin käypään arvoon, ja myöhempi arvostaminen tapahtuu käyttämällä efektiivisen koron menetelmää vähennettynä arvonalennuksilla. Lainasaatavien perintäkelpoisuutta sekä lainoille saatuja vakuuksia seurataan jatkuvasti. Mikäli on nähtävissä, että lainan takaisinmaksu ei toteudu sovitun mukaisena, arvonalentumisesta aiheutuvat kulut, eli kirjanpitoarvon ja ennustettujen tulevien rahavirtojen nykyarvon välinen erotus, kirjataan muihin kuluihin tai rahoituskuluihin lainasaatavan luonteen mukaisesti kirjanpitoarvon ja

ennustettujen tulevien rahavirtojen nykyarvon välisenä erotuksena. Korkotuotot lainasaamisista kirjataan rahoitustuottoihin ja -kuluihin efektiivisen koron menetelmällä.

Rahavarat

Rahavarat sisältävät käteisvarat pankeissa ja kassassa sekä available-for-sale -sijoitukset, rahavarat. Available-for-sale -sijoitukset, rahavarat koostuvat erittäin likvideistä, kiinteätuottoisista sijoituksista ja rahamarkkinasijoituksista, jotka ovat helposti konvertoitavissa käteisvaroiksi tiedossa olevaan määrään ja joiden erääntymiseen hankintahetkellä on kolme kuukautta tai vähemmän, sekä pankkitalletuksista, jotka erääntyvät tai jotka voidaan sopimukseen perustuen vaatia maksettavaksi ajanjaksolla, joka hankintahetkellä on kolme kuukautta tai vähemmän. Koska sijoitusten luottokelpoisuus on korkea ja juoksuaika lyhyt, riski niiden arvon muutoksille on merkityksetön. Rahamarkkinarahastosijoitukset, joiden riskiprofiili on yllä kuvattujen kriteerien mukainen, luokitellaan myös rahavaroiksi.

Myyntisaamiset

Myyntisaamiset sisältävät asiakkailta laskutetut summat, summat, joissa myynnin tulotuskriteerit ovat täyttyneet, mutta asiakkaita ei ole vielä laskutettu tai summat, joihin liittyen sopimuksellinen oikeus rahavirtoihin on vahvistettu, mutta asiakkaita ei ole vielä laskutettu. Laskutetut myyntisaamiset kirjataan alkuperäisen asiakaslaskutuksen määräisenä vähennettynä epävarmoilla saatavilla. Kirjattujen epävarmojen saamisten riittävyyttä arvioidaan säännöllisesti analysoimalla aikaisempia luottotappioita, asiakaskeskittymiä, asiakkaiden luottokelpoisuutta, aiempia maksuviivästyksiä, vallitsevia taloudellisia trendejä ja muutoksia asiakkaiden maksuehdoissa. Jos velkaa ei todennäköisesti saada perityksi, arvonalentumistappio kirjataan ja sisällytetään liiketoiminnan muihin kuluihin.

Rahoitusvelat

Konserni luokittelee rahoitusvelat seuraaviin kategorioihin: johdannaisvelat ja muut lyhytaikaiset rahoitusvelat, yhdistelmäinstrumentit, rahoituslainat ja ostovelat. Johdannaisia on kuvattu omassa kappaleessa.

Yhdistelmäinstrumentit

Instrumentin liikkeeseenlaskijan kannalta yhdistelmäinstrumentit sisältävät sekä vieraan pääoman että oman pääoman komponentin. Komponentit määritellään rahoitusinstrumentin ehtojen perusteella ja esitetään sekä arvostetaan erikseen niiden luonteen mukaisesti. Vieraan pääoman komponentti arvostetaan alun perin käypään arvoon, ja jäänösarvo kohdistetaan oman pääoman komponentille. Allokointi on sama koko yhdistelmäinstrumentin taloudellisen pitoajan. Konsernin liikkeeseenlaskemien vaihtovelkakirjalainojen vieraan pääoman komponentit käsitellään rahoituslainoina.

Rahoituslainat

Rahoituslainat kirjataan taseeseen velaksi käypään arvoon vähennettynä transaktiomenoilla. Myöhemmin tilikausina rahoituslainat arvostetaan jaksotettuun hankintamenoon efektiivisen koron menetelmän mukaisesti. Transaktiomenot ja lainan korot kirjataan tuloslaskelmassa rahoituskuluihin instrumentin pitoaikana.

Ostovelat

Ostovelat kirjataan laskutetun määrän mukaisesti. Tämän katsotaan vastaavan käypää arvoa niiden lyhyen maturiteetin johdosta.

Johdannaisopimukset

Johdannaiset kirjataan alun perin käypään arvoon sopimuskentekopäivänä, ja myöhempi arvostaminen tapahtuu käypään arvoon. Syntyneen voiton tai tappion kirjauskäytäntö riippuu siitä, sovelletaanko johdannaisiin suojauslaskentaa. Useimmiten suojauksen rahavirrat luokitellaan liiketoiminnan rahavirroiksi konsernin rahavirtalaskelmassa, koska suojaattujen erien rahavirrat liittyvät konsernin operatiiviseen toimintaan. Mikäli johdannaisen voidaan määrittellä suojaavan tiettyä rahoitus- tai investointitoimintaan liittyvää positiota, sopimuksen rahavirrat luokitellaan samalla tavalla kuin suojaattavan position rahavirrat.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavat johdannaisopimukset, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa

Valuuttatermiinien käypä arvo lasketaan arvostamalla termiinisopimus tilinpäätöshetkellä markkinatermiinikurssiin. Käyvän arvon muutokset arvostetaan vertaamalla näitä kurssia sopimuskurssiin. Valuuttaoptiot arvostetaan raportointihetkellä Garman & Kohlhagen -arvonmäärittämisellä. Käyvän arvon muutokset kirjataan konsernin tuloslaskelmaan.

Korkotermini-, korko-optio- ja korkofutuurisopimusten sekä johdannaispörssissä noteerattujen optioiden käypä arvo määritellään käyttämällä raportointipäivän markkinahintoja. Koronvaihto- ja valuutanvaihtosopimusten käypä arvo arvioidaan tulevien rahavirtojen nykyarvon perusteella. Käyvän arvon muutokset kirjataan konsernin tuloslaskelmaan.

Voitot ja tappiot johdannaisista, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa mutta joilla suojataan tiettyä valuuttariskejä, kuten ennakoituja valuuttamääräisiä myyntejä ja ostoja, kirjataan tuloslaskelmaan muihin tuottoihin ja kuluihin. Voitot ja tappiot muista johdannaisista, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa, kirjataan rahoitustuottoihin ja -kuluihin.

Konserni tunnistaa ja seuraa mahdollisia kytkettyjä johdannaisia ja kirjaa ne käypään arvoon raportointipäivänä. Arvonmuutokset kirjataan konsernin tuloslaskelmaan.

Suojauslaskenta

Suojauslaskennassa käytettäviä johdannaisopimuksia ovat valuuttatermiinit, optiot tai optiostrategiat sekä korkojohdannaiset. Suojauslaskentaa voidaan soveltaa optioihin ja optiostrategioihin, joiden nettomääräinen preemio on nolla tai maksettu. Optiostrategian osalta ostettujen optioiden nimellisarvo on sama tai suurempi kuin myytyjen optioiden, ja niiden muut sopimusehdot ovat samat.

Rahavirtojen suojaus: ennakoitujen valuuttamääräisten myyntien ja ostojen suojaus

Konserni soveltaa suojauslaskentaa, mikäli soveltamisedellytykset täyttyvät. Konserni soveltaa suojauslaskentaa asianmukaisesti dokumentoiduille ja tehokkaille ennakoitujen valuuttamääräisten myyntien ja ostojen suojauksille, jotka täyttävät standardissa IAS 39, Rahoitusinstrumentit: Kirjaaminen ja arvostaminen, esitetyt vaatimukset. Suojattavan rahavirran tulee olla erittäin todennäköinen ja altistaa rahavirran muutoksille, jotka voivat viime kädessä olla tulosvaikutteisia. Suojauksen täytyy olla tehokas sekä etu- että jälkikäteen arvioituna.

Suojauslaskennan vaatimukset täyttävien valuuttatermiinien käyvän arvon muutos, joka heijastaa avistakurssin muutosta sekä valuuttaoptioiden ja optiostrategioiden perusarvon muutosta, kirjataan arvonmuutosrahastoon tehokkaaksi todettujen suojausten osalta. Tehoton osuus kirjataan välittömästi konsernin tuloslaskelmaan. Käyvän arvon muutoksina ilmoitettavat suojauskulut, jotka aiheutuvat valuuttatermiinien korkopisteiden muutoksesta vähennettynä valuuttatermiinien avistakurssien muutoksella tai valuuttaoptioiden ja optiostrategioiden aika-arvon muutoksella, kirjataan konsernin tuloslaskelmaan muihin tuottoihin ja kuluihin.

Kertynyt arvostustuloksen muutos siirretään arvonmuutosrahastosta konsernin tuloslaskelman myyntiin ja oston oikaisueriin sillä tilikaudella, jolla suojattu ennakoitu myynti tai osto kirjataan tuloslaskelmaan. Ennakoitujen myyntien ja ostojen suojaustulos kirjataan konsernin tuloslaskelmaan pääsääntöisesti noin vuoden kuluessa raportointipäivästä. Jos ennakoitun transaktion ei enää odoteta toteutuvan, siihen liittyvä arvostustulos siirretään välittömästi konsernin tuloslaskelmaan. Jos suojatun rahavirran toteutumista ei pidetä enää erittäin todennäköisenä, mutta sen odotetaan kuitenkin toteutuvan, siihen liittyvä kertynyt arvostustulos jätetään arvonmuutosrahastoon, kunnes suojatulla rahavirralla on tulosvaikutus.

Rahavirtojen suojaus: erittäin todennäköisten liiketoimintojen hankintojen ja muiden transaktioiden suojaus

Konserni suojaaa aika ajoin rahavirtoja valuuttakurssiriskiltä, joka liittyy erittäin todennäköisiin liiketoimintojen hankintoihin ja muihin ennakoituihin transaktioihin, joiden seurauksena taseeseen kirjataan muuta kuin rahoitusomaisuutta. Kun tällainen omaisuuserä kirjataan konsernitaseeseen, arvonmuutosrahastoon kirjattu suojausinstrumenttien arvostustulos kirjataan alkuperäisen hankintahinnan lisäykseksi tai vähennykseksi. Arvostustulos kirjataan lopulta konsernin tuloslaskelmaan liiketoimintojen hankintojen osalta liikearvon arvioinnin kautta ja muiden omaisuuserien osalta poistojen kautta. Suojauslaskennan soveltaminen edellyttää, että ennakoitun transaktion täytyy olla erittäin todennäköinen ja että suojaus on tehokas sekä etu- että jälkikäteen arvioituna.

Rahavirtojen suojaus: vaihtuvakorkoisten velkojen rahavirtojen suojaus

Konserni soveltaa aika ajoin ennakoitujen rahavirtojen suojausta tiettyjen vaihtuvakorkoisten velkojen korkoriskin suojaamiseen. Vaihtuvakorkoisten velkojen suojaamiseen käytettyjen koronvaihtosopimusten arvostustuloksen tehokas osuus kirjataan arvonmuutosrahastoon. Tehottomaan osuuteen liittyvä voitto tai tappio kirjataan välittömästi konsernin tuloslaskelmaan. Jos suojausinstrumentti suljetaan ennen suojattavan velan eräpäivää, suojauslaskenta keskeytetään, ja arvonmuutosrahastoon kertyneet voitot ja tappiot kirjataan vähitellen konsernin tuloslaskelmaan kullakin kaudella, jolla suojattavat rahavirrat vaikuttavat tuloslaskelmaan.

Käyvän arvon suojaus: valuuttariskin suojaus

Konserni soveltaa käyvän arvon suojauslaskentaa valuuttariskiin tavoitteenaan vähentää valuuttakurssien muutoksista johtuvan kiinteäehtoisten sitoumusten käyvän arvon muutosten vaikutusta. Käyvän arvon suojauksessa käytettävien johdannaisten käyvän arvon muutos sekä suojattavien kiinteäehtoisten sitoumusten käyvän arvon muutos, joka johtuu suojattavasta riskistä, kirjataan rahoitustuottoihin ja -kuluihin konsernin tuloslaskelmassa.

Käyvän arvon suojaus: korkoriskin suojaus

Konserni soveltaa käyvän arvon suojauslaskentaa vähentääkseen korkotason ja valuuttakurssien muutoksista johtuvien korollisten velkojen käyvän arvon muutosten vaikutusta. Käyvän arvon suojauksessa käytettävien johdannaisten käyvän arvon muutos sekä käyvän arvon suojauslaskennan piirissä olevien rahoitusvelkojen käyvän arvon muutoksen se osuus, joka syntyy suojattavan riskin vaikutuksesta, kirjataan rahoitustuottoihin ja -kuluihin. Mikäli suojaus ei enää täytä suojauslaskennan kriteereitä, suojauslaskenta lopetetaan, ja suojattavan rahoitusinstrumentin kirjanpitoarvoon kirjattu käyvän arvon muutos jakotetaan rahoitustuottoihin ja kuluihin efektiivisen koron menetelmällä instrumentin voimassaoloajalle.

Ulkomaiseen yksikköön tehdyn nettosijoituksen suojaus

Konserni soveltaa suojauslaskentaa ulkomaisiin yksiköihin tehtyjen valuuttamääräisten nettosijoitusten suojaukseen. Suojausten tulee olla asianmukaisesti dokumentoituja ja tehokkaita sekä etu- että jälkikäteen arvioituna.

Suojauslaskennan vaatimukset täyttävien valuuttatermiinien käyvän arvon muutos, joka on valuuttatermiinien avistakurssin muutos, sekä valuuttaoptioiden perusarvon muutos, kirjataan oman pääoman muuntoeroihin. Käyvän arvon muutokset, jotka aiheutuvat valuuttatermiinien korkopisteiden muutoksesta vähennettynä avistakurssilla sekä valuuttaoptioiden aika-arvon muutoksella, kirjataan rahoitustuottoihin ja -kuluihin. Jos suojauksena käytetään ulkomaan valuuttamääräisiä lainoja, kaikki transaktiosta syntyvät kurssivoitot ja -tappiot kirjataan muuntoeroihin. Tehoton osuus kirjataan välittömästi konsernin tuloslaskelmaan.

Kertyneen arvostustuloksen muutos siirretään oman pääoman muuntoeroista tuloslaskelmaan vain, jos ulkomainen yksikkö tai osa siitä myydään, puretaan, luovutetaan tai sen oma pääoma maksetaan takaisin. Luovutettua osuutta vastaava suhteellinen osuus

nettosijoituksen suojaamiseen käytettyjen instrumenttien oman pääoman muuntoeroihin kirjatusta tuloksesta siirretään tuloslaskelmaan samalla kun luovutusvoitto tai -tappio kirjataan.

Varaukset

Varaus kirjataan, kun konsernille on syntynyt aikaisemman tapahtuman seurauksena olemassa oleva oikeudellinen tai tosiasiallinen velvoite, velvoitteen täyttäminen todennäköisesti edellyttää voimavarojen siirtymistä pois konsernista ja velvoitteen määrä on arvioitavissa luotettavasti. Kun konserni odottaa saavansa korvauksen varaukseen liittyvän velvoitteen täyttämisen menoihin, korvaus kirjataan omaisuuseräksi vasta kun sen saaminen on käytännössä varmaa. Konserni arvioi olemassa olevien varausten riittävyyden ja tarvittaessa oikaisee varausten määrää viimeisimmän toteumatiedon ja tulevaisuutta koskevien arvioiden muutosten perusteella jokaisena raportointipäivänä.

Uudelleenjärjestelyvaraukset

Konserni kirjaa varauksen arvioiduista uudelleenjärjestelymenoista, kun yksityiskohtainen uudelleenjärjestelysuunnitelma on tehty, johto on sen hyväksynyt ja se on julkistettu. Uudelleenjärjestelymenot koostuvat pääosin henkilöstön uudelleenjärjestelykuluista. Muut merkittävät erät ovat kiinteistöjen vuokrasopimusten päättämiseen liittyvät kulut sekä tiettyjen muiden välittömästi uudelleenjärjestelyihin liittyvien sopimusten päättämisestä johtuvat kulut.

Takuuvaraukset

Konserni kirjaa varauksen arvioiduista kuluista, jotka aiheutuvat tuotteiden korjaamisesta tai korvaamisesta takuuajana, kun vastaavat tuotot kirjataan. Varaus on arvio, joka perustuu historiallisiin korjaus- ja vaihtokuluihin.

Oikeudenkäynteihin liittyvät varaukset

Konserni kirjaa varauksen arvioiduista toteutuvista sovintoratkaisuista, jotka koskevat oikeudenkäyntejä. Varaus perustuu tapauksen arvioitua todennäköiseen lopputulokseen.

Ympäristövaraukset

Konserni kirjaa varauksen maaperään, pohjaveteen, pintaveteen ja sedimenttiin liittyvien ympäristövaikutusten korjaamisen arvioiduista menoista, kun konsernin oikeudelliseksi tai tosiasialliseksi velvoitteeksi tulee korjata ympäristövahingot tai tehdä kunnostustoimenpiteitä.

Projektitappiovaraukset

Konserni kirjaa varauksen tappiollisista sopimuksista perustuen joko menoihin, jotka kattavat sopimuksen tai menoihin, joilla sopimus voidaan lakkauttaa, sen mukaan kumpi on pienempi. Tappiollinen sopimus on sopimus, jonka mukaisten velvoitteiden täyttäminen aiheuttaa väistämättä menoja, jotka ylittävät sopimuksesta odotettavissa olevan taloudellisen hyödyn.

Divestointiin liittyvät varaukset

Konserni kirjaa varauksen korvauksista, joita se joutuu maksamaan myytyjen toimintojensa ostajille.

Varaukset sitovien ostosopimusten tappioista

Konserni kirjaa sitovista ostosopimuksista varauksen, mikäli nämä sitoumukset ylittävät arvioitua tarvetta vastaavan määrän kunakin raportointipäivänä.

Muut varaukset

Konserni kirjaa muista lakisääteistä tai muuten velvoittavista sitoumuksista varauksen velvoitteen täyttämisestä odotettavasti aiheutuvien kustannusten määräisenä.

Omat osakkeet

Konserni kirjaa hankitut omat osakkeet oman pääoman vähennykseksi hankintamenoon. Mitätöinnin yhteydessä omien osakkeiden hankintameno kirjataan kertyneisiin voittovaroihin.

Osingonjako

Hallituksen yhtiökokoukselle ehdottamat osingot kirjataan konsernitilinpäätökseen, kun varsinainen yhtiökokous on ne hyväksynyt.

Käyttöön otetut uudet ja muuttuneet standardit ja tulkinnat

Konserni otti 1. tammikuuta 2016 käyttöön muutoksia moniin IFRS-standardeihin IAS 1 -standardin muutosten ja IASB:n vuosittaisen parannusprojektin 2012–2014 seurauksena. Nämä sisältävät muutoksia laskentakäytäntöihin liittyen esittämiseen, kirjaamiseen tai arvostamiseen, mikä näkyy selvimmin lisäohjeistuksena harkinnan käyttämiseen olennaisuuden soveltamisessa tilinpäätöksen rivien yhdistämisessä ja erottamisessa sekä yleisemmin tilinpäätöksen esittämisessä. Muutoksilla ei ollut olennaista vaikutusta konsernin konsernitilinpäätökseen.

Julkaistut standardit, jotka eivät vielä ole voimassa

Konserni aikoo soveltaa seuraavia IASB:n julkaisemia uusia ja päivitettyjä standardeja, muutoksia olemassa oleviin standardeihin sekä niiden tulkintoja, joiden uskotaan olevan merkityksellisiä konsernin liiketoiminnan ja taloudellisen aseman kannalta sitten, kun ne tulevat voimaan ja hyväksytään sovellettaviksi EU:ssa. Muilla kuin jäljempänä kuvatuilla IASB:n julkaisemilla muutoksilla ja olemassa olevien standardien tulkinnoilla, jotka eivät vielä ole voimassa, ei odoteta olevan olennaista vaikutusta konsernin konsernitilinpäätökseen.

Konserni ei ole soveltanut mitään julkaistuja, mutta myöhemmin voimaan tulevia standardeja, tulkintoja tai muutoksia ennenaikaisesti.

IFRS 9 Rahoitusinstrumentit

IFRS 9, Rahoitusinstrumentit, julkistettiin heinäkuussa 2014, ja se korvaa standardin IAS 39, Rahoitusinstrumentit: Kirjaaminen ja arvostaminen. Standardi käsittelee rahoitusvarojen ja -velkojen luokittelua ja arvostamista, tuo uuden arvonalentumismallin sekä uuden suojauslaskentamallin. Konserni aikoo ottaa standardin käyttöön sen voimaantulopäivänä 1.1.2018.

Uuden standardin käyttöönotto tulee vaikuttamaan konsernin rahoitusvarojen luokitteluun ja arvostamiseen. Konserni on arvioinut tällä hetkellä lyhytaikaiseen available-for-sale -sijoitukset, likvidit varat -ryhmään luokiteltuja sijoituksia ja tulee uuden standardin käyttöönoton yhteydessä luokittelemaan niihin sisältyvät tietyt pankkitalletukset jakotettuun hankintamenoan arvostettaviksi ja tietyt sijoitusrahastot käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettaviksi. Loput näistä sijoituksista täyttävät edellytykset sisällyttämiselle käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta arvostettavien ryhmään. Myös tietyt tällä hetkellä arvonalentumisilla vähennettyyn hankintamenoan arvostettavat myyntisaamiset, joiden hallinnoinnissa noudatettavan liiketoimintamallin tavoite saavutetaan pääasiassa pitämällä erä siihen asti, kunnes sopimukseen perustuvat rahavirrat kerätään, tai satunnaisesti myymällä myyntisaamiset, luokiteltaisiin käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta arvostettavien ryhmään. Konsernin venture fund -sijoitukset, jotka on tällä hetkellä luokiteltu pitkäaikaisiin available-for-sale -sijoituksiin, luokiteltaisiin lähtökohtaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettaviksi kuitenkin niin, että tietyt sijoitukset voidaan luokitella arvostettaviksi käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta standardin käyttöönoton yhteydessä käytettävissä olevan valintamahdollisuuden mukaisesti.

Konserni on arvioinut uuden arvonalentumismallin vaikutusta. Koska konsernin lainasaamisten ja rahamarkkinasijoitusten luottokelpoisuus on korkea, ei uudella mallilla odoteta olevan merkittävää vaikutusta. Konserni ei vielä ole yksityiskohtaisesti arvioinut uuden mallin vaikutusta sen tämänhetkisiin arvonalentumisvarauksiin. Uudella mallilla voi olla rajoitettu vaikutus myyntisaamisista ja konsernin asiakkaille myönnettävistä lainoista tehtäviin arvonalentumiskirjauksiin, sillä uusi malli voi johtaa aikaisempaan arvonalentumisten kirjaamiseen.

Uudet suojauslaskentaa koskevat laskentasäännöt yhdenmukaistavat suojausinstrumenttien kirjanpitokäsittelyn paremmin konsernin riskienhallintakäytäntöjen kanssa. Konsernin valuutariskin hallinnan toimintatavat ja suojauslaskentamalli on jo saatettu IFRS 9:n vaatimusten mukaisiksi. Näin ollen konserni ei odota merkittävää

vaikutusta suojaussuhteiden kirjanpitokäsittelyyn. Uusi standardi tuo myös laajemmat liitetietovaatimukset ja sellaisia muutoksia esittämisessä, joiden odotetaan muuttavan konsernin rahoitusinstrumenteistaan antamien liitetietojen luonnetta ja määrää erityisesti uuden standardin käyttöönottovuonna. Konserni jatkaa IFRS 9 -standardin yksityiskohtaisen vaikutuksen arvioimista.

IFRS 15 Myyntituotot asiakassopimuksista

IFRS 15, Myyntituotot asiakassopimuksista, julkaistiin toukokuussa 2014. Se sisältää viisivaiheisen mallin asiakassopimuksesta saatavien myyntituottojen tuloutukseen. IFRS 15:n mukaisesti myyntituotot kirjataan siten, että ne kuvaavat luvattujen tavaroiden tai palvelujen luovuttamista asiakkaalle sellaisena rahamääränä, joka kuvastaa vastiketta, johon yhteisö odottaa olevansa oikeutettu kyseisiä tavaroita tai palveluja vastaan. Konserni ottaa uuden standardin käyttöön sen tullessa voimaan 1.1.2018. Uusi standardi korvaa IAS 18, Tuotot, ja IAS 11, Pitkäaikaisankkeet, standardit. Konserni tutkii tällä hetkellä soveltaako standardia täyden takautuvan vai mukautetun takautuvan metodin mukaisesti, näistä molempien ollessa sallittuja uuden standardin siirtymäsäännöksissä.

Konserni uskoo, että uuden standardin käyttöönotolla on merkittävä vaikutus myyntituottoihin. Erityisesti tiettyjen lisenssisopimusten osalta myyntituotot odotetaan kirjattavan aikaisemmin yhtenä ajankohtana sen sijaan, että ne kirjattaisiin ajan kuluessa. Konsernin lisenssisopimusten monimutkaisuudesta johtuen uuden standardin edellyttämä tuloutustapa riippuu sopimuskohtaisista ehdoista. Lisäksi tiettyihin ohjelmistosopimuksiin liittyvien myyntituottojen tulouttaminen muuttuisi nykyisen standardin mukaisesta ajan kulumiseen perustuvasta tulouttamisesta yhtenä ajankohtana tapahtuvaan tulouttamiseen. Konserni jatkaa IFRS 15:n kaikkien mahdollisten vaikutusten arviointia.

IFRS 16 Vuokrasopimukset

IFRS 16, Vuokrasopimukset, julkaistiin tammikuussa 2016, ja siinä esitetään periaatteet vuokrasopimuksien kirjaamiselle, arvostamiselle, esittämistavalle ja raportoinnille. Konserni aikoo ottaa uuden standardin käyttöön sen tullessa voimaan 1.1.2019. Standardin mukaan kaikki vuokralle ottajien vuokrasopimukset käsitellään samalla tavalla niin, että vuokralle ottaja kirjaa konsernitaseeseen omaisuuserät ja velat lähtökohtaisesti kaikista vuokrasopimuksista. Konserni on aloittanut yksilöitävissä olevia varoja sisältävien vuokrasopimusten analysoinnin ja arvioi, että standardi tulee pääasiassa vaikuttamaan konsernin operatiivisten vuokrasopimusten kirjaamiseen ja esittämistapaan. IFRS 16 -standardin kokonaisvaikutuksia arvioidaan parhaillaan. Konsernilla on 31.12.2016 ei-peruutettavissa olevia operatiivisia vuokratavuita 1 141 miljoonaa euroa. Katso liitetieto 30, Vastuusitoumukset.

3. Arvioiden käyttö ja kriittiset kirjanpidolliset harkinnanvaraisuudet

Konsernitilinpäätöksen laatiminen edellyttää johdon harkinnan käyttämistä valittaessa ja sovellettaessa laskentaperiaatteita sekä tehtäessä arvioita, jotka sisältävät oletuksia tulevaisuudesta. Näillä harkintaan perustuvilla ratkaisuilla, arvioilla ja oletuksilla voi olla merkittävä vaikutus konsernin konsernitilinpäätökseen.

Varojen ja velkojen kirjanpitoarvojen määrittämiseen liittyvät arviot, joihin liittyy epävarmuustekijöitä, perustuvat aiempaan kokemukseen, odotettavissa oleviin lopputulemiin ja muihin oletuksiin, jotka olivat saatavilla tätä konsernitilinpäätöstä laadittaessa ja joiden katsotaan olevan asianmukaisia kyseisissä olosuhteissa. Arvioita tarkistetaan, jos olosuhteissa tapahtuu muutoksia tai arvioihin liittyen saadaan uutta tietoa tai kokemusta. Koska ennusteisiin sisältyy luontaisesti eriasteista epävarmuutta, todellinen lopputulema voi poiketa ennusteista ja tästä voi aiheutua konsernin tuloslaskelmaan lisäkuluja tai -hyvityksiä.

Johto katsoo, että seuraaviin laadintaperiaatteisiin sisältyviin arvioihin, oletuksiin ja harkintaan perustuviin ratkaisuihin liittyy eniten sellaisia epävarmuustekijöitä ja olennaista harkinnanvaraisuutta, joilla voi olla vaikutus konsernin taloudellisiin tietoihin.

Liiketoimintojen yhdistäminen

Konserni soveltaa hankintamenetelmää erillisten yksiköiden tai liiketoimintojen hankintoihin. Käypien arvojen määrittäminen ja kohdentaminen yksilöitävissä oleville varoille ja vastattaviksi otetuille veloille sekä hankinta-ajankohdan määrittäminen edellyttävät arvioiden tekemistä ja johdon harkintaa.

Hankinnan käyvän arvon määrittäminen edellyttää arvioita ja harkintaa useiden tekijöiden osalta, mukaan lukien diskonttauskorko, loppuarvo ja vuosien lukumäärä, johon rahavirtaennusteet pohjautuvat sekä oletukset ja arviot määriteltäessä rahavirtoja. Diskonttauskorko heijastaa kulloistakin arviota rahan aika-arvosta, relevanteista markkinariskipreemioista sekä alaa koskevista vertailuista. Riskipreemiot heijastavat riskejä ja epävarmuustekijöitä, joita ei ole sisällytetty arvioihin tulevista rahavirroista. Loppuarvot pohjautuvat tuotteen odotettavissa olevaan elinikään ja ennustettuun elinkaareen sekä ennustettuun rahavirtaan tältä ajalta. Oletukset perustuvat hankintahetkellä saatavilla olevaan informaatioon, ja toteumat voivat poiketa ennusteesta merkittävästikin, kun lisää tietoa tulee saataville. Katso liitetieto 5, Hankitut liiketoiminnot.

Johdon harkintaa vaadittiin määritettäessä ajankohta, jolloin konserni sai määräysvallan Alcatel Lucentista. Nokia ja Alcatel Lucent yhdistyivät toteuttamalla julkisen osakevaihtotarjouksen, jossa konserni tarjoutui vaihtamaan kaikki Alcatel Lucentin osakkeet, American Depositary Share –osaketalletustodistukset ja OCEANE-vaihtovelkakirjalainat Nokian osakkeisiin. Ensisijainen tarjousaika alkoi 18.11.2015 ja päättyi 23.12.2015. Ranskan arvopaperimarkkinaviranomainen Autorité des Marchés Financiers (AMF) julkisti 4.1.2016 onnistuneen osakevaihtotarjouksen alustavan tuloksen, jonka perusteella konserni piti hallussaan 70,52 % Alcatel Lucentin osakepääomasta täysi laimennusvaikutus huomioiden. 7.1.2016 konserni ilmoitti osakevaihtotarjouksen selvityksestä ja uusien osakkeiden rekisteröinnistä Suomen kaupparekisteriin, jolloin hankinta sai laillisen aseman.

Konsernin johto päätyi siihen, että konserni sai määräysvallan Alcatel Lucentissa 4.1.2016, kun tarjouksen onnistuminen julkistettiin ja konsernin kerrottiin hankkineen enemmistön Alcatel Lucentin äänioikeuksista.

Lisäksi johdon harkintaa käytettiin määriteltäessä, että ensisijainen ja jatkettu osakevaihtotarjous ovat toisiinsa yhteydessä olevia transaktioita, jotka tulee käsitellä yhdessä yhtenä järjestelyinä. AMF General Regulation –säännösten artiklan 232–4 mukaan julkista osakevaihtotarjousta täytyy jatkaa samoilla ehdoilla kymmenen kaupankäyntipäivän sisällä onnistuneen tarjouksen lopullisen tuloksen julkistamisesta. Tämän säännöksen mukaisesti jatkettu tarjousaika käynnistettiin 14.1.2016 ja se päättyi 3.2.2016. AMF julkaisi jatkettun osakevaihtotarjouksen tulokset 10.2.2016, joiden mukaan konserni piti hallussaan 91,25 % Alcatel Lucentin osakepääomasta.

Perustuen siihen, että jatkettu osakevaihtotarjous oli pakollinen AMF General Regulation –säännösten mukaan, samat ehdot pätevät sekä ensisijaiseen että jatkettuun osakevaihtotarjoukseen ja jatkettu osakevaihtotarjous seurasi vain hetkeä ensisijaisen osakevaihtotarjouksen jälkeen ja oli avoinna vain lyhyen ajan, konsernin johto päätyi siihen, että ensisijainen ja jatkettu osakevaihtotarjous ovat käytännössä saman transaktion osia. Näin ollen, ensisijaisessa ja jatkettussa osakevaihtotarjouksessa hankitut omistusosuudet on kirjattu kuin ne olisi hankittu sinä hankintapäivänä, jolloin määräysvalta saavutettiin. Omistusosuuksien hankinnat jatkettun osakevaihtotarjouksen päättymisen jälkeen käsiteltiin omaa pääomaa koskevinä liiketoimina Alcatel Lucentin määräysvallattomien omistajien kanssa.

Myyntin tuloutusperiaatteet

Konsernilla on useista suoritevelvoitteista koostuvia myyntitapahtumia, joihin voi sisältyä erilaisia yhdistelmiä laitteita, palveluita ja ohjelmistoja sekä immateriaalioikeuksia. Konserni määrittää erilliset suoritteet ja arvioi niiden suhteelliset käyvät arvot ottamalla huomioon koko järjestelyn kaupallisen sisällön. Kunkin suoritteen käypä arvo määritetään huomioimalla erilaisia tekijöitä, kuten suoritteen erillismyyntihinta sekä sellaisen puuttuessa suoritteen kustannuksen ja kohtuullisen katteen yhteissumma. Käyvän arvon määrittäminen ja kohdistaminen kullekin erillisenä yksilöitävissä olevalle liiketapahtuman suoritevelvoitteelle edellyttää arvioiden ja harkinnan käyttöä, millä voi olla merkittävä vaikutus kirjattavien tuottojen ajoitukseen ja määrään. Joissain useista suoritevelvoitteista koostuvista lisensointisopimuksista Konserni käyttää jäännösarvomenetelmää verrokkitiedon puuttuessa.

Liikevaihtoon sisältyy myyntituottoja kaikista lisensointineuvotteluista tai niihin liittyvistä oikeudenkäynneistä ja välimiesmenettelyistä siltä osin kuin myyntin tuloutuskriteerit ovat täyttyneet. Lopullinen tulos voi erota tämän hetkistä arvioista. Katso liitetieto 7, Tulouttaminen.

Eläkkeisiin ja muihin työsuhteen päättymisen jälkeisiin etuuksiin liittyvät vastuut ja kulut

Eläkkeisiin ja muihin työsuhteen päättymisen jälkeisiin etuuksiin liittyvien velvoitteiden ja kulujen määrittäminen riippuu useista arvioista ja oletuksista, kuten diskonttokorosta, kuolleisuusastetta koskevista arvioista, tulevien korvausten kasvusta vuositasaalla, terveydenhoidon kustannusten kehityksestä sekä siitä, kuinka paljon terveydenhoitopalveluja käytetään Yhdysvalloissa, missä suurin osa työsuhteen päättymisen jälkeisistä terveydenhoitoa koskevista järjestelyistämme ylläpidetään. Osa järjestelyihin kuuluvista varoista on sijoitettu osake- ja velkainstrumentteihin, joiden arvoon vaikuttavat osakemarkkinoiden heilahtelut. Muutokset arvioissa tai vakuutusmatemaattisissa oletuksissa voivat merkittävästi vaikuttaa etuusvelvoitteeseen, tuleviin etuuskuuluihin ja tuleviin rahavirtoihin. Näihin arvioihin ja oletuksiin perustuen etuus pohjaiset velvoitteet ovat 28 663 miljoonaa euroa (1 840 miljoonaa euroa vuonna 2015 Jatkuvista toiminnoista) ja järjestelyihin sisältyvien varojen käypä arvo 27 770 miljoonaa euroa (1 451 miljoonaa euroa vuonna 2015 Jatkuvista toiminnoista). Katso liitetieto 27, Eläkkeet ja muut työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet.

Tuloverot

Konserni on tuloverovelvollinen niissä maissa, joissa sillä on toimintaa. Harkintaa edellytetään määritettäessä tilikauden verotettavaan tulokseen perustuvan veron, epävarmojen veronäkemyksien, laskennallisten verosaamisten ja -velkojen määrää ja sitä, missä määrin laskennallisia verosaamisia voidaan kirjata taseeseen.

Arviot liittyen laskennallisten verosaamisten hyödynnettävyyteen perustuvat odotettavissa oleviin verotettaviin tuloihin ja verosuunnittelustrategioihin. Näihin arvioihin ja oletuksiin perustuen, konsernilla on 20 952 miljoonaa euroa (1 843 miljoonaa euroa vuonna 2015) väliaikaisia eroja, käyttämättömiä verotuksellisia tappioita ja käyttämättömiä veronhyvityksiä, joista ei ole kirjattu laskennallista verosaamista, koska kyseisten erien hyödyntäminen on epävarmaa. Suurin osa kirjaamattomista laskennallisista verosaamisista liittyy Ranskaan. Katso liitetieto 12, Tuloverot.

Laskennallisten verosaamisten hyödyntäminen edellyttää, että tulevaisuuden veronalaisten tulot ylittävät veronalaisten väliaikaisten erojen purkautumisesta kertyvän tulon. Laskennalliset verosaamiset kirjataan, mikäli on todennäköisempää, että tulevaisuudessa syntyy riittävästi veronalaista tuloa, josta vähennyskelpoiset väliaikaiset erot, käyttämättömät verotukselliset tappiot ja käyttämättömät veronhyvitykset voidaan vähentää ennen kuin käyttämättömät verotukselliset tappiot ja käyttämättömät veronhyvitykset vanhenevat. Tämän vuoksi laskennallisten verosaamisten kirjaaminen edellyttää kyseisen yhtiön tai verokonsernin, jolle laskennallinen verosaaminen on kirjattu, tulevan taloudellisen tuloksen arviointia.

Tuloveroista, joihin liittyy epävarmuutta, kirjataan tuloverovelka, jos on todennäköisempää, että tietyt veronäkemykset tullaan haastamaan eikä niitä tulla täysin hyväksymään verotarkastuksissa. Konserniyhtiöissä on meneillään verotarkastuksia useissa maissa, muun muassa Intiassa ja Saksassa. Koska verotarkastusten tulosta on vaikea ennakoita, lopputulema ja todellinen kustannus voivat vaihdella huomattavasti arvioituista. Katso liitetieto 12, Tuloverot.

Rahavirtaa tuottavien yksiköiden kirjanpitoarvo

Konsernin rahavirtaa tuottavien yksiköiden ryhmien ja rahavirtaa tuottavan yksikön kerrytettävissä olevat rahamäärät on määritetty käyvän arvon perusteella, vähennettynä myynnistä aiheutuvilla menoilla. Kerrytettävissä olevat rahamäärät arvioitiin diskontattujen rahavirtojen periaatteella käyttäen markkinaosapuolioletuksia. Kerrytettävissä olevien rahamäärien laskennassa käytetyt rahavirtaennusteet perustuvat johdon hyväksymiin taloussuunnitelmiin, jotka kattavat viiden vuoden ennustejakson. Viiden vuoden ennustejakson jälkeiset rahavirtaennusteet heijastavat asteittaista siirtymää loppuarvon rahavirtaennusteisiin. Arvioiden tekemistä ja johdon harkintaa edellytetään määrittäessä kerrytettävissä olevan rahamäärän laskennan osatekijöitä, mukaan lukien diskonttauskorko, loppuarvon kasvutekijä, arvioitu liikevaihdon kasvu, bruttokateprosentti ja liikevoittoprosentti. Diskonttauskorot heijastavat senhetkistä arviota rahan aika-arvosta ja olennaisista markkinariskipreemioista. Riskipreemiot heijastavat riskejä ja epävarmuustekijöitä, joita ei ole sisällytetty arvioihin tulevasta rahavirroista. Loppuarvon kasvuprosentit kuvastavat pitkän aikavälin keskimääräistä kasvua sillä alalla ja niissä taloudellisissa ympäristöissä, missä rahavirtaa tuottavien yksiköiden ryhmät ja rahavirtaa tuottava yksikkö toimivat.

Konserni on kohdistanut merkittävän osan Alcatel Lucent –hankinnassa syntyneitä liikearvoja IP/Optical Networks –rahavirtaa tuottavien yksiköiden ryhmälle, joka pääosin koostuu hankinnan yhteydessä hankituista toiminnoista. Tästä johtuen IP/Optical Networks –rahavirtaa tuottavien yksiköiden ryhmän käypä arvo on lähellä sen kirjanpitoarvoa.

Konsernin liikearvon arvonalentumistestauksen tulokset viittaavat siihen, että rahavirtaa tuottavien yksiköiden ryhmän ja rahavirtaa tuottavan yksikön kerrytettävissä olevat rahamäärät ylittävät merkittävästi niiden kirjanpitoarvon, lukuun ottamatta IP/Optical Networks –rahavirtaa tuottavien yksiköiden ryhmää, jonka kerrytettävissä olevat rahamäärät ylittävät sen kirjanpitoarvon noin 1 200 miljoonalla eurolla. Seuraavat muutokset, yksittäin tarkasteltuna, johtaisivat siihen, että IP/Optical Networks –rahavirtaa tuottavien yksiköiden kerrytettävissä olevien rahamäärien arvo ja kirjanpitoarvo olisivat yhtä suuret:

- Diskonttauskoron nousu 8,9 prosentista 10,7 prosenttiin.
- Liikevoiton lasku, joka vähentäisi loppuarvon rahavirtaa 40 prosentilla, mikä vastaa 331 miljoonan euron liikevoiton vähennystä.

Liikearvo oli yhteensä 5 724 miljoonaa euroa 31.12.2016 (237 miljoonaa euroa vuonna 2015). Katso liitetieto 14, Aineettomat hyödykkeet, ja liitetieto 16, Arvonalentumiset.

Myyntisaamisten arvonalentumistappiot

Myyntisaamisista vähennetään epävarmoina saatavina määrä, joka vastaa arvioituja tappioita ja jotka johtuvat asiakkaiden kykenemättömyydestä suoritua vaadituista maksuista. Epävarmojen saatavien arvon määrittäminen kunakin raportointipäivänä edellyttää arvioiden tekemistä ja harkintaa. Määrittäessään epävarmojen saatavien arvoa johto analysoi erityisesti myyntisaamisia ja toteutuneita luottotappioita, asiakaskeskittymiä, asiakkaiden luottokelpoisuutta, erääntyneitä saatavia, vallitsevia taloudellisia trendejä sekä muutoksia asiakkaiden maksuehdoissa. Epävarmojen saatavien määrää voidaan joutua tulevina tilikausina lisäämään, mikäli asiakkaiden taloudellinen tilanne heikkenee siten, että se vaikuttaa

heidän kykyynsä suoritua vaadituista maksuista. Näihin arvioihin ja oletuksiin perustuen epävarmat saatavat ovat 168 miljoonaa euroa (62 miljoonaa euroa vuonna 2015), mikä vastaa noin 2 % myyntisaamisista (2 % vuonna 2015). Katso liitetieto 18, Myyntisaamisten arvonalentumiset.

Vaihto-omaisuuden ylijäämä- ja epäkuranttiusvaraus

Vaihto-omaisuuden mahdollista ylijäämää, epäkuranttuitta sekä markkina-arvon mahdollista pienenemistä alle hankintamenon seurataan, ja tarvittaessa kirjataan ylijäämä- ja epäkuranttiusvaraus. Ylijäämä- ja epäkuranttiusvarauksen arvon määrittely kunakin raportointipäivänä edellyttää arvioiden tekemistä ja harkintaa. Johto analysoi tällöin erityisesti arvioita tuotteiden tulevasta kysynnästä. Muutokset näissä oletuksissa voivat aiheuttaa tarkistuksia vaihto-omaisuuden arvostukseen tulevina kausina. Näihin arvioihin ja oletuksiin perustuen vaihto-omaisuuden ylijäämä- ja epäkuranttiusvaraus on 456 miljoonaa euroa (195 miljoonaa euroa vuonna 2015), mikä vastaa noin 15 % vaihto-omaisuudesta (16 % vuonna 2015). Katso liitetieto 17, Vaihto-omaisuus.

Johdannaissopimusten ja muiden rahoitusinstrumenttien käypä arvo

Johdannaissopimusten ja muiden rahoitusinstrumenttien, joilla ei käydä kauppaa aktiivisilla markkinoilla, kuten esimerkiksi listaamattomat oman pääoman ehtoiset instrumentit, käypä arvo määritetään käyttämällä arvostusmalleja. Arvioita ja harkintaa vaaditaan valittaessa asianmukaista arvostusmenetelmää sekä määrittäessä taustaoletuksia. Jos listaamattomille osakkeille ei ole saatavilla noteerattuja markkinahintoja, niiden käypä arvo perustuu useaan osatekijään, kuten samankaltaisten instrumenttien markkina-arvoon; viimeisimpiin kohdeyhtiön osakkeilla riippumattomien osapuolten välillä tehtyjen transaktioiden arvoon; ja/tai kohdeyhtiön markkina-analyysiin ja operatiiviseen tulokseen perustuvaan arvoon verrattuna vastaaviin julkisesti noteerattuihin yhtiöihin vastaavilla toimialoilla. Muutokset näissä oletuksissa voivat aiheuttaa arvonalentumisia tai tappioita tulevina kausina. Näihin arvioihin ja oletuksiin perustuen johdannaissopimusten ja muiden rahoitusinstrumenttien, joilla ei käydä kauppaa aktiivisilla markkinoilla, käypä arvo laskettuna syöttötiedoilla, jotka eivät ole havainnoitavissa, (käyvän arvon hierarkian taso 3) on 660 miljoonaa euroa (688 miljoonaa euroa vuonna 2015), mikä vastaa 24 % käypään arvoon arvostetuista netto-rahoitusvaroista (19 % vuonna 2015). Katso liitetieto 24, Rahoitusinstrumenttien käypä arvo.

Varaukset

Varaus kirjataan, kun konsernille on syntynyt aikaisemman tapahtuman seurauksena olemassa oleva oikeudellinen tai tosiasiallinen velvoite, velvoitteen täyttäminen todennäköisesti edellyttää voimavarojen siirtymistä pois konsernista ja velvoitteen määrä on arvioitavissa luotettavasti. Harkintaa edellytetään aika ajoin sen määrittämisessä, onko konsernilla olemassa oleva velvoite ja arviointia vaaditaan velvoitteen arvon määrittämisessä. Vaikka varaukset perustuvat parhaaseen mahdolliseen arvioon väistämättömistä menoista, johto voi joutua tekemään erilaisia oletuksia velvoitteiden määrästä ja voimavarojen poissiirtymisen todennäköisyydestä sekä maksuajankohdasta. Menojen ajoitusta ja määrää koskeviin arvioihin voidaan joutua tekemään muutoksia ajan kuluessa ja/tai kun tarkempia tietoja on saatavilla. Näihin arvioihin ja oletuksiin perustuen varaukset ovat yhteensä 1 980 miljoonaa euroa (725 miljoonaa euroa vuonna 2015). Katso liitetieto 29, Varaukset.

Oikeudelliset vastuut

Konserni on osallisena oikeudenkäynneissä tai sitä vastaan on uhattu nostaa kanteita eri lainkäyttöalueilla. Varaus kirjataan, jos on todennäköistä, että oikeudenkäynnin lopputulos on epäsuotuisa, ja väistämättömän velvoitteen suuruus on arvioitavissa luotettavasti. Koska oikeudenkäyntien luonnetta on vaikea ennakoita, oikeudenkäynnin lopputulema ja todelliset kustannukset voivat poiketa huomattavasti arvioituista. Katso liitetieto 29, Varaukset.

4. Segmentti-informaatio

Konsernilla on kaksi liiketoimintaa: Nokian verkkoliiketoiminta ja Nokia Technologies sekä kolme raportoitavaa segmenttiä taloudellista raportointia varten: Nokian verkkoliiketoimintaan sisältyvät raportoittavat (1) Ultra Broadband Networks- ja (2) IP Networks and Applications -segmentit sekä (3) Nokia Technologies. Lisäksi esitämme tietyt segmenttikohtaiset tiedot Konsernin yhteiset toiminnot ja Muut -osiosta.

Konserni on yhdistänyt Mobile Networks- ja Fixed Networks -toimintasegmentit yhdeksi raportoitavaksi segmentiksi nimeltään Ultra Broadband Networks ja IP/Optical Networks- ja Applications & Analytics -toimintasegmentit yhdeksi raportoitavaksi segmentiksi nimeltään IP Networks and Applications. Yhdistetyillä toimintasegmenteillä on samankaltaiset taloudelliset ominaispiirteet kuten samankaltaiset katteet pidemmällä aikavälillä sekä samankaltaiset tuotteet, tuotantoprosessit, jakelussa käytettävät menetelmät ja asiakkaat. Ne myös toimivat samankaltaisessa sääntely-ympäristössä.

Konserni muutti taloudellista toiminta- ja raportointirakennettaan 4.1.2016 toteutuneen Alcatel Lucent -hankinnan seurauksena. Ennen konsernilla oli kolme toiminta- ja raportoitavaa segmenttiä Jatkuviissa toiminnoissaan: Nokia Networks -liiketoimintaan kuuluneet Mobile Broadband ja Global Services sekä Nokia Technologies. Edellisten tilikausien segmentti-informaatio on tilikausien verrattavuutta varten uudelleenluokiteltu ja -laskettu uuden toiminta- ja raportointirakenteen mukaiseksi.

Ylin operatiivinen päätöksentekijä saa kuukausittain taloudellista tietoa konsernin toiminta- ja raportoitivista segmenteistä. Raportoitivien segmenttien keskeisiin taloudellisiin tunnuslukuihin kuuluvat lähinnä liikevaihto ja liikevoitto. Ylin operatiivinen päätöksentekijä arvioi segmenttien suoriutumista ja kohdistaa niille resursseja segmenttien liikevoiton perusteella⁽¹⁾.

Segmenttien laadintaperiaatteet ovat liitetiedon 2, Merkittävät laskentaperiaatteet mukaiset. Konserni käsittelee segmenttien välisiä tuottoja ja siirtoja kuin ne olisi tehty kolmannen osapuolen kanssa eli vallitsevien markkinahintojen perusteella. Tiettyjä kuluja ja tuottoja⁽¹⁾ ei kohdisteta segmenteille.

Mikään yksittäinen asiakas ei edusta yli kymmentä prosenttia konsernin liikevaihdosta.

Segmenttien kuvaukset Ultra Broadband Networks

Ultra Broadband Networks -segmentti sisältää Mobile Networks- ja Fixed Networks -toimintasegmentit.

Mobile Networks -toimintasegmentin toimialan johtavaan tuotevalikoimaan sisältyvät langattomien verkkojen kokonaisratkaisut mukaan lukien teleoperaattoreille ja yrityksille tarjottavat laitteet, ohjelmistot sekä palvelut ja ratkaisut keskeisten toimialojen kuten yleisen turvallisuuden ja esineiden internetin alueella.

Fixed Networks -toimintasegmentti tarjoaa kupari- ja kuituyhteyksiin perustuvia tuotteita, ratkaisuja ja palveluita. Tuotevalikoima mahdollistaa asiakkaille räätälöidyt eri teknologioita yhdistävät ratkaisut hyödyntämällä kuitua silloin kun se on asiakkaalle taloudellisesti kannattavaa.

IP Networks and Applications

IP Networks and Applications -segmenttiin sisältyvät IP/Optical Networks- ja Applications & Analytics -toimintasegmentit.

IP/Optical Networks -toimintasegmentti tarjoaa keskeisiä IP-reititykseen ja optiseen siirtoon liittyviä järjestelmiä, ohjelmistoja ja palveluja erittäin suurikapasiteettisen maailmanlaajuisen internet- ja tietoliikenneverkkoinfrastruktuurin rakentamiseen.

Applications & Analytics -toimintasegmentti tarjoaa ohjelmistoratkaisuja käsittäen asiakaskokemuksen hallinnan, verkkotoimintojen käytön ja hallinnan, viestintä- ja yhteistyöratkaisut sekä laskutusjärjestelmät. Lisäksi Applications & Analytics -liiketoimintaryhmä tarjoaa alustoja pilvipalvelujen, esineiden internetin, turvallisuuden ja analytiikan alueille. Tuotevalikoima mahdollistaa sen, että digitaalisten palvelujen toimittajat ja yritykset voivat edistää innovaativauhtiaan, kaupallistaa palveluitaan ja optimoida asiakaskokemustaan.

Nokia Technologies

Nokia Technologies -toimintasegmentillä on kaksi päätavoitetta: olemassa olevan patenttisensointiin keskittyvän liiketoimintansa kasvun ja uudistumisen edesauttaminen sekä uusien liiketoimintamahdollisuuksien luominen perustuen täysin uudenlaisiin innovaatioihin avainteknologioissa ja -tuotteissa digitaalisen median ja digitaalisen terveyden alueilla.

Tammikuusta 2016 lähtien suurin osa Nokia Technologiesin, Nokian verkkoliiketoiminnan ja Nokia Bell Labsin erillisten patenttiportfolioiden lisensointiin ja patentointiin liittyvästä liikevaihdosta ja niihin liittyvistä kuluista kirjataan Nokia Technologiesin tulokseen. Jokainen raportoitava segmentti jatkaa omien tutkimus- ja kehityskulujensa kirjaamista.

Konsernin yhteiset toiminnot ja Muut

Lisäksi tietyt segmenttikohtaiset tiedot esitetään Konsernin yhteiset toiminnot ja Muut -osiosta. Tammikuusta 2016 lähtien Konsernin yhteiset toiminnot ja Muut -osio sisältää Alcatel-Lucent Submarine Networks -sekä Radio Frequency Systems -liiketoiminnot, jotka toimivat erillisinä yksikköinä. Konsernin yhteiset toiminnot ja Muut -osio sisältää lisäksi Nokia Bell Labsin toimintakulut sekä tietyt yhtymätasoiset ja keskitetysti hallitut toimintakulut.

(1) Segmenttien tulokset eivät sisällä Alcatel Lucent -hankintaan ja -integraatioon liittyviä kuluja, eivät myöskään liikearvon arvonalentumiskuluja, aineettomien hyödykkeiden poistoja ja muita yrityskaupoista johtuvia hankintahinnan kohdentamiseen liittyviä eriä, uudelleenjärjestelykuluja ja muita niihin liittyviä kuluja sekä eräitä muita eriä.

Segmenttitiedot

milj. EUR	Ultra Broadband Networks ⁽¹⁾	IP Networks and Applications ⁽²⁾	Nokian verkkoliike- toiminta yhteensä ⁽³⁾	Nokia Technologies	Konsernin yhteiset toiminnot ja Muut	Eliminoinnit	Segmentit yhteensä	Kohdistamattomat erät ⁽⁴⁾	Yhteensä
Jatkuvat toiminnot									
2016									
Myynti ulkoisille asiakkaille	15 770	6 029	21 799	1 038	1 108	-	23 945	-331	23 614
Myynti muille segmenteille	1	-	1	15	37	-53	-	-	-
Poistot	348	151	499	8	45	-	552	1 042	1 594
Arvonalentumiset	9	-	9	-	8	-	17	-	17
Liikevoitto/-tappio	1 362	573	1 935	579	-342	-	2 172	-3 272	-1 100
Osuus osakkuusyritysten ja yhteisyritysten tuloksista	18	-	18	-	-	-	18	-	18
2015									
Myynti ulkoisille asiakkaille	10 159	1 328	11 487	1 012	-	-	12 499	-	12 499
Myynti muille segmenteille	-	-	-	15	-	-15	-	-	-
Poistot	158	35	193	6	8	-	207	79	286
Arvonalentumiset	-	-	-	-	11	-	11	-	11
Liikevoitto/-tappio	1 211	138	1 349	698	-89	-	1 958	-261	1 697
Osuus osakkuusyritysten ja yhteisyritysten tuloksista	29	-	29	-	-	-	29	-	29
2014									
Myynti ulkoisille asiakkaille	9 817	1 326	11 143	618	1	-	11 762	-	11 762
Myynti muille segmenteille	1	-	1	14	-	-15	-	-	-
Poistot	131	33	164	2	7	-	173	67	240
Arvonalentumiset	-	-	-	-	13	-	13	-	13
Liikevoitto/-tappio	1 251	188	1 439	389	-226	-	1 602	-188	1 414
Osuus osakkuusyritysten ja yhteisyritysten tuloksista	-12	-	-12	-	-	-	-12	-	-12

(1) Sisältää Mobile Networks -liikevaihtoa 13 406 miljoonaa euroa (10 023 miljoonaa euroa vuonna 2015 ja 9 639 miljoonaa euroa vuonna 2014) ja Fixed Networks -liikevaihtoa 2 365 miljoonaa euroa (136 miljoonaa euroa vuonna 2015 ja 179 miljoonaa euroa vuonna 2014).

(2) Sisältää IP Routing -liikevaihtoa 2 940 miljoonaa euroa (515 miljoonaa euroa vuonna 2015 ja 523 miljoonaa euroa vuonna 2014), Optical Networks -liikevaihtoa 1 562 miljoonaa euroa ja Applications & Analytics -liikevaihtoa 1 527 miljoonaa euroa (813 miljoonaa euroa vuonna 2015 ja 803 miljoonaa euroa vuonna 2014).

(3) Sisältää Services -liikevaihtoa 8 531 miljoonaa euroa (5 424 miljoonaa euroa vuonna 2015 ja 5 078 miljoonaa euroa vuonna 2014).

(4) Ei sisällä Alcatel Lucent -hankintaan ja -integraatioon liittyviä kuluja, eikä myöskään liikearvon arvonalentumiskuluja, aineettomien hyödykkeiden poistoja ja muita yrityskaupoista johtuvia hankintahinnan kohdentamiseen liittyviä eriä, uudelleenjärjestelykuluja ja muita niihin liittyviä kuluja sekä eräitä muita eriä.

Segmenttien liikevoiton täsmäytys liike tappioon/-voittoon

milj. EUR	2016	2015	2014
Segmenttien liikevoitto yhteensä	2 172	1 958	1 602
Hankittujen aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden poistot	-1 026	-79	-67
Hankintaan liittyvien myynnin jaksotuksiin ja vaihto-omaisuuteen kohdistuvien käyvän arvon oikaisujen purku	-840	-	-
Uudelleenjärjestelykulut ja muut niihin liittyvät kulut	-774	-123	-57
Tuotevalikoimastrategiaan liittyvät kulut	-348	-	-
Transaktiokulut ja niihin liittyvät kulut sekä integraatiokulut johtuen Alcatel Lucent -hankinnasta	-295	-99	-39
Muut	11	40	-25
Liiketappio/-voitto yhteensä	-1 100	1 697	1 414

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot jatkoa

Liikevaihto markkina-alueittain ulkoisten asiakkaiden sijainnin mukaan

milj. EUR	2016	2015	2014
Suomi ⁽¹⁾	1 138	1 100	680
Yhdysvallat	6 635	1 489	1 445
Kiina	2 249	1 323	994
Intia	1 281	1 098	768
Ranska	1 055	207	220
Iso-Britannia	717	394	296
Australia	646	133	189
Japani	627	877	1 194
Saksa	567	312	400
Saudi-Arabia	565	364	291
Muut	8 134	5 202	5 285
Yhteensä	23 614	12 499	11 762

(1) Nokia Technologies-liiketoiminnan patenttilisenssitulo on kohdistettu Suomeen.

Pitkäaikaiset varat sijainnin mukaan⁽¹⁾

milj. EUR	2016	2015
Suomi	726	724
Yhdysvallat	7 946	159
Ranska	2 369	2
Kiina	458	129
Intia	130	70
Muut	1 312	171
Yhteensä	12 941	1 255

(1) Sisältää liikearvon sekä muut aineettomat ja aineelliset hyödykkeet.

5. Hankitut liiketoiminnot

Alcatel Lucentin hankinta

Konserni ja Alcatel Lucent julkistivat 15.4.2015 aikeensa yhdistyä toteuttamalla julkisen osakevaihtotarjouksen ("osakevaihtotarjous") Ranskassa ja Yhdysvalloissa. Alcatel Lucent on maailmanlaajuinen edelläkävijä IP-verkko-, ultralaajakaista- ja pilviteknologioiden alalla. Yhdistynyt yhtiö hyödyntää liiketoimintojensa, toisiaan täydentävien teknologioiden, portfolioiden ja maantieteellisen läsnäolon sekä vertaansa vailla olevan innovaatiokyvyyden yhdistynyttä laajuutta johtaakseen uuden sukupolven verkkoteknologioissa ja palveluissa sekä mahdollistaakseen pääsyn laajemmalle saavutettavissa olevalle parempien kasvumahdollisuuksien markkinalle.

Alcatel Lucentin oman pääoman ehtoisten instrumenttien hankinta

Konserni sai määräysvallan Alcatel Lucentissa 4.1.2016, kun Ranskan arvopaperimarkkinaviranomainen, Autorité des Marchés Financiers ("AMF") julkisti onnistuneen ensisijaisen osakevaihtotarjouksen alustavan tuloksen. AMF:n General Regulation -säännösten mukaisesti konserni käynnisti 14.1.2016 jatkettun osakevaihtotarjouksen niistä Alcatel Lucentin osakkeista, Alcatel Lucent American Depository Share -osaketalletustodistuksista ("ALU ADS") ja OCEANE-vaihtovelkakirjalainoista (yhdessä Alcatel Lucentin oman pääoman ehtoiset instrumentit), joita ei annettu vaihdettavaksi ensisijaisessa osakevaihtotarjouksessa. Jatkettu osakevaihtotarjous päättyi 3.2.2016. Konserni on määritellyt ensisijaisen ja jatkettun osakevaihtotarjouksen olevan toisiinsa yhteydessä olevia transaktioita, jotka tulee käsitellä yhdessä yhtenä järjestelynä, ottaen huomioon, että jatkettu osakevaihtotarjous on AMF:n General Regulation -säännösten vaatimus ja että se perustuu samoihin ehtoihin kuin ensisijainen osakevaihtotarjous.

Julkisissa osakevaihtotarjouksissa Alcatel Lucentin oman pääoman ehtoisten instrumenttien haltijat voivat vaihtaa Alcatel Lucentin oman pääoman ehtoiset instrumenttinsa Nokian osakkeisiin ja Nokian American Depository Share -osaketalletustodistuksiin (Nokia ADS) saaden 0,55 uutta Nokian osaketta tai osaketalletustodistusta jokaisesta Alcatel Lucentin osakkeesta tai ALU ADS -osaketalletustodistuksesta.

Ensisijaisen ja jatkettun osakevaihtotarjouksen seurauksena konsernilla oli 90,34 prosenttia Alcatel Lucentin kaikista osakkeista ja vähintään 90,25 prosenttia äänistä. Konserni laski liikkeeseen yhteensä 1 776 379 756 uutta Nokian osaketta osakevaihtotarjouksessa vastikkeena Alcatel Lucentin oman pääoman ehtoista instrumenteista.

Alcatel Lucentin osakkeet ja ALU ADS -osaketalletustodistukset, jotka konserni hankki jatkettun osakevaihtotarjouksen päättymisen jälkeen (mukaan lukien julkisessa ostotarjouksessa ja lunastusmenettelyssä hankitut), käsiteltiin omaa pääomaa koskevinä liiketoiminna Alcatel Lucentin määräysvallattomien omistajien kanssa. Näin ollen konsernin näistä instrumenteista vastikkeena liikkeeseen laskemat uudet osakkeet ja käteisvaroina maksamat kauppahinnat kirjattiin suoraan omaan pääomaan määräysvallattomien omistajien osuutta vähentämään. Osakevaihtotarjoukseen liittyvien transaktioiden jälkeiset OCEANE-vaihtovelkakirjalainojen hankinnat käsiteltiin velan kuoletuksina lainan vieraan pääoman komponentin osalta ja omaa pääomaa koskevinä liiketoiminna määräysvallattomien omistajien kanssa lainan oman pääoman komponentin osalta.

Osakevaihtotarjousten päättymisen jälkeen seuraavat transaktiot on tehty liittyen niiden jäljellä olevien Alcatel Lucentin oman pääoman ehtoisten instrumenttien hankintaan, jotka eivät vielä ole konsernin hallussa:

- 12.2.2016 OCEANE-vaihtovelkakirjalainat, jotka hankittiin ensisijaisen ja jatkettun osakevaihtotarjouksen seurauksena, vaihdettiin Alcatel Lucentin osakkeisiin.
- 19.2.2016 konserni ilmoitti laskeneensa liikkeeseen 6 501 503 uutta Nokian osaketta, jotka on annettu vaihdettavaksi Alcatel Lucentin osakkeisiin yksityisessä transaktiossa samalla 0,55-vaihtosuhteella, jota tarjottiin ensisijaisessa ja jatkettussa osakevaihtotarjouksessa. Tämä transaktio perustui yhtiön hallituksen päätökseen 18.2.2016.
- 9.5.2016 yhteensä 107 775 949 Alcatel Lucentin osakkeen hankinta toteutettiin JPMorgan Chase Bank N.A. -talletusyhteisöltä 17.3.2016 julkistetun osakkeiden ostosopimuksen mukaisesti laskemalla liikkeeseen 59 276 772 uutta Nokian osaketta. Nämä osakkeet jäivät jäljelle, kun ALU ADS -osaketalletustodistuksia koskevan ohjelman peruutusaika oli kulunut umpeen ja ohjelma oli päättynyt 25.4.2016.
- 12.5.2016 konserni sopi ostavansa 72 994 133 kappaletta Alcatel Lucentin 2019 OCEANE -vaihtovelkakirjalainaa ja 19 943 533 kappaletta Alcatel Lucentin 2020 OCEANE -vaihtovelkakirjalainaa käteisellä yksityisessä transaktiossa yhteensä 419 miljoonan euron kauppasummaa vastaan.
- 17.6.2016 konserni osti yksityisissä transaktioissa 24 392 270 Alcatel Lucentin osaketta yhteensä 85 miljoonan euron käteisvastiketta vastaan (joka vastaa yksikköhintaa 3,50 euroa per osake) ja 9 614 661 kappaletta 2019 OCEANE -vaihtovelkakirjalainaa ja 2 290 001 kappaletta 2020 OCEANE -vaihtovelkakirjalainaa yhteensä 54 miljoonan euron käteisvastiketta vastaan (joka vastaa yksikköhintaa 4,51 euroa per 2019 OCEANE -vaihtovelkakirjalaina ja 4,50 euroa per 2020 OCEANE -vaihtovelkakirjalaina).

Näiden transaktioiden jälkeen konserni omisti 95,32 prosenttia Alcatel Lucentin kaikista osakkeista ja 95,25 prosenttia äänioikeuksista, mikä vastaa 95,15 prosentin omistusta Alcatel Lucentin kaikista osakkeista täysi laimennusvaikutus huomioiden.

6.9.2016 konserni jätti Alcatel Lucentin kanssa yhteisen tarjousasiakirjan AMF:lle liittyen ehdotettuun julkiseen ostotarjoukseen, jossa konserni hankkii käteisvastiketta vastaan ne Alcatel Lucentin osakkeet ja OCEANE-vaihtovelkakirjalainat, joita se ei vielä omista (julkinen ostotarjous). Julkista ostotarjousta seurasi käteisvastikkeella toteutettava lunastusmenettely koskien niitä osakkeita ja OCEANE-vaihtovelkakirjalainoja, joita ei tarjota julkiseen ostotarjoukseen (lunastusmenettely, ja yhdessä julkisen ostotarjouksen kanssa tarjous) AMF:n General Regulation -säännöksen mukaisesti.

Konserni aloitti julkisen ostotarjouksen 22.9.2016, saatuaan sille hyväksynnän AMF:ltä 20.9.2016. Ostotarjouksen mukaisesti konserni ehdottaa Alcatel Lucentin osakkeiden ja OCEANE-vaihtovelkakirjalainojen haltijoille hankkivansa heidän arvopaperinsa. Julkisen ostotarjouksen taloudelliset ehdot ovat seuraavat:

- 3,50 euroa jokaisesta Alcatel Lucentin osakkeesta,
- 4,51 euroa jokaisesta OCEANE 2019 -vaihtovelkakirjalainasta ja
- 4,50 euroa jokaisesta OCEANE 2020 -vaihtovelkakirjalainasta.

4.10.2016 AMF ilmoitti, että Pariisin muutoksenhakutuomioistuimeen on jätetty 30.9.2016 kanne, joka pyrkii kumoamaan AMF:n hyväksymispäätöksen koskien tarjousta. AMF:n General Regulation -säännöksen mukaisesti konserni antoi tarjoukseen liittyen pantin kattaakseen jäljellä olevien Alcatel Lucentin oman pääoman ehtoisten instrumenttien hankinnan.

25.10.2016 AMF julkisti jatkettun aikataulun tarjoukselle, jonka mukaan julkisen ostotarjouksen voimassaoloaika päättyisi 31.10.2016 ja lunastusmenettely toteutettaisiin 2.11.2016 AMF:n General Regulation -säännöksen mukaisesti. Lunastusmenettelyssä ne Alcatel Lucentin osakkeet ja OCEANE-vaihtovelkakirjalainat, joita ei tarjota julkiseen ostotarjoukseen, siirrettäisiin konsernille vastaavia vastikkeita vastaan kuin yllä mainitut julkisessa ostotarjouksessa maksetut vastikkeet vähenettynä kuluilla. Jäljellä olevat Alcatel Lucentin osakeoptiot ja palkkio-osakkeet muutettiin niin, että ne voidaan toteuttaa rahana tai Nokian osakkeina.

2.11.2016 julkisen ostotarjouksen ja lunastusmenettelyn seurauksena konserni omisti 100 prosenttia Alcatel Lucentin kaikista osakkeista ja äänioikeuksista. Alcatel Lucentin osakkeet ja OCEANE-vaihtovelkakirjalainat poistettiin Euronext Pariisin säännellyltä markkinalta samana päivänä.

15.12.2016 asianomistajat peruvivat Pariisin muutoksenhakutuomioistuimeen AMF:n hyväksymispäätöstä vastaan nostamansa kanteen. Ratkaisusta johtuen sitoumukset, jotka konserni teki varotoimenpiteenä, eivät ole enää voimassa. Tämän johdosta sulkuilille talletetut varat ja Alcatel Lucentin arvopaperit on vapautettu konsernille, eikä konsernia ole enää veloitettu säilyttämään Alcatel Lucent SA:ta erillisenä yksikkönä.

Luovutettu vastike

Luovutettu vastike muodostuu osakevaihtotarjouksissa hankituista Alcatel Lucentin oman pääoman ehtoista instrumenteista maksetun vastikkeen käyvästä arvosta sekä siitä osuudesta Nokian osakkeilla maksettavien Alcatel Lucentin osakeoptioiden ja palkkio-osakkeiden käyvästä arvosta, joka kohdistuu yhdistämistä edeltäville työsuorituksille. Luovutetun vastikkeen käypä arvo on määritetty perustuen Nokian osakkeen päätöskurssiin Nasdaq Helsingissä 4.1.2016, joka oli 6,58 euroa sekä vaihtosuhteeseen, joka on 0,55 Nokian osaketta jokaisesta Alcatel Lucentin osakkeesta.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot jatkoa

Luovutetun vastikkeen käypä arvo:

	milj. EUR
Alcatel Lucentin osakkeet tai ADS-osaketalletustodistukset	10 046
OCEANE-vaihtovelkakirjalainat	1 570
Vastike, joka kohdistuu siihen osuuteen korvaavista osakeperusteisista maksuista, joihin on jo syntynyt oikeus	6
Yhteensä	11 622

Luovutetun vastikkeen käypä arvo perustuu ensisijaisen ja jatkettun osakevaihtotarjouksen tuloksiin.

Hankintalaskelma

Konserni on saanut Alcatel Lucentin hankinnan kirjanpitosäveltelyyn liittyvät analyysit ja hankintalaskelman laatimisen valmiiksi. Avaava tase merkittävien varojen ja velkojen ryhmien osalta:

	milj. EUR
Pitkäaikaiset varat	
Aineettomat hyödykkeet	5 711
Aineelliset hyödykkeet	1 412
Laskennalliset verosaamiset	2 328
Etuuspohjaiset eläkevarat	3 201
Muut pitkäaikaiset varat	687
Pitkäaikaiset varat yhteensä	13 339
Lyhytaikaiset varat	
Vaihto-omaisuus	1 992
Myyntisaamiset	2 813
Muut lyhytaikaiset varat	1 360
Rahavarat	6 198
Lyhytaikaiset varat yhteensä	12 363
Hankitut varat	25 702
Pitkäaikainen vieras pääoma	
Pitkäaikaiset korolliset velat	4 037
Laskennalliset verovelat	425
Etuuspohjaiset eläkevelat ja muut työsuhteen päättymisen jälkeisiin etuuksiin liittyvät velat	4 464
Muut pitkäaikaiset velat	601
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	9 527
Lyhytaikainen vieras pääoma	
Lyhytaikaiset velat ja muut rahoitusvelat	671
Muut lyhytaikaiset velat	7 252
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	7 923
Vastattavaksi otetut velat	17 450
Hankitut yksilöitävissä olevat nettovarat	8 252
Emoyhtön osakkeenomistajille kuuluva osuus	6 538
Määräysvallattomille omistajille kuuluva osuus	1 714
Liikearvo	5 084
Luovutettu vastike	11 622

Alcatel Lucent -hankinnasta syntyvä liikearvo on 5 084 miljoonaa euroa, ja se johtuu pääasiassa merkittävistä mittakaavaeduista ja laajuudesta syntyvistä synergioista, joista konserni odottaa hyötyvänsä osana uutta yhdistettyä yhtiötä. Alcatel Lucent -hankinnasta syntyvä liikearvo kohdistettiin Nokian verkkoliiketoiminnan neljälle toimintasegmentille. Katso liitetieto 16, Arvonalentumiset.

Alcatel Lucentin määräysvallattomilla omistajilla hankinnan kohteessa olevien osuuksien sellaisten komponenttien, jotka ovat senhetkisiä omistusosuuksia ja jotka oikeuttavat haltijansa yhteisön purkautuessa suhteelliseen osuuteen yhteisön nettovarallisuuden määrästä, arvostuksen perustana on määrä, joka vastaa senhetkisen omistukseen oikeuttavien instrumenttien suhteellista osuutta hankinnan kohteen yksilöitävissä olevan nettovarallisuuden kirjatusta määrästä. Tästä johtuen liikearvo ei sisällä määräysvallattomien omistajien osuuksiin liittyvää liikearvoa. Jäljellä olevien OCEANE-vaihtovelkakirjalainojen oman pääoman komponentti samoin kuin liikkeeseen lasketut osakeoptiot ja osakepalkkiot, jotka tullaan selvittämään Alcatel Lucentin osakkeissa, arvostettiin käypään arvoon määräysvallattomille omistajille kuuluvassa osuudessa.

Hankittujen muiden aineettomien hyödykkeiden käyvät arvot:

	Käypä arvo milj. EUR	Poistoajanjakso vuosia
Asiakassuhteet	2 902	10
Teknologiat	2 170	4
Muut	639	8
Yhteensä	5 711	

Hankintaan liittyneet kustannukset, joita ei voi suoraan kohdistaa osakkeiden liikkeeseenlaskuun, ja jotka on esitetty tuloslaskelman myynnin ja hallinnon kuluissa ja liiketoiminnan muissa kuluissa sekä rahavirtalaskelman liiketoiminnan rahavirroissa, ovat yhteensä 125 miljoonaa euroa, ja niistä 93 miljoonaa euroa on kirjattu vuodelle 2016.

Hankittu liiketoiminta tuotti 12 151 miljoonaa euroa liikevaihtoa ja 508 miljoonaa euroa nettotappiota ajanjaksolla 4.1. – 31.12.2016. Nämä luvut perustuvat tytäryrityksen tulokseen, jota on oikaistu laskentaperiaatteiden yhdenmukaistamiseksi.

Muut hankitut liiketoiminnot

Konserni hankki neljä liiketoimintaa vuonna 2016 (kaksi liiketoimintaa vuonna 2015), jotka eivät yksittäin ole olennaisia konsernitilinpäätöksen kannalta. Hankinnoista syntynyt liikearvo edustaa tulevia teknologioita, asiakkuuksia ja työvoimaa ja on kohdistettu rahavirtaa tuottaville yksiköille tai niiden ryhmille, joiden odotetaan saavan synergiaetuja liiketoimintojen yhdistämisestä. Katso liitetieto 16, Arvonalentumiset. Konserni arvioi, että 2016 hankittu liikearvo on verovähennyskelpotonta. Hankitut aineettomat hyödykkeet ovat pääasiassa teknologiaan perustuvia aineettomia hyödykkeitä.

Hankinnat tilikausina 2016 ja 2015:

Yhtiö/liiketoiminta	Kuvaus
2016	
Nakina Systems Inc.	Nakina Systems Inc. on verkkojen tietoturvaan erikoistunut ohjelmistoyritys. Konserni hankki Nakina Systems Inc. –yhtiön liiketoiminnan 31.3.2016.
Withings S.A.	Withings S.A. on digitaaliseen terveydenhuoltoon liittyvien tuotteiden ja palveluiden tarjoaja. Konserni hankki 100 prosentin omistusosuuden yhtiöstä 31.5.2016.
Gainspeed, Inc.	Gainspeed, Inc. on yhdysvaltalainen startup-yritys, joka erikoistuu kaapeliteollisuuden DAA (Distributed Access Architecture) -ratkaisuihin Virtual CCAP (Converged Access Platform) –tuotelinjansa kautta. Konserni hankki 100 prosentin omistusosuuden yhtiöstä 29.7.2016.
ETA Devices, Inc.	ETA Devices, Inc. on yhdysvaltalainen startup-yritys, joka on erikoistunut tukiasemien virtajärjestelmiin. Konserni hankki 100 prosentin omistusosuuden yhtiöstä 4.10.2016.
2015	
Panasonicin langaton verkkoliiketoiminta Japanissa	Liiketoimintakauppa sisälsi Panasonicin LTE/3G-tukiasemaliiketoiminnan, siihen liittyvän muun langattoman verkkolaiteliiketoiminnan, aineelliset hyödykkeet, Panasonicin asiakassopimukset ja yli 300 työntekijää. Konserni hankki liiketoiminnan 1.1.2015.
Eden Rock Communications, LLC	Eden Rock Communications on SON-ratkaisujen pioneeri ja Eden-NET-ratkaisun kehittäjä, toimialan johtava monien toimijoiden verkkojen osaaaja, joka keskittyy SON-ratkaisuihin. Konserni hankki 100 prosentin omistusosuuden yhtiöstä 10.7.2015.

Yhteenveto luovutetusta vastikkeesta, aineettomien hyödykkeiden käyvistä arvoista, muusta hankitusta nettovarallisuudesta sekä muodostuneesta liikearvosta kunakin kaupantekopäivänä:

milj. EUR	2016	2015
Muut aineettomat hyödykkeet	70	56
Muu nettovarallisuus	16	33
Yksilöitävissä oleva nettovarallisuus yhteensä	86	89
Liikearvo	274	7
Luovutettu vastike yhteensä⁽¹⁾	360	96

(1) Luovutettu vastike yhteensä ei vastaa konsernin rahavirtalaskelmassa esitettyjä liiketoimintojen hankintoja ilman hankittuja rahavaroja johtuen käytetyistä valuuttakursseista ja kaupan hintamekanismista.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot jatkoa

6. Lopetettuina toimintoina käsitellyt liiketoimintojen myynnit

Lopetettujen toimintojen tulos

milj. EUR	2016	2015	2014
Liikevaihto	–	1 075	3 428
Hankinnan ja valmistuksen kulut	–	-244	-2 325
Bruttokate	–	831	1 103
Tutkimus- ja kehityskulut	–	-498	-899
Myyntin ja hallinnon kulut	-11	-213	-628
Liiketoiminnan muut tuotot ja kulut	-4	-23	-1 354
Liiketappio/-voitto	-15	97	-1 778
Rahoitustuotot ja -kulut	14	-9	10
Tappio/voitto ennen veroja	-1	88	-1 768
Tuloverokulut/-tuotot	-28	8	-277
Tavanomaisen toiminnan tappio/voitto	-29	96	-2 045
HERE- ja D&S-liiketoimintojen myyntivoitto verojen jälkeen ⁽¹⁾	14	1 178	2 803
Tilikauden tappio/voitto	-15	1 274	758

(1) Vuonna 2016 kirjattiin 7 miljoonan oikaisu HERE-liiketoiminnan myyntivoittoon lopulliseen kauppahinnan suoritukseen liittyen ja 7 miljoonan euron oikaisu D&S-liiketoiminnan myyntivoittoon verokorvauksiin liittyen.

HERE-liiketoiminnan Myynti

Konserni julkisti 3.8.2015 myyvänsä HERE-liiketoiminnan johtavien autonvalmistajien yhteenliittymälle, johon kuuluvat AUDI AG, BMW Group ja Daimler AG. Tämän jälkeen konserni on esittänyt HERE-liiketoiminnan tuloksen Lopetettuna toimintona. HERE-liiketoiminta oli aikaisemmin raportoitava segmentti, joka keskittyi paikkatietopalveluiden ja paikallisten kaupankäyntipalveluiden kehittämiseen. HERE-liiketoiminnan Myynti saatiin päätökseen 4.12.2015.

HERE-liiketoiminnan myyntivoitto

	milj. EUR
Myyntituottojen käypä arvo vähennettyinä myynnistä aiheutuvilla kuluilla ⁽¹⁾	2 551
Myyty nettovarallisuus	-2 667
Yhteensä	-116
Muista laajan tuloksen eristä uudelleenluokitellut muuntoerot ⁽²⁾	1 174
Myyntivoitto ennen veroja	1 058
Tuloverotuotto ⁽³⁾	120
Myyntivoitto yhteensä	1 178

(1) Sisältää myyntihinnan 2 800 miljoonaa euroa, josta on vähennetty tietyt erikseen määritellyt 249 miljoonan euron velat.

(2) Sisältää omistuksen aikana kertyneet muuntoerot, jotka ovat syntyneet pääasiassa Yhdysvaltain dollari -määräisten erien muuntamisesta euroiksi.

(3) Myynti oli pääosin verovapaa ja tuloverotuotto johtuu suojauksiin liittyneistä verotuksessa vähennyskelpoisista tappioista.

Varat ja velat, HERE-liiketoiminta

Myytyjen toimintojen varat ja velat 4.12.2015:

milj. EUR	4.12.2015
Liikearvo ja muut aineettomat hyödykkeet	2 722
Aineelliset hyödykkeet	115
Laskennalliset verosaamiset ja muut pitkäaikaiset saamiset	151
Vaihto-omaisuus	14
Myynti- ja muut saamiset	174
Ennakkomaksut ja muut lyhytaikaiset saamiset	87
Rahavarat ja lyhytaikaiset available-for-sale -sijoitukset, likvidit varat	56
Varat yhteensä	3 319
Laskennalliset verovelat ja muut velat	286
Ostovelat ja muut velat	55
Myyntin jaksotukset ja siirtovelat	306
Varaukset	5
Velat yhteensä	652
Myyty nettovarallisuus	2 667

Lopetettujen toimintojen tulos, HERE-liiketoiminta

milj. EUR	2016	2015	2014
Liikevaihto	-	1 075	970
Hankinnan ja valmistuksen kulut	-	-243	-239
Bruttokate	-	832	731
Tutkimus- ja kehityskulut	-	-498	-545
Myyntin ja hallinnon kulut	-1	-198	-181
Liiketoiminnan muut tuotot ja kulut ⁽¹⁾	-	-18	-1 247
Liiketappio/-voitto	-1	118	-1 242
Rahoitustuotot ja -kulut	-	2	5
Tappio/voitto ennen veroja	-1	120	-1 237
Tuloverokulut/-tuotot ⁽²⁾	-3	-	-310
Tavanomaisen toiminnan tappio/voitto	-4	120	-1 547
HERE-liiketoiminnan myyntivoitto verojen jälkeen ⁽³⁾	7	1 178	-
Tilikauden voitto/tappio	3	1 298	-1 547
Kulut sisältävät:			
Poistot	-	-33	-57
Arvon alentumistappiot	-	-	-1 209

(1) Vuonna 2014 sisältää liikearvon arvonalentumistappion 1 209 miljoonaa euroa.

(2) Ei sisällä liiketoiminnan myyntin verovaiikutusta.

(3) Liiketoiminnan myynnistä saatu nettovoitto. Vuonna 2016 sisältää 7 miljoonan euron kauppahinnan oikaisun.

Lopetettujen toimintojen rahavirrat, HERE-liiketoiminta

milj. EUR	2016	2015	2014
Liiketoiminnan nettorahavirta	-2	12	106
Investointien nettorahavirta	-25	2 503	-104
Tilikauden nettorahavirta	-27	2 515	2

D&S-liiketoiminnan Myynti

Konserni julkisti syyskuussa 2013 myyvänsä D&S-liiketoiminnan Microsoftille. Myynti hyväksyttiin marraskuussa 2013 järjestetyssä ylimääräisessä yhtiökokouksessa, minkä jälkeen Devices & Services -liiketoiminnan tulos ryhdyttiin esittämään Lopetettuna toimintona, mukaan lukien lopulliseen kauppaan kuulumattomat kohteet Intian Chennaiassa ja Korean Masanissa sijaitsevat lopetetut tuotantolaitokset. Devices & Services -liiketoiminta koostui kahdesta aiemmasta raportoitavasta segmentistä, Smart Devices- ja Mobile Phones -segmenteistä sekä Devices & Services Muut -osiasta. Smart Devices keskittyi kehittyneempiin tuotteisiin, mukaan lukien Windows Phone -ohjelmistoalustaan perustuvat älypuhelimet. Mobile Phones keskittyi massamarkkinoiden peruspuhelimiin sekä edullisiin älypuhelimiin. Devices & Services Muut -osio sisälsi varaosat, myydyin Vertu-liiketoiminnan sekä merkittävät Devices & Services -liiketoimintaan liittyvät uudelleenjärjestelyohjelmat.

D&S-liiketoiminnan Myynti toteutui 25.4.2014. Kauppahinta oli 5 440 miljoonaa euroa, joka koostui D&S-liiketoiminnan Myynnistä ja 10 vuoden ei-eksklusiivisesta patenttien lisensoinnista ja oikeudesta pidentää patenttilisenssisopimuksen voimassaoloaika pysyväksi. D&S-liiketoiminnan Myynnille kohdistettu arvo on 3 790 miljoonaa euroa ja patenttilisenssisopimuksen ja oikeuden pidentää patenttilisenssisopimuksen voimassaoloaika pysyväksi käypä arvo on 1 650 miljoonaa euroa. Myynnistä kirjattiin 3 175 miljoonan euron myyntivoitto. Myyntivoitto voi muuttua tulevana kautena riippuen tiettyjen vastuiden kehityksestä, joita konserni on velvollinen korvaamaan Microsoftille.

D&S-liiketoiminnan myyntivoitto

	milj. EUR
Myyntituottojen käypä arvo vähennettynä myynnistä aiheutuvilla kuluilla ⁽¹⁾	5 167
Myyty nettovarallisuus	-2 347
Windows Phone -rojaltien suorittaminen ⁽²⁾	383
Muut	-28
Yhteensä	3 175
Muista laajan tuloksen eristä uudelleenluokitellut muuntoerot	-212
Myyntivoitto ennen veroja	2 963
Tuloverokulut ⁽³⁾	-160
Myyntivoitto verojen jälkeen	2 803

(1) Koostuu 3 790 miljoonan euron myyntihinnasta, 1 114 miljoonan euron nettoraerien oikaisusta ja 263 miljoonan euron muista oikaisuista.

(2) Kirjattu, kun lisenssiyhteistyösopimus Microsoftin kanssa liittyen Windows Phone -älypuhelimiin purettiin D&S-liiketoiminnan myyntin yhteydessä.

(3) Sisältää pääasiassa tietyille ulkomaalaisille yhtiöille määrättyjä luovutusvoiton veroja sekä tiettyjen yhtiöiden uudelleenjärjestelystä aiheutuneita verovaikutuksia D&S-liiketoiminnan Myyntin yhteydessä.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot jatkoa

Varat ja velat, Devices & Services –liiketoiminta

Myytyjen toimintojen varat ja velat 25.4.2014:

milj. EUR	25.4.2015
Liikearvo ja muut aineettomat hyödykkeet	1 427
Aineelliset hyödykkeet	534
Laskennalliset verosaamiset ja muut pitkäaikaiset saamiset	371
Vaihto-omaisuus	374
Myynti- ja muut saamiset	541
Ennakkomaksut ja muut lyhytaikaiset saamiset	1 638
Rahavarat ja lyhytaikaiset available-for-sale –sijoitukset, likvidit varat	1 114
Varat yhteensä	5 999
Laskennalliset verovelat ja muut velat	203
Ostovelat ja muut velat	1 340
Myyntin jaksotukset ja siirtovelat	1 205
Varaukset	795
Velat yhteensä	3 543
Määräysvallattomille omistajille kuuluva osuus tuloksesta	109
Myyty nettovarallisuus	2 347

Lopetettujen toimintojen tulos, Devices & Services –liiketoiminta

milj. EUR	2016	2015	2014
Liikevaihto	–	–	2 458
Hankinnan ja valmistuksen kulut	–	-1	-2 086
Bruttokate	–	-1	372
Tutkimus- ja kehityskulut	–	–	-354
Myyntin ja hallinnon kulut	-10	-15	-447
Liiketoiminnan muut tuotot ja kulut	-4	-5	-107
Liiketappio	-14	-21	-536
Rahoitustuotot ja -kulut	14	-11	5
Tappio ennen veroja	–	-32	-531
Tuloverokulut/-tuotot ⁽¹⁾	-25	8	33
Tavanomaisen toiminnan tappio	-25	-24	-498
D&S-liiketoiminnan myyntivoitto verojen jälkeen ⁽²⁾	7	–	2 803
Tilikauden tappio/voitto	-18	-24	2 305
Kulut sisältävät:			
Arvon alentumistappiot	–	–	-111

(1) Ei sisällä liiketoiminnan myyntin verovaikutusta.

(2) Liiketoiminnan myynnistä saatu nettovoitto. Vuonna 2016 sisältää 7 miljoonan euron myyntivoiton oikaisun verokorvauksiin liittyen.

Lopetettujen toimintojen rahavirrat, Devices & Services –liiketoiminta

milj. EUR	2016	2015	2014
Liiketoiminnan nettorahavirta	-8	-6	-1 054
Investointien nettorahavirta	28	50	2 480
Rahoitustoimintojen nettorahavirta	–	–	-9
Tilikauden nettorahavirta	20	44	1 417

Kun D&S-liiketoiminnan Myynti saatiin päätökseen 25.4.2014, konsernin Microsoftille liikkeeseenlaskemat 500 miljoonan euron 1,125 %:n vaihtovelkakirjalainat, jotka erääntyvät syyskuussa 2018, 500 miljoonan euron 2,5 %:n vaihtovelkakirjalainat, jotka erääntyvät syyskuussa 2019, ja 500 miljoonan euron 3,625 %:n vaihtovelkakirjalainat, jotka erääntyvät syyskuussa 2020, eräännytetään ja netotettiin kauppahintaa vastaan nimellisarvostaan lisättyinä kertyneillä koroilla.

7. Tulouttaminen

milj. EUR	2016	2015	2014
Jatkuvat toiminnot			
Liikevaihto tuotteista ja lisensoinnista	14 526	7 045	6 448
Palveluiden liikevaihto ⁽¹⁾	8 156	5 395	4 961
Valmistusasteen mukaisesti tuloutettu liikevaihto ⁽²⁾	931	59	353
Yhteensä	23 614	12 499	11 762

(1) Ei sisällä palveluita, jotka on tuloutettu valmistusasteen mukaisesti.

(2) Sisältää submarine-projektit, jotka muodostavat suurimman osan valmistusasteen mukaisesti tuloutetusta liikevaihdosta.

Keskeneräisten valmistusasteen mukaisesti tuloutettavien sopimusten myynnin tuloutukseen liittyvät erät 31.12.:

milj. EUR	2016		2015	
	Varat	Velat	Varat	Velat
Asiakaslaskutusta edeltävä tuloutus	11		16	
Toteutuneet kulut ylittävä laskutus		164		29
Valmistusasteen mukaisesti tuloutettavien sopimusten keskeneräiset tuotteet	57		–	
Saadut ennakot		113		–
Pidätetty määrä	1		2	

Keskeneräiset tase-erät sisältyvät varastoihin, muut varat myyntisaamisiin ja velat siirtovelkoihin konsernitaseessa.

Keskeneräisten valmistusasteen mukaisesti tuloutettavien sopimusten kertyneet toteutuneet menot ja kirjatut voitot, kirjatuilla tappioilla vähennettynä, olivat 970 miljoonaa euroa 31.12.2016 (EUR 670 miljoonaa euroa vuonna 2015). Vuonna 2016 hankitut keskeneräiset valmistusasteen mukaisesti tuloutettavat sopimukset sisältävät kulut ja voitot hankintapäivästä alkaen.

8. Kululajikohtainen erittely

milj. EUR	2016	2015	2014
Jatkuvat toiminnot			
Henkilöstökulut (liitetieto 9)	7 814	3 738	3 381
Materiaalikulut	7 260	2 907	2 957
Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden poistot (liitetiedot 14, 15)	1 594	286	240
Vuokratulot	344	164	154
Muut	7 818	3 943	3 734
Liiketoiminnan kulut yhteensä	24 830	11 038	10 466

Liiketoiminnan kuluihin sisältyy saatuja julkisia avustuksia ja tukia sekä tuotekehitykseen liittyviä veronhyvityksiä yhteensä 126 miljoonaa euroa (20 miljoonaa euroa vuonna 2015 ja 17 miljoonaa euroa vuonna 2014), jotka on konsernin tuloslaskelmassa kirjattu tutkimus- ja kehityskuluja vastaan.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot jatkoa

9. Henkilöstökulut

milj. EUR	2016	2015	2014
Jatkuvat toiminnot			
Palkat	6 275	3 075	2 797
Osakeperusteiset maksut ⁽¹⁾	130	67	53
Eläke- ja muut työsuhteen päättymisen jälkeiset edut, netto ⁽²⁾	458	223	189
Muut henkilöstösivukulut	951	373	342
Yhteensä	7 814	3 738	3 381

(1) Sisältää 119 miljoonaa euroa omana pääomana suoritettavaa osakepalkkiota (43 miljoonaa euroa vuonna 2015 ja 14 miljoonaa euroa vuonna 2014).

(2) Sisältää maksupohjaisiin järjestelyihin liittyviä kuluja 236 miljoonaa euroa (172 miljoonaa euroa vuonna 2015 ja 144 miljoonaa euroa vuonna 2014) ja etuuspohjaisiin eläkejärjestelyihin liittyviä kuluja 222 miljoonaa euroa (51 miljoonaa euroa vuonna 2015 ja 43 miljoonaa euroa vuonna 2014). Katso liitetieto 27, Eläkkeet ja muut työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet.

Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä on 102 687 (56 690 vuonna 2015 ja 51 499 vuonna 2014).

10. Liiketoiminnan muut tuotot ja kulut

milj. EUR	2016	2015	2014
Jatkuvat toiminnot			
Muut tuotot			
Korkotuotot asiakassaatavista ja viivästyskorot	29	6	23
ALV- ja muut välillisten verojen palautukset sekä sosiaaliturvakulujen hyvitykset	19	17	7
Listamattomien pääomarahastojen toteutuneet voitot	13	144	18
Avustukset ja julkiset tuet	11	4	15
Voitot aineellisten hyödykkeiden myynnistä	–	8	15
Muut	44	57	40
Yhteensä	116	236	118
Muut kulut			
Uudelleenjärjestelykulut ja muut niihin liittyvät kulut	-759	-120	-61
Myyntisaamisten arvonalentumiset	-116	24	5
Saatavien myyntitapahtumista aiheutuvat kulut	-42	-21	-39
Kurssitappiot ennakoitujen valuuttamääräisten myyntien ja ostojen suojauksesta	-26	-22	-15
Arvonalentumistappiot	-17	-11	-13
Listamattomien pääomarahastojen toteutuneet tappiot ja kulut	-4	-47	–
Tappiot aineellisten hyödykkeiden myynnistä	-3	-5	-12
ALV:iin ja muihin välillisiin veroihin liittyvät arvonalentumiset ja varaukset	1	-3	-15
Ennakoidut sopimusvelvoitteista johtuvat kulut	–	5	-31
Muut	17	-23	-48
Yhteensä	-949	-223	-229

11. Rahoitustuotot ja -kulut

milj. EUR	2016	2015	2014
Jatkuvat toiminnot			
Korkotuotot sijoituksista ja lainasaamisista	84	31	50
Korkokulut johdannaisista, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa, netto	-18	-4	-4
Korkokulut efektiivisen koron menetelmällä kirjatuista rahoitusveloista ⁽¹⁾	-234	-135	-387
Etuuspohjaisten eläkejärjestelyjen korkokulut (liitetieto 27)	-65	-9	-2
Available-for-sale -sijoitusten luovutusvoitot, netto	15	2	1
Tappiot/voitot käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista sijoituksista, netto	-18	-2	20
Voitot/tappiot käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista johdannaisista, netto	21	-5	-20
Voitot/tappiot omaisuuseristä, joihin sovelletaan käyvän arvon suojauslaskentaa, netto	11	7	-18
Tappiot/voitot johdannaisista, joihin sovelletaan käyvän arvon suojauslaskentaa, netto	-15	-12	17
Kurssitappiot, netto	-9	-76	-61
Muut rahoitustuotot ⁽²⁾	85	31	15
Muut rahoituskulut ⁽³⁾	-144	-14	-14
Yhteensä	-287	-186	-403

- (1) Korkokulut sisältävät vuonna 2016 41 miljoonaa euroa kertaluonteisia erä, jotka liittyvät pääosin Alcatel-Lucent USA Inc.:in 650 miljoonan Yhdysvaltain dollarin 4,625 prosentin nimelliskorkoisen heinäkuussa 2017 erääntyvän lainan, 500 miljoonan Yhdysvaltain dollarin 8,875 prosentin nimelliskorkoisen tammikuussa 2020 erääntyvän lainan ja 700 miljoonan Yhdysvaltain dollarin 6,750 prosentin nimelliskorkoisen marraskuussa 2020 erääntyvän lainan lunastuksiin. Vuonna 2014 korkokulu sisälsi 57 miljoonan euron kertaluonteisen laskennallisen erän, joka liittyi Microsoftille liikkeeseenlaskettujen 1,5 miljardin vaihtovelkakirjalainojen takaisinmaksuun, kun D&S-liiketoiminnan Myynti oli saatu päätökseen, sekä 123 miljoonan euron kertaluonteisista kuluista liittyen kaikkien olennaisten Nokia Networksin lainojen lunastamiseen.
- (2) Sisältää pitkäaikaisiin available-for-sale -sijoituksiin kirjatuilta yksityisiltä venture fund -sijoituksilta saatua voitonjakoa 66 miljoonaa euroa (25 miljoonaa euroa vuonna 2015 ja 14 miljoonaa euroa vuonna 2014).
- (3) Sisältää 108 miljoonan euron (2 miljoonaa euroa vuonna 2014) arvonalentumistappion liittyen pitkäaikaisiin available-for-sale -sijoituksiin luokiteltuihin yksityisiin rahastosijoituksiin. Katso liitetieto 16, Arvonalentumiset.

12. Tuloverot

Tuloverotuottojen ja -kulujen erittely

milj. EUR	2016	2015	2014
Jatkuvat toiminnot			
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuvat verot	-534	-258	-300
Laskennalliset verot	991	-88	2 019
Yhteensä	457	-346	1 719

Tuloverojen täsmäytys

Suomen voimassa olevan 20 prosentin verokannan mukaan laskettujen verojen vertailu konsernin tuloslaskelmassa esitettyihin veroihin:

milj. EUR	2016	2015	2014
Tuloverotuotto/-kulu voimassa olevalla verokannalla	274	-308	-200
Pysyvät erot	31	16	-41
Toimintamallin muutosten verovaikutus ⁽¹⁾	439	-	-
Kuluksi kirjatut lähdeverot	-42	-17	-31
Tuloverot aikaisemmilta tilikausilta	3	6	-14
Muissa maissa toimivien tytäryhtiöiden erilaisten verokantojen vaikutus	88	-50	-47
Kirjaamattomien laskennallisten verosaamisten vaikutus ⁽²⁾	-318	-35	-26
Hyöty aiemmin kirjaamattomista laskennallisista verosaamisista ⁽³⁾	19	38	2 081
Tuloverovelkojen, joihin liittyy epävarmuutta, nettousu/-lasku	-20	4	-
Muutokset tuloverokannoissa	3	-	-1
Tuloverot jakamattomista voittovaroista	-23	-7	-
Muut	3	7	-2
Yhteensä	457	-346	1 719

- (1) Vuonna 2016 Alcatel Lucentin jäljellä olevien osakkeiden lunastusmenettelyn loppuunsaattamisen jälkeen konserni aloitti Alcatel Lucentin ja Nokian toimintamallien yhdistämisen. Näihin yhdistämistoimiin liittyen konserni siirsi tietyt aineettomat oikeudet sen Yhdysvaltojen toimintoihin ja kirjasi verohyödyn sekä lisää laskennallista verosaamista 348 miljoonaa euroa. Lisäksi konserni valitsi, että se kohtelee Alcatel Lucentin Yhdysvaltojen toimintojen hankintaa Yhdysvaltojen verotuksessa liiketoimintakauppana. Tämän valinnan seurauksena jäljellä olevat laskennalliset verosaamiset hyödynnettiin tai menetettiin ja kirjattiin uutta laskennallista verosaamista pidemmällä hyödyntämisaajalla kuin menetetyillä saamisilla oli. Tämän seurauksena kirjattiin 91 miljoonaa euroa lisää laskennallista verosaamista vuonna 2016.
- (2) Vuonna 2016 liittyy pääasiassa Ranskan verotappioihin ja väliaikaisiin eroihin.
- (3) Vuonna 2014 liittyy pääasiassa konsernin Suomen verotappioihin, käyttämättömiin veronhyvityksiin ja väliaikaisiin eroihin, joista kirjattiin laskennalliset verot.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot jatkoa

Tuloverovelat ja -saamiset sisältävät nettona 495 miljoonaa euroa (394 miljoonaa euroa vuonna 2015) sellaisia tuloverovelkoja, joihin liittyy epävarmuutta. Näiden erien käytön ajoitusta ei niiden luonteen vuoksi pystytä määrittämään.

Joissakin konserniyhtiöissä on meneillään aikaisempia vuosia koskevia paikallisia verotarkastuksia. Konsernilla on meneillään verotarkastuksia useissa maissa mukaan lukien Intia, Saksa, Suomi ja Kanada. Konsernin liiketoiminta ja sijoitukset erityisesti kehittyvien markkinoiden maissa saattavat aiheuttaa epävarmuutta, kuten epäsuotuisaa tai ennakoimatonta verokohtelua. Verokulun tai -tuoton määrittämiseksi vaaditaan osittain arviointia sekä johdon harkintaa. Vaikka johdon käsitys on, että verotarkastukset eivät tule aiheuttamaan mitään merkittäviä lisäveroja sen lisäksi, mitä jo on varattu, lopputulos tai todelliset kustannukset voivat merkittävästi erota alun perin arvioidusta.

Vuonna 2013 Intian veroviranomaiset käynnistivät tarkastuksen, joka koskee Nokia India Private Limitedin Nokia Oyj:lle maksamien käyttöjärjestelmäohjelmistojen lähdeverotusta. Myöhemmin viranomaiset laajensivat tarkastuksen koskemaan muita asiaan liittyviä veroaikutuksia ja toimittivat jälkiverotuksia. Konserni on kiistänyt kaikki syytökset ja puolustaa edelleen itseään oikeudenkäynneissä Intiassa sekä Intian että kansainvälisen lainsäädännön puitteissa, toimien hyvässä yhteistyössä viranomaisten kanssa.

Alcatel Lucentin hankinnasta johtuen konsernilla on meneillään verotarkastus Saksassa, joka liittyy aikaisemman Alcatel Lucentin Railway Signaling -liiketoiminnan myyntiin vuonna 2006 Thalesille. Veroviranomaiset ovat vaatineet 140 miljoonaa euroa ennen korkoja ja veroja vuonna 2012 annetussa verotarkastuskertomuksessa (vastaten 202 miljoonaa euroa sisältäen korot ja viivästysseuraamukset 31.12.2016). Asia on käsiteltävänä Baden-Wuerttembergin vero-oikeusistuimessa Stuttgartissa Saksassa. Konserni ei ole kirjannut velkaa tästä meneillään olevasta verotarkastuksesta, koska pidetään todennäköisempänä, että konsernin ei täydy maksaa näitä veroja.

Laskennalliset verosaamiset ja -velat

milj. EUR	2016			2015		
	Laskennalliset verosaamiset	Laskennalliset verovelat	Netto	Laskennalliset verosaamiset	Laskennalliset verovelat	Netto
Käyttämättömät verotukselliset tappiot ja veronhyvitykset	1 428	–		916	–	
Jakamattomat voittovarot	–	-67		–	-15	
Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet	3 713	-501		1 321	-154	
Etuuspohjaiset eläkevarat	3	-1 334		1	-9	
Muut pitkäaikaiset varat	19	-52		4	-12	
Vaihto-omaisuus	154	-3		85	-6	
Muut lyhytaikaiset varat	81	-66		43	-41	
Etuuspohjaiset eläkkeet ja muut työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet	1 478	-29		154	-3	
Muut pitkäaikaiset velat	12	-2		1	-2	
Varaukset	249	-6		106	-3	
Muut lyhytaikaiset velat	307	-56		191	-33	
Muut väliaikaiset erot	16	-46		29	–	
Yhteensä ennen netotusta	7 460	-2 162	5 298	2 851	-278	2 573
Laskennallisten verosaamisten ja -velkojen netotus	-1 759	1 759	–	-217	217	–
Yhteensä netotuksen jälkeen⁽¹⁾	5 701	-403	5 298	2 634	-61	2 573

(1) Kasvu liittyy erityisesti aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin, etuuspohjaisiin eläkevaroihin sekä etuuspohjaisiin eläkkeisiin ja muihin työsuhteen päättymisen jälkeisiin etuuksiin johtuu pääasiassa Alcatel Lucentin hankinnasta.

Laskennallisten verojen nettomäärän muutos vuoden aikana:

milj. EUR	2016	2015
1.1.	2 573	2 688
Kirjattu tuloslaskelmaan, Jatkuvat toiminnot	991	-88
Kirjattu tuloslaskelmaan, Lopetetut toiminnot	-2	147
Kirjattu laajaan tuloslaskelmaan	-255	-114
Kirjattu omaan pääomaan	-5	5
Hankitut liiketoiminnot ja myynnit	1 914	-74
Muuntoerot	82	9
31.12.	5 298	2 573

Väliaikaiset erot, verotukselliset tappiot ja veronhyvitykset, joista ei ole kirjattu laskennallista verosaamista hyödyntämisen epävarmuuden takia:

milj. EUR	2016	2015
Väliaikaiset erot	2 214	334
Verotukselliset tappiot	18 706	1 488
Veronhyvitykset	32	21
Yhteensä⁽¹⁾	20 952	1 843

(1) Vuonna 2016 kasvu johtuu pääasiassa Alcatel Lucentin hankinnasta.

Pääosa kirjaamattomista väliaikaisista eroista ja verotappioista liittyy Ranskaan. Näiden laskennallisten verosaamisten hyödyntäminen on epävarmaa ennakoitavissa olevassa tulevaisuudessa, johtuen aikaisempien vuosien verotappioista ja muiden vakuuttavien näyttöjen puutteesta siitä, että verotettavaa tuloa olisi riittävästi tulevina vuosina. Merkittävä osa Ranskan kirjaamattomista laskennallisista verosaamisista ei vanhene ja on käytettävissä tulevia verovelkoja vastaan. Ranskassa tappioita voidaan vähentää vuosittain 50 prosenttia verotettavasta tulosta.

Jäljellä olevien laskennallisten verosaamisten kirjaamista tukee niiden netottaminen laskennallisia verovelkoja vastaan, tuloshistoria sekä tulosennusteet kyseisissä maissa. Valtaosa 31.12.2016 kirjatusta laskennallisista verosaamisista liittyy käyttämättömiin verotappioihin, veronhyvityksiin ja vähennyskelpoisiin väliaikaisiin eroihin, joita oli Yhdysvalloissa 2,5 miljardia euroa (0,1 miljardia euroa vuonna 2015) ja Suomessa 2,2 miljardia euroa (2,0 miljardia euroa vuonna 2015). Perustuen viimeisten vuosien kannattavuuteen Yhdysvalloissa ja Suomessa sekä viimeisimpiin ennusteisiin tulevasta taloudellisesta tuloksesta, konserni on pystynyt riittävästi osoittamaan olevan todennäköistä, että verotuksessa käyttämättömät tappiot, käyttämättömät veronhyvitykset ja vähennyskelpoiset väliaikaiset erot voidaan Yhdysvalloissa ja Suomessa hyödyntää ennakoitavissa olevassa tulevaisuudessa. Vuonna 2016 Suomelle aiheutui kirjanpidollista tappiota Alcatel Lucentin hankintaa seuraavista huomattavista integraatio- ja uudelleenjärjestelykuluista, joka voi viivästyttää verotuksessa käyttämättömien tappioiden, käyttämättömien veronhyvitysten ja vähennyskelpoisten väliaikaisten erojen käyttöä Suomessa.

Käyttämättömien verotuksellisten tappioiden ja veronhyvitysten vanhentuminen:

milj. EUR	2016			2015		
	Kirjatut	Kirjaamattomat	Yhteensä	Kirjatut	Kirjaamattomat	Yhteensä
Verotukselliset tappiot						
10 vuoden sisällä	1 853	1 681	3 534	1 742	1 171	2 913
Myöhemmin	79	17	96	174	–	174
Ei vanhene	1 878	17 008	18 886	280	317	597
Yhteensä	3 810	18 706	22 516	2 196	1 488	3 684
Veronhyvitykset						
10 vuoden sisällä	395	23	418	434	14	448
Myöhemmin	94	–	94	42	–	42
Ei vanhene	66	9	75	–	7	7
Yhteensä	555	32	587	476	21	497

Konsernilla on jakamattomia voittovaroja 1 074 miljoonaa euroa (769 miljoonaa euroa vuonna 2015), joista ei ole kirjattu laskennallista verovelkaa, koska näitä voittovaroja ei tulla jakamaan ennakoitavissa olevassa tulevaisuudessa.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot jatkoa

13. Osakekohtainen tulos

	2016 milj. EUR	2015 milj. EUR	2014 milj. EUR
Laimentamaton			
Emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluva tilikauden tappio/voitto			
Jatkuvat toiminnot	-751	1 192	2 710
Lopetetut toiminnot	-15	1 274	752
Yhteensä	-766	2 466	3 462
Laimennettu			
Tulosoikaisujen vaikutus			
Alcatel Lucent American Depositary Shares –osaketalletustodistuksiin liittyvä voiton oikaisu	-8	-	-
Vaihtovelkakirjalainojen verojen jälkeisen koron eliminointi, jos laimentava vaikutus	-	36	60
Tulosoikaisujen vaikutus yhteensä	-8	36	60
Emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluva tappio/voitto, jota käytetään määriteltäessä laimennettu osakekohtainen tulos			
Jatkuvat toiminnot	-759	1 228	2 770
Lopetetut toiminnot	-15	1 274	752
Yhteensä	-774	2 502	3 522
	1 000 osaketta	1 000 osaketta	1 000 osaketta
Laimentamaton			
Osakkeiden painotettu keskimääräinen lukumäärä	5 732 371	3 670 934	3 698 723
Laimennettu			
Laimentavien osakkeiden vaikutus			
Osakepohjaisten kannustinohjelmien vaikutus			
Ehdolliset osakepalkkiot ja muut	-	4 253	14 419
Tulospäätökset osakepalkkiot	-	3 179	1 327
Optiot	-	1 971	3 351
Osakepohjaisten kannustinohjelmien vaikutus yhteensä	-	9 403	19 097
Muiden laimentavien osakkeiden vaikutus			
Alcatel Lucent American Depositary Shares –osaketalletustodistukset	8 746	-	-
Vaihtovelkakirjalainojen oletetut vaihdot	-	268 975	413 782
Muiden laimentavien osakkeiden vaikutus yhteensä	8 746	268 975	413 782
Laimentavien osakkeiden vaikutus yhteensä	8 746	278 378	432 879
Osakkeiden oikaistu painotettu keskimääräinen lukumäärä ja oletetut merkinnät	5 741 117	3 949 312	4 131 602
Osakekohtainen tulos emoyhtiön osakkeenomistajille	EUR	EUR	EUR
Laimentamaton			
Jatkuvat toiminnot	-0,13	0,32	0,73
Lopetetut toiminnot	0,00	0,35	0,20
Tilikauden tappio/voitto	-0,13	0,67	0,94
Laimennettu			
Jatkuvat toiminnot	-0,13	0,31	0,67
Lopetetut toiminnot	0,00	0,32	0,18
Tilikauden tappio/voitto	-0,13	0,63	0,85

Laimentamaton osakekohtainen tulos lasketaan jakamalla emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluva voitto/tappio tilikauden aikana ulkona olevien osakkeiden lukumäärän painotetulla keskiarvolla, pois lukien konsernin kauden aikana hankkimat ja hallussa pitämät omat osakkeet. Laimennettu osakekohtainen tulos lasketaan oikaisemalla emoyhtiölle kuuluva voitto/tappio vaihtovelkakirjojen ja muiden oman pääoman ehtoisten sijoitusten koroilla ja oikaisemalla tilikauden aikana ulkona olleiden osakkeiden painotettua keskimääräistä osakkeiden määrää kauden aikana ulkona olleiden tulospäätöksestä osakepalkkioiden, ehdollisten osakepalkkioiden ja optioiden sekä vaihtovelkakirjalainojen ja muiden oman pääoman ehtoisten sijoitusten oletettujen vaihtojen laimentavalla vaikutuksella.

Laskelman ulkopuolelle on jätetty 5 miljoonaa ehdollista osakepalkkiota (ei yhtään vuosina 2015 ja 2014), joilla saattaisi tulevaisuudessa olla laimentava vaikutus osakekohtaiseen tulokseen.

Laskelman ulkopuolelle on jätetty 10 miljoonaa tulospäätöksestä osakepalkkiota (ei yhtään vuosina 2015 ja 2014), joilla saattaisi tulevaisuudessa olla laimentava vaikutus. Lisäksi laskelman ulkopuolelle on jätetty 4 miljoonaa tulospäätöksestä osakepalkkiota (4 miljoonaa vuonna 2015 ja alle 1 miljoonaa vuonna 2014), koska niihin liittyvät suoritusehdot eivät ole täyttyneet.

Alle miljoonalla optiolla (alle miljoonalla vuonna 2015 ja 2 miljoonalla vuonna 2014) on katsottu olevan vahventava vaikutus, eikä niitä ole huomioitu laimennetun osakekohtaisen tuloksen laskemisessa.

Microsoftille syyskuussa 2013 liikkeeseenlasketut vaihtovelkakirjalainat lunastettiin kokonaisuudessaan vuonna 2014, kun D&S-liiketoiminnan Myynti saatiin päätökseen. 116 miljoonaa vaihtovelkakirjalainaa liittyvää mahdollista osaketta sisällytettiin laimennetun osakekohtaisen tuloksen laskelmaan, koska niillä katsottiin olevan laimentava vaikutus osakekohtaiseen tulokseen.

Vuonna 2015 konserni käytti oikeutensa lunastaa 750 miljoonan euron suuruisen vaihtovelkakirjalainansa maksamalla takaisin pääoman ja maksamattoman kertyneen koron. Lähes kaikki vaihtovelkakirjojen haltijat päättivät vaihtaa vaihtovelkakirjansa Nokian osakkeiksi ennen niiden lunastamista. Laimentavien osakkeiden lukumäärässä on mukana 269 miljoonaa mahdollisesti vaihdettavaa osaketta, joilla otetaan huomioon näiden vaihtovelkakirjojen vaikutus vuoden aikana. Vaihtohinta nousi vuonna 2014 ja 298 miljoonaa mahdollista osaketta sisällytettiin laimennetun osakekohtaisen tuloksen laskelmaan, koska niillä katsottiin olevan laimentava vaikutus. Koko lainan vapaaehtoinen vaihtaminen osakkeisiin olisi johtanut 307 miljoonan uuden osakkeen liikkeeseenlaskuun vuonna 2014.

9.5.2016 konserni toteutti yhteensä 107 775 949 Alcatel Lucentin osakkeen hankinnan JPMorgan Chase Bank N.A. -talletusyhteisöltä 17.3.2016 julkistetun osakkeiden ostosopimuksen mukaisesti. Nämä olivat Alcatel Lucentin osakkeita, jotka jäivät jäljelle kun Alcatel Lucentin American Depositary Receipt –osaketalletustodistuksia koskevan ohjelman peruutusaika oli kulunut umpeen ja ohjelma oli päättynyt 25.4.2016. 10.5.2016 konserni merkitsi Kaupparekisteriin 59 276 772 uutta Nokian osaketta, jotka oli transaktioon liittyen merkitty Alcatel-talletusyhteisölle. 9 miljoonaa mahdollista osaketta on sisällytetty laimennetun osakekohtaisen tuloksen laskelmaan 16.3.2016 alkaen ottaen huomioon näiden osakkeiden osavuotisen vaikutuksen. Nämä osakkeet on sisällytetty osakekohtaisen tuloksen laskelmaan laimentavina osakkeina rekisteröintipäivään asti.

14. Aineettomat hyödykkeet

milj. EUR	Liikearvo	Muut	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2015	5 770	5 646	11 416
Muuntoerot	350	382	732
Lisäykset	–	26	26
Liiketoimintojen yhdistämisen kautta toteutuneet lisäykset	7	56	63
Myynnit ja käytöstä poistaminen ⁽¹⁾	-4 982	-2 973	-7 955
Hankintameno 31.12.2015	1 145	3 137	4 282
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2015	-3 207	-5 296	-8 503
Muuntoerot	–	-350	-350
Myynnit ja käytöstä poistaminen ⁽¹⁾	2 299	2 934	5 233
Poistot	–	-102	-102
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2015	-908	-2 814	-3 722
Kirjanpitoarvo 1.1.2015	2 563	350	2 913
Kirjanpitoarvo 31.12.2015	237	323	560
Hankintameno 1.1.2016	1 145	3 137	4 282
Muuntoerot	129	424	553
Lisäykset	–	62	62
Liiketoimintojen yhdistämisen kautta toteutuneet lisäykset	5 358	5 781	11 139
Myynnit ja käytöstä poistaminen ⁽²⁾	–	-22	-22
Hankintameno 31.12.2016	6 632	9 382	16 014
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2016	-908	-2 814	-3 722
Muuntoerot	–	-325	-325
Myynnit ja käytöstä poistaminen ⁽²⁾	–	9	9
Poistot	–	-1 016	-1 016
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2016	-908	-4 146	-5 054
Kirjanpitoarvo 1.1.2016	237	323	560
Kirjanpitoarvo 31.12.2016	5 724	5 236	10 960

(1) HERE-liiketoiminnan Myyntiin liittyen myynteihin ja käytöstä poistamiseen sisältyi liikearvoa, jonka hankintameno oli 4 982 miljoonaa euroa ja kertyneet arvonalentumiset 2 299 miljoonaa euroa, ja muita aineettomia hyödykkeitä, joiden hankintameno oli 2 892 miljoonaa euroa ja kertyneet poistot 2 853 miljoonaa euroa.

(2) Sisältää 9 miljoonan euron arvonalentumistappion. Katso liitetieto 16, Arvonalentumiset.

Muiden aineettomien hyödykkeiden kirjanpitoarvo, hyödykeluokan mukaan:

milj. EUR	2016	2015
Asiakassuhteet	2 765	132
Teknologiat	1 786	126
Kauppanimet ja tavaramerkit	308	9
Muut	377	56
Yhteensä	5 236	323

Asiakassuhteiden jäljellä olevat poistoajat ovat keskimäärin 1–9 vuotta, kehitetyn teknologian 1–7 vuotta ja kauppanimien ja tavaramerkkien 5–7 vuotta.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot jatkoa

15. Aineelliset hyödykkeet

milj. EUR	Rakennukset ja rakennelmat	Koneet ja kalusto	Muut	Keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2015	438	1 854	41	19	2 352
Muuntoerot	32	134	1	–	167
Lisäykset	62	186	15	16	279
Liiketoimintojen yhdistämisen kautta toteutuneet lisäykset	2	5	–	–	7
Uudelleenluokittelu	12	4	–	-16	–
Myynnit ja käytöstä poistaminen ⁽¹⁾	-119	-437	-16	-4	-576
Hankintameno 31.12.2015	427	1 746	41	15	2 229
Kertyneet poistot 1.1.2015	-180	-1 434	-22	–	-1 636
Muuntoerot	-18	-114	-1	–	-133
Myynnit ja käytöstä poistaminen ⁽¹⁾	71	365	16	–	452
Poistot	-47	-168	-2	–	-217
Kertyneet poistot 31.12.2015	-174	-1 351	-9	–	-1 534
Kirjanpitoarvo 1.1.2015	258	420	19	19	716
Kirjanpitoarvo 31.12.2015	253	395	32	15	695
Hankintameno 1.1.2016	427	1 746	41	15	2 229
Siirto myytävänä oleviin pitkäaikaisiin omaisuuseriin	-47	–	–	–	-47
Muuntoerot	1	-15	2	–	-12
Lisäykset	65	361	3	87	516
Liiketoimintojen yhdistämisen kautta toteutuneet lisäykset	587	674	68	84	1 413
Uudelleenluokittelu	20	75	2	-97	–
Myynnit ja käytöstä poistaminen	-54	-148	-2	–	-204
Hankintameno 31.12.2016	999	2 693	114	89	3 895
Kertyneet poistot 1.1.2016	-174	-1 351	-9	–	-1 534
Siirto myytävänä oleviin pitkäaikaisiin omaisuuseriin	5	–	–	–	5
Muuntoerot	1	13	–	–	14
Myynnit ja käytöstä poistaminen	46	133	–	–	179
Poistot	-94	-480	-4	–	-578
Kertyneet poistot 31.12.2016	-216	-1 685	-13	–	-1 914
Kirjanpitoarvo 1.1.2016	253	395	32	15	695
Kirjanpitoarvo 31.12.2016	783	1 008	101	89	1 981

(1) Myynteihin ja käytöstä poistamiseen sisältyi HERE-liiketoiminnan Myyntiin liittyviä rakennuksia ja rakennelmia, joiden hankintameno oli 81 miljoonaa euroa ja kertyneet poistot 35 miljoonaa euroa, koneita ja kalustoa, joiden hankintameno oli 305 miljoonaa euroa ja kertyneet poistot 239 miljoonaa euroa ja keskeneräisiä hankintoja, joiden hankintameno oli 3 miljoonaa euroa.

Vuonna 2014 Intian veroviranomaiset asettivat hukkaamiskiellon, joka esti konsernia siirtämästä Chennain matkapuhelintuotantolaitosta Microsoftille D&S-liiketoiminnan Myynnin yhteydessä.

16. Arvonalentumiset

Liikearvo

Konserni on muuttanut operatiivista ja taloudellista raportointirakennettaan 4.1.2016 toteutuneen Alcatel Lucent –hankinnan seurauksena. Konsernilla on kaksi liiketoimintaa: Nokian verkkoliiketoiminta ja Nokia Technologies sekä kolme raportoitavaa segmenttiä taloudellista raportointia varten: Nokian verkkoliiketoimintaan sisältyvät raportoittavat Ultra Broadband Networks ja IP Networks and Applications –segmentit sekä Nokia Technologies. Konserni on kohdistanut liikearvon nykyisen raportointirakenteen perusteella Nokian verkkoliiketoiminnan liiketoimintaryhmille ja Nokia Technologies liiketoimintaryhmään kuuluvalla Withings-rahavirtaa tuottavalle yksikölle. Nämä ovat konsernin rahavirtaa tuottavien yksiköiden ryhmät ja rahavirtaa tuottava yksikkö. Liikearvon kohdistus rahavirtaa tuottavien yksiköiden ryhmille ja rahavirtaa tuottavalle yksikölle vastaa matalinta tasoa, jolla johto sisäisesti seuraa liikearvoa ja joiden odotetaan saavan synergiaetuja konsernin liiketoimintojen yhdistämisestä.

Liikearvon kohdistus

Konsernin rahavirtaa tuottavien yksiköiden ryhmille ja rahavirtaa tuottavalle yksikölle kohdistetun liikearvon kirjanpitoarvo arvonalentumistestauksen ajankohtana 1.10.2016:

milj. EUR	2016	2015
Mobile Networks	2 298	
Fixed Networks	896	
IP/Optical Networks	1 970	
Application & Analytics	240	
Withings (Nokia Technologies)	141	
Global Services		124
Radio Access Networks (Mobile Broadband)		115

Kerryttävissä olevat rahamäärät

Konsernin rahavirtaa tuottavien yksiköiden ryhmien ja rahavirtaa tuottavan yksikön kerryttävissä olevat rahamäärät on määritetty käyvän arvon perusteella, vähennettynä myynnistä aiheutuville menoilla. Kerryttävissä olevat rahamäärät arvioitiin diskontattujen rahavirtojen periaatteella. Käyvän arvon hierarkiataso, johon käyvän arvon määrittäminen luokiteltiin, on 3. Kerryttävissä olevien rahamäärien laskennassa käytetyt rahavirtaennusteet perustuvat johdon hyväksymiin taloussuunnitelmiin, jotka kattavat viiden vuoden ennustejakson.

Viiden vuoden ennustejakson jälkeiset rahavirtaennusteet heijastavat asteittaista siirtymää loppuarvon rahavirtaennusteisiin. Loppuarvon kasvuprosentit kuvastavat alan pitkän aikavälin keskimääräistä kasvua sillä alalla ja niissä taloudellisissa ympäristöissä, missä rahavirtaa tuottavien yksiköiden ryhmät ja rahavirtaa tuottava yksikkö toimivat. Diskonttauskorot heijastavat senhetkistä arviota rahan aika-arvosta ja olennaisista markkinariskipreemioista. Riskipreemiot heijastavat riskejä ja epävarmuustekijöitä, joita ei ole sisällytetty arvioihin tulevista rahavirroista. Muut rahavirtaennusteiden keskeiset muuttujat sisältävät oletuksia myynnin arvioidusta kasvusta, bruttokateprosentista ja liikevoittoprosentista. Kaikki rahavirtaennusteet ovat yhdenmukaisia ulkoisten tietolähteiden kanssa, milloin suinkin mahdollista.

Kunkin rahavirtaa tuottavien yksiköiden ryhmän ja rahavirtaa tuottavan yksikön arvonalentumistestauksen keskeiset oletukset:

	2016	2015	2016	2015
Keskeinen oletus %	Loppuarvon kasvuvauhti		Diskonttauskorko verojen jälkeen	
Mobile Networks	0,9		9,2	
Fixed Networks	0,9		8,6	
IP/Optical Networks	1,4		8,9	
Application & Analytics	1,8		9,0	
Withings (Nokia Technologies)	2,1		12,7	
Global Services		1,0		8,7
Radio Access Networks (Mobile Broadband)		1,0		9,2

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot jatkoa

Herkkyysanalyysi

Konserni on kohdistanut merkittävän osan Alcatel Lucent -hankinnassa syntyneitä liikearvoja IP/Optical Networks -rahavirtaa tuottavien yksiköiden ryhmälle, joka pääosin koostuu hankinnan yhteydessä hankituista toiminnoista. Tästä johtuen IP/Optical Networks -rahavirtaa tuottavien yksiköiden ryhmän käypä arvo on lähellä sen kirjanpitoarvoa.

Konsernin liikearvon arvonalentumistestauksen tulokset viittaavat siihen, että rahavirtaa tuottavien yksiköiden ryhmän ja rahavirtaa tuottavan yksikön kerrytettävissä olevat rahamäärät ylittävät merkittävästi niiden kirjanpitoarvon, lukuun ottamatta IP/Optical Networks -rahavirtaa tuottavien yksiköiden ryhmää, jonka kerrytettävissä olevat rahamäärät ylittävät sen kirjanpitoarvon noin 1 200 miljoonalla eurolla. Seuraavat muutokset yksittäin tarkasteltuina johtaisivat siihen, että IP/Optical Networks -rahavirtaa tuottavien yksiköiden kerrytettävissä olevien rahamäärien arvo ja kirjanpitoarvo olisivat yhtä suuret:

- Diskonttauskoron nousu 8,9 prosentista 10,7 prosenttiin.
- Liikevoiton lasku, joka vähentäisi loppuarvon rahavirtaa 40 prosentilla, mikä vastaa 331 miljoonan euron liikevoiton vähennystä.

Muut pitkäaikaiset varat

Arvonalentumistappiot omaisuuseryhmittäin:

milj. EUR	2016	2015	2014
Muut aineettomat hyödykkeet	9	–	–
Available-for-sale -sijoitukset	116	11	15
Yhteensä	125	11	15

Muut aineettomat hyödykkeet

Konserni kirjasi 9 miljoonan euron arvonalentumistappion Mesaplexx Pty Ltd. -liiketoiminnan hankintaan liittyvistä teknologiaan perustuvista aineettomista hyödykkeistä hankittujen liiketoimien lopettamisen johdosta. Arvonalentumistappio kirjattiin liiketoiminnan muihin kuluihin.

Available-for-sale -sijoitukset

Konserni kirjasi 116 miljoonan euron arvonalentumistappion (11 miljoonaa euroa vuonna 2015 ja 15 miljoonaa euroa vuonna 2014), pääosin johtuen tiettyjen yksityisten immateriaalioikeuksiin sijoittavien rahastojen arvonalennuksista. Nämä rahastot on käsitelty available-for-sale -sijoituksina vähennettynä arvonalennuksilla. Arvonalentumiskulut on kirjattu joko liiketoiminnan muihin kuluihin tai muihin rahoituskuluihin.

17. Vaihto-omaisuus

milj. EUR	2016	2015
Aineet, tarvikkeet ja muut	268	102
Keskeneräiset tuotteet	1 159	404
Valmiit tuotteet	1 079	508
Yhteensä	2 506	1 014

Vaihto-omaisuuden kustannukset, jotka on kirjattu kuluna tilikauden aikana ja sisällytetty hankinnan ja valmistuksen kuluihin, ovat 7 636 miljoonaa euroa (3 132 miljoonaa euroa vuonna 2015 ja 3 156 miljoonaa euroa vuonna 2014).

Vaihto-omaisuuden ylijäämä- ja epäkuranttiusvarausten muutokset 31.12. päättyneiltä tilikausilta:

milj. EUR	2016	2015	2014
1.1.	195	204	178
Kirjattu tuloslaskelmaan	354	71	107
Vähennykset ⁽¹⁾	-93	-80	-81
31.12.	456	195	204

(1) Vähennykset sisältävät varausten käytön ja purun.

18. Myyntisaamisten arvonalentumiset

Myyntisaamisten arvonalentumisten muutokset 31.12. päättyneiltä tilikausilta:

milj. EUR	2016	2015	2014
1.1.	62	103	124
Siirto Lopetettuihin toimintoihin	–	–7	–
Kirjattu tuloslaskelmaan	126	13	24
Vähennykset ⁽¹⁾	–20	–47	–45
31.12.	168	62	103

(1) Vähennykset sisältävät varausten käytön ja purun.

19. Siirtosaamiset ja ennakkomaksut

Pitkäaikaiset varat

milj. EUR	2016	2015
Tuotekehityksen veronhyvitykset, ALV- ja muut välilliset verosaatavat	254	–
Muut	74	51
Yhteensä	328	51

Lyhytaikaiset varat

milj. EUR	2016	2015
Sosiaaliturvamaksusaatavat, tuotekehityksen veronhyvitykset, ALV- ja muut välilliset verosaatavat	560	258
Talletukset	118	83
Myyntin jaksoitukset	101	21
Liiketoimintojen myynteihin liittyvät saatavat	90	160
Muut	427	227
Yhteensä	1 296	749

20. Emoyhtiön osakkeet

Osakkeet ja osakepääoma

Nokia Oyj:llä (emoyhtiö) on yksi osakelaji. Jokainen osake oikeuttaa yhteen ääneen yhtiökokouksessa. Yhtiön osakepääoma 31.12.2016 oli 245 896 461,96 euroa ja osakkeiden kokonaismäärä 5 836 055 012. Osakkeiden kokonaismäärästä konsernin hallussa oli 31.12.2016 yhteensä 115 551 878 osaketta, joiden osuus yhtiön kaikista osakkeista ja yhteenlasketusta äänimäärästä oli 2,0 prosenttia. Nokian yhtiöjärjestyksen mukaan yhtiöllä ei ole vähimmäis- tai enimmäispääomaa eikä yhtiön osakkeella ole nimellisarvoa.

Hallituksen valtuutukset

Valtuutus päättää osakeannista ja osakkeisiin oikeuttavien erityisten oikeuksien antamisesta

Osakkeenomistajat valtuuttivat 5.5.2015 pidetyssä varsinaisessa yhtiökokouksessa hallituksen päättämään enintään 730 miljoonan osakkeen antamisesta yhdellä tai useammalla osakeannilla tai antamalla osakkeisiin oikeuttavia erityisiä oikeuksia yhdessä tai useammassa erässä. Hallitus voi päättää antaa joko uusia osakkeita tai emoyhtiön hallussa olevia omia osakkeita. Valtuutus sisältää hallituksen oikeuden päättää kaikista osakkeiden sekä erityisten oikeuksien antamiseen liittyvistä ehdoista, mukaan lukien oikeuden antaa osakkeita tai erityisiä oikeuksia osakkeenomistajien merkintätuoksesta poiketen. Valtuutusta voidaan käyttää emoyhtiön pääomarakenteen kehittämiseen, omistajapohjan laajentamiseen, yrityskauppojen tai muiden järjestelyiden rahoittamiseen tai toteuttamiseen, emoyhtiön osakepohjaisten kannustinohjelmien toteuttamiseen tai muihin hallituksen päättämiin tarkoituksiin. Valtuutus oli alun perin voimassa 5.5.2016 asti, mutta se päättyi 16.6.2016 pidetyn varsinaisen yhtiökokouksen päätöksellä.

2.12.2015 pidetty ylimääräinen yhtiökokous päätti valtuuttaa hallituksen päättämään yhteensä enintään 2 100 miljoonan osakkeen antamisesta suunnatulla osakeannilla osakkeenomistajien merkintätuoksesta poiketen yhdessä tai useammassa erässä. Valtuutus sisältää hallituksen oikeuden päättää kaikista osakkeiden antamiseen liittyvistä ehdoista. Valtuutusta voidaan käyttää emoyhtiön osakkeiden antamiseen Alcatel Lucentin osakkeiden, American Depositary Share –osaketalletustodistuksien ja vaihtovelkakirjalainojen haltijoille sekä Alcatel Lucentin osakepalkkiojärjestelyihin osallistuville työntekijöille transaktion toteuttamiseksi Alcatel Lucentin kanssa, mukaan lukien Alcatel Lucentin osakkeenomistajille tehtävien julkisten vaihtotarjousten ja muiden konsernin ja Alcatel Lucentin välisen Memorandum of Understanding –sopimuksen mukaisten transaktioiden toteuttaminen, ja/tai muutoin konsernin ja Alcatel Lucentin yhdistymisen toteuttamiseksi. Valtuutus on voimassa 2.12.2020 saakka. Konserni saavutti 100 prosentin omistusosuuden Alcatel Lucentissa 2.11.2016.

Konsernin ja Alcatel Lucentin yhdistymisen toteuttamiseksi vuonna 2016 emoyhtiö laski liikkeeseen 1 842 158 031 osaketta hallituksen valtuutuksen nojalla, osakkeenomistajien merkintätuoksesta poiketen, Alcatel Lucentin osakkeiden, American Depositary Share –osaketalletustodistuksien ja OCEANE-vaihtovelkakirjalainojen vastikkeeksi. Liikkeeseenlasketut osakkeet koostuivat 1 831 136 063 uudesta osakkeesta ja 11 021 968 konserniyhtiöiden hallussa olevista osakkeista. Katso liitetieto 5, Hankitut liiketoiminnot.

Osakkeenomistajat valtuuttivat 16.6.2016 pidetyssä varsinaisessa yhtiökokouksessa hallituksen päättämään enintään 1 150 miljoonan osakkeen antamisesta yhdellä tai useammalla osakeannilla tai antamalla osakkeisiin oikeuttavia erityisiä oikeuksia yhdessä tai useammassa erässä. Hallitus voi päättää antaa joko uusia osakkeita tai emoyhtiön hallussa olevia omia osakkeita. Valtuutus sisältää hallituksen oikeuden päättää kaikista osakkeiden sekä erityisten oikeuksien antamiseen liittyvistä ehdoista, mukaan lukien oikeuden antaa osakkeita tai erityisiä oikeuksia osakkeenomistajien merkintätuoksesta poiketen. Valtuutusta voidaan käyttää emoyhtiön pääomarakenteen kehittämiseen, omistajapohjan laajentamiseen, yrityskauppojen tai muiden järjestelyiden rahoittamiseen tai toteuttamiseen, emoyhtiön osakepohjaisten kannustinohjelmien toteuttamiseen tai muihin hallituksen päättämiin tarkoituksiin. Valtuutus on voimassa 16.12.2017 saakka.

Vuonna 2016, hallituksen valtuutuksen nojalla, emoyhtiö antoi osakepalkkio-ohjelmien nojalla yhteensä 3 408 437 omaa osaketta työntekijöille, mukaan lukien eräät johtoryhmän jäsenet. Osakkeet annettiin vastikkeetta ja osakepalkkio-ohjelmien ehtojen mukaisesti.

Vuonna 2016 emoyhtiö laski liikkeeseen 1 033 265 uutta osaketta, kun optio-oikeuksien haltijat merkitsivät osakkeita henkilöstölle vuosina 2011 ja 2012 annettujen optio-oikeuksien nojalla.

31.12.2016 hallituksella ei ollut muita valtuutuksia päättää osakkeiden, vaihtovelkakirjalainojen, warranttien tai optio-oikeuksien liikkeeseenlaskusta.

Muut valtuutukset

Osakkeenomistajat valtuuttivat 5.5.2015 pidetyssä varsinaisessa yhtiökokouksessa hallituksen päättämään enintään 365 miljoonan oman osakkeen hankkimisesta. Osakkeiden määrä vastaa alle 10 prosenttia emoyhtiön kaikista osakkeista. Osakkeita voidaan hankkia emoyhtiön pääomarakenteen optimoimiseksi, yrityskauppojen tai muiden järjestelyiden rahoittamiseksi tai toteuttamiseksi, emoyhtiön osakepohjaisten kannustinohjelmien toteuttamiseksi tai muutoin edelleen luovutettaviksi. Valtuutus oli alun perin voimassa 5.11.2016 asti, mutta se päättyi 16.6.2016 pidetyn varsinaisen yhtiökokouksen päätöksellä.

Osakkeenomistajat valtuuttivat 16.6.2016 pidetyssä varsinaisessa yhtiökokouksessa hallituksen päättämään enintään 575 miljoonan oman osakkeen hankkimisesta. Osakkeiden määrä vastaa alle 10 prosenttia emoyhtiön kaikista osakkeista. Osakkeita voidaan hankkia emoyhtiön pääomarakenteen optimoimiseksi, yrityskauppojen tai muiden järjestelyiden rahoittamiseksi tai toteuttamiseksi, emoyhtiön osakepohjaisten kannustinohjelmien toteuttamiseksi tai muutoin edelleen luovutettaviksi. Valtuutus on voimassa 16.12.2017 saakka.

Vuonna 2016 hallituksen valtuutuksen nojalla ja pääomarakenteen optimointiohjelman mukaisesti emoyhtiö osti takaisin 54 296 182 osaketta, joiden osuus yhtiön kaikista osakkeista ja yhteenlasketusta äänimäärästä 31.12.2016 oli noin 0,9 prosenttia. Osakkeista maksettu hinta perustui Nokian osakkeen markkinahintaan arvopaperimarkkinoilla takaisinoston ajankohtana.

21. Arvonmuutosrahasto ja muut rahastot

milj. EUR	Muuntoerot	Eläkkeiden uudelleen määrittäminen	Suojausrahasto	Available-for-sale -sijoitukset
1.1.2014	434	-131	30	181
Muuntoerot	628	-	-	-
Nettosijoituksen suojauksen arvostustappiot	-153	-	-	-
Etuuspohjaisten eläkkeiden uudelleen määrittäminen	-	-179	-	-
Käyvän arvon muutos, nettokulut/-tuotot	-	-	-10	117
Siirto tuloslaskelmaan	197	-	-20	-14
Siirto Lopetettuihin toimintoihin	-	46	2	-
Määräysvallattomien omistajien osuus muutoksesta	-7	-	-	-
31.12.2014	1 099	-264	2	284
Muuntoerot	672	-	-	-
Nettosijoituksen suojauksen arvostustappiot	-207	-	-	-
Etuuspohjaisten eläkkeiden uudelleen määrittäminen	-	84	-	-
Käyvän arvon muutos, nettokulut/-tuotot	-	-	-53	225
Siirto tuloslaskelmaan	-1 268	-	49	-131
Siirto Lopetettuihin toimintoihin	-	8	-	-
Määräysvallattomien omistajien osuus muutoksesta	-4	-	-	-
31.12.2015	292	-172	-2	378
Muuntoerot	265	-	-	-
Nettosijoituksen suojauksen arvostustappiot	-83	-	-	-
Etuuspohjaisten eläkkeiden uudelleen määrittäminen	-	343	-	-
Käyvän arvon muutos, nettokulut	-	-	-13	-10
Siirto tuloslaskelmaan	-14	-	25	-63
Määräysvallattomien omistajien osuuden hankinta	-15	-2	-	-
Määräysvallattomien omistajien osuus muutoksesta	38	4	-	-
31.12.2016	483	173	10	305

Muuntoeroihin sisältyy ulkomaanrahan määraisten konserniyhtiöiden varojen ja velkojen muunto euroiksi sekä ulkomaanrahan määraisten nettosijoitusten suojaus. Ulkomaisen konserniyhtiön (tai konserniyhtiön osan) myynnin yhteydessä kertyneet muuntoerot ja niihin liittyvät suojauslaskennan alaiset kertyneet käyvän arvon muutokset kirjataan konsernin tuloslaskelmaan tuotoiksi tai kuluiksi myynnin voiton tai tappion kanssa. Katso liitetieto 2, Merkittävät laskentaperiaatteet.

Konsernilla on etuuspohjaisia eläkejärjestelyjä. Vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot, jotka syntyvät kokemukseräisistä oikaisuksista ja muutoksista vakuutusmatemaattisissa oletuksissa etuuspohjaisten eläkejärjestelyjen suhteen, kirjataan erään eläkkeiden uudelleen määrittäminen. Katso liitetieto 2, Merkittävät laskentaperiaatteet, ja liitetieto 27, Eläkkeet ja muut työsuhteen jälkeiset etuudet.

Konserni soveltaa suojauslaskentaa tiettyihin valuuttatermiineihin, jotka on määritetty rahavirtojen suojaukseksi. Käyvän arvon muutos, joka heijastaa avistakurssin muutosta, kirjataan suojausrahastoon tehokkaaksi todettujen suojausten osalta. Katso liitetieto 2, Merkittävät laskentaperiaatteet.

Konserni sijoittaa osan jatkuvaan liiketoimintaan tulevaisuudessa tarvittavista kassavaroista erittäin likvideihin korkosijoituksiin ja joihinkin oman pääoman ehtoihin sijoituksiin. Näiden available-for-sale -sijoitusten käyvän arvon muutokset kirjataan arvonmuutosrahastoon osana muita laajan tuloksen eriä, pois lukien efektiivisen koron menetelmällä laskettu korko sekä valuuttakurssien muutoksista johtuva available-for-sale -sijoitusten arvon muutos, jotka kirjataan suoraan konsernin tuloslaskelmaan. Katso liitetieto 2, Merkittävät laskentaperiaatteet.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot jatkoa

22. Muut laajan tuloksen erät

milj. EUR	2016			2015			2014		
	Ennen veroja	Vero	Verojen jälkeen	Ennen veroja	Vero	Verojen jälkeen	Ennen veroja	Vero	Verojen jälkeen
Eläkkeiden uudelleen määrittäminen									
Etuuspohjaisten eläkkeiden uudelleen määrittäminen	613	-269	344	112	-28	84	-275	96	-179
Tilikauden nettomuutos	613	-269	344	112	-28	84	-275	96	-179
Muuntoerot									
Ulkomaisten yksiköiden muuntoerot	265	–	265	673	–	673	628	–	628
Siirto tuloslaskelmaan	-14	–	-14	-1 727	–	-1 727	192	–	192
Tilikauden nettomuutos	251	–	251	-1 054	–	-1 054	820	–	820
Nettosijoituksen suojaus									
Nettosijoituksen suojauksen arvostustappiot	-103	20	-83	-260	53	-207	-187	34	-153
Siirto tuloslaskelmaan	–	–	–	582	-123	459	20	-15	5
Tilikauden nettomuutos	-103	20	-83	322	-70	252	-167	19	-148
Rahavirtojen suojaus									
Käyvän arvon muutos, nettotappiot	-16	3	-13	-66	13	-53	-5	-5	-10
Siirto tuloslaskelmaan	30	-5	25	61	-12	49	-25	5	-20
Tilikauden nettomuutos	14	-2	12	-5	1	-4	-30	–	-30
Available-for-sale –sijoitukset									
Käyvän arvon muutos, nettotappiot/ -tuotot	-9	-1	-10	246	-21	225	120	-3	117
Tulosvaikutteinen pysyvä arvonalentuminen	25	-4	21	11	–	11	15	–	15
Siirto tuloslaskelmaan	-91	7	-84	-144	2	-142	-29	–	-29
Tilikauden nettomuutos	-75	2	-73	113	-19	94	106	-3	103
Muut muutokset, netto	-6	–	-6	2	–	2	40	–	40
Yhteensä	694	-249	445	-510	-116	-626	494	112	606

23. Korolliset velat

Liikkeeseenlaskija/lainaja	Rahoitusväline	Valuutta	Nimellisarvo (milj.)	Lopullinen eräpäivä	Kirjanpitoarvo milj. EUR	
					2016	2015
Nokia Oyj	Luottolimiittisopimus ⁽¹⁾	EUR	1 579	Kesäkuu 2019	–	–
Nokia Oyj	6,625 % velkakirja	USD	500	Toukokuu 2039	482	467
Alcatel-Lucent USA Inc.	6,45 % velkakirja	USD	1 360	Maaliskuu 2029	1 306	–
Alcatel-Lucent USA Inc.	6,5 % velkakirja	USD	300	Tammikuu 2028	287	–
Alcatel Lucent SA	0,125 % OCEANE-vaihtovelkakirja	EUR	–	Tammikuu 2020	–	–
Nokia Oyj	5,375 % velkakirja	USD	1 000	Toukokuu 2019	961	940
Nokia Oyj	6,75 % velkakirja	EUR	500	Helmikuu 2019	527	539
Alcatel Lucent SA	0 % OCEANE-vaihtovelkakirja	EUR	–	Tammikuu 2019	–	–
Nokia Oyj ja useat tytäryhtiöt	Muut velat ⁽²⁾				464	128
Yhteensä					4 027	2 074

(1) Kesäkuussa 2016 konserni käytti optionsa korottaa 1 500 miljoonan euron luottolimiittisopimuksensa 1 579 miljoonan euroon ja pidentää maturiteettia kesäkuusta 2018 kesäkuuhun 2019. Sopimuksessa on jäljellä yhden vuoden jatko-optio, siihen ei liity rahoituskovenantteja ja luottolimiittiiä ei ole käytetty.

(2) Sisältää 132 miljoonaa euroa velkoja perustuen Ranskan tutkimus- ja kehittämistoimintoihin liittyviin veronhyvityksiin (Crédits d'Impôt Recherche), jotka on myyty pankeille takautumisoikeudella ja täten ovat konsernitaseessa.

Alcatel Lucent —hankinnan myötä hankittuihin lainoihin liittyvät tapahtumat

Osakevaihtotarjouksessa 381 miljoonan euron, 238 miljoonan euron ja 293 miljoonan euron nimellisarvoiset Alcatel Lucentin 2018 OCEANE –vaihtovelkakirjalainat, 2019 OCEANE –vaihtovelkakirjalainat ja 2020 OCEANE –vaihtovelkakirjalainat vaihdettiin Nokian osakkeisiin. Vaihdon jälkeen 2018 OCEANE –vaihtovelkakirjoista oli jäljellä alle 15 prosenttia alun perin liikkeeseen lasketusta määrästä, jolloin konserni velvoitti Alcatel Lucent SA:n lunastamaan kaikki liikkeessä olevat 2018 OCEANE –vaihtovelkakirjat nimellisarvoon lisättynä kertyneellä korolla vaihtovelkakirjalainan ehtojen mukaisesti. Myöhemmin vuoden 2016 aikana jäljelle jääneet 402 miljoonan euron ja 136 miljoonan euron nimellisarvoiset 2019 OCEANE –vaihtovelkakirjalainat ja 2020 OCEANE –vaihtovelkakirjalainat joko lunastettiin vaatimuksesta tai hankittiin joko yksityisissä transaktioissa tai Julkisen Ostotarjouksen ja sitä seuranneen Lunastusmenettelyn seurauksena 562 miljoonan euron käteisvastiketta vastaan. Katso liitetieto 5, Hankitut liiketoiminnot.

Tammikuussa 2016 Alcatel Lucent SA maksoi takaisin 190 miljoonan euron 8,50 prosentin nimelliskorkoisen joukkovelkakirjalainansa. Helmikuussa 2016 Alcatel-Lucent USA Inc. lunasti 650 miljoonan Yhdysvaltain dollarin 4,625 prosentin nimelliskorkoisen heinäkuussa 2017 erääntyvän lainansa, 500 miljoonan Yhdysvaltain dollarin 8,875 prosentin nimelliskorkoisen tammikuussa 2020 erääntyvän lainansa ja 700 miljoonan Yhdysvaltain dollarin 6,750 prosentin nimelliskorkoisen marraskuussa 2020 erääntyvän lainansa kunkin lainan ehtojen mukaisesti. Helmikuussa 2016 Alcatel Lucent SA irtisanoi 504 miljoonan euron suuruisen luottolimiittisopimuksensa. Maaliskuussa 2016 Alcatel-Lucent Submarine Networks maksoi takaisin 74 miljoonan euron luottolimiittisopimuksensa.

Kaikki muut lainat ovat vakuudettomia ja niihin ei liity rahoituskovenantteja.

24. Rahoitusinstrumenttien käypä arvo

milj. EUR	Kirjanpitoarvo					Käypä arvo ⁽¹⁾	
	Lyhytaikaiset available- for-sale –rahoitusvarat	Pitkäaikaiset available- for-sale –rahoitusvarat	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusinstrumentit	Lainat ja saatatavat kirjattuina efektiivisen koron menetelmällä	Rahoitusvelat kirjattuina efektiivisen koron menetelmällä	Yhteensä	Yhteensä
2016							
Available-for-sale –sijoitukset kirjattuina käypään arvoon		838				838	838
Available-for-sale –sijoitukset kirjattuna efektiivisen koron menetelmällä vähennettynä arvonalennuksilla		202				202	202
Muut pitkäaikaiset lainasaamiset			111	143		254	228
Myyntisaamiset				6 972		6 972	6 972
Muut lyhytaikaiset rahoitusvarat			235	61		296	296
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat sijoitukset, likvidit varat			327			327	327
Available-for-sale –sijoitukset arvostettuna käypään arvoon, likvidit varat	1 502					1 502	1 502
Käypään arvoon arvostetut rahavarat	7 497					7 497	7 497
Rahoitusvarat yhteensä	8 999	1 040	673	7 176	–	17 888	17 862
Pitkäaikaiset korolliset velat					3 657	3 657	3 821
Lyhytaikaiset korolliset velat					370	370	370
Muut rahoitusvelat			250		34	284	284
Ostovelat					3 781	3 781	3 781
Rahoitusvelat yhteensä	–	–	250	–	7 842	8 092	8 256
2015							
Available-for-sale –sijoitukset kirjattuina käypään arvoon		703				703	703
Available-for-sale –sijoitukset kirjattuna efektiivisen koron menetelmällä vähennettynä arvonalennuksilla		285				285	285
Muut pitkäaikaiset lainasaamiset				49		49	39
Myyntisaamiset				3 913		3 913	3 913
Muut lyhytaikaiset rahoitusvarat			96	32		128	128
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat sijoitukset, likvidit varat			687			687	687
Available-for-sale –sijoitukset julkisesti noteerattuihin osakkeisiin		16				16	16
Available-for-sale –sijoitukset arvostettuna käypään arvoon, likvidit varat	2 167					2 167	2 167
Käypään arvoon arvostetut rahavarat	6 995					6 995	6 995
Rahoitusvarat yhteensä	9 162	1 004	783	3 994	–	14 943	14 933
Pitkäaikaiset korolliset velat					2 023	2 023	2 100
Lyhytaikaiset korolliset velat					51	51	51
Muut rahoitusvelat			114		8	122	122
Ostovelat					1 910	1 910	1 910
Rahoitusvelat yhteensä	–	–	114	–	3 992	4 106	4 183

(1) Mikäli tase-erää ei ole kirjattu käypään arvoon, käytetään seuraavia käyvän arvon arvostusmenetelmiä. Käyvän arvon on katsottu olevan sama kuin kirjanpitoarvo available-for-sale –sijoituksille kirjattuna efektiivisen koron menetelmällä vähennettynä arvonalennuksilla, koska näille yksityisiin rahastoihin tehdyille sijoituksille ei ole luotettavaa tapaa arvioida käypää arvoa. Näille varoille tehdään arvonalentumistestaus perustuen diskontattujen rahavirtojen analyysiin, jos olosuhteissa tapahtuu jotain sellaista, minkä johdosta kerrytettävissä olevien rahamäärien katsotaan olevan kirjanpitoarvoa alhaisempi. Lainasaamisten ja velkojen käypä arvo perustuu ensisijaisesti kolmansien osapuolten hinnoittelupalveluista saataviin noteerauksiin (taso 2). Muiden varojen ja velkojen, mukaan lukien lainasaamisten ja velkojen käypä arvo perustuu pääasiassa diskontattujen rahavirtojen analyysiin (taso 2). Lyhytaikaisten varojen ja velkojen käyvän arvon arvioidaan olevan sama kuin kirjanpitoarvo pienen luottoriskin ja lyhyen juoksuajan perusteella. Katso liitetieto 2, Merkittävät laskentaperiaatteet.

Käypään arvon hierarkia

Käypään arvoon arvostettavat rahoitusvarat ja -velat luokitellaan arvostusmenetelmissä käytettyjen julkaisemattomien syöttötietojen määrän perusteella. Kolme hierarkiatasoa perustuvat siihen, että rahoitusvarojen ja -velkojen käypää arvoa määritettäessä syöttötietojen arviointia tarvitaan sitä enemmän, mitä ylemmälle tasolle siirrytään. Tasolla 1 arvostaminen tapahtuu pörssinoteerattujen tuotteiden markkina-arvon perusteella, tasolla 2 arvostus perustuu ensisijaisesti kolmansien osapuolten hinnoittelupalveluista saataviin noteerauksiin ja tasolla 3 tarvitaan eniten johdon harkintaa. Konserni luokittelee jokaisena tilinpäätöshetkenä rahoitusvarat ja -velat asianmukaisille käypään arvon hierarkian tasoille.

Käypään arvoon toistuvasti arvostettavat erät 31.12:

milj. EUR	Instrumentit, joilla on aktiivisilla markkinoilla määäräytyvä hinta (taso 1)	Julkiseen tietoon perustuva arvostusmenetelmä (taso 2)	Julkaisemattomaan tietoon perustuva arvostusmenetelmä (taso 3)	Yhteensä
2016				
Available-for-sale –sijoitukset kirjattuina käypään arvoon	–	164	674	838
Muut lyhytaikaiset rahoitusvarat, johdannaiset ⁽¹⁾	–	235	–	235
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat sijoitukset	–	438	–	438
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat Available-for-sale –sijoitukset, likvidit varat	–	1 502	–	1 502
Varat yhteensä	–	2 339	674	3 013
Muut rahoitusvelat, johdannaiset ⁽¹⁾	–	236	14	250
Velat yhteensä	–	236	14	250
2015				
Available-for-sale –sijoitukset kirjattuina käypään arvoon	–	15	688	703
Muut lyhytaikaiset rahoitusvarat, johdannaiset ⁽¹⁾	–	96	–	96
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat sijoitukset	–	687	–	687
Available-for-sale –sijoitukset julkisesti noteerattuihin osakkeisiin	16	–	–	16
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat Available-for-sale –sijoitukset, likvidit varat	–	2 167	–	2 167
Varat yhteensä	16	2 965	688	3 669
Muut rahoitusvelat, johdannaiset ⁽¹⁾	–	114	–	114
Velat yhteensä	–	114	–	114

(1) Liitetiedossa 25, Johdannaiset, esitetään jako suojauslaskennan piirissä oleviin ja muihin johdannaisiin.

Taso 1 sisältää rahoitusvarat ja -velat, joiden arvostus perustuu täysin julkisiin markkinahintoihin aktiivisilla markkinoilla. Rahoitusinstrumentti katsotaan noteeratuksi aktiivisilla markkinoilla, jos markkinahinnat ovat helposti ja säännöllisesti saatavilla pörssistä ja nämä hinnat edustavat todellisia ja säännöllisesti toteutuvia toisistaan riippumattomien osapuolten välisiä markkinatapahtumia. Tähän kategoriaan sisältyvät vain pörssinoteeratut tuotteet. Vertaavien vuosien esitystapaa on muutettu vastaavasti.

Taso 2 sisältää rahoitusvaroja ja -velkoja, jotka arvostetaan käyttäen arvostusmenetelmää, joka perustuu sillä hetkellä todettavissa olevien markkinatransaktioiden perusteella saatavien hintatietojen tukemiin oletuksiin. Näihin eriin kuuluu varoja ja velkoja, joiden markkinahinnat ovat julkisia, mutta eivät määrydy aktiivisilla markkinoilla, rahoitusvaroja, joiden käypä arvo perustuu välittäjän antamiin hintoihin, sekä varoja, jotka arvostetaan käyttäen konsernin omia malleja, joissa oletukset perustuvat merkittävältä osin julkiseen markkinatietoon. Tähän kategoriaan sisältyy valtaosa konsernin listatuista joukkovelkakirjoista ja muista arvopapereista, vapaasti ostettavat ja myytävät johdannaiset, sekä eräitä muita tuotteita.

Taso 3 sisältää suuren määrän sijoituksia listaamattomiin osakkeisiin ja listaamattomiin rahastoihin, mukaan lukien kasvuvaiheen sijoituksiin erikoistuneen Nokia Growth Partners –ohjelman hallinnoimat sijoitukset ja varhaisen vaiheen mahdollisuuksiin keskittyvän BlueRun Venturesin hallinnoimat sijoitukset. Tason 3 sijoitusten käypä arvo määritetään yhdellä tai useammalla arvostustekniikalla: markkinalähtöisessä lähestymistavassa käytetään vertailukelpoisia markkinatransaktioita, ja tuottopohjainen lähestymistapa perustuu odotettujen tulevien rahavirtojen nykyarvoon. Listaamattomien rahastojen tapauksessa rahastonhoitaja saattaa valita sopivat arvostustekniikat syöttötietojen saatavuuden ja luotettavuuden perusteella. Joissakin tapauksissa tietty arvostustekniikka voi antaa parhaan kuvan käyvästä arvosta, kun taas toisissa olosuhteissa voi olla tarpeen käyttää useita arvostustekniikoita.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot jatkoa

Käyvän arvon määrittämisessä käytettäviä syöttötietoja ovat muun muassa alkuperäinen transaktiohintaa, samoilla tai vastaavilla instrumenteilla viime aikoina tehdyt transaktiot, toteutetut tai valmisteilla olevat ulkopuolisten osapuolten tai vastaavien liikkeeseenlaskijoiden transaktiot taustalla olevalla sijoituksella, rahoituskierrokset, pääomitus tai liikkeeseenlaskijan toteuttamat muut transaktiot, liikkeeseenlaskut osake- tai velkamarkkinoilla sekä muutokset taloudellisissa tunnusluvuissa tai rahavirroissa oikaistuna tarpeen mukaan maksuvalmiuteen, luottokelpoisuuteen, markkinoihin ja/tai muihin tekijöihin liittyvillä riskeillä. Tason 3 sijoitukset arvostetaan neljännesvuosittain ottaen huomioon muutokset, ennusteet ja oletukset sekä muutokset taloudellisissa ja muissa merkityksellisissä olosuhteissa. Käypää arvoa saatetaan oikaista heikon markkinalikviditeetin ja/tai luovutuskelpoisuuden perusteella, ja sijoituksen hoitaja voi arvioida arvon alentumisen määrän, mikäli markkinatietoja ei ole saatavilla. Oletukset, joita sijoituksen hoitaja käyttää julkaistujen syöttötietojen puuttumisen takia, voivat vaikuttaa yksittäisten sijoitusten käypään arvoon, mutta millään yksittäisellä syöttötiedolla ei ole merkittävää vaikutusta tason 3 sijoitusten käyvän arvon kokonaismäärään.

Laskelma tason 3 käypään arvoon arvostettujen rahoituserien alku- ja loppusaldojen muutoksista:

milj. EUR	Tason 3 rahoitusvarat ja -velat
1.1.2015	556
Nettovoitto tuloslaskelmassa	96
Nettovoitto laajassa tuloksessa	83
Ostot	70
Myynnit	-146
Muut	29
31.12.2015	688
Nettovoitto tuloslaskelmassa	52
Nettotappio laajassa tuloksessa	-48
Liiketoimintojen yhdistämisen kautta toteutuneet lisäykset	-14
Ostot	72
Myynnit	-101
Muut	11
31.12.2016	660

Tiettyjen tason 3 rahoitusinstrumenttien voitot ja tappiot kirjataan tuloslaskelmassa liiketoiminnan muihin tuottoihin ja kuluihin, koska näiden sijoitusten hankinta- ja luovutuspäätökset tehdään liiketoiminnallisista perusteista. Muissa tapauksissa voitot ja tappiot sisältyvät rahoitustuottoihin ja -kuluihin.

25. Johdannaiset

milj. EUR	Vastaavaa		Vastattavaa	
	Käypä arvo ⁽¹⁾	Nimellisarvo ⁽²⁾	Käypä arvo ⁽¹⁾	Nimellisarvo ⁽²⁾
2016				
Ulkomaisiin yksikköihin tehtyjen nettosijoitusten suojat				
Valuuttatermiinit	20	1 829	-1	255
Ennakoitujen rahavirtojen suojaus				
Valuuttatermiinit	12	382	-9	185
Käyvän arvon suojaus				
Koronvaihtosopimukset	42	300	-	-
Valuuttatermiinit	21	350	-51	689
Kiinteäehtoiset sitoumukset	34	633	-6	311
Ennakoitujen rahavirtojen ja käyvän arvon suojaukset⁽³⁾				
Valuuttojen väliset koronvaihtosopimukset	42	1 002	-	-
Johdannaiset, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa ja jotka arvostetaan käypään arvoon tuloslaskelmassa				
Valuuttatermiinit	61	3 777	-135	7 526
Ostetut valuuttaoptiot	3	569	-	-
Koronvaihtosopimukset	-	-	-29	329
Muut johdannaiset	-	-	-5	157
Yhteensä	235	8 842	-236	9 452
2015				
Ulkomaisiin yksikköihin tehtyjen nettosijoitusten suojat				
Valuuttatermiinit	2	223	-5	464
Ostetut valuuttaoptiot	-	106	-	-
Myydyt valuuttaoptiot	-	-	-	114
Ennakoitujen rahavirtojen suojaus				
Valuuttatermiinit	4	844	-19	880
Käyvän arvon suojaus				
Koronvaihtosopimukset	52	301	-	-
Ennakoitujen rahavirtojen ja käyvän arvon suojaukset⁽³⁾				
Valuuttojen väliset koronvaihtosopimukset	17	355	-5	646
Johdannaiset, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa ja jotka arvostetaan käypään arvoon tuloslaskelmassa				
Valuuttatermiinit	17	2 117	-31	2 296
Ostetut valuuttaoptiot	4	350	-	-
Myydyt valuuttaoptiot	-	-	-	48
Koronvaihtosopimukset	-	-	-50	646
Muut johdannaiset	-	-	-4	37
Yhteensä	96	4 296	-114	5 131

(1) Sisällytetty konsernitaseessa muihin lyhytaikaisiin rahoitusvaroihin ja muihin lyhytaikaisiin rahoitusvelkoihin.

(2) Sisältävät kaikki sopimukset, joita ei ole vielä suoritettu tai peruttu. Nimellisarvot eivät välttämättä yksin tarkasteltuna anna kuvaa konsernin riskiasemasta, koska joitakin sopimuksia voidaan netottaa toisilla sopimuksilla.

(3) Valuuttojen väliset koronvaihtosopimukset on määritetty osin käyvän arvon ja osin ennakoitujen rahavirtojen suojausinstrumenteiksi.

26. Osakeperusteiset maksut

Konsernilla on useita työntekijöille suunnattuja osakepohjaisia kannustinohjelmia. Ohjelmiin kuuluvat tulosperusteiset osakepalkkio-ohjelmat, ehdolliset osakepalkkio-ohjelmat ja työntekijöiden osakesäästöohjelmat. Uusia optio-ohjelmia ei enää myönnetä, mutta vuoden 2011 optio-ohjelma on vielä voimassa. Sekä johto että muut ohjelmiin oikeutetut työntekijät osallistuvat näihin ohjelmiin. Osakepohjaisten kannustinpalkkioiden toteutuminen edellyttää pääsääntöisesti työsuhteen jatkumista sekä kunkin ohjelman ehdoissa määriteltyjen tulokseen ja palveluksen suorittamiseen perustuvien sekä muiden ehtojen toteutumista. Osakepohjaisista kannustinohjelmista aiheutuneet kulut Jatkuville toiminnoille olivat 130 miljoonaa euroa (67 miljoonaa euroa vuonna 2015 ja 53 miljoonaa euroa vuonna 2014).

Tulosperusteiset osakepalkkiot

Vuonna 2016 konserni hallinnoi neljää globaalia tulosperusteista osakepalkkio-ohjelmaa, eli vuosien 2013, 2014, 2015 ja 2016 tulosperusteisia osakepalkkio-ohjelmia. Tulosperusteinen osakepalkkio edustaa konsernin velvoitetta antaa työntekijöille Nokian osakkeita myöhempänä ajankohtana, mikäli ennalta määritetyt suoritustavoitteet saavutetaan. Vuoden 2016 tulosperusteisen osakepalkkio-ohjelman nojalla myönnettyihin palkkioihin liittyi ennalta määritetyt suoritustavoitteet ja takuu palkkion vähimmäismäärästä. Vuoden 2016 osakepalkkio-ohjelman ehdoissa määritellystä palkkion vähimmäismäärästä seuraa, että sitouttamiskauden jälkeen maksettavien osakkeiden lukumäärän minimitaso on 25 prosenttia myönnetystä määrästä tulostavoitteen kohdalla. Tulosperusteisten osakepalkkioiden määrä tulostavoitteen kohdalla on se määrä osallistujille myönnettyjä tulosperusteisia osakepalkkioita, jotka maksetaan, jos tavoitetaso saavutetaan suoritustavoitteiden osalta. Tavoitemäärän mahdollisesti ylittävän maksun määrä määritetään vertaamalla kaksivuotisen suorituskauden aikana saavutettua taloudellista tulosta asetettuihin suoritustavoitteisiin. Mikäli maksimitaso saavutetaan, toteutettava määrä on kaksinkertainen tavoitemäärään nähden.

Tietoja globaaleista tulosperusteisista osakepalkkio-ohjelmista 31.12.:

Ohjelma	Liikkeeseenlasketut tulosperusteiset osakepalkkiot tulostavoitteen kohdalla	Vahvistettu palkkio (% määrä tulostavoitteen kohdalla)	Suorituskausi	Sitouttamiskausi ⁽¹⁾	Toteuttamisvuosi
2013	–	86	2013–2014	2015	2016
2014	10 247 152	126	2014–2015	2016	2017
2015	10 818 660	124	2015–2016	2017	2018
2016	22 351 738		2016–2017	2018	2019

(1) Sitouttamiskausi kestää aina vähintään yhden vuoden suorituskauden päättymisestä.

Suoritustavoitteet 31.12. päättyneenä vuonna:

Suoritustavoitteet	Tavoitetaso EUR	Maksimitaso EUR	Painotus %
Vuoden 2016 ohjelma			
Keskimääräinen vuosittainen ⁽¹⁾ liikevaihto 2016–2017	24 097 milj.	27 724 milj.	50
Keskimääräinen vuosittainen laimennettu ⁽¹⁾ osakekohtainen tulos 2016–2017	0,23	0,34	50
Vuoden 2015 ohjelma⁽²⁾			
Vuosittainen ⁽¹⁾ liikevaihto 2015	11 892 milj.	14 144 milj.	25
Vuosittainen ⁽¹⁾ liikevaihto 2016	23 421 milj.	27 852 milj.	25
Keskimääräinen vuosittainen laimennettu ⁽¹⁾ osakekohtainen tulos 2015–2016	0,18	0,29	50

(1) Ei sisällä Alcatel Lucent -hankintaan ja -integraatioon liittyviä kuluja, liikearvon arvonalentumiskuluja, aineettomien hyödykkeiden poistoja ja muita yrityskaupoista johtuvia hankintahinnan kohdentamiseen liittyviä eriä, uudelleenjärjestelykuluja ja muita niihin liittyviä kuluja.

(2) Vuoden 2015 tulosperusteisen osakepalkkio-ohjelman suoritustavoitteita muokattiin vuonna 2016 ottamaan huomioon konsernin uuden rakenteen ja koon johtuen HERE-liiketoiminnan myynnistä ja Alcatel Lucentin hankinnasta. Liikevaihdon tunnuslukua painotetaan samassa suhteessa molempien vuosien osalta sen sijaan, että liikevaihdon tunnusluku laskettaisiin keskiarvona kahden vuoden suorituskaudelta. Tämä johtuu huomattavasta erosta tunnusluvuissa vuoden 2015 Nokian ja vuoden 2016 uuden yhdistyneen Nokian välillä.

Ennen kuin Nokian osakkeet on annettu, tulosperusteisiin osakepalkkioihin ei liity mitään osakkeenomistajille kuuluvia oikeuksia, kuten äänioikeutta tai oikeutta osinkoon. Työntekijä pääsääntöisesti menettää tulosperusteiset osakepalkkionsa, mikäli hänen työsuhteensa konsernin palveluksessa päättyy ennen osakepalkkio-ohjelman sitouttamiskauden päättymistä.

Ehdolliset osakepalkkiot

Vuonna 2016 konserni hallinnoi neljää globaalia ehdollista osakepalkkio-ohjelmaa, eli vuosien 2013, 2014, 2015 ja 2016 osakepalkkio-ohjelmia. Vuoden 2015 ohjelmaa edeltävissä ohjelmissa ansaintajakso oli 36 kuukautta myöntämisvuosineljänneksen jälkeen. Vuoden 2015 ja 2016 ohjelmien uusi ansaintajakso on porrastettu siten, että ne tulevat maksuun kolmessa saman suuruudessa erässä yhden, kahden ja kolmen vuoden kuluttua palkkion myöntämisestä edellyttäen, että työsuhde Nokiaan jatkuu. Ehdollisia osakepalkkioita myönnetään rajoitetusti Nokian tulevan menestyksen kannalta keskeisten osaaajien palkkaamiseksi ja sitouttamiseksi. Ennen kuin Nokian osakkeet on annettu, ehdollisiin osakepalkkioihin ei liity mitään osakkeenomistajille kuuluvia oikeuksia, kuten äänioikeutta tai oikeutta osinkoon. Työntekijä pääsääntöisesti menettää ehdolliset osakepalkkionsa, mikäli hänen työsuhteensa konsernin palveluksessa päättyy ennen soveltuvan erän tai erien sitouttamiskausien päättymistä.

Aktiiviset osakepohjaiset kannustinjärjestelmät intrumenteittain

	Liikkeeseenlaskettujen tulosperusteisten osakepalkkioiden tavoitemäärä ⁽¹⁾		Liikkeeseenlasketut ehdolliset osakepalkkiot ⁽¹⁾	
	Tulosperusteiset osakepalkkiot tulostavoitteen kohdalla	Myöntämispäivän käyvän arvon painotettu keskiarvo EUR ⁽²⁾	Liikkeeseenlasketut ehdolliset osakepalkkiot	Myöntämispäivän käyvän arvon painotettu keskiarvo EUR ⁽²⁾
1.1.2014	21 980 408		30 356 850	
Myönnetty	13 934 730	6,07	1 013 466	5,62
Lunastettu	-18 676 072		-19 546 605	
Oikeus syntynyt	-5 000		-4 228 306	
31.12.2014	17 234 066		7 595 405	
Myönnetty	13 553 992	5,78	342 200	6,22
Lunastettu	-7 859 208		-3 880 221	
Oikeus syntynyt	-		-1 952 910	
31.12.2015	22 928 850		2 104 474	
Myönnetty	23 110 479	4,70	5 406 682	4,73
Lunastettu	-1 489 070		-255 023	
Oikeus syntynyt	-1 132 709		-1 286 596	
31.12.2016⁽³⁾	43 417 550		5 969 537	

(1) Sisältää tulosperusteisia ja ehdollisia osakepalkkioita muista kuin globaaleista kannustinohjelmista.

(2) Tulosperusteisten ja ehdollisten osakepalkkioiden käyvät arvot arvioidaan Nokian osakkeen myöntämispäivän markkinahinnan perusteella vähennettynä ansaintajakson aikana maksettaviksi oletettujen osinkojen nykyarvolla.

(3) Sisältää 10 247 152 kappaletta tulosperusteisia osakepalkkioita vuoden 2014 tulosperusteisesta osakepalkkio-ohjelmasta ja 521 685 kappaletta ehdollisesta osakepalkkio-ohjelmasta, jotka tulivat maksettaviksi 1.1.2017.

Työntekijöiden osakesäästöohjelma

Konserni tarjoaa vapaaehtoista työntekijöiden osakesäästöohjelmaa konsernin työntekijöille. Työntekijät voivat käyttää 12 kuukauden säästökauden ajan osan kuukausipalkastaan Nokian osakkeiden hankkimiseen. Konserni antaa kullekin ohjelmaan osallistuvalla työntekijällä yhden lisäosakkeen jokaista sellaista kahta ostettua osaketta kohden, jotka työntekijällä on hallussaan kun osakesäästöohjelman kausi päättyy. Vuonna 2016 annettiin 1 661 951 osaketta vuoden 2015 työntekijöiden osakesäästöohjelmaan osallistuneille työntekijöille (140 436 osaketta vuonna 2015). Lisäksi vuonna 2016, osakesäästöohjelman ehtojen mukaisesti, annettiin 20 ilmaista osaketta osakesäästöohjelmaan osallistuville, yhteensä 601 408 osaketta.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot jatkoa

Aiemmat osakepohjaiset palkkio-ohjelmat

Optio-oikeudet

Vuonna 2016 konserni hallinnoi kahta globaalia optio-ohjelmaa, vuoden 2007 ja vuoden 2011 optio-ohjelmia, jotka yhtiön osakkeenomistajat ovat hyväksyneet varsinaisessa yhtiökokouksessa kunkin ohjelman käynnistämisenä. Optio-ohjelmia ei vuoden 2013 jälkeen ole tarjottu palkkiona konsernin työntekijöille. Vuoden 2007 optio-ohjelma raukesi 1.1.2016.

Jokainen optio-oikeus oikeuttaa merkitsemään yhden uuden Nokian osakkeen. Optio-oikeudet ovat siirtokelvottomia ja niitä voidaan käyttää vain osakemerkintään. Osakkeet oikeuttavat osinkoon siltä tilikaudelta, jonka aikana osakkeiden merkintä on tapahtunut. Muut osakkeenomistajille kuuluvat oikeudet alkavat siitä päivästä, jona merkityt osakkeet ovat tulleet merkityiksi kaupparekisteriin. Työntekijä pääsääntöisesti menettää optio-oikeutensa, mikäli hänen työsuhteensa konsernin palveluksessa päättyy.

Annettujen ja käytettävissä olevien optio-oikeuksien täsmäytys:

Optio-oikeudet ⁽¹⁾	Osakemäärä	Merkintähinnan painotettu keskiarvo EUR	Painotettu keskiarvo EUR	Optio-oikeuksien määrä, merkintäaika alkanut	Merkintähinnan painotettu keskiarvo EUR
1.1.2014	28 000 192	4,47		4 339 341	9,66
Myönnetty	-56 623	5,75	6,69		
Lunastettu	-16 839 593	3,39			
Erääntyneet	-3 759 953	9,94			
31.12.2014	7 344 023	4,81		1 913 537	10,43
Myönnetty	-1 242 381	3,79	6,44		
Lunastettu	-2 215 216	2,48			
Erääntyneet	-246 140	8,07			
31.12.2015	3 640 286	4,67		2 318 911	5,97
Myönnetty	-832 900	2,52	4,87		
Lunastettu	-17 875	2,57			
Erääntyneet	-1 188 490	7,81			
31.12.2016	1 601 021	3,34		1 197 771	3,56

(1) Sisältää optio-oikeuksia myös muista kuin globaaleista osakepohjaisista kannustinohjelmista, Nokia Networksin osakepohjaista kannustinohjelmia lukuun ottamatta.

Nokia Networksin osakepalkkio-ohjelma

Nokia Siemens Networksin hallitus laati vuonna 2012 osakepohjaisen kannustinohjelman (Nokia Networks Equity Incentive Plan –ohjelma), jonka nojalla Nokia Solutions and Networks B.V.:n osakeoptioita myönnettiin valikoiduille työntekijöille ja ylimmälle johdolle. Optioista 30 prosenttia oli merkittävässä vuonna 2015 ja loput 70 prosenttia tulivat merkittäväksi vuonna 2016. Osakkeiden merkintähinta perustuu optioiden myöntämispäivän osakkeen hintaan, joka määritellään ohjelman ehtojen mukaisesti. Optiot käsitellään rahana maksettavana osakeperusteisena velvoitteena 31.12.2016. Velan käypä arvo perustuu osakkeiden arvioituun käypään arvoon vähennettynä optioiden merkintähinnalla raportointipäivänä. Osakepalkkio-ohjelman kokonaisvelka on 9 miljoonaa euroa (73 miljoonaa euroa vuonna 2015), ja se sisältyy konsernitaseessa ryhmään Siirtovelat ja muut velat.

Alcatel Lucentin osakepalkkio-ohjelma

Alcatel Lucentin hankinnan toteuduttua, entisen Alcatel Lucentin työntekijöille aiemmin myönnetty osakepalkkio-ohjelmat, jotka oli laskettu liikkeeseen ja jotka olivat edelleen käytettävissä, siirrettiin konserniin alkuperäisillä oikeuden syntymisehdoilla. Useita likviditeettisopimuksia tarjottiin rajoitetuissa olosuhteissa transaktion osana sen tukemiseksi, että tiettyjä palkkioita pystyttiin oikeuden syntymishetkellä toteuttamaan Nokian osakkeina. Pääasiallisen likviditeettisopimuksen (jota sovellettiin vuoden 2015 tulospäätöseen osakepalkkio-ohjelmaan) suoritustavoitteet ovat markkinaperusteiset ja ehtoja muokattiin muutoksella Alcatel Lucentin osakeperusteisesta tunnusluvusta Nokian osakeperusteiseen tunnusluvuun. Kaikki myönnetty osakkeet, jotka ovat likviditeettisopimuksien piirissä, käsitellään Nokian toimesta korvaavina ohjelmina.

Lunastusmenettelyn aikana vuoden 2016 kolmannella vuosineljänneksellä jäljellä olevien ohjelmien ehtoja muutettiin lunastusmenettelyn toteutumisen mahdollistamiseksi. Nämä muutokset jäljellä oleviin liikkeeseenlaskettujen osakepalkkio-ohjelmien ja optio-oikeuksien ehtoihin, siltä osin kun ne eivät olleet jo aiemmin likviditeettisopimusten piirissä, sisälsivät pakollisen nopeutuksen tulospäätöksiin osakepalkkio-ohjelmiin, joihin ei ollut vielä syntynyt oikeutta ja ohjelman ehtojen muutokseen liittyen liikkeeseenlaskettuihin optio-oikeuksiin, mistä seurasi optioiden maksu käteisvaroina oman pääoman instrumenttien sijaan muiden ehtojen säilyessä muuttumattomina. Optiot käsitellään käteisvaroina maksettavana osakeperusteisena maksuna ja velkana 31.12.2016. Konsernin tuloslaskelmaan sisältyy 8 miljoonaa euroa osakeperusteisista maksujärjestelyistä johtuvia kuluja liittyen entisen Alcatel Lucentin ohjelmiin. Velan käypä arvo on määritetty perustuen osakkeen tilinpäätöshetken markkina-arvoon vähennettynä optioiden merkintähinnalla. Optio-ohjelman kokonaisvelka on 19 miljoonaa euroa ja se sisältyy konsernitaseessa ryhmään Siirtovelat ja muut velat.

27. Eläkkeet ja muut työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet

Konsernilla on useita työsuhteen päättymisen jälkeisiä etuuksia koskevia järjestelyjä eri maissa, ja ne sisältävät sekä etuuspohjaisia että maksupohjaisia järjestelyjä. Etuuspohjaiset järjestelyt altistavat konsernin vakuutusmatemaattisille riskeille, joita ovat muun muassa sijoitusriski, korkoriski ja odotettavissa olevaan elinikään liittyvä riski. Etuuspohjaisten eläkejärjestelyjen piirteet ja niihin liittyvät riskit vaihtelevat kunkin maan lainsäädännöllisen, verotuksellisen ja taloudellisen ympäristön mukaan. Näitä piirteitä ja riskejä kuvataan seuraavassa tarkemmin kunkin Jatkuviin toimintoihin sisältyvän järjestelyn osalta.

Etuuspohjaisten järjestelyjen yhteensä 1 198 miljoonan euron (398 miljoonaa euroa vuonna 2015) nettovelka koostuu 5 000 miljoonan euron (423 miljoonaa euroa vuonna 2015) eläke- ja muista työsuhteen päättymisen jälkeisistä etuuksista aiheutuvasta nettovelasta sekä 3 802 miljoonan euron (25 miljoonaa euroa vuonna 2015) eläke- ja muihin työsuhteen päättymisen jälkeisiin etuusjärjestelyihin kuuluvista nettovaroista.

Etuuspohjaiset järjestelyt

Konsernin merkittävimmät etuuspohjaiset eläkejärjestelyt ovat Yhdysvalloissa, Saksassa ja Isoissa-Britanniassa. Yhdessä ne kattavat 93 prosenttia (80 prosenttia vuonna 2015) konsernin etuuspohjaisesta velvoitteesta ja 92 prosenttia (81 prosenttia vuonna 2015) konsernin järjestelyihin kuuluvien varojen kokonaismäärästä.

Etuuspohjaiset velvoitteet, järjestelyjen varojen käyvät arvot, omaisuuserän enimmäismäärän vaikutukset sekä etuuspohjaisten järjestelyjen nettomäärä 31.12.:

milj. EUR	2016				2015			
	Etuuspohjainen velvoite	Järjestelyn varojen käypä arvo	Omaisuuserän enimmäismäärän vaikutus	Etuuspohjaisen järjestelyn nettomäärä	Etuuspohjainen velvoite	Järjestelyn varojen käypä arvo	Omaisuuserän enimmäismäärän vaikutus	Etuuspohjaisen järjestelyn nettomäärä
Yhdysvallat	-22 845	22 880	-265	-230	-59	57	-	-2
Saksa	-2 680	1 160	-	-1 520	-1 279	980	-	-299
Iso-Britannia	-1 265	1 485	-	220	-128	136	-	8
Muut	-1 873	2 245	-40	332	-374	278	-9	-105
Yhteensä	-28 663	27 770	-305	-1 198	-1 840	1 451	-9	-398

Yhdysvallat

Konsernilla on Yhdysvalloissa merkittäviä etuuspohjaisia eläkejärjestelyjä sekä merkittävä eläköitymisen jälkeinen sosiaalietuusjärjestely ("Opeb"), josta maksetaan terveydenhuollon etuuksia ja henkivakuutusturvaa eläköitymisen jälkeen. Eläkejärjestelyt sisältävät sekä perinteisiä palvelussuhteeseen perustuvia ohjelmia että rahamaksuihin perustuvia järjestelyjä. Johdon järjestely kuukausipalkkaisille ammattiliittoihin kuulumattomille työntekijöille suljettiin uusilta työntekijöiltä 31.12.2007 ja jäädytettiin kokonaisuudessaan 31.12.2009. Konserni, joka silloin oli Alcatel Lucent, otti 1.1.2015 käyttöön uuden rahamaksuihin perustuvan ohjelman kuukausipalkkaisille ammattiliittoihin kuulumattomille työntekijöille. 1.1.2017 ohjelma laajennettiin koskemaan kaikkia Yhdysvalloissa palkattuja työntekijöitä lukuun ottamatta Nokia Technologiesin henkilökuntaa. Ammattiliittojen edustamille työntekijöille konserni ylläpitää United States Occupational plan -nimistä järjestelyä, joka on perinteinen palvelussuhteeseen perustuva, avoin eläkejärjestely. Eläköitymisen jälkeisiä sosiaalietuusjärjestelyjä pidetään yllä erälle eläköityneille entisille työntekijöille. Communications Workers of America ("CWA") ja International Brotherhood of Electrical Workers ("IBEW") -ammattiliittojen kanssa tehtiin sopimus, jonka mukaisesti eläköitymisen jälkeisiä terveydenhuollon etuuksien ja henkivakuutusturvan tarjoamista jatketaan niille työntekijöille, joita nämä kaksi ammattiliittoa aiemmin edustivat.

Etuuspohjaiset velvoitteet, järjestelyjen varojen käyvät arvot, omaisuuserän enimmäismäärän vaikutukset sekä etuuspohjaisten järjestelyjen nettomäärä 31.12.:

milj. EUR	2016				2015			
	Etuuspohjainen velvoite	Järjestelyn varojen käypä arvo	Omaisuuserän enimmäismäärän vaikutus	Etuuspohjaisen järjestelyn nettomäärä	Etuuspohjainen velvoite	Järjestelyn varojen käypä arvo	Omaisuuserän enimmäismäärän vaikutus	Etuuspohjaisen järjestelyn nettomäärä
Eläke-etuudet								
Johto	-15 855	16 861	-2	1 004	-59	57	-	-2
Työntekijät	-3 528	5 440	-263	1 649	-	-	-	-
Täydentävät	-401	-	-	-401	-	-	-	-
Yhteensä	-19 784	22 301	-265	2 252	-59	57	-	-2
Eläköitymisen jälkeiset etuudet								
Ammattiliittoihin kuulumattomien terveydenhuolto	-126	-	-	-126				
Ammattiliittojen aiemmin edustamien terveydenhuolto	-1 343	270	-	-1 073				
Ammattiliittoihin kuulumattomien ryhmähenkivakuutus	-1 040	220	-	-820				
Ammattiliittojen aiemmin edustamien ryhmähenkivakuutus	-551	89	-	-462				
Muut	-1	-	-	-1				
Yhteensä	-3 061	579	-	-2 482				

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot jatkoa

Saksa

Konsernilla on Saksassa kaksi pääasiallista järjestelyä, jotka kattavat suurimman osan aktiivisista työntekijöistä: rahamaksuihin perustuva Beitragsorientierte Altersversorgung ("BA") eläkejärjestely ja samankaltainen rahamaksuihin perustuva ohjelma entisille Alcatel Lucentin työntekijöille. Yksittäiset etuudet ovat yleensä riippuvaisia etuuteen oikeuttavasta palkkatasosta, asemasta konsernin organisaatiossa sekä palvelusvuosista. Nämä järjestelyt ovat osittain rahoitettuja etuuspohjaisia eläkejärjestelyjä, josta maksettaville etuuksille konserni takaa vähimmäistuoton. BA rahoitetaan NSN Eläkesäätiön (NSN Pension Trust e.V.) kautta. Alcatel Lucentin rahamaksuihin perustuva järjestely rahoitetaan Alcatel SEL Unterstützungs-GmbH:n kautta. Säätiöt ovat juridisesti erillisiä konsernista ja hallinnoivat järjestelyn varoja säätiösopimustensa mukaisesti.

Kaikki muut järjestelyt on aiemmin jäädytetty ja korvattu rahamaksuihin perustuvilla järjestelyillä. Etuuksia maksetaan vuosittaisina erinä, kuukausittaisina vanhuuseläkkeinä tai eläköitymisen yhteydessä kertynyttä eläkettä ja taattua korkoa vastaavina kertakorvauksina. Saksan etuuspohjaisten järjestelyjen riskit liittyvät muutoksiin järjestelyn piiriin kuuluvien henkilöiden kuolleisuudessa sekä järjestelyn varojen sijoitustuotoissa.

Iso-Britannia

Konsernilla on kolme järjestelyä Isossa-Britanniassa. Etuuspohjainen järjestely aiemmin Nokian palveluksessa olleille työntekijöille on jaettu kahteen osaan, joista molemmat, sekä maksuilla hankittava osuus että lopulliseen palkkaan perustuva osuus, on suljettu uusilta maksuilla ja etuuksilta 30.4.2012 alkaen. Henkilökohtaiset eläke-etuudet ovat yleensä riippuvaisia etuuteen oikeuttavasta palkkatasosta ja palvelusvuosista eläkejärjestelyn etuuspohjaisessa osassa ja henkilökohtaisista sijoituspäätöksistä eläkejärjestelyn maksupohjaiseen osaan liittyen. Eläkejärjestely rahoitetaan säätiöpohjaisesti toimivan NSN Pension Planin kautta. Kaksi muuta etuuspohjaista järjestelyä ovat Alcatel Pension Plan, joka suljettiin uusilta työntekijöiltä vuonna 2002, ja Lucent Technologies Retirement Benefits Plan, joka suljettiin uusilta työntekijöiltä vuonna 2001. Aktiiviset työntekijät kerryttävät kuitenkin edelleen etuuksia näissä järjestelyissä. Molemmissa järjestelyissä etuudet perustuvat loppupalkkaan.

Vaikutus konsernitilinpäätökseen

Muutokset etuuspohjaisen veloitteen nykyarvossa, järjestelyjen varojen käyvässä arvoissa sekä omaisuuserän enimmäismäärän vaikutukset

Muutokset etuuspohjaisen veloitteen nykyarvossa 31.12. päättyneillä tilikausilla:

milj. EUR	2016				2015		
	Yhdysvallat eläkkeet	Yhdysvallat Opeb	Muut eläkkeet	Yhteensä	Yhdysvallat eläkkeet	Muut eläkkeet	Yhteensä
1.1.	-58	-	-1 782	-1 840	-71	-1 813	-1 884
Siirto Lopetettuihin toimintoihin	-	-	-	-	16	-	16
Kauden työsuorituksen perustuvat menot	-63	-	-92	-155	-	-46	-46
Korkokulut	-711	-111	-150	-972	-3	-46	-49
Takautuvaan työsuorituksen perustuvat kulut ja järjestelyjen supistamiset	-13	-	11	-2	-	5	5
Eläkevastuiden täyttämiset	5	-	6	11	-	-	-
Yhteensä	-782	-111	-225	-1 118	-3	-87	-90
Uudelleen määrittämisestä johtuvat erät:							
Väestötilastollisten oletusten muutoksesta johtuva voitto/tappio	79	15	-13	81	1	-1	-
Taloudellisten oletusten muutoksista johtuva tappio/voitto	-301	-60	-593	-954	2	112	114
Kokemusperusteiset voitot/tappiot	227	205	-74	358	1	-1	-
Yhteensä	5	160	-680	-515	4	110	114
Valuuttakurssierot	-615	-91	166	-540	-6	-29	-35
Maksusuoritukset järjestelyyn osallistuvilta	-	-124	-20	-144	-	-16	-16
Järjestelyistä suoritettavat etuusmaksut	1 595	366	243	2 204	2	58	60
Hankittu liiketoimintojen yhdistämisessä	-19 919	-3 243	-3 431	-26 593	-	-4	-4
Muut	-10	-18	-89	-117	-	-1	-1
Yhteensä	-18 949	-3 110	-3 131	-25 190	-4	8	4
31.12.	-19 784	-3 061	-5 818	-28 663	-58	-1 782	-1 840

Muutokset järjestelyjen varojen käyvissä arvoissa 31.12. päättyneillä tilikausilla:

milj. EUR	2016				2015		
	Yhdysvallat eläkkeet	Yhdysvallat Opeb	Muut eläkkeet	Yhteensä	Yhdysvallat eläkkeet	Muut eläkkeet	Yhteensä
1.1.	57	–	1 394	1 451	59	1 328	1 387
Siirto Lopetettuihin toimintoihin	–	–	–	–	-5	–	-5
Korkotuotot	774	18	135	927	2	38	40
Hallintokulut ja korko omaisuuserän enimmäismäärälle	-19	–	-1	-20	–	-1	-1
Eläkevastuiden täyttämiset	-5	–	-6	-11	–	–	–
Yhteensä	750	18	128	896	2	37	39
Uudelleen määrittämisestä johtuvat erät:							
Järjestelyyn kuuluvien varojen tuotto lukuun ottamatta korkotuottoon sisältyviä eriä	947	6	387	1 340	-3	5	2
Yhteensä	947	6	387	1 340	-3	5	2
Valuuttakurssierot	709	16	-207	518	6	22	28
Maksusuoritukset:							
Työnantajilta	32	10	74	116	–	26	26
Järjestelyyn osallistuvilta	–	124	20	144	–	16	16
Järjestelystä suoritettavat etuusmaksut	-1 595	-366	-164	-2 125	-2	-45	-47
Hankittu liiketoimintojen yhdistämisessä	21 571	599	3 182	25 352	–	4	4
Muut ⁽¹⁾	-170	172	76	78	–	1	1
Yhteensä	20 547	555	2 981	24 083	4	24	28
31.12.	22 301	579	4 890	27 770	57	1 394	1 451

(1) Sisältää Section 420:n mukaisen varojen siirron Yhdysvaltojen eläkkeiden ja Opebin välillä.

Muutokset rahastoidussa asemassa 31.12. päättyneillä tilikausilla:

milj. EUR	2016				2015		
	Yhdysvallat eläkkeet	Yhdysvallat Opeb	Muut eläkkeet	Yhteensä	Yhdysvallat eläkkeet	Muut eläkkeet	Yhteensä
1.1.	-1	–	-388	-389	-12	-485	-497
Siirto Lopetettuihin toimintoihin	–	–	–	–	11	–	11
Kauden työsuorituksen perustuvat menot	-63	–	-92	-155	–	-46	-46
Korkotuotot/-kulut	44	-93	-16	-65	-1	-8	-9
Takautuvaan työsuoritukseen perustuvat kulut ja järjestelyjen supistamiset	-13	–	11	-2	–	5	5
Eläkevastuiden täyttämiset	–	–	–	–	–	-1	-1
Yhteensä	-32	-93	-97	-222	-1	-50	-51
Uudelleen määrittämisestä johtuvat erät:							
Järjestelyyn kuuluvien varojen tuotto lukuun ottamatta korkotuottoon sisältyviä eriä	947	6	387	1 340	-3	5	2
Väestötilastollisten oletusten muutoksesta johtuva voitto/tappio	79	15	-13	81	1	-1	–
Taloudellisten oletusten muutoksista johtuva tappio/voitto	-301	-60	-593	-954	2	112	114
Kokemusperusteiset voitot/tappiot	227	205	-74	358	1	-1	–
Yhteensä	952	166	-293	825	1	115	116
Valuuttakurssierot	94	-75	-41	-22	–	-7	-7
Maksusuoritukset työnantajalta	32	10	74	116	–	26	26
Järjestelystä suoritettavat etuusmaksut	–	–	79	79	–	13	13
Hankittu liiketoimintojen yhdistämisessä	1 652	-2 644	-249	-1 241	–	–	–
Muut ⁽¹⁾	-180	154	-13	-39	–	–	–
Yhteensä	1 598	-2 555	-150	-1 107	–	32	32
31.12.	2 517	-2 482	-928	-893	-1	-388	-389

(1) Sisältää Section 420:n mukaisen varojen siirron Yhdysvaltojen eläkkeiden ja Opebin välillä.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot jatkoa

Muutokset omaisuuserän enimmäismäärän vaikutuksessa 31.12. päättyneillä tilikausilla:

milj. EUR	2016				2015		
	Yhdysvallat eläkkeet	Yhdysvallat Opeb	Muut eläkkeet	Yhteensä	Yhdysvallat eläkkeet	Muut eläkkeet	Yhteensä
1.1.	-	-	-9	-9	-	-3	-3
Korkokulut	-1	-	-1	-2	-	-	-
Uudelleen määrittämisestä johtuvat erät:							
Omaisuuserän enimmäismäärän muutos lukuun ottamatta korkokuluun/-tuottoon sisältyviä eriä	-251	-	-7	-258	-	-6	-6
Hankittu liiketoimintojen yhdistämisessä	-	-	-22	-22	-	-	-
Valuuttakurssierot	-13	-	-1	-14	-	-	-
31.12.	-265	-	-40	-305	-	-9	-9

Netto yhteensä 31.12.päättyneillä tilikausilla:

milj. EUR	2016				2015		
	Yhdysvallat eläkkeet	Yhdysvallat Opeb	Muut eläkkeet	Yhteensä	Yhdysvallat eläkkeet	Muut eläkkeet	Yhteensä
Yhteensä 31.12.	2 252	-2 482	-968	-1 198	-1	-397	-398

Velvoitteiden nykyarvo sisältää 21 271 miljoonaa euroa (428 miljoonaa euroa vuonna 2015) täysin rahastoituja velvoitteita, 6 122 miljoonaa euroa (1 337 miljoonaa euroa vuonna 2015) osittain rahastoituja velvoitteita sekä 1 270 miljoonaa euroa (75 miljoonaa euroa vuonna 2015) rahastoimattomia velvoitteita.

Tuloslaskelmaan kirjattu

Konsernin tuloslaskelman henkilöstökuluihin kirjattu 31.12. päättyneillä tilikausilla:

milj. EUR	2016	2015	2014
Kauden työsuorituksen perustuvat menot	155	46	39
Takautuvaan työsuorituksen perustuvat kulut ja järjestelyjen supistamiset	2	-5	-
Nettokorkokulut	65	9	7
Eläkevastuiden täyttämiset	-	-	-1
Muut	-	1	-
Yhteensä	222	51	45
Joka liittyy seuraaviin:			
Yhdysvallat eläkkeet	32	1	-
Yhdysvallat Opeb	92	-	-
Muut eläkkeet	98	50	45

Laajaan tulokseen kirjattu

Muihin laajan tuloksen eriin kirjattu 31.12. päättyneillä tilikausilla:

milj. EUR	2016	2015	2014
Järjestelyyn kuuluvien varojen tuotto lukuun ottamatta korkotuottoon sisältyviä eriä	1 340	2	44
Väestötilastollisten oletusten muutoksesta johtuva voitto/tappio	81	-	-1
Taloudellisten oletusten muutoksista johtuva tappio/voitto	-954	114	-321
Kokemusperusteiset voitot/tappiot	358	-	-16
Omaisuuserän enimmäismäärän muutos	-259	-6	4
Yhteensä	566	110	290
Joka liittyy seuraaviin:			
Yhdysvallat eläkkeet	701	-	-
Yhdysvallat Opeb	166	-	-
Muut eläkkeet	-301	110	290

Vakuutusmatemaattiset oletukset ja herkkyyshanalyysi

Vakuutusmatemaattiset oletukset

Tulevaa kuolevuutta koskevat oletukset on määritetty kunkin maan julkaistuihin tilastoihin ja kokemukseen pohjautuvan aktuaarisen neuvonnan perusteella. Merkittävimmässä järjestelyssä käytetyt diskonttauskorot ja kuolevuustaulukot:

	2016	2015	2016
	Diskonttauskorko %		Kuolevuustaulukot
Yhdysvallat	3,7	4,5	RP-2014 w/MP-2016 mortality projection scale
Saksa	1,6	2,5	Heubeck Richttafeln
Iso-Britannia ⁽¹⁾	2,7	3,6	2005G S2PA Light
Kaikkien maiden painotettu keskiarvo	3,3	3,0	

(1) Taulukkoja on oikaistu 1,5 prosentin pitkäaikaisella positiivisella kehityksellä.

Etuspohjaisen veloitteen määrittämisessä käytetyt pääasialliset vakuutusmatemaattiset oletukset (ilmoitettu painotettuina keskiarvoina):

%	2016	2015
Diskonttauskorko nykyarvojen määrittämiseksi	3,3	3,0
Vastaiset palkankorotukset	1,9	2,6
Vastaiset eläkkeiden korotukset	0,3	1,3
Inflaatio	2,0	1,4
Etuspohjaisten veloitteiden keston painotettu keskiarvo	11 vuotta	15 vuotta

Yhdysvaltojen etuspohjaiset järjestelyt

Etuspohjaisen veloitteen määrittelyssä käytetyt vakuutusmatemaattiset oletukset:

%	2016	2015
Etusvelvoite, diskonttauskorko		
Eläkkeet	3,7	4,5
Eläköitymisen jälkeinen terveydenhuolto ja muut	3,4	–
Eläköitymisen jälkeinen ryhmähenkivakuutus	3,8	–
Vastaiset palkankorotukset	2,08	–
Oletetut terveydenhuoltokustannusten kehitysvauhdit		
Seuraavalle vuodelle oletettu terveydenhuoltokustannusten kehitysvauhti	7,5	
Seuraavalle vuodelle oletettu terveydenhuoltokustannusten kehitysvauhti (pois lukien eläköitymisen jälkeiset hammashoitoetuudet)	7,7	
Loppuarvon kasvuvauhti	4,9	
Vuosi, jona kehitysvauhti saavuttaa loppuarvon kasvuvauhdin	2028	

Herkkyyshanalyysi

Etuspohjaisen veloitteen herkkyyden muutoksille pääasiallisissa oletuksissa.

	Oletuksen muutos	Oletuksen kasvu ⁽¹⁾ milj. EUR	Oletuksen vähennys ⁽¹⁾ milj. EUR
Diskonttauskorko nykyarvojen määrittämiseksi	1,0 %	2 766	-3 361
Palkankorotusten vuotuinen kasvuvauhti	1,0 %	-126	112
Eläkkeiden kasvuvauhti	1,0 %	-580	481
Inflaatio	1,0 %	-581	471
Terveydenhuoltokustannusten kehitysvauhti	1,0 %	-74	67
Elinajanodote	1 vuosi	-826	773

(1) Positiivinen muutos tarkoittaa etuspohjaisen veloitteen vähentymistä ja negatiivinen muutos tarkoittaa etuspohjaisen veloitteen kasvua.

Yllä kuvattu herkkyyshanalyysi perustuu yhden oletuksen muutokseen samalla, kun muut oletukset pysyvät muuttumattomina, mikä ei välttämättä anna oikeaa kuvaa muutosten todellisista vaikutuksista. Jos useampi oletus muuttuisi samanaikaisesti, näiden muutosten yhteisvaikutus ei välttämättä olisi sama kuin yksittäisten muutosten summa. Jos oletukset muuttuvat toisin kuin yllä kuvatuissa määrin, ei vaikutus etuspohjaiseen veloitteeseen ole välttämättä lineaarinen. Herkkyyshanalyysin toteuttamistapa ja sen laatimisessa käytetyt oletukset ovat samat kuin aikaisemmalla kaudella.

Määritettäessä etuspohjaisen veloitteen herkkyyttä tärkeimmille vakuutusmatemaattisille oletuksille on käytetty samaa menetelmää kuin laskettaessa konsernitaseeseen kirjattavaa etuspohjaista eläkevelvoitetta, eli etuspohjaisen eläkeveloitteen nykyarvo on määritetty käyttämällä ennakoituun etuus oikeusyksikköön perustuvaa menetelmää (projected unit credit method). Etuspohjaisen veloitteen määrittämisessä käytettyjen oletusten muutosten eli diskonttauskoron korotuksen tai laskun, vastaisen palkankorotusoletuksen, eläkkeiden korotusprosentin tai inflaation muutoksilla ei ole symmetristä vaikutusta etuspohjaiseen veloitteeseen, mikä johtuu pääasiassa tulevan veloitteen nykyarvoa määritettäessä syntyvästä korkoa korolle -vaikutuksesta.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot jatkoa

Sijoitusstrategiat

Sijoitustoiminnan tavoite on säilyttää tai parantaa järjestelyjen rahastointiasemaa toteuttamalla sellaista sijoitusstrategiaa, joka maksimoi tuoton ja minimoi ylijäämäriskin. Varojen allokaatiosuunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon useita tekijöitä mukaan lukien, mutta niihin rajoittumatta, pitkän aikavälin riski- ja tuotto-odotus eri varallisuusluokille, järjestelyjen demografisia tekijöitä koskevat ennustukset, järjestelyistä suoritettavat etuusmaksut, maksusuoritukset järjestelyihin ja järjestelyjen rahastointiasema. Varojen ja velkojen yhteensovittamisen vaikutukset toteutetaan kunkin järjestelyn tasolla erikseen.

Konsernin eläkejärjestelyjen hallinnointitapa ei salli eläkerahastojen tekemiä suoria sijoituksia vaan edellyttää, että kaikki sijoitukset tehdään joko rahastoihin tai ammattimaisesti toimivien rahastonhoitajien kautta. Sijoitusneuvojat voivat käyttää markkinariskin hallinnoimiseen johdannaisia, joihin kuuluvat futuurit, termiinit, optiot ja koronvaihtosopimukset. Sijoitusten tuottoa ja riskiprofiilia seurataan jatkuvasti sekä yksittäin että osana laajempaa portfolioa. Yksi merkittävistä riskeistä on järjestelyn rahastoidun aseman aleneminen järjestelyn varojen ja/tai etuuspohjaisten velvoitteiden epäsuotuisan kehityksen seurauksena. Varojen ja velkojen yhteensovittamisella pyritään tästä johtuvien riskien minimointiin.

Järjestelyjen varojen jakautuminen

milj. EUR	2016				2015			
	Noteeratut	Noteeraamat	Yhteensä	%	Noteeratut	Noteeraamat	Yhteensä	%
Oman pääoman ehtoiset arvopaperit	2 777	–	2 777	10	348	–	348	24
Vieraan pääoman ehtoiset arvopaperit	18 329	–	18 329	66	627	98	725	51
Vakuutussopimukset	–	833	833	3	–	78	78	5
Kiinteistöt	–	1 389	1 389	5	–	77	77	5
Lyhytaikaiset sijoitukset	1 110	–	1 110	4	124	9	133	9
Muut	–	3 332	3 332	12	–	90	90	6
Yhteensä	22 216	5 554	27 770	100	1 099	352	1 451	100

Kaikilla lyhytaikaisilla sijoituksilla, käteisvarat mukaan lukien, oman pääoman ehtoilla arvopapereilla ja lähes kaikilla kiinteätuottoisilla arvopapereilla on noteeratut markkinahinnat toimivilla markkinoilla. Oman pääoman ehtoiset arvopaperit sisältävät sijoituksia pääomarahastoihin ja suoria sijoituksia, joilla on noteeratut markkinahinnat toimivilla markkinoilla. Vieraan pääoman ehtoiset arvopaperit ovat sijoituksia valtion ja yritysten joukkovelkakirjoihin sekä sijoituksia korkorahastoihin, joilla on noteeratut markkinahinnat toimivilla markkinoilla. Vieraan pääoman ehtoiset sijoitukset voivat sisältää myös rahastosijoituksia ja suoria sijoituksia. Vakuutussopimukset ovat kunkin maan paikallisen lainsäädännön puitteissa rakennettuja tavanmukaisia eläkevakuutussopimuksia. Kiinteistösisjoitukset ovat sijoituksia liikekiinteistöihin ja kiinteistörahastoihin, jotka sijoittavat monipuolisesti erityyppisiin kiinteistöihin. Lyhytaikaiset sijoitukset ovat likvidejä varoja tai käteistä rahaa, jotka pidetään vain hyvin lyhyen ajanjakson ajan ensisijaisen tavoitteen ollessa strateginen varojen kohdistamisen hallinta. Muut-ryhmä sisältää markkinahyödykkeitä sekä vaihtoehtoisia sijoituksia, mukaan lukien johdannaisopimukset.

Yhdysvaltojen järjestelyt

Yhdysvaltojen järjestelyjen varojen tavoiteltu ja toteutunut kohdistumisen vaihteluväli eläke- ja eläköitymisen jälkeisen säätiön osalta omaisuuseräryhmittäin 31.12.2016:

%	Eläkejärjestelyiden tavoiteltu kohdistumisen vaihteluväli	Osuus järjestelyn varoista	Eläköitymisen jälkeisten järjestelyiden tavoiteltu kohdistuminen	Osuus eläköitymisen jälkeisen järjestelyn varoista
Oman pääoman ehtoiset arvopaperit	7–13	10	45	45
Kiinteätuottoiset arvopaperit	62–83	73	15	15
Kiinteistöt	5–9	6	–	–
Noteeraamattomat oman pääoman ehtoiset arvopaperit ja muut	8–15	11	–	–
Käteisvarat	–	–	40	40
Yhteensä		100	100	100

Suurin osa konsernin Yhdysvaltojen eläkejärjestelyn varoista on pääeläkesäätiössä. Eläköitymisen jälkeisen järjestelyn varat ovat, eläköityneiden terveydenhuollon osalta pääeläkesäätiöön laitettujen summan lisäksi, kahdessa erillisessä säätiössä. Eläkkeiden ja Etuuksien Sijoituskomitea (Pension & Benefits Investment Committee) hyväksyy virallisesti tavoitellun kohdistumisen vaihteluvälin muutaman vuoden välein ulkopuolisten neuvonantajien ja sisäisen sijoitusjohdon suorittaman varojen ja velkojen yhteensovittamiseen liittyvän selvityksen (Asset-Liability-Model study) valmistuessa. Yhdysvaltain eläkejärjestelyn varojen kokonaisportfolioissa sijoitukset ovat jakautuneet noin 27,0 / 73,0 oman pääoman ehtoisten instrumenttien (mukaan lukien tätä tarkoitusta varten vaihtoehtoiset sijoitukset) ja kiinteätuottoisten sijoitusten välillä.

Yhdysvaltojen eläkejärjestelyn varat sisältävät 15 miljoonaa euroa Nokian velkakirjoja 31.12.2016 (8 miljoonaa euroa vuonna 2015).

Tulevat rahavirrat

Suoritukset

Konsernin suoritukset eläke- ja muihin eläköitymisen jälkeisten etuuksien järjestelyihin turvaavat tulevia etuusmaksuja järjestelyjen osallistujille. Rahastoinnin periaatteena on työsuhte-etuuksia koskevien ja verolakien sanelemien minimirahastointivaatimusten saavuttaminen sekä konsernin mahdollisesti tarkoituksenmukaisiksi määrittämien lisäsummien rahastointi. Suoritukset etuusjärjestelyihin tehdään täysin järjestelyjen osallistujien hyväksi. Työntantajan suoritukset, joiden odotetaan tulevan maksettaviksi vuonna 2017 ovat 123 miljoonaa euroa.

Yhdysvaltojen eläkejärjestelyt

Rahastointimenetelmät

Yhdysvaltojen kolmen merkittävän eläkejärjestelyn rahastointivaatimukset määräytyvät sovellettavan lainsäädännön, eli vuoden 1974 Employee Retirement Income Security Act:in ("ERISA"), vuoden 1986 Internal Revenue Code:n ja Internal Revenue Service:n ("IRS") säätämien säännösten perusteella.

Rahastointivaatimuksia määritettäessä ERISA sallii varojen arvostamisen markkina-arvoon tai keskimääräiseen arvoon tietyn ajanjakson aikana ja velkojen arvostamisen keskimääräisiin korkoihin perustuen tietyn ajanjakson aikana. Alustavan arvioinnin perusteella rahastointia ei vaadita aktiivisille johdon ja työntekijöiden eläkejärjestelyille ainakaan ennen vuotta 2018. Ei toiminnassa olevan työntekijöiden eläkejärjestelyn osalta konserni ei odota tulevaisuudessa rahastointivaatimuksia säännöksiin perustuviin rahastointitarkoituksiin ottaen huomioon järjestelyn varojen jakautumisen ja varojen määrän suhteessa velkojen määrään.

Section 420 siirto

IRS:n Section 420 ("Section 420") sallii eläkejärjestelyn varojen määriteltyjen järjestelyn rahastointivelvoitteiden raja-arvojen ylittävän osan siirron käytettäväksi järjestelyn eläköityneiden osallistujien terveydenhuolto- ja henkivakuutusmenojen kattamiseksi. Section 420 -säännösten perusteella konsernin on jatkettava terveydenhuolto- tai henkivakuutusetuuksien tarjoamista näille eläköityneille tietyn ajanjakson ajan ("kustannusten ylläpitokausi") säännösten määrittelemillä tasoilla. Section 420 on tällä hetkellä määritetty päättyväksi 31.12.2025. 1.12.2016 konserni teki 180 miljoonan euron Section 420 -siirron siirtäen ylimääräisiä eläkevaroja ei toiminnassa olevasta työntekijöiden eläkejärjestelystä terveydenhuolto- ja henkivakuutusetuuksien rahoittamiseksi niille eläköityneille edunsaajille, joita CWA ja IBEW -ammattiliitot työsuoloaikana edustivat. Konserni aikoo tehdä seuraavan Section 420 -siirron vuoden 2017 aikana ei toiminnassa olevasta työntekijöiden eläkejärjestelystä terveydenhuolto- ja ryhmähenkivakuutusetuuksien rahoittamiseksi.

Suoritukset

Seuraavassa taulukossa esitetään odotettavissa olevat suoritukset eläke- ja muihin eläköitymisen jälkeisten etuuksien järjestelyihin vuoteen 2026 asti. Näihin lukuihin sisältyy korvaus, jonka konserni saa tarjoamastaan turvasta sellaisille järjestelyn osallistujille, jotka ovat oikeutettuja Medicare Prescription drug -etuuteen. Konserni ei tehnyt suorituksia ehdot täyttäviin eläkejärjestelyihinsä vuonna 2016, eikä odota tekevänsä mitään suorituksia ainakaan ennen vuotta 2018. Toteutuneet suoritukset voivat poiketa odotetuista suorituksista johtuen monista tekijöistä, kuten järjestelyn varojen kehityksestä, korkotasosta ja muutoksista lainsäädännössä.

milj. EUR	Eläkejärjestelyt	Muut eläköitymisen jälkeiset järjestelyt		
	Järjestelyt, jotka eivät täytä ehtoja	Ammattiliittoihin kuulumattomien järjestelyt	Muut etuusjärjestelyt	Medicare-korvaus ⁽¹⁾ ammattiliittojen aiemmin edustamien järjestelyt
2017	28	12	4	-21
2018	28	12	4	-21
2019	28	12	4	-20
2020	28	12	4	-19
2021	27	12	4	-18
2022-2026	128	60	255	-79

(1) Medicare-korvaus on esitetty muissa muutoksissa etuuspohjaisen velvoitteen nykyarvon täsmäytyslaskelmassa

Tietyt eläkejärjestelyiden rahastointivaatimusten täyttämisen määrittämisessä käytetyt vakuutusmatemaattiset oletukset eroavat niistä, joita on käytetty kirjanpitolaskelmiin, mistä voi aiheutua merkittäviä eroavaisuuksia volatiilisilla markkinoilla. Vaikka molemmissa tapauksissa diskonttauskoron määrittäminen perustuu yritysten joukkovelkakirjojen tuottoihin, käytetään kirjanpitolaskelmiin Citigroupin tuottamaa tuottokäyrää tilikauden viimeisen arkipäivän päätöstilanteesta; kun taas ERISA:n rahastointisäännöt sallivat joko tilikauden viimeisen kuukauden päivittäisiin keskiarvoihin perustuvan tuottokäyrän tai kahden vuoden keskimääräisen tuottokäyrän käyttämisen. Varojen arvostamisessa kirjanpitolaskelmiin käytetään järjestelyn varojen käyppiä arvoja tilikauden viimeiseltä arkipäivältä, kun taas ERISA:n rahastointisäännöt sallivat varojen tasoittamisen ("asset smoothing") siten, että käytetään käyppien arvojen keskiarvoa jopa kahden vuoden ajanjaksolta niin, että vain rajalliset odotettavissa olevat tuotot huomioidaan keskiarvoa määritettäessä. ERISA:n käyttämä lähestymistapa säännösten mukaisessa rahastoinnin arvostuksessa minimoi varojen arvojen ja yritysten joukkovelkakirjojen tuottojen volatiilisilla markkinoilla tapahtuvien äkillisten muutosten vaikutukset.

Terveydenhuoltoetuuksille osana sekä johdon että aiemmin ammattiliittoon kuuluneiden eläköityneiden etuuksia on asetettu 28.2.1990 jälkeen eläköityneiden henkilöiden osalta yläraja. Etuusvelvoite, joka liittyy tähän eläköityneiden ryhmään on noin 49 prosenttia koko Yhdysvaltain eläköityneiden terveydenhuoltovelvoitteen määrästä 31.12.2016. Medicare on ensisijainen maksaja 65-vuotiaiden ja vanhempien osalta, mikä tarkoittaa lähes kaikkia sellaisia eläköityneitä, joita mainittu yläraja ei koske.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot jatkoa

Etuusmaksut

Seuraavassa taulukossa esitetään odotettavissa olevat etuusmaksut eläke- ja eläköitymisen jälkeisten etuuskien järjestelyistä sekä muista työsuhteen päättymisen jälkeisistä järjestelyistä vuoteen 2026 asti. Toteutuneet etuusmaksut voivat poiketa odotetuista etuusmaksuista. Yhdysvaltain järjestelyjen osalta summat on esitetty nettona ilman odotettavissa olevia järjestelyyn osallistuvien maksuja sekä vuosittaista Medicare Part D -tukea, joka on noin 21 miljoonaa euroa.

milj. EUR	Yhdysvallat suorat etuusmaksut						Muut maat	Yhteensä
	Eläkejärjestelyt			Eläköitymisen jälkeiset järjestelyt				
	Ehdot täyttävä johdon järjestely	Ehdot täyttävä työntekijöiden järjestely	Järjestelyt, jotka eivät täytä ehtoja	Ammattiliittojen aiemmin edustamien järjestelyt	Ammattiliittoihin kuulumattomien järjestelyt	Muut		
2017	1 302	324	29	127	12	85	299	2 178
2018	1 232	311	28	114	12	86	256	2 039
2019	1 196	299	28	109	12	88	259	1 991
2020	1 160	286	27	139	12	89	262	1 975
2021	1 124	274	27	131	12	90	285	1 943
2022-2026	5 069	1 182	128	514	59	462	1 450	8 864

Etuusmaksuja maksetaan järjestelyn varoista silloin, kun järjestely on täysin rahastoitu. Tämän lisäksi käytetään rahastointimekanismeja, kuten Section 420 -siirtoja Yhdysvaltain Opeb -velvoitteiden, jotka eivät ole täysin rahastoituja, täyttämiseksi tehtävien suorien etuusmaksujen minimoimiseksi. Vuonna 2017 odotetaan maksettavan suoria etuusmaksuja yhteensä 119 miljoonaa euroa.

28. Siirtovelat, myynnin jaksotukset ja muut velat

Pitkäaikaiset velat

milj. EUR	2016	2015
Ennakkomaksut ja myynnin jaksotukset ⁽¹⁾	1 171	1 235
Palkat ja sosiaaliturvamaksuvelat	138	–
Muut	144	19
Yhteensä	1 453	1 254

(1) Sisältää 1 080 miljoonan euron ennakkomaksun (1 235 miljoonaa euroa vuonna 2015), joka liittyy kymmenvuotiseen keskinäiseen patenttien lisensointisopimukseen Microsoftin kanssa. Katso liitetieto 6, Lopetettuina toimintoina käsitellyt liiketoimintojen myynnit.

Lyhytaikaiset velat

milj. EUR	2016	2015
Ennakkomaksut ja myynnin jaksotukset	3 178	1 857
Palkat ja sosiaaliturvamaksuvelat	1 576	891
ALV ja muut välilliset verot	362	164
Muut	1 296	483
Yhteensä	6 412	3 395

Muut siirtovelat sisältävät rojalteja, tutkimus- ja kehittämiskuluja, markkinointi- ja korkokuluja sekä useita pieniä eriä, jotka eivät yksittäisinä erinä ole merkittäviä.

29. Varaukset

milj. EUR	Uudelleenjärjestelyvaraukset	Takuuvaraukset	Oikeudenkäynteihin liittyvät varaukset	Ympäristövaraus	Projektitappiot	Liiketoimintojen myynteihin liittyvät varaukset	Varaukset sitovien ostosopimusten tappioista	Muut	Yhteensä
1.1.2015	247	117	68	16	107	137	24	157	873
Myydyt liiketoiminnot	–	–	–3	–	–	–	–	–2	–5
Muuntoerot	–4	2	–11	–	–	–12	–	7	–18
Uudelleenluokittelu	–15	–	15	–	–	–6	–	–	–6
Kirjattu tuloslaskelmaan:									
Lisäykset	105	31	24	–	5	49	46	42	302
Muutokset arvionvaraisissa erissä	–14	–21	–11	–	–25	–22	–20	–18	–131
Kirjattu tuloslaskelmaan yhteensä	91	10	13	–	–20	27	26	24	171
Käytetty tilikauden aikana ⁽¹⁾	–125	–35	–13	–	–25	–17	–21	–54	–290
31.12.2015	194	94	69	16	62	129	29	132	725
Liiketoimintojen yhdistämisen kautta toteutuneet lisäykset	291	135	100	114	180	26	31	366	1 243
Muuntoerot	2	1	22	4	–	9	2	1	41
Uudelleenluokittelu	–	–	8	–	–	–2	1	–7	–
Kirjattu tuloslaskelmaan:									
Lisäykset	874	121	75	28	44	16	57	325	1 540
Muutokset arvionvaraisissa erissä	–123	–38	–31	–2	–31	–24	–21	–104	–374
Kirjattu tuloslaskelmaan yhteensä	751	83	44	26	13	–8	36	221	1 166
Käytetty tilikauden aikana ⁽²⁾	–525	–106	–60	–26	–124	–44	–22	–288	–1 195
31.12.2016	713	207	183	134	131	110	77	425	1 980

(1) Uudelleenjärjestelyvarausten käyttöön sisältyy siirtoja siirtovelkoihin, joista 7 miljoonaa euroa oli siirtovelloissa 31.12.2015.

(2) Uudelleenjärjestelyvarausten käyttöön sisältyy siirtoja siirtovelkoihin, joista 62 miljoonaa euroa on siirtovelloissa 31.12.2016. Projektitappioiden käyttöön sisältyy 7 miljoonan euron siirto varaston alaskirjauksiin. Muiden varausten käyttöön sisältyy siirtoja siirtovelkoihin, joista 7 miljoonaa euroa oli siirtovelloissa 31.12.2016.

Uudelleenjärjestelyvaraus sisältää henkilöstöön ja muihin uudelleenjärjestelyihin liittyviä kuluja, kuten kiinteistöjen vuokrasopimusten päättämiseen liittyviä kuluja. 6.4.2016 konserni ilmoitti laajentaneensa uudelleenjärjestelytoimintojansa ja aloittaneensa uuden kustannussäästöohjelman, jonka seurauksena kirjattiin 677 miljoonan euron uudelleenjärjestelyvaraus. Varausta käytettiin tilikauden aikana 210 miljoonaa euroa, josta 58 miljoonaa euroa on siirtovelloissa 31.12.2016. Lisäksi uudelleenjärjestelyvaraus sisältää 257 miljoonaa euroa aiempiin uudelleenjärjestelyohjelmiin liittyen. Uudelleenjärjestelyvaraukset odotetaan käytettävän seuraavan kahden vuoden kuluessa.

Takuuvaraukset liittyvät myytiin tuotteisiin. Takuuvaraukset tullaan oletettavasti käyttämään seuraavan 18 kuukauden kuluessa.

Oikeudenkäynteihin liittyvät varaukset perustuvat arvioon todennäköisesti toteutuvista sovintokustannuksista. Oikeudenkäynteihin liittyvien varausten käyttö on niiden luonteen vuoksi epävarmaa ja jakaantuu yleensä usealle kaudelle.

Ympäristövaraus koostuu tarpeenmukaisista saastuneiden maa-alueiden arvioituista siivous- ja kunnostuskustannuksista, sekä tarpeen mukaan niiden maa-alueiden jatkuvan seurannan missä altistuminen ympäristön korjaukseen ei ole niin merkittävää. Ympäristövaraukseen liittyvien erien käyttö on niiden luonteen vuoksi epävarmaa ja jakaantuu yleensä usealle kaudelle.

Projektitappiovaraukset liittyvät tappiollisiin, IAS 11 Pitkäaikaishankkeet –standardin mukaisiin asiakasprojekteihin. Projektitappiovaraukset odotetaan käytettävän seuraavan 12 kuukauden kuluessa.

Liiketoimintojen myynteihin liittyviin varauksiin sisältyy tiettyjä velkoja, jotka konserni on velvollinen korvaamaan ostajille. Korvauksiin liittyvien erien käyttö on niiden luonteen vuoksi epävarmaa.

Varaukset sitovien ostosopimusten tappioista liittyvät ostositoumuksiin toimittajien kanssa. Varaukset sitovien ostosopimusten tappioista odotetaan käytettävän seuraavan 12 kuukauden aikana.

Muut varaukset koostuvat varauksista, jotka liittyvät erilaisiin sopimuksellisiin velvoitteisiin ja muihin velvoitteisiin. Muut varaukset odotetaan käytettävän kahden seuraavan vuoden aikana.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot jatkoa

Oikeudelliset asiat

Jotkin konserniyhtiöistä ovat, ja hyvin todennäköisesti tulevat jatkossakin olemaan, osallisina erilaisissa oikeusprosesseissa ja tutkinnoissa, joita syntyy ajoittain koskien immateriaalioikeuksista syntyviä tuloja, tuotevastuuta, myynti- ja markkinointikäytäntöjä, kaupallisia kiistoja, työsuhteasioita sekä laittomia irtisanomisia, kilpailuoikeudellisia kysymyksiä, osakemarkkinakysymyksiä, terveys- ja turvallisuuskysymyksiä, ympäristöä, verotusta, kansainvälistä kauppaa ja yksityisyydensuojaa koskevia oikeusprosesseja. Näiden seurauksena konsernille voi aiheutua merkittäviä kustannuksia, joita vakuutusosuja ei välttämättä kata ja jotka voivat vaikuttaa liiketoimintaan ja maineeseen. Vaikka johto ei odotakaan minkään näistä oikeusprosesseista vaikuttavan olennaisen haitallisesti konsernin taloudelliseen asemaan, riita-asioihin liittyy olennaisesti lopputuloksen vaikea ennakoitavuus. Siksi konserni saattaa tulevaisuudessa olla tuomioistuinten päätösten kohteena tai osapuolena vaateita koskevissa sovintoratkaisuissa, joilla voi olla olennaisia haitallisia vaikutuksia konsernin toiminnan tulokselle ja rahavirroille.

Oikeudenkäynnit ja käsittelyt

Irish Broadband

Vuonna 2010 Imagine-konserni (IBB Internet Services & Irish Broadband Internet Services, toiminimi Imagine Networks) (IBB) valitti Irlannin kauppatuomioistuimeen Motorola Limited -yhtiöön kohdistuvasta sopimusrikkomuksesta ja vahingonkorvausvaatimuksesta. Valitusta muutettiin myöhemmin siten, että Imagine Communications -konserni lisättiin kantajaksi. Vuonna 2011 Nokia Siemens Networks hankki Motorola Solutions Inc. -yhtiöltä (Motorola) tiettyjä varoja ja velkoja, mukaan lukien tämän asian. IBB väittää muun muassa, että Motorolalta ostettu WiMax-verkkolaitteisto ei toiminut luvutulla tavalla. Konserni kiistää nämä väitteet. Vuonna 2015 sama vaatimus esitettiin suoraan konsernia vastaan sellaisten määrien osalta, joita ei voida enää saada Motorolalta. Asia sovittiin vuoden 2016 aikana.

Vertu

Konserni myi luksuspuhelimien erikoistuneen, Isossa-Britanniassa toimivan liiketoimintayksikkönsä, Vertun, Crown Bidco Ltd:lle vuonna 2013. Vuonna 2014 Crown valitti Lontoon markkinatuomioistuimeen sopimusrikkomuksesta, jonka se väitti tapahtuneen IT-omaisuuden siirron yhteydessä, sekä kauppasopimuksessa annettujen vakuutusten rikkomisesta. Konserni kiistää nämä väitteet. Tammikuussa 2016 konserni sai lisämateriaalia, minkä perusteella se nosti vastakanteen Crown Bidco:ja ja muita EQT (Crown Bidco:n rahoittaja) osapuolia vastaan. Oikeudenkäynnin odotetaan alkavan vuonna 2017.

Työsuhteasioihin liittyvä ryhmäkanteen Brasilian

Konserni on vastaajana merkittävässä määrässä vaateita eri Brasilian työtuomioistuimissa. Kantajat ovat entisiä työntekijöitä, joiden sopimukset päättyivät konsernin luovuttua tietyistä palvelusopimuksista. Vaateet koskevat lähinnä maksuja, jotka suoritettiin irtisanottujen työsopimusten mukaisesti tai niiden yhteydessä. Konserni on saanut suurimman osan tapauksista ratkaistua joko sovintoratkaisuina tai tuomioistuinten päätöksillä. Jäljellä olevien avoimien tapausten odotetaan ratkeavan useamman seuraavan vuoden aikana.

Asbestokseen liittyvä oikeudenkänti Yhdysvalloissa

Konserni on vastaajana noin 400 asbestiin liittyvässä riita-asiaassa, jotka ovat peräisin Alcatel Lucent -yhtiöistä ja jotka ovat eri oikeudenkäyntivaiheissa. Vaateet perustuvat tiloihin ja urakoitsijoihin liittyviin vastuisiin sekä tuotevastuuseen. Vaateet liittyvät myös asianomistajien väitteisiin diagnosoiduista erilaisista sairauksista mukaan lukien, mutta ei ainoastaan, asbestoosi, keuhkosyöpä ja mesotelioma.

Immateriaalioikeuksia koskevat oikeudenkäynnit

Apple

21.12.2016 konserni aloitti useiden kanteiden nostamisen Applea vastaan Aasiassa, Euroopassa ja Yhdysvalloissa, koska yhtiö katsoo Applen tuotteiden loukkaavan Nokian patenteja. Tähän mennessä kanteita on nostettu 11 maassa. Kanteet koskevat yli 50 patenttia liittyen muun muassa näyttö-, käyttöliittymä-, ohjelmisto-, antenni-, piirisarja- ja videokoodausteknologiaan sekä 3G- ja 4G -mobiilistandardeja. Aikatauluja eri toimille ei ole vielä asetettu.

LG Electronics

Kesäkuussa 2015 LG Electronics teki sopimuksen älypuhelinpatentin lisensoimisesta Nokia Technologiesilta rojaltimaksua vastaan. Rojaltimaksuvelvoitteita käsitellään väliesmenettelyssä, jonka odotetaan ratkeavan vuoden 2018 loppuun mennessä. Yksityiskohtaiset sopimusehdot ovat luottamuksellisia.

30. Vastuositoumukset

Sopimusvelvoitteet

Sopimusvelvoitteiden erääntyvät maksut 31.12.2016 eräpäivien mukaan esitettyinä:

milj. EUR	Alle 1 vuosi	1-3 vuotta	4-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä
Sitovat ostovelvoitteet ⁽¹⁾	2 075	616	122	3	2 816
Vuokravastuut ⁽²⁾	259	386	236	260	1 141
Yhteensä	2 334	1 002	358	263	3 957

(1) Sisältää vaihto-omaisuuden ja palveluiden sitovat ostosopimukset ja ulkoistamisjärjestelyt.

(2) Sisältää vuokratulot, jotka liittyvät toimisto-, tehdas- ja varastorakennusten vuokraamiseen erityyppisin ei-purettavin vuokrasopimuksin. Tietty sopimukset voidaan uusia eripituisiksi ajanjaksoiksi.

Vastuositoumukset

milj. EUR	2016	2015
Omasta puolesta annetut vakuudet		
Annetut pantit	5	7
Vastuositoumukset samaan konserniin kuuluvien yritysten puolesta⁽¹⁾		
Rahoituslaitosten antamat takaukset	1 805	398
Muut takaukset	794	129
Vastuositoumukset osakkuusyhtiöiden ja yhteisyritysten puolesta		
Lainatakaukset	11	15
Vastuositoumukset kolmansien osapuolten puolesta		
Lainatakaukset	–	6
Muut takaukset	135	137
Rahoitussitoumukset		
Asiakasrahoitussitoumukset ⁽²⁾	223	180
Venture fund –sitoumukset ⁽³⁾	525	230

(1) Sisältää kolmansille osapuolille annetut takaukset, jotka liittyvät tavanomaiseen liiketoimintaan. Nämä ovat pääsääntöisesti konsernin asiakkaille sopimusvelvoitteiden täyttämiseksi annettuja takauksia, kuten rahoituslaitosten puolestamme antamia tarjoustakauksia, toimitustakauksia ja takuuajan takauksia. Takauksen luonteesta riippuen korvaus tulee maksettavaksi joko vaadittaessa tai kun suoritusvelvoitteiden laiminlöynty on osoitettu. Lisäksi konserni on myöntänyt suoraan asiakkaille takauksia, joiden osalta se on ensisijaisessa takausvastuussa. Tällaisia takauksia on myöntänyt Nokia Oyj 88 miljoonaa euroa (74 miljoonaa euroa 31.12.2015) sekä eräät Alcatel Lucent –yhtiöt 1 520 miljoonaa euroa. Lisäksi muissa takauksissa raportoimme liiketoimintaa tukeviin sopimuksiin liittyvät ei-kaupalliset takaukset. Takauksien antaminen on perustunut yhtiön sisäisiin ohjeistuksiin ja aktiiviseen takauskannan hallinnointiin, minkä vuoksi takauksiin liittyviä merkittäviä maksuvaatimuksia ei ole viime vuosien aikana yhtiölle esitetty.

(2) Asiakasrahoitussitoumukset liittyvät asiakkaille myönnettyihin lainoihin. Sitoumuksen käytettävyyttä edellyttää, että lainanottaja pystyy noudattamaan sovittuja rahoitusehtoja ja liiketoimintaan liittyviä muita ehtoja. Lainat on yleensä tarkoitettu tietoliikenneverkkoinvestointien ja -palveluiden rahoittamiseen. Katso liitetieto 36, Riskienhallinta.

(3) Nokia Growth Partners ilmoitti 21.2.2016 keränneensä uuden 350 miljoonan Yhdysvaltain dollarin sijoitusrahaston, joka sijoittaa esineiden internetyhtiöihin. Konserni tukee rahastoa, jonka tehtävänä on löytää uusia mahdollisuuksia kasvattaa esineiden internetratkaisujen ekosysteemiä. Konserni on Nokia Growth Partners:in ja tiettyjen muiden teknologiaan sijoittavien rahastojen äänetön osakas, mihin liittyen se on sitoutunut pääomamaksuihin ja on oikeutettu rahavarojen jakoon kunkin osakassopimuksen ja rahaston toiminnan mukaan.

Vastuositoumukset on esitetty suurimpaan mahdolliseen arvoonsa.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot jatkoa

31. Konsernin rahavirtalaskelman liitetiedot

milj. EUR	2016	2015	2014
Oikaisut⁽¹⁾			
Poistot	1 594	320	297
Osakeperusteiset maksut	113	49	37
Arvon alentumistappiot	125	11	1 335
Uudelleenjärjestelykulut ⁽³⁾	751	48	115
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden ja available-for-sale -sijoitusten myyntivoitot	-82	-132	-56
Arvostuserien purku myynnin sekä hankinnan ja valmistuksen kulujen oikaisueriin	27	61	-10
Osuus osakkuusyhtiöiden ja yhteisyritysten tuloksista (liitetieto 34)	-18	-29	12
Rahoitustuotot ja -kulut	308	211	600
Tuloverotuotot/-kulut	-429	338	-1 281
Liiketoimintojen myyntivoitot ⁽²⁾	-14	-1 178	-3 386
Muut tuotot ja kulut	32	40	75
Yhteensä	2 407	-261	-2 262
Nettokäyttöpääoman muutos			
Lyhytaikaisten saamisten vähennys/lisäys	18	-728	52
Vaihto-omaisuuden vähennys/lisäys	533	341	-462
Korottomien lyhytaikaisten velkojen vähennys/lisäys	-2 758	-990	1 398
Yhteensä	-2 207	-1 377	988

(1) Oikaisut Jatkuviin ja Lopetettuihin liiketoimiin liittyen. Katso liitetieto 6, Lopetettuina toimintoina käsitellyt liiketoiminnan myynnit.

(2) Arvon alentumistappiot, muuntoerot, verot ja muut D&S-liiketoiminnan Myyntiin liittyvät oikaisut esitetään erillään myyntivoitosta vuonna 2014.

(3) Edustaa sitä osuutta konsernin tuloslaskelmaan kirjatusta uudelleenjärjestelykuluista, joilla ei ollut vaikutusta rahavirtaan.

Vuonna 2016 Alcatel Lucentin hankinta sisältää käteismaksujen lisäksi Nokian uusia osakkeita. Katso liitetieto 5, Hankitut liiketoiminnot. Vuonna 2015 konserni käytti optionsa lunastaa 750 miljoonan euron vaihtovelkakirjalainat niiden pääomalla ja kertyneellä korolla. Lähes kaikki vaihtovelkakirjalainojen haltijat päättivät vaihtaa vaihtovelkakirjalainansa Nokian osakkeisiin ennen niiden lunastamista, millä ei ollut vaikutusta rahavaroihin. Microsoftille vuonna 2013 liikkeeseenlasketut vaihtovelkakirjalainat netotettiin D&S-liiketoiminnan myyntituottoa vastaan vuonna 2014.

32. Merkittävimmät konserniyhtiöt

Konsernin merkittävimmät tytäryhtiöt 31.12.2016:

Yhtiön nimi	Valtio, jossa rekisteröity ja kotipaikka	Liiketoiminnan ensisijainen luonne	Emoyhtiön omistus-osuus %	Konsernin omistussuus %
Nokia Solutions and Networks B.V.	Haag, Alankomaat	Holding-yhtiö	-	100,0
Nokia Solutions and Networks Oy	Helsinki, Suomi	Myynti- ja tuotantoyhtiö	-	100,0
Nokia Solutions and Networks US LLC	Delaware, Yhdysvallat	Myyntiyhtiö	-	100,0
Nokia Solutions and Networks Japan Corp.	Tokio, Japani	Myyntiyhtiö	-	100,0
Nokia Solutions and Networks India Private Limited	New Delhi, Intia	Myynti- ja tuotantoyhtiö	-	100,0
Nokia Solutions and Networks System Technology (Beijing) Co., Ltd.	Peking, Kiina	Myyntiyhtiö	-	100,0
Nokia Solutions and Networks Branch Operations Oy	Helsinki, Suomi	Myyntiyhtiö	-	100,0
PT Nokia Solutions and Networks Indonesia	Jakarta, Indonesia	Myyntiyhtiö	-	100,0
Nokia Solutions and Networks Taiwan Co., Ltd.	Taipei, Taiwan	Myyntiyhtiö	-	100,0
Nokia Solutions and Networks Spain S.L.	Madrid, Espanja	Myyntiyhtiö	-	99,9
Alcatel Lucent SA	Boulogne-Billancourt, Ranska	Holding-yhtiö	100,0	100,0
Alcatel-Lucent Participations SA	Boulogne-Billancourt, Ranska	Holding-yhtiö	-	100,0
Alcatel-Lucent USA Inc.	Delaware, Yhdysvallat	Myyntiyhtiö	-	100,0
Alcatel-Lucent Shanghai Bell Co., Ltd ⁽¹⁾	Shanghai, Kiina	Myynti- ja tuotantoyhtiö	-	50,0
Alcatel-Lucent International SAS	Boulogne-Billancourt, Ranska	Myyntiyhtiö	-	100,0
Alcatel-Lucent Submarine Networks SAS	Boulogne-Billancourt, Ranska	Myynti- ja tuotantoyhtiö	-	100,0
Alcatel-Lucent Bell NV	Antwerp, Belgia	Myyntiyhtiö	-	100,0
Alcatel-Lucent Telecom Limited	Bristol, Iso-Britannia	Myyntiyhtiö	-	100,0
Alcatel-Lucent Canada Inc.	Ottawa, Kanada	Myyntiyhtiö	-	100,0
Alcatel-Lucent España S.A.	Madrid, Espanja	Myyntiyhtiö	-	100,0
Alcatel-Lucent Italia SPA	Milano, Italia	Myyntiyhtiö	-	100,0
Nokia Finance International B.V.	Haarlem, Alankomaat	Holding-yhtiö	100,0	100,0
Nokia Technologies Oy	Helsinki, Suomi	Myynti- ja tuotantoyhtiö	100,0	100,0

(1) Konsernilla on 50 prosentin ja yhden osakkeen omistussuus Alcatel-Lucent Shanghai Bell Co., Ltd -yhtiöstä. Yhtiön toinen omistaja on Kiinan hallituksen kontrolloima yhtiö, China Huaxin. Katso liitetieto 33, Merkittävät, osittain omistetut tytäryhtiöt.

33. Merkittävät, osittain omistetut tytäryhtiöt

Konserni hankki vuonna 2016 osittain omistetun tytäryhtiön, Alcatel-Lucent Shanghai Bell Co. Ltd:n, jossa on konsernin kannalta olennainen määräysvallattomille omistajille kuuluva osuus (50 prosenttia miinus yksi osake). Alcatel-Lucent Shanghai Bell Co. Ltd on Kiinassa perustettu yhtiö, joka kiinalaisten ja muun maalaisten tytäryhtiöidensä kanssa, mukaan lukien RFS-konserni, muodostaa Alcatel-Lucent Shanghai Bell -konsernin.

Alcatel-Lucent Shanghai Bell -konsernin taloudellisia tunnuslukuja⁽¹⁾:

milj. EUR	2016
Tiivistetty tuloslaskelma	
Liikevaihto ⁽²⁾	1 806
Liiketappio	-136
Tilikauden tappio	-89
Tilikauden tappio	
Emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluva tappio	-45
Määräysvallattomille omistajille kuuluva osuus tappiosta	-45
Tiivistetty tase	
Pitkäaikaiset varat	424
Pitkäaikaiset velat	-128
Pitkäaikaiset nettovarot	296
Lyhytaikaiset varat ⁽³⁾	2 841
Lyhytaikaiset velat	-1 657
Lyhytaikaiset nettovarot	1 184
Nettovarallisuus⁽⁴⁾	1 480
Määräysvallattomille omistajille kuuluva osuus	775
Tiivistetty rahavirtalaskelma	
Liiketoiminnan nettorahavirta	-182
Investointien nettorahavirta	89
Rahoitustoimintojen nettorahavirta	-24
Nettorahavirta	-117

(1) Alcatel-Lucent Shanghai Bell -konsernin taloudellisiin tunnuslukuihin sisältyy sisäisiä eriä muiden konserniyhtiöiden kanssa, mutta niihin ei sisälly sisäisiä eriä muiden Alcatel-Lucent Shanghai Bell -konsernin yhtiöiden kanssa.

(2) Sisältää 483 miljoonaa euroa myyntiä muille konserniyhtiöille.

(3) Sisältää yhteensä 1 284 miljoonaa euroa rahavaroja ja available-for-sale -sijoituksia, likvidit varat.

(4) Alcatel-Lucent Shanghai Bell Co., Ltd:n voitonjakoon vaaditaan osakkeenomistajien erityinen päätös, jota on kannattanut kahden kolmasosan enemmistö, kuitenkin aina niin, että vähintään 50 prosenttia jaettavassa olevasta voitosta (verojen jälkeen) tulee jakaa vuosittain osinkona.

34. Osuudet osakkuusyhtiöissä ja yhteisyrityksissä

milj. EUR	2016	2015
Kirjanpitoarvo 1.1.	84	51
Muuntoerot	-1	6
Liiketoimintojen yhdistämisen kautta toteutuneet lisäykset	20	-
Myynnit	-4	-
Osuus tuloksista	18	29
Osingonjako	-1	-2
Kirjanpitoarvo 31.12.	116	84

Osuudet osakkuusyhtiöissä ja yhteisyrityksissä eivät sisällä julkisesti noteerattuja yhtiöitä.

35. Lähipiiriin liittyvät tapahtumat

Konsernilla on lähipiiriin liittyviä tapahtumia eläkerahaston, osakkuusyhtiöiden, yhteisyritysten ja muiden yhteisöjen kanssa, joissa konsernilla on huomattava vaikutusvalta, sekä konsernin johdon ja hallituksen kanssa. Liiketapahtumat ja saldot konsernin määräysvallassa olevien yritysten kanssa on eliminoitu konsernitilinpäätöksessä. Katso liitetieto 2, Merkittävät laskentaperiaatteet, ja liitetieto 32, Merkittävimmät konserniyhtiöt.

Liiketoimet eläkerahaston kanssa

Konsernilla on 69 miljoonan euron (69 miljoonan euron vuonna 2015) velka konsernin saksalaiselle eläkesäätiölle, Nokia Unterstützungsgesellschaft GmbH:lle, joka on erillinen juridinen yksikkö. Velan vuosikorko on 6 prosenttia, ja sen voimassaolo riippuu velkasuhteen osapuolista, joilla on oikeus eräännyttää laina 90 päivän irtisanomisajalla. Laina sisältyy konsernitaseessa lyhytaikaisiin korollisiin velkoihin.

Liiketoimet osakkuusyhtiöiden, yhteisyritysten ja muiden yhteisöjen kanssa, joissa konsernilla on huomattava vaikutusvalta

milj. EUR	2016	2015	2014
Osuus tuloksista	18	29	-12
Saadut osingot	1	2	-
Osuus omasta pääomasta	116	84	51
Myynnit	62	-1	1
Ostot	-322	-233	-305
Saavat	13	-	-
Velat	-38	-37	-35

Konsernilla on 11 miljoonan euron (15 miljoonan euron vuonna 2015) ulkona oleva lainatakaus osakkuusyhtiön puolesta.

Johdon palkkiot

Pää- ja toimitusjohtajan palkkiotiedot:

EUR	Peruspalkka/ palkkio ⁽¹⁾	Tulospalkkiot	Osakeperus- teiset maksut ⁽²⁾	Eläkekulut
2016				
Rajeev Suri, toimitusjohtaja	1 049 044	780 357	5 296 960	469 737
2015				
Rajeev Suri, toimitusjohtaja	1 000 000	1 922 195	4 604 622	491 641
2014				
Rajeev Suri, toimitusjohtaja 1.5.2014 alkaen	666 667	1 778 105	3 896 308	366 989
Risto Siilasmaa, väliaikainen pääjohtaja 3.9.2013–1.5.2014 ⁽³⁾	1 126 323	-	-	191 475
Timo Ihamuotila, väliaikainen toimitusjohtaja 3.9.2013–1.5.2014 ⁽⁴⁾	100 000	-	72 643	17 000

(1) Peruspalkka on kohdistettu pro rata -periaatteella tehtävässä olon ajalle. Tulospalkkiot vastaavat koko vuoden aikana ansaittua konsernin lyhytaikaisten kannustinohjelmien maksuja. Väliaikaisissa rooleissa peruspalkka on vain tehtävään liittyvistä vastuista maksettavaa korvausta.

(2) Koostuu liikkeeseenlaskettujen osakepohjaisten kannustinohjelmien kuluista vuonna 2016.

(3) Koostuu 200 000 lisävastuusta korvaukseksi annetun osakkeen arvosta. Summa määritettiin osakkeina sen jälkeen, kun siitä oli vähennetty palkkioon liittyvät verot ja sosiaaliturvamaksut.

(4) Sisältää 100 000 euroa korvausta lisävastuista. Sisältää myös osakepalkkion Nokian optio-oikeuksina ja Nokian ehdollisina osakepalkkioina, joiden arvioitu kokonaisarvo myöntöpäivänä oli 250 000 euroa. Näitä myönnettyjä optio-oikeuksia ja osakepalkkioita koskevat konsernin osakepalkkio-ohjelmien normaalit ehdot sekä oikeuden syntymisaikataulut. Katso liitetieto 26, Osakeperusteiset maksut.

Konsernin johtokunnan palkkiot tehtävässä olon ajalle:

milj. EUR	2016	2015	2014
Lyhytaikaiset työsuhte-etuudet	26	9	8
Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet ⁽¹⁾	1	1	1
Osakeperusteiset maksut ⁽²⁾	15	9	-3
Työsuhteen päättämiseen liittyvät etuudet ⁽³⁾	1	3	36
Yhteensä	43	22	42

(1) Johtokunnan jäsenet kuuluvat työntekijöiden paikalliseen eläkejärjestelmään siinä maassa, jossa he asuvat vakituisesti.

(2) Johtuen konsernin johtokunnassa D&S-liiketoiminnan Myynnin seurauksena vuonna 2014 tapahtuneista merkittävistä muutoksista, vuoden 2014 osakeperusteiset maksut heijastavat mitätöidyistä osakepohjaisista kannustininstrumenteista aiheutuvia kumulatiivisia kulujen peruutuksia.

(3) Sisältää sekä työsuhteen päättämiseen liittyviä maksuja että käteismaksun mitätöidyistä osakepohjaisista kannustimista. Sisältää maksuja entisille johtokunnan jäsenille, jotka jättivät konsernin vuonna 2015.

Hallituksen palkkiot

Hallituksen jäsenille maksetut kokonaispalkkiot, joista varsinainen yhtiökokous on kyseisinä vuosina päättänyt:

EUR	2016		2015		2014	
	Brutto vuosipalkkio ⁽¹⁾ EUR	Saadut osakkeet lukumäärä	Brutto vuosipalkkio ⁽¹⁾ EUR	Saadut osakkeet lukumäärä	Brutto vuosipalkkio ⁽¹⁾ EUR	Saadut osakkeet lukumäärä
Risto Siilasmaa, puheenjohtaja ⁽²⁾	440 000	35 001	440 000	29 339	440 000	31 186
Olivier Piou, varapuheenjohtaja ⁽³⁾	255 082	19 892	–	–	–	–
Vivek Badrinath ⁽⁴⁾	175 000	13 921	140 000	9 333	140 000	9 922
Bruce Brown ⁽⁵⁾	190 000	15 114	155 000	10 333	155 000	10 986
Elisabeth Doherty ⁽⁶⁾	–	–	140 000	9 333	140 000	9 922
Louis R. Hughes ⁽⁷⁾	240 410	18 752	–	–	–	–
Simon Jiang ⁽⁸⁾	–	–	130 000	8 666	–	–
Jouko Karvinen ⁽⁹⁾	–	–	175 000	11 667	175 000	12 403
Mårten Mickos ⁽¹⁰⁾	–	–	–	–	130 000	9 214
Jean C. Monty ⁽¹¹⁾	225 410	17 558	–	–	–	–
Elizabeth Nelson ⁽¹²⁾	190 000	15 114	140 000	9 333	140 000	9 922
Carla Smits-Nusteling ⁽¹³⁾	175 000	13 921	–	–	–	–
Kari Stadigh ⁽¹⁴⁾	160 000	12 727	130 000	8 666	130 000	9 214
Dennis Strig ⁽¹⁰⁾	–	–	–	–	130 000	9 214
Yhteensä	2 050 902		1 450 000		1 580 000	

- (1) Noin 40 prosenttia hallituksen jäsenten vuosipalkkiosta maksetaan markkinoilta ostettuina Nokian osakkeina ja loput noin 60 prosenttia maksetaan rahana. Vuoden 2016 yhtiökokouksessa päätetyt vuosipalkkiot maksetaan rahana vuoden 2017 aikana, eikä niitä ole sisällytetty yllä olevan taulukon lukuihin.
- (2) Palkkio hallituksen puheenjohtajana toimimisesta. Ei sisällä palkkiota väliaikaisena pääjohtajana toimimisesta vuonna 2014. Katso yllä oleva hallituksen palkkiot –osio.
- (3) Palkkiosta 70 082 euroa perustuu hallituksen varapuheenjohtajana toimimiseen 8.1.2016 alkaen vuoden 2016 yhtiökokoukseen asti ja 185 000 euroa hallituksen varapuheenjohtajana toimimiseen vuoden 2016 yhtiökokouksesta alkaen.
- (4) Palkkiosta 160 000 euroa perustuu hallituksen jäsenenä toimimiseen ja 15 000 euroa tarkastusvaliokunnan jäsenenä toimimiseen. Badrinath irtisanoutui tehtävistään 29.7.2016 ja palautti saamansa palkkiot.
- (5) Palkkiosta 160 000 euroa perustuu hallituksen jäsenenä toimimiseen ja 30 000 euroa henkilöstöpoliittisen valiokunnan puheenjohtajana toimimiseen.
- (6) Toimi tarkastusvaliokunnan ja hallituksen jäsenenä 8.1.2016 asti.
- (7) Palkkiosta 60 738 euroa perustuu hallituksen jäsenenä toimimiseen ja 4 672 euroa tarkastusvaliokunnan jäsenenä toimimiseen 8.1.2016 alkaen vuoden 2016 yhtiökokoukseen asti ja 160 000 euroa hallituksen jäsenenä toimimiseen ja 15 000 euroa tarkastusvaliokunnan jäsenenä toimimiseen vuoden 2016 yhtiökokouksesta alkaen.
- (8) Toimi hallituksen jäsenenä vuoden 2016 yhtiökokoukseen asti.
- (9) Toimi hallituksen varapuheenjohtajana 8.1.2016 asti, tarkastusvaliokunnan puheenjohtajana 1.4.2016 asti ja hallituksen jäsenenä vuoden 2016 yhtiökokoukseen asti.
- (10) Toimi hallituksen jäsenenä vuoden 2015 yhtiökokoukseen asti.
- (11) Palkkiosta 60 738 euroa perustuu hallituksen jäsenenä toimimiseen ja 4 672 euroa tarkastusvaliokunnan jäsenenä toimimiseen 8.1.2016 alkaen vuoden 2016 yhtiökokoukseen asti ja 160 000 euroa hallituksen jäsenenä toimimiseen vuoden 2016 yhtiökokouksesta alkaen.
- (12) Palkkiosta 160 000 euroa perustuu hallituksen jäsenenä toimimiseen ja 30 000 euroa tarkastusvaliokunnan puheenjohtajana toimimiseen.
- (13) Palkkiosta 160 000 euroa perustuu hallituksen jäsenenä toimimiseen ja 15 000 euroa tarkastusvaliokunnan jäsenenä toimimiseen vuoden 2016 yhtiökokouksesta alkaen.
- (14) Palkkiosta 160 000 euroa perustuu hallituksen jäsenenä toimimiseen.

Liiketoimet hallituksen ja johtokunnan kanssa

Konsernin johtokunnan ja hallituksen jäsenille ei myönnetty lainoja vuosina 2016, 2015 eikä vuonna 2014.

Konsernin toimitusjohtajan irtisanomisesta koskevat ehdot

Konsernin toimitusjohtaja Rajeev Suri voi päättää sopimuksensa milloin tahansa kuuden kuukauden irtisanomisajalla. Konserni voi irtisanoa hänen sopimuksensa ilman Surista johtuvaa syytä milloin tahansa 18 kuukauden irtisanomisajalla. Jos määräysvalta konsernissa muuttuu ja Surin sopimus irtisanotaan, joko konsernin tai sen seuraajan aloitteesta ilman Surista johtuvaa syytä tai Surin omasta aloitteesta ”erityisestä syystä”, Suri on oikeutettu saamaan 18 kuukauden palkkion suuruisen irtisanomiskorvauksen ja käteiskorvauksen pro rata -periaatteen mukaan maksamattomista osakepalkkioista, mikäli sopimus irtisanotaan 18 kuukauden kuluessa kyseisestä määräysvallan muuttumisesta.

36. Riskienhallinta

Riskienhallinnan periaatteet

Konsernilla on järjestelmällinen ja jäsennetty riskienhallintakonsepti kaikille liiketoiminnoille ja prosesseille. Pääosin liiketoiminnan tavoitteiden kannalta keskeiset riskit ja mahdollisuudet tunnistetaan joko operatiivisessa toiminnassa tai kiinteänä osana taloudellista suunnittelua. Keskeisiä riskejä ja mahdollisuuksia analysoidaan, hallitaan, seurataan ja tunnistetaan osana liiketoiminnan tuloksellisuuden seuranta riskienhallintahenkilöstön tuella. Konsernin riskienhallintakonsepti perustuu riskien eliminoinnin sijaan sellaisten keskeisten riskien hallintaan, jotka saattavat estää konsernia saavuttamasta tavoitteitaan. Nokian hallituksen tarkastusvaliokunnan hyväksymä riskienhallintapolitiikka edellyttää, että riskienhallinta sisällytetään osaksi avainprosesseja. Yhtenä pääperiaatteena on, että vastuu riskienhallinnasta määrittyy liiketoimintavastuun mukaan. Kaikilla työntekijöillä on kuitenkin vastuu tunnistaa, analysoida ja hallita riskejä omien rooliensa ja tehtäviensä puitteissa. Riskienhallinta kattaa strategiset, operatiiviset, taloudelliset ja vahinkoriskit. Konsernin johtokunta ja hallitus käyvät läpi ja arvioivat keskeisiä riskejä ja mahdollisuuksia, jotta liiketoimintariskien näkyvyys voidaan varmistaa ja riskien hallintatoimenpiteitä voidaan laittaa tärkeysjärjestykseen. Nokian riskienhallintapolitiikassa määritettyjen periaatteiden lisäksi riskienhallintaa toteutetaan käytännössä myös muiden tärkeimpien toimintaohjeiden kautta.

Rahoitukselliset riskit

Rahoitustoimintojen päätavoitteena on turvata riittävä rahoitus kaikissa olosuhteissa sekä tunnistaa, mitata ja hallita rahoituksellisia riskejä. Rahoitustoiminnot tukevat tätä tavoitetta vähentämällä rahoitusmarkkinoiden muutosten haitallisia vaikutuksia konsernin kannattavuuteen ja hallitsemalla konsernin pääomarakennetta tasapainottamalla likvidien varojen ja rahoitusvelkojen suhdetta. Rahoitustoimintojen hallinto perustuu konsernin toimitusjohtajan hyväksymään rahoituspolitiikkaan, jossa määritellään riskienhallinnan yleiset periaatteet sekä vastuu rahoitusriskien hallinnasta. Konsernin talous- ja rahoitusjohtajan hyväksymät menettelytavat on luotu mm. valuutta- ja korkoriskien hallintaa, likviditeetti- ja luottoriskien hallintaa sekä johdannaissopimusten käyttöä varten. Konsernin rahoitustoimintojen toimintamalli on riskiä välttävää.

Rahoitusriskit jaetaan markkinariskiin (kattaen valuutta-, korko- sekä osakehintariskin), luottoriskiin (kattaen liiketoimintaan liittyvän sekä rahoituksellisen luottoriskin) ja likviditeettiriskiin.

Markkinariski

Valuuttariski

Toiminnan kansainvälisyys altistaa konsernin sekä transaktioihin että translaatioon liittyville valuuttariskeille. Ulkomaan valuuttamääräiset varat ja velat sekä ulkomaan valuuttamääräiset tulevat rahavirrat aiheuttavat transaktioriskiä. Transaktioriskiä hallitaan konsernin ulkomaisten tytäryhtiöiden paikallisiin toimintavaihteluihin nähden. Olenneiden transaktioiden valuuttariski suojataan, ellei suojaaminen ole taloudellisesti kannattamatonta markkinoiden likviditeetin ja/tai suojauskustannusten takia. Valuuttariskit määritetään transaktioiden nimellisarvoon perustuen. Valuuttariskit suojataan pääosin johdannaisilla kuten valuuttatermiineillä tai valuuttaoptioilla. Valuuttariskiltä suojaavat rahoitusinstrumentit ovat kestoaltaan pääosin alle vuoden mittaisia. Konserni ei suojaa ennakoituja rahavirtoja yli kahden vuoden.

Konsernin oma pääoma altistuu valuuttakurssivaihteluille, sillä konsernilla on yksiköitä, joiden toimintavaihtelu on jokin muu kuin euro. Valuuttakurssien vaihtelusta johtuvat oman pääoman muutokset näkyvät muuntoeroina konsernitilinpäätöksessä. Konserni voi käyttää valuuttatermiinejä, -optioita ja valuuttamääräisiä lainoja valuuttamääräisistä tytäryhtiöinvestoinneista syntyvän nettosijoitusposition suojaamiseen.

Valuutat, jotka muodostivat merkittävän osan rahoitusinstrumenttien valuuttajakaumasta 31.12.:

milj. EUR	USD	JPY	CNY	GBP
2016				
Ennakoitujen rahavirtojen suojina käytettävät valuuttajohdannaiset, netto ⁽¹⁾	-	-158	-	-
Käyvän arvon suojina käytetyt valuuttajohdannaiset, netto ⁽²⁾	-397	-	-	103
Nettosijoitusten suojina käytettävät valuuttajohdannaiset, netto ⁽³⁾	-1 418	-	-	-249
Tase-erien aiheuttama valuuttariski, netto	-2 172	434	-227	-322
Valuuttajohdannaiset, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa, kirjattuna tulosvaikutteisesti käypään arvoon, netto ⁽⁴⁾	1 747	-174	-587	259
Valuuttojen väliset koronvaihtosopimukset	1 051	-328	-	-
2015				
Ennakoitujen rahavirtojen suojina käytettävät valuuttajohdannaiset, netto ⁽¹⁾	-465	-262	-	-
Nettosijoitusten suojina käytettävät valuuttajohdannaiset, netto ⁽³⁾	-296	-	-	-
Tase-erien aiheuttama valuuttariski, netto	-1 004	910	32	-97
Valuuttajohdannaiset, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa, kirjattuna tulosvaikutteisesti käypään arvoon, netto ⁽⁴⁾	-226	-559	18	90
Valuuttojen väliset koronvaihtosopimukset	1 001	-311	-	-

(1) Käytetään suojaamaan valuuttariskiä, joka syntyy myyntien ja ostojen sekä yrityskauppojen erittäin todennäköisistä ennakoiduista rahavirroista. Joissakin valuutoissa, varsinkin Yhdysvaltain dollarissa, konsernilla on merkittäviä valuuttariskejä sekä ulosmenevissä että sisään tulevilla ennakoiduissa rahavirroissa. Näiden valuuttajohdannaisten suojaamia valuuttariskejä ei ole esitetty taulukossa, koska ne eivät ole rahoitusinstrumentteja.

(2) Käytetään suojaamaan kiinteäehtoisista sitoumuksista syntyvää valuuttariskiä. Näiden valuuttajohdannaisten suojaamia valuuttariskejä ei ole esitetty taulukossa, koska ne eivät ole rahoitusinstrumentteja.

(3) Käytetään suojaamaan nettosijoituksia. Näiden valuuttajohdannaisten suojaamia valuuttariskejä ei ole esitetty taulukossa, koska ne eivät ole rahoitusinstrumentteja.

(4) Osaa näistä valuuttajohdannaisista käytetään vieraan valuutan määraisten tase-erien ja eräiden ennakoitujen todennäköisten valuuttavirtojen suojaamiseen siten, että niihin ei sovelleta suojauslaskentaa ja ne arvostetaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti.

Markkinariskien arviointiin käytetty menetelmä: Value-at-Risk

Konserni käyttää Value-at-Risk ("VaR") -menetelmää valuuttariskien arvioinnissa. VaR on tilastollinen menetelmä, jolla mitataan markkinoiden muutoksille sensitiivisten instrumenttien suurinta mahdollista käyvän arvon tappiota määritellyssä epäedullisessa markkinatilanteessa annetulla todennäköisyydellä tietyn aikajakson kuluessa. Konsernin valuuttariskin VaR lasketaan käyttämällä Monte Carlo -menetelmää, joka simuloi satunnaisia markkinahintaskenaarioita ottaen huomioon tiettyjen valuuttajohdannaisien epälineaariset hintojen muutokset. VaR-laskenta perustuu volatiliiteetteihin ja korrelaatioihin, jotka on laskettu historiallisesta markkinainformaatiosta tehdyn otoksen perusteella 95 prosentin luottamustasolla yhden kuukauden tarkastelujaksolla. Jotta viimeisimmät markkinatapahtumat tulisivat paremmin esiin, data painotetaan eksponentiaalisesti tasoitettulla liukuvalla keskiarvolla käyttäen asianmukaista tasoituserrointia. Tässä VaR-mallissa voidaan päätellä, että suurin mahdollinen tappio ei ylitä VaR-tulosta 95 prosentissa mahdollisista tapauksista. Lopuissa 5 prosentissa mahdollisista tapauksista mahdollinen tappio on vähintään VaR-tulos ja keskimäärin merkittävästi suurempi. VaR-menetelmässä tehdään useita oletuksia, kuten että riskejä mitataan keskimääräisessä markkinatilanteessa, riskeihin vaikuttavat tekijät ovat normaalisti jakautuneet, markkinariskeihin vaikuttavien tekijöiden tulevien muutosten oletetaan vastaavan estimoituja parametreja ja tarkastellut riskit eivät muutu tarkastelujakson aikana. Näin ollen on mahdollista, että tiettyinä kuukautena mahdolliset tappiot 95 prosentin luottamustasolla ovat erilaisia ja saattavat olla merkittävästi suurempia kuin VaR-laskelman tulos.

Konsernin VaR-luvut rahoitusinstrumenteista johtuvalle valuuttariskille on esitetty alla olevassa taulukossa. VaR-laskelmaan on sisällytetty seuraavat ulkomaanrahan määräiset rahoitusinstrumentit: available-for-sale -sijoitukset, lainat ja saamiset, käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahamarkkinasijoitukset, rahavarat, lainat ja ostovelat; muut kuin suojauslaskennan piirissä olevat valuuttajohdannaiset, jotka arvostetaan tulosvaikutteisesti ja joita käytetään useimmissa tapauksissa tase-eristä johtuvan valuuttariskin suojaamiseen sekä valuuttajohdannaiset, joilla suojataan ennakoituja rahavirtoja tai ulkomaisiin yksiköihin tehtyjä nettosijoituksia ja joihin sovelletaan suojauslaskentaa. Näillä valuuttajohdannaisilla on suurin vaikutus VaR-lukuihin, sillä niiden suojaamat ennakoituvat rahavirrat ja ulkomaisiin yksiköihin tehtyt nettosijoitukset eivät ole rahoitusinstrumentteja IFRS 7, Rahoitusinstrumentit: liitetiedot, tarkoittamassa mielessä eikä niitä näin ollen ole sisällytetty VaR-laskelmaan.

milj. EUR	2016	2015
	Rahoitusinstrumenttien VaR	
31.12.	83	54
Vuoden keskiarvo	111	145
Vuoden vaihteluväli	73-149	54-217

Korkoriski

Konserni altistuu korkoriskille toisaalta konsernin tase-erien arvonmuutosten eli hintariskin ja toisaalta korkotulojen ja -menojen muutosten eli jälleensijoitus- tai jälleensijoitusriskin muodossa. Korkoriski muodostuu pääasiassa korollisista veloista ja varoista, mutta myös ennakoituvat rahavirtojen ja taserakenteen muutokset aiheuttavat konsernille korkoriskiä. Korkoriskien hallinnan tavoitteena on vähentää korkojen vaihtelusta aiheutuvia epäedullisia vaikutuksia konsernin tuloslaskelmaan, rahavirtaan sekä rahoitusvaroihin ja -velkoihin huomioimalla samalla myös konsernin tavoiteltu pääomarakenne ja nettokorkoriskiasema.

Korollisten saatavien ja velkojen korkoprofiili 31.12.:

milj. EUR	2016		2015	
	Kiinteä korko	Vaihtuva korko ⁽¹⁾	Kiinteä korko	Vaihtuva korko ⁽¹⁾
Varat	2 107	7 410	3 453	6 428
Velat	-3 845	-113	-2 038	-31
Varat ja velat ennen johdannaisia	-1 738	7 297	1 415	6 397
Korkojohdannaiset	1 358	-1 328	981	-986
Varat ja velat johdannaisten jälkeen	-380	5 969	2 396	5 411

(1) Kaikkien kolmen kuukauden sisällä erääntyvien sijoitusten sekä vakuussopimuksiin liittyvien velkojen, katsotaan olevan vaihtuvakorkoisia korkoriskin hallinnan näkökulmasta. Vertailuvuoden lukuja on muutettu siten, että ne olisivat vertailukelpoiset vuoden 2016 lukujen kanssa.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot jatkoa

Korkoriskiä valvotaan ja hallitaan keskitetysti. Konserni käyttää valikoituja herkkyyssanalyysijä arvioidakseen ja mitataksaan korkoriskiä, joka muodostuu pääsääntöisesti korollisista saatavista ja veloista sekä näihin liittyvistä johdannaisista. Herkkyyssanalyysi muodostaa arvion markkinoiden muutoksille herkkien instrumenttien käyvän arvon mahdollisesta muutoksesta vaihdellen korkotasoa valuutoissa, joissa konsernilla on merkittäviä määriä rahoitusvaroja ja -velkoja ja pitäen muut muuttuvat tekijät vakioina. Konsernin rahoitusvarojen ja -velkojen korkoriskierkkyyys on esitetty alla olevassa taulukossa. Luottoriskipreemion vaikutusta ei ole sisällytetty alla oleviin lukuihin.

milj. EUR	2016			2015		
	Vaikutus käypään arvoon	Tulosvaikutus	Vaikutus laajaan tulokseen	Vaikutus käypään arvoon	Tulosvaikutus	Vaikutus laajaan tulokseen
Korko – kasvu 100:lla peruspisteellä	181	-3	-2	6	-8	-32
Korko – lasku 50:llä peruspisteellä	-99	2	1	-5	4	17

Osakehinteriski

Vuoden 2016 lopussa konserni ei ole altistunut osakehinteriskille, koska sillä ei ole merkittäviä sijoituksia julkisesti noteerattuihin osakkeisiin (16 miljoonaa euroa vuonna 2015). Yksityiset venture fund -rahastot, joihin konserni on sijoittanut, voivat ajoittain sisältää sijoituksia julkisesti noteerattuihin osakkeisiin. Nämä sijoitukset eivät sisälly edellä mainittuihin lukuihin.

Muu markkinariski

Joillain kehittyvillä markkinoilla on paikallisia valuutanvaihdon valvontasäännöksiä, jotka rajoittavat rajat ylittäviä varojen siirtoja, sekä muita säännöksiä, jotka vaikuttavat konsernin mahdollisuuksiin hallita nettovarojaan näissä maissa.

Luottoriski

Luottoriskillä tarkoitetaan riskiä siitä, että vastapuoli ei täytä sopimusvelvoitteitaan, ja tämän seurauksena konsernille aiheutuu taloudellisia menetyksiä. Luottoriskiä synnyttävät asiakkaisiin liittyvät saatavat, rahoitustakaukset ja muut sitoumukset sekä rahoituslaitoksiin liittyvät erät, kuten rahat ja pankkisaamiset, lainasaamiset, rahamarkkinasijoitukset ja rahoitusjohdannaiset. Liiketoimintaan ja rahoitustransaktioihin liittyviä luottoriskejä hallitaan erikseen.

Asiakkailla myönnettyjen lainojen suurin mahdollinen luottoriski on näiden erien konsernitaseessa esitetty kirjanpitoarvo:

milj. EUR	2016	2015
Lainatakaukset asiakkaiden ja muiden kolmansien osapuolien puolesta	–	6
Käyttämättömät annetut lainasitoumukset	223	180
Asiakkailla myönnettyt lainat ⁽¹⁾	129	33
Yhteensä	352	219

(1) Sisältää käypään arvoon arvostettuja hankittuja asiakaslainoja. Ei sisällä 33 miljoonaa euroa asiakaslainoja joiden katsotaan olevan perintäkelvottomia.

Liiketoimintaan liittyvä luottoriski

Konserni pyrkii varmistamaan saataviensa laadun sekä myyntisaatavien että asiakkaille tai muille kolmansille osapuolille myönnettyjen lainojen ja rahoitussitoumusten osalta. Konsernin toimitusjohtajan hyväksymä konsernin luottopolitiikka ja konsernin rahoitus- ja talousjohtajan hyväksymät toimintaohjeet määrittävät puitteet liiketoimintaan liittyvien luottoriskien hallinnalle. Luottopolitiikka ja siihen liittyvät toimintaohjeet edellyttävät, että luottopäätökset perustuvat luottokelpoisuuden arviointiin ja merkittävien riskien osalta myös luottoluokitukseen määriteltujen periaatteiden mukaisesti. Olennaiset luottoriskit edellyttävät konsernitason hyväksyntää. Luottoriskejä valvotaan kaikissa liiketoiminnoissa, ja mikäli tarkoituksenmukaista, luottoriskiä pienennetään käyttämällä remburseja, takauksia, vakuutuksia tai valikoitujen saatavien myyntiä.

Luottoriskiksi määritellään myyntisaatavien, asiakkaiden avoimien lainasaatavien sekä rahoitussitoumusten yhteissumma. Myyntisaataviin ei sisälly merkittäviä luottoriskikeskittyviä asiakkaittain. Kolmen suurimman asiakkaan osuus konsernin kaikista myyntisaatavista sekä asiakkaille ja muille kolmansille osapuolille myönnettyistä lainoista 31.12.2016 oli noin 3,5 %, 3,0 % ja 2,4 % (vuoden 2015 lopussa 9,6 %, 5,9 % ja 3,5 %). Konsernin luottoriskistä kolmen suurimman maan osuus konsernin kaikista myyntisaatavista sekä asiakkaille ja muille kolmansille osapuolille myönnettyistä lainoista 31.12.2016 oli noin 19,1 %, 8,6 % ja 7,4 % (vuoden 2015 lopussa 19,6 %, 12,1 % ja 10,8 %). 19,1 %:n luottoriski liittyy Kiinan myyntisaataviin (19,6 % vuonna 2015).

Konserni kirjaa myyntisaamisten arvonalentumisia tarpeen mukaan erääntymättömistä myyntisaatavista sekä lainasaatavista asiakkailta tai muilta kolmansilta osapuolilta perustuen velallisen luottokelpoisuuden ja maksuhistorian analysointiin. Konsernin tekemät myyntisaamisten arvonalentumiskirjaukset perustuvat arvioon odotetuista taloudellisista menetyksistä tilinpäätöshetkellä. Erääntyneitä saatavia asiakkailta ja muilta kolmansilta osapuolilta käsitellään yksittäistapauksina myyntisaamisten arvonalentumisia määritettäessä. Erääntyneet saatavat asiakkailta ovat yhteensä 7 101 miljoonaa euroa (3 946 miljoonaa euroa vuonna 2015). Myyntisaamisten bruttomääräinen kirjanpitoarvo liittyen asiakassuhteisiin, joista on kirjattu arvonalentumisia, on 2 439 miljoonaa euroa (1 150 miljoonaa euroa vuonna 2015). Näiden myyntisaamisten arvonalentumiset sekä hankitut saatavat, joiden odotetaan olevan perintäkelvottomia, ovat 301 miljoonaa euroa (62 miljoonaa euroa vuonna 2015).

Erääntyneiden saatavien ikääntyminen, joiden arvon ei ole katsottu alentuneen 31.12.:

milj. EUR	2016	2015
Eräpäivästä kulunut 1–30 päivää	102	25
Eräpäivästä kulunut 31–180 päivää	141	53
Eräpäivästä kulunut yli 180 päivää	223	124
Yhteensä	466	202

Rahoituksellinen luottoriski

Rahoitusinstrumentteihin sisältyy riski siitä, että niiden markkina-arvo muuttuu johtuen siitä, että vastapuolen luottokelpoisuus heikkenee tai riski tappioista kasvaa johtuen siitä, että vastapuoli ei pysty täyttämään velvoitteitaan. Konsernin rahoitustoimintojen yksikkö mittaa ja valvoo rahoituksellista luottoriskiä keskitetysti. Vastapuoliriskiä hallitaan aktiivisesti rajoittamalla vastapuolien määrää riittävän moneen johtavaan pankkiin ja rahoituslaitokseen sekä valvomalla luottokelpoisuuden ja riskien kehittymistä jatkuvasti. Lisäksi konserni sopii kaikkien merkittävien vastapuolien kanssa netotusjärjestelystä, joka antaa kuittausoikeuden, mikäli vastapuoli ei pysty täyttämään velvoitteitaan. Konserni sopii joidenkin vastapuolien kanssa vakuusjärjestelystä, joka edellyttää vastapuolta antamaan vakuudet johdannaissaatavia vastaan.

Sijoituspäätökset perustuvat tiukkoihin luottokelpoisuus- ja maturiteettikriteereihin konsernin rahoituspolitiikkaan liittyvien rahoitustoiminnon toimintaohjeiden ja menettelytapojen mukaisesti. Tämän sijoituspolitiikan ja aktiivisen sijoitusten hallinnoinnin ansiosta konsernilla ei ole ollut raportointivuosina merkittäviä luottotappioita rahamarkkinasijoituksissaan.

Rahamarkkinasijoitusten jakauma sektoreittain ja luottokelpoisuusluokittain. Jakauma perustuu Moody's-luottoluokituslaitoksen luottokelpoisuusluokituksiin 31.12.:

milj. EUR	Luottoluokitus ⁽¹⁾	Erääntyy alle 3 kk:n kuluessa	Erääntyy 3–12 kk:n kuluessa	Erääntyy 1–3 vuoden kuluessa	Erääntyy 3–5 vuoden kuluessa	Erääntyy yli 5 vuoden kuluttua	Yhteensä ⁽²⁾⁽³⁾⁽⁴⁾
2016							
Pankit	Aaa	1 054	–	–	–	–	1 054
	Aa1–Aa3	410	201	35	–	–	646
	A1–A3	1 405	211	387	116	–	2 119
	Baa1–Baa3	893	728	–	–	–	1 621
	Ba1–Ba3	15	–	–	–	–	15
	Ei luokitusta	42	–	–	–	–	42
Valtiot	A1–A3	–	–	274	53	–	327
Muut	Aa1–Aa3	45	30	1	–	–	76
	A1–A3	52	61	13	–	–	126
	Baa1–Baa3	6	13	5	–	–	24
Yhteensä		3 922	1 244	715	169	–	6 050
2015							
Pankit	Aaa	3 269	–	–	–	–	3 269
	Aa1–Aa3	93	94	–	–	–	187
	A1–A3	280	320	–	100	–	700
	Baa1–Baa3	738	475	90	–	50	1 353
	Ei luokitusta	12	–	–	–	–	12
Valtiot	Aaa	–	267	252	444	113	1 076
	Aa1–Aa3	–	–	10	140	–	150
	A1–A3	309	198	257	50	–	814
	Baa1–Baa3	12	–	23	–	–	35
Muut	Baa1–Baa3	–	–	–	12	–	12
Yhteensä		4 713	1 354	632	746	163	7 608

(1) Pankkiryhmien osalta oheisessa taulukossa on käytetty emoyhtiön luottoluokitusta. Joillain kehittyvillä markkinoilla pankkien tytäryhtiöiden luottoluokitus saattaa poiketa emoyhtiön luottoluokituksesta.

(2) Rahamarkkinasijoituksiin luetaan määräaikaistalletukset, strukturoidut talletukset, likviditeettirahastot ja sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin, jotka luokitellaan available-for-sale –sijoituksiksi tai käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi sijoituksiksi. Likviditeettirahastot, jotka sijoittavat ainoastaan valtion velkakirjoihin, on luokiteltu kohtaan valtiot. Muut likviditeettirahastot on luokiteltu kohtaan pankit.

(3) Instrumentit, jotka voidaan vaatia maksettaviksi ennen eräpäivää, on esitetty lopullisen erääntymisensä mukaan, mikäli se on määritetty. Sijoitukset, joiden lopulliseen eräpäivään on yli kolme kuukautta, sisältävät 566 miljoonaa euroa (510 miljoonaa euroa vuonna 2015) instrumentteja, jotka voidaan vaatia maksettaviksi kolmen kuukauden kuluessa.

(4) Sisältää 5 miljoonaa euroa (5 miljoonaa euroa vuonna 2015) sijoituksia, jotka eivät ole konsernin käytettävissä. Käytön rajoitukset johtuvat sopimuksellisista tai juridisista velvoitteista.

97 % (98 % vuonna 2015) konsernin 3 276 miljoonan euron (2 242 miljoonaa euroa vuonna 2015) rahoista ja pankkisaamisista on pankeissa, joilla on investment grade –tason luottoluokitus.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot jatkoa

Rahoitusvarat ja -velat, joita koskee toimeenpantavissa oleva yleinen netotusjärjestely tai vastaava sopimus 31.12.:

milj. EUR	Rahoitusvarojen/ -velkojen bruttomäärä	Taseeseen merkittyjen netotettujen rahoitusvelkojen/ -varojen bruttomäärä	Taseeseen merkittyjen rahoitusvarojen/ -velkojen nettomäärä	Rahamäärät, joita ei ole netotettu taseeseen		Nettomäärä
				Rahoitusinstrumentit varat/velat	Käteisvakuus saatu/annettu	
2016						
Johdannaisvarat	235	–	235	153	73	9
Johdannaisvelat	-236	–	-236	-128	-96	-12
Yhteensä	-1	–	-1	25	-23	-3
2015						
Johdannaisvarat	96	–	96	67	24	5
Johdannaisvelat	-114	–	-114	-65	-34	-15
Yhteensä	-18	–	-18	2	-10	-10

Rahoitusinstrumentteja, joita koskee toimeenpantavissa oleva yleinen netotusjärjestely tai vastaava sopimus, ei ole vähennetty konsernitaseesta toisistaan, mikäli tarkoitus ei ole selvittää niitä nettomääräisesti tai toteuttaa saamista ja velkaa yhtäaikaaisesti.

Likviditeettiriski

Likviditeettiriski tarkoittaa riittämättömyyttä rahoitusta tai tavanomaista korkeampia rahoituskustannuksia likvidien varojen riittämättömyyden takia silloin, kun velkojen uudelleenrahoitus tai liiketoimintaolosuhteiden äkillinen heikkeneminen johtavat ennakoitua suurempaan rahoitustarpeeseen. Transaktioihin liittyvä likviditeettiriski tarkoittaa tilannetta, jossa transaktio joudutaan tekemään alle markkinahintojen tai sitä ei pystytäkään tekemään lainkaan haluttuna ajankohtana. Likviditeettiriskin hallinnan tavoitteena on turvata rahoituksen riittävyys kaikissa olosuhteissa ylläpitämällä riittävää likviditeettiä sekä varmistamalla se, että liiketoiminnan rahoitukseen on jatkuvasti käytettävissä varoja riittävän nopeasti sijoitusten arvoa vaarantamatta.

Konserni pyrkii ylläpitämään riittävää likviditeettiä tehokkaalla kassanhallinnalla sekä sijoittamalla lyhytaikaisiin likvideihin, korko- ja rahamarkkinasijoituksiin. Likviditeettiasemasta riippuen konserni saattaa uudelleenrahoittaa erääntymään tulevat velat ennen sopimuksen mukaista eräpäivää. Transaktioihin liittyvä likviditeettiriski minimoidaan tekemällä vain transaktioita, joille on saatavilla osto- ja myyntinoteeraukset markkinoilta.

Liiketoiminnan muutosvauhdin takia konserni pyrkii säilyttämään joustavat rahoitusjärjestelyt ylläpitämällä sitoutuneita ja sitoutumattomia luottolimiittisopimuksia. Luottolimiitit olivat 31.12.2016 yhteensä 1 579 miljoonaa euroa (1 500 miljoonaa euroa vuonna 2015).

Merkittävimmät voimassa olevat pitkäaikaiset rahoitusohjelmat 31.12.2016:

Liikkeeseenlaskija	Ohjelma	Nostettu
Nokia Oyj	Euro Medium Term Note –ohjelma, yhteensä 5 000 milj. EUR	–

Merkittävimmät voimassa olevat lyhytaikaiset rahoitusohjelmat 31.12.2016:

Liikkeeseenlaskija	Ohjelma	Nostettu
Nokia Oyj	Kotimainen yritystodistusohjelma, yhteensä 750 milj. EUR	–

Seuraavassa taulukossa esitetään diskonttaamaton rahavirta-analyysi konsernitaseessa esitetyistä rahoitusvaroista ja -veloista sekä taseen ulkopuolisista vastuista, kuten lainasitoumuksista, jäljellä olevan sopimuskauden mukaisesti. Taulukon luvut eivät ole suoraan johdettavissa konsernitaseesta.

milj. EUR	Yhteensä	Erääntyy alle 3 kk:n kuluessa	Erääntyy 3–12 kk:n kuluessa	Erääntyy 1–3 vuoden kuluessa	Erääntyy 3–5 vuoden kuluessa	Erääntyy yli 5 vuoden kuluttua
2016						
Pitkäaikaiset varat						
Pitkäaikaiset lainasaamiset	150	–	2	86	32	30
Lyhytaikaiset varat						
Lyhytaikaiset lainasaamiset	62	32	28	2	–	–
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat sijoitukset	326	–	1	272	53	–
Available-for-sale –sijoitukset, mukaan lukien rahavarat ⁽¹⁾	5 753	3 935	1 248	453	117	–
Rahat ja pankkisaamiset	3 276	3 276	–	–	–	–
Nettona suoritettavien johdannaissaatavien rahavirrat:						
Johdannaiset – saatavat	42	18	–6	30	–	–
Bruttona suoritettavien johdannaissaatavien rahavirrat:						
Johdannaiset – saatavat	8 221	6 473	492	1 038	13	205
Johdannaiset – velat	-7 942	-6 404	-440	-962	-5	-131
Myyntisaamiset ⁽²⁾	5 895	4 430	1 354	106	5	–
Pitkäaikaiset velat						
Pitkäaikaiset korolliset velat	-5 807	-85	-140	-1 955	-269	-3 358
Lyhytaikaiset velat						
Lyhytaikaiset velat	-372	-255	-116	-1	–	–
Nettona suoritettavien johdannaisvelkojen rahavirrat:						
Johdannaiset – velat	8 948	7 727	925	248	48	–
Johdannaiset – saatavat	-9 187	-7 867	-995	-272	-53	–
Ostovelat	-3 781	-3 600	-152	-29	–	–
Ehdolliset rahoitusvarat ja -velat						
Annetut lainasitoumukset ⁽³⁾	-223	-30	-83	-110	–	–
Saadut lainasitoumukset ⁽⁴⁾	1 564	-1	-3	1 568	–	–

(1) Instrumentit, jotka voidaan vaatia maksettaviksi ennen eräpäivää, on esitetty lopullisen erääntymisensä mukaan, mikäli se on määritetty. Sijoitukset, joiden lopulliseen eräpäivään on yli kolme kuukautta, sisältävät 566 miljoonaa euroa instrumentteja, jotka voidaan vaatia maksettaviksi kolmen kuukauden kuluessa.

(2) Myyntisaatavien erääntymisanalyysiin ei ole sisällytetty siirtosaamisia, joita on yhteensä 1 077 miljoonaa euroa.

(3) Annetut lainasitoumukset on sijoitettu aikaisimpaan ajankohtaan, jolloin ne voidaan nostaa tai vaatia maksettaviksi.

(4) Saadut lainasitoumukset on sijoitettu niiden erääntymisajankohtaan. Näihin lukuihin sisältyvät myös lainasitoumuksiin liittyvät kulut.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot jatkoa

milj. EUR	Yhteensä	Erääntyy alle 3 kk:n kuluessa	Erääntyy 3–12 kk:n kuluessa	Erääntyy 1–3 vuoden kuluessa	Erääntyy 3–5 vuoden kuluessa	Erääntyy yli 5 vuoden kuluttua
2015						
Pitkäaikaiset varat						
Pitkäaikaiset lainasaamiset	58	–	8	28	4	18
Lyhytaikaiset varat						
Lyhytaikaiset lainasaamiset	22	4	18	–	–	–
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat sijoitukset	742	–	256	265	57	164
Available-for-sale-sijoitukset, mukaan lukien rahavarat ⁽¹⁾	6 938	4 714	1 105	403	663	53
Rahat ja pankkisaamiset	2 242	2 242	–	–	–	–
Nettona suoritettavien johdannaissaatavien rahavirrat:						
Johdannaiset – saatavat	51	18	–7	22	18	–
Bruttona suoritettavien johdannaissaatavien rahavirrat:						
Johdannaiset – saatavat	4 203	3 441	221	42	295	204
Johdannaiset – velat	–4 078	–3 431	–209	–23	–277	–138
Myyntisaamiset ⁽²⁾	2 628	2 014	586	25	3	–
Pitkäaikaiset velat						
Pitkäaikaiset korolliset velat	–3 070	–34	–84	–244	–1 549	–1 159
Lyhytaikaiset velat						
Lyhytaikaiset velat	–52	–50	–2	–	–	–
Nettona suoritettavien johdannaisvelkojen rahavirrat:						
Johdannaiset – velat	–78	–	–5	–8	–6	–59
Bruttona suoritettavien johdannaisvelkojen rahavirrat:						
Johdannaiset – saatavat	4 901	3 114	760	318	709	–
Johdannaiset – velat	–4 924	–3 162	–753	–302	–707	–
Ostovelat	–1 910	–1 835	–75	–	–	–
Ehdolliset rahoitusvarat ja -velat						
Annetut lainasitoumukset ⁽³⁾	–180	–17	–39	–124	–	–
Saadut lainasitoumukset ⁽⁴⁾	1 487	–1	–4	1 492	–	–

(1) Instrumentit, jotka voidaan vaatia maksettaviksi ennen eräpäivää, on esitetty lopullisen erääntymisensä mukaan, mikäli se on määritetty. Vuonna 2015 sijoitukset, joiden lopulliseen eräpäivään oli yli kolme kuukautta, sisälsivät 510 miljoonaa euroa instrumentteja, jotka voidaan vaatia maksettaviksi kolmen kuukauden kuluessa.

(2) Myyntisaatavien erääntymisanalyysiin ei sisällytetty siirtosaamisia, joita oli yhteensä 1 285 miljoonaa euroa vuonna 2015.

(3) Annetut lainasitoumukset on sijoitettu aikaisimpaan ajankohtaan, jolloin ne voidaan nostaa tai vaatia maksettaviksi.

(4) Saadut lainasitoumukset on sijoitettu niiden erääntymisajankohtaan. Näihin lukuihin sisältyvät myös lainasitoumuksiin liittyvät kulut.

37. Tilikauden päättymisen jälkeiset tapahtumat

Tilikauden päättymisen jälkeiset tapahtumat, joiden johdosta tilinpäätöslaskelmia ei ole oikaistu

Deepfield Networks Inc. –hankinta

Deepfield Networks Inc. on yhdysvaltalainen yritys, joka on erikoistunut IP-pohjaiseen reaaliaikaiseen analytiikkaan. Konserni hankki 100 prosentin omistusosuuden Deepfield Networks Inc. -yhtiöstä 31.1.2017. Hankinnalla ei ole olennaista vaikutusta konsernin tuloslaskemaan, taseeseen tai kassavirtaan.

Comptel-ostotarjous

Konserni ja Comptel ovat 8.2.2017 allekirjoittaneet transaktiosopimuksen, jonka mukaan konserni sitoutuu tekemään vapaaehtoisen julkisen käteisostotarjouksen kaikista Comptelin liikkeeseen laskemista osakkeista ja optio-oikeuksista, jotka eivät ole Comptelin tai sen tytäryhtiöiden hallussa. Tarjoushinta jokaisesta osakkeesta, jonka osalta ostotarjous on pätevästi hyväksytty, on 3,04 euroa käteisenä. Ostotarjouksen mukainen Comptelin arvo on noin 347 miljoonaa euroa, täysi laimennusvaikutus huomioiden.

Ulkonaolevien velkakirjojen ostotarjous

Konserni ilmoitti 22.2.2017 käynnistäneensä ostotarjoukset ostaakseen käteisellä yhteensä korkeintaan 1 000 miljoonalla Yhdysvaltain dollarilla (Ostotarjoukset) sekä Nokia Oyj:n liikkeeseen laskemia yhteensä 500 miljoonan euron 6,75 prosentin velkakirjoja, jotka erääntyvät 4.2.2019 (Eurovelkakirjat) että Lucent Technologies Inc.:n (konsernin täysin omistaman tytäryhtiö Alcatel-Lucent Inc.:n edeltäjä) liikkeeseen laskemia, yhteensä 300 miljoonan Yhdysvaltain dollarin 6,5 prosentin velkakirjoja, jotka erääntyvät 15.1.2028 (2028-velkakirjat) ja yhteensä 1 360 miljoonan Yhdysvaltain dollarin 6,45 prosentin velkakirjoja, jotka erääntyvät 15.3.2029 (2029-velkakirjat). Ostotarjousten tarkoituksena on hallita konsernin kokonaisvelkaantuneisuutta. Ostotarjousten selvityksen jälkeen konserni olettaa mitätöivänsä euromääräiset velkakirjat ja jättävänsä Yhdysvaltain dollarimääräiset velkakirjat haltuunsa.

Ostotarjoukset päättyivät 21.3.2017. Konserni vastaanotti tarjoukset 53,76 prosentista (268,8 miljoonaa euroa) Eurovelkakirjoista, 28,66 prosentista (86,0 miljoonaa Yhdysvaltain dollaria) 2028-velkakirjoista ja 29,48 prosentista (400,9 miljoonaa Yhdysvaltain dollaria) 2029-velkakirjoista. Konserni odottaa Ostotarjousten selvityksen tapahtuvan 23.3.2017.

Uudet euromääräiset joukkovelkakirjalainat

15.3.2017 konserni laski liikkeeseen 500 miljoonan euron 1,00 prosentin nimelliskorkoisen vuonna 2021 erääntyvän joukkovelkakirjalainan sekä 750 miljoonan euron 2,00 prosentin nimelliskorkoisen vuonna 2024 erääntyvän joukkovelkakirjalainan konsernin 5 000 000 000 euron Euro Medium Term Note -ohjelman alla. Uusista joukkovelkakirjalainoista saatavia varoja tullaan käyttämään ostotarjousten rahoittamiseksi ja yleisiin rahoitustarpeisiin.

Tuloverot

Tammikuussa 2017 siirrettiin tietyt aineettomat oikeudet Suomen ja Yhdysvaltojen toimintojen välillä osana konsernin toimintamallin jatkuvia muutoksia. Tämän odotetaan aiheuttavan noin 250 miljoonan euron negatiivisen kertaluontoisen vaikutuksen verokuluun vuoden 2017 ensimmäisellä neljänneksellä, mutta sillä ei ole olennaista vaikutusta verokassavirtaan.

Muutoksia organisaatorakenteeseen

Konserni ilmoitti 17.3.2017 muutoksista organisaatorakenteeseensa, jotka tulevat voimaan 1.4.2017. Organisaatorakenne muuttuu siten, että konserni jakaa nykyisen Mobile Networks -liiketoimintaryhmänsä kahteen erilliseen, mutta tiiviisti toisiinsa sidoksissa olevaan yksikköön: (1) Mobile Networks, joka keskittyy tuotteisiin ja ratkaisuihin, ja (2) Global Services, joka keskittyy palveluihin. Konserni julkistaa jatkossakin taloudellista tietoa Ultra Broadband Networks-, IP Networks and Applications- ja Nokia Technologies -yksiköiltä. Ultra Broadband Networks sisältää Mobile Networks-, Global Services- ja Fixed Networks -liiketoimintaryhmät. IP Networks and Applications koostuu myös jatkossa IP/Optical Networks- sekä Applications & Analytics -liiketoimintaryhmistä.

Emoyhtiön tuloslaskelma

1.1.-31.12.	Liite	2016 milj. EUR	2015 milj. EUR
Liikevaihto⁽¹⁾		836	949
Hankinnan ja valmistuksen kulut		-7	-8
Bruttokate		829	941
Myyntin ja hallinnon kulut		-128	-183
Liiketoiminnan muut tuotot	4	17	27
Liiketoiminnan muut kulut		-23	-20
Liikevoitto		695	765
Rahoitustuotot ja -kulut			
Tuotot pitkäaikaisista sijoituksista	5	3	42
Korko- ja muut rahoitustuotot	5	96	33
Kurssitappiot, netto		-148	-249
Arvon alentumiset omistuksissa saman konsernin yrityksissä ja muissa osakkeissa		-54	-24
Korko- ja muut rahoituskulut	5	-125	-166
Voitot osakkeiden ja liiketoimintojen myynnistä ⁽²⁾		7	695
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä		-221	331
Voitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja		474	1 096
Tilinpäätössiirrot			
Konserniavustukset ⁽²⁾	6	-60	82
Voitto ennen veroja		414	1 178
Tuloverokulut	7	-93	-91
Tilikauden voitto		321	1 087

(1) Nokia Technologies -segmentin liikevaihto.

(2) Kirjanpitolain muutoksista johtuen satunnaisia eriä ei enää esitetä tuloslaskelmassa vuonna 2016, joten vertailutietoja on uudelleenluokiteltu tältä osin rahoitustuottoihin ja -kuluihin ja tilinpäätössiirtoihin.

Liitetiedot ovat tämän tilinpäätöksen olennainen osa.

Emoyhtiön tase

31.12.	Liite	2016 milj. EUR	2015 milj. EUR
VASTAAVAA			
Pitkäaikaiset varat			
Aineettomat hyödykkeet			
Aineettomat oikeudet		3	3
Aineettomat hyödykkeet yhteensä		3	3
Aineelliset hyödykkeet			
Maa- ja vesialueet	8	8	8
Rakennukset	8	96	98
Koneet ja kalusto	8	3	3
Muut aineelliset hyödykkeet	8	14	15
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	8	1	1
Aineelliset hyödykkeet yhteensä		122	125
Sijoitukset			
Osuudet saman konsernin yhtiöissä	9	18 596	6 292
Osuudet osakkuusyhtiöissä	9	1	3
Available-for-sale -sijoitukset	9	65	132
Sijoitukset yhteensä		18 662	6 427
Muut pitkäaikaiset varat			
Muut pitkäaikaiset saamiset		84	84
Pitkäaikaiset lainasaamiset saman konsernin yhtiöiltä		637	–
Laskennalliset verosaamiset	7	139	138
Muut pitkäaikaiset varat yhteensä		860	222
Pitkäaikaiset varat yhteensä		19 647	6 777
Lyhytaikaiset varat			
Laskennalliset verosaamiset	7	–	25
Myyntisaamiset saman konsernin yhtiöiltä		552	252
Myyntisaamiset muilta yhtiöiltä		154	478
Lyhytaikaiset lainasaamiset saman konsernin yhtiöiltä		4 375	4 541
Muut rahoitusvarat saman konsernin yhtiöiltä		69	12
Muut rahoitusvarat muilta yhtiöiltä		155	96
Siirtosaamiset ja maksetut ennakkomaksut saman konsernin yhtiöiltä	10	49	4
Siirtosaamiset ja maksetut ennakkomaksut muilta yhtiöiltä	10	118	177
Lyhytaikaiset sijoitukset		1 625	2 813
Rahavarat		2 132	6 033
Lyhytaikaiset varat yhteensä		9 229	14 431
Vastaavaa yhteensä		28 876	21 208

Liitetiedot ovat tämän tilinpäätöksen olennainen osa.

Emoyhtiön tase jatkoa

31.12.	Liite	2016 milj. EUR	2015 milj. EUR
VASTATTAVAA			
Oma pääoma			
Osakepääoma	11	246	246
Ylikurssirahasto	11	46	46
Omat osakkeet	11,12	-874	-711
Arvonmuutosrahasto ja muut rahastot	11,13	17	25
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	11,12	15 322	3 805
Kertyneet voittovarot	11,12	4 859	5 275
Tilikauden voitto	11,12	321	1 087
Oma pääoma yhteensä		19 937	9 773
Varaukset	16	104	119
Pitkäaikainen vieras pääoma			
Pitkäaikaiset korolliset velat	17	1 972	1 946
Ennakkomaksut muilta yhtiöiltä		1 080	1 234
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä		3 052	3 180
Lyhytaikainen vieras pääoma			
Lyhytaikaiset korolliset velat saman konsernin yhtiöille		4 108	6 937
Lyhytaikaiset korolliset velat muille yhtiöille		62	30
Lyhytaikaiset velat saman konsernin yhtiöille		700	270
Muut rahoitusvelat saman konsernin yhtiöille		19	16
Muut rahoitusvelat muille yhtiöille		144	111
Ennakkomaksut muilta yhtiöiltä		176	348
Ostovelat saman konsernin yhtiöille		361	201
Ostovelat muille yhtiöille		46	45
Siirtovelat ja myynnin jaksotukset saman konsernin yhtiöiltä	18	13	13
Siirtovelat ja myynnin jaksotukset muilta yhtiöiltä	18	154	165
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä		5 783	8 136
Vieras pääoma yhteensä		8 939	11 435
Vastattavaa yhteensä		28 876	21 208

Liitetiedot ovat tämän tilinpäätöksen olennainen osa.

Emoyhtiön rahavirtalaskelma

1.1.-31.12.	Liite	2016 milj. EUR	2015 milj. EUR
Liiketoiminnan rahavirta			
Tilikauden voitto		321	1 087
Oikaisut yhteensä	21	410	-347
Nettokäyttöpääoman muutos	21	-161	-819
Liiketoiminnan rahavirta		570	-79
Saadut korot		70	33
Maksetut korot		-95	-115
Maksetut muut rahoituserät, netto		-216	-198
Maksetut tuloverot, netto		-83	-21
Liiketoiminnan nettorahavirta		246	-380
Investointien rahavirta			
Investoinnit tytäryhtiöosakkeisiin ja available-for-sale -sijoituksiin		-664	-15
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin		-6	-34
Osakkeiden myynti ja myydyt liiketoiminnot		-2	2 601
Aineellisten ja muiden aineettomien hyödykkeiden myynti		1	8
Muiden pitkäaikaisten saamisten lisäys		-644	-
Lyhytaikaisten saamisten vähennys		438	1 705
Saadut osingot ja muut tuotot saman konsernin yrityksiltä		3	154
Lyhytaikaiset sijoitukset, investoinnit		-3 493	-4 861
Lyhytaikaiset sijoitukset, myynnit		4 714	2 098
Investointien nettorahavirta		347	1 656
Rahoitustoimintojen rahavirta			
Omien osakkeiden hankinta		-216	-173
Osakkeiden merkinnät optio-oikeuksien perusteella		3	4
Pitkäaikaisten velkojen vähennykset		-19	-273
Lyhytaikaisten velkojen vähennykset/lisäykset		-2 841	6 087
Osingonjako		-1 503	-507
Konserniavustukset		82	-728
Rahoitustoimintojen nettorahavirta		-4 494	4 410
Rahavarojen vähennys/lisäys		-3 901	5 686
Rahavarat tilikauden alussa		6 033	347
Rahavarat tilikauden lopussa		2 132	6 033

Liitetiedot ovat tämän tilinpäätöksen olennainen osa.

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

1. Laskentaperiaatteet

Esityksiperiaatteet

Emoyhtiön tilinpäätös on laadittu suomalaisen lainsäädännön (Finnish Accounting Standards, FAS) mukaan.

Konserni sai määräysvallan Alcatel Lucentissa 4.1.2016, kun konserni hankki enemmistön Alcatel Lucentin äänioikeuksista. Katso konsernitiilinpäätöksen liitetieto 5, Hankitut liiketoiminnot.

Emoyhtiö vastaa merkittävässä määrin konsernin sisäisen rahoituksen järjestämisestä. Emoyhtiön taloudelliseen asemaan vaikuttavat konsernin liiketoiminta- ja organisaatiomallien muutoksista johtuvat sisäisen ja ulkoisen rahoitustarpeen muutokset.

Myynnin tuloutusperiaatteet

Myynti tuloutetaan, kun seuraavat liiketapahtuman ehdot ovat täyttyneet: omistukseen liittyvät merkittävät riskit ja hyödyt ovat siirtyneet ostajalle; emoyhtiölle ei jää liikkeenjohdollista roolia eikä tosiasiallista määräysvaltaa myyntiin suoritteisiin; tuotot ovat määritettävissä luotettavasti; liiketoimeen liittyvä taloudellinen hyöty koituu todennäköisesti emoyhtiön hyväksi; ja toteutuneet tai toteutuvat liiketoimeen kohdistuvat kulut ovat määriteltävissä luotettavasti.

Liikevaihtoon sisältyy myyntituottoja kaikista lisensointineuvotteluista, oikeudenkäynneistä ja välimiesmenettelyistä siltä osin kuin myynnin tuloutuskriteerit ovat täyttyneet.

Valuuttamääräiset erät

Ulkomaanrahan määräiset saamiset ja velat on muutettu euromääräiseksi tilinpäätöspäivän kurssiin.

Eläkkeet

Eläkejärjestelyihin tehdyt maksusuoritukset kirjataan tuloslaskelmaan sille tilikaudelle, jota veloitus koskee.

Aineelliset ja aineettomat hyödykkeet

Taseeseen merkittyjen aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintamenosta on vähennetty suunnitelman mukaiset poistot. Aineellisista hyödykkeistä tehdään suunnitelman mukaiset tasapoistot, jotka perustuvat arvioituun taloudelliseen vaikutusaikaan seuraavasti:

Aineettomat hyödykkeet	3–7 vuotta
Rakennukset	20–33 vuotta
Koneet ja kalusto	1–10 vuotta

Maa- ja vesialueista ei tehdä poistoja. Suunnitelman mukaiset poistot ja poistoeron muutos yhteensä vastaavat EVL-poistoja. Poistoeron muutos on käsitelty tilinpäätössiirtotona.

Sijoitukset

Osuudet saman konsernin yrityksissä on arvostettu hankintamenoa tai alempana arvonalentumisella oikaistuun arvoon, jos sijoituksen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo on pysyvästi hankintamenoa pienempi. Available-for-sale -sijoitukset kirjataan pääasiallisesti hankintamenoa vähennettynä arvonalennuksilla. Nämä ovat teknologiaan liittyviä sijoituksia listaamattomiin osakkeisiin ja rahastoihin, joiden käypää arvoa ei pystytä luotettavasti määrittelemään, koska julkisia markkinoita tai luotettavia arvostusmenetelmiä ei ole.

Lainasaamiset

Lainasaamisiin sisältyy lainoja asiakkaille ja toimittajille. Ne kirjataan alun perin käypään arvoon, ja myöhempi arvostaminen tapahtuu käyttämällä efektiivisen koron menetelmää vähennettynä arvonalennuksilla. Lainasaatavien perintäkelpoisuutta sekä lainoille saatuja vakuuksia seurataan jatkuvasti. Mikäli on nähtävissä, että lainan takaisinmaksu ei toteudu sovitun mukaisena, arvonalentumisesta aiheutuvat kulut kirjataan muihin kuluihin tai rahoituskuluihin lainasaatavan luonteen mukaisesti kirjanpitoarvon ja ennustettujen tulevien rahavirtojen nykyarvon välisenä erotuksena. Korkotuotot lainasaamisista kirjataan muihin tuottoihin tai rahoitustuottoihin efektiivisen koron menetelmällä.

Lyhytaikaiset sijoitukset

Lyhytaikaiset sijoitukset koostuvat pääosin erittäin likvideistä korko- ja rahamarkkinasijoituksista, jotka ovat helposti konvertoitavissa käteisvaroiksi tiedossa olevaan määrään ja joiden erääntymiseen hankintahetkellä on yli kolme kuukautta.

Rahavarat

Rahavarat sisältävät käteisvarat pankeissa ja kassassa sekä available-for-sale -sijoitukset, rahavarat. Available-for-sale -sijoitukset, rahavarat koostuu erittäin likvideistä, kiinteätuottoisista sijoituksista ja rahamarkkinasijoituksista, jotka ovat helposti konvertoitavissa käteisvaroiksi tiedossa olevaan määrään ja joiden erääntymiseen hankintahetkellä on kolme kuukautta tai vähemmän, sekä pankkitalletuksista, jotka erääntyvät tai jotka voidaan sopimukseen perustuen vaatia maksettavaksi ajanjaksolla, joka hankintahetkellä on kolme kuukautta tai vähemmän. Koska sijoitusten luottokelpoisuus on korkea ja juoksuaika lyhyt, riski niiden arvon muutoksille on merkityksetön. Rahamarkkinarahastosijoitukset, joiden riskiprofiili on yllä kuvattujen kriteerien mukainen, luokitellaan myös rahavaroina.

Myyntisaamiset

Myyntisaamiset sisältävät asiakkailta laskutetut summat, summat, joissa myynnin tulotuskriteerit ovat täyttyneet, mutta asiakkaita ei ole vielä laskutettu tai summat, joihin liittyen sopimuksellinen oikeus rahavirtoihin on vahvistettu, mutta asiakkaita ei ole vielä laskutettu. Laskutetut myyntisaamiset kirjataan alkuperäisen asiakaslaskutuksen määräisenä vähennettynä epävarmoilla saatavilla. Kirjattujen epävarmojen saamisten riittävyttä arvioidaan säännöllisesti analysoimalla aikaisempia luottotappioita, asiakaskeskittymiä, asiakkaiden luottokelpoisuutta, aiempia maksuviivästyksiä, vallitsevia taloudellisia trendejä ja muutoksia asiakkaiden maksuehdoissa. Jos velkaa ei todennäköisesti saada perityksi, arvonalentumistappio kirjataan ja sisällytetään liiketoiminnan muihin kuluihin. Emoyhtiö kirjaa myyntisaamisen pois taseesta vain siinä tapauksessa, että sopimukselliset oikeudet omaisuuserästä kertyviin rahavirtoihin päättyvät tai omaisuuserä ja siten myös siihen liittyvät riskit ja hyödyt luovutetaan toiselle yhtiölle.

Rahoituslainat

Rahoituslainat kirjataan taseeseen velaksi määrään, joka on saatu liikkeeseen laskettaessa vähennettynä transaktiomenoilla. Myöhemmin tilikaudena rahoituslainat arvostetaan jaksotettuun hankintamenoan efektiivisen koron menetelmän mukaisesti. Transaktiomenot ja lainan korot kirjataan tuloslaskelmassa rahoituskuluihin instrumentin pitoaikana.

Ostovelat

Ostovelat kirjataan laskutetun määrän mukaisesti. Tämän katsotaan vastaavan käypää arvoa niiden lyhyen maturiteetin johdosta.

Johdannaissopimukset

Korkojohdannaissista aiheutuvat korkotuotot tai -kulut jaksotetaan tuloslaskelmaan tilikauden aikana. Tilinpäätöksessä avoimet korkotermini-, korkofutuuri-, korko-optio- ja korko-swap-sopimukset arvostetaan käypään arvoon ja kirjataan tuloslaskelmaan.

Valuuttatermiinit arvostetaan tilinpäätöspäivän termiinikurssiin. Avoimien johdannaissopimusten kurssierot kirjataan rahoituseriin. Valuuttaoptiosopimukset arvostetaan optiohinnoittelumallia käyttäen tilinpäätöspäivänä ja kirjataan rahoituseriin.

Korkotermini-, korko-optio- ja korkofutuurisopimusten sekä johdannaissörssissä noteerattujen optioiden käypä arvo määritellään käyttäen tilinpäätöspäivän markkinahintoja. Koronvaihto- ja valuutanvaihtosopimusten käypä arvo arvioidaan tulevien rahavirtojen nykyarvon perusteella käyttäen tilinpäätöspäivän markkinahintoja.

Suojauslaskenta

Suojauslaskennassa käytettäviä johdannaissopimuksia ovat valuuttatermiinit, optiot tai optiostrategiat sekä korkojohdannaiset. Suojauslaskentaa voidaan soveltaa optioihin ja optiostrategioihin, joiden nettomääräinen preemio on nolla tai maksettu. Optiostrategian osalta ostettujen optioiden nimellisarvo on sama tai suurempi kuin myytyjen optioiden, ja niiden muut sopimusehdot ovat samat.

Käyvän arvon suojaus

Emoyhtiö käyttää käyvän arvon suojauslaskentaa vähentääkseen korkotason ja valuuttakurssien muutoksista johtuvien korollisten velkojen käyvän arvon muutosten vaikutusta. Käyvän arvon suojauksessa käytettävien johdannaisten käyvän arvon muutos sekä käyvän arvon suojauslaskennan piirissä olevien rahoitusvelkojen käyvän arvon muutoksen se osuus, joka syntyy suojattavan riskin vaikutuksesta, kirjataan rahoitustuottoihin ja -kuluihin. Mikäli suojaus ei enää täytä suojauslaskennan kriteereitä, suojauslaskenta lopetetaan, ja suojattavan rahoitusinstrumentin kirjanpitoarvoon kirjattu käyvän arvon muutos jaksotetaan rahoitustuottoihin ja kuluihin efektiivisen koron menetelmällä instrumentin voimassaoloajalle.

Laskennalliset verot

Laskennallinen verovelka ja -saaminen lasketaan kirjanpidon ja verotuksen välisille eroille käyttäen tilinpäätöshetkellä vahvistettua tai käytännössä hyväksyttyä verokantaa jota odotetaan sovellettavan, kun kyseinen saaminen realisoituu tai velka suoritetaan. Laskennallinen verovelka ja -saaminen merkitään taseeseen erikseen lyhytaikaisiin ja pitkäaikaisiin velkoihin ja saamisiin. Laskennallinen verosaaminen merkitään taseeseen arvioidun todennäköisen saamisen suuruusena. Laskennalliset verosaamiset ja verovelat vähennetään kirjanpidossa toisistaan, koska yhtiöllä on laillisesti toimeenpantavissa oleva oikeus kuitata tilikauden verotettavaan tuloon perustuvat verosaamiset ja -velat keskenään.

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot jatkoa

2. Henkilöstökulut

milj. EUR	2016	2015
Palkat	47	37
Osakeperusteiset maksut	28	16
Eläkekulut	4	2
Muut henkilösivukulut	2	2
Yhteensä	81	57
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä	2016	2015
Markkinointi	70	61
Hallinto	211	183
Yhteensä	281	244
Henkilöstö 31.12.2016	273	280

Johdon palkkiot

Katso konsernitilinpäätöksen liitetieto 35, Lähipiiriin liittyvät tapahtumat.

3. Tilintarkastajan palkkiot

milj. EUR	2016	2015
Tilintarkastus	4	4
Yhteensä	4	4

Tilintarkastajalle on vuonna 2016 maksettu konserniin liittyen palkkioita yhteensä 36.5 miljoonaa euroa (18.4 miljoonaa euroa vuonna 2015) josta 31.3 miljoonaa euroa (13.5 miljoonaa euroa vuonna 2015) oli tilintarkastuspalkkioita.

4. Liiketoiminnan muut tuotot

milj. EUR	2016	2015
Vuokratuotot	2	2
Tuotot aineellisten hyödykkeiden myynnistä	–	7
Oikeudenkäyntikulujen korvaukset	–	6
Muut	15	12
Yhteensä	17	27

5. Rahoitustuotot ja -kulut

milj. EUR	2016	2015
Tuotot pitkäaikaisista sijoituksista		
Osinkotuotot saman konsernin yhtiöiltä	3	42
Yhteensä	3	42
Korko- ja muut rahoitustuotot		
Korkotuotot saman konsernin yhtiöiltä	55	14
Korkotuotot muilta yhtiöiltä	1	9
Muut rahoitustuotot muilta yhtiöiltä	40	10
Yhteensä	96	33
Korko- ja muut rahoituskulut		
Korkokulut saman konsernin yhtiöille	-10	-11
Korkokulut muille yhtiöille	-73	-113
Muut rahoituskulut	-42	-42
Yhteensä	-125	-166

Rahoitustuotot ja -kulut sisältää 15 miljoonaa euroa kuluja koskien johdannaisia, joihin sovelletaan suojauslaskentaa (13 miljoonaa euroa vuonna 2015) ja 11 miljoonaa euroa tuottoa koskien velkoja, joihin sovelletaan käyvän arvon suojauslaskentaa (2 miljoonaa euroa kuluja vuonna 2015).

6. Konserniavustukset

milj. EUR	2016	2015
Myönnetty	-700	-270
Saatu	640	352
Yhteensä	-60	82

7. Tuloverot

milj. EUR	2016	2015
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuvat verot	-65	-48
Laskennalliset verot	-28	-43
Yhteensä	-93	-91
Tuloverot varsinaisesta toiminnasta	-93	-76
Tuloverot tilinpäätössiirroista	12	-16
Tuloverot aikaisemmilta tilikausilta	-12	1
Yhteensä	-93	-91

Laskennalliset verot

milj. EUR	2016	2015
Pitkäaikaiset laskennalliset verosaamiset	139	138
Lyhytaikaiset laskennalliset verosaamiset	-	25
Yhteensä	139	163

	2016		2015	
	Laskennalliset verosaamiset	Laskennalliset verovelat	Laskennalliset verosaamiset	Laskennalliset verovelat
Yhteensä ennen netotusta	146	-7	171	-8
Laskennallisten verosaamisten ja -velkojen netotus	-7	7	-8	8
Yhteensä	139	-	163	-

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot jatkoa

8. Aineelliset hyödykkeet

milj. EUR	Maa- ja vesialueet	Rakennukset	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakkomaksut ja keskenkäiset hankinnat	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2015	8	143	23	1	2	177
Lisäykset	–	3	–	15	16	34
Myynnit ja käytöstä poistaminen	–	–1	–2	–1	–3	–7
Uudelleenluokittelu	–	14	–	–	–14	–
Hankintameno 31.12.2015	8	159	21	15	1	204
Kertyneet suunnitelman mukaiset poistot 1.1.2015	–	–56	–17	–1	–	–74
Myynnit ja käytöstä poistaminen	–	–	1	1	–	2
Poistot ⁽¹⁾	–	–5	–2	–	–	–7
Kertyneet suunnitelman mukaiset poistot 31.12.2015	–	–61	–18	–	–	–79
Kirjanpitoarvo 1.1.2015	8	87	6	–	2	103
Kirjanpitoarvo 31.12.2015	8	98	3	15	1	125
Hankintameno 1.1.2016	8	159	21	15	1	204
Lisäykset	–	4	–	–	–	4
Myynnit ja käytöstä poistaminen	–	–1	–1	–	–	–2
Hankintameno 31.12.2016	8	162	20	15	1	206
Kertyneet suunnitelman mukaiset poistot 1.1.2016	–	–61	–18	–	–	–79
Myynnit ja käytöstä poistaminen	–	–	1	–	–	1
Poistot ⁽¹⁾	–	–5	–	–1	–	–6
Kertyneet suunnitelman mukaiset poistot 31.12.2016	–	–66	–17	–1	–	–84
Kirjanpitoarvo 1.1.2016	8	98	3	15	1	125
Kirjanpitoarvo 31.12.2016	8	96	3	14	1	122

(1) Kirjattu myynnin ja hallinnon kuluihin.

9. Sijoitukset

milj. EUR	2016	2015
Osuudet saman konsernin yhtiöissä		
Hankintameno 1.1.	6 292	10 151
Lisäykset ⁽¹⁾	12 304	–
Arvon alentumiset	–	–24
Vähennykset ⁽²⁾	–	–3 835
Kirjanpitoarvo 31.12.	18 596	6 292
Osuudet osakkuusyhtiöissä		
Hankintameno 1.1.	3	3
Arvon alentumiset	–2	–
Kirjanpitoarvo 31.12.	1	3
Available-for-sale -sijoitukset		
Hankintameno 1.1.	132	105
Lisäykset	5	16
Arvon alentumiset ⁽³⁾	–66	–
Muut muutokset	3	12
Vähennykset	–9	–1
Kirjanpitoarvo 31.12.	65	132

(1) Vuonna 2016 emoyhtiö hankki 100 prosenttia Alcatel Lucent -konsernin emoyhtiön Alcatel Lucent SA:n osakkeista osittain osakevastiketta ja osittain käteisvastiketta vastaan. Osakevastikkeena liikkeeseen laskettujen emoyhtiön osakkeiden käypä arvo 11 566 miljoonaa euroa on kirjattu sijoitetun vapaan oman pääoman rahaston lisäykseksi. Käteisvastikkeena maksettu määrä oli 738 miljoonaa euroa sisältäen aktivoidut osakkeiden hankintaan välittömästi liittyvät menot. Osana Alcatel Lucent SA:n hankintaa emoyhtiö hankki lisäksi Alcatel Lucent SA:n liikkeeseen laskemia OCEANE-vaihtovelkakirjalainoja yhteissummaltaan 525 miljoonaa euroa. Emoyhtiö voi halutessaan vaihtaa OCEANE-vaihtovelkakirjalainat yhtä moneen Alcatel Lucent SA:n osakkeeseen.

(2) Vuonna 2015 liittyy HERE-liiketoimintakauppaan.

(3) Vuonna 2016 liittyy tiettyjen yksityisrahastojen sijoitusten immateriaalioikeuksiin.

Osuudet osakkuusyhtiöissä

Osakkuusyhtiö	Omistusosuus %	Kirjanpitoarvo milj. EUR
Sapura-Nokia Telecommunication Sdn Bhd	40	–
Noksel A.S	20	1
Sapura Nokia Software Sdn Bhd	50	–

10. Siirtosaamiset ja ennakkomaksut

milj. EUR	2016	2015
Kertyneet rojalituotot	108	12
Tuloverosaatavat	1	15
Korkotuotot	10	13
Divestointiin liittyvät saatavat	44	135
Muut	4	6
Yhteensä	167	181

11. Oma pääoma

milj. EUR	Osakepääoma	Ylikurssi- rahasto	Omat osakkeet	Arvonmuutos- rahasto ja muut rahastot	Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	Kertyneet voittovarot	Yhteensä
1.1.2015	246	46	-988	11	3 067	6 209	8 591
Tuloperusteisten ja ehdollisten osakepalkkioiden suorittaminen	–	–	23	–	-16	–	7
Osakkeiden merkinnät optio-oikeuksien perusteella	–	–	–	–	4	–	4
Omien osakkeiden osto	–	–	-173	–	–	–	-173
Omien osakkeiden mitätöinti	–	–	427	–	–	-427	–
Vaihtovelkakirjalainan vaihtaminen omaksi pääomaksi	–	–	–	–	750	–	750
Käyvän arvon muutos, lisäykset	–	–	–	14	–	–	14
Osingonjako	–	–	–	–	–	-507	-507
Tilikauden voitto	–	–	–	–	–	1 087	1 087
31.12.2015	246	46	-711	25	3 805	6 362	9 773
Tuloperusteisten ja ehdollisten osakepalkkioiden suorittaminen	–	–	68	–	-52	–	16
Osakkeiden merkinnät optio-oikeuksien perusteella	–	–	–	–	3	–	3
Omien osakkeiden osto	–	–	-231	–	–	–	-231
Alcatel Lucentin osakkeiden hankinta	–	–	–	–	11 975	–	11 975
Alcatel Lucentin osakkeiden hankintahinnan oikaisu FAS:in mukaiseksi	–	–	–	–	-409	–	-409
Käyvän arvon muutos, vähennykset	–	–	–	-8	–	–	-8
Osingonjako	–	–	–	–	–	-1 503	-1 503
Tilikauden voitto	–	–	–	–	–	321	321
31.12.2016	246	46	-874	17	15 322	5 180	19 937

12. Jaettavissa olevat varat

milj. EUR	2016	2015
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	15 322	3 805
Kertyneet voittovarot	4 859	5 275
Tilikauden voitto	321	1 087
Kertyneet voittovarot, yhteensä	20 502	10 167
Omat osakkeet	-874	-711
Yhteensä	19 628	9 456

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot jatkoa

13. Arvonmuutosrahasto ja muut rahastot

milj. EUR	Suojauslaskenta			Available-for-sale -sijoitukset			Yhteensä		
	Ennen veroja	Vero	Verojen jälkeen	Ennen veroja	Vero	Verojen jälkeen	Ennen veroja	Vero	Verojen jälkeen
31.12.2014	2	-	2	9	-	9	11	-	11
Rahavirtojen suojaus									
Käyvän arvon muutos, nettotuotot	7	-2	5	-	-	-	7	-2	5
Available-for-sale -sijoitukset									
Käyvän arvon muutos, nettotuotot	-	-	-	14	-4	10	14	-4	10
Purku tulokseen myynnin yhteydessä	-	-	-	-1	-	-1	-1	-	-1
31.12.2015	9	-2	7	22	-4	18	31	-6	25
Rahavirtojen suojaus									
Käyvän arvon muutos, nettokulut	-1	-	-1	-	-	-	-1	-	-1
Available-for-sale -sijoitukset									
Käyvän arvon muutos, nettokulut	-	-	-	-1	1	-	-1	1	-
Purku tulokseen myynnin yhteydessä	-	-	-	-9	2	-7	-9	2	-7
31.12.2016	8	-2	6	12	-1	11	20	-3	17

14. Rahoitusinstrumenttien käypä arvo

milj. EUR	Kirjanpitoarvo					Käypä arvo ⁽¹⁾	
	Lyhytaikaiset myytävissä olevat rahoitusvarat	Pitkäaikaiset myytävissä olevat rahoitusvarat	Käypään arvoon tulosvaikuttavasti kirjattavat sijoitukset	Lainat ja saamiset kirjattuna jaksettuihin hankintameno	Rahoitusvelat kirjattuna jaksettuihin hankintameno	Yhteensä	Yhteensä
2016							
Available-for-sale -sijoitukset		65				65	65
Pitkäaikaiset lainasaamiset saman konsernin yhtiöiltä				637		637	637
Myyntisaamiset saman konsernin yhtiöiltä				552		552	552
Myyntisaamiset muilta yhtiöiltä				154		154	154
Lyhytaikaiset lainasaamiset saman konsernin yhtiöiltä				4 375		4 375	4 375
Muut rahoitussaamiset saman konsernin yhtiöiltä			69			69	69
Muut rahoitussaamiset muilta yhtiöiltä			155			155	155
Lyhytaikaiset sijoitukset	1 298		327			1 625	1 625
Rahavarat	2 132					2 132	2 132
Rahoitusvarat yhteensä	3 430	65	551	5 718	-	9 764	9 764
Pitkäaikaiset korolliset velat muille yhtiöille ⁽²⁾					1 972	1 972	2 080
Lyhytaikaiset korolliset velat saman konsernin yhtiöille					4 108	4 108	4 108
Lyhytaikaiset korolliset velat muille yhtiöille					62	62	62
Lyhytaikaiset velat saman konsernin yhtiöille, muut					700	700	700
Muut rahoitusvelat saman konsernin yhtiöille, johdannaiset			19			19	19
Muut rahoitusvelat muille yhtiöille, johdannaiset			144			144	144
Ostovelat saman konsernin yhtiöille					361	361	361
Ostovelat muille yhtiöille					46	46	46
Rahoitusvelat yhteensä	-	-	163	-	7 249	7 412	7 520

milj. EUR	Kirjanpitoarvo					Käypä arvo ⁽¹⁾	
	Lyhytaikaiset myytävissä olevat rahoitusvarat	Pitkäaikaiset myytävissä olevat rahoitusvarat	Käypään arvoon tulosvaikuttavasti kirjattavat sijoitukset	Lainat ja saamiset kirjattuna jaksoitettuun hankintamenoon	Rahoitusvelat kirjattuna jaksoitettuun hankintamenoon	Yhteensä	Yhteensä
2015							
Available-for-sale -sijoitukset		132				132	132
Myyntisaamiset saman konsernin yhtiöiltä				252		252	252
Myyntisaamiset muilta yhtiöiltä				478		478	478
Lyhytaikaiset lainasaamiset saman konsernin yhtiöiltä				4 541		4 541	4 541
Muut rahoitussaadat saman konsernin yhtiöiltä, johdannaiset			12			12	12
Muut rahoitussaadat muilta yhtiöiltä, johdannaiset			96			96	96
Lyhytaikaiset sijoitukset	2 126		687			2 813	2 813
Rahavarat	6 033					6 033	6 033
Rahoitusvarat yhteensä	8 159	132	795	5 271	–	14 357	14 357
Pitkäaikaiset korolliset velat muille yhtiöille					1 946	1 946	2 017
Lyhytaikaiset korolliset velat saman konsernin yhtiöille					6 937	6 937	6 937
Lyhytaikaiset korolliset velat muille yhtiöille					30	30	30
Lyhytaikaiset velat saman konsernin yhtiöille, muut					270	270	270
Muut rahoitusvelat saman konsernin yhtiöille, johdannaiset			16			16	16
Muut rahoitusvelat muille yhtiöille, johdannaiset			111			111	111
Ostovelat saman konsernin yhtiöille					201	201	201
Ostovelat muille yhtiöille					45	45	45
Rahoitusvelat yhteensä	–	–	127	–	9 429	9 556	9 627

(1) Mikäli käypää arvoa ei ole saatavilla, käytetään seuraavia käyvän arvon arvostusmenetelmiä. Käyvän arvon on katsottu olevan sama kuin kirjanpitoarvo available-for-sale-sijoituksille kirjattuna efektiivisen koron menetelmällä vähennettynä arvonalennuksilla, koska näille yksityisiin rahastoihin tehdyille sijoituksille ei ole toimivia markkinoita eikä siten luotettavaa tapaa arvioida käypää arvoa. Näiden varojen vuotuinen arvonalentumistestaus perustuu diskontattujen rahavirtojen analyysiin. Lainasaamisten ja velkojen käypä arvo on arvioitu vastaavatyypisten rahoitusinstrumenttien markkina-arvon perusteella (taso 2). Pitkäaikaisten korollisten velkojen käypä arvo perustuu ensisijaisesti kolmansien osapuolten hinnoittelupalveluista saataviin noteerauksiin (taso 2). Lyhytaikaisten varojen ja velkojen käyvän arvon arvioidaan olevan sama kuin kirjanpitoarvo pienen luottoriskin ja lyhyen juoksuajan perusteella.

Käypään arvoon arvostettavat rahoitusvarat ja -velat luokitellaan arvostusmenetelmissä käytettyjen julkaisemattomien syöttötietojen määrän perusteella. Kolme hierarkiatasoa perustuvat siihen, että rahoitusvarojen ja -velkojen käypää arvoa määritettäessä syöttötietojen arviointia tarvitaan sitä enemmän, mitä ylemmälle tasolle siirrytään. Tasolla 1 arvostaminen tapahtuu pörssinoteerattujen tuotteiden markkina-arvon perusteella, tasolla 2 arvostus perustuu ensisijaisesti kolmansien osapuolten hinnoittelupalveluista saataviin noteerauksiin ja tasolla 3 tarvitaan eniten johdon harkintaa. Konserni luokittelee jokaisena tilinpäätöshetkenä rahoitusvarat ja -velat asianmukaisille käyvän arvon hierarkian tasoille.

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot jatkoa

15. Johdannaiset

milj. EUR	Vastaavaa		Vastattavaa	
	Käypä arvo ⁽¹⁾	Nimellisarvo ⁽²⁾	Käypä arvo ⁽¹⁾	Nimellisarvo ⁽²⁾
2016				
Käyvän arvon suojaus				
Koronvaihtosopimukset	42	300	–	–
Ennakoitujen rahavirtojen ja käyvän arvon suojaukset⁽³⁾				
Valuuttojen väliset koronvaihtosopimukset	42	1 002	–	–
Johdannaiset, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa ja jotka arvostetaan käypään arvoon tuloslaskelmassa				
Valuuttatermiinit, konserniyhtiöt	69	5 806	-16	1 458
Valuuttatermiinit	68	5 868	-115	7 804
Ostetut valuuttaoptiot	3	569	–	–
Myydyt valuuttaoptiot, konserniyhtiöt	–	–	-3	498
Koronvaihtosopimukset	–	–	-29	324
Yhteensä	224	13 545	-163	10 084
2015				
Käyvän arvon suojaus				
Koronvaihtosopimukset	51	300	–	–
Ennakoitujen rahavirtojen ja käyvän arvon suojaukset⁽³⁾				
Valuuttojen väliset koronvaihtosopimukset	17	355	-5	646
Johdannaiset, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa ja jotka arvostetaan käypään arvoon tuloslaskelmassa				
Valuuttatermiinit, konserniyhtiöt	12	1 046	-13	3 334
Valuuttatermiinit	24	3 185	-56	3 642
Ostetut valuuttaoptiot	4	456	–	–
Myydyt valuuttaoptiot, konserniyhtiöt	–	–	-3	286
Myydyt valuuttaoptiot	–	–	–	162
Koronvaihtosopimukset	–	–	-50	646
Yhteensä	108	5 342	-127	8 716

(1) Sisällytetty taseessa muihin lyhytaikaisiin rahoitusvaroihin ja muihin lyhytaikaisiin rahoitusvelkoihin.

(2) Sisältävät kaikki sopimukset, joita ei ole vielä suoritettu tai peruttu. Nimellisarvot eivät välttämättä yksin tarkasteltuna anna kuvaa konsernin riskiasemasta, koska joitakin sopimuksia voidaan netottaa toisilla sopimuksilla.

(3) Valuuttojen väliset koronvaihtosopimukset on määritetty osin käyvän arvon ja osin ennakoitujen rahavirtojen suojausinstrumenteiksi.

Vuonna 2015 emoyhtiöstä tuli konsernin keskitetty ulkopuolisten transaktioiden järjestämisestä vastaava yksikkö. Yhtiö järjestää kaikki merkittävät ulkopuoliset johdannaistransaktiot pankkien kanssa konsernin riskienhallintastrategian perusteella ja toteuttaa identtiset vastakkaiset sisäiset johdannaistransaktiot konserniyhtiöiden kanssa tarpeen mukaan. Johdannaisten luokittelu yllä olevassa taulukossa suojauslaskennan soveltamisen mukaan perustuu johdannaisten käyttöön ja kirjaamiseen yhtiön erillistä tilinpäätöstä varten. Luokittelu voi olla erilainen konsernitilinpäätöksessä. Katso konsernitilinpäätöksen liitetieto 25, Johdannaiset.

16. Pakolliset varaukset

milj. EUR	2016	2015
Divestointiin liittyvä	92	106
Muut	12	13
Yhteensä	104	119

17. Pitkäaikainen vieras pääoma

	Nimellisarvo milj.	Nimelliskorko, %	2016 milj. EUR	2015 milj. EUR
Joukkovelkakirjalainat				
2009-2019	1 000 USD	5,375	962	941
2009-2019	500 EUR	6,750	527	538
2009-2039 ⁽¹⁾	500 USD	6,625	483	467
Yhteensä			1 972	1 946

(1) Erääntyy myöhemmin kuin 5 vuoden kuluttua.

Kaikki nämä lainat ovat vakuudettomia ja niihin ei liity rahoituskovenantteja.

18. Siirtovelat ja myynnin jaksotukset

milj. EUR	2016	2015
ALV ja muut välilliset verot	47	16
Jaksotetut korkokulut	41	41
Palkat ja sosiaalikulut	15	16
Divestointiin liittyvät velat	12	63
Muut saman konsernin yhtiöille	13	12
Muut muille yhtiöille	39	30
Yhteensä	167	178

19. Vakuudet ja vastuusitoumukset

milj. EUR	2016	2015
Vastuusitoumukset samaan konserniin kuuluvien yhtiöiden puolesta		
Lainatakaukset	–	7
Vuokratakaukset	64	68
Muut takaukset	871	404
Vastuusitoumukset osakkuusyhtiöiden puolesta		
Lainatakaukset	11	15
Vastuusitoumukset muiden yhtiöiden puolesta		
Lainatakaukset		6
Muut takaukset	131	133

Tiettyihin myyntisaataviin Intiasta liittyy maksurajoituksia käynnissä olevan verokäsittelyn takia.

Vuokravastuut olivat yhteensä 2 miljoonaa euroa 31.12.2016 (0,4 miljoonaa euroa vuonna 2015).

20. Johdolle myönnettyt lainat

Johtoryhmän tai hallituksen jäsenille ei ollut myönnettyjä lainoja 31.12.2016 eikä 31.12.2015.

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot jatkoa

21. Rahavirtalaskelman liitetiedot

milj. EUR	2016	2015
Oikaisut		
Poistot	8	7
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden ja available-for-sale-sijoitusten myyntivoitot	-	-7
Tuloverot	93	91
Rahoitustuotot/-kulut	172	340
Arvon alentumistappiot	54	24
Myyntitappiot/-voitot myydyistä liiketoiminnoista	7	-718
Käytöstä poistamiset	-	4
Osakeperusteiset maksut	16	8
Muut tuotot ja kulut, netto	60	-96
Yhteensä	410	-347
Nettokäyttöpääoman muutos		
Lyhytaikaisten saamisten vähennys/lisäys	128	-417
Korottomien lyhytaikaisten velkojen vähennys	-343	-402
Korottomien pitkäaikaisten velkojen lisäys	54	-
Yhteensä	-161	-819

Vuonna 2016 emoyhtiö hankki 100 prosenttia Alcatel Lucent -konsernin emoyhtiön Alcatel Lucent SA:n osakkeista osittain osakevastiketta ja osittain käteisvastiketta vastaan. Osakevastikkeena liikkeeseen laskettujen emoyhtiön osakkeiden käypä arvo 11 566 miljoonaa euroa on kirjattu sijoitetun vapaan oman pääoman rahaston lisäykseksi.

Vuonna 2015 emoyhtiö käytti optionsa lunastaa 750 miljoonan euron vaihtovelkakirjalainat niiden pääomalla ja kertyneellä korolla. Lähes kaikki vaihtovelkakirjalainojen haltijat päättivät vaihtaa vaihtovelkakirjalainansa Nokian osakkeisiin ennen niiden lunastamista, millä ei ollut vaikutusta rahavaroihin.

22. Merkittävimmät tytäryhtiöt

Katso konsernitilinpäätöksen liitetieto 32, Merkittävimmät konserniyhtiöt.

Konserniyhtiöiden lista kokonaisuudessaan on liitetty rekisteröityyn tilinpäätökseen.

23. Emoyhtiön osakkeet

Katso konsernitilinpäätöksen liitetieto 20, Emoyhtiön osakkeet.

24. Riskienhallinta

Konsernilla on järjestelmällinen ja jäsenneilty lähestymistapa riskien hallintaan koskien kaikkia liiketoimintoja ja prosesseja. Riskien hallintaan liittyvät toimintatavat ja prosessit määritellään konsernin laajuisesti, emolla ei ole erillisiä riskien hallintaan liittyviä toimintatapoja tai prosesseja. Näin ollen sisäiset ja ulkoiset riskialtistukset ja transaktiot käsitellään ainoastaan konsernin riskienhallintastrategian yhteydessä. Katso konsernitilinpäätöksen liitetieto 36, Riskienhallinta.

25. Tilikauden päättymisen jälkeiset tapahtumat

Katso konsernitilinpäätöksen liitetieto 37, Tilikauden päättymisen jälkeiset tapahtumat.

Tilinpäätöksen 2016 allekirjoitus ja hallituksen ehdotus voitonjaaksi

Emoyhtiön 31.12.2016 taseen mukaan jaettavissa olevat varat ovat 19 628 miljoonaa euroa.

Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että kertyneistä voittovaroista jaetaan yhtiön osakkeille osinkona 0,17 euroa osakkeelta. 31.12.2016 yhtiön osinkoon oikeuttavien osakkeiden lukumäärä oli 5 836 055 012, jonka perusteella osinkona jaettava enimmäismäärä olisi 992 miljoonaa euroa.

Ehdotettu osinko on linjassa yhtiön voitonjakoperiaatteiden kanssa.

23. maaliskuuta 2017

Risto Siilasmaa
Hallituksen puheenjohtaja

Bruce Brown

Louis R. Hughes

Jean C. Monty

Elizabeth Nelson

Olivier Piou

Carla Smits-Nusteling

Kari Stadigh

Rajeev Suri
Toimitusjohtaja

Nokia Oyj:n yhtiökokoukselle

Tilinpäätöksen tilintarkastus

Lausunto

Lausuntonamme esitämme, että

- konsernitilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan konsernin taloudellisesta asemasta sekä sen toiminnan tuloksesta ja rahavirroista EU:ssa käyttöön hyväksyttyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti
- tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset.

Tilintarkastuksen kohde

Olemme tilintarkastaneet Nokia Oyj:n (y-tunnus 0112038-9) tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2016. Tilinpäätös sisältää:

- konsernin taseen, tuloslaskelman, laajan tuloslaskelman, laskelman oman pääoman muutoksista, rahavirtalaskelman ja liitetiedot, mukaan lukien yhteenveto merkittävistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista
- emoyhtiön taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

Lausunnon perustelut

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvän tilintarkastustavan mukaisia velvollisuuksiamme kuvataan tarkemmin kohdassa Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa.

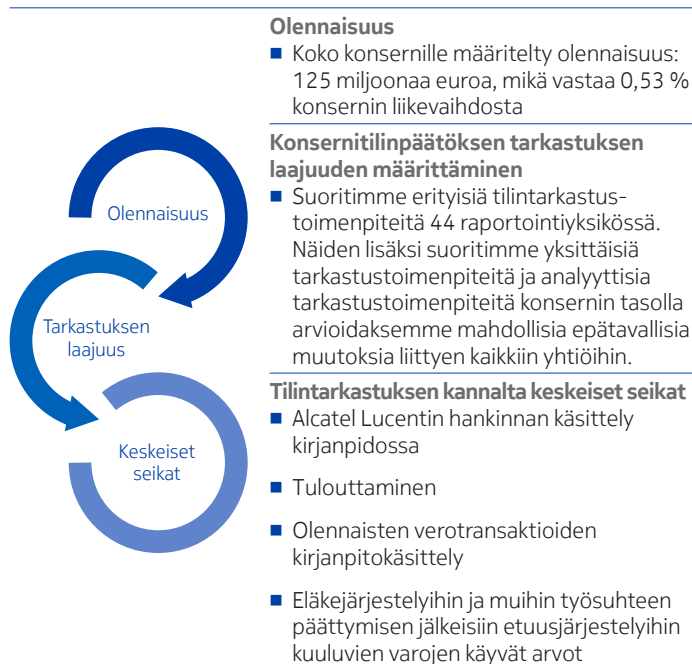
Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntonamme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Riippumattomuus

Olemme riippumattomia emoyhtiöstä ja konserniyrityksistä niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme tilintarkastusta ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme.

Tarkastuksen yleinen lähestymistapa

Yhteenvedo

Osana tilintarkastuksen suunnittelua olemme määrittäneet olennaisuuden ja arvioineet riskiä siitä, että tilinpäätöksessä on olennainen virheellisyys. Erityisesti olemme arvioineet alueita, joiden osalta johto on tehnyt subjektiivisia arvioita. Tällaisia ovat esimerkiksi merkittävät kirjanpidolliset arviot, joihin liittyy oletuksia ja tulevien tapahtumien arviointia.

Olennaisuus

Tarkastuksemme suunnitteluun ja suorittamiseen on vaikuttanut soveltamamme olennaisuus. Tilintarkastuksen tavoitteena on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena olennaista virheellisyttä. Virheellisyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä. Niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voisi kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Perustuen ammatilliseen harkintaamme määritimme olennaisuuteen liittyen tiettyjä kvantitatiivisia raja-arvoja, kuten alla olevassa taulukossa kuvatun konsernitilinpäätökselle määritetyn olennaisuuden. Nämä raja-arvot yhdessä kvalitatiivisten tekijöiden kanssa auttoivat meitä määrittämään tarkastuksen kokonaislaajuuden ja yksittäisten tilintarkastustoimenpiteiden luonteen, ajoituksen ja laajuuden sekä arvioimaan virheellisyysien vaikutusta tilinpäätökseen kokonaisuutena.

Konsernitilinpäätökselle määritetty olennaisuus	125 miljoonaa euroa
Olennaisuuden määrittämisessä käytetty vertailukohde	0,53 % konsernin liikevaihdosta
Perustelut vertailukohteen valinnalle	Valitsimme liikevaihdon vertailukohteeksi, sillä se on mielestämme asianmukaisin vertailukohde ottaen huomioon liike-toiminnan luonteen vuonna 2016, jolloin Alcatel Lucent SA:n hankinta ja siihen liittyvä integrointi vaikutti olennaisesti tilinpäätökseen. Konsernin tulos ennen veroja oli selkeästi tappiollinen johtuen hankintaan liittyvistä kertaluonteisista kuluista, mistä syystä tulokseen perustuva vertailukohde ei ole soveltuvin perusta olennaisuuden määrittämiseen. Valitsimme 0,53 % perustuen tilinpäätöksen käyttäjien näkökulmiin ja odotuksiin yhtiöstä ja sen toimintaympäristöstä muodostamamme käsityksen mukaisesti.

Konsernitilinpäätöksen tarkastuksen laajuuden määrittäminen

Räätsäloimme tilintarkastuksemme laajuuden suorittaaksemme riittävästi työtä voidaksemme muodostaa käsityksen konsernitilinpäätöksestä kokonaisuudessaan, ottaen huomioon konsernin rakenteen, toimialan sekä taloudelliseen raportointiin liittyvät prosessit ja kontrollit.

Konserni toimii maailmanlaajuisesti erittäin monen juridisen yhtiön tai 'raportointiyrityksen' kautta. Määrittelimme raportointiyrityksissä vaadittavan työn määrän ja laadun. Näihin liittyvän työn suoritti joko konsernitiimi tai paikallinen PwC-ketjun tilintarkastaja antamiemme ohjeiden mukaisesti. Milloin tilintarkastuksen suorittivat komponenttiyrityksien tilintarkastajat, laadimme näille tilintarkastajille yksityiskohtaiset ohjeet, jotka sisälsivät riskianalyysimme, olennaisuuden ja tilintarkastuksen maailmanlaajuisen, keskitettyä prosessia ja järjestelmiä koskevan lähestymistavan. Vierailimme kaikissa merkittävissä raportointiyrityksissä ja pidimme säännöllisesti yhteyttä kaikkiin raportointiyrityksien tilintarkastajiin tilintarkastuksen aikana.

Suoritimme raportointiyrityksien taloudellisten tietojen tilintarkastuksen yhdeksässä raportointiyrityksistä, joita pidämme merkittävänä yleisen riskiarvionne sekä olennaisuuden perusteella.

Suoritimme myös kohdennettuja tarkastustoimenpiteitä 35 muussa, vähemmän merkittävässä raportointiyksikössä saadaksemme laajemman kattavuuden konsernin tarkastuksen osalta.

Jäljelle jäävistä raportointiyksiköistä yksikään ei yksittäin tuottanut enempää kuin 1 % konsernin liikevaihdosta tai konsernin kokonaisvarallisuudesta. Konserninlaajuisten sisäisten kontrollien tarkastamiseksi suoritettua työtä lisäksi suoritimme näiden yksiköiden osalta analyttisiä toimenpiteitä, jotka vahvistivat arviomme siitä, että näistä yksiköistä ei aiheutunut kohtuullista olennaisen virheellisuuden riskiä.

Suorittamalla yllä mainitut toimenpiteet raportointiyksiköissä, sekä lisätoimenpiteitä konsernitilillä, olemme hankkineet tarpeellisen määrän tarkastukseen soveltuvaan tilintarkastusevidenssiä koko konsernin taloudellisesta informaatiosta konsernitilinpäätöksestä annettavan lausuntomme perustaksi.

Tilintarkastuksen kannalta keskeiset seikat

Tilintarkastuksen kannalta keskeiset seikat ovat seikkoja, jotka ammatillisen harkintamme mukaan ovat olleet merkittävimpiä tarkastuksen kohteena olevan tilikauden tilintarkastuksessa. Nämä seikat on otettu huomioon tilinpäätökseen kokonaisuutena kohdistuneessa tilintarkastuksessa sekä laatiessamme siitä annettavaa lausuntoa, emmekä anna näistä seikoista erillistä lausuntoa.

Otamme kaikissa tilintarkastuksissamme huomioon riskin siitä, että johto sivuuttaa kontrolleja. Tähän sisältyy arviointi siitä, onko viitteitä sellaisesta johdon tarkoitushakuisesta suhtautumisesta, josta aiheutuu väärinkäytöksestä johtuvan olennaisen virheellisuuden riski.

Konsernitilinpäätöksen tilintarkastuksen kannalta keskeinen seikka

Miten seikkaa on käsitelty tilintarkastuksessa

Alcatel Lucentin hankinnan käsittely kirjanpidossa

Konsernitilinpäätöksen liitetieto 3. Arvioiden käyttö ja kriittiset kirjanpidolliset harkinnanvaraisuudet, Konsernitilinpäätöksen liitetieto 5. Hankitut liiketoiminnot

Alcatel Lucent SA:n hankinta toteutui 4.1.2016 ja kokonaiskauppahinta oli 11,6 miljardia euroa. Koska hankinta on konsernin kannalta olennainen ja transaktion kirjanpitokäsittelyyn liittyy merkittävästi johdon harkintaa, katsomme tämän olevan tilintarkastuksen kannalta keskeinen seikka. Harkintaa vaativiin seikkoihin kuuluu kaikkien hankittujen varojen ja velkojen tunnistaminen ja niiden arvon määrittäminen. Joidenkin varojen arvon määrittämiseen käytetään tulevia rahavirtoja ja verotettavaa tuloa koskevia arvioita.

Johto on toteuttanut kauppahinnan kohdistamisen ulkopuolisen asiantuntijan avustamana. Arvonmäärityksen keskeinen osa-alue oli käyvän arvon arvioiminen yksilöitävissä oleville aineettomille hyödykkeille, jotka koostuvat asiakassuhteista (2,9 miljardia euroa), teknologiasta (2,2 miljardia euroa) ja muista omaisuuseristä (0,6 miljardia euroa).

Osana kauppahinnan kohdistamista johto arvioi Alcatel Lucentin laskennallisten verojen realisointimahdollisuudet, ja tällöin kirjattiin laskennallisia verosaamisia 2,3 miljardia euroa ja jätettiin kirjaamatta merkittävä määrä laskennallisia verosaamisia. Keskeisiä huomioon otettuja seikkoja realisointimahdollisuuksia määritettäessä olivat Alcatel Lucentin Ranskassa toteutuneet verotukselliset tappiot sekä verotuksellisten tappioiden ja hyvitysten vanhentumisaika Yhdysvalloissa.

Kohdistamisen yhteydessä arvioitiin myös aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden, lyhytaikaisten varojen ja pitkäaikaisten velkojen käyvät arvot.

Muodostimme käsityksen lähestymistavasta, jonka mukaan johto käsitteli hankinnan kirjanpidossa, sekä menetelmistä, joita on käytetty merkittäviä harkintaan perustuvia ratkaisuja tehtäessä.

Arvioimme hankinnan kirjanpitokäsittelyyn liittyvien kontrollien rakennetta ja testasimme niiden toiminnan tehokkuutta. Painotimme erityisesti kontrolleja, jotka liittyivät arvonmäärityksen asiantuntijan tekemän työn läpikäyntiin sekä mallissa hyödynnettyjen rahavirtaennusteiden ja laskennallisten verosaamisten arvostuksen tarkasteluun.

Hankittujen aineettomien hyödykkeiden arvostukseen kohdistuvaan tarkastustyöhön osallistui arvonmäärityksen asiantuntijoita ja toimenpiteisiin kuului

- asiaankuuluvien sopimusten ja hallituksen pöytäkirjojen tutkiminen niiden ehtojen tunnistamiseksi, joilla on merkitystä transaktion asianmukaisen kirjanpitokäsittelyn kannalta
- sen arvioiminen, olivatko johdon ja sen käyttämän asiantuntijan hyödyntämät menetelmät asianmukaisia IFRS-standardien edellyttämiä harkintaan perustuvia ratkaisuja ajatellen
- arvonmäärityksessä käytettyjen keskeisten markkinointiin liittyvien oletusten suhteuttaminen vertailukohteisiin, kuten transaktioon sovellettujen diskonttokorkojen vertaaminen toimialalla käytettyihin vertailukelpoisin korkoihin
- arvostusmalleissa käytettyjen keskeisten syöttötietojen ja datan, kuten liikevaihdon kasvuun, rojaltiprosenttien, asiakasmenetysten, teknologian vanhentumisen ja markkinaosapuolten välisten synergioiden, validoiminen ja haastaminen toteutumatiedon ja vertailukelpoisista liiketoiminnoista hankkimamme kokemuksen perusteella.

Hankittujen laskennallisten verosaamisten arvostamiseen kohdistuvaan tarkastustyöhön osallistui veroasiantuntijoita, ja toimenpiteisiin kuului

- varmistuminen käyttämättömien verotuksellisten tappioiden ja hyvitysten täydellisyydestä ja oikeellisuudesta
- varmistuminen siitä, että verosäännöksiä on hankinnan yhteydessä sovellettu asianmukaisesti, mukaan lukien käyttämättömien verotuksellisten tappioiden ja hyvitysten vanhentuminen
- sen arvioiminen, saadaanko laskennallisten verosaamisten kirjaamiselle tukea kussakin maassa aiemmin toteutuneista voitoista.

Tarkastimme muiden varojen ja velkojen, erityisesti tulouttamattoman myynnin, vaihto-omaisuuden ja varausten, arvostusta arvioimalla johdon ja sen käyttämän asiantuntijan käyvän arvon määrittämisessä soveltamien menetelmien asianmukaisuutta.

Arvioimme toimialatuntemuksemme perusteella, onko kaikki hankitut varat tunnistettu, ja lisäksi arvioimme omaisuuserien taloudellisten vaikutusajankohden asianmukaisuutta.

Konsernitilinpäätöksen tilintarkastuksen kannalta keskeinen seikka

Tulouttaminen

Konsernitilinpäätöksen liitetieto 3. Arvioiden käyttö ja kriittiset kirjanpidolliset harkinnanvaraisuudet, Konsernitilinpäätöksen liitetieto 7. Tulouttaminen

Tiettyihin Nokian verkko liiketoiminnan ja Nokia Technologies -liiketoiminnan myyntisopimuksiin sisältyy useita eri suoritevelvoitteita; myyntiin liittyvässä järjestelyssä saattaa yhdistyä laitteisto- ja ohjelmistotoimituksia sekä palveluja. Johdon on tunnistettava kaikki tällaisiin sopimuksiin sisältyvät suoritevelvoitteet ja kirjattava myyntituotot suoritevelvoitteiden käyvän arvon perusteella oikea-aikaisesti, yleensä silloin kun laitteisto on toimitettu tai tuotteet ja palvelut on hyväksytty. Näistä monimutkaisista sopimuksista aiheutuu olennaisen virheellisyysriski, joka liittyy suoritevelvoitteiden tunnistamiseen ja kunkin suoritevelvoitteen tulouttamisajankohtaan.

Miten seikkaa on käsitelty tilintarkastuksessa

Tulouttamiseen liittyviä tilintarkastustoimenpiteitä suoritettiin maailmanlaajuisesti mm. kaikissa niissä 42 liikevaihtoa kerryttävässä raportointiyksikössä, jotka kuuluivat konsernin tilintarkastuksen piiriin.

Arvioimme tulouttamiseen liittyvien kontrollien rakennetta ja testasimme niiden toiminnan tehokkuutta painottaen erityisesti keskitettyjä kontroleja, jotka koskevat konsernin myyntisopimuksiin sisältyvien suoritevelvoitteiden tunnistamista ja kunkin suoritevelvoitteen tulouttamisajankohdan määrittämistä.

Arvioimme, ovatko konsernissa noudatettavat tulouttamisperiaatteet sovellettavien tilinpäätösstandardien mukaisia.

Kohdistimme yksityiskohtaista tarkastusta myyntiin liittyviin järjestelyihin, jotka valitsimme niiden koon ja monimutkaisuuden perusteella. Tarkastuksessa arvioimme, ovatko johdon tekemät harkintaan perustuvat ratkaisut suoritevelvoitteista ja niiden tulouttamiseen vaikuttavista tekijöistä asianmukaisia.

Tarkastimme otoksen tilikauden aikana kirjatusta myyntitapahtumista. Vertasimme tapahtumia niiden tukena olevaan toimituksia ja hyväksymistä koskevaan aineistoon ja arvioimme tilikaudella kirjattua myyntiä vertaamalla sitä sopimusehtoihin.

Olennaisten verotransaktioiden kirjanpitokäsittely

Konsernitilinpäätöksen liitetieto 3. Arvioiden käyttö ja kriittiset kirjanpidolliset harkinnanvaraisuudet, Konsernitilinpäätöksen liitetieto 12. Tuloverot

Konserni toimii erittäin monessa maassa ja Alcatel Lucent SA:n hankinnan myötä konserni hankki olennaisia verotuksellisia tappioita sekä muita laskennallisia verosaamisia ja verovelkoja liittyen useaan yhtiöön. Konserni jatkaa hankittujen toimintojensa yhtenäistämistä ja teki tämän vuoksi verovalinnan ja konsernin sisäisen varojen myynnin tilikauden aikana, joista kirjattiin laskennallisia verosaamisia 91 miljoonaa euroa sekä 348 miljoonaa euroa, mikä vastaavasti pienensi tilikauden verokulua. Näistä aiheutuu olennaisen virheellisyysriski, sillä nämä vaativat kyseisten maiden verolakien oikeata tulkintaa sekä transaktioiden toteuttamista lakien mukaan. Lisäksi johdon harkintaa käytettiin arvioitaessa siirrettyjen varojen arvostusta.

Muodostimme käsityksen lähestymistavasta, jonka mukaan johto käsitteli verotransaktiot kirjanpidossa, sekä käytetyistä menetelmistä ja arvioista.

Muodostimme käsityksen siitä, miten johto tulkitsee ja noudatti paikallisia verolakeja liittyen tehtyyn verovalintaan ja konsernin sisäisten varojen myyntiin tilikauden aikana. Arvioimme johdon tekemät johtopäätökset yhdessä paikallisten veroasiantuntijoidemme kanssa kunkin maan osalta.

Lisäksi arvioimme johdon käyttämiä arvioita käyvistä arvoista liittyen tehtyyn verovalintaan ja konsernin sisäisten varojen myyntiin yhdessä arvonnäilyasiantuntijoiden ja veroasiantuntijoiden kanssa. Testasimme käyvän arvon määrittämisessä johdon laatimat kassavirtaennusteet.

Eläkejärjestelyihin ja muihin työsuhteen päättymisen jälkeisiin etuusjärjestelyihin kuuluvien varojen käyvät arvot

Konsernitilinpäätöksen liitetieto 3. Arvioiden käyttö ja kriittiset kirjanpidolliset harkinnanvaraisuudet, Konsernitilinpäätöksen liitetieto 27. Eläkkeet ja muut työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet

Konsernin eläkejärjestelyihin ja muihin työsuhteen päättymisen jälkeisiin järjestelyihin kuuluvien varojen käypä arvo on 27,8 miljardia euroa. Varat ovat pääasiassa Yhdysvalloissa, ja niihin sisältyy 5,6 miljardia euroa listaamattomia sijoituksia, joiden arvostaminen edellyttää arvioiden käyttöä ja vaatii merkittävästi harkintaa. Käytetyissä oletuksissa tapahtuvalla vähäisellä muutoksella saattaisi olla olennainen vaikutus konsernitilinpäätökseen.

Arvioimme järjestelyihin kuuluvien varojen määrittämistä ja arvostamista koskevien tiettyjen kontrollien rakennetta ja testasimme niiden toiminnan tehokkuutta.

Tarkastimme listaamattomista sijoituksista valitun otoksen perusteella sijoitusten olemassaolon hankkimalla vahvistukset sijoitusten säilyttäjäryityksiltä. Sijoitusten arvostukseen kohdistuvaan tarkastustyöhön osallistui arvonnäilyksen asiantuntijoita, ja toimenpiteisiin kuului

- konsernin käyttämien arvostusmenetelmien, oletusten ja arvioiden asianmukaisuuden arviointi
- arvostuksissa käytettyjen syöttötietojen testaaminen
- sijoitusrahastojen omaisuuserien nettoarvojen arvostuksen vahvistaminen sijoitusten säilyttäjäryityksiltä.

Emoyhtiön tilinpäätöksen osalta ei ole sellaisia tilintarkastuksen kannalta keskeisiä seikkoja, joista olisi viestittävä kertomuksessamme.

Tilinpäätöstä koskevat hallituksen ja toimitusjohtajan velvollisuudet

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen laatimisesta siten, että konsernitilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan EU:ssa käyttöön hyväksyttyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti ja siten, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset. Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat myös sellaisesta sisäisestä valvonnasta, jonka ne katsovat tarpeelliseksi voidakseen laatia tilinpäätöksen, jossa ei ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyyttä.

Hallitus ja toimitusjohtaja ovat tilinpäätöstä laatiessaan velvollisia arvioimaan emoyhtiön ja konsernin kykyä jatkaa toimintaansa ja soveltuissa tapauksissa esittämään seikat, jotka liittyvät toiminnan jatkuvuuteen ja siihen, että tilinpäätös on laadittu toiminnan jatkuvuuteen perustuen. Tilinpäätös laaditaan toiminnan jatkuvuuteen perustuen, paitsi jos emoyhtiö tai konserni aiotaan purkaa tai toiminta lakkauttaa tai ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.

Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa

Tavoitteenamme on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyyttä, sekä antaa tilintarkastuskertomus, joka sisältää lausuntomme. Kohtuullinen varmuus on korkea varmuustaso, mutta se ei ole tae siitä, että olennainen virheellisyys aina havaitaan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti suoritettavassa tilintarkastuksessa. Virheellisyyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voisi kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Hyvän tilintarkastustavan mukaiseen tilintarkastukseen kuuluu, että käytämme ammatillista harkintaa ja säilytämme ammatillisen skeptisyyden koko tilintarkastuksen ajan. Lisäksi:

- tunnistamme ja arvioimme väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvat tilinpäätöksen olennaisen virheellisuuden riskit, suunnittelemme ja suoritamme näihin riskeihin vastaavia tilintarkastustoimenpiteitä ja hankimme lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä. Riski siitä, että väärinkäytöksestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, on suurempi kuin riski siitä, että virheestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, sillä väärinkäytökseen voi liittyä yhteistoimintaa, väärentämistä, tietojen tahallista esittämättä jättämistä tai virheellisten tietojen esittämistä taikka sisäisen valvonnan sivuuttamista.
- muodostamme käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta pystyäksemme suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta emme siinä tarkoituksessa, että pystyisimme antamaan lausunnon emoyhtiön tai konsernin sisäisen valvonnan tehokkuudesta.

- arvioimme sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuutta sekä johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden ja niistä esitettävien tietojen kohtuullisuutta.
- teemme johtopäätöksen siitä, onko hallituksen ja toimitusjohtajan ollut asianmukaista laatia tilinpäätös perustuen oletukseen toiminnan jatkuvuudesta, ja teemme hankkimamme tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätöksen siitä, esiintyykö sellaista tapahtumiin tai olosuhteisiin liittyvää olennaista epävarmuutta, joka voi antaa merkittävää aihetta epäillä emoyhtiön tai konsernin kykyä jatkaa toimintaansa. Jos johtopäätöksemme on, että olennaista epävarmuutta esiintyy, meidän täytyy kiinnittää tilintarkastuskertomuksessamme lukijan huomiota epävarmuutta koskeviin tilinpäätöksessä esitettäviin tietoihin tai, jos epävarmuutta koskevat tiedot eivät ole riittäviä, mukauttaa lausuntomme. Johtopäätöksemme perustuvat tilintarkastuskertomuksen antamispäivään mennessä hankittuun tilintarkastusevidenssiin. Vastaiset tapahtumat tai olosuhteet voivat kuitenkin johtaa siihen, ettei emoyhtiö tai konserni pysty jatkamaan toimintaansa.
- arvioimme tilinpäätöksen, kaikki tilinpäätöksessä esitettävät tiedot mukaan lukien, yleistä esittämistapaa, rakennetta ja sisältöä ja sitä, kuvastaako tilinpäätös sen perustana olevia liiketoimia ja tapahtumia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan.
- hankimme tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä konserniin kuuluvia yhteisöjä tai liiketoimintoja koskevasta taloudellisesta informaatiosta pystyäksemme antamaan lausunnon konsernitilinpäätöksestä. Vastaamme konsernin tilintarkastuksen ohjauksesta, valvonnasta ja suorittamisesta. Vastaamme tilintarkastuslausunnosta yksin.

Kommunikoimme hallintoelinten kanssa muun muassa tilintarkastuksen suunnittelusta laajuudesta ja ajoituksesta sekä merkittävistä tilintarkastushavainnoista, mukaan lukien mahdolliset sisäisen valvonnan merkittävät puutteellisuudet, jotka tunnistamme tilintarkastuksen aikana.

Lisäksi annamme hallintoelimille vahvistuksen siitä, että olemme noudattaneet riippumattomuutta koskevia relevantteja eettisiä vaatimuksia, ja kommunikoimme niiden kanssa kaikista suhteista ja muista seikoista, joiden voi kohtuudella ajatella vaikuttavan riippumattomuuteemme, ja soveltuissa tapauksissa niihin liittyvistä varotoimista.

Päätämme, mitkä hallintoelinten kanssa kommunikoiduista seikoista olivat merkittävimpiä tarkasteltavana olevan tilikauden tilintarkastuksessa ja näin ollen ovat tilintarkastuksen kannalta keskeisiä. Kuvaamme kyseiset seikat tilintarkastuskertomuksessa, paitsi jos säädös tai määräys estää kyseisen seikan julkistamisen tai kun äärimmäisen harvinaisissa tapauksissa toteamme, ettei kyseisestä seikasta viestitä tilintarkastuskertomuksessa, koska siitä aiheutuvien epäedullisten vaikutusten voitaisiin kohtuudella odottaa olevan suuremmat kuin tällaisesta viestinnästä koituva yleinen etu.

Muut raportointivelvoitteet

Muu informaatio

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat muusta informaatiosta. Muu informaatio käsittää toimintakertomukseen ja vuosikertomukseen sisältyvän muun informaation kuin tilinpäätöksen ja sitä koskevan tilintarkastuskertomuksemme.

Tilinpäätöstä koskeva lausuntomme ei kata muuta informaatiota.

Velvollisuutenamme on lukea edellä yksilöity muu informaatio tilinpäätöksen tilintarkastuksen yhteydessä ja tätä tehdessämme arvioida, onko muu informaatio olennaisesti ristiriidassa tilinpäätöksen tai tilintarkastusta suoritettaessa hankkimamme tietämyksen kanssa tai vaikuttaako se muutoin olevan olennaisesti virheellistä. Toimintakertomuksen osalta velvollisuutenamme on lisäksi arvioida, onko toimintakertomus laadittu sen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Lausuntonamme esitämme, että

- toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia
- toimintakertomus on laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Jos teemme suorittamamme työn perusteella johtopäätöksen, että muussa informaatiossa on olennainen virheellisyys, meidän on raportoitava tästä seikasta. Meillä ei ole tämän asian suhteen raportoitavaa.

Muut lausunnot

Puollamme tilinpäätöksen ja konsernitilinpäätöksen vahvistamista. Hallituksen esitys taseen osoittaman voiton käyttämisestä on osakeyhtiölain mukainen. Puollamme vastuuvapauden myöntämistä emoyhtiön hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajalle tarkastamaltamme tilikaudelta.

Espoossa 23.3.2017

PricewaterhouseCoopers Oy

Tilintarkastusyhteisö

Heikki Lassila
KHT

Muut tiedot

Sisällysluettelo

Tulevaisuutta koskevat lausumat	218
Vuosikertomuksessa käytetyt käsitteet	220
Tietoja sijoittajille	223
Yhteystiedot	224

Tulevaisuutta koskevat lausumat

Nokiaan ja sen liiketoimintoihin liittyy erilaisia riskejä ja epävarmuustekijöitä, ja tietyt tässä esitetyt lausumat, jotka eivät koske jo toteutuneita seikkoja, ovat tulevaisuutta koskevia lausumia. Näitä ovat esimerkiksi:

- A) kykymme integroida Alcatel Lucent toimintoihimme sekä toteuttaa liiketoimintasuunnitelmat ja saavuttaa tavoitellut hyödyt, mukaan lukien tavoitellut synergiat liittyen Alcatel Lucentin hankintaan;
- B) odotukset, suunnitelmat tai hyödyt, jotka liittyvät strategioihimme ja kasvun hallintaan;
- C) odotukset, suunnitelmat tai hyödyt, jotka liittyvät liiketoimintojemme tulevaan tulokseen;
- D) odotukset, suunnitelmat tai hyödyt, jotka liittyvät muutoksiin toiminnallisissa rakenteessamme ja toimintamallissamme;
- E) odotukset markkinoiden kehittämisestä, yleisestä taloudellisesta tilanteesta ja rakenteellisista muutoksista;
- F) odotukset ja tavoitteet, jotka koskevat tuloksetyhtymämme, tulostamme, liiketoiminnan kuluja, veroja, valuuttakursseja, suojaukset, kustannussäästöjä ja kilpailukykyä sekä liiketoiminnan tulosta, mukaan lukien tavoitellut synergiat ja tavoitteet, jotka koskevat markkinaosuuksia, hintoja, liikevaihtoa ja katteita;
- G) tuotteidemme ja palveluidemme toimitusten ajoitus;
- H) oletukset ja tavoitteet, jotka koskevat yhteistyö- ja kumppanuusjärjestelyitä, yhteisyrityksiä tai niiden perustamisia, sekä odotettu asiakaskuntamme;
- I) vireillä olevien ja mahdollisesti tulevien oikeudenkäyntien, välimiesmenettelyiden, riita-asioiden, hallinnollisten menettelyjen ja viranomaistutkimusten lopputulokset;
- J) oletukset, jotka koskevat uudelleenjärjestelyitä, investointeja, yritysjärjestelyistä saatavien tuottojen käyttöä, yrityskauppoja ja divestointeja, ja kykymme saavuttaa uudelleenjärjestelyjen, investointien, divestointien ja yrityskauppojen yhteydessä asetetut taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet; ja
- K) lausumat, jotka sisältävät tai joita edeltävät ”uskoa”, ”odottaa”, ”ennakoida”, ”ennustaa”, ”näkee”, ”tavoitella”, ”arvioida”, ”on tarkoitettu”, ”tähdätä”, ”suunnitella”, ”aikoa”, ”keskittyä”, ”jatkaa”, ”arvionne mukaan”, ”pitäisi”, ”tulee” tai muut vastaavat ilmaisu.

Tällaiset lausumat perustuvat johdon parhaaseen arvioon ja käsitykseen niiden tietojen valossa, jotka sillä on kyseisellä hetkellä ollut saatavilla. Koska tällaisiin lausumiin sisältyy riskejä ja epävarmuuksia, todelliset tulokset voivat poiketa olennaisesti niistä tuloksista, joita tällä hetkellä odotamme. Riskejä, epävarmuustekijöitä ja muita tekijöitä, jotka saattavat aiheuttaa tällaisia poikkeamia, voivat olla esimerkiksi:

- 1) kykymme toteuttaa strategiamme, ylläpitää tai parantaa operatiivista ja taloudellista tulostamme tai tunnistaa oikein ja tavoitella menestyksekkäästi liiketoiminta- ja kasvumahdollisuuksia;
- 2) kykymme saavuttaa odotetut hyödyt, synergiaedut, kustannussäästöt ja Alcatel Lucent -hankinnan jälkeinen tehokkuus, sekä kykymme toteuttaa organisaatio- ja liiketoimintarakenteemme tehokkaasti;
- 3) yleinen taloustilanne, markkinaolosuhteet ja muu kehitys maissa joissa toimimme;
- 4) kilpailu sekä kykymme kilpailla ja panostaa tehokkaasti ja kannattavasti uusiin kilpailukykyisiin ja korkealaatuisiin tuotteisiin, palveluihin, uudistuksiin ja teknologioihin sekä tuoda näitä markkinoille oikea-aikaisesti;
- 5) riippuvuutemme toimialojemme kehityksestä, mukaan lukien informaatioteknologia- ja televiestintäalojen syklisyys ja vaihtelu;
- 6) globaali liiketoimintamme ja altistumisemme lainsäädäntöön liittyvälle, poliittiselle tai muulle kehitykselle eri maissa tai alueilla, myös kehittyvillä markkinoilla, sekä muun muassa verotukseen ja valuuttasääntelyyn liittyville riskeille;
- 7) kykymme hallita ja parantaa taloudellista ja toiminnallista suoritus- ja kilpailukykyämme sekä saavuttaa kustannussäästöjä ja synergiaetuja Alcatel Lucentin hankinnan jälkeen;
- 8) riippuvuutemme rajallisesta asiakasmäärästä ja laajoista monivuotisista sopimuksista;
- 9) valuuttakurssien vaihtelut sekä suojaustoimenpiteet;
- 10) Nokia Technologiesin kyky suojata immateriaalioikeuksiaan sekä säilyttää patenttilisensointiin ja immateriaalioikeuksiin perustuvat tulonlähteensä ja luoda uusia tulonlähteitä erityisesti älypuhelinmarkkinoilla;
- 11) riippuvuutemme immateriaalioikeuksilla suojatuista teknologioista, mukaan lukien itse kehittämämme ja meille lisensoidut teknologiat, sekä immateriaalioikeuksiin liittyvien oikeudellisten vaatimusten, lisensiointikustannusten ja käyttörajoitusten riskit;
- 12) altistumisemme suoralle ja epäsuoralle sääntelylle ja talous- tai kauppapolitiikalle, sekä käyttämiemme prosessien luotettavuus liiketoimintamme tai yhteisyritystemme hallinnossa, sisäisessä valvonnassa ja säädösten noudattamisen varmistamisessa estääksemme oikeudellisia seuraamuksia;
- 13) kykymme tunnistaa ja korjata materiaaliset heikkoudet meidän taloudellisen raportoinnin sisäisessä valvonnassa;
- 14) tukeutumisemme kolmansien osapuolten ratkaisuihin tietojen tallennuksessa ja palvelujen jakelussa, mikä altistaa meidät tietoturva-, sääntely- ja kyberturvallisuusriskeille;

- 15) tietoteknisten järjestelmien tehottomuus, tietoturvaloukkaukset, toimintahäiriöt tai -katkokset;
- 16) Nokia Technologiesin kyky tuottaa liikevaihtoa ja voittoa lisensoimalla Nokia-tavaramerkkiä, erityisesti digitaalisen median ja digitaalisen terveydenhuollon saralla, ja kehittämällä ja myymällä tuotteita ja palveluita, sekä muut liiketoiminta-aloitteet, jotka eivät välttämättä toteudu suunnitelmien mukaisesti;
- 17) altistumisemme erilaisille sääntelykehyksille ja eri lainkäyttöalueille, jotka sääntelevät vilpillistä toimintaa sekä täytäntöönpanevat kauppa- ja talouspakotteita ja -politiikkaa, sekä mahdollisesti sakkoihin, seuraamuksiin tai pakotteisiin johtavat menettelyt tai tutkimukset;
- 18) asiakasrahoituksen epäsuotuisa kehitys tai pidennetyt maksuehdot, joita tarjoamme asiakkaillemme;
- 19) mahdolliset eri lainkäyttöalueilla kohdattavat monitahoiset veroihin liittyvät seikat sekä verokiistat ja -velvoitteet, joiden perusteella meille voidaan määrätä maksettavaksi lisää veroja;
- 20) kykymme hyödyntää laskennallisia verosaamisia muun muassa todellisen tai oletetun tuloksemme perusteella;
- 21) kykymme sitouttaa, kannustaa, kehittää ja rekrytoida osaavia työntekijöitä;
- 22) häiriöt valmistus-, palvelutuotanto-, toimitus-, logistiikka- ja toimitusketjuprosessejamme sekä maantieteellisesti keskittyneisiin tuotantolaitoksiimme liittyvät riskit;
- 23) liiketoimintaamme liittyvien oikeudenkäyntien, välimiesmenettelyjen, sopimusriitojen tai tuotevastuita koskevien väitteiden vaikutus;
- 24) kykymme optimoida pääomarakennettamme suunnitellusti ja palauttaa luottoluokituksemme investment grade -tasolle tai muutoin parantaa sitä;
- 25) kykymme saavuttaa suunnitelluista yritysjärjestelyistä odotetut hyödyt tai toteuttaa ne onnistuneesti sekä niihin liittyvät odottamattomat vastuut;
- 26) osallistumisemme yhteisyrityksiin ja yhteisessä hallinnassa oleviin yhtiöihin;
- 27) liikearvomme kirjanpitoarvo saattaa olla kerrytettävissä olevia rahamääriä matalampi;
- 28) osakkeenomistajille kultakin tilikaudelta jaettavien osinkojen ja pääomanpalautusten määrän epävarmuus;
- 29) eläkekustannukset, työntekijärahastoihin liittyvä kustannukset, ja terveydenhuoltokustannukset;
- 30) merenalaiseen infrastruktuuriin liittyvät riskit, sekä ne riskitekijät, jotka esitetään tämän vuosikertomuksen sivuilla 72-73 kohdassa "Hallituksen toimintakertomus-Riskitekijät" sekä muissa Yhdysvaltain arvopaperiviranomaiselle (US Securities and Exchange Commission) jätetyissä asiakirjoissa. Muut tuntemattomat tai odottamattomat tekijät tai vääriksi osoittautuvat oletukset voivat aiheuttaa todellisten tulosten olennaisen poikkeamisen tulevaisuutta koskevissa lausumissa esitetyistä odotuksista. Nokia ei sitoudu julkisesti päivittämään tai muuttamaan tulevaisuutta koskevia lausumia uuden tiedon, tulevaisuuden tapahtumien tai muun syyn johdosta, paitsi siltä osin kuin sillä on siihen lainmukainen velvollisuus.

Tiettyjen käsitteiden käyttö

Nokia Oyj on Suomen lakien mukaan perustettu julkinen osakeyhtiö. Tässä asiakirjassa viittaukset "me", "meitä", "konserni" tai "Nokia" tarkoittavat yhteisesti Nokia Oyj:tä ja sen tytäryhtiöitä ja viittaavat yleisesti Nokian jatkuviin toimintoihin, paitsi missä erikseen täsmennämme, että käsite Nokia Oyj tarkoittaa ainoastaan tiettyä tytäryhtiötä tai liiketoimintasegmenttiä tai lopetettuja toimintoja, ja paitsi että viittaukset "meidän osakkeisiin", asioihin jotka liittyvät osakkeisiimme tai hallintoasioihin viittaavat Nokia Oyj:n osakkeisiin ja hallintoon.

Nokia Oyj on julkaissut konsernitilinpäätöksensä euroissa 1.1.1999 alkavalta tilikaudelta ja sen jälkeisiltä jaksoilta. Tässä vuosikertomuksessa viittaukset "EUR", "euro" tai "€" viittaavat Euroopan talous- ja rahaliiton yhteisvaluuttaan, ja viittaukset, "dollari", "Yhdysvaltain dollari", "USD" tai "\$" viittaavat Yhdysvaltain valuuttaan.

Vuosikertomuksessa käytetyt käsitteet

3G (kolmannen sukupolven matkaviestinjärjestelmä): Kolmannen sukupolven matkaviestinstandardit, joiden mukaisesti puhetta ja dataa välitetään WCDMA-tekniikalla tai sen läheisillä muunnoksilla.

4G (neljännen sukupolven matkaviestinjärjestelmä): LTE-tekniikkaan perustuvat neljännen sukupolven matkaviestinstandardit, jotka tarjoavat vain IP-datayhteyksiä ja langattoman laajakaistayhteyden internetiin. Katso myös LTE.

4.5G Pro: Nokian seuraava askel teknologiapolulla, joka optimoi siirtymisen 5G:hen. 5G-valmiin AirScalen vauhdittamana 4.5G Pro tarjoaa kymmenkertaisen nopeuden ensimmäisiin 4G-verkkoihin verrattuna ja tuo jopa gigabitin huippunopeudet operaattoreiden asiakkaiden saataville, ja auttaa operaattoreita vastaamaan kasvavaan kysyntään.

4.9G: Nokian kehittämä teknologia, joka tulee saataville vuoden 2017 lopussa. 4.5G Pro ja 4.9G helpottavat operaattorien siirtymistä 5G:hen, täydentävät olemassa olevia LTE-verkkoja suuremmalla kapasiteetilla ja nopeammilla yhteyksillä sekä vähentävät viivettä uusissa kehittyneemmissä mobiilisovelluksissa. 4.9G nostaa kapasiteetin ja nopeuden useisiin gigabitteihin sekunnissa.

5G (viidennen sukupolven matkaviestinjärjestelmä): Matkaviestinstandardien seuraava merkittävä kehitysvaihe. 5G viittaa teknisiin komponentteihin ja järjestelmiin, joita tarvitaan uusien vaatimusten täyttämiseksi ja nykyisiin järjestelmiin sisältyvien rajoitusten poistamiseksi.

Airframe: 5G-valmis datakeskus, joka yhdistää pilvitekniologioiden hyödyt tietoliikennealan runko- ja radioverkkojen vaatimuksiin. Se on saatavilla Rackmount- ja Open Compute Project (OCP) -laitetelineisiin sopivana. Tämä mahdollistaa hyvän skaalautuvuuden (alkaen) pienistä hajautetuista datakeskuksista, jotka on optimoitu viiveen vähentämiseksi, aina suuriin keskitettyihin datakeskusratkaisuihin.

AirScale Radio Access: 5G-valmis radioverkkokokonaisuus, joka auttaa operaattoreita vastaamaan nykyisiin ja tulevaisuuden vaatimuksiin. Ratkaisu muodostuu Nokia AirScale -tukiasemasta, jonka radiot ja järjestelmämoduulit tukevat useita taajuuksia; Nokia AirScale -aktiiviantenneista; pilveen rakennetusta radioverkosta (AirScale Cloud RAN), johon kuuluvat Nokia AirScale -pilvitukiasema ja pilvipohjainen 3G-radioverko-ohjain; Nokia AirScale Wi-Fi:stä; yhteisestä ohjelmistosta; ja palveluista, jotka käyttävät älykästä analytiikkaa ja äärimmäistä automaatiota maksimoidakseen hybridiverkkojen suorituskyvyn.

Alcatel Lucent SA: Alcatel Lucent, Nokian tytäryhtiö.

Alusta: Ohjelmistoalustalla viitataan käyttöjärjestelmään tai ohjelmointiympäristöön tai molempiin.

Applications & Analytics: Nokian liiketoimintaryhmä, joka tarjoaa operaattoritason sovelluksia ja alustoja operatiivisiin ja tukijärjestelmiin, palvelujen kehittämiseen, toimittamiseen, optimointiin ja taloudelliseen hyödyntämiseen sekä asiakaskokemuksen parantamiseen.

CloudBand: Nokian pilvihallinnan ja -orkestroinnin ratkaisut, jotka mahdollistavat yhtenäisen NFV-pilvirakenteen ja -alustan.

Cloud Native Core: Runkoverkko, joka optimoi pilven ydinpalvelut ja -arkkitehtuurin, mahdollistaen tuen esineiden internetille, huippunopealle laajakaistalle sekä 5G:n myötä toteutuvalla ohjelmoitavalla maailmalla.

Converged Core: Nokian Mobile Networks -liiketoimintayksikön liiketoimintalinja, joka toimittaa tulevaisuuden runkoverkkoratkaisuja.

Devices & Services: Nokian entinen matkapuhelinliiketoiminta, joka myytiin olennaisilta osin Microsoftille.

Digitaalinen: Signaalintekniikka, jossa signaali koodataan numeromuotoon siirtoa varten.

Ekosysteemi: Alan termi yhä suuremmille kaikkia osapuolia hyödyttävälle kumppaniyhteisöille, joita osapuolet, kuten laitevalmistajat, ohjelmistotoimittajat, sovelluskehittäjät, julkaisijat, viihdetarjoajat, mainostajat ja sähköisen kaupan asiantuntijat muodostavat saadakseen tarjoamansa tuotteet markkinoille. Matkaviestinlaitteiden ja niihin liittyvien palveluiden alalla tärkeimpien ekosysteemien ytimessä on käyttöjärjestelmä ja kehitysalusta, jolle palvelut rakentuvat.

Esineiden internet (IoT, Internet of Things): Kaikki internetiin yhteydessä olevat esineet kuten autot, käyttämämme vaatteet, kodinkoneet ja tehtaiden koneet, jotka voivat automaattisesti oppia ja järjestäytyä.

Fixed Networks: Nokian Fixed Networks -liiketoimintaryhmä tarjoaa kupari- ja valokuituyhteyksiin perustuvia tuotteita, ratkaisuja ja palveluita.

Future X: Verkkoarkkitehtuuri, joka on äärimmäisen hajautettu, kognitiivinen, jatkuvasti sopeutuva, oppiva ja optimoiva, ja joka yhdistää ihmiset, aistit, esineet, järjestelmän, infrastruktuurin sekä prosessit.

G.fast: Kiinteä laajakaistateknologia, jolla päästään jopa 1 Gb/s:n nopeuksiin hyvin lyhyillä etäisyyksillä (esimerkiksi rakennuksen sisällä, tämän nimityksenä on myös Fiber-to-the-Building). Vuonna 2014 esitelty G.fast käyttää enemmän taajuuksia ja G.fast Vectoring -tekniikoita suurempien nopeuksien saavuttamiseksi.

Global Delivery Center: Palveluasiantuntijoita, automatisoituja työkaluja ja standardoituja prosesseja tarjoava globaali etäpalvelukeskus, jonka avulla voidaan varmistaa, että palveluja toimitetaan koko verkon elinkaaren ajan operaattoreille ympäri maailmaa.

Global Services: Nokian Mobile Networks -liiketoimintaryhmään vuonna 2016 kuulunut yksikkö. Global Services tarjoaa mobiilioperaattoreille laajan valikoiman palveluita, mukaan lukien asiantuntijapalvelut, verkkojen asennukset ja asiakaspalvelu.

GPON (Gigabit Passive Optical Networking): Kuituyhteysteknologia, jolla päästään 2,5 Gb/s:n nopeuteen yksittäistä valokuitua pitkin useisiin päätepisteisiin kuten koteihin ja yrityksiin.

GSM (Global System for Mobile Communications): Digitaalinen matkaviestinjärjestelmä, joka perustuu laajalti hyväksyttyyn standardiin ja toimii yleensä 900, 1 800 ja 1 900 MHz:n taajuuksilla.

HERE: Nokian paikkatietojärjestelmiin erikoistunut yritys, joka myytiin autonvalmistajien yhteenliittymälle vuonna 2015.

IFRS (International Financial Reporting Standards): International Accounting Standards Boardin luoma kansainvälinen standardi tilinpäätöstietojen julkaisuun, joka on käytössä Euroopan Unionissa.

Immateriaalioikeuksien lisensointi: Yleiskäsitteenä sopimus, jolla yritys sallii toiselle yritykselle immateriaaliomaisuutensa (esim. patenttien, tavaramerkkien ja tekijänoikeuksien) käytön tietyin ehdoin.

Immateriaalioikeus: Juridinen oikeus, joka suojaa immateriaaliomaisuuden eli ihmisälyn tuotosten (esim. patenttien), joilla on taloudellista arvoa, hyödyntämistä taloudellisissa tarkoituksissa.

Immateriaaliomaisuus: Immateriaaliomaisuus syntyy luovasta toiminnasta, ja siihen sisältyvät esimerkiksi patentit, tekijänoikeuksilla suojatut materiaalit, tavaramerkit sekä liiketoimintamallit ja -suunnitelmat.

IoT (Internet of Things, Esineiden internet): Kaikki internetiin yhteydessä olevat esineet kuten autot, käyttämämme vaatteet, kodinkoneet ja tehtaiden koneet, jotka voivat automaattisesti oppia ja järjestäytyä.

IMS (IP Multimedia Subsystem): Arkkitehtuuri, jonka kautta televerkoissa tarjotaan IP-pohjaisia multimediapalveluita. 3GPP-standardoitu.

IP/Optical Networks: Nokian IP/Optical Networks -liiketoimintaryhmä tarjoaa keskeisiä IP-reititykseen ja optiseen siirtoon liittyviä järjestelmiä, ohjelmistoja ja palveluja, joita käytetään internetissä ja globaaleissa yhteyksissä tarvittavissa erittäin suorituskykyisissä verkoissa.

Jatkuvat toiminnot: Viittaa Nokian Jatkuviin toimintoihin sen jälkeen, kun HERE-liiketoiminta myytiin autonvalmistajien yhteenliittymälle vuonna 2015 ja D&S-liiketoiminnan vuonna 2014 tapahtuneen myynnin jälkeen. Vuonna 2016 Nokian Jatkuvat toiminnot käsittivät kaksi liiketoimintaa: Nokian verkkoliiketoiminta ja Nokia Technologies.

Kaistanleveys: Datansiirtokanavan leveys, joka vaikuttaa kanavan siirtonopeuteen.

Käyttöjärjestelmä: Ohjelmisto, joka ohjaa tietokoneen tai mobiililaitteen perustoimintaa, kuten suorittimen ja muistin hallintaa. Termillä viitataan usein myös yleisemmin laitteen sisältämään ohjelmistoon, mukaan lukien käyttöliittymään.

Konvergenssi: Kahden tai useamman erillisen toimintamallin tai teknologian yhdentyminen. Esimerkiksi IP-konvergenssi, lanka- ja mobiiliverkon yhdentyminen sekä laitekonvergenssi.

Laajakaista: Suuremman kaistanleveyden datayhteys, jossa käytettävät siirtokanavat tukevat 9,6 kb/s:n perusnopeutta suurempia datansiirtonopeuksia.

Labs: Nokia Technologiesin tutkimus- ja kehitysyksikkö, joka tukee ja konseptoi ensisijaisesti Nokia Technologiesin pitkän aikavälin digitaalisen median ja digitaalisen terveydenhuollon tuotevalikoimaa sekä uudistaa patenttiportfoliotamme.

Lopetettut toiminnot: Viittaa pääasiassa autonvalmistajien yhteenliittymälle myytyyn HERE-liiketoimintaan.

LTE (Long-Term Evolution): 3GPP-radioteknologian seuraavan vaiheen arkkitehtuuri ja nopeaan datansiirtoon kykenevien langattomien yhteyksien standardi. Kutsutaan myös nimellä 4G, katso 4G edellä.

Mobiililaajakaista: Viittaa nopeisiin langattomiin internetyhteyksiin ja eri paikoista käytettäviin palveluihin.

Mobile Broadband: Nokia Networksiin vuonna 2015 sisältynyt segmentti. Mobile Broadband -segmentti tarjosi operaattoreille radioverkkotuotteita ja -ohjelmistoja, joita tarvitaan langattomiin puhe- ja datapalveluihin.

Mobile Networks: Nokian Mobile Networks -liiketoimintaryhmä tarjoaa toimialan johtavan kattavien mobiiliverkkoratkaisujen portfolion, joka käsittää teleoperaattoreille ja yrityksille tarkoitetut laitteet, ohjelmistot ja palvelut sekä niihin liittyvät markkinat/vertikaalit, kuten yleisen turvallisuuden ja esineiden internetin.

NFC (Near Field Communication): Lyhyen kantaman langaton teknologia, jonka avulla NFC-laitteella voidaan muodostaa yhteys toiseen samanlaiseen laitteeseen tai lukea NFC-tunniste. Tuomalla NFC-matkaviestinlaite toisen NFC-laitteen tai NFC-tunnisteen lähelle voidaan helposti jakaa sisältöä, käsitellä tietoja ja palveluita sekä maksaa ostoksia.

NFV (Network Functions Virtualization, verkkotoimintojen virtualisointi): Verkon toimintojen erottaminen käytettävistä laitteistoista hyödyntämällä virtuaalista laitteiston erottamista.

Nokia Bell Labs: Nokian tutkimusorganisaatio, joka etsii ja kehittää ihmiskunnan seuraavan vaiheen tarvitsemia teknologisia ratkaisuja sekä tutkii ja ratkaisee monimutkaisia ongelmia verkkojen muodonmuutosta varten.

Nokia Networks: Nokian aiempi liiketoiminta, joka keskittyi mobiiliverkkojen ohjelmistoihin, laitteisiin ja palveluihin.

Nokia Technologies: Nokian liiketoiminta, joka keskittyy edistyksellisen teknologian kehittämiseen ja lisensointiin.

Nokian verkkoliiketoiminta: koostui vuonna 2016 seuraavista liiketoimintaryhmistä: Mobile Networks, Fixed Networks, Applications & Analytics ja IP/Optical Networks.

NSN: Lyhenne Nokia Solutions and Networksista, joka oli Nokia Networks -liiketoiminnan entinen nimi. NSN tunnettiin vuodesta 2007 alkaen Nokia Siemens Networksina, kunnes Nokia osti Siemensin 50 %:n osuuden yhteisyrityksestä vuonna 2013.

Nuage Networks: Alcatel Lucentin kokonaan omistama tytäryhtiö, jonka SDN-ratkaisulla voi eliminoida suurimmat pilvipalveluiden käyttöönnottoa estävät datakeskusverkkojen rajoitukset.

Ohjelmisto-ohjatut verkot (SDN, Software Defined Networking): Verkot, joissa verkkojen hallinta- ja siirtotoiminnot on erotettu toisistaan. Näin hallintakerroksesta saadaan ohjelmoitava ja sen alla oleva laitteisto abstrahoidaan.

Ohjelmoitava maailma: Maailma, jossa yhteydet laajenevat valtavasti ja jossa ihmiset ja sadat miljardit fyysiset esineet – kuten autot, kodinkoneet, älypuhelimet, puettavat laitteet, teollisuuslaitteet ja terveydensensorilaitteet – ovat yhteydessä toisiinsa. Ohjelmoitava maailma eroaa esineiden internetistä siinä, että tieto on älykästä. Ihmiset voivat tulkita ja käyttää tietoa sen sijaan, että tietoa pelkästään tallennettaisiin.

OZO: Nokian ammattikäyttöön tarkoitettu, Nokia Technologiesin luoma virtuaalitodellisuuskamera.

OZO Live: ohjelmistoratkaisu, joka mahdollistaa OZO-kameralla kuvatun virtuaalitodellisuuskuvan ja äänen live-lähetyksen.

Paketti: Pakettikytkentäisessä verkossa siirrettävän sanoman osa.

Pienet solut: Pienitehoisia radioliityntäsoluja (mikro- tai pikosoluja). Ne ovat erittäin tärkeitä alueilla, joilla dataliikenne on tiheää. 3G- ja LTE-yhteyksillä pienet solut käyttävät operaattorin lisensoimaa spektriä; Wi-Fi käyttää lisensoimatonta spektriä, joka ei siten ole operaattorin hallinnassa.

Pikosolu: Pieni matkapuhelintukiasema, jonka kantama on yleensä pieni, enintään 200 metriä. Käytetään yleensä kantaman laajentamiseen sisätiloissa tai verkkokapasiteetin lisäämiseen alueilla, joilla matkapuhelimia käytetään erittäin paljon, esimerkiksi rautatieasemilla.

Pilvi: Pilvilaskentamalli mahdollistaa kaikkialla saatavilla olevien, helppokäyttöisten ja tarpeen mukaan muodostavien verkkoyhteyksien luomisen muokattavien laskentaresurssien muodostamaan kokonaisuuteen (esimerkiksi verkot, palvelimet, tallennuslaitteet, sovellukset ja palvelut). Kokonaisuuteen kuuluvia osia voidaan ottaa nopeasti käyttöön ja vapauttaa minimaalisilla hallintatoimenpiteillä.

Vuosikertomuksessa käytetyt käsitteet jatkoa

PON (Passive Optical Networking): Kuituyhteysarkkitehtuuri, jossa käytettävät valokuitujakajat toimivat ilman sähköä ja mahdollistavat useiden päätepisteiden palvelemisen yksittäisellä optisella kuidulla sen sijaan, että keskittimen ja asiakkaan välille pitäisi asentaa erillisiä kuituja.

RAN (Radio Access Network, radioverkko): Matkaviestinjärjestelmä, joka koostuu radiotukiasemista ja siirtolaitteista.

Runkoverkko: Keskukset ja perussiirtolaitteet, jotka yhdessä muodostavat verkkopalveluiden perustan.

Standardiessentiaalipatentti (SEP): Yleisesti standardeihin perustuvien tuotteiden valmistuksessa tarvittavat patentit, joita yritykset pitävät olennaisen tärkeinä ja jotka ne suostuvat lisensoimaan reiluin, kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin.

Service Delivery Hub: Pienempi palvelukeskus, joka tyypillisesti keskittyy tiettyyn teknologiaan tai kieleen.

Siirto: Signaalien kuljettaminen yhdestä pisteestä toiseen tai useampaan pisteeseen.

Single RAN: Single RAN -verkossa yhdestä tukiasemasta pystytään välittämään dataa samanaikaisesti erilaisilla radioteknologioilla.

SON (Self-Organizing Network, itseohjautuva verkko): Automaatioteknologia, jolla radioverkon suunnittelu, konfigurointi, hallinta, optimointi ja toipuminen on yksinkertaisempaa ja nopeampaa.

Teknologialisensointi: Viittaa yleensä sopimukseen tai järjestelyyn, jolla yritys tarjoaa tietyin ehdoin toiselle yritykselle teknologiaansa ja mahdollisesti tietotaitoaan, joka voi olla suojattu immateriaalioikeuksin, käytettäväksi toisen yrityksen tarjoamissa tuotteissa tai palveluissa.

Teollinen muotoilu: Suurina sarjoina valmistettavien tuotteiden muotoilussa käytettävä toimintamalli.

Tietoliikennetason pilvipalvelut: Pilvilaskennan, ohjelmisto-ohjattujen verkkojen ja verkkotoimintojen virtualisoinnin periaatteiden soveltaminen tietoverkkoympäristöön, mikä tarkoittaa sovellusohjelmiston erottamista käytettävistä laitteistoista ja automaattisia ohjelmoitavia rajapintoja samalla kun säilytetään tietoliikenteen vaatimukset kuten verkon luotettavuus ja nopea vasteaika.

Tukiasema: Matkapuhelinverkon lähetin-vastaanotinasema, johon matkapuhelimet ovat radioyhteydessä.

TWDM-PON (Time Wavelength Division Multiplexing Passive Optical Network): Uusimman sukupolven valokuituyhteysteknologia, jossa käytetään useita aallonpituuksia jopa 40 Gb/s:n yhteyksien luomiseksi koteihin, yrityksiin ja tukiasemiin. Tunnetaan myös nimellä NG-PON2.

VDSL2 (Very High Bit Rate Digital Subscriber Line 2): Kiinteä laajakaistateknologia, joka on ADSL:n seuraaja. VDSL2 esiteltiin vuonna 2007, ja sillä päästään tyypillisesti 30 Mb/s:n nopeuteen jakokeskuksesta (tätä kutsutaan myös nimellä Fiber-to-the-Node) olemassa olevia puhelinlinjoja pitkin.

VDSL2 Vectoring: Vuonna 2011 esitelty kiinteä laajakaistateknologia, jolla päästään jopa 100 Mb/s:n nopeuteen VDSL2-linjaa pitkin käyttämällä häiriönpoistotekniikoita, joilla poistetaan ylikuuluminen vierekkäisten VDSL2-linjojen välillä.

Virtuaalitodellisuus (VR): Kolmiulotteisen kuvan tai ympäristön simulaatio, jonka kanssa ihminen voi olla kanssakäymisessä erityisen teknologisen välineistön avulla, johon voi kuulua esimerkiksi näytöllinen kypärä tai sensoreita sisältävät käsiineet.

VoLTE (Voice over LTE): Teknologia, jota tarvitaan puhepalvelujen tarjoamiseksi täysin IP-pohjaisessa LTE-verkossa. Siinä käytetään yleensä IP Multimedia -alajärjestelmää.

Vplus: Kiinteä laajakaistateknologia, joka asettuu kaistanleveydeltään ja etäisyyssrajoiltaan VDSL2 Vectoring- ja G.fast-teknologioiden väliin. Vplus-teknologiaa käytetään tyypillisesti FTTN (ode) -asennuksissa. Vplus esiteltiin vuonna 2015, sillä päästään jopa 300 Mb/s:n nopeuksiin ja se on standardoitu VDSL2 35b:nä.

WAN (Wide Area Networking, Laajaverkko): Yksityinen tiedonsiirtoverkko, joka yhdistää lähiverkot yhdeksi suureksi verkoksi.

WCDMA (Wideband Code Division Multiple Access): Kolmannen sukupolven mobiililaajakaistateknologia, joka tarjoaa suuret tiedonsiirtonopeudet mobiililaitteisiin ja kannettaviin langattomiin laitteisiin.

WLAN (Wireless Local Area Network): Lähiverkko, jossa käytetään kaapeleiden sijasta langattomia yhteyksiä, kuten radio-, mikroaalto- tai infrapunalinkkejä.

XG-FAST: Bell Labsin G.fast-teknologiaan tekemä laajennus, jossa käytetään entistäkin korkeampia taajuuksia. XG-FASTilla päästään hyvin lyhyillä etäisyyksillä yli 10 Gb/s:n nopeuksiin käyttäen kahta puhelinlinjaa.

Ydin: Laitteisto ja ohjelmisto, jotka suorittavat datansiirto- tai sovellustehtävien olennaiset ydintoiminnot.

Yhteysverkko (Access Network): Paikallisen keskuksen ja tilaaja-aseman välinen televiestintäverkko.

Tietoja sijoittajille

Tietoja verkosta

www.nokia.com

Verkkosivuillamme on taloudellisia katsauksia, tietoja johtokunnan jäsenistä, sijoittajasuhdemateriaalia, tietoja tapahtumista, lehdistötiedotteita sekä ympäristö- ja yhteiskuntavastuuseen liittyvää tietoa, kuten Nokian yritysraportti, Code of Conduct -toimintaohjeet, selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä sekä palkka- ja palkkioselvitys.

Sijoittajasuhteet

investor.relations@nokia.com

Varsinainen yhtiökokous

Päivämäärä: Tiistai 23.5.2017

Paikka: Helsinki

Osinko

Hallitus ehdottaa varsinaiselle yhtiökokoukselle, että tilikaudelta 2016 maksetaan osinkoa 0,17 euroa osakkeelta.

Taloudelliset katsaukset

Nokia suunnittelee julkistavansa vuoden 2017 osavuositiedot 27.4.2017, 27.7.2017 ja 26.10.2017. Vuoden 2017 tulos on suunniteltu julkistettavaksi helmikuussa 2018.

Nokian tiedotteet vuonna 2016

Kaikki Nokian vuonna 2016 julkaisemat pörssi- ja lehdistötiedotteet löytyvät Nokian verkkosivuilta osoitteesta www.nokia.com/fi/uutiset.

Pörssit

Nokia Oyj:n osake noteerataan seuraavissa arvopaperipörssisseissä:

	Tunnus	Kaupankäyntivaluutta
Nasdaq Helsinki (vuodesta 1915)	NOKIA	EUR
New York Stock Exchange (vuodesta 1994)	NOK	USD
Euronext Paris (vuodesta 2015)	NOKIA	EUR

Yhteystiedot

Nokian pääkonttori

Karaportti 3
FI-02610 Espoo, Finland

FINLAND

Tel. +358 (0) 10 44 88 000

Fax +358 (0) 10 44 81 002

Tämä vuosikertomus on painettu kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti tuotetulle materiaalille kasvipohjaisilla painoväreillä. Sekä paperin valmistanut tehdas että painotalo on sertifioitu seuraavien standardien mukaisesti: ISO 14001 -ympäristönhallintajärjestelmä ja Forest Stewardship Council® (FSC®) chain-of-custody. CPI Colour on myös hiilineutraali painotalo, ja se on sitoutunut vähentämään nettohiilidioksidipäästönsä nollaan The CarbonNeutral Protocol:n mukaisesti. Tämä päästöhyvitysjärjestelmä tukee Uchindile Mapandan metsitysohjelmaa Tansaniassa. Ohjelma on ympäristöprojekti, jonka tavoitteena on perustaa kaupallisia metsiä kahdelle paikkakunnalle Afrikassa.

Tämä vuosikertomus on kierrätettävä ja biohajoava. Jos olet lukenut sen loppuun etkä enää halua säilyttää sitä, anna se jollekulle toiselle kiinnostuneelle lukijalle tai hävitä se kierrätyspaperijätteenä. Kiitos.

CarbonNeutral.com

NOKIA

Copyright © Nokia 2017. Kaikki oikeudet pidätetään.
Nokia on Nokia Oyj:n rekisteröity tavaramerkki.

www.nokia.com